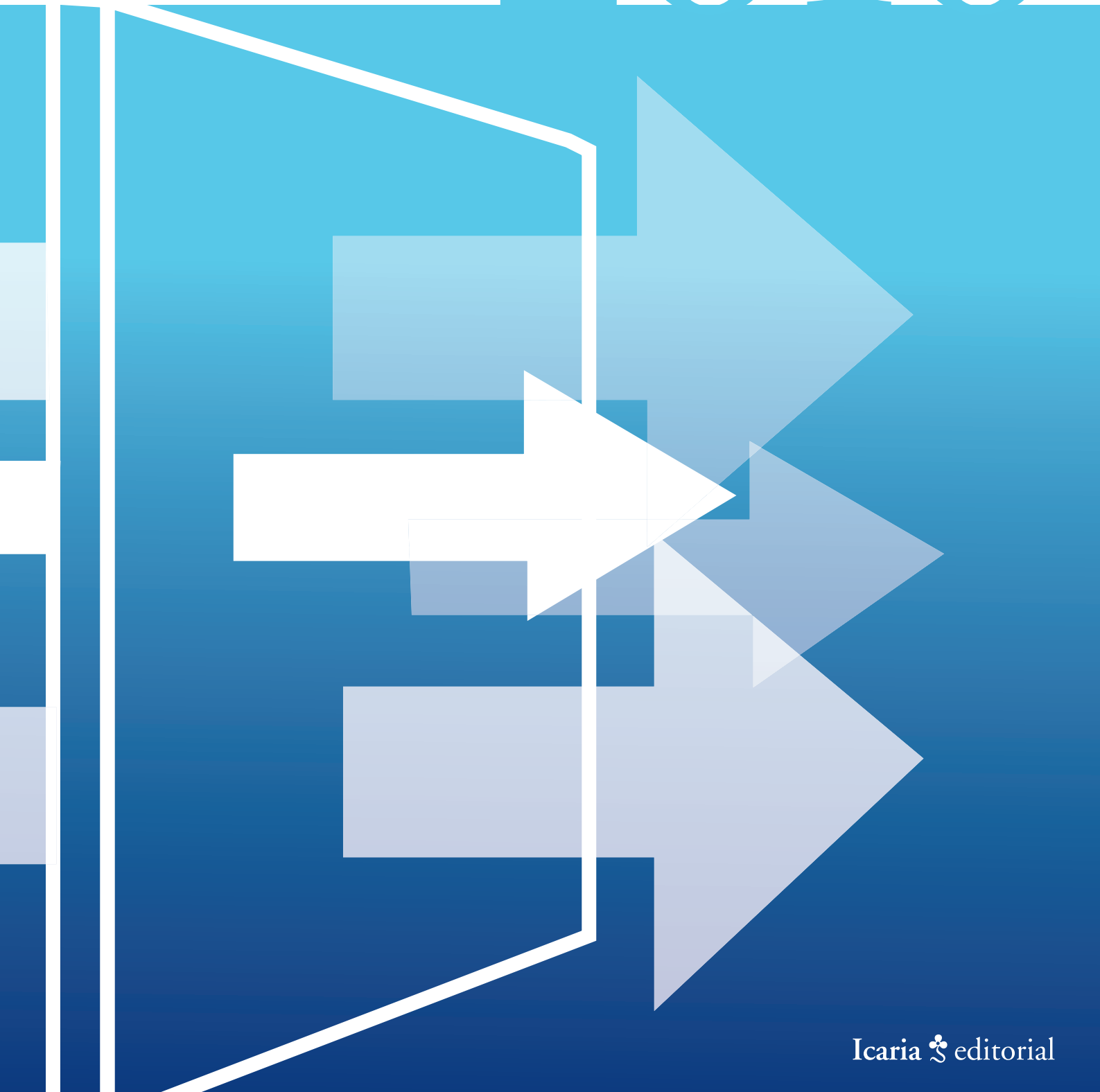

anuari de
processos de pau

Vicenç Fisas

2010

escola de
cultura de pau

anuari 2010 de processos de pau

Vicenç Fisas

Icaria editorial

Edició: Icaria editorial / Escola de Cultura de Pau, UAB
Impressió: Romanyà Valls, SA
Disseny: Lucas J. Wainer

Aquest anuari ha estat redactat per Vicenç Fisas, director de l'*Escola de Cultura de Pau* de la UAB, amb la col·laboració de diverses persones de l'equip d'investigació de l'*Escola*, particularment de Patricia García, Josep Maria Royo, Núria Tomás, Jordi Urgell, Ana Villellas i María Villellas.

Vicenç Fisas també és titular de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans de la UAB, doctor en Estudis sobre la Pau per la Universitat de Bradford, Premi Nacional Drets Humans 1988 i autor de més de trenta llibres sobre conflictes, desarmament i investigació sobre la pau. Entre els títols publicats hi ha "Procesos de paz y negociación en conflictos armados", "La paz es posible" i "Cultura de paz y gestión de conflictos".

ÍNDEX

Glossari

Presentació: Definicions i tipologies

Els processos de pau el 2009

Principals motius de crisi en les negociacions de l'any

La temperatura de la pau el 2009

Els conflictes i els processos de pau els últims anys

Fases habituals en els processos de negociació

Tema especial: Els processos de pau i l'índex de desenvolupament humà (IDH)

Anàlisi per països

Àfrica

- a) Àfrica austral i occidental
 - Mali (tuaregs)
 - El Níger (MNJ)
 - Nigèria (delta del Níger)
- b) Banya d'Àfrica
 - Etiòpia-Eritrea
 - Etiòpia (Ogaden i Oromia)
 - Somàlia
 - El Sudan (Darfur)
- c) Grans Llacs i Àfrica central
 - Burundi (FNL)
 - El Txad
 - R. Centreafricana
 - RD del Congo (est)
 - Uganda (LRA)
- d) El Magreb i el nord d'Àfrica
 - Sàhara Occidental

Amèrica Llatina

Colòmbia (ELN, FARC)

Àsia i Pacífic

- a) Àsia meridional
 - L'Afganistan
 - L'Índia (ULFA, NSCM-IM, NDFB)
 - L'Índia-el Pakistan (El Caixmir)
 - El Nepal (Madheshi – Terai)
 - El Pakistan (Bajaur, Balutxistan i Frontera del Nord-oest)
 - Sri Lanka
- b) Àsia Oriental
 - La Xina (Taiwan i el Tibet)
- c) Sud-est asiàtic
 - Les Filipines (MILF, NPA, MNLF)
 - Indonèsia (Papua Occidental)
 - Myanmar
 - Tailàndia (sud)

Europa

- a) Sud-est d'Europa
 - Xipre

Kosovo
Moldàvia (Transdnièster)
Turquia (PKK)
b) Caucas
Armènia–l’Azerbaidjan
Geòrgia (Abkhàzia)
Geòrgia (Ossètia del Sud)
Orient Mitjà
L’Iraq
Israel–Palestina
Israel–Síria
Líban
El Iemen

Annexos

1. Els temps de negociació en alguns conflictes
2. Ideologia política dels grups armats actuals
3. Grups en les llistes terroristes de la UE
4. Morts en els conflictes analitzats
5. Lloc que ocupen els països analitzats segons l’Índex de Desenvolupament Humà
6. Explica’m com va passar... Els miralls de la pau
7. Conflictes, processos de pau i resolucions del Consell de Seguretat
8. Comissions de Consolidació de la Pau de les Nacions Unides
9. Webs d’interès
10. *L’Escola de Cultura de Pau*

Glossari

ACNUDH: Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans	CCN: Comissió de Conciliació Nacional
ACNUR: Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats	CCP: Colombians i Colombianes per la Pau
ADC: Aliança Democràtica per al Canvi (Mali)	CDH: Centro per al Diàleg Humanitari
ADF: Aliança de Forces Democràtiques (RD Congo)	CDHNU: Comissió de Drets Humans de les Nacions Unides
ADLF: Aliança de Forces Democràtiques per a l'Alliberament del Congo	CEI: Comunitat d'Estats Independents
AI: Amnistia Internacional	CEMAC: Comunitat Econòmica i Monetària dels Països de l'Àfrica Central
AKIN: Xarxa Americana d'Informació sobre els Kurds	CEN-SAD: Comunitat d'Estats del Sàhara i el Sahel
ALBA: Alternativa Bolivariana per a l'Amèrica	CFNI: Congrés Fundacional Nacional Iraquià
ALS: Aliança per a l'Alliberament de Somàlia	CHMT: Equip de Vigilància del Cessament d'Hostilitats (Uganda)
AMIB: Missió de la Unió Africana a Burundi	CICR: Comitè Internacional de la Creu Roja
AMM: Missió d'Observació a Aceh	CIDH: Comissió Interamericana de Drets Humans
AMIS: <i>Missió de la Unió Africana al Sudan</i>	CIS: Comunitat d'Estats Independents
AMISOM: Missió de la Unió Africana a Somàlia	CJMC: Comitè Militar Conjunt de l'Alto el Foc
ANBP: <i>Afghanistan New Beginning Programme</i>	CLP: Consell Legislatiu Palestí
ANDDH: Associació Nigeriana per a la Defensa dels Drets Humans	CMI: <i>Iniciativa de Gestió de Crisi</i>
ANP: Autoritat Nacional Palestina	CNDD: <i>Consell Nacional per a la Defensa de la Democràcia</i>
ANRAC: Agència Nacional per al Rellançament de les Activitats Socioeconòmiques a Casamance	CNDP: <i>Congrés Nacional per a la Defensa del Poble</i> (RD Congo)
AOD: Ajuda Oficial al Desenvolupament	CNF: <i>Chin National Front</i> (Myanmar)
APC: Autoritat Provisional de la Coalició	CNP: Consell Nacional de Pau (Colòmbia)
APCLS: <i>Alliance des Patriots pour un Congo Libre et Démocratique (RDC)</i>	CNRR: Comissió Nacional de Reparació i Reconciliació
APHC: <i>All Parties Hurriyat Conference</i> (el Caixmir)	CNT: <i>Convention Nationale du Tchad</i>
APRD: Exèrcit Popular per a la Restauració de la República i la Democràcia (RCA)	COBRA: Grup Especial de Combat (Índia)
ARLA: Exèrcit Revolucionari per a l'Alliberament de l'Azawad	COCE: Comando Central de l'ELN (Colòmbia)
ARLPI: <i>Iniciativa per la Pau dels Líders Religiosos d'Acholi</i> (Uganda)	CODHES: Consultoria per als Drets Humans i el Desplaçament
ARPCT: Aliança per a la Restauració de la Pau i contra el Terrorisme (Somàlia)	CORCAS: Consell Reial Consultiu per als Afers Sahrauís
ARS: Aliança per al Realliberament de Somàlia	CPI: Cort Penal Internacional
ASEAN: Associació de Nacions del Sud-est Asiàtic	CPI: <i>Partit Comunista de l'Índia</i>
ATNM: <i>Aliança Tuareg del Níger i de Mali</i>	CPJP: <i>Convention des Patriotes pour la Justice et la Paix (RCA)</i>
ATNMC: Aliança Tuareg del Nord de Mali	CPLA: <i>Cordillera People's Liberation Army</i>
AUC: Autodefenses Unides de Colòmbia	CPN: <i>Partit Comunista del Nepal</i>
BERSATU: Consell del Poble Musulmà a Patan (Tailàndia)	CPP: Partit Comunista de les Filipines
BINUB: Oficina Integrada de les Nacions Unides a CCP: Burundi	CRAES: Consell de la República per als Afers Econòmics i Socials (el Senegal)
BLA: Exèrcit d'Alliberament Balutxi (el Pakistan)	CRIC: Consell Regional Indígena del Cauca (Colòmbia)
BLF: Front d'Alliberament del Balutxistan (el Pakistan)	CUF: Comandament Unificat de les Forces Armades de Cabinda
BLT: <i>Bodoland Liberation Tiger</i> (l'Índia)	DAC: Aliança Democràtica per al Canvi
BM: Banc Mundial	DDR: Desarmament, desmobilització i reintegració
BNLF: <i>Front d'Alliberament Nacional Bru</i>	DEHAP: Partit Democràtic del Poble
BONUCA: Oficina de les Nacions Unides de Suport a la Consolidació de la Pau a la República Centreafricana.	DHD: <i>Dima Halim Daoga</i> (Índia)
BRA: Exèrcit Republicà del Balutxistan (el Pakistan)	DIAG: Dissolució dels Grups Armats Il·legals (l'Afganistan)
BRN: <i>Barisan Revolusi Nasional</i> (Tailàndia)	DIH: Dret Internacional Humanitari
CAIJP: Acord per una Pau Immediata i Justa	DKBA: <i>Democratic Karen Buddhist Army</i> (Myanmar)
CARHRIHL: Acord global sobre el respecte dels drets humans i de la llei humanitària internacional	DPI: Diàleg Polític Inclusiu (RCA)
CAVR: Comissió per a l'Acollida, la Veritat i la Reconciliació	DTH: Moviment per a una Societat Democràtica
	DTP: Partit per a una Societat Democràtica (Turquia)
	DUP: Partit Unionista Democràtic
	EA: <i>Eastern Front</i>

ECK: Comissió Electoral de Kenya
ECOMOG: *Economic Community of West African States Monitoring Group*
ECOWAS: Comunitat Econòmica d'Estats de l'Àfrica Occidental
EEBC: Comissió de Fronteres entre Eritrea i Etiòpia
EUA: Estats Units d'Amèrica
ELN: Exèrcit d'Alliberament Nacional
ELSAM: *The Institute for Policy Research and Advocacy* (Indonèsia)
ERG: Exèrcit Revolucionari Guevarista (Colòmbia)
ETA: *Euskadi Ta Askatasuna*
EUFOR Txad/RCA: Missió de Manteniment de la Pau de la UE per al Txad i l'RCA
EULEX: *Missió de la Unió Europea per l'Estat de Dret a Kosovo*
MOUE: Missió d'Observació de la Unió Europea (Geòrgia)
EUPOL: Missió Policial de la UE
EUTCC: Comissió Cívica de la UE sobre Turquia
EZLN: Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional
FACU: Forces Armades Cabineses Unificades
FAO: Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura de les Nacions Unides
FARC: Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia
FATA: Àrees Tribals Administrades Federalment (el Pakistan)
FCD : Fòrum de Cabinda per al Diàleg
NCF : Front de Concòrdia Nacional (l'Iraq)
FDD: *Forces per a la Defensa de la Democràcia*
FDLR: Forces Democràtiques per a l'Alliberament de Rwanda
FDPC: *Front Democràtic per al Poble Centreafricà* (RCA)
FECAT: *Forum for Exiled Chadians in Central Africa*
Forces armades: Forces armades governamentals
FFR: *Front de les Forces de Recuperació*
FIAA: Front Islàmic Àrab Azawad
FPNUL: Força Provisional de les Nacions Unides al Líban
FIS: Front Islàmic de Salvació
FLEC-FAC: *Frente de Libertação do Enclave de Cabinda – Forças Armadas de Cabinda*
FLV: Front d'Alliberament de Vavau (Costa d'Ivori)
FMI: Fons Monetari Internacional
FNI: Front Nacionalista i Integracionista (RD Congo)
FNL: *Forces Nationales de Libération*
FNLO: Front Nacional d'Alliberament d'Ogaden
FOMUC: Força Multinacional a l'RCA
FORERI: Fòrum per a la Reconciliació de la Societat a Irian Jaya
FPIR: *Forces Progressistes pour l'Independence et la Renaissance* (el Txad)
FPNUL: Força Provisional de les Nacions Unides al Líban
FRNF: *Front Nacional Republicà Federal* (el Nepal)
FRPI: Forces de Resistència Patriòtica d'Ituri (RD Congo)
FUC: *Front Unit per al Canvi*
FURCA: Força per a la Unificació de l'RCA

GAM: *Gerakin Aceh Merdeka* (Moviment d'Aceh Lliure)
GFT: Govern Federal de Transició
GIA: Grup Islàmic Armat
GMIP: *Mujahadeen Pattani* (Tailàndia)
GNT: Govern Nacional de Transició
GPP: Grup Patriòtic per a la Pau
GPPAC: Partenariat Global per a la Prevenció dels Conflictes Armats (les Filipines)
GSLM: *Great Sudan Liberation Movement*
GSPC: Grup Salafista per a la Predicació i el Combat
HAD: *Hans Across the Divide*
HCRP: Alt Comissionat per a la Restauració de la Pau (Níger)
HM: *Hizbul Mujahideen* (l'Índia)
HPG: Forces de Defensa Populars
HRW: *Human Rigths Watch*
ICD: Diàleg Intercongolès
ICG: *International Contact Group on Somalia*
ICG; Internacional Crisis Group
ICR: *Internacional Centre for Reconciliation (Coventry Cathedral)*
IDH: Índex de Desenvolupament Humà
IDP: Persones Desplaçades Internament
IEMF: Força Multinacional Provisional d'Emergència
IEV: Ciutat Ecopacifista Internacional
IFMOT: *Indigenous Freedom Movement of Tripura*
IGAD: *Intergovernmental Authority on Development*
IMT: *International Monitoring Team* (les Filipines)
INC: Congrés Nacional Ijaw
IOM: Organització Internacional per a les Migracions Migracions
IRA: *Irish Republic Army*
IREC: *Comissió d'Investigació Independent* (Kenya)
ISAF: Força Internacional d'Assistència a la Seguritat (l'Afganistan)
IWG: Grup de Treball Internacional (Costa d'Ivori)
JASIG: Acord Conjunt de Seguretat i Garanties d'Immunitat (les Filipines)
JCC: Comissió de Control Conjunta
JDLF: Coalició del Front d'Alliberament Democràtic (el Nepal)
JEM: *Moviment per a la Justícia i la Igualtat*
JKLF: *Jammu and Kashmir Liberation Front*
JTF: Força Militar Conjunta (Nigèria)
JTMM: *Janatantril Tarai Mukti Morcha* (el Nepal)
JVMM: Mecanisme Conjunt d'Observació i Verificació (Burundi)
JVP: *Janatha Vimukthi Peramuna*
JWP: *Jamhoori Watab Party* (el Pakistan)
KADEK: Congrés de la Llibertat i la Democràcia al Kurdistan
KCK: *Kurdistan Democratic Confederation*
KFOR: *NATO Kosovo Force*
KKK: *Koma Komalen Kurdistan*
KLA: Exèrcit d'Alliberament de Kosovo
KLNF: Front d'Alliberament Karbi del Nord de Cachar (l'Índia)
KNC: Congrés Nacional Kurd
KNU: Unió Nacional Karen
KPC: Cossos de Protecció de Kosovo

KSF: Forces de Seguretat de Kosovo
KVM: Missió de Verificació de Kosovo
LRA: *Exèrcit de Resistència del Senyor*
LTTE: Tigres d'Alliberament del Tamil Eelam
LTTE: Liberation Tigers of Terai Eelam (el Nepal)
LURD: *Liberians United for Reunification and Democracy*
MAPP: Missió de Suport al Procés de Pau
MCVS: Mecanisme Conjunt de Verificació i Seguiment (Burundi)
MDC: *Moviment per al Canvi Democràtic*
MDJT: *Moviment per a la Democràcia i la Justícia del Txad*
MDR: Moviment Democràtic Republicà
MEND: Moviment per a l'Emancipació del Delta del Níger (Nigèria)
MFDC: Moviment de les Forces Democràtiques de Casamance (el Senegal)
MFUA: Moviments i Fronts Unificats d'Azawad
MILF: *Front Moro d'Alliberament Islàmic*
MINUCI: Missió de les Nacions Unides a la Costa d'Ivori
MINURCAT: Missió de les Nacions Unides per a la República Centreafricana i el Txad
MINURSO: Missió de les Nacions Unides per a l'organització d'un referèndum al Sàhara Occidental
MJP: *Moviment per a la Justícia i la Pau*
MLC: *Moviment per a l'Alliberament del Congo*
MLPA: Front Popular per a l'Alliberament d'Azawad
MMT: *Madheshi Mukti Tiger* (el Nepal)
MNDAA: *Myanmar National Democratic Alliance Army*
MNDS: *Moviment Nacional per a una Societat de Desenvolupament (Níger)*
MNJ: Moviment Nigerí per la Justícia
MNLF: Front Moro d'Alliberament Nacional
MNLF: *Maoist Madheshi National Liberation Front* (el Nepal)
MODEL: *Movement for Democracy in Liberia*
MONUC: Missió de les Nacions Unides a la República Democràtica del Congo
MOSOP: Moviment per la Supervivència del Poble Ogoni (Nigèria)
MOU: Memoràndum d'Entesa
MPA: Moviment Popular Azawad
MPC: Comissió Executiva del Poble de Mindanao (les Filipines)
MPCI: *Mouvement Patriotique de Côte d'Ivoire*
MPIGO: *Mouvement Patriotique pour l'Indépendance du Grand Ouest*
MPLA: Moviment per a l'Alliberament d'Angola
MPRF: *Madheshi People's Rights Forum* (el Nepal)
MRC: Moviment Revolucionari Congolès
MRP: *Consell del Poble Papú* (Indonèsia)
MUP: Policia de Sèrbia
MSP: Melanesian Spearhead Group
MVK: *Madheshi Virus Killers*
NAP: *Nova Aliança per al Progrés (RCA)*
NCP: *Partit del Congrés Nacional*
NDF: *National Democratic Front* (Les Filipines)
NDF: Front Nacional Democràtic (Myanmar)
NDFB: *Front Democràtic Nacional de Bodolàndia* (l'Índia)
NDFP: *Forces Patriòtiques del Delta del Níger*
NDPVF: *Niger Delta People's Volunteer Defence Force* (Nigèria)
NDV: *Niger Delta Vigilante*
NEPAD: *Nova Associació per al Desenvolupament Africà*
NGRC: *Comitè Nacional de Governança i Reconciliació* (Somàlia)
NLD: Lliga Nacional per a la Democràcia (Myanmar)
NLFT: *Front d'Alliberament Nacional de Tripura*
NMRD: *National Movement for Reform and Development*
MNJ: Moviment Nigerí per la Justícia
MSP: *Melanesian Spearhead Group*
MVK: *Madheshi Virus Killers* (el Nepal)
NPA: *New People's Army*
NPF: *New Patriotic Front* (Níger)
NPP: *New Patriotic Party*
NRC: Comissió Nacional de Reconciliació
NRC: *Norwegian Refugee Council*
NRF: *National Redemption Front*
NSCN-IM: *National Socialist Council of Nagaland Isak – Muivah* (l'Índia)
NSMA: Fòrum Ciutadà per la Pau d'Assam (l'Índia)
OAQMI: Organització d'Al-Qaeda al Magreb Islàmic
OCI: Organització de la Conferència Islàmica
ODM: *Orange Democratic Movement* (Kenya)
OEA: Organització dels Estats Americans
OIM: Organització Internacional per a les Migracions
OLF: *Oromo Liberation Front* (Etiòpia)
OAP: Organització per a l'Alliberament de Palestina
OMS: Organització Mundial de la Salut
ONG: Organització No Governamental
ONLF: *Ogaden National Liberation Front* (Etiòpia)
ONU: Organització de les Nacions Unides
ONUB: Missió de les Nacions Unides a Burundi
ONUGBIS: Oficina de les Nacions Unides a Guinea-Bissau
OPAPP: Oficina de l'Assessor Presidencial sobre el Procés de Pau (les Filipines)
OPM: Organització Papua Lliure
OQMI: Organització d'Al-Qaeda al Magreb Islàmic
OSCE: Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa
OTAN: Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord
PARECO: Patriotes Resistents Congolesos (RDC)
PCF: Partit Comunista de les Filipines
PCG: Grup Consultiu del Poble (l'Índia)
PCPIA: *People's Committee for Peace Initiatives in Assam* (l'Índia)
PDCI: *Partit Democràtic de la Costa d'Ivori*
PDF: Front per a la Pau i el Desenvolupament (Myanmar)
PDF: *Força de Defensa Popular*
PDK: Partit Democràtic de Kosovo
PDP: *Papuan Presidium Council*
PDP: *People's Democratic Party*

PESC: Política Exterior i de Seguritat Comuna
PESD: Política Europea de Seguritat i Defensa
PFT: Parlament Federal de Transició (Somàlia)
PGPO: Organització per la Pau Mundial Perdana (Tailàndia)
PIB: Producte Interior Brut
PIC: Consell per a la Implementació de la Pau
PJD: Partit de la Justícia i el Desenvolupament
PJPO: Organització per la Pau Mundial Perdana
PKK: Partit dels Treballadors del Kurdistan
PMA: Programa Mundial d'Aliments
PMCC: *Congrés Consultiu Malai de Pattani* (Tailàndia)
PML: Lliga Musulmana Pakistanesa
PNB: Producte Nacional Brut
PNUD: Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament
PP: Partit Popular
PRIO: *Peace Research Institute of Oslo*
PSE: Partit Socialista d'Euskadi
PSOE: Partit Socialista Obrer Espanyol
PTC: *Peace and Tranquility Committee* (Myanmar)
PULA: *Patan United Liberation Army* (Tailàndia)
PULO: *Organització Unida per a l'Alliberament de Pattani* (Tailàndia)
PWG: *People's War Group* (l'Índia)
RAFD : *Rally of Democratic Forces*
RAMM : Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (les Filipines)
RCA: República Centreafricana
RCD-Goma: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Goma*
RCD-K-ML: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Mouvement pour la Libération*
RCD-N: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-National*
RDL: *Rassemblement pour la Démocratie et la Liberté*
REDH: relator especial de drets humans
RESG: representant especial del secretari general de l'ONU
RFD: *Rally of Democratic Forces* (Txad)
RPM-M: *Revolutionary Workers Party of Mindanao*
RUF: *Revolutionary United Front*
SADC: *Comunitat per al Desenvolupament de l'Àfrica Meridional*
SBPAC: Centre Administratiu de les Províncies de la Frontera del Sud (Tailàndia)
SDF: *Sudanese Defense Force*
SDFA: *Sudan Federal Democratic Alliance*
SFOR: *Stabilisation Force*
SG: secretari general
SICS: Consell Suprem Islàmic de Somàlia
SIMEC: Comitè de l'Orient Mitjà de la Internacional Socialista
SIPRI: *Stockholm International Peace Research Institute*
SLA: *Exèrcit d'Alliberament del Sudan*
SLMM: Missió d'Observació de Sri Lanka
SLORC: *State Law and Order Restoration Council*
SOMA: Suspensió d'Activitats Militars (les Filipines)
SOMO: Suspensió d'Operacions Militars Ofensives (Les Filipines)
SPDC: *State Peace and Development Council (Myanmar)*
SPLA: *Exèrcit d'Alliberament del Poble Sudanès*
SSA: *Shan State Army*
SSDF: *South Sudan Defence Forces*
TA: *Tariq Ali* (el Nepal)
TAK: Falcons de la Llibertat del Kurdistan
TC: *Terai Cobra* (el Nepal)
TDRA: Autoritat Regional Transitòria de Darfur
TJLF: *Terai Janatantrik Liberation Front* (el Nepal)
TKS: *Societat del Benestar Tharu* (el Nepal)
TMK: Cos de Protecció de Kosovo
TMVP: *Tamileela Makkal Viduthalao Pulikal* (Sri Lanka)
TMSSA: *Terai-Madhes Service Security Association* (el Nepal)
TNSM: Moviment per a la Implementació de la Llei Xaria de Mohammed (el Pakistan)
TRC: Comissió per a la Veritat i la Reconciliació (Burundi)
TSJP: Partit Samyukta Janakranti del Terai (el Nepal)
TTP: *Tehrik-i-Taliban Pakistan*
TUSU: *Thailand United Southern Underground*
UA: Unió Africana
UAB: Universitat Autònoma de Barcelona
UBP: Partit de la Unitat Nacional (Xipre)
UCK: Exèrcit d'Alliberament de Kosovo
UDMF: *United Democratic Madhesi Front* (el Nepal)
UE: Unió Europea
UFDD: *Union des Forces pour la Démocratie et le Développement* (el Txad)
UFDL: Front Unit per a l'Alliberament i el Desenvolupament (Sudan)
UFDR: *Union des Forces Démocratiques pour le Rassemblement* (RCA)
UFR: Unió de les Forces de la Resistència (el Txad)
UFR: *Union of Rallied Forces* (RCA)
UFVN: *Unió de les Forces Vives de la Nació* (RCA)
ULFA: *United Liberation Front of Assam* (l'Índia)
UNAMA: Missió d'Assistència de les Nacions Unides a l'Afganistan
UNAMI: *Missió d'Assistència de les Nacions Unides a l'Iraq*
UNAMID: Missió Conjunta de Pau UA-ONU (el Sudan)
UNAMIS: Missió Avançada de les Nacions Unides al Sudan
UNDOF: Força d'Observació de la Separació de les Nacions Unides
UNASUR: Unió de les Nacions de Sud-amèrica
UNESCO: Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura
UNFICYP: Força de les Nacions Unides per al Manteniment de la Pau a Xipre
UNGOMAP: Missió de Bons Oficis de les Nacions Unides a l'Afganistan i el Pakistan
UNICEF: Fons de les Nacions Unides per a la Infància

UNIFEM: Fons de Desenvolupament de les Nacions Unides per a la Dona
UNIFIL: Força Interina de les Nacions Unides al Líban
UNIPA: Unitat Indígena del Poble Awà (Colòmbia)
UNITA: *União para a Independência Total de Angola*
UNMA: Missió de les Nacions Unides a Angola
UNMEE: Missió de les Nacions Unides a Etiòpia i a Eritrea
UNMIK: Missió d'Administració Interina de les Nacions Unides a Kosovo
UNMIL: Missió de les Nacions Unides a Libèria
UNMIN: Missió de les Nacions Unides al Nepal
UNMIS: Missió de les Nacions Unides al Sudan
UNMOGIP: Grup d'Observadors Militars de les Nacions Unides a l'Índia i el Pakistan
UNMOP: Missió d'Observació de les Nacions Unides a Prevlaka
UNMOVIC: Comissió de les Nacions Unides de Vigilància, Verificació i Inspecció
UNOCI: Missió de les Nacions Unides a la Costa d'Ivori
UNOMIG: Missió d'Observació de les Nacions Unides a Geòrgia
UNOSOM: Missió de les Nacions Unides a Somàlia
UNPO: Organització de Nacions i Pobles No Representats
UNPOS: Oficina Política de les Nacions Unides per a Somàlia
UNPPB: *United Nations Political and Peace Building Mission*
UNRWA: Agència de les Nacions Unides per a l'Ajut als Refugiats de Palestina al Pròxim Orient
UNSCO: Oficina del Coordinador Especial de les Nacions Unides per a l'Orient Mitjà
UNTSO: Organització de les Nacions Unides per a la Supervisió de la Treva
UPDF: Forces de Defensa del Poble d'Uganda
UPF: *Uganda People's Front*
UPM: Unió per al Mediterrani
USAID: Agència dels EUA per al Desenvolupament Internacional
UTI: Unió dels Tribunals Islàmics (Somàlia)
UWSA: *United Wa State Army* (Myanmar)
WPCNL: West Papua Coalition for National Liberation

Presentació:

En aquesta quarta edició de l'**Anuari de Processos de Pau**¹ En aquesta quarta edició de l'**Anuari de Processos de Pau** s'analitzen els conflictes en els quals es porten a terme negociacions per arribar a un acord de pau, amb independència que aquestes negociacions estiguin formalitzades, es trobin en fase exploratòria, transcorrin satisfactòriament o, al contrari, es trobin estancades o en plena crisi. També s'analitzen alguns casos on les negociacions o exploracions són parcials, és a dir, que no abasten la totalitat dels grups armats presents en un país (casos d'Afganistan o l'Iraq, per exemple). La majoria de les negociacions es refereixen a conflictes armats, però també s'analitzen bastants contextos en els quals, a pesar que en l'actualitat no es produeixen enfrontaments armats de consideració, les parts no han arribat a un acord definitiu que acabi amb les hostilitats i els contenciosos pendents. Les negociacions, per tant, tenen sentit per a evitar l'inici o el ressorgiment de nous enfrontaments armats.

L'estructura de l'anàlisi de cada cas segueix una pauta en gairebé tots els casos, a saber: 1) una breu sinopsi del context del conflicte, amb una petita descripció dels grups armats i dels principals actors que intervenen en cada conflicte; 2) Els antecedents del procés de pau; 3) Els esdeveniments ocorreguts al llarg de l'any 2009; 4) un quadre amb els fets més significatius de l'any, a manera de resum; 5) una selecció de les pàgines web que permeten seguir el conflicte; i 6) un quadre que permet visualitzar la relació entre els actors primaris i secundaris de cada conflicte, assenyalant els espais d'intermediació existents en cada cas.² A l'inici de cada país s'inclou un petit quadre amb dades bàsiques del mateix. En l'apartat "actors armats" d'aquest quadre no s'inclouen les forces armades governamentals.

L'autor d'aquest Anuari ha procurat limitar-se a assenyalar fets, esdeveniments, èxits, fracassos o propostes noves, limitant en tant que sigui possible l'opinió personal sobre aquests esdeveniments.

MODALITATS O ETAPES DELS PROCESSOS DE PAU

Contactes indirectes informals
Contactes indirectes formals
Contactes directes informals
Contactes directes formals
Exploracions informals
Exploracions formals
Diàlegs informals
Diàlegs formals
Negociacions informals
Negociacions formals
Procés formal

S'entén per **negociació**, el procés pel qual dos o més parts enfrontades (ja siguin països o actors interns d'un país) acorden discutir les seves diferències en un marc concertat per a trobar una

¹ L'anuari amplia la informació subministrada per l'*Escola de Cultura de Pau* a través de la seva publicació anual "Alerta 2010" (Icària Editorial, 2010), que s'actualitza trimestralment a través de la publicació electrònica "Baròmetre" (www.escolapau.org).

² En aquest "espai d'intermediació" s'hi inclouen no només els "facilitadors o mediadors" més formals (que es destaquen amb la mida de la lletra o amb negreta), sinó també altres institucions o persones que han intervingut d'alguna manera. No s'hi inclouen, evidentment, les facilitacions que no s'han fet públiques, encara que l'autor en tingui coneixement d'algunes.

solució satisfactòria a les seves demandes. Aquesta negociació pot ser directa o mitjançant la facilitació de tercers. Normalment, les negociacions formals tenen una fase prèvia, o exploratòria, que permet definir el marc (format, lloc, condicions, garanties, etc.) de la futura negociació. Per **procés de pau** s'entén la consolidació d'un esquema de negociació, una vegada que s'ha definit l'agenda temàtica, els procediments a seguir, el calendari i les facilitacions. La negociació, per tant, és una de les etapes d'un procés de pau.

Per "**alto el foc**" es considera la decisió militar de paraitzar qualsevol combat o ús de les armes durant un període especificat, mentre que el "**cessament d'hostilitats**" inclou, a més de l'alto el foc, el compromís de no segrestar, fustigar a la població civil, amenaçar, etc.

En funció dels objectius finals buscats i de la dinàmica seguida en les diferents fases de la negociació, la majoria dels processos de pau poden catalogar-se en alguna d'aquestes cinc **categories o models**, encara que alguna vegada es pugui donar el cas d'un procés que combini dues categories:

- a) Desmobilització i reinserció.
- b) Repartiment del poder polític, militar o econòmic.
- c) Intercanvi (pau per democràcia, pau per territoris, pau per desocupació, pau per reconeixement de drets, etc.).
- d) Mesures de confiança.
- i) Fórmules d'autogovern o "arquitectures polítiques intermèdies".

El model de procés normalment té a veure amb el tipus de demandes presentades i amb la capacitat dels seus actors per a pressionar o exigir (nivell de simetries en el militar, polític i social), encara que també influeixen els acompanyaments i facilitacions, el cansament dels actors, els suports que reben i altres factors menys racionals, més aviat vinculats a patologies dels líders, imaginaris o inèrcies històriques. En algunes ocasions, encara que no moltes, i especialment si el procés és llarg en el temps, pot ocórrer que es comenci des del plantejament d'una de les categories assenyalades (la "a", per exemple), i després s'incrementin les demandes per a situar el procés en altra categoria més complexa. També és important recordar que no tots els processos o les seves fases prèvies d'exploració, diàleg i negociació, es fan amb una real sinceritat, ja que és freqüent que formin part de la mateixa estratègia de guerra, sigui per a guanyar temps, internacionalitzar-se i donar-se a conèixer, rearmar-se o altres motius.

Finalment, voldria assenyalar que el que vulgarment denominem "procés de pau", en realitat no és altra cosa que un "procés per a finalitzar amb la violència i la lluita armada". La signatura d'un cessament d'hostilitats i la posterior signatura d'un acord de pau no és més que l'inici del veritable "procés de pau", vinculat a una etapa denominada "rehabilitació postbèl·lica", sempre difícil, però que és on veritablement es prendran les decisions i es realitzaran les polítiques que, si tenen èxit, assoliran la superació de les altres violències (estructurals i culturals) que després permetran parlar amb propietat de l'assoliment "de la pau". En aquest Anuari, no obstant això, ens limitarem a analitzar els esforços realitzats en les primeres etapes d'aquesta llarga carrera, sense les quals no seria possible arribar a la meta final.

Principals conclusions de l'any

- Més de dos terços dels conflictes tenen oberts canals de comunicació prou consolidats per a dur a terme converses o exploracions que puguin derivar en processos de pau.
- El 36 % de les negociacions van anar bé o van acabar de manera satisfactòria. En un percentatge similar, les negociacions han hagut de salvar greus dificultats i, en un 16 %, van anar molt malament.
- Durant l'any van finalitzar nou conflictes d'intensitat mitjana o baixa, dels quals cal destacar l'acord de pau a Somàlia entre el Govern Federal de Transició i la facció moderada del grup armat d'oposició ARS, que ja forma part del nou Govern.
- Cal destacar el fracàs de les negociacions a Sri Lanka per la victòria militar de les forces armades governamentals sobre els tàmilis agrupats l'LTTE.
- Un dels aspectes més significatius de l'any ha estat l'inici d'acostaments entre el Govern turc i els kurds del PKK, a través de propostes d'ambdues parts que podrien permetre l'inici d'un diàleg directe durant el 2010.
- Els motius més freqüents que expliquen les crisis de les negociacions han estat, com en anys anteriors, la desconfiança o rebuig amb alguns mediadors, les escissions o dissidències dels grups armats, les divergències fonamentals en els temes d'agenda i la desconfiança entre les parts.
- L'"índex de la temperatura de la pau", que mesura l'estat de les negociacions, es va situar a 1,2 punts sobre un màxim de 3, en comparació amb la mitjana d'1,1 punts de l'any anterior.
- Una anàlisi dels 82 conflictes armats de les últimes dècades permet observar que un 34,1 % van acabar amb un acord de pau i un 36,6 % encara no s'han resolt. Només un 8,5 % van acabar per victòria militar d'alguna de les parts.
- La signatura d'uns acords de pau no sempre implica, tal com pugui semblar aparentment, una millora en el rànquing mundial del lloc ocupat per l'índex de desenvolupament humà (IDH), com a conseqüència del final de la violència armada. Dels 14 països de què es disposen dades completes, només quatre van augmentar posicions, dels quals destaquen Angola i Croàcia amb 21 llocs, seguits d'El Salvador (+9) i Rwanda (+7). Per contra, deu països van retrocedir posicions, dels quals destaquen Sud-àfrica i Nicaragua (amb pèrdua de 29 i 27 llocs), junt amb Tadjikistan (-19) i Guinea Bissau (-17). Pel que fa a l'índex, Guatemala i Rwanda són els que han presentat un augment anual mitjà més elevat, mentre que Nicaragua, Tadjikistan i Sud-àfrica han presentat els augments més baixos.
- Va continuar la tendència en els conflictes d'iniciar amb més antelació que en el passat el desenvolupament de diàlegs i negociacions.
- Un grup iranià fou exclòs de les llistes terroristes de la Unió Europea.
- Van augmentar els casos de països o zones en conflicte que busquen referents d'altres processos de pau solucionats satisfactòriament.
- En relació amb l'any anterior, van disminuir les resolucions del Consell de Seguretat vinculades amb els conflictes oberts.
- A Nigèria (regió del delta del Níger), es va iniciar un procés de negociació amb el grup armat d'oposició MEND, que podria assolir la pacificació definitiva de la zona.
- A Darfur (el Sudan) va haver-hi avenços significatius en les negociacions amb el grup armat d'oposició JEM i es treballa en la unificació de les dissidències de l'SLA, la qual cosa podria servir per a una reducció significativa de la violència a la regió.
- El president burundès va considerar que la guerra havia acabat. Així mateix, les FNL es van constituir formalment com a partit polític. En finalitzar l'any, al voltant de 21.000 membres de les FNL s'havien desarmat, desmobilitzat i reintegrat a la societat civil.
- Després de dos dies d'una trobada informal a un hotel austríac, el Marroc i el Front POLISARIO van acordar reprendre les negociacions sobre el Sàhara Occidental, desbloquejant així uns contactes que es trobaven paralitzats des de feia 18 mesos.

- El Govern dels EUA va iniciar converses amb els grups talibans que operen a l'Afganistan, a la vegada que va incrementar el nombre dels seus efectius militars al país.
- Es van trencar tots els acostaments assolits l'any anterior amb els grups que operen a la Frontera del Nord-oest del Pakistan.
- El primer ministre de la Xina va expressar la disposició del seu Govern a entaular converses amb Taiwan sobre qüestions polítiques i militars amb l'objectiu d'aconseguir un acord de pau entre les dues parts. Els dos països van adoptar mesures de confiança al llarg de l'any.
- A les Filipines, el Govern i la guerrilla del MILF van firmar a Kuala Lumpur l'acord marc sobre la formació d'un grup internacional del suport al procés de negociació. El Govern i l'NDF (braç polític de l'NPA) van anunciar la intenció de reprendre negociacions oficials de pau a Oslo (Noruega).
- La nova administració nord-americana del president Barack Obama es va mostrar partidària de mantenir negociacions directes amb la Junta Militar i diversos funcionaris d'alt nivell van mantenir reunions amb les autoritats birmanes.
- El president grecoxipriota, Dimitris Christofias, i el líder turcoxipriota, Mehmet Ali Talat, van iniciar la segona fase de les converses directes per resoldre el conflicte de l'illa, amb una nova reunió sota mediació de l'ONU. Les parts van discutir qüestions relatives a l'elecció del president i vicepresident de la futura república unificada.
- El Govern va continuar elaborant el paquet de reformes per afavorir la resolució de la qüestió kurda. L'Executiu es va referir a aquesta iniciativa com un paquet de democratització, que no solament afectaria la població kurda. A finals d'any, el Govern va presentar al Parlament les primeres mesures concretes de la iniciativa per a la resolució de la qüestió kurda, com a continuació a la discussió parlamentària iniciada a començaments de novembre. Es tracta de diversos avenços a curt termini en l'àmbit cultural, polític i social.
- El president dels EUA es va mostrar partidari de la implementació de reformes polítiques que condueixin a la reconciliació nacional a Iraq, amb mesures que incumbeixen principalment la distribució dels beneficis del petroli i el repartiment del poder entre els diferents grups ètnics i religiosos que conviuen al país.
- El primer ministre palestí, Salam Fayyad, va presentar un programa d'acció que preveia la creació d'un estat palestí de facto a començaments de 2011, independentment del curs de les negociacions amb Israel. Fayyad va reiterar que el Govern palestí tenia el compromís de posar fi a la divisió amb el moviment islamista Hamàs.
- Al Líban, a finals d'any es va formar un nou Govern, amb la participació d'Hezbollah.

Els processos de pau el 2009

En aquest anuari s'analitza la situació de 66 contextos en situació de conflicte vius quan va finalitzar l'any 2009 (a més d'un seguiment de l'acord de pau de Burundi assolit el desembre de l'any anterior i consolidat el 2009), dels quals 45 (68,2 %) tenen oberts diàlegs o negociacions formals amb independència de la seva evolució positiva o negativa, o han assolit un acord. Això significa que més de dos terços dels conflictes tenen oberts canals de comunicació prou consolidats per dur a terme converses o exploracions que puguin derivar en processos de pau. Durant l'any van concloure vuit conflictes d'intensitat mitjana, dels quals cal destacar l'acord de pau a Somàlia entre el Govern federal de transició i el grup armat d'oposició ARS, que ja forma part del nou Govern. En comparació amb l'any 2008, van augmentar els processos que es van consolidar, van disminuir els que es produïen amb interrupcions, però va incrementar el nombre de casos de conflictes en els quals es va trencar el procés de negociació o no es va poder posar-lo en marxa (32,3 % dels casos), entre els quals destaca el fracàs de les negociacions a Sri Lanka per victòria militar de les forces armades governamentals sobre els tàmil agrupats l'LTTE.

Situació de les negociacions a finals de 2009				
Bé (5)	Amb dificultats (19)	Malament (7)	En exploració (5)	Resultats (9)
<i>Xipre</i> <i>Xina – Taiwan</i> Les Filipines (MILF) L'Índia (ULFA pro negociacions) <i>Uganda (ADF)</i>	<i>Armènia–</i> <i>l'Azerbaidjan</i> <i>El Txad - Sudan</i> <i>Les Filipines (MNLF)</i> Les Filipines (NPA) <i>L'Índia (NDFB)</i> <i>L'Índia (NSCN-IM)</i> <i>L'Índia (NSCN-K)</i> <i>L'Índia-el Pakistan</i> <i>Kosovo</i> <i>Mali (tuaregs)</i> <i>Moldàvia</i> <i>(Transdnièster)</i> Nigèria (MEND) <i>Myanmar (NLD)</i> Myanmar (diversos) <i>El Nepal (el Terai)</i> <i>Níger (tuaregs)</i> R. Centreafricana El Sudan (faccions SLA) Sudan (JEM)	<i>Etiòpia-Eritrea</i> <i>Geòrgia (Abkhàzia)</i> Israel–Palestina El Pakistan (Balutxistan) <i>Palestina</i> <i>Sàhara Occidental</i> Uganda (LRA)	Afganistan (talibans) L'Índia (ULFA) <i>Israel-Síria</i> Myanmar (KNU) Turquia (PKK)	<i>Txad (Moviment Nacional)</i> <i>L'Índia (DHD-J)</i> <i>Mali (ATNM)</i> <i>Myanmar (KNI-KNA</i> <i>Consell de</i> <i>Pau)</i> <i>Níger (FFR)</i> <i>RCA (FDPC)</i> <i>RD Congo (CNDP)</i> <i>Somàlia (ARS)</i>

(En cursiva s'assenyalen els conflictes no resolts i que no es troben en fase de lluita armada o que en finalitzar l'any no es poden catalogar de "conflictes armats").

En termes generals, l'any 2009 el 36 % de les negociacions van anar bé o van acabar de manera satisfactòria. En un percentatge similar, les negociacions han hagut de salvar dificultats greus i, en un 12 % van anar molt malament. Un dels aspectes més significatius de l'any ha estat l'inici d'acostaments entre el Govern turc i els kurds del PKK, a través de propostes d'ambdues parts que podrien permetre l'inici d'un diàleg directe durant el 2010, amb la qual cosa aquest procés s'explica detalladament en aquest anuari. De les negociacions del quadre anterior, 16 corresponien a conflictes armats i 29 a conflictes no armats.

ELS CONFLICTES I ELS PROCESSOS DE PAU A FINAL DE 2009.			
<i>Conflictes acabats durant el 2005</i>		Indonèsia (Aceh), Irlanda del Nord, el Sudan (sud)	3
<i>Conflictes acabats durant el 2006</i>		Sudan (est), Sudan (Darfur - SLA Minawi), el Nepal (CPN), Israel-el Líban	4
<i>Conflictes acabats durant el 2007</i>		Costa d'Ivori	1
<i>Conflictes acabats durant el 2008</i>		Benín – Burkina Faso, Burundi (FNL), RCA (APDR), Kenya, Colòmbia (ERG), Sri Lanka (TMVP), Geòrgia–Rússia, el Líban	8
<i>Conflictes acabats durant el 2009</i>		Mali (ATNM), Níger (FFR), el Txad (Moviment Nacional), R. Centreafricana (FDPC), RD Congo (CNDP), Somàlia (ARS), l'Índia (DHD-J), Myanmar (KNU - KNLA Consell de Pau, Tailàndia-Cambodja	9
Conflictes de 2009			
Conflictes armats vigents	Amb procés consolidat	Sudan (Darfur-JEM), l'Índia (ULFA-Pro negociacions), l'Índia-el Pakistan (el Caixmir)	3
	Amb interrupcions	Nigèria (MEND), RCA (grups diversos), Sudan (Darfur-faccions de l'SLA), Uganda (LRA), Afganistan (talibans), les Filipines (MILF), les Filipines (NPA), l'Índia (ULFA), Myanmar (KNU), Mynamar (grups diversos), el Pakistan (Balutxistan), Turquia (PKK), Israel-Palestina	13
	Sense procés concret ³	Algèria (OAQMI), el Txad (grups diversos), Etiòpia (Ogaden), Rwanda (FDLR), Somàlia (al-Shabab), el Sudan (Darfur, grups diversos), el Sudan (Meridional), Colòmbia (ELN, FARC, paramilitars emergents), les Filipines (Abu Sayyaf), l'Índia (CPI), l'Índia (Manipur), el Pakistan (Nord-oest), Tailàndia (sud), Rússia (Txetxènia), Rússia (Inguxètia), l'Iraq, el Iemen	17
	Subtotal		33
Conflictes violents no catalogables com a "conflictes armats "	Amb procés consolidat	Uganda (ADF), les Filipines (MNLF)	2
	Amb interrupcions	Mali (tuaregs), el Níger (tuaregs), el Txad-el Sudan, l'Índia (NDFB), el Nepal (el Terai), Geòrgia (Abkhàzia) Palestina	7
	Sense procés concret		0
	Subtotal		9
Exconflictes armats sense resoldre	Amb procés consolidat	L'Índia (NSCN-IM, l'Índia (NSCN-K), la Xina-Taiwan, Xipre, Moldàvia (Transdnièster), Armènia-l'Azerbaidjan	6
	Amb interrupcions	Etiòpia-Eritrea, Sàhara Occidental, Myanmar (NLD), Kosovo, Israel-Síria	5
	Sense procés concret	Sri Lanka, la Xina-Tibet, Indonèsia (Papua Occidental), Geòrgia (Ossètia del Sud)	4
	Subtotal		15
TOTAL 2009	Acabats		9
	Amb procés consolidat		11
	Amb interrupcions		25
	Sense procés concret		21
	TOTAL		66

³ Que no hi hagi un procés concret no vol dir que no hi hagi exploracions o acords amb alguns dels grups armats que operen al país, però no amb la importància o la incidència suficient per catalogar el país en una altra casella.

Principals motius de crisi en les negociacions de l'any

Molt freqüents

- Desconfiança o rebutjament d'alguns mediadors
- Existència de combats en paral·lel
- Escissions i dissidències en els grups armats
- Tensions amb els països veïns
- Divergències fonamentals en les qüestions per discutir (precondicions)

Bastant freqüents

- Incompliment d'acords previs
- Violacions de l'alto el foc
- Dificultats per formar un Govern de coalició
- Llistes terroristes
- Crisi política interna
- Exigència prèvia d'un alto el foc, cessament d'hostilitats o desarmament
- Exigència prèvia d'amnistia per part dels grups armats
- Intervenció de forces militars estrangeres
- Detenció d'algun dels líders o intermediaris de grups armats

Altres motius

- Dificultats per reconciliar comunitats dividides
- Desconfiança en els comandaments o en la missió d'una operació de manteniment de la pau
- Exigència de negociacions directes, sense mediadors externs o interferències estatals
- Desmobilització parcial d'un grup armat
- Desacords sobre el rol de la Cort Penal Internacional
- No reconèixer el grup armat o exigència del grup del seu estatus de bel·ligerant
- Absència de líders significatius en les negociacions
- Comportament de les empreses transnacionals
- No reconèixer la representativitat d'alguns negociadors
- Desacord o frau en els resultats electorals o en els termes per celebrar eleccions
- Aparició de nous grups armats
- Divergències en el repartiment del poder polític
- Assassinat de líders de l'oposició armada
- Retirada de les missions d'observació de l'alto el foc
- Presa de decisions fonamentals de manera unilateral
- Interferències del poder judicial
- Retard en la posada en marxa d'una operació de manteniment de la pau
- Proliferació de mediadors
- Falta de seguretat per als negociadors dels grups armats
- Manteniment de la pràctica del segrest o absència d'alliberaments
- Presència de noves estructures paramilitars vinculades al narcotràfic
- Desacord sobre el nombre d'efectius del grup armat
- Desacord sobre si el nom d'un grup polític podia fer referència al grup ètnic a què pertany
- Problemes en la transició de grup armat a grup polític
- Colonització forçada
- Desacord en la composició de les missions d'observació
- Falta d'efectius o de recursos en les operacions de manteniment de la pau

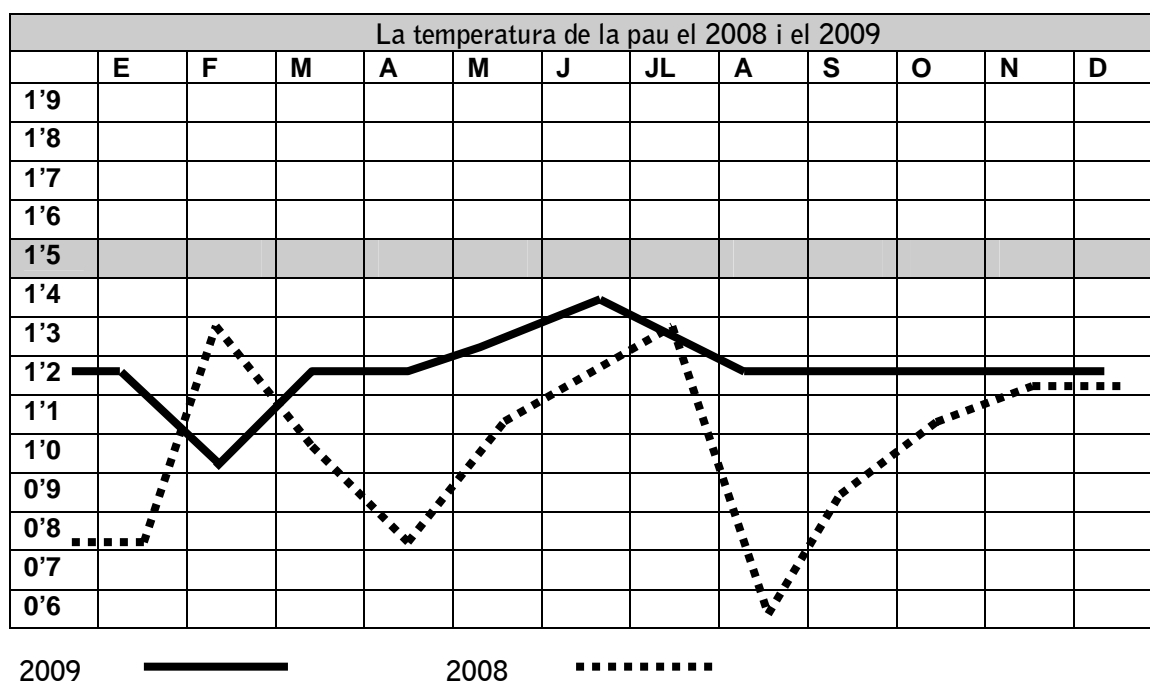
Com en anys anteriors i segons una mostra de 200 casos, els motius que solen provocar moments de crisi o paràlisi en les negociacions acostumen a seguir un patró pel que fa a la freqüència i presenten poques diferències en relació amb els anys precedents. **Destaquen els problemes que es presenten relacionats amb el model negociador**, sobretot perquè hi ha diferències amb les persones o amb els organismes encarregats de facilitar-lo, particularment quan persisteixen combats més o menys esporàdics. Igual que altres anys, **les dissidències que es produeixen en els grups armats en el moment de negociar són un altre motiu recurrent** així com les diferències pel que fa a les qüestions de calendari, en particular quan alguna de les parts posa precondicions o

“inamovibles”. Com a novetat, durant el 2009 ha augmentat el nombre de casos de contextos en què les crisis afecten els països veïns, la qual cosa posa en evidència la “regionalització” de molts conflictes en què s’obren negociacions en algun dels països de la zona sense que el procés sigui regional.

La temperatura de la pau el 2009

Des de fa uns quants anys, l’*Escola de Cultura de Pau* elabora mensualment un índex sobre l’estat de les negociacions de pau existents al món amb la finalitat d’analitzar les dinàmiques generals dels processos. El 2009, aquest índex analitza una selecció de 33 negociacions.⁴

L’índex es configura a partir de la mitjana resultant de concedir tres punts als processos que han funcionat bé durant un mes, un punt als que es mantenen estancats o que no han presentat cap novetat i zero punts als que han tingut dificultats, de manera que la màxima puntuació que es pot aconseguir en un mes seria de 3,0 punts i la mitjana d’1,5.

Com es pot observar a la figura anterior, l’any va acabar amb una mitjana mensual d’1,2 punts (en comparació amb la mitjana d’1,1 el 2007, d’1,2 el 2006, d’1,3 el 2005 i d’1,4 el 2004), la qual cosa representa un descens en els darrers anys, sense que en cap dels mesos s’hagués aconseguit una mitjana igual o superior a 1,5 punts. L’índex permet entreveure els obstacles que hi ha per mantenir la majoria dels processos en una evolució positiva i de manera sostinguda, com a conseqüència de les enormes dificultats que han tingut els processos o les exploracions a l’Afganistan, Etiòpia-Eritrea, les Filipines (NPA), Ossètia del Sud, Israel-Palestina, el Pakistan, el Sàhara Occidental, sud de Tailàndia, Uganda o el Iemen, entre altres zones.

⁴ L’Afganistan, Armènia-l’Azerbaidjan, Burundi (FNL), Txetxènia, la Xina (Tibet), Xipre, Etiòpia-Eritrea, les Filipines (MILF, NPA), Geòrgia (Abkhàzia i Ossètia del Sud), l’Índia (NDFB), l’Índia-el Pakistan, Israel-Palestina, Israel-Síria, Kosovo, Moldàvia (Transdnièster), Myanmar (KNU, NLD), el Nepal (el Terai), el Níger (MNJ), Nigèria (MEND), el Pakistan (Frontera del Nord-oest), RCA (APDR, FDPC), Sàhara Occidental, Somàlia, Sudan (Darfur), Tailàndia (Sud), Turquia (PKK), Uganda (LRA) i el Iemen.

Els conflictes i els processos de pau els últims anys

La majoria dels conflictes armats analitzats en aquest Anuari 2009 van néixer entre els anys setanta i noranta. Durant aquests anys, s'ha posat fi a diversos conflictes armats, ja sigui amb un acord de pau definitiu (amb independència de la qualitat) o arribant a un cessament provisional de les hostilitats armades. En tot cas, la lectura de la major part dels conflictes dels anys noranta i la perdurabilitat de molts dels conflictes fins a l'actualitat, ens permet treure les primeres conclusions sobre la manera en què s'ha actuat en aquests conflictes des de la perspectiva de més de quinze anys d'història. Cal dir que alguns d'aquests conflictes han evolucionat d'una fase armada a una fase no armada, encara que en aquest apartat es consideren tant els uns com els altres.

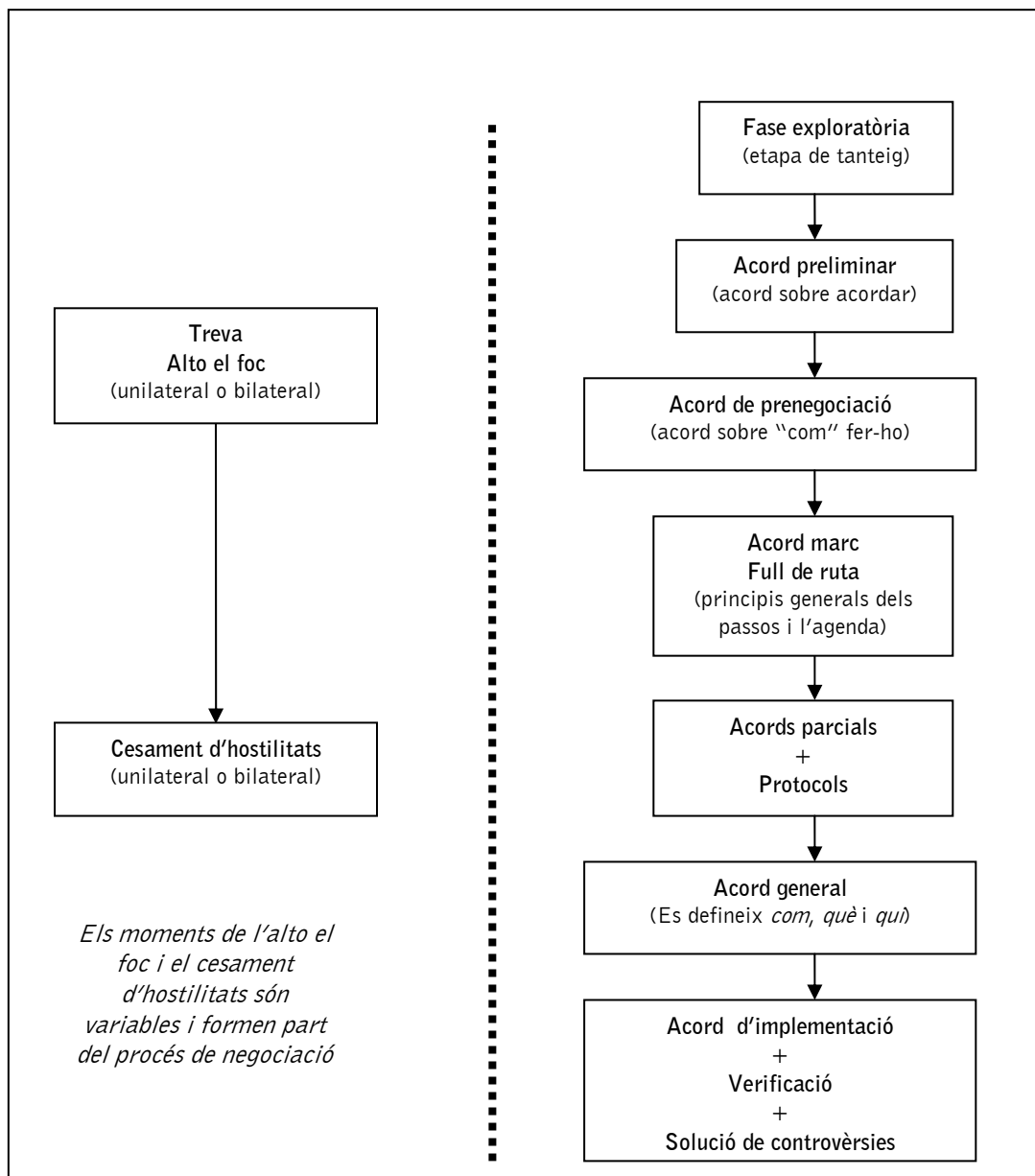
Dels 82 conflictes de la taula següent, un 26,8 % van acabar amb un acord de pau i un 7,3 % amb un acord de pau "imperfecte", ja sigui per haver estat imposat, ja sigui per tenir algunes llacunes considerables. En qualsevol cas, es pot dir que una mica més d'una tercera part dels conflictes d'aquest període han acabat mitjançant un acord. Un 20,7 % estan en fase de resolució o no han estat resolts de manera definitiva. Els que no han estat resolts i continuen vigents representen el 36,6 % del total i el més significatiu és que només el 8,5 % d'aquests conflictes han acabat mitjançant la victòria militar d'una de les parts; en altres paraules, la gran majoria dels conflictes només es resolen per mitjà de negociacions i no pas de la victòria militar i obrint algun tipus de procés que permeti arribar a firmar un acord final.

Els conflictes presents des dels anys noranta i la seva resolució fins al 2009		
Països	Període	Resolució
L'Afganistan	89-...	No resolt
Angola – FLEC	75-...	En fase de resolució
Angola – UNITA	75-02	Acord de pau
Algèria	91-...	No resolt
Armènia – l'Azerbaidjan	91-...	No resolt
Bòsnia	92-95	Pau imposada i imperfecta
Burundi	97-00	Acord de pau amb repartiment del poder polític
Burundi – FNL	79-08	Acord de pau
Colòmbia – AUC	80-...	No resolt definitivament (pel sorgiment de nous grups paramilitars)
Colòmbia – ELN	64-...	No resolt
Colòmbia – FARC	64-...	No resolt
El Congo (Ninjas)	98-07	Acord de pau imperfecte
Congo, RDC (diàleg intercongolès)	97-03	Acord de pau imperfecte
Congo, RDC (Kivus i Ituri)	96-...	No resolt definitivament
Costa d'Ivori	02-07	Acord de pau
Croàcia	92-95	Acord de pau imperfecte
El Txad	99-...	No resolt definitivament
Txetxènia	94-...	No resolt
Xipre	74-...	En fase de resolució
El Salvador	80-91	Acord de pau
Espanya (ETA)	68-...	No resolt
Etiòpia (OLF)	74-...	No resolt
Etiòpia-Eritrea	98-...	No resolt definitivament
Les Filipines (Abu Sayaf)	90-...	No resolt
Filipines – MILF	78-...	No resolt definitivament
Filipines – MNLF	70-...	En fase de resolució
Filipines – NPA	69-...	No resolt
Geòrgia (Abkhàzia)	93-...	No resolt
Geòrgia (Ossètia del Sud)	90-...	No resolt
Guatemala – URNG	82-94	Acord de pau
Guinea – Bissau	98-99	Acord de pau
L'Índia (Andra Pradesh) – CPI	80-...	No resolt
L'Índia (Assam) – BLTF-BLT	92-03	Acord de pau
L'Índia (Assam) – DHD	95-03	Acord de pau

L'Índia (Assam) – ULFA	89-...	No resultat
L'Índia (Assam) – NDFB	92-...	En fase de resolució
L'Índia (Nagaland) – NSCN-IM	80-	En fase de resolució
L'Índia (Punjab)	81-93	Victòria militar
L'Índia (Tripura) – NLFT	89-05	Acord de pau
L'Índia–el Pakistan (El Caixmir)	90-...	No resultat definitivament
Indonèsia (Aceh)	76-05	Acord de pau
Indonèsia (Papua Occidental)	65-	No resultat
Indonèsia (Timor Oriental)	75-99	Acord de pau
L'Iraq	03-...	No resultat
L'Iraq – Kuwait	91	Victòria militar d'una coalició de forces
L'Iraq (el Kurdistan)	91-05	Acord de pau amb repartiment del poder polític
Irlanda del Nord – IRA	69-05	Acord de pau
Israel–Palestina	64-...	No resultat
Kosovo	98-...	No resultat definitivament
Líban	89-90	Acord de pau
El Líban – Israel	06	Acord de pau imperfecte
El Líban – Fatah al-Islam	07	Victòria militar del les forces armades libaneses
Libèria	89-96	Acord de pau imposat i imperfecte
Mali	90-	No resultat definitivament
Moçambic – RENAMO	77-92	Acord de pau
Myanmar – CNF	88-	No resultat
Myanmar – KNU	48-...	No resultat
Myanmar – Shan	59-...	No resultat
El Nepal – CPN	96-06	Acord de pau
El Nepal – el Terai	07-...	En fase de resolució
Níger – MNJ	07-...	No resultat
Nigèria (delta) – MEND	05-...	En fase de resolució
El Pakistan (Balutxistan)	06-...	No resultat
El Pakistan (Frontera del Nord-oest)	01-...	No resultat
El Perú – Sendero Luminoso	70-99	Victòria militar de les forces armades
RCA	03-...	No resultat definitivament
Rwanda – FPR	94	Victòria militar del FPR
Sàhara Occidental	75-...	No resultat
El Senegal (Casamance)	82-...	No resultat definitivament
Sierra Leone	91-00	Acord de pau
Somàlia	89-...	No resultat
Sri Lanka – LTTE	72-09	Victòria militar de Sri Lanka
Sud-àfrica	61-93	Acord de pau
Sudan – SPLA	83-05	Acord de pau
El Sudan (Darfur)	03-...	No resultat
El Sudan – est	05-06	Acord de pau
Tailàndia (sud) – PULO	68-...	No resultat
Tadjikistan	92-97	Acord de pau
Turquia – PKK	74-...	No resultat
Uganda – LRA	89-...	No resultat
El Iemen Nord – Sud	94	Victòria militar del Iemen del Nord
El Iemen – secta Zeidi	04-...	No resultat

Situació dels 82 conflictes analitzats		
	Nombre	%
Acabat amb acord de pau	22	26'8
Acabat amb acord de pau imperfecte	6	7'3
En fase de resolució	7	8'5
No resolts definitivament	10	12'2
Victòria militar	7	8'5
No resultat	30	36'6
TOTAL	82	100'0

Fases habituals en els processos de negociació

Tema especial: Els processos de pau i l'índex de desenvolupament humà (IDH)

En firmar-se un acord de pau, és normal pensar que l'etapa que s'inicia a partir de llavors comportarà una millora en el benestar de la majoria de la població, un augment de la inversió social que millori els indicadors bàsics de desenvolupament humà i un increment del poder adquisitiu de la població. Una anàlisi de 16 països que han firmat acords de pau entre 1990 i 2000, tanmateix, dona resultats que contradiuen en nombroses ocasions aquest plantejament benintencionat, ja que hi ha països on els indicadors mostren una millora, i d'altres on els mateixos indicadors reflecteixen un estancament o empitjorament de la situació.

Variacions econòmiques del postconflicte ⁵								
	Any de l'acord de pau			Situació el 2007		Variació en posició de l'IDH aquests anys	Augment total de l'IDH durant el període ⁶	% anual mitjà de variació en PPP aquests anys ⁷
	Any de l'acord de pau	Posició i percentatge d'IDH aquell moment	PPP per habitant (en \$) aquell moment	Posició i IDH	PPP per habitant en \$			
Nicaragua	1990	(97) 0,655	1.497	124 0,699	2.570	(-27)	12,8	3,2
El Salvador	1992	(115) (0,579)	1.897	106 0,747	5.804	(+9)	39,9	7,7
Angola	1992	(164) (0,291)	751	143 0,564	5.385	(+21)	38,5	14,0
Moçambic	1992	(167) (0,246)	921	172 0,402	802	(-5)	20,7	-0,9
Sud-àfrica	1993	(100) (0,649)	3.127	129 (0,683)	9.757	(-29)	9,6	8,5
Rwanda ⁸	1994	(174) (0,187)	382	167 (0,460)	866	(+7)	43,4	6,5
Guatemala	1994	(117) (0,572)	3.208	122 (0,704)	4.562	(-5)	64,5	2,7
Croàcia	1995	(76) 0,805	3.972	45 0,871	16.027	(+21)	33,8	(12,3)
(Bòsnia) ⁹	1995	---	---	76 0,812	7.764	---	---	---
Libèria ¹⁰	1996	(158) 0,218	843	169 0,442	362	(-11)	28,6	-7,4
Tadjikistan	1997	(108) (0,665)	1.126	127 0,688	1.753	(-19)	6,9	4,5
Guinea – Bissau	1999	(156) (0,339)	678	173 0,396	477	(-17)	8,6	-4,3
Timor Oriental ¹¹	1999	---	---	162 0,489	717	---	---	---
Etiòpia	2000	(168) 0,323	668	171 0,414	779	(-3)	13,4	2,2
Eritrea	2000	(157) (0,421)	837	165 0,472	626	(-8)	8,8	-4,1
Sierra Leone	2000	(173) (0,275)	490	180 0,365	679	(-7)	12,4	4,8

⁵ La metodologia per calcular l'IDH ha variat al llarg dels anys, per la qual cosa s'han posat entre parèntesi les xifres que corresponen a anys calculats amb diferents metodologies, la qual cosa no proporciona l'exactitud i la precisió dels casos en què no hi ha parèntesi.

⁶ El càlcul s'ha fet a partir del diferencial l'any de l'acord de pau amb el màxim IDH possible (1,0) i l'evolució de l'IDH fins al 2007. D'aquesta manera es calculen les possibilitats d'augment de l'IDH amb independència de si es troben en llocs avançats o retardats.

⁷ L'augment mitjà anual del PPP a Colòmbia entre 1999 i 2007 va ser del 5,0 %.

⁸ A Rwanda no hi va haver acord de pau, sinó victòria militar d'una part sobre l'altra.

⁹ El 1995 encara no existien xifres desagregades de l'IDH de Bòsnia.

¹⁰ No hi ha dades de l'IDH de 1996, per la qual cosa hi figura la xifra de 1995.

¹¹ El 1999 no existien encara estadístiques sobre Timor Oriental.

Segons les dades recollides en la taula anterior, la firma d'uns acords de pau no sempre implica, com aparentment es pot pensar, una millora en el rànquing mundial del lloc ocupat per l'IDH, com a conseqüència del final de la violència armada. Dels 14 països de què es disposen dades completes, només quatre van augmentar posicions, dels quals destaquen Angola i Croàcia amb 21 llocs, seguits d'El Salvador (+9) i Rwanda (+7). Per contra, deu països van retrocedir posicions, dels quals destaquen Sud-àfrica i Nicaragua (amb pèrdua de 29 i 27 llocs), junt amb Tadjikistan (-19) i Guinea Bissau (-17). Aquestes dades evidencien, doncs, la dificultat de la fase de reconstrucció postbèl·lica, en posar de manifest que països que no han sofert un conflicte armat i no han hagut de firmar un acord de pau han pogut escalar posicions amb més facilitat.

L'any 2007, dels 16 països analitzats, dos tenien un IDH alt (Croàcia i Bòsnia), sis mitjà (El Salvador, Guatemala, Nicaragua, Tadjikistan, Sud-àfrica i Angola), i vuit baix (Timor Oriental, Eritrea, Rwanda, Libèria, Etiòpia, Moçambic, Guinea Bissau i Sierra Leone).

Quant a l'evolució de l'índex mateix a partir de la firma dels acords de pau, els 14 països poden dividir-se en cinc grups: en el primer hi figura Guatemala, amb el major augment anual mitjà (4,96 %) des de la firma dels acords fins al 2007. El segon grup està representat per Rwanda, amb un destacat 3,33 % anual. En el tercer grup figuren quatre països amb augments que van del 2,5 al 3 % anual (Croàcia, Libèria, El Salvador i Angola). El quart grup el formen tres països amb un increment superior al 1,5 i inferior al 2 % anual (Etiòpia, Bòsnia i Sierra Leone). L'últim grup, finalment, està format pels països amb un menor augment, que va de l'1,38 al 0,68 % anual (Moçambic, Eritrea, Guinea Bissau, Nicaragua, Tadjikistan i Sud-àfrica), i que són els que han tingut dificultats més grans per veure créixer l'índex de desenvolupament humà en la postguerra.

Si analitzem els components de l'índex esmentat, observarem, per exemple, que el poder adquisitiu de compra (PPP) ha augmentat significativament a dos països (Angola i Croàcia), per sobre d'un increment anual mitjà del 12 %, mentre que en quatre països s'ha reduït (Libèria, Guinea Bissau, Eritrea i Moçambic).

Quant a l'esperança de vida, destaquen els augments mitjans anuals d'Etiòpia i El Salvador (3,4 i 3,1 % anual, respectivament), mentre que ha decrescut a cinc països (Angola, Moçambic, Sud-àfrica, Tadjikistan i Timor Oriental).

Respecte al vector educació de l'IDH, destaquen els augments de Guinea Bissau, Croàcia i El Salvador, amb increments superiors al 3 % anual, davant una mitjana del 1,5 %, i en l'altre extrem, la taxa negativa de Timor Oriental, i l'estancament a Nicaragua i Bòsnia.

						2006	Any de l'acord de pau	% d'augment anual	2006	Any de l'acord de pau	% d'augment anual	2006	Any de l'acord de pau
	Any de l'acord de pau	Posició i percentatge d'IDH aquell moment	Posició i IDH el 2007	Variació en posició de l'IDH aquests anys	Augment de l'IDH en el període	Esperança de vida	Esperança de vida	Esperança de vida	Índex d'educació	Índex d'educació	Índex d'educació	Índex PPP	Índex PPP
Nicaragua	1990	(97) (0'655)	124 0,699	(-27)	0,044	0,789	---	---	0,774	0,780	0'0	0,553	---
El Salvador	1992	(115) (0,579)	106 0,747	(+9)	0,168	0,776	0,690	3,1	0,798	0,640	3,1	0,668	0,400
Angola	1992	(164) (0,291)	143 0,484	(+21)	0,193	0,285	0'360	Negatiu	0,535	0,390	1,7	0,633	0,120
Moçambic	1992	(167) (0,246)	172 0,366	(-5)	0,120	0,291	0,360	Negatiu	0,474	0,330	1,5	0,334	0,050
Sud-àfrica	1993	(100) (0,649)	129 (0,670)	(-29)	0,021	0,418	0,640	Negatiu	0,840	0,800	1,5	0,753	0'510
Rwanda	1994	(174) (0,187)	167 (0,435)	(+7)	0,248	0,346	---	---	0,607	0,520	1,5	0,351	---
Guatemala	1994	(117) (0,572)	122 (0,696)	(-5)	0,124	0,750	0,680	1,8	0,709	0,520	3,2	0,628	0,510
(Croàcia)	1995	(76) 0,805	45 0,862	(+21)	0,057	0,842	0,780	2,6	0,915	0,880	2,6	0,828	0,620
(Bòsnia)	1995	---	---	---	---	0,827	0,780	(1,9)	0,874	(0,880)	(0'0)	0,704	(0,620)
Libèria	1996	(158) 0,218	169 0'364	(-11)	0,146	0,335	---	---	0,555	---	---	0,202	---
Tadjikistan	1997	(108) (0,665)	127 0,684	(-19)	0,019	0,691	0,700	Negatiu	0,896	0,890	0,6	0,464	0,400
Guinea – Bissau	1999	(156) (0,339)	173 0,383	(-17)	0,044	0,351	0,330	0,4	0,541	0,370	3,8	0,257	0,320
Timor Oriental	1999	---	---	---	---	0,586	0,680	Negatiu	0,545	0,790	Negatiu	0,317	0,560
Etiòpia	2000	(168) 0,323	171 0,389	(-3)	0,066	0,454	0,310	3,4	0,390	0,350	1,0	0,325	0,320
Eritrea	2000	(157) (0,421)	165 0,442	(-8)	0,021	0,536	0,450	2,6	0,514	0,460	1,6	0,275	0,350
Sierra Leone	2000	(173) (0,275)	180 0,329	(-7)	0,054	0,285	0,230	1,1	0,396	0,330	1,6	0,307	0,270

Comparació del lloc ocupat per l'IDH de 2007 amb relació a altres indicadors, sobre un total de 182 països

	IDH	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Nicaragua	124	74	100	98	130	68	74	100	102	58	119	42	28	90
El Salvador	106	94	96	88	99	63	89	96	88	64	86	8	76	86
Angola	143	172	117	122	101	118	147	117	139	116	--	--	--	--
Moçambic	172	166	141	146	169	127	149	141	147	101	116	153	134	150
Sud-àfrica	129	158	80	77	78	85	143	80	56	68	41	79	50	95
Rwanda	167	163	122	153	168	100	140	122	122	98	16	64	102	99
Guatemala	122	100	109	108	111	76	92	109	44	100	96	22	96	137
Croàcia	45	42	23	74	52	2	12	23	25	1	29	34	48	50
Bòsnia	76	51	39	110	87	5	19	39	27	6
Libèria	169	141	133	142	179	109	121	133	124	107	134	140	100	164
Tadjikistan	127	114	9	106	144	74	96	9	117	80	35	40	29	154
Guinea – Bissau	173	169	123	171	178	107	145	123	135	86	147	78	122	172
Timor Oriental	162	134	138	125	173	122	108	138	125	136
Etiòpia	171	151	145	159	171	130	128	145	146	126	133	125	142	157
Eritrea	165	140	124	173	177	103	109	124	130	130	136	49	124	169
Sierra Leone	180	170	144	165	175	128	133	144	138	114	138	124	136	166

Llegenda:

1. Anys d'esperança de vida quan es neix
2. % de persones alfabetitzades a partir dels 15 anys
3. % de persones matriculades
4. Poder adquisitiu de compra per habitant (en dòlars)
5. Índex de pobresa humana (Aquest índex mesura la greu privació de la salut en proporció a les persones de les quals no s'espera que sobrepassin els quaranta anys de vida. Afecta 135 països)
6. Probabilitat de no sobreviure als quaranta anys
7. % de població adulta analfabeta (majors de 15 anys)
8. % de població que no fa servir aigua potable
9. % de menors de 5 anys amb manca de pes per la seva edat
10. Índex de desenvolupament humà amb dimensió de gènere
11. Anys d'esperança de vida en néixer % de dones respecte dels homes Dades de 2004
12. % de persones alfabetitzades a partir dels 15 anys. % de les dones respecte dels homes. Dades de 2004
13. % de persones matriculades. % de les dones respecte dels homes. Dades de 2004

ANÀLISI PER PAÏSOS

Àfrica

a) Àfrica austral i occidental

MALI

Context del conflicte

Independent de França des de 1960, Mali ha conegut diverses **rebel·lions de la població tuareg**, nòmades que representen un 10 % de la població, que majoritàriament habiten el nord del país i mantenen diferències polítiques, econòmiques i socials amb les poblacions del sud. El 1916 ja van protagonitzar una important revolta que va ser durament esclafada per França. Els conflictes es van veure agreujats per fenòmens naturals, com les greus sequeres de

Població: 12 milions d'habitants; menys de 100.000 a Kidal
Superfície: 1.240.000 km ² ; regió del Kidal: 151.400 km ²
PIB: 6.100 milions de \$
Renda per habitant (l'Índia): 500 \$
IDH: 178 (de 182)
Morts pel conflicte: 2.500 (des de 1990)
Actors armats: ATNM
Facilitacions: Algèria, Líbia, notables tuareg

1972 i 1983, que van afectar especialment el nord del país, però també per l'intent de construir un país unificat i amb un partit únic a partir de la independència, cosa que va produir uns primers enfrontaments interns a principis dels seixanta, agreujats pel subdesenvolupament tradicional de la zona nord. L'extracció de l'or del país no suposa una millora de les condicions de vida de la població local. Mali, **tercer productor d'or de l'Àfrica**, que exporta el 94 % de la seva producció, no disposa de mitjans per controlar la producció del metall ni l'impacte de la contaminació ambiental que produeix l'extracció. Els anys vuitanta, el nord de Mali es va veure influït per la política expansionista de Líbia, país, juntament amb Algèria, en el qual s'havien refugiat un important nombre de tuaregs els anys seixanta, i on havien rebut instrucció militar. Però els enfrontaments més importants entre els tuaregs i el Govern de Mali es van produir entre els anys 1990 i 1996, amb un llegat final de més de 2.500 víctimes mortals; i també es van veure enterbolits per les incursions en territori malià del grup islamista algerià GSPC, vinculat a Al-Qaeda, i que, a partir del 2004, va originar el desplegament en territori sahel·là d'unitats antiterroristes dels EUA i de França.

La rebel·lió es va iniciar el juny de 1990, amb l'alçament del **Moviment Popular Azawad (MPA)** (moviment tuareg creat el 1988 a Líbia) i el **Front Islàmic Àrab Azawad (FIAA)**, que el 1991 van arribar a un acord amb el Govern a Tamanrasset (Algèria), que va ser molt contestat al sud del país. A través d'aquest acord es va convenir que les poblacions de les tres regions del nord de Mali gestionarien lliurement els seus afers regionals i locals per mitjà dels seus representants. L'abril de 1992 es va firmar un **Pacte Nacional** entre el Govern i els moviments polítics del nord agrupats entorn a "**Moviments i Fronts Unificats d'Azawad**" (MFUA), i van donar una certa autonomia a les regions d'aquella zona, encara que en l'acord no hi van participar actors clau del conflicte, i per aquest motiu no es va poder posar fi al bandidatge i a la criminalitat regnants a la regió. L'acord no va obtenir el finançament necessari, i l'MPA es va dividir per afinitats clàniques i va iniciar un període de lluites internes, cosa que va agreujar el conflicte. Els rebels es van dividir en quatre grups: l'MPA i l'FIAA, ja mencionats, més el **Front Popular per a l'Alliberament de l'Azawad (MLPA)** i l'**Exèrcit Revolucionari per a l'Alliberament de l'Azawad (ARLA)**. El 1994 es va crear l'MPGK, una milícia composta per gent del poble songhoy, que va rebre armament de les seves diàspores a Nigèria i Ghana.

Antecedents del procés de pau

No va ser fins l'any 1996, i a partir d'un treball local i regional d'uns quants anys per part d'ONG locals, comunitàries, regionals (*Synergies Afrique*, per exemple), nacionals (el Moviment Nacional de Dones per la Pau, de manera especial) i internacionals (inclosa l'ONU o *Norwegian Church Aid*), que es va poder signar, el maig de 1996, un acord nacional de pau, que va culminar en la cerimònia simbòlica de la "*Flamme de la Paix*", on es van cremar 3.000 armes (però no les municions) i es van desmobilitzar 12.000 combatents. L'acord va ser possible gràcies a la confluència d'actuacions locals, la política governamental de "la seguretat primer" (no hi ha desenvolupament sense seguretat), i el suport internacional. El Govern va assumir la meitat del cost de la desmobilització de gairebé 12.000 excombatents, i l'ONU l'altra meitat. 1.500 excombatents es van integrar a les forces armades i la resta a programes de reinserció social.

Durant el segon trimestre de 2006 es va produir un conflicte menor al nord de Mali, quan el maig, un grup de diversos centenars de tuaregs van assaltar uns quaters i van capturar armes i vehicles militars, i després es van dirigir a les muntanyes frontereres amb Algèria. A mitjan juny, aquest grup anuncia que es dirigeix a Algèria per iniciar converses amb el Govern de Mali, amb la facilitació d'un equip de quatre negociadores algerians, i amb el propòsit d'aconseguir una major autonomia. El Govern de Mali, no obstant això, va anunciar dies després que només acceptaria negociar si els rebels tornaven prèviament les armes capturades. A principis de juliol del 2006, el Govern i els rebels tuaregs, agrupats sota el nom d'"**Aliança Democràtica del 23 de maig de 2006 per al canvi**", van signar a Algèria els "**Acords d'Alger**" o "Acords de pau, seguretat i desenvolupament de la regió de Kidal", que preveien la instal·lació d'un comitè de seguiment, i que van ser durament criticats per diversos sectors del país, en considerar que enterraven els acords ja signats el 1992, concedien privilegis a la regió nord de Kidal, donaven primes molt elevades per a la desmobilització, no resolien el problema del banditatge i, en canvi, s'incentivaven nous amotinaments. L'acord d'Alger, a més, no va ser signat per alguns dels dirigents tuaregs més coneguts. A finals d'any, els tuaregs van entaular combats amb els integristes algerians agrupats en el GSPC.

A mitjan febrer de 2007, el Govern de Mali i el grup armat tuareg Aliança Democràtica per al Canvi (ADC) van acordar començar amb la **implementació de l'acord de pau per a la regió de Kidal (Nord-est) signat l'any anterior**. L'acord va fixar un calendari per al desarmament dels grups rebels, que es calcula que tenien uns 3.000 efectius. El març es va fer el primer lliurament d'armes, a través de l'ambaixador d'Algèria. No obstant això, una escissió d'aquest grup, autoanomenada **23 de maig o ATNM**, va anunciar a mitjan any la formació d'una aliança tuareg entre Níger i Mali amb objectius i demandes comuns.

A principis de gener de 2008, la presidència del país va anunciar que s'havia aconseguit un **acord amb el líder tuareg Ibrahim Ag Bahanga per a l'alliberament dels soldats que continuaven segrestats per la facció de l'ADC des del mes d'agost**. El Govern va agrair la col·laboració d'Algèria i de Líbia com a mediadors. A final del mes de juliol, el Govern i el grup armat tuareg ADC van aconseguir un **acord de cessament d'hostilitats amb la mediació d'Algèria** després de gairebé un any d'enfrontaments esporàdics. Es va crear un equip de 200 persones representants de totes dues parts per supervisar l'acord. Algèria havia abandonat el seu anterior rol de medidora des dels acords firmats el 2006, després d'haver estat molt criticada en els mitjans malians i davant del creixent interès de Líbia per facilitar la negociació, però el fracàs de l'últim alto el foc va dur el Govern de Mali a sol·licitar un cop més la mediació algeriana. A més, el mes de setembre el líder tuareg Ibrahim Ag Bahanga es va reunir, a Líbia, amb Moammar al-Gaddafi i amb membres tuareg del Níger i, després de la reunió, el líder libi va reiterar la seva disposició a donar suport al procés de pau a Mali.

El mes de novembre, representants del grup armat tuareg ADC es van reunir a Kidal (nord) amb els ministres d'Interior i d'Administració Territorial. Era la primera trobada entre totes dues parts en territori malià, ja que la resta de reunions s'havien celebrat a Algèria, el país medidor. Segons una font present a la trobada, ADC pretendria aconseguir mesures d'apaivagament abans d'iniciar el procés de desarmament dels seus membres. Això no obstant, Ibrahim ag Bahanga,

líder de la facció coneguda com a 23 de Maig que, des de 2007, va tornar a recórrer a la violència per donar suport a les seves demandes, no va enviar cap representant a aquesta reunió i, d'aquesta manera, va mostrar les divergències existents a l'interior del grup.

El procés de pau el 2009

Malgrat que a final de desembre de 2008 el ministre d'Assumptes Exteriors algerià, Mourad Medelci, va confirmar que les tasques de mediació entre el Govern de Mali i els rebels tuareg continuaven en marxa, a mitjan gener, el Ministeri de Defensa de Mali va anunciar que s'havia destruït la principal base del grup armat **Aliança Tuareg del Nord de Mali per al Canvi (ATNMC)**, liderat per Ibrahim Ag Bahanga, després d'un operatiu de l'exèrcit. Després d'aquests fets, el grup armat tuareg va emetre un comunicat en què sol·licitava reincorporar-se a les negociacions de pau, però va rebre la negativa del Ministeri de Defensa. Davant de la falta d'avenços, l'ATNMC va sol·licitar a la mediació algeriana que es reintegrés a les negociacions de pau. Setmanes després, **al voltant de 600 integrants d'aquest grup van lliurar les armes** en un acte públic celebrat a la ciutat del nord de Kidal. Els excombatents es reintegraran a les forces armades o rebran ajuda governamental per reintegrar-se a la vida civil. Tanmateix, el líder del grup, es va refugiar a Líbia, el president de la qual, **Muammar al-Gaddafi va fer una crida als grups tuareg que operen al nord de Mali i Níger a abandonar la lluita armada**. A final de juliol el Govern va lliurar a l'Agència de Desenvolupament del Nord 1,3 milions de francs CFA per iniciar el programa de reinserció socioeconòmica inscrit dins del marc d'aplicació efectiva de l'acord firmat el juliol de 2006 a Algèria entre el Govern i l'aliança tuareg ATNM. El programa beneficiarà 10.000 joves. Dies abans es van reunir a Bamako representants de les formacions armades tuareg ATNMC i ADC (liderada per Ibrahim Ag Bahanga, actualment exiliat a Líbia) amb membres del Govern i sota la mediació d'Algèria. Durant l'encontre les parts van conversar sobre els passos següents a concretar en el procés de pau. L'agost, **la milícia de la comunitat songhai Ganda Koy, que havia combatut els grups armats tuareg en connivència amb l'Estat de Mali, va anunciar la transformació en associació per al desenvolupament**. La formació mantindrà el mateix nom amb l'afegit de: per a la pau i la integració social. Diversos mitjans nacionals van apuntar que es tractava d'una estratègia del president Amadou Toumani Touré per contenir aquest moviment oferint la possibilitat a les seves principals figures de convertir-se en una associació legal, la qual cosa els permetria beneficiar-se dels projectes d'integració social i dels crèdits oferts en el marc de l'acord de pau firmat el 2006. L'associació estarà presidida per Abdoulaye Maiga, comandant de la milícia i antic membre de l'exèrcit acusat per les organitzacions tuareg d'haver perpetrat matances contra civils. El líder tuareg, Boubacar Ansari Boubacar, va acusar el president de Mali de pretendre combatre a la insurgència tuareg amb la cooperació dels països veïns, intentant lligar els moviments rebels a l'organització radical islàmica OQMI.

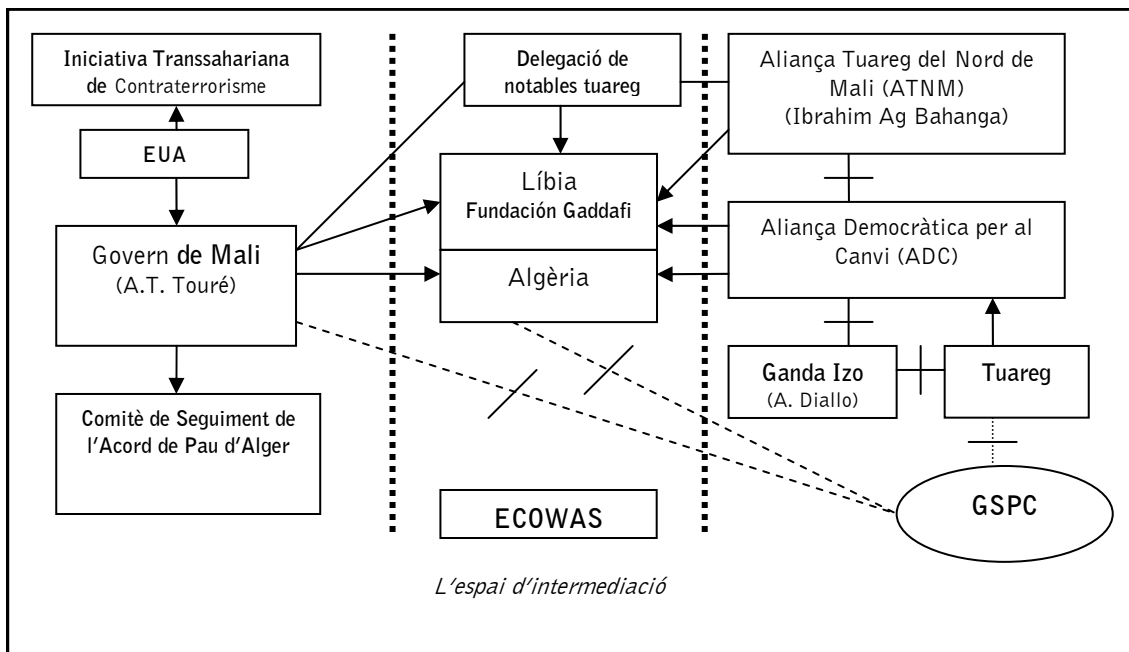
A començaments d'octubre, el màxim dirigent libi, **Muammar al-Gaddafi, va anunciar que els governs de Mali i Níger havien assolit un acord de pau amb els grups armats tuareg sota al qual 1.100 combatents van depositar les armes**. L'anunci oficial es va realitzar a Sabha durant una cerimònia a la qual van assistir representants de les autoritats de Mali i Nigèria a més de membres destacats dels grups armats, com Ibrahim Ag Bahanga, de l'ATNM, que recentment va sol·licitar a Algèria la inclusió en les negociacions de pau. El novembre, **representants de les comunitats del nord de Mali, en especial àrabs, peuls, tuaregs i songhai es van reunir per primera vegada en deu anys a Kidal per segellar l'acord de pau i reconciliació**. Una de les decisions adoptades en l'encontre va ser la creació d'una estructura permanent per al diàleg entre les comunitats. La lluita contra l'islamisme armat va ser identificada com una de les prioritats. També es va informar que l'excap rebel tuareg Ibrahim Ag Bahanga va donar suport a aquest encontre.

Fets més significatius de l'any

- El president libí Muammar al-Gaddafi va fer una crida als grups tuareg que operen al nord de Mali i Níger a abandonar la lluita armada.
- La milícia de la comunitat songhai Ganda Koy, que havia combatut als grups armats tuareg en connivència amb l'Estat de Mali, va anunciar la transformació en associació per al desenvolupament.
- Muammar al-Gaddafi va anunciar que els governs de Mali i Níger havien assolit un acord de pau amb els grups armats tuareg sota el qual 1.100 combatents van depositar les armes. L'anunci oficial es va fer durant una cerimònia a la qual van assistir membres destacats dels grups armats, com Ibrahim Ag Bahanga, de l'ATNM.
- Representants de les comunitats del nord de Mali, en especial àrabs, peuls, tuaregs i songhai es van reunir per primera vegada en deu anys a Kidal per segellar el seu acord de pau i reconciliació.

Webs d'interès

- AlertNet (www.alertnet.org)
- www.cefib.com
- www.conflict-prevention.net
- www.kidal.info
- www.lerepublicain.net.ml
- www.malikounda.com
- www.maliweb.net

NÍGER

Context del conflicte

Independent de França des del 1960, va patir diversos cops d'Estat militars i no va tenir Constitució i eleccions lliures fins al 1993. Prop d'un 10 % de la població d'aquest país és tuareg, encara que representa la majoria de la població que viu al nord de l'estat, desèrtic en dues terceres parts de la seva superfície, bàsicament la zona nord, on la pobresa ha incentivat el contraban de diversos productes. La major part de la població és musulmana.

Població: 14 milions d'habitants
Superfície: 1.267.000 km ²
IDH: 182 (de 182)
PIB: 4.000 milions de \$
Renda per habitant (Índia): 280 \$
Persones desplaçades: 11.000
Actors armats: MNJ
Facilitacions: Líbia

Tot i ser un dels països més pobres del món pel que fa a renda per habitant, l'últim pel que fa a índex de desenvolupament humà i molt vulnerable a sequeres, plagues i altres catàstrofes naturals, el Níger és un país ric en urani (el tercer productor mundial, i un dels principals proveïdors de la Xina), petroli (es calcula que té unes reserves petrolíferes de 300 milions de barrils), coure, plata, platí, titani, liti, etc., productes controlats en la seva major part per empreses estrangeres (la francesa mineronuclear AREVA¹², que és l'empresa que proporciona més ocupació al país (1.600 llocs de treball), i la *China Nuclear International Uranium Corporation* (Sino-U), que depèn de la *China National Nuclear Corporation* (CNNC), però sense que els beneficis obtinguts per l'explotació de l'urani, el preu del qual s'ha multiplicat en un 900 % aquests últims cinc anys, hagin beneficiat directament les poblacions de les zones del nord del país, properes a Agadez, on es troben els esmentats recursos, cosa que ha estat motiu constant de tensions entre la població tuareg que habita aquesta regió i el Govern. La rebel·lió tuareg va ser especialment intensa en el període 1991-1995, protagonitzada per tuaregs que havien emigrat anys abans a Líbia i Algèria i que van tornar al país, reactivant la rebel·lió en el transcurs de l'any 2007, any en el qual es van produir atacs del **Moviment Nigerí per la Justícia (MNJ)** contra les forces armades Nigerines (FAN) i les Unitats Saharianes de Seguretat (USS), especialment a la zona fronterera amb Algèria. Es calcula que l'MNJ, de recent creació, podria tenir entre 700 i 2.000 efectius procedents d'anteriors grups armats, i que part del seu armament podria venir del mercat negre de Costa d'Ivori. Des de fa més d'una dècada, tant els tuaregs com els àrabs i tabús que habiten el nord del país reclamen més autonomia. Durant el 2007, el Govern nigerí va acusar tant Algèria (que en el passat va actuar com a mediador) com a Líbia de donar suport als grups insurgents. Aquest últim país, però, els últims mesos està mirant de realitzar una funció facilitadora entre el Govern i l'MNJ.

Síntesi del procés de pau

Després de les revoltes tuareg dels primers anys noranta, diversos grups van signar **acords de pau amb el Govern el 1995**, i es va crear un Alt Comissariat per a la Restauració de la Pau (HCRP), actualment dirigit per Mohamed Anako, un antic líder de la rebel·lió tuareg. Tot i això, a principis del 2007 va sorgir el mencionat MNJ, que va tornar a agafar les armes en considerar que no es complien els acords signats, en els quals el Govern es comprometia a iniciar un procés de descentralització del poder estatal i a invertir al nord del país els beneficis obtinguts de les explotacions d'urani i petroli situades precisament en aquesta regió. Les tímides gestions per apaivagar el conflicte van passar pels **bons oficis del president libi, Muammar al-Gaddafi**.

¹² A Níger, AREVA opera a través de dues companyies: Somair (amb una participació del 36,6% de l'Estat nigerí) i Cominak (a la qual AREVA hi té una participació del 34%, l'Estat nigerí un 31%, la japonesa Ourd un 25% i l'espanyola ENUSA un 10%). Els últims 36 anys, AREVA ha extret unes 100.000 tones d'urani en aquest país.

A primers de juny, el Govern de Níger va ser dissolt després que el Parlament aprovés una moció de censura en resposta a la implicació de diversos membres de l'Executiu en un cas de malversació de fons. El president, Mamadou Tandja, va nomenar nou primer ministre Seyni Oumarou, membre del gabinet destituït, en substitució de Hama Amadou, que va negar qualsevol implicació amb els fets. El primer ministre va reconèixer públicament que la societat nigerina no s'havia beneficiat mai de ser el tercer productor mundial d'urani, paraules que van ser ben rebudes per l'MNJ, que es va manifestar obert al diàleg amb el Govern.

Resum de les reivindicacions de l'MNJ

- Major representació política.
- Consultar a la població autòctona sobre la concessió de llicències d'explotació minera.
- Investigar la contaminació produïda per les explotacions mineres.
- Donar feina prioritàriament a la població autòctona en l'explotació de l'urani.
- Dedicar la meitat dels beneficis obtinguts en l'explotació minera a les col·lectivitats locals.
- Plena participació dels tuareg en la gestió pública regional i nacional.
- Participació dels tuareg en les forces de seguretat i defensa.
- Creació de bancs regionals per al desenvolupament agrícola de la regió.
- Multiplicació dels sistemes d'irrigació a la zona.
- Rehabilitació de les infraestructures de transport.
- Transparència en les finances públiques i la gestió dels recursos miners.
- Ensenyament obligatori de la llengua tamasheq i de l'escriptura tfinagh a la regió.
- Programes d'alfabetització i multiplicació de les escoles nòmades.
- Formació d'agents de salut de la regió.
- Llibertat de premsa.

El Níger i Mali van acusar els rebels tuareg que operen en el seu territori d'haver format una aliança amb els tuareg del país veí, la qual cosa va refutar l'Aliança Democràtica per al Canvi (ADC), grup malià que va firmar un acord de pau amb el Govern el juliol de 2006. Tanmateix, una escissió d'aquest grup, autodenominada 23 de maig, va anunciar la **formació d'una aliança tuareg entre el Níger i Mali (ATNM)** amb objectius i demandes comunes. La frustració dels tuaregs s'explicava pel retard en la reinserció socioeconòmica d'excombatents, i les promeses no complides de les societats mineres locals de reclutar els seus quadres entre els tuaregs de la regió, a més de la mala gestió de les carreres funcionaries dels excombatents integrats a l'administració pública i les forces armades.

A principi de 2008, el Govern va continuar sense reconèixer l'organització tuareg MNJ com a grup polític i, per aquest motiu, aquest grup va continuar atacant i amenaçant amb atemptats a gran escala contra les companyies uraníferes de França i la Xina que operen a la regió. Davant de la inestabilitat de la zona, **ECOWAS va acordar celebrar una conferència regional a Bamako (Mali) sobre la situació a Sahel i la seguretat al Sàhara**, especialment motivada per la insurrecció tuareg al nord de Mali i al Níger. A final del mes de maig, es va produir una escissió dins el grup MNJ amb l'anunci de la creació d'un grup dissident denominat **Front de les Forces de Recuperació (FFR)**, format per figures destacades de la rebel·lió. El president d'aquest moviment és Mohamed Awtchiki Kriska, una de les figures més importants de les revoltes tuareg dels anys noranta. Kriska va afirmar en un comunicat difós per l'organització que, després d'un any, la capacitat d'acció de l'MNJ es trobava bloquejada i que la població civil s'havia convertit en la principal víctima del conflicte.

El procés de pau el 2009

Un fòrum sobre la pau al Sàhara celebrat a Niamey (capital de Níger), en el qual van participar representants dels governs de Mali i Níger així com membres destacats de la comunitat tuareg, va recomanar la creació d'un **comitè encarregat de facilitar els contactes entre el Govern nigerià i el grup armat tuareg MNJ**, que opera al nord del país. L'encontre es va celebrar sota la coordinació de l'alt comissionat de Níger per a la Restauració de la Pau, l'antic rebel tuareg

Mohamed Anako. Aquest comitè estaria compost de persones que gaudeixen de la confiança i el respecte d'ambdues parts, de responsables polítics, de membres de la societat civil, de caps tradicionals i líders religiosos. Des d'un mitjà local es va assegurar que el president nigerià, Mamadou Tandja, havia sol·licitat al seu homòleg i president en torn de la UA, Muammar al-Gaddafi, que s'apliqués a fons en la resolució de la situació de violència. En aquest sentit, **l'MNJ havia de remetre al mitjancer libi en el termini d'un mes les seves reivindicacions**. A mitjan març un nou grup va anunciar l'escissió de l'MNJ, i es va mostrar a favor d'iniciar un diàleg conduent a restaurar la pau al nord del país. La facció, denominada **Niger Patriotic Front**, va assenyalar que les raons per a la dissidència es trobaven en una falta d'acord sobre la direcció del moviment MNJ. A començaments d'abril tres grups armats tuareg, MNJ, FFR i FPN, es van comprometre a iniciar un procés de pau i depositar les armes de manera incondicional després de reunir-se a Líbia amb una delegació del Govern nigerià, encapçalada pel ministre de l'Interior, sota la mediació del president libi Muammar al-Gaddafi. El líder de la principal formació —l'MNJ—, Aghaly ag Alambo, va mostrar la satisfacció pels resultats de l'encontre. A primers de maig, el president Mamadou Tandja es va reunir per primera vegada a Agadez (nord) amb representants dels grups armats esmentats, i els va oferir una amnistia total a canvi que els combatents deposessin les armes. Posteriorment es va fer una segona reunió a la capital nigeriana, Niamey, amb el ministre de l'Interior en què l'MNJ i l'FPN van presentar les demandes. El líder de l'FFR, Rhissa Ag Boula, va decidir tanmateix no participar en aquest segon encontre en considerar-lo una farsa. Per la seva banda, l'MNJ va assegurar que no lliuraria les armes fins que s'atenguessin les seves demandes polítiques, i va demanar que es posés fi a l'estat d'emergència al nord, que s'integressin els combatents en les forces de seguretat i que un major percentatge dels beneficis obtinguts amb l'explotació de l'urani al nord estigués destinat al desenvolupament de la regió septentrional i a millorar els nivells de vida de la població tuareg. Igualment va exigir l'alliberament de tots els combatents detinguts des de 2007, la cessació de les hostilitats i la fixació d'un calendari per a les negociacions. L'inici de les negociacions amb els grups tuareg va coincidir en el temps amb l'inici dels treballs per construir una nova mina d'urani al nord, Imouraren, l'explotació de la qual es va cedir a la companyia francesa Areva el mes de gener. Es tracta del major jaciment de l'Àfrica i el segon major del món. No obstant això, a final de maig el president Mamadou Tandja va dissoldre el Parlament un dia després que el Tribunal Constitucional decidís que seria il·legal la celebració d'un referèndum per aprovar una modificació a la Constitució que li permetés continuar com a cap d'estat. Per la seva banda, Mamadou Tandja va estendre l'estat d'emergència al nord del país durant tres mesos més, malgrat que els grups armats tuareg havien condicionat les negociacions de pau a la suspensió.

A començaments de juliol, una delegació del grup armat tuareg MNJ liderat per Aghaly ag Alambo es va reunir amb membres del Govern a Niamey per abordar assumptes referents al possible desarmament dels seus combatents i la creació de zones d'acantonament si s'arribava a un acord de pau. Tanmateix, el líder de la formació esmentada no es va trobar dins de la delegació. A final d'agost, l'MNJ va informar a la pàgina web que s'havia destituït Alambo com a líder de la formació, la qual cosa va posar en qüestió els esforços dels últims mesos per aconseguir un acord de pau que posés fi a la inestabilitat al nord del país. Alambo va ser acusat d'enganyar l'organització i els països que formen part de les negociacions de pau. Així mateix l'MNJ va informar les autoritats líbies i el Govern que el grup no estaria vinculat per les decisions, acords o compromisos assolits per Alambo durant les negociacions de pau. El Govern havia anunciat recentment que esperava posar fi al conflicte, a través del diàleg, abans que concloués el 2009. A començaments d'octubre, el màxim dirigent libi, Muammar al-Gaddafi, va anunciar que els governs de Mali i Níger havien assolit un acord de pau amb alguns dels grups armats tuareg sota el qual 1.100 combatents van depositar les armes. Entre aquests grups no es trobava tanmateix l'MNJ. El Govern va decretar una amnistia per als combatents dels grups armats d'oposició tuareg que s'havien compromès a abandonar les armes després de la firma d'un nou acord de pau. Dues faccions dels grups armats, entre els quals es comptaven centenars de combatents escindits de l'MNJ, van acordar desarmar-se, mentre que una tercera, les FFR de Rhissa Ag Boula, van manifestar el desig de prendre part en el procés de pau, però es van

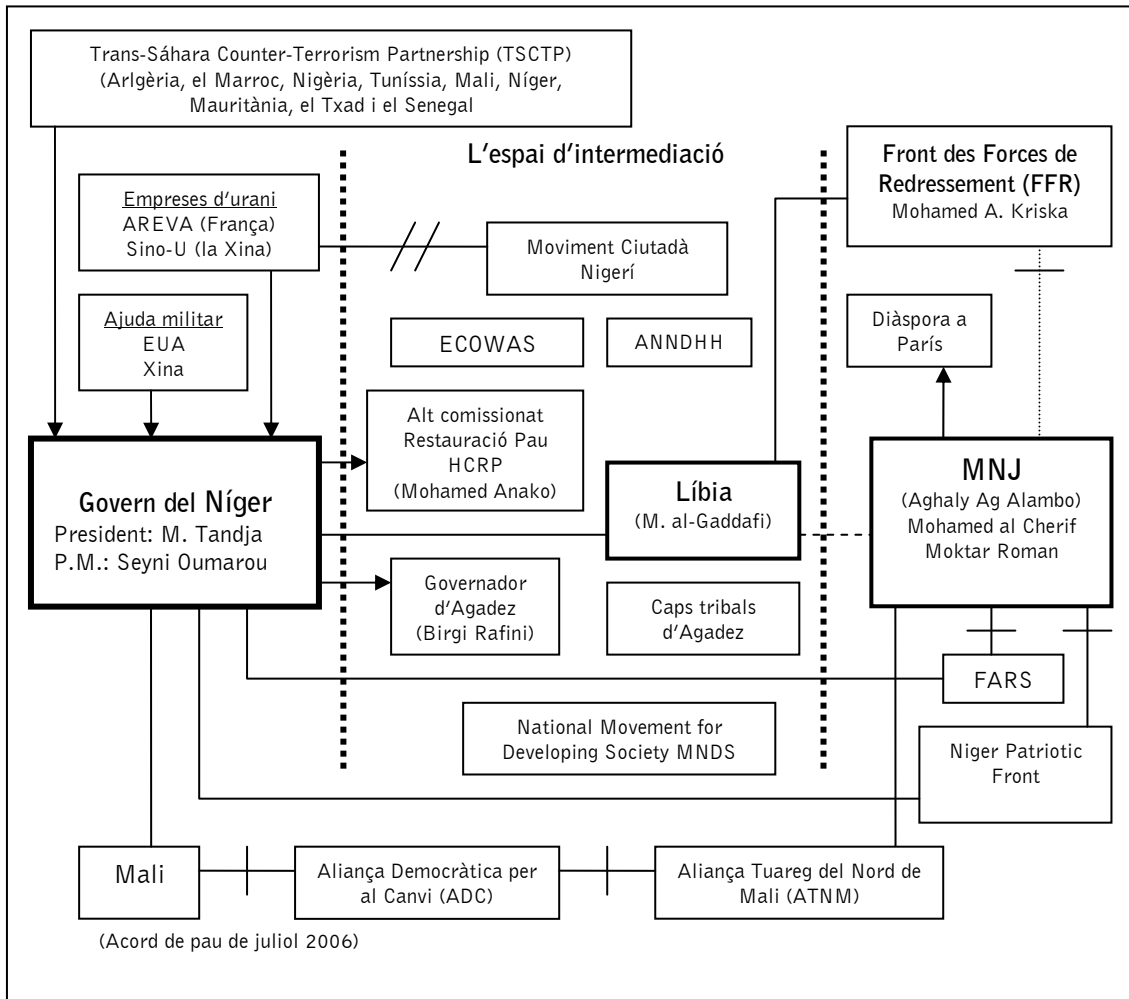
mostrar reticents a lliurar les armes. No obstant això, a final de desembre i després de negociar amb la mediació de Líbia, les FFR van depositar les armes.

Fets més significatius de l'any

- Tres grups armats tuareg, MNJ FFR i FPN, es van comprometre a iniciar un procés de pau i depositar les armes de manera incondicional després de reunir-se a Líbia amb una delegació del Govern nigerià.
- L'MNJ va informar que s'havia destituït Aghaly ag Alambo com a líder de la formació, cosa que va posar en qüestió els esforços per aconseguir un acord de pau que posés fi a la inestabilitat al nord del país.
- Muammar al-Gaddafi va anunciar que els governs de Mali i Níger havien assolit un acord de pau amb alguns dels grups armats tuareg.
- Les FFR van depositar les armes.

Webs d'interès

- Africa Time (www.africatime.com/niger)
- Afrol News (www.afrol.com)
- Agadez Niger (www.agadez-niger.com)
- Alertnet (www.alertnet.org)
- Areva (www.areva.com)
- Commission de Recherche et d'Information Indépendantes sur la Radioactivité (www.criirad.org/actualites/dossiers/2005/niger.somniger.html)
- MNJ (m-n-j.blogspot.com)
- Occitan Touareg (Occitan-touareg.aver-blog.com)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)
- Tamazgha (www.tamazgha.org)
- Temoust (www.temoust.org)
- Zentrum Moderner Orient (www.zmo.de/index_e.html)

NIGÈRIA (Delta del Níger)

Context del conflicte

Independent des de 1960, Nigèria és el principal productor de petroli del continent africà, i aquesta riquesa és una de les principals fonts dels diversos conflictes que viu el país, afectat per continus enfrontaments entre diverses comunitats, especialment les de la regió del Delta del Níger (ijaw, itsekeri, urhobo, ogoni), i entre aquestes últimes i les companyies petrolieres, com la Royal/Dutch/Shell, la Chevron/Texaco, i la Total/Fina/ELF. La major part del petroli del país es produeix en aquesta regió, una de les més contaminades del

planeta, i malgrat tot una de les zones més pobres de Nigèria. Els EUA van donar al Govern de Nigèria dos bucs de guerra per protegir les costes on es produeix el petroli. Durant els últims quatre anys s'han produït uns 4.000 morts en diversos enfrontaments a la regió. El **Moviment per l'Emancipació del Delta del Níger (MEND)** busca l'alliberament del poble ijaw. Aquesta comunitat compta, igualment, amb la milícia Níger Delta People's Volunteer Defence Force (NDPVF), fundada el 1994.

<p>Població. Nigèria: 148 milions; Delta del Níger: 30 milions</p> <p>Superfície. Nigèria: 924.000 km²; Delta del Níger: 117.400 km².</p> <p>IDH: 158 (de 182)</p> <p>PIB Nigèria: 136.300 milions \$</p> <p>Renda per habitant Nigèria: 920 \$</p> <p>Morts pel conflicte: 4.000</p> <p>Població desplaçada: entre 250.000 i 800.000</p> <p>Població refugiada: més de 24.000</p> <p>Actors armats: milícies ètniques ijaw i itsekeri, MEND, NDPVF</p> <p>Facilitacions: Mathew Kukah (sacerdot catòlic), líders religiosos, International Centre for Reconciliation (ICR), Comitè de Pacificació, Sud-àfrica</p>
--

Els ijaw són la comunitat més gran (entre 5 i 10 milions de persones), mentre que els itsekeri són una minoria (centenars de milers). Els urhobo viuen especialment a la ciutat de Warri, base principal de les empreses multinacionals del petroli. A la regió també hi viuen mig milió d'ogonis. La comunitat ijaw creu que els itsekeri reben un tracte de favor per part del Govern central i de les empreses multinacionals, però les disputes també podrien estar originades en la lluita pel control del **comerç il·lícit del cru** que roben sistemàticament. Els primers anys de la dècada dels noranta es va formar el Moviment per a la Supervivència del Poble Ogoni (**MOSOP**), liderat per Ken Saro Wiwa, que va ser executat el 1995.

Antecedents del procés de reconciliació

El mes d'agost del 2003, les comunitats ijaw i itsekeri van establir un **alto el foc**, tot i que es van continuar produint enfrontaments de manera esporàdica i atacs contra les companyies petrolieres. El governador de l'Estat del Delta, J. Ibori, va encapçalar diverses iniciatives diplomàtiques per resoldre la situació i va formar un comitè de pacificació. El segon trimestre del 2004, els líders de les milícies ètniques ijaw i itsekeri van acordar un altre alto el foc per intentar posar fi als sis anys d'enfrontaments. El setembre del mateix any, el president del país O. Obasanjo es va reunir, a Abuja, amb el líder de la milícia NDPVF, Dokubo Asari, per iniciar un diàleg sobre la situació de violència a la regió, que, segons algunes fonts, havia provocat uns 500 morts en pocs mesos. Posteriorment, es va acordar iniciar un procés de desarmament, concedir major autonomia a la regió i un increment dels beneficis procedents de l'explotació petroliera. El mes d'octubre, l'NDPVF va iniciar un procés per lliurar 3.000 armes a canvi de compensacions econòmiques, però va quedar suspès en reiniciar-se els enfrontaments amb altres comunitats.

A finals del mes de maig de 2005, el Govern va designar el sacerdot catòlic nigerià, **M. Kukah**, que havia estat portaveu de la Comissió d'Investigació de les Violacions de Drets Humans a Nigèria (Opota Panel), mediador independent per facilitar negociacions entre l'empresa transnacional Royal/Dutch/Shell i el grup activista Moviment per a la Supervivència del Poble

Ogoni (MOSOP) i altres líders ogoni, amb l'assistència de l'International Centre for Reconciliation (ICR) de la catedral de Coventry, del Regne Unit. A finals d'any, el Govern va ordenar el desplegament de l'exèrcit davant la forta escalada de la tensió en la zona. A finals de juliol de 2006, el president nigerià O. Obasanjo va presentar a la Comissió per al Desenvolupament del Delta Níger un nou informe del PNUD sobre el desenvolupament humà a la regió. En el document es feia referència a la situació de les comunitats que habiten els nou estats que formen la subregió nigeriana, i es posava l'accent en set punts que conformen una agenda per al desenvolupament:

- promoure la pau com a font del desenvolupament
- aconseguir un Govern local efectiu que respongui a les necessitats del poble
- millora i diversificació de l'economia
- inclusió social i millora de l'accés als serveis
- sostenibilitat mediambiental i conservació dels mitjans de vida de les comunitats
- actuació integral sobre el VIH/SIDA
- i construcció d'associacions duradores per a l'avenç del desenvolupament humà

Amb tot, a finals del mes d'agost, membres de les forces armades nigerianes van incendiar les cases dels barris marginals de Port Harcourt, ciutat de la regió del Delta del Níger, tot al·legant que la població amagava militants del MEND. El nou president del país, Umaru Yar'Adua, va declarar l'abril de 2007 que una de les seves prioritats seria establir una solució al conflicte de la regió del delta del Níger, encara que el MEND va anunciar posteriorment que multiplicaria els seus atacs a la zona per considerar que les eleccions havien estat fraudulentament. El president, no obstant això, va nomenar Goodluck Jonathan, de l'ètnia ijaw, com a nou vicepresident, en un gest de confiança per a la resolució del conflicte. A mitjans de juliol, no obstant això, **set organitzacions de l'estat de Rivers van renunciar a la violència** i van demanar perdó a la població i a les autoritats. Aquestes organitzacions van ser: Niger Delta Vigilant (que tanmateix va dur a terme actes de violència a finals d'any), Niger Delta Solidarity Front, Outlaws, Klansmen, Green Landers, Black Axe y Bush Boys/ Peace Makers. A finals de juliol, després de la posada en llibertat de dos importants dirigents dels grups armats que operaven a la regió (una de les principals demandes per iniciar converses), **25 milícies van decidir unir-se per crear un front comú que pogués fer possible les negociacions de pau amb el Govern**, tot i que dins d'aquesta coalició no s'hi trobava el MEND. A finals d'any, el vicepresident Goodluck Jonathan va assistir a la signatura d'un **acord de pau entre el Govern de l'estat de Bayelsa, les companyies petroleres i diversos grups militants de la regió**. Diversos membres del grup armat MEND, tanmateix, van qualificar la reunió de farsa. Amb aquest acord s'espera que les companyies petroleres puguin tornar a operar de manera segura a l'estat de Bayelsa.

El vicepresident Goodluck Jonathan va assumir, a començament de 2008, el lideratge de les negociacions amb els grups armats que operen al delta del Níger i es va reunir amb un consell d'ancians i amb representants d'organitzacions armades i civils en un intent de revifar les converses de pau. El Consell de la Joventut Ijaw, membre de l'equip negociador, va anunciar que reprendria les converses. Això no obstant, el grup armat MEND es va negar a participar en les negociacions fins que un dels seus líders, Henry Okah, que estava arrestat a Angola, fos alliberat i va sol·licitar la mediació del president dels EUA George W. Bush que, en aquell moment, es trobava de gira pel continent. El mes de febrer, un grup de destacats militants i activistes de la regió es va declarar disposat a reprendre les negociacions amb el Govern per implementar el full de ruta. Entre ells, hi havia el comandant rebel Ekpemupolo, líder d'una facció del MEND i cap de la formació Comunitats Ijaw del Delta del Níger Federades (FNDIC). El mes de març, la família del suposat líder del MEND Henry Okah, que va ser extradit des d'Angola, va informar que **Okah s'havia reunit amb el vicepresident Goodluck Jonathan a Sud-àfrica, amb qui havia establert un pacte informal perquè pogués participar en els acords de pau i no fos perseguit per les forces de seguretat**. El mes d'abril, el MEND va sol·licitar al Govern de Nigèria que acceptés la mediació de l'expresident nord-americà Jimmy Carter, que ja havia intentat facilitar les negociacions l'any 1999. Això no obstant, el Govern nigerià es va oposar a aquesta proposta de

mediació perquè —va assenyalar— es tractava d'un conflicte intern. El mes de juny, l'Oficina de la Vicepresidència va anunciar que **Ibrahim Gambari, nigerià i enviat especial del secretari general per a Myanmar, lideraria un comitè encarregat de preparar les futures negociacions de pau al delta del Níger**. La inclusió de Gambari com a president d'aquest comitè responia a la necessitat de donar al conflicte una perspectiva global, segons la Vicepresidència, encara que també podria ser una resposta a la demanda d'una mediació internacional sol·licitada pel grup armat MEND. El comitè estarà compost per governadors, representants de les petrolieres internacionals, grups de la societat civil i agències de seguretat de l'estat.

El juliol, **Ibrahim Gambari va presentar la seva renúncia després que s'hagués qüestionat la seva neutralitat per diversos representants de grups armats i organitzacions civils de la regió**. Davant d'aquesta situació, el Govern va establir un comitè de líders del delta del Níger perquè proposessin recomanacions que permetessin posar fi a la violència a la regió petrolera, de manera que es poguessin dur a terme negociacions de pau. Aquest comitè va ser batejat amb el nom de **Comitè per a la Pau i la Resolució de Conflictes del Delta del Níger** i està format per un mínim de tres líders de cada un dels nou estats petrolers que componen la regió del delta del Níger. En la seva primera declaració pública, el Comitè va recomanar al Govern que creés un fons per al desarmament, la desmobilització i la reintegració de les milícies actives a la regió. A final del mes de novembre, el grup d'experts creat pel Govern amb la finalitat de trobar una solució a la violència a la regió del delta del Níger, va presentar les seves conclusions. L'informe destacava que la falta de voluntat política del Govern federal i estatal era la responsable de l'agreujament de la crisi a la regió. A final d'any, **el MEND va demanar al Govern que encetés un diàleg per solucionar el conflicte i iniciés el desarmament dels seus combatents a canvi de l'alliberament del seu líder Henry Okah**, segons la premsa local. Per això, el MEND va confiar en diversos líders religiosos locals perquè iniciessin les negociacions amb l'executiu nigerià.

El procés de pau el 2009

El mes de gener el MEND va declarar trencada la treva, que va iniciar quatre mesos abans, després d'un atac de l'exèrcit contra una de les seves faccions, el Niger Delta Vigilante, dirigida per Ateke Tom. Mentrestant, van continuar produint-se segrests d'empleats de les companyies petrolíferes que operen a la regió. A final de març el president Umaru Yar'Adua va declarar que el seu Govern estava estudiant la possibilitat d'oferir als militants del Delta una amnistia si es comprometien a lliurar les armes. L'Executiu discutiria també mesures com la rehabilitació i la reintegració dels excombatents en la societat. Alhora, va assegurar que donaria més poders a l'exèrcit per combatre els grups armats al Delta, i que proveiria de més fons la Joint Task *Force* per ampliar-ne la capacitat a l'hora de fer respectar la llei i l'ordre. El MEND va subratllar sobre això que no lliuraria les armes per una simple declaració verbal del president, i que aquest supòsit només es tindria en compte sota un acord de pau aconseguit sota la supervisió d'un mitjancer internacional respectable. A final de maig, els líders de la comunitat ijaw, entre ells l'Ijaw National Congress, van assegurar que els militars estaven entrant en les poblacions i matant civils, a qui acusaven de col·laborar amb el MEND, fet que va ser negat per les forces armades. A començaments de juny, **el president Umaru Yar'Adua va oferir concretar un programa d'amnistia per als actors armats que operaven a la regió del delta del Níger**. El MEND va assenyalar que només consideraria una amnistia ben definida i negociada per ambdues parts. El líder del grup armat Niger Delta Vigilante, amb vincles amb el MEND, Ateke Tom, va afirmar que consideraria l'oferiment d'amnistia del president si el Govern es comprometia a retirar els efectius militars de la regió del delta.

A mitjan juliol el MEND va anunciar l'establiment d'un alto el foc temporal per un període de 60 dies per facilitar l'obertura de negociacions de pau amb el Govern, arran de l'amnistia decretada i l'alliberament del líder del grup armat, Henry Okah, per part del Govern. El programa d'amnistia i DDR previst pel Govern, que havia de durar 60 dies i finalitzar el 4 d'octubre, preveia la desmobilització d'uns 10.000 combatents. Els milicians que acceptessin entrar en el programa rebrien 444 dòlars al mes en dietes durant el programa de rehabilitació, segons va

assenyalar el coordinador cap de l'amnistia, Lucky Ararile. A començaments d'agost, un dels principals líders del MEND, conegut com Boyloaf, va decidir acceptar l'ofertament d'amnistia del Govern, però el grup armat va deixar clar que aquesta persona havia estat rellevada del seu càrrec i que actualment només perseguia el seu interès personal, cosa per la qual no representava la posició del grup. El portaveu del MEND, Jomo Gbomo, va desmentir que existís cap representant del grup enviat a Abuja per negociar, i va insistir que ningú no es reuniria amb el president Umaru Yar'Adua fins que no es comprometés a fer els passos necessaris per posar fi al conflicte. Mentrestant, els grups de dones del delta del Níger reunits sota els auspicis del Grup d'Acció Femení van assenyalar que la proposta d'amnistia del Govern no aconseguiria l'objectiu de pau si no s'acompanyava d'una verdadera estratègia de desenvolupament per a la regió. Tanmateix, a final d'agost, el MEND va anunciar que l'amnistia decretada pel Govern va servir per diferenciar els que encara volien lluitar per la llibertat dels que només ho feien pel benefici econòmic.

A començaments de setembre, el líder d'una de les principals faccions del MEND, Government Tompolo, va establir les demandes del seu grup per posar fi al conflicte armat, incloent-hi la retirada de l'exèrcit de la regió del delta. L'Executiu havia assenyalat prèviament la possibilitat d'aconseguir un acord amb altres líders principals com Ateke Tom i Farah Dagogo, que al costat de Tompolo, podrien intentar crear un grup negociador, en el qual convidarien l'escriptor Wole Soyinka com a observador. En una carta oberta dirigida al president Umaru Yar'Adua i publicada al diari nigerià The Nation, Tompolo va afirmar que l'amnistia oferta pel Govern s'havia de veure com una part d'un procés de pau més ampli, en comptes de com un fi en si mateix. A mitjan setembre, el MEND va acordar estendre la treva —iniciada el 15 de juliol i que expirava el setembre— durant un mes més, encara que va advertir que això no implicava cap acceptació de l'amnistia oferta pel Govern. El grup va declarar que el procés iniciat per les autoritats nigerianes no preveia l'inici d'un diàleg sobre les causes del conflicte i que, per tant, no abandonaria la lluita armada. L'assessor presidencial per a l'amnistia i cap negociador del Govern, Timi Alaibe, que s'havia reunit recentment amb els líders del MEND Ateke Tom i Government Tompolo, va informar que al voltant de 6.000 militants havien sol·licitat acollir-se a l'amnistia oferta pel Govern, 3.000 dels quals ja s'havien registrat. **Entre les demandes del MEND es trobava la retirada de les forces armades de la regió, a més d'ampliar els terminis per a l'amnistia tres mesos més enllà de la data fixada, el 4 d'octubre.** Tanmateix, el director del Consell de la Joventut Ijaw va assenyalar que Tompolo no entenia que el lliurament d'armes hagués de ser la primera qüestió a la taula de negociacions. Malgrat això, el Govern va insistir que el primer pas per tractar les arrels del conflicte havia de ser la deposició de les armes dels rebels.

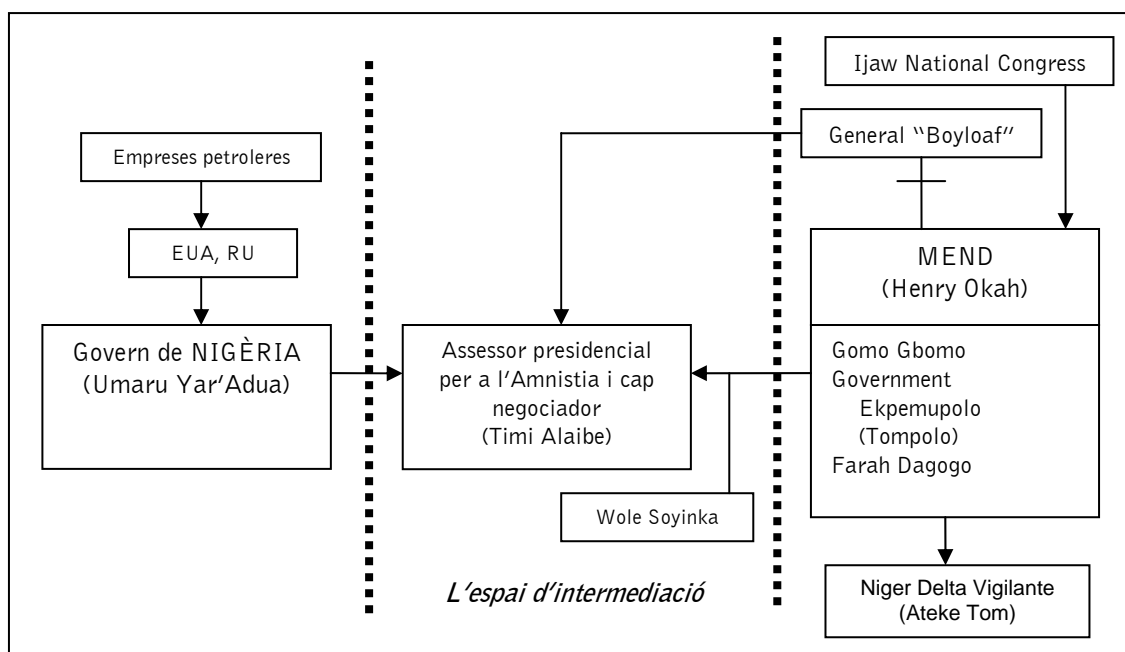
La segona quinzena d'octubre, el MEND va declarar un alto el foc indefinit, a partir del 25 d'octubre, amb la finalitat de donar suport al diàleg per la pau obert per la presidència, i **Okah va acceptar l'amnistia oferta pel Govern el juliol amb la condició de ser posat en llibertat.** L'assessor presidencial per al procés d'amnistia, Emmanuel Egbogah, va assegurar que el 10 % dels beneficis de la producció petrolera de la regió del delta s'invertiran en el desenvolupament de la regió i es gestionaran directament per les comunitats que l'habiten, evitant que els fons siguin gestionats pels governadors regionals. Membres del Govern van assenyalar també que les empreses estrangeres i nacionals que operen a la regió haurien de cooperar en el finançament de la reinserció de combatents, ja que les seves empreses seran les primeres beneficiades pel clima de pau. La segona quinzena novembre, centenars de militants del MEND que havien lliurat les armes es van manifestar a Port Harcourt (estat de Rivers) demanant el pagament del primer mes d'ajuts per a la desmobilització, xifrat pel Govern en 433 dòlars mensuals. No obstant això, el portaveu del MEND va considerar fructuosa una reunió mantinguda amb el president, Umaru Yar'Adua, i va assenyala que podia suposar l'inici d'un diàleg seriós i positiu per assolir la pau. La presidència es va expressar en els mateixos termes amb referència a la reunió, a la qual també va assistir el premi Nobel de Literatura, Wole Soyinka, nomenat membre de l'equip mediador pel MEND.

Fets més significatius de l'any

- El president Umaru Yar'Adua va oferir concretar un programa d'amnistia per als actors armats que operaven a la regió del delta del Níger. El líder del MEND va acceptar l'amnistia oferta pel Govern amb la condició de ser posat en llibertat.
- El MEND va acordar diverses vegades estendre la treva iniciada el 15 de juliol, encara que va advertir que això no implicava cap acceptació de l'amnistia oferta pel Govern.
- A final de l'any el portaveu del MEND va considerar fructuosa una reunió mantinguda amb el president, Umaru Yar'Adua, i va assenyalar que podia suposar l'inici d'un diàleg seriós i positiu per aconseguir la pau.

Pàgines web

- Foundation for Ethnic Harmony in Nigeria (www.fehnnigeria.org)
- ICG (www.crisisgroup.org)
- ICR (www.coventrycathedral.org.uk/ogonireconciliation.pdf)
- Online Nigeria Daily News (www.onlinenigeria.com/nigerianews)
- USIP (www.usip.org)
- The Guardian (www.ngrguardiannews.com)
- This Day (www.thisdayonline.com)

b) Banya d'Àfrica

ETÒPIA-ERITREA

Síntesi del conflicte

Eritrea va obtenir la independència el 1993, després d'haver-se celebrat un referèndum d'autodeterminació que havia posat fi a una lluita d'alliberament iniciada els anys seixanta. El Govern va iniciar una política de reivindicacions territorials que va provocar conflictes amb el Iemen i, especialment, amb Etiòpia i, a partir de 1998, es va iniciar una guerra entre aquests dos països que va causar la mort de 80.000 persones i va costar 1.000 milions de dòlars als dos països fins que es va acabar, l'any 2000. A més, la guerra va començar enmig d'una important sequera que va afectar de manera especial Etiòpia, el Govern de la qual va acusar Eritrea d'obtenir armes des de Somàlia a través dels seus grups opositors instal·lats en aquell país.

Població: Etiòpia (79 milions); Eritrea (5 milions)
Superfície: Etiòpia (1.104.000 km ²); Eritrea (118.000 km ²)
IDH: Etiòpia (171); Eritrea (165) de 182
PIB: Etiòpia (17.600 milions de \$); (Eritrea: 1.300 milions de \$)
Renda per habitant: Etiòpia (220 \$); Eritrea (270 \$)
Persones desplaçades: 11.000
Persones refugiades: 16.000
Morts pel conflicte: 80.000
Actors armats: Forces armades
Facilitacions: OUA (UA), Algèria, UNMEE, Comissió de Límits de les Fronteres, SPLM (el Sudan), ONU

La causa immediata del conflicte va ser la disputa d'uns 1.000 km de frontera. Les causes de fons, però, van ser les divergències en les seves polítiques econòmiques, ja que es tracta de països molts interdependents en aquest terreny, així com els antagonismes personals entre el president eritreu Isaias Afwerki i el primer ministre etiop Meles Zenawi. El 1999, tots dos països van firmar dos documents, un acord conegut com a **Modalities for the Implementation of the OAU Framework Agreement**, amb la mediació de l'Organització de la Unitat Africana (OUA). Però el procés es va interrompre quan Etiòpia es va negar a firmar un tercer document d'arranjaments tècnics. L'ONU va imposar un embargament d'armes a tots dos contendents i, des d'aleshores, es manté la tensió a la frontera. Cadascun dels països ha reforçat els seus desplegaments militars a la zona fronterera i ha provocat nombrosos incidents.

Síntesi del procés de pau

El mes d'agost de 1998, el primer any de la guerra, els líders religiosos dels dos països van iniciar converses a través de l'organització religiosa **Norwegian Church Aid** i van aconseguir que, a final d'aquell mateix any, delegacions dels dos països es reunissin confidencialment a Noruega. Quan va començar el conflicte, el secretari general de l'ONU va designar el diplomàtic algerià i enviat especial per a Àfrica, Mohamed Sahnoun, perquè ajudés a les bones accions de l'**Organització de la Unitat Africana (OUA)**, més tard denominada Unió Africana (UA), la qual des bon començament havia liderat oficialment els esforços de pau i havia estat responsable dels primers passos per arribar a l'acord de 1999 a través de l'enviat de l'OUA, l'algerià Ahmed Ouyahia, amb el suport de les Nacions Unides, dels EUA i dels enviats especials de la UE. Amb els acords, Eritrea es va sentir satisfeta, ja que es garantia que una força de pau de l'ONU vigilaria la frontera, una opció que millorava la primera proposta que sostenia que la vigilància l'exercissin observadors de l'OUA, l'opció preferida per Etiòpia. El mes de maig de l'any 2000, l'OUA va emparar unes converses de pau que van fructificar el juny amb la **signatura a Alger d'un acord de cessament d'hostilitats**, un mes després que el president de torn de l'OUA d'aleshores, Abdelaziz Bouteflika, visités les dues capitals i assegurés uns compromisos de tots dos països. El mes de juliol de l'any 2000 es va crear la Missió de les Nacions Unides a Etiòpia i a Eritrea (**UNMEE** o **MNUEE** per les sigles en castellà), amb oficines a ambdós països, i el secretari

general va crear un "grup de països amics" per ajudar a consolidar els acords aconseguits. La missió compta amb una emissora de ràdio que emet des de l'any 2003. La UNMEE estava formada per observadors, en previsió de crear una operació de manteniment de la pau i amb la funció de posar en marxa el mecanisme per verificar el cessament d'hostilitats. Inicialment es van desplegar 100 observadors militars i, més tard, uns 4.200 soldats, proporcionats per Canadà i Holanda. El mes de novembre de 2007 hi havia 1.676 efectius. **El mes de desembre de 2000 es va firmar un acord general de pau (S/2000/1183)** que establia una zona temporal de seguretat (TSZ) de 25 km al llarg de la frontera. Tot i així, el tractat no va resoldre la necessitat d'Etiòpia de tenir accés a un port marítim. L'abril del 2001 Eritrea va retirar les seves tropes de la frontera com a primer pas cap a les converses de pau i, setmanes més tard, es va crear una **Comissió de Fronteres (EEBC)** entre els dos països per determinar-ne el traçat final.

El mes de febrer del **2002** tots dos països van intercanviar presoners. L'abril d'aquell any, la **Comissió de Fronteres va determinar a l'Haia la delimitació fronterera entre els dos països**. Djibouti i Etiòpia van firmar un acord que permetia a Etiòpia l'ús del port de Djibouti i que enfortia les relacions comercials entre els dos països. Etiòpia també va iniciar noves relacions amb el Sudan, que al seu torn va restablir les relacions amb Eritrea. També es va iniciar un programa pilot de desmobilització de 5.000 combatents d'Eritrea amb la previsió que al llarg dels dos anys següents ho farien 195.000 soldats més. Això no obstant, a final d'octubre de 2002, el Govern d'Etiòpia va fer una crida a la comunitat internacional perquè col·laborés a frenar l'actitud hostil que, segons la seva opinió, adoptava Eritrea. Aleshores Etiòpia, el Iemen i el Sudan es van comprometre a col·laborar per prevenir la possibilitat d'una desestabilització de la regió, després de la reunió mantinguda al Iemen, especialment perquè tots tres països mantenien contenciosos diversos amb Eritrea. Etiòpia va afirmar que no s'implicaria en els assumptes interns, però sí en els assumptes del règim eritreu que poguessin desestabilitzar la regió.

A començament de l'any 2003, el Consell de Seguretat va instar tots dos països perquè col·laboressin més activament amb la UNMEE i amb la Comissió de Fronteres a fi d'assegurar el bon funcionament de la demarcació de la frontera comuna. A pesar d'això, tots dos països van incomplir els mandats del Consell de Seguretat. Des del mes d'octubre del 2005, Eritrea manté les restriccions a la tasca de la UNMEE i es nega a acceptar que en aquesta missió hi participin funcionaris dels EUA, de Canadà i dels països europeus. La UNMEE, l'últim pressupost de la qual va arribar a 118 milions de dòlars, tampoc no ha pogut celebrar cap reunió de la seva comissió militar de coordinació des del mes de juliol de 2006. A pesar d'això, a final de **2007 el Govern d'Eritrea considerava que, en opinió seva, la qüestió de la frontera havia quedat "resolta jurídicament"** en quedar demarcada la frontera de manera satisfactòria per al país, mentre que Etiòpia mantenia la posició que la demarcació feta per la Comissió de Fronteres entre els dos països no tenia força o efecte jurídic, si bé acceptava la delimitació de la mateixa Comissió del 13 d'abril de 2002. Aquesta Comissió va fer una declaració, el mes de novembre del 2006, en què explicava que el seu veredictes era definitiu i que havia de ser vinculant per a les dues parts.

A final de 2007, l'**SPLM** sud-sudanès, grup que havia aconseguit un acord de pau amb el Govern del Sudan i que ara comparteix responsabilitats de Govern, va proposar una iniciativa de pau després de mantenir una reunió amb una delegació del Front Democràtic Revolucionari del Poble Etíop (EPRDF), la coalició de partits que governa Etiòpia. El Consell de Seguretat de l'ONU va decidir donar per acabat el mandat de la UNMEE, cosa que es feia efectiva a partir del 31 de juliol de 2008 com a conseqüència de la pressió d'Eritrea, que va forçar la retirada dels cascos blaus. El portaveu del ministre d'Exteriors etíop va afirmar que el seu Govern volia mantenir converses, en lloc d'optar per la via armada, per resoldre la disputa fronterera entre tots dos països, després de la votació afirmativa de la **retirada dels 1.700 cascos blaus**, una decisió esperada després del tall de subministraments per part d'Eritrea a la UNMEE el mes de febrer. El portaveu va destacar que les Nacions Unides havien permès que Eritrea humiliés l'organització, fet que va provocar la retirada de la missió. A principi d'octubre de 2008, el secretari general de l'ONU va transmetre al Consell de Seguretat l'últim **informe de la Comissió de Fronteres (EEBC)** entre tots dos països en el qual es destacava que el mandat de la institució

ja s'havia complert i que totes les qüestions administratives s'havien liquidat. L'EEBC havia donat a totes dues parts la data límit del 26 de novembre de 2007 per situar els pilars de la demarcació fronterera acordada. En una carta enviada el mes de juny a tots dos països, l'EEBC va destacar que si no hi havia cap comunicació de les parts, l'EEBC hauria d'arribar a la conclusió que no calia cap tipus d'intervenció més de la Comissió, motiu pel qual podria donar per acabada la seva feina. Cal assenyalar que Eritrea va contestar aquesta carta i va acceptar la demarcació i la feina de l'EEBC, tot i que Etiòpia no hi va respondre.

El procés de pau el 2009

A mitjan gener, el Ministeri d'Exteriors etiòp va anunciar la disposició a entaular un diàleg amb Eritrea per resoldre la disputa fronterera. Poc després, el president libi i nou president de la UA, **Muammar al-Gaddafi va anunciar a Asmara, la capital eritrea, que endegaria una iniciativa per resoldre el contenciós entre Eritrea i Etiòpia**, però el president eritreu va rebutjar qualsevol esforç o tipus de mediació. A començaments de juny el Govern etiòp va autoritzar la població eritrea expulsada d'Etiòpia com a conseqüència de la guerra entre ambdós països (1998-2000) que poguessin reclamar les seves propietats, comptes bancaris i altres pertinències abandonades o requisades com a conseqüència de la guerra, i que la població eritrea pogués invertir a Etiòpia, com qualsevol altre inversor estranger. A mitjan agost la **Comissió de Reclamacions d'Eritrea i Etiòpia, creada després del final del conflicte armat entre ambdós països i amb seu a l'Haia, va ordenar als dos països que paguessin compensacions mútues pels danys causats durant la guerra fronterera que va tenir lloc entre 1998 i 2000**. Etiòpia haurà de pagar 164 milions de dòlars a Eritrea, mentre que Eritrea n'haurà d'abonar 174 a Etiòpia, la qual cosa suposa el pagament final de 10 milions de dòlars per part d'Eritrea. La sentència cobria les compensacions disposades per la destrucció de béns i localitats. Eritrea es va comprometre a complir el disposat pel tribunal. Tanmateix, l'assessor legal d'Etiòpia va considerar que la xifra resultant no reflectia la gravetat dels danys soferts pel seu país durant la contesa. La frontera entre ambdós països va continuar en disputa amb els exèrcits respectius apostats als costats. A mitjan octubre, el primer ministre etiòp, Meles Zenawi, va acusar Eritrea de sembrar el caos a la regió i va reiterar que es sancionés el Govern d'Asmara pel presumpte suport als rebels somalis. També va subratllar que davant de l'actual posició del Govern d'Eritrea era improbable una demarcació fronterera.

Quant al contenciós entre **Eritrea i Djibouti**, a mitjan gener de 2009 el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar una resolució en la qual exigia a Eritrea la retirada de les tropes i el material militar de la zona en disputa amb Djibouti, Ras Doumeira, en el termini de cinc setmanes, el reconeixement de l'existència d'una disputa fronterera amb Djibouti per resoldre, i la cooperació amb les iniciatives diplomàtiques en curs de les Nacions Unides, la UA i la Lliga Àrab per solucionar el contenciós amb Djibouti. En paral·lel, el Consell va celebrar la retirada de les tropes de Djibouti a les posicions prèvies a la confrontació, i alhora va condemnar la negativa d'Eritrea a fer el mateix. **El Consell també va lamentar que Eritrea hagués continuat rebutjant la visita d'una missió d'investigació o d'un representant especial del secretari general de l'ONU, que va oferir els seus bons oficis per resoldre el contenciós**. Dies després, el president de Djibouti va afirmar que duria a terme totes les iniciatives diplomàtiques possibles per evitar una confrontació amb Eritrea, destacant que el seu país era víctima d'aquesta tensió fronterera a causa dels problemes d'Eritrea amb Etiòpia, que havien fet que Eritrea hagués utilitzat Djibouti com a ostatge de la situació regional. A començaments d'abril, el Consell de Seguretat de l'ONU va acusar el Govern eritreu d'ignorar la resolució dictada el gener. En aquest sentit, el Consell va expressar la voluntat de reunir-se amb representants de l'Executiu eritreu per manifestar-los la preocupació davant de l'incompliment de la resolució esmentada. D'altra banda, membres del Consell van encomiar els esforços de mediació que organitzacions com la UA, la Lliga Àrab o l'OCI havien fet fins al moment. Un any abans, la disputa territorial entre ambdós països va desembocar en enfrontaments armats que es van saldar amb la mort de diversos soldats djiboutians. La segona quinzena d'octubre, Djibouti va iniciar una campanya diplomàtica contra

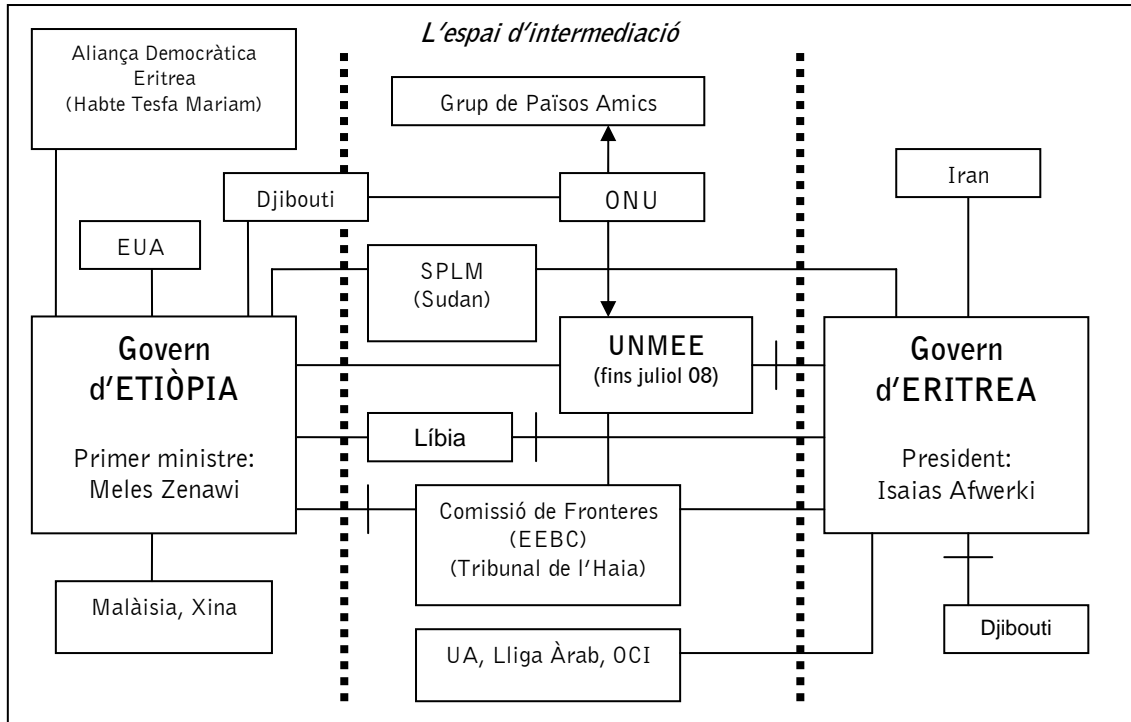
Eritrea acusant-la d'ingerència en la seguretat del país a través de proporcionar suport a forces i moviments antigovernamentals.

Fets més significatius de l'any

- El president libi i nou president de la UA, Muammar al-Gaddafi va anunciar a Asmara, la capital eritrea, que llançaria una iniciativa per resoldre el contenciós entre Eritrea i Etiòpia.
- La Comissió de Reclamacions d'Eritrea i Etiòpia, creada després del final del conflicte armat entre ambdós països i amb seu a l'Haia, va ordenar als dos països que paguessin compensacions mútues pels danys causats durant la guerra fronterera que va tenir lloc entre 1998 i 2000.
- El Govern d'Etiòpia va assenyalar z final d'any que davant de l'actual posició del Govern d'Eritrea era improbable una demarcació fronterera.

Webs d'interès

- Alertnet (www.alertnet.org)
- EEBC (home.plannet.nl/~hans.mebrat/eritrea-ethiopia-boundary.htm)
(www.pca-cpa.org/showpage.asp?ac=print&pag_id=1150)
- Eritrea and Ethiopian Global Policy Forum (www.globalpolicy.org)
- Eritrea Daily (www.eritreadaily.net)
- Incore (www.incore.ulst.ac.uk)
- ONU (www.un.org)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)
- UNMEE (www.unmeeonline.org)

ETIÒPIA (Ogaden i Oromia)

Context del conflicte

La regió d'Ogaden forma part del que s'anomena Regió Somali d'Etiòpia, amb una extensió d'uns 200.000 km² repartits entre Etiòpia i Somàlia, així com una part de Kenya i Djibouti. La regió fou incorporada a Etiòpia a finals del segle XIX. A finals dels setanta, Etiòpia i Somàlia es van enfrontar militarment pel control d'aquesta regió, conflicte que va finalitzar el 1978 amb el règim somali molt debilitat. El poble ogadeni/somali practica un islam tolerant.

Població: Etiòpia (78 milions); Ogaden (4,3 milions)
Superfície: Etiòpia (1.104.000 km ²); Ogaden (179.000 km ²)
IDH Etiòpia: 171 (de 182)
PIB Etiòpia: 17.600 milions \$
Renda per habitant Etiòpia: 220 \$
Persones desplaçades: 650.000
Morts pel conflicte: + de 1.000 el 2007
Actors armats: ONLF, OLF
Facilitacions: grup d'ancians oromo (OLF)

L'**Ogaden National Liberation Front (ONLF)** lluita des del 1984 per la independència o l'autonomia de la regió d'Ogaden, una zona desèrtica fronterera amb Somàlia. Va formar part del Govern de transició dels anys 1991-95, després del règim comunista, però després es va retirar d'aquest Govern per lluitar per la independència del que consideraven el poble ogadeni. Té una important diàspora als Estats Units (amb nombroses organitzacions civils per la pau), Suïssa, Canadà i Països Baixos. Reivindica la independència del poble ogadeni/somali, un grup ètnic format per uns 27 milions de persones. El 1994, l'ONLF va fer una crida per realitzar un referèndum d'autodeterminació per a Ogaden, iniciativa que va rebre una ofensiva militar de gran envergadura per part del Govern etíop. Davant d'això, els "ancians" de la regió van demanar al Govern que realitzés un procés de diàleg per resoldre el conflicte. L'any 2007, l'ONLF va llençar atacs contra instal·lacions petrolieres i de gas xineses (China Petroleum Chemical Corporation) que operen a la regió d'Ogaden, on també treballa la companyia malaia Petronas. Recentment, l'ONLF ha dut a terme operacions militars conjuntes amb l'**Oromo Liberation Front (OLF)**, que lluita contra el Govern des de 1973 per obtenir un autogovern per al poble oromo de la regió d'Oromiya. Els dos són membres de l'**Aliança per a la Llibertat i la Democràcia**, una coalició hostil al Govern presidit per Meles Zenawi, acusat per diferents organitzacions de drets humans de cometre greus delictes sobre la població civil. Segons fonts del Govern, a la zona també hi opera el grup islamista somali Al-Ittihad. El conflicte està influït pel contenciós no resolt d'Etiòpia amb Eritrea, país aquest últim que dóna suport a l'OLF, i també per l'evolució de la situació a Somàlia.

Antecedents del procés de pau

El mes d'abril es va produir l'alliberament d'uns treballadors xinesos segrestats per l'ONLF, sota els auspicis del CICR, organització que fou expulsada de la zona el mes d'agost. Després de l'alliberament dels segrestats, l'ONLF va fer una crida per una mediació internacional que ajudés a obrir negociacions amb el Govern etíop. A primers de setembre, l'ONLF va instar la missió de les Nacions Unides que s'havia desplaçat a la regió per analitzar la situació humanitària a la zona en conflicte i les necessitats de protecció de la població civil a investigar el que els rebels consideraven genocidi i crims de guerra per part de l'exèrcit etíop. L'ONLF, tanmateix, va criticar que la missió només havia visitat les zones de la regió permeses pel Govern. Amb tot, l'ONLF va anunciar el cessament temporal de totes les operacions militars contra l'exèrcit durant el desplegament de la missió de les Nacions Unides. Setmanes després, aquesta organització va manifestar la seva preocupació davant del creixent empitjorament de la situació humanitària i dels drets humans a la regió etíop d'Ogaden, que podria afectar 1,8 milions de persones si no es

prenien les mesures necessàries i el Govern etíop no permetia l'accés de les organitzacions humanitàries.

Durant els primers mesos de 2008 no van prosperar les peticions de negociació que havia fet el grup armat d'oposició ONLF, tot i que la zona estava immersa en una greu crisi humanitària que fins i tot havia motivat la visita d'una delegació nord-americana. A més, el mes de març l'ONLF va afirmar que havia causat la mort de 43 soldats de les forces armades durant dues setmanes d'enfrontaments a la regió. Durant el segon trimestre, no només van continuar els enfrontaments amb el grup armat ONLF, sinó que al mes d'abril el **Govern etíop va anunciar la ruptura de les relacions diplomàtiques amb Qatar**. Etiòpia va afirmar que aquest país pretenia desestabilitzar Etiòpia i que mantenia fortes relacions amb el seu enemic Eritrea. L'ONLF va criticar aquesta decisió i va destacar que Qatar es convertia, després de Noruega, en la següent víctima de la paranoia del règim etíop en les seves relacions amb la comunitat internacional. També cal destacar la **formació d'una nova guerrilla islàmica somali**, que va assumir la responsabilitat d'alguns atemptats. A final de juliol, l'ONLF va celebrar la 4a sessió plenària del Comitè Central de l'organització. La sessió va analitzar la situació a la banya d'Àfrica i, en particular, a la regió d'Ogaden, que patia una greu crisi humanitària. A la sessió es va acordar que el moviment havia fet progressos significatius cap a la consecució dels seus objectius durant el període de revisió, es va celebrar la capacitat operacional i estratègica del braç armat de l'ONLF i el suport de la diàspora. Finalment, el fet més destacable de les conclusions és que es va posar molt d'èmfasi en l'enfortiment i la promoció de la cooperació i la coordinació de les forces dels pobles oprimits a la banya d'Àfrica pel règim etíop, en particular, amb els germans somalis.

A final de setembre, moltes agències de les Nacions Unides van afirmar que la regió patia una crisi humanitària greu. L'ONLF va fer una crida al Consell de Seguretat de l'ONU per establir un corredor humanitari internacional que permetés subministrar ajuda humanitària a la població de la regió afectada per la crisi. A final de novembre, **un equip mediador va afirmar que el Govern etíop havia acordat mantenir converses de pau amb el grup armat d'oposició OLF sense precondicions** i que el primer ministre, Meles Zenawi, donava llum verda perquè se celebressin aquestes converses. Com a antecedent d'aquest procés, ja el mes de gener un grup de mediadors format per tres ancians del poble oromo es va reunir a Amsterdam amb els líders de l'OLF, Dawd Ebsa i Teman Yosuf, per firmar un acord per dur a terme converses de pau amb el Govern i, en principi, van acceptar la Constitució etíop. Després d'això, el primer ministre Meles Zenawi es va posar en contacte amb l'equip mediador i els va comunicar que estava disposat a mantenir converses amb l'OLF, segons va destacar Berhanu Dinka, un dels líders oromo i antic enviat especial del secretari general de l'ONU per als Grans Llacs. En aquest sentit, Etiòpia va acordar anar a la mesa de negociacions després d'haver analitzat l'anomenat "pacte d'acord" a què es va arribar a Amsterdam. Feia poc, aquests ancians havien mantingut discussions durant dos dies amb els 125 ancians més influents de diferents parts de la regió d'Oromia, els quals van instar el grup rebel perquè escoltés el poble i es comprometés a dur a terme converses de pau sense demora. Posteriorment, el Govern, per recomanació de l'Oficina del Perdó del Ministeri de Justícia, va procedir a l'alliberament de 44 membres de l'OLF un cop feta pública la decisió governamental de mantenir converses de pau. Però, a final d'any, el primer ministre Meles Zenawi va negar les informacions que afirmaven que el Govern etíop havia acordat mantenir converses de pau amb l'OLF sense precondicions. Així, va assenyalar que aquestes converses no havien començat ni estaven planificades, en resposta a preguntes parlamentàries. No obstant això, a pesar de la seva negativa, un grup de mediació format per ancians oromo va afirmar que s'havien reunit amb el primer ministre i que aquest últim estava preparat per mantenir converses amb el grup sense precondicions. Zenawi va acceptar que hi havia molts ancians que li demanaven el permís i el suport del seu Govern en un esforç per promoure iniciatives de pau, però hi havia una condició bàsica per iniciar un procés de pau, que era el respecte a la Constitució del país i, per tant, si no hi havia un pronunciament inequívoc en aquest sentit, seria impossible plantejar l'inici d'un procés. L'antic líder i fundador del grup armat d'oposició OLF, Ababiya Abajobir, que havia ocupat diversos càrrecs dins el grup, va anunciar que la lluita armada no era el camí per aconseguir els objectius del poble oromo. A més, va afirmar que representants del

Govern federal i del Govern regional d'Oromia advocaven pel diàleg polític. Ababiya va tornar al país el mes d'octubre.

El procés de pau el 2009

El grup armat d'oposició **ONLF**, que opera a la regió d'Ogaden, després d'un atac de les forces armades etiòps que va causar la mort de desenes de civils, va sol·licitar a les Nacions Unides la tramesa d'una missió d'investigació a la zona perquè determinés els fets i perquè assistís la població afectada. El grup també va instar la petroliera malàisia Petronas a posar en marxa mesures de responsabilitat corporativa i mantenir-se fora de la regió mentre la població de la zona sofreixi les conseqüències del conflicte, i la va instar que intentés tenir un paper constructiu en la resolució del conflicte per poder dur a terme els interessos econòmics en un marc on la presència de la companyia sigui ben acollida. A mitjan octubre, el líder de l'ONLF, Mohamed Omar Osman, va assegurar que la regió era una causa araboislàmica oblidada i que el territori, que Etiòpia considera com la seva província, és en realitat una zona ocupada. En declaracions a la premsa, el dirigent va negar que la seva agrupació rebés fons dels estats àrabs per prevenir que Etiòpia perforés la zona d'Ogaden a la recerca de recursos de petroli i gas.

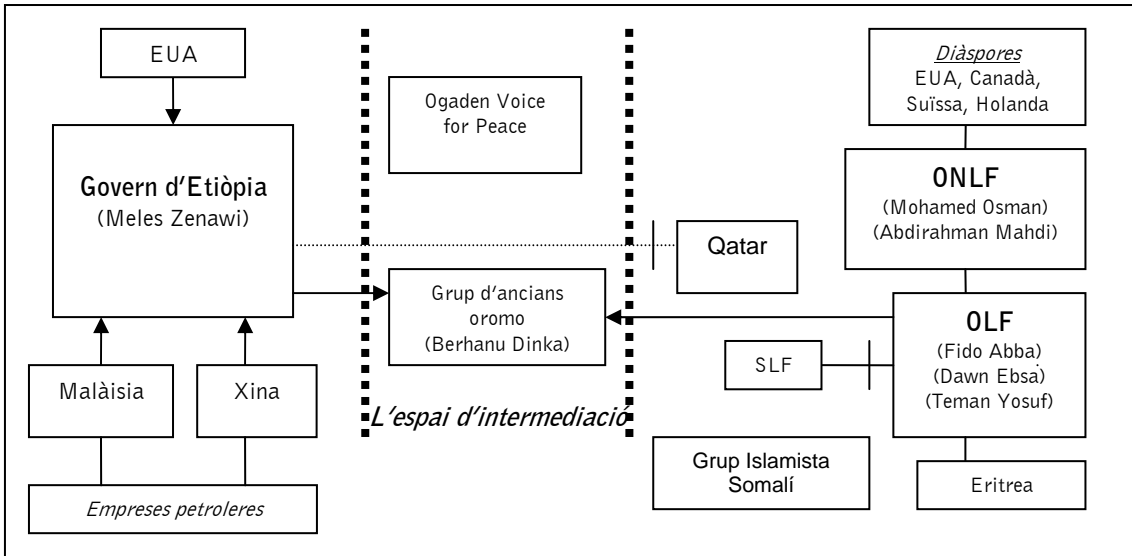
Respecte al conflicte a la regió etiòp d'Oromia, a començaments de juny un mitjà de comunicació opositor va anunciar que almenys 100 persones havien resultat mortes i unes desenes més havien sofert ferides de diversa consideració com a conseqüència dels enfrontaments instigats pel Govern entre les comunitats oromo i sidama. Els grups armats OLF (compost per membres de la comunitat oromo) i SLF (compost per membres de la comunitat sidama), al costat de líders tribals, van fer una crida als pobles oromo i sidama enfrontats per resoldre els conflictes d'acord amb les tradicions locals a causa dels llaços existents entre ambdues comunitats.

Fets més significatius de l'any

- El grup armat d'oposició ONLF va instar la petroliera malàisia Petronas que intentés tenir un paper constructiu en la resolució del conflicte per poder dur a terme els interessos econòmics en un marc on la presència de la companyia sigui ben acollida.

Pàgines web

- Alertnet (www.alertnet.org)
- All Africa (allafrica.com)
- Buzzle.com (www.buzzle.com/articles)
- Etiopan News Agency (www.ena.gov.et)
- Ethiopian Women for Peace & Development (www.ewpd.info)
- International Somali Ogaden Studies Institute (Isasi.org)
- Ogaden Human Rights Committee (www.ogadenrights.org)
- Ogaden News (222.ogadennews.com)
- Ogaden Online (www.ogaden.com)
- Ogaden Voices for Peace (www.ogadenvoice.org)
- OLF (www.oromoliberationfront.org)
- ONLF (www.onlf.org)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)

SOMÀLIA

Context del conflicte

Somàlia és un país amb una homogeneïtat ètnica, lingüística i religiosa, però dividit en cinc grans divisions de clans que, al seu torn, estan dividits en subclans. El 1969, el general S. Barre va dur a terme un cop d'estat i va establir un règim de dictadura que es va perllongar fins al seu enderrocament el 1991, després de tres anys de conflicte armat intern. La coalició de grups opositors que el va enderrocar va iniciar una lluita armada per aconseguir el poder, i això va provocar la

destrucció total del país i la mort de centenars de milers de persones el 1991. Aquesta situació va encoratjar una intervenció dels EUA (Operació *Restaurar l'Esperança*) i l'establiment l'any 1992 d'una missió de les Nacions Unides (UNOSOM), que va fracassar i va sortir del país tres anys més tard. Malgrat aquests precedents, l'any 2002, el secretari general de l'ONU va recomanar l'establiment d'una missió de manteniment de la pau basada en les propostes de les comunitats i centrada en les tasques de desarmament i desmobilització. Algunes regions del país s'han autoindependitzat o han acordat un cert grau d'autonomia (Somalilàndia i Puntlàndia).

<p>Població: 9 milions d'habitants Superfície: 638.000 km² IDH: PIB: Renda per habitant: ... Persones desplaçades: + 1 milió Persones refugiades: 400.000 Morts pel conflicte: centenars de milers; 16.000 des de 2007. Actors armats: milícies GFT, forces armades etiòps, Al-Shabaab, dissidències ARS Facilitacions: IGAD, Kenya, Grup Internacional de Contact, el Iemen, Líbia, Lliga Àrab, Aràbia Saudita, Uganda, Djibouti, Etiòpia, ONU (AMISOM)</p>
--

Antecedents del procés de pau

Els últims setze anys hi ha hagut més de vint intents de negociacions de pau per formar un Govern, malgrat que tots els esforços es van veure hipotecats per la situació de caos i desgovern del país, així com per la proliferació de milícies i "senyors de la guerra" que controlaven de facto gran part del territori. Al país hi ha diverses organitzacions civils que han treballat per la pau, i destaquen les xarxes de dones (*Somali 6th Clan*) i el treball de reconciliació dels ancians. Aquestes organitzacions han fet nombroses i multitudinàries manifestacions al llarg dels últims anys.

La primavera de l'any 2000, el nou president de Djibouti i alhora president de l'Autoritat Intergovernamental per al Desenvolupament IGAD (organisme regional integrat pel Sudan, Eritrea, Etiòpia, Djibouti, Somàlia, Kenya i Uganda) va organitzar a la ciutat d'Arta del seu país una conferència de reconciliació, i va escollir una Assemblea Nacional de Transició, tot i l'absència de nombrosos caps de clans. El gener del 2001, es va crear el Govern Nacional de Transició (GNT), que tampoc va obtenir el suport de tots els grups i que només controlava una part del país i de la capital. A finals d'aquell any es va celebrar a Kenya una ronda de converses entre el GNT i les faccions que s'hi oposaven, i es va arribar a un primer acord. A finals del 2002 es van celebrar a Eldoret (Kenya) unes rondes de converses de pau sota els auspicis de la IGAD, i es va arribar a un acord de cessament d'hostilitats i es va iniciar un procés de negociació sobre diferents qüestions. El maig del 2003, una missió d'investigació integrada per la IGAD, la Unió Africana (UA), la Lliga Àrab i delegats somalis van visitar diverses ciutats del país amb la intenció de planificar la desmobilització de les milícies i la recol·lecció d'armament.

Durant l'any 2004, el procés de pau va experimentar alguns avenços: es va establir el Parlament Federal de Transició, que va escollir com a nou president del país Abdullah Yusuf Ahmed (fins aleshores líder de l'autoproclamada regió autònoma de Puntlàndia). Aquest, per la seva banda, va nomenar un nou primer ministre, que es va encarregar de formar un nou Govern per al país on hi participaven els principals "senyors de la guerra" de Somàlia. L'any 2005, tant el procés de pau com la posada en marxa de les institucions del Govern Federal de Transició (GFT) van quedar

estancats a causa de la divisió al GFT entre els partidaris de localitzar-lo a la ciutat de Jowhar i els partidaris de fer-ho a la capital, Mogadiscio. En començar l'any, a aquests problemes s'hi van afegir algunes dificultats vinculades als països que integraven la força de manteniment de la pau de la UA, i es va rebutjar especialment la possible presència de tropes etiòps i d'altres països de la regió. Diversos senyors de la guerra somalis es van oposar al desplegament d'aquesta missió assegurant que els seus propis grups armats podien garantir la seguretat del GFT.

Partenariat Global per a la Prevenció dels Conflictes Armats (GPPAC en anglès)

És una xarxa global basada en la societat civil, que intenta assolir un consens en la construcció de la pau i la prevenció de conflictes violents. Es va crear l'any 2003, com a resposta a la petició del secretari general de l'ONU de dur a terme una conferència internacional d'organitzacions de la societat civil que treballen en el camp de la prevenció de conflictes. El GPPAC treballa per reforçar les xarxes de la societat civil implicades en la pau i la seguretat, vinculant les seves activitats en l'àmbit local, nacional, regional o global, així com per aconseguir compromisos efectius dels governs, el sistema de les Nacions Unides i les organitzacions regionals.

www.gppac.net

El que semblava la lenta normalització de Somàlia va tenir la seva primera expressió a principis de gener de 2006, quan un grup de líders polítics que representaven la facció del GFT amb seu a Mogadiscio va acceptar l'acord de reconciliació entre les dues faccions que s'havia aconseguit a Aden (el Iemen), amb la facilitació d'aquest últim país. D'altra banda, set països de la regió van acordar desplegar finalment una força de pau a Somàlia, sota la responsabilitat de la IGAD i de la UA. El març del 2006, el procés va patir un greu revés a causa de les lluites que van dur a terme diverses milícies de la capital, fins al punt que va quedar col·lapsat el mes de maig a causa dels enfrontaments entre aquests grups, agrupats en l'Aliança per a la Restauració de la Pau i contra el Terrorisme (ARPCT), que rebien suport dels EUA, i de la Unió de Tribunals Islàmics (UTI), que va aconseguir apoderar-se del control de les principals ciutats, inclosa la capital. Paral·lelament, el president del GFT va sol·licitar al seu homòleg libi Muammar al-Gaddafi la seva intervenció personal per crear una Comissió de seguiment del procés de pau al país, i a mitjans de juny, els caps de les milícies islàmiques i del Govern interí van acceptar l'oferta del Iemen per fer de mitjancer en la resolució del conflicte. Aquelles mateixes dates, es va reunir per primera vegada el Grup de Contacte Internacional per a Somàlia, format per representants dels EUA, Noruega, el Regne Unit, Suècia, Itàlia, la UE, Tanzània i la missió de Noruega a les Nacions Unides. Posteriorment, delegacions del GFT i de la UTI es van reunir a la capital del Sudan per iniciar diàlegs de reconciliació, sota els auspicis de la Lliga Àrab, i van arribar a un acord de set punts. L'acord reconeixia la legalitat del GFT i la presència de l'aliança de tribunals islàmics i feia una crida a un diàleg sense condicions prèvies en el marc d'un reconeixement mutu.

L'octubre del 2006, les converses de pau entre el GFT i la UTI que s'havien de celebrar a finals de mes sota el patrocini de la Lliga Àrab es van haver de posposar perquè totes dues delegacions es van negar a mantenir una trobada directa. Els principals obstacles adduïts van ser la presència de tropes etiòps al país i la codirecció de la facilitació per part de Kenya, país al qual la UTI acusava de no ser neutral i d'afavorir els interessos del GFT. El mes de desembre, el viceministre d'Exteriors etiòp va mantenir converses directes amb representants de la UTI a Djibouti. Malgrat els esforços, a mitjans de desembre del 2006 es van desencadenar nous enfrontaments, per la qual cosa el comissari de la UE per al Desenvolupament i l'Ajuda Humanitària, Louis Michel, va mirar de fer de mitjancer davant del conflicte, amb el suport de la IGAD. A principis d'any es va produir una ràpida derrota de les milícies dels tribunals islàmics com a conseqüència de la superioritat militar del GFT, que va comptar amb el suport aeri i terrestre etiòp. Els EUA també van participar en la persecució i bombardeig dels últims reductes de les milícies islamistes. Tot i això, el GFT va destituir el president del Parlament Federal de Transició (PFT), Sharif Hassan Sheikh Aden, decisió que va significar el tancament de la porta al diàleg amb els seus adversaris,

atès que el president del PFT havia mirat d'establir ponts entre les parts, segons diversos analistes. Etiòpia va iniciar la retirada de les seves tropes de Mogadiscio, però va anunciar que part d'aquestes continuarien al país fins a l'arribada de la missió de manteniment de la pau de la UA. El president del GFT va visitar Rwanda per entrevistar-se amb el seu homòleg ruandès i amb el propòsit d'aprendre de l'experiència d'aquest país sobre reconstrucció i reconciliació. Com a resultat de les pressions internacionals, el GFT va afirmar que a partir de mitjans d'abril duria a terme un procés de reconciliació i diàleg, de dos mesos de durada, al qual convidarien els grups religiosos, els líders de clan i els diversos segments de la població del país, tot i que va descartar la presència dels líders islamistes dels tribunals, que haurien de comparèixer davant de la justícia. El GFT va escollir l'antic "senyor de la guerra" Adan Mohamed Nur, que anteriorment ocupava el càrrec de ministre de Justícia, com a nou president del PFT en substitució de Sharif Hassan Sheikh Aden. Dies més tard, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar per unanimitat la resolució 1744 que permetia el **desplegament d'una força de pau de la UA (AMISOM)** per un període inicial de sis mesos que actuaria sota el mandat del Capítol VII de la Carta de les Nacions Unides, amb un màxim de 8.500 militars. Al juny, el líder islamista somali Sheikh Sharif Ahmed i l'exviceprimer ministre i antic senyor de la guerra Hussein Aideed van formar una aliança oposada a la presència d'Etiòpia, amb base a la capital eritrea, Asmara, i el GFT va anunciar que decretaria una amnistia general. Del tercer trimestre, destaca sobretot la realització, els mesos de juliol i agost, i als afores de la capital, de la triplement posposada conferència de pau i reconciliació, amb el nom de National Governance and Reconciliation Commission (**NGRC**), **boicotejada però pels islamistes de la UTI (Unió de Tribunals Islàmics)**, que va exigir celebrar la conferència en un país neutral, ja que en cas contrari es legitimaria l'ocupació etiòp. En un marc paral·lel al de la Conferència, unes 400 figures de l'oposició van acordar a Eritrea crear una aliança d'oposició al GFT i van adoptar el nom d'**Aliança per a l'Alliberament de Somàlia (ALS)**, que després es va anomenar **ARS**. A mitjans de setembre, diversos líders somalis que formaven part del GFT reunits a Jeddah (Aràbia Saudita) sota la **facilitació del rei Abdullah** van assolir un acord de reconciliació pel qual es comprometien a substituir les tropes etiòps que estaven donant suport al GFT per una missió composta per tropes àrabs i africanes sota els auspicis de les Nacions Unides, que va nomenar Ahmedou Ould-Abdallah com a nou representant especial del secretari general de l'ONU per a Somàlia. **Uganda, per la seva part, va anunciar a l'octubre que estava facilitant converses de pau** entre el president del GFT, Abdullah Yusuf, i l'oposició del país, incloent-hi tota l'oposició armada i de la Unió de Tribunals Islàmics reunida feia poc a Asmara, amb l'objectiu d'assolir un procés de reconciliació i estabilitat al país. Davant de les contínues disputes entre diversos membres de l'Estat, el rei Abdullah d'Aràbia Saudita va convidar els tres principals líders del GFT, el president Abdullah Yusuf Ahmed, el primer ministre Ali Mohamed Gedi, i el president del Parlament, Adan Mohamed Nur, a reunir-se amb ell al seu país i mirar de reconciliar les seves posicions després de les diverses disputes en el si del GFT que havien paralytat el Govern i amenaçaven de fer fracassar tots els avenços assolits fins aleshores. A finals de novembre, el president del GFT va nomenar el coronel Nur Hassan Hussein (conegut popularment pel nom de Nur Ade) com a nou primer ministre, en substitució d'Ali Mohamed Gedi, que va dimitir a finals d'octubre.

A principis del mes de gener de 2008 va prestar jurament el nou Govern Federal de Transició (GFT) format pel primer ministre Nur Hassan Hussein, que fou constituït per quinze ministres i cinc ministres adjunts. El comissionat de Pau i Seguretat de la UA, Said Djinnit, per la seva banda, va anunciar un **full de ruta per aconseguir la pau a Somàlia**, que contenia quatre punts principals: l'enfortiment del procés polític a través de la reconciliació, un increment més gran de la participació internacional en el manteniment de la pau, la creació d'un espai segur per al lliurament de l'ajuda humanitària i la construcció de les institucions del GFT perquè puguin fer front a la situació. El mes de març, els **EUA van decidir incloure formalment el grup de militants islamistes Al-Shabaab en la llista d'organitzacions terroristes**, per augmentar la seva pressió sobre el grup, definit per Washington com el principal vincle d'Al-Qaeda a la banya d'Àfrica. Al-Shabaab és l'ala militant de la Unió de Tribunals Islàmics (UTI), que va tenir el control de Muqdiisho i de gran part del centre i del sud del país durant l'any 2006 fins que Etiòpia va envair Somàlia per donar suport al GFT, el primer ministre del qual, Nur Hassan Hussein, va anunciar a

mitjan mes de març la seva voluntat d'iniciar un diàleg polític amb l'oposició per posar fi al conflicte armat que patia el país.

El segon trimestre, després d'un mes d'abril ple d'enfrontaments que van causar centenars de víctimes, a mitjan mes de maig es van iniciar converses de pau a Djibouti entre representants del GFT i de l'opositora Aliança per al Realliberament de Somàlia (ARS), amb seu a Eritrea, anteriorment denominada ALS. Això no obstant, l'oposició va manifestar el seu desacord pel fet que no se celebressin converses directes amb el GFT, ja que estaven dialogant amb el representant especial del secretari general de l'ONU Ahmedou Ould-Abdallah. L'ARS va repetir moltes vegades la seva oposició al diàleg amb el GFT abans que les tropes etiòps s'haguessin retirat de Somàlia. Però el mes d'abril van accedir a iniciar un diàleg amb la mediació d'una tercera part amb l'objectiu d'aconseguir una solució relativa al problema etiòp, segons fonts oposidores. **Entre el 31 de maig i el 9 de juny, el GFT i l'ARS es van reunir a Djibouti amb la facilitació de les Nacions Unides i van aconseguir un acord de cessament d'hostilitats i de cooperació política entre les parts.** Això no obstant, la línia dura de l'ARS, amb seu a Eritrea, encapçalada pel xeic Hassan Dahir Aweys i pel xeic Hassan Abdullah Hersi al-Turki, tots dos inclosos a les llistes terroristes dels EUA, van declarar que continuarien la seva guerra santa contra les tropes etiòps i contra qualsevol exèrcit estranger al país. L'acord firmat no establí un calendari clar sobre la retirada etiòp, una exigència plantejada com a prerrequisit per a qualsevol acord. En aquest sentit, diversos observadors van anunciar que els enfrontaments continuarien perquè el sector moderat de l'ARS, present a Djibouti, no controlava els grups armats islamistes del país, com Al-Shabab.

Acord entre el GFT i l'ARS a Somàlia, 9-6-2008

- Resoldre la crisi per mitjans pacífics.
- Posar fi a tots els actes de confrontació armada.
- El cessament dels enfrontaments entrarà en vigor al cap de 30 dies.
- El cessament dels enfrontaments tindrà una durada inicial de 90 dies, prorrogables.
- S'autoritza el desplegament d'una força internacional d'estabilització de l'ONU en què no podran participar els països veïns.
- Un cop desplegat un nombre suficient d'efectius d'aquesta força internacional, les forces militars etiòps es retiraran de Somàlia en el termini de tres mesos.
- En el termini de 15 dies s'establirà un comitè conjunt de seguretat, que es responsabilitzarà de la implementació dels acords de seguretat.
- En el termini de 15 dies s'establirà un comitè d'alt nivell, presidit per les Nacions Unides, per fer un seguiment de la cooperació política entre les parts i de tots els aspectes relacionats amb la justícia i la reconciliació. Aquests temes es discutiran en una conferència que s'organitzarà a final de juliol.
- En el termini de sis mesos es farà una conferència internacional per a la reconstrucció i el desenvolupament de Somàlia.

El tercer trimestre, el president del Iemen, Ali Abdallah Saleh, va convidar les dues faccions de l'ARS a reunir-se al seu país per superar les diferències que els separaven, ja que el xeic Hassan Dahir Aweys, el líder de la facció de l'ARS que s'havia oposat a firmar l'acord, es va autoproclamar líder de l'aliança. Això no obstant, l'enviat especial de l'ONU per a Somàlia, Ahmedou Ould-Abdallah, va confirmar que el xeic Sharif Sheikh Ahmed continuava sent el president de l'ARS i que Aweys només comptava amb el suport del sector islamista més radical, equivalent al 20 % de la formació. Aweys va confirmar que no negociaria amb la facció liderada per Ahmed, que tenia previst arribar a un acord final amb el GFT que es firmaria formalment a la Meca. El mes d'agost, el president i el primer ministre del GFT van aconseguir un acord després de 10 dies de discussions a Addis Abeba, amb la mediació del Govern etiòp, per intentar resoldre les diferències entre ells dos i posar fi a la greu crisi de governabilitat dels últims mesos al si del GFT que, juntament amb la inseguretat existent i la situació humanitària, havien situat el GFT a les portes del col·lapse.

El mes de setembre es van reprendre les converses de pau a Djibouti entre el GFT i la facció moderada de l'ARS, liderada pel xeic Sharif Sheik Ahmed, que van derivar en un acord el 26 d'octubre amb la mediació de les Nacions Unides, en què es va establir un alto el foc immediat i l'inici de la retirada de les tropes etiòps. No obstant això, la milícia radical Al-Shabab, amb seu a Eritrea, va anunciar que no respectaria l'acord i va continuar lluitant contra les milícies moderades de l'ARS amb seu a Djibouti. Davant d'això, Etiòpia va amenaçar de retirar les seves tropes del país si no és que les forces polítiques es posaven d'acord per resoldre els problemes del país, igual que les tropes de l'AMISOM. D'altra banda, *el líder de la facció moderada de l'opositora ARS, el xeic Sharif Ahmed, va sol·licitar a la comunitat internacional l'enviament d'una força internacional que es desplegues quan les tropes etiòps abandonessin el país.* Representants del GFT i de l'ARS es van comprometre a un repartiment de poder i a una ampliació del Parlament com una possible via per aconseguir la pau. En l'última ronda de negociacions celebrada a Djibouti, que va ser rebutjada per la facció més radical de l'ARS i que no va comportar cap reducció de la violència, les parts van acordar l'extensió del mandat del GFT a dos anys més, ja que expirava l'any següent. El Parlament seria ampliat amb 200 escons més, que serien ocupats per l'ARS, i el GFT passaria a denominar-se Govern d'Unitat. Setanta-cinc escons més es destinarien a la societat civil, entre els quals hi hauria dones i membres de la comunitat empresarial. En l'actualitat, el parlament, amb seu a Baidoa, compta amb 275 escons. Aquest acord, així com la sol·licitud de tropes, va ser igualment rebutjat per la facció radical de l'ARS. El desembre, la IGAD, d'altra banda, va nomenar l'ancià ministre kenyà Kipruto Kiowa mediador en cap per al procés de pau a Somàlia, qui s'encarregaria de coordinar totes les iniciatives en vigor. A pesar de tots aquests esforços, a final d'any va dimitir el nou primer ministre Mohamed Mohamud Guled, que havia assumit el càrrec una setmana abans, per facilitar el procés de pau al país. Dies més tard i com a nova mostra de la crisi interna del Govern, el president del GFT A. Yusuf Ahmed va presentar la dimissió davant del Parlament somali, al qual va traspassar la responsabilitat de la conducció del país.

El procés de pau el 2009

A començaments de gener el Govern etiòp va anunciar l'inici de la retirada dels 3.000 militars que es trobaven a Mogadiscio. Milícies islamistes favorables a la facció moderada de l'Aliança per al Realliberament de Somàlia (ARS) van ocupar diverses estacions de policia desocupades per la retirada d'Etiòpia, amb l'objectiu de prevenir una explosió de violència. Dies després, i davant de la impossibilitat d'iniciar una operació de manteniment de la pau, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar una nova resolució en la qual celebrava l'ampliació del mandat de la missió de la UA AMISOM per part de l'organització africana fins al 16 de març de 2009, i va fer una crida que els països membres de la UA incrementessin el volum de tropes de la missió (3.500 dels 8.000 originalment previstos). En paral·lel es van celebrar converses de pau entre el Govern Federal de Transició (GFT) i la facció moderada de l'ARS a Djibouti sota la facilitació de les Nacions Unides, que estava intentant conformar un Govern en què participessin totes les parts. A final de gener, el Parlament Federal de Transició, que du a terme les activitats des de Djibouti, va escollir en segona volta com a nou president del GFT el líder de l'ARS, l'islamista moderat Sheikh Sharif Sheikh Ahmed, després de la retirada de la candidatura del fins llavors primer ministre, Nur Hassan Hussein "Nur Adde", que va ser reemplaçat per Omar Abdirashid Shamarke, que en unes primeres declaracions va anunciar estar disposat a dialogar amb la insurgència radical. Les autoritats de Somalilàndia van rebutjar participar en aquest procés en considerar-se independents de Somàlia. El Parlament Federal de Transició va ser reformat per donar cabuda a 149 dels més de 275 delegats de l'ARS presents a Djibouti, per la qual cosa el Parlament es va ampliar a uns 420 parlamentaris. Aquesta reforma es va dur a terme intentant respectar la fórmula del "4.5" acordada durant el procés de pau de Nairobi (celebrat entre el 2002 i el 2004, que va donar lloc al GFT), és a dir, una representació ponderada dels quatre grans clans del país i del conjunt de clans menors. El líder del grup radical Al-Shabab, Sheikh Mukthar Robow, després d'haver capturat Baidoa (antiga seu del Parlament) després de la retirada de les tropes etiòps, va manifestar l'oposició al nou president i al nou primer ministre,

acusant-los d'haver-se venut a Occident i a l'enemic etiop, per la qual cosa va instar el país a incrementar els atacs contra l'AMISOM, que estava intentant ocupar el buit de poder deixat després de la retirada de les tropes etiops. A final de febrer, el president del GFT reformat, Sharif Sheikh Ahmed, va acordar establir una treva i la introducció de la xaria (lleï islàmica) per intentar reduir els enfrontaments amb els líders dels diferents clans i milícies. L'acord es va produir després de les converses mantingudes entre el nou GFT i sectors opositors d'alguns clans somalis, amb la mediació de líders religiosos regionals.

El segon trimestre, el GFT va rebre de la comunitat internacional uns 213 milions de dòlars per fer front a les qüestions de seguretat interna. La xifra esmentada, que va superar els 160 milions de dòlars inicialment sol·licitats, es va aprovar durant la celebració d'una conferència de donants que va tenir lloc a Brussel·les el 23 d'abril. Els assistents van acordar que els fons anirien destinats a enfortir les forces de seguretat somalis durant els pròxims dotze mesos (31 milions), així com per donar suport a les tropes de l'AMISOM (135 milions). Tanmateix, a primers de maig l'ofensiva conjunta duta a terme a Mogadiscio pels grups islamistes armats Al-Shabab i Hizbul Islam va provocar la mort de centenars de persones i el desplaçament d'uns 70.000 civils. Portaveus d'Al-Shabab, grup que ja controlava bona part del sud de Somàlia, van anunciar públicament la derrota del Govern de Sharif Sheikh Ahmed. Així mateix, la contundència de l'operació estaria comportant la deserció de nombrosos efectius de l'exèrcit (estimats en uns 4.000) cap als grups rebels (que ja arribarien als 6.000 efectius), fet que per a alguns podria suposar el greu debilitament del GFT. Per a molts, aquesta ofensiva dificultaria enormement les possibilitats de reprendre les negociacions de pau i establir un Govern d'inclusió, que integri les forces d'Al-Shabab liderades per Sheikh Dahir Aweys, que al costat de l'actual president del GFT havia liderat els anomenats Tribunals Islàmics l'any 2006. No obstant això, Sheikh Ahmed va assegurar que el seu Govern estava tractant encara de trobar una solució negociada a la crisi. El líder del GFT també va denunciar el suport que Al-Shabab estaria rebent de "governos estrangers", referint-se, segons les Nacions Unides, al paper d'Eritrea, Aràbia Saudita o Qatar, entre d'altres. S'estima que des de principis de 2007 més de 16.000 civils podrien haver mort a causa de la recrudescència dels combats i que un milió més de persones s'hauria desplaçat. Organitzacions de drets humans van denunciar l'alt nombre de víctimes civils i van instar les parts a complir el dret internacional. Segons algunes fonts, el GFT hauria ofert iniciar negociacions als grups islamistes, proposta que haurien desestimat, i van continuar considerant el GFT com un Govern il·legítim. El Govern eritreu, per la seva part, va rebutjar les acusacions fetes pel Consell de Seguretat de l'ONU d'estar subministrant armament als grups armats d'oposició somalis amb l'objectiu de pretendre desestabilitzar el GFT. A començaments de juny es va celebrar una reunió de l'International Contact Group on Somalia (ICG) a Roma, presidit per les Nacions Unides i compost per 33 països. L'ICG va fer un comunicat en què sol·licitava suport per al GFT i va condemnar els intents de la insurgència d'enderrocar el Govern, que gaudeix del reconeixement internacional. El primer ministre del GFT, Omar Abdirashid Ali Shamarke, que va participar en la reunió, va afirmar que el GFT no negociaria amb l'oposició llevat que deixessin les armes. En el tercer trimestre membres del GFT van sol·licitar que la missió de la UA fos substituïda per una missió més robusta de les Nacions Unides. És igualment destacable la creació del Joint Security Committee per donar suport a les institucions somalis, i format pel GFT, l'AMISOM i l'Oficina Política de les Nacions Unides a Somàlia (UNPOS). El líder de Djibouti va afirmar que el seu país assistiria al GFT i va instar els grups insurgents somalis que participessin en un procés de reconciliació que posés fi al conflicte armat que ha patit el país durant els últims 20 anys. Tant França com Djibouti van donar suport militar al GFT, amb finançament de la Lliga Àrab.

A començaments de novembre, el grup islamista armat Al-Shabab va rebutjar la proposta de diàleg del primer ministre del GFT, Omar Abdirashid Ali Shamarke, argumentant que no promouria el diàleg amb els que no volguessin implementar la xaria o lleï islàmica. Dies després, van persistir els greus enfrontaments entre la milícia Al-Shabab i el seu antic aliat, Hizbul Islam, a la regió de Jubbada Hoose, al sud del país. Ambdós grups, antics aliats, s'enfrontaven des

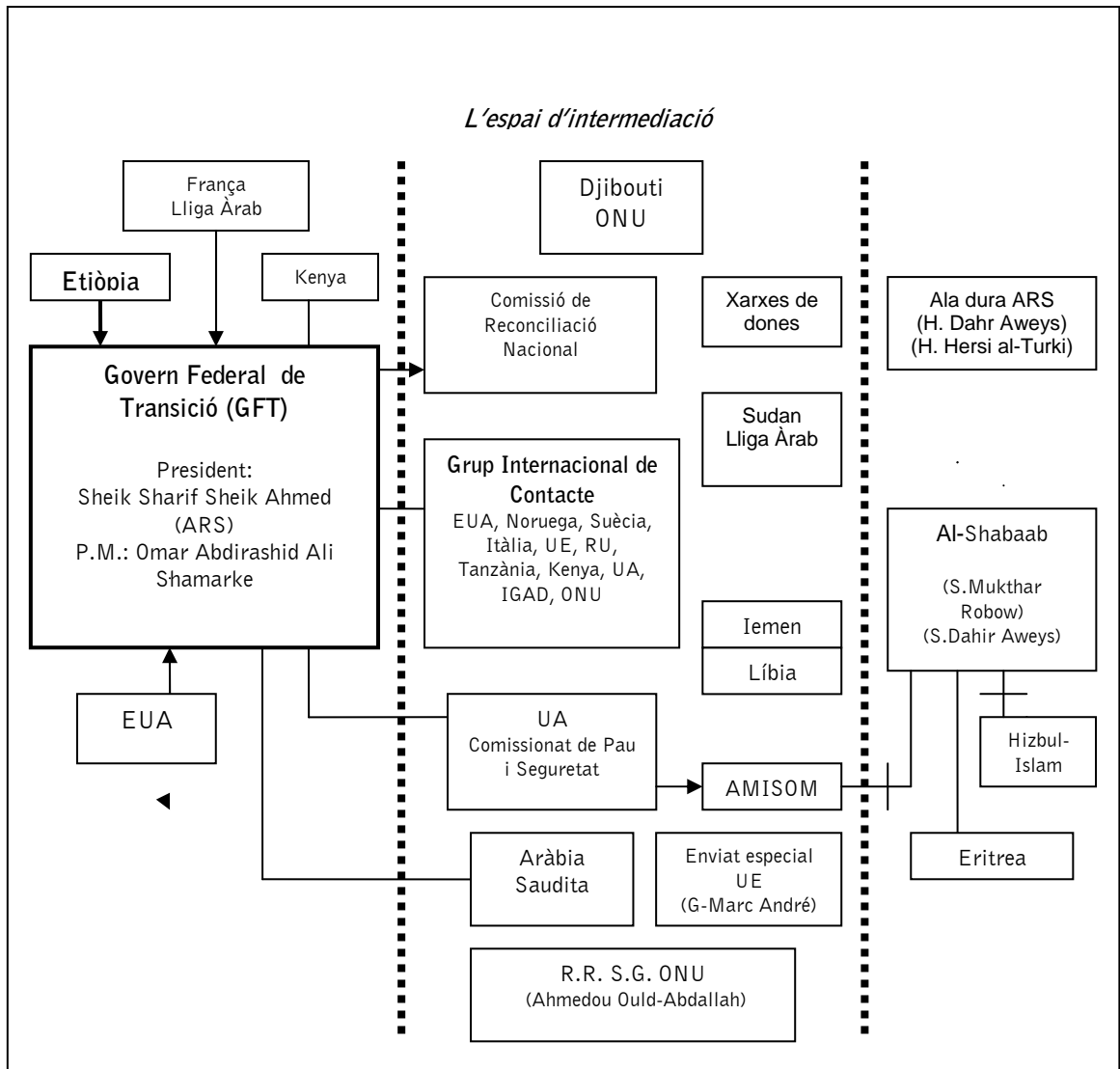
d'octubre per diversos motius, entre els quals destaca el control i la gestió del lucratiu port de Kismayo, al sud.

Fets més significatius de l'any

- El Parlament Federal de Transició, que du a terme les activitats des de Djibouti, va escollir en segona volta com a nou president del GFT el líder de l'ARS, l'islamista moderat Sheikh Sharif Sheikh Ahmed.
- Es van mantenir converses de pau entre el GFT i la facció moderada de l'ARS a Djibouti sota la facilitació de les Nacions Unides.
- El GFT va oferir iniciar negociacions als grups islamistes, proposta que van desestimar, i van continuar considerant el GFT com un Govern il·legítim.
- A final d'any es van produir greus enfrontaments entre la milícia Al-Shabab i el seu antic aliat, Hizbul Islam, a la regió de Jubbada Hoose, al sud del país.

Pàgines web

- CEWARN (www.cewarn.org)
- Govern (www.somali-gov.info)
- Incore (www.incore.ulst.ac.uk)
- IGAD (www.igad.org/somalipeace/index.htm)
- InterPeace (www.interpeace.org)
- International Crisis Group (www.crisisweb.org)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)
- Somalia Support Secretariat (www.somaliasupportsecretariat.info)
- Swiss Peace (www.swisspeace.org/fast)
- www.somali-civilsociety.org/partners/partner_socsis.asp

SUDAN (Darfur)

Context del conflicte

Al Sudan s'hi han superposat diversos conflictes en els últims anys: un al sud del país, iniciat el 1983 i que va finalitzar amb els acords de pau signats el gener del 2005, tot i que persisteixen algunes tensions; l'altre localitzat a la regió occidental del Darfur, iniciat a principis del 2003, que s'ha anat intensificant i és el que analitzem en aquest apartat; i un tercer i menor, a l'est del país, sorgit el 2005 i que fa finalitzar en acabar el 2006.

Antecedents del procés de pau

El febrer del 2003, mentre avançaven les converses entre el Govern i el SPLA al sud del país, va sorgir un nou grup armat a la regió del Darfur, el **SLA**. Després de mesos d'enfrontament amb el Govern, totes dues parts van acordar un alto el foc el mes de setembre, malgrat que després es van enregistrar moltes violacions d'aquest acord. El Govern del Txad es va oferir per fer de mediador en el conflicte. El mes d'octubre va sorgir un nou grup armat a la regió, el **JEM**, que es va negar inicialment a negociar amb el Govern i va criticar la mediació txadiana. El mes de febrer del 2004, el SLA i el JEM van assistir a Ginebra a una trobada sota els auspicis del Centre Henry-Dunant per al Diàleg Humanitari amb l'objectiu de garantir l'accés humanitari a les poblacions afectades. Poc després, tant la UE com els EUA van fer intents per mitjançar en el conflicte. El JEM va posar com a condicions prèvies que es desarmessin les milícies progovernamentals Janjaweed, un alto el foc, la finalització dels atacs aeris i una investigació internacional dels crims comesos a la regió, mentre la situació humanitària es deteriorava fins al punt de ser qualificada per les Nacions Unides com la pitjor crisi humanitària del món, amb desenes de milers de morts i centenars de milers de persones desplaçades. **El mes d'abril del 2004 es va arribar, al Txad, a un acord temporal d'alto el foc**, i els dos grups armats van reclamar posar fi a la marginació de la regió i la seva inclusió en el procés de pau que el Govern portava a terme amb el SPLA al sud del país. Aquest acord va donar peu a la creació de la **Missió de la Unió Africana per al Sudan (AMIS)**, composta inicialment per 465 observadors de deu països que, a l'octubre, es va ampliar fins a un total de 3.320 efectius, 815 dels quals eren policies.

En aquells temps, els diàlegs no van ser només amb el SLA, que es va unificar finalment amb el JEM, sinó també amb el **NMRD**, grup que va aparèixer més tard i que va voler incorporar-se a la taula de diàleg que hi havia a Abuja (Nigèria). Tot i haver-se celebrat, el mes de febrer, una ronda negociadora al Txad, sota els auspicis d'aquest país i la UA, i haver-se arribat a l'acord de dur a terme noves negociacions a Nigèria, amb el suport explícit del Govern dels EUA, la situació no va millorar. A mitjans d'abril, el **Govern txadià va suspendre la seva participació com a mediador** a les negociacions de pau en considerar que el Govern sudanès donava suport a membres de grups armats d'oposició txadians. El maig de 2005, ambdues parts van firmar a Líbia, sota els auspicis de Muammar al-Gaddafi, un **acord d'alto el foc** que considerava la facilitació de l'ajuda humanitària per a la regió. Posteriorment, a mitjans de juny, el Govern i els grups armats es van reunir a Abuja (Nigèria) i van reiniciar una nova ronda de contactes directes, després de sis mesos, amb la mediació de la UA, liderats pel seu enviat especial S. Ahmed Salim. A finals de juny, es van produir greus tensions entre els mateixos equips negociadors dels grups armats, ja que tots dos grups van patir escissions i lluites pel lideratge. Finalment, **les parts van**

<p>Població: 39 milions (7 al Darfur)</p> <p>Superfície: 2.506.000 km²; (Darfur, 503.180 km²)</p> <p>PIB: 36.700 milions de \$</p> <p>Renda per habitant: 950 \$</p> <p>IDH: 150 (de 182)</p> <p>Morts pel conflicte: 300.000</p> <p>Població desplaçada i refugiada: 3.000.000</p> <p>Actors armats: SLA, JEM, SLM, milícies Janjaweed, NMRD, GSLM, NRF, UFDL i faccions de diversos d'aquests grups.</p> <p>Facilitacions: CDH, Txad, Líbia, Nigèria, ONU, UA, Eritrea, Tanzània, SPLA (Sud-el Sudan), Qatar.</p>
--

signar a Nigèria una declaració de principis que considerava un nou pla de seguretat, el retorn de la població desplaçada pel conflicte, el respecte envers les diferències ètniques i religioses, i la redistribució equitativa dels recursos del país. Aquesta declaració es va aconseguir malgrat les tensions que provocava la presència a la reunió de representants dels Governos del Txad i d'Eritrea, rebutjada tant pels grups armats d'oposició com pel Govern sudanès. La UE va nomenar la finlandesa P. Haavisto com a representant especial de la UE per al Sudan, amb l'objectiu de coordinar la missió de manteniment de la pau al Darfur. **Cap a finals de juliol, el SLA i el JEM van signar a Trípoli (Líbia) un acord pel qual es comprometien a posar fi als enfrontaments entre tots dos grups, a alliberar presoners i al restabliment de la confiança i la coordinació.** A mitjans de setembre del 2005, el Govern sudanès i els dos grups armats van iniciar a Abuja (Nigèria) la sisena ronda de negociacions de pau i es van centrar en temes relacionats amb el repartiment del poder i dels recursos, així com amb el manteniment de la seguretat. En el decurs de la ronda negociadora, el JEM va acordar cooperar amb el Govern del Txad i acceptar el seu paper de mediador.

El 5 de maig de 2006, el Govern sudanès i la facció majoritària del grup armat d'oposició SLA liderada per M. A. Minnawi, van firmar un acord de pau a Abuja (Nigèria), sota els auspicis de la UA. No obstant això, la facció minoritària del SLA (representant principal del grup ètnic fur, liderada per A. al-Nour) i el grup armat d'oposició JEM (segons els mediadors menys rellevant per a l'esdevenir de les negociacions) no es van voler sumar inicialment a l'arranjament. La primera quinzena de juliol del 2006, la **nova aliança d'oposició armada National Redemption Front (NRF)** va atacar una ciutat a la regió nord de Kordofan, declarant trencada la treva del Darfur, establerta l'abril del 2004, i la seva intenció d'arribar fins a la capital Karthum. El grup estaria integrat pel JEM i diversos comandaments dissidents del SLA, formació d'oposició amb una més gran rellevància a la regió, així com pel partit polític **Sudan Federal Democratic Alliance (SFDA, per les seves inicials en anglès).** També el juliol, els grups armats d'oposició que s'havien negat a signar l'Acord de Pau per al Darfur el mes de maig es van reunir a Líbia amb el president Muammar al-Gaddafi amb la finalitat d'aconseguir que el líder libi intercedís per ells davant del Govern del Sudan, que precisament va nomenar conseller presidencial M. Minawi, president i comandant en cap de la fracció del SLA signatària dels acords de pau. **Eritrea, finalment, va acollir unes converses a finals d'any entre el Govern sudanès i l'SFDA liderat per A. Diraige, una de les tres forces que formen l'NRF.**

D'altra banda, el portaveu de l'SLA-Minawi, M. Hussein, facció de l'SLA firmant dels acords de pau, es va convertir en el líder d'una nova escissió d'aquest grup, davant de la falta de progrés en el procés de pau i la incapacitat de M. Minawi d'estabilitzar la regió de Darfur. El **nou grup armat, sota el nom de Great Sudan Liberation Movement (GSLM), va amenaçar d'estendre les seves accions a Khartoum, capital del país, i va considerar que el SLA havia perdut legitimitat per representar la població del Darfur.** El segon trimestre de l'any, el Govern va oferir als grups armats d'oposició que operen al Darfur una treva de dos mesos. Dies després, una trobada internacional desenvolupada a Líbia amb la presència de representants de les Nacions Unides, UA i Sudan, a més de 14 països i organitzacions internacionals, va acabar amb la redacció del "Consens de Trípoli" sobre el Procés Polític al Darfur. Els líders de diversos grups armats d'oposició del Darfur es van mostrar favorables a realitzar converses al sud del Sudan per unificar la seva postura de cara a unes properes negociacions amb el Govern. En paral·lel, **cinc grups rebels es van reunificar sota el nom de Front Unit per a l'Alliberament i el Desenvolupament (UFDL, per les inicials en anglès) i van manifestar el seu interès a participar a les converses d'Arusha.** El setembre, i després d'una visita del secretari general de l'ONU a la regió, la major part dels grups armats van decidir tornar-se a reunir a Trípoli (Líbia), sota els auspicis de l'ONU i de la UA, tot i que en aquell moment no s'havia confirmat la presència del SLM liderat per Abdul Wahid Mohammed Nur, que resideix a París i que no va participar a Arusha, i que va manifestar que no participaria als diàlegs fins que no estigués desplegada la missió de pau conjunta de l'ONU i la UA. A principis de novembre va començar la fase de consultes que havia de conduir a la concreció d'un nou acord de pau per al Darfur a la ciutat líbia

de Sirte, a la qual finalment només hi van concórrer 7 dels 16 grups armats i faccions que operen a la regió. La majoria dels grups d'oposició van sol·licitar més temps per arribar a una posició conjunta de cara a les negociacions amb el Govern, mentre d'altres van mostrar la seva desconfiança envers l'Executiu sudanès després que el SPLA abandonés l'Executiu davant la manca de compliment de l'acord global per al sud del Sudan. D'altra banda, l'elecció de Líbia com a país seu per a les converses va ser criticada per alguns grups armats d'oposició en considerar-lo un país no neutral en el conflicte. A mitjans de novembre, sis faccions del SLA i dos grups armats més d'oposició reunits a Juba (capital del sud del Sudan) van signar un acord d'unificació amb la finalitat de mostrar una posició conjunta davant del Govern sudanès en les pròximes negociacions de pau. Entre els líders més representatius que van signar aquest acord s'hi trobaven Jar el-Neby i Ahmed Abdel Shafie. Diverses organitzacions de la societat civil, entre elles *Darfur Peace Block* (liderada per Hassan Iman Hassan) i l'Associació per al Desenvolupament Comunitari, es van oferir com a mediadores per parlar amb els líders rebels que no havien assistit a la conferència de pau de Sirte (Líbia) i aconseguir que entressin a formar part del procés.

A principis de 2008 va començar el desplegament de la missió conjunta de pau AU-ONU (UNAMID, encara que només 9.000 dels 26.000 efectius prevists, i que va relevar la missió de la UA, AMIS. El ministre d'Exteriors francès, Bernard Kouchner, va informar posteriorment que el seu Govern havia fet possible que el líder de la principal facció de l'SLA exiliat a França, Abdel Mohamed al-Nur, es reunís a Ginebra amb els mediadors, fet que podria ser un primer pas per a la participació del líder en les negociacions de pau. A principi del mes de juny, la UA i les Nacions Unides es van plantejar nomenar un únic mediador conjunt per a Darfur després que els intents dels enviats especials de l'ONU i de la UA, Jan Eliasson i Salim Ahmed Salim, no haguessin servit per fer asseure les parts a la mesa de negociacions. A final del mes de juny, el secretari general de l'ONU i el president de la UA van nomenar el ministre d'Exteriors burkinès Kijibril Yipènè Bassolé mediador conjunt per a Darfur.

A principi de juliol, el fiscal de la Cort Penal Internacional (CPI) va demanar una ordre d'arrest per al president del Sudan Omar al-Bashir, a qui va acusar de genocidi, de crims contra la humanitat i de crims de guerra, al·ludint a la seva responsabilitat en els crims perpetrats a la regió durant els últims cinc anys. El Govern sudanès va advertir que això minaria el procés de pau a Darfur; igualment, va recordar que el seu país no reconeixia l'autoritat de la CPI i va titllar de criminal el fiscal Moreno-Ocampo. La situació derivada de la demanda de la CPI va provocar la divisió en el Consell de Seguretat de l'ONU. El mes d'agost, el president del Sudan, Omar al-Bashir, va anunciar una nova iniciativa de pau per a Darfur, denominada "iniciativa del poble sudanès", amb la qual pretenia reunir els representants de tots els partits polítics nacionals, de la societat civil i de les diferents forces polítiques i tradicionals de Darfur, entre els quals hi havia els grups armats que no havien firmat l'acord de pau de Juba. La iniciativa implicaria crear un comitè ministerial encarregat d'incrementar els esforços per aconseguir la pau a Darfur. L'organisme estaria presidit pel primer ministre i ministre d'Exteriors de Qatar Hamad bin Jassim bin Jabr al-Thani, pel secretari general de la Lliga Àrab, Amr Moussa, i pel president de la Comissió de la UA, Jean Ping. En aquest sentit, el secretari general de l'SPLM, Pagan Amum, es va reunir a Londres amb delegacions del MJI i de l'SLA-Abdel Shafi amb la finalitat d'informar-los de la proposta de nova iniciativa de pau. Tots dos grups armats es van negar a participar-hi, ja que consideraven que la nova estratègia era un engany, tenint en compte que continuaven els atacs contra la població civil a Darfur. A final de setembre, però, el líder del MJI, Khalil Ibrahim, va manifestar que estava inicialment disposat a acceptar la mediació de Qatar per resoldre la crisi de Darfur, però que necessitaven més temps per estudiar la proposta.

A mitjan mes d'octubre, el president Omar al-Bashir va anunciar, davant de representants de la Lliga Àrab, la Unió Africana, Egipte, Líbia i Qatar, el llançament d'una iniciativa de pau a Darfur que inclouria la fi de la violència, la repatriació i el retorn voluntari de centenars de milers de persones, així com l'increment de la cooperació amb la UNAMID per part del Govern.

El mediador principal conjunt de la Unió Africana i de les Nacions Unides va reaccionar amb optimisme davant d'aquesta iniciativa, sobre la qual el Govern dels EUA va expressar dubtes seriosos. D'altra banda, **els grups armats d'oposició MJI i SLM van anunciar que no participarien en aquesta iniciativa**, ja que la consideraven una maniobra del president sudanès per guanyar temps i aconseguir que la Cort Penal Internacional no prosseguís amb l'ordre d'arrest per genocidi dictada contra ell. Pocs dies després, el grup de representants de l'SPLM sudanès, que exercia de facilitador, es va reunir amb el líder del MJI Khalil Ibrahim per aconseguir la participació d'aquest grup en les negociacions de pau facilitades per Qatar. El secretari general de l'SPLM va viatjar també a París per entrevistar-se amb el líder de l'SLA Abdel Wahid al-Nur i convèncer-lo perquè participés igualment en les negociacions. El mes de novembre, el president Omar al-Bashir va anunciar un alto el foc unilateral, que no es va aconseguir del tot, i va fer una crida als grups armats de Darfur perquè es comprometessin a posar fi a les hostilitats. A més, va garantir que instauraria un mecanisme que vetllés pel seu compliment i que iniciaria el desarmament de les milícies progovernamentals. Alhora, el president es va mostrar disposat a compensar les víctimes del conflicte, una iniciativa per la qual va crear un primer fons de 18 milions de dòlars. Bashir va prendre aquesta decisió després d'escoltar les recomanacions emeses pel fòrum de la Iniciativa del Poble Sudanès (SPI en anglès). Els grups armats es van negar, tanmateix, a participar en aquestes reunions i també van rebutjar qualsevol mena de credibilitat sobre l'alto el foc decretat per Bashir. En aquest sentit, el grup armat **MJI va assenyalar que només reconeixeria la voluntat d'un veritable cessament d'hostilitats si sortia del diàleg i comptava amb l'aval de les Nacions Unides i de la UA**. A pesar d'això, el MJI es va mostrar disposat a discutir la proposta de pau per a Darfur promoguda per Qatar i va comunicar que enviaria una delegació a Doha per fer consultes als líders qatarians, una prova del canvi de posició que havia mantingut un mes abans. D'altra banda, el president egipci Hosni Mubarak es va reunir amb Bashir, a Khartoum, per acostar posicions entorn de la iniciativa àrab de pau. A final d'any, una organització que agrupa més de 50 ONG sudaneses, Sudan Consortium, va publicar un informe en què denunciava el segrest de milers de persones d'ètnies no àrabs a Darfur que, posteriorment, serien forçades a treballar per a membres de l'exèrcit i les milícies *Janjaweed*.

A part de Darfur, cal assenyalar que la falta d'implementació d'aspectes substancials de l'acord de pau global per al sud del país, firmat el 2005, va augmentar les tensions a la regió petrolera del **Sudan meridional**, on l'SPLA es va enfrontar el mes de maig a les milícies de la tribu àrab misseriya, a les quals donaven suport les tropes de l'exèrcit sudanès a Abyei. Aquesta situació va fer que el partit presidencial NCP i l'SPLM, braç polític de l'SPLA, reiniciessin el diàleg sobre la delimitació de la frontera nord-sud. Finalment es va optar per la creació d'una administració interina per a Abyei, gestionada de manera conjunta per representants de l'SPLM i de l'NCP, a més de traslladar la decisió sobre la delimitació de la frontera al Tribunal Internacional d'Arbitratge de l'Haia. Això no obstant, totes dues parts van augmentar la seva presència militar al terreny així com les pràctiques de reclutament al Kordofan meridional, fet que contradeia la seva voluntat expressa d'utilitzar el diàleg com a únic mecanisme per resoldre disputes. A final d'any, el Govern va confirmar que havia augmentat la seva presència militar a província del Kordofan Meridional amb la finalitat de prevenir possibles atacs del JEM, després que haguessin augmentat els rumors sobre la incursió de forces rebels a la zona. Diferents analistes van alertar de l'augment de les tensions a la zona, la qual cosa podria desembocar en l'obertura d'un nou conflicte armat.

El procés de pau el 2009

El gener, el president de Txad, Idriss Déby, es va reunir a París amb el líder de l'SLA, Abdel Wahid al-Nur, per tractar d'implicar-lo en la iniciativa qatariana de reobrir les negociacions de pau entre el Govern sudanès i els grups armats de Darfur. Nur va assenyalar que el seu grup tenia una sèrie de precondicions per poder asseure's de nou a la taula de negociacions, concretament que el Govern es comprometés a desarmar les milícies *janjaweed* de manera efectiva i a respectar l'acord d'alto el foc assolit el 2004. D'altra banda, el gener, l'ambaixada dels EUA a Khartoum va

confirmar que una delegació del grup armat JEM viatjaria a Washington dins de la iniciativa del Govern nord-americà per donar suport al procés de pau a Darfur. Representants del grup esmentat van viatjar també a Noruega on les autoritats els van insistir sobre la importància de la seva participació en el procés de pau sota la mediació qatariana. En aquest sentit, la facció majoritària de l'SLA de Minni Minnawi, signant dels acords de pau el 2006, i enfrontada militarment amb el JEM, va sol·licitar participar en les futures negociacions de pau a Doha (Qatar), a fi d'assegurar el seu paper de cara al futur de Darfur i el Sudan. **A mitjan febrer, el JEM va arribar a un principi d'acord amb el Govern després de reunir-se durant una setmana sota la mediació de Qatar a Doha, encara que no va impedir que continuessin els combats.** Segons l'acord de bona voluntat es procediria a l'intercanvi de presoners, amb l'alliberament d'alguna de les persones que van ser detingudes a Khartoum l'any anterior en relació amb l'atac perpetrat pel JEM a les portes de la ciutat. Igualment, ambdues parts es van comprometre a cessar la violència contra els camps de desplaçats a la regió de Darfur. Tanmateix, no es va aconseguir que les parts acordessin un alto el foc ni una cessació d'hostilitats. Malgrat que tant el JEM com la mediació qatariana —encapçalada pel ministre d'exters Ahmed Ben Abdallah al Mahmud— van insistir que les actuals negociacions només eren un pas previ a la celebració d'una conferència de pau que estaria oberta a tots els grups i faccions que operen a Darfur, la resta d'actors armats van criticar fortament el diàleg iniciat a Doha. Ambdues parts (JEM i Govern) es van comprometre a continuar amb el diàleg sota mediació qatariana, en el qual també estava participant el mitjancer de les Nacions Unides i la UA, Djibril Bassolé. La delegació del JEM va estar encapçalada pel seu líder, Khalil Ibrahim, mentre que la governamental va estar presidida per Nafie Ali Nafie. Qatar va convidar el Txad a participar també en les negociacions, en considerar el país veí vital per construir la pau a Darfur. A començaments de març, **la Cort Penal Internacional (CPI) va ordenar l'arrest del president Omar al-Bashir, acusat de crims de guerra i contra la humanitat** comesos des de 2003 a la regió de Darfur. L'organisme va desestimar l'acusació de genocidi, que també havia cursat el fiscal, Luis Moreno-Ocampo, per falta de proves de la comissió d'aquest supòsit. Organitzacions internacionals de drets humans i els països occidentals van celebrar l'anunci de l'ordre d'arrest, mentre que la UA, la Lliga Àrab i la Xina van lamentar que aquesta decisió de la CPI pogués influir negativament en l'estabilitat del país i en el progrés de les negociacions de pau a Darfur. Egipte va demanar una reunió d'urgència del Consell de Seguretat de l'ONU per ajornar la decisió de la Cort.

A començaments d'abril el grup armat JEM va afirmar que el 90 % dels membres de la facció SLA-Unity havien desertat de la formació esmentada per unir-se al seu grup en un intent de sumar esforços i unificar actituds de cara a una possible negociació amb el Govern. Tanmateix, la facció va negar aquests fets indicant que només 19 soldats havien deixat les seves files per unir-se al JEM. Un dels líders d'SLA-Unity, Suleiman Jamous, conegut per ser el responsable del diàleg humanitari de l'SLA, va abandonar la facció per unir-se al JEM. D'altra banda, **el JEM va vincular la tornada a les negociacions a Doha al retorn de les ONG expulsades de Darfur i va rebutjar les iniciatives regionals sorgides d'Egipte i Líbia recentment en un nou intent d'intervenir en el conflicte.** El portaveu del grup, Ahmed Hussein Adam, va assenyalar que aquestes iniciatives només pretenien evitar que Bashir fos jutjat per la CPI, d'acord amb la voluntat mostrada pels membres de la Lliga Àrab i la UA. Per la seva banda, la facció de l'SLA signant dels acords de pau el 2006 i dirigida per Minni Minnawi va anunciar la intenció de formar un **partit polític per presentar-se a les eleccions generals previstes per al febrer de 2010.** Tanmateix, el Consell per a Assumptes de Partits Polítics va denegar una sol·licitud presentada en aquest sentit pel grup un mes abans, i va sol·licitar a l'SLA que presentés una carta del comitè d'assumptes de seguretat que confirmés que els combatents de la facció havien estat conseqüentment desmobilitzats. El Consell va demanar igualment a la formació que es comprometés per escrit a no utilitzar la força per aconseguir els seus objectius i a modificar els símbols que apareixen en el seu emblema per eliminar qualsevol tipus de referència militar. Poc després, mitjans periodístics qatarians van anunciar que **delegacions de cinc grups armats de Darfur havien arribat a l'Estat del Golf Àrab per discutir l'adhesió al procés de pau iniciat el març amb el grup armat JEM.** Els grups es van reunir amb l'equip mediador a Doha i amb el mitjancer conjunt de la UA i les Nacions Unides. Els grups que el març van firmar un acord per

participar en aquestes converses a Líbia, van ser l'SLA-Unity, la facció de l'SLA dirigida per Khamis Abdullah Abakr, l'URF, la facció d'Idriss Azrag del JEM i l'SLA-Juba. A començaments de maig es van produir enfrontaments entre el grup armat JEM i la facció de l'SLA signant dels acords de pau el 2006 liderada per Minni Minnawi a Umm Baru (Darfur Septentrional), però l'agència estatal de notícies de Qatar va informar que el Govern sudanès i el grup armat JEM havien reprès les negociacions de pau a Doha. UNIFEM i el cos de policia d'UNAMID van anunciar, per la seva banda, una iniciativa conjunta per assegurar l'equitat de gènere i promoure la participació de les dones en la recerca de la pau a Darfur. Un article de l'agència de notícies IRIN va analitzar com en els últims mesos els grups armats que operen a Darfur havien tornat a concentrar-se. **Faccions petites van ser absorbides per grups armats més grans, fet que es va definir com una unió per desgast.** No obstant això, analistes diversos van assenyalar la problemàtica d'assenyalar el JEM com l'únic grup que hauria de ser present a les negociacions; en primer lloc, per la seva marcada tendència islamista, davant de la proposta més laica de l'SLA; en segon lloc, per deixar a fora altres formacions que havien aconseguit fundar aliances, com ara la recentment creada a Líbia per les faccions Unity, Juba i Abakar de l'SLA, la facció del JEM d'Idriss Azraq i l'URFF.

A començaments de juny, el JEM va declarar que alliberaria pròximament 60 soldats que mantenia segrestats com a gest unilateral de bona voluntat cap al Govern de cara a la reobertura de les negociacions a Qatar. La mediació se centraria a crear un marc per a l'acord entre les parts que inclogués la cessació d'hostilitats i un calendari de negociacions. A mitjan juny, el cap de l'UNAMID, Rodolphe Adada, va reiterar que no hi havia una solució militar al conflicte a la regió després de reunir-se amb el principal líder del grup armat JEM, Khalil Ibrahim. Adada va urgir al JEM i a totes les parts armades que es comprometessin a una cessació total de les hostilitats, i va mostrar la preocupació pels recents enfrontaments entre el JEM i la facció de l'SLA signant de l'acord de pau de 2006 i liderada per Minni Minnawi. Ambdós van acordar un mecanisme per millorar la comunicació entre l'UNAMID i el JEM. A més **Ibrahim va declarar estar a punt per cessar hostilitats però va demanar que es millorés la situació humanitària a la regió.** Finalment, les negociacions de pau entre el Govern i el grup armat JEM que s'estaven desenvolupant a Doha (Qatar) es van ajornar durant dos mesos. El grup armat va al·legar que l'Executiu no havia implementat cap de les mesures de construcció de confiança acordades, com l'alliberament de presoners de guerra. Per la seva part, l'Executiu va concretar que l'alliberament dels detinguts es faria a mesura que progressessin les negociacions de pau.

Durant el tercer trimestre els esforços es van concentrar en els diàlegs amb el JEM, principal grup armat de la regió, en un període de reducció general de les hostilitats a la zona. A mitjan juliol, el Comitè Internacional de la Creu Roja va declarar que el JEM havia alliberat 60 presoners (55 soldats i 5 policies), el major alliberament de presoners després de l'inici del conflicte armat el 2003. El JEM va declarar que aquesta acció responia a l'Acord de bona voluntat assolit amb el Govern a Doha (Qatar) i va avançar la disposició d'alliberar més presoners si el Govern feia que li corresponia. **El JEM, no obstant això, va amenaçar de retirar-se de les converses de pau amb el Govern sudanès si els altres grups armats de l'oposició s'unien a la negociació separatament,** tal com pretenien el Govern sudanès, els governs de Líbia i Qatar (ambdós exercien tasques de facilitació), el mitjancer principal, Djibril Bassolé, i l'enviat especial dels EUA a Sudan, Scott Gration. El JEM va proposar que els grups armats que volguessin unir-se al procés negociador ho fessin dins del panell del JEM o del Govern. En aquest sentit, el Govern d'Egipte va acollir "El Cairo Consultative Forum", una reunió en la qual set grups armats van abordar dues opcions per participar en les negociacions de pau amb Khartoum: **unificar les estructures o bé adoptar una posició negociadora comuna.** El grup armat d'oposició SLA liderat per Ahmed Abdel Shafi (anomenat SLA-Juba) es va negar a participar en l'encontre del Caire, malgrat que dues altres faccions (liderades per Mohamed Saleh Harba i Mohamed Ali Nassir) sí que ho van fer. A mitjan agost, el líder del JEM, Khalil Ibrahim, va informar les autoritats líbies sobre el seu esquema polític per aconseguir un acord negociat que posés fi al conflicte armat. Segons el portaveu del JEM, Ahmed Hussein Adam, la presentació de Khalil va abordar aspectes sobre el repartiment de riqueses i poder polític, acords de seguretat, així com

els aspectes humanitaris del conflicte. El JEM es va mostrar contrari a la inclusió de líders tribals en les negociacions, a causa de la complexitat de manejar més de 80 grups ètnics diferents que conviuen a la regió. D'altra banda, en un intent de salvar les negociacions estancades de Doha (Qatar), Líbia que presidia la UA, va celebrar una sèrie d'encontres amb els grups armats de la regió. A final d'agost, i com a resultat d'això, sis grups armats van decidir unir-se sota una sola agrupació denominada Sudan's Liberation Revolutionary Forces. Els grups que van arribar a l'acord inicial van ser l'SLA Field, l'SLA Unity, la facció SLM-Juba de Mohamed Saleh Harba, l'SLA General Line, l'SLA de Khamis Ababakar i l'URFF. Tanmateix, quatre dels sis grups van rebutjar a última hora la proposta d'unificació. D'altra banda, l'URFF d'Idriss Abu Garda, l'SLA-Juba d'Ahmed Abdel Shafi i una facció de l'SLA-Unity van formar una segona agrupació sota els auspicis dels EUA i Egipte, i firmada a Addis Abeba (Etiòpia).

A començaments d'octubre, el JEM va participar en una reunió amb experts de les Nacions Unides a Nairobi (Kenya) amb la finalitat de fomentar l'accés segur dels agents humanitaris a la regió i la protecció de la població. L'encontre va estar propiciat pel Centre per al Diàleg Humanitari, de Ginebra, amb el suport d'OCHA. Per la seva part, el líder del JEM, Khalil Ibrahim, es va reunir en N'Djamena (Txad) amb el mitjancer conjunt de la UA i l'ONU, Djibril Bassolé. Durant l'encontre Ibrahim va reafirmar el compromís amb el procés de pau de Doha, i va acordar dur a terme una reunió consultiva a la capital qatariana de Doha referent a una estratègia global amb relació al procés de pau. L'SLA d'Abdel Wahed al-Nur, que segons diverses fonts disposa de nombrosos suports en molts dels camps de desplaçats de Darfur, va rebutjar participar en les converses de pau de Doha i va exigir una millora de la seguretat abans que s'iniciés el procés de pau. D'altra banda, el grup mediador conjunt de la UA i les Nacions Unides va convocar tots els moviments de la societat civil de Darfur a una reunió consultiva de quatre dies, la segona quinzena de novembre, amb la finalitat d'identificar els mitjans per donar suport al procés de pau. Més d'un centenar d'organitzacions que representaven les diferents tribus, poders tradicionals, joves, dones i desplaçats es van trobar a Doha (Qatar). Tanmateix, els grups armats de Darfur van denunciar la presència dominant d'organitzacions properes al partit presidencial NCP, i van sol·licitar a la mediació que tingués en compte aquest factor a l'hora d'extreure les conclusions de l'encontre.

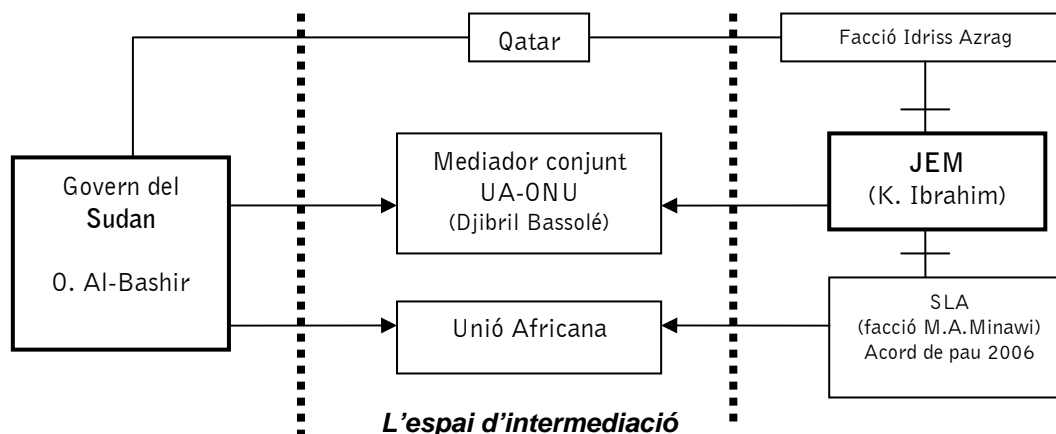
Fets més significatius de l'any a Darfur

- A mitjan febrer, el JEM va arribar a un principi d'acord amb el Govern després de reunir-se durant una setmana sota la mediació de Qatar a Doha. Posteriorment, no obstant això, va amenaçar de retirar-se de les converses de pau amb el Govern sudanès si altres grups armats de l'oposició s'unien a la negociació separatament.
- La Cort Penal Internacional (CPI) va ordenar l'arrest del president Omar al-Bashir, acusat de crims de guerra i contra la humanitat comesos des de 2003 a la regió de Darfur.
- La facció de l'SLA signant dels acords de pau el 2006 i dirigida per Minni Minnawi va anunciar la intenció de formar un partit polític per presentar-se en les eleccions generals previstes per al febrer de 2010.
- Faccions petites van ser absorbides per grups armats més grans, fet que es va definir com una unió per desgast.
- El Govern d'Egipte va acollir "El Cairo Consultative Forum", una reunió en la qual set grups armats van abordar dues opcions per participar en les negociacions de pau amb Khartoum: unificar les estructures o bé adoptar una posició negociadora comuna.
- El líder del JEM, Khalil Ibrahim, es va reunir en N'Djamena (el Txad) amb el mitjancer conjunt de la UA i l'ONU, Djibril Bassolé. Durant l'encontre Ibrahim va reafirmar el compromís amb el procés de pau de Doha.

Pàgines web

- AMIS (www.amis-sudan.org)
- Berghof Center (www.berghof-center.org)
- Coalition for Darfur (coalitionfordarfur.blogspot.com)
- Darfur Information Center (www.darfurinfo.org)
- Darfur Peace and Development (www.dpado.org)
- Diplomacy Monitor
(www.diplomacymonitor.com/stu/dm.nsf/issued?openform&cat=Sudan)
- IGAD (www.igad.org)
- Incore (www.incore.ulst.ac.uk/cds/countries)
- International Crisis Group (www.crisisgroup.org)
- Norwegian Peacebuilding Centre (www.peacebuilding.no)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)
- Save Darfur Coalition (www.savedarfur.org)
- SLA (www.sla.tk)
- Sudan Tribune (www.Sudantribune.org)
- UEM (www.sudanjem.com)
- Unió Africana (www.africa-union.org)
- UNMIS (www.unmis.org)
- USIP (www.usip.org/pubs/usipeace_briefings)
- www.sudansupport.no/english_pages/peace-processes.htm

Principals actors del procés

Nota: La complexitat dels grups i les contínues divisions de l'SLA impedeixen dibuixar un mapa complet de tots els actors que operen a Darfur.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

BURUNDI

Context del conflicte

Des de la seva independència de Bèlgica, el 1962, es van produir diversos esclats de violència, en especial els anys 1965, 1972 i 1988, que van ser reprimits per les forces armades controlades per la minoria tutsi (13 % de la població). El 1993, per primera vegada, es va escollir un president hutu per al país, M. Ndadaye, però va ser assassinat el mateix any, fet que va desencadenar un nou episodi de violència entre els grups armats opositors hutus, les FDD i les FNL, d'una banda, i el Govern (controlat per les elits tutsis, tot i que també hi participaven sectors hutus), de l'altra. Des d'aquell moment, el país es va veure colpejat per una guerra que ja ha provocat més de 300.000 morts, la meitat dels quals durant el primer any d'enfrontaments. El 1996, un nou cop d'Estat va tornar a dur a la presidència Pierre Buyoya, que ja havia estat president colpista el 1987. L'any 2008, només les Forces Nacionals d'Alliberament (FNL), fundades el 1979 per hutus refugiats a Tanzània, liderades per Agathon Rwaswa des del 2001, i amb uns efectius estimats entre 1.500 i 3.000 combatents, continuaven militarment actives contra el Govern de coalició, encara que hi havia un procés de negociació en fase molt avançada que va culminar el 2009.

Població: 8 milions d'habitants
Superfície: 28.000 km ²
PIB: 900 milions de \$
Renda per habitant: 110 \$
IDH: 174 (de 182)
Morts pel conflicte: 300.000 persones
Població desplaçada: 100.000
Població refugiada: 260.000
Actors armats: FNL
Facilitacions: Sud-àfrica, Tanzània, ONU, Iniciativa Regional de Pau per a Burundi

Antecedents del procés de pau

El 1998 van començar les converses de pau a Arusha (Tanzània), facilitades inicialment pel president de Tanzània, Julius Nyerere, i més endavant pel de Sud-àfrica Nelson Mandela. Les converses van cristal·litzar en l'acord de **Pau d'Arusha, l'agost del 2000**, que va comportar reformes constitucionals i l'establiment d'un període de transició de 36 mesos. Dos importants grups armats d'oposició, el CNDD-FDD i les FNL, van rebutjar els acords i van continuar amb la lluita armada. Tots dos grups van patir escissions, cosa que va complicar la negociació amb cada un d'ells. Entre el 2000 i el 2003 van tenir lloc diverses rondes de negociació que van culminar amb la signatura d'acords de pau entre els diversos grups armats, principalment amb el CNDD-FDD i el Govern de transició establert amb l'acord d'Arusha. Tot i això, van quedar les **FNL**, que no van acceptar les negociacions de pau, tot i els primers intents fets a Gabon. L'octubre del 2002 es van mantenir converses a Tanzània, seguides d'una reunió a Suïssa el juny del 2003, converses a Nairobi el desembre del 2003, unes primeres converses directes als Països Baixos el gener del 2004, i una reunió a Tanzània l'abril del mateix any, on les FNL es van mostrar disposades a celebrar converses amb la facilitació de l'ONU, la UE i els EUA. El juny del 2004 es va celebrar una nova reunió a Sud-àfrica, després que les FNL celebressin una trobada amb el vicepresident d'aquest país. Els negociadors els van oferir tres mesos de termini per iniciar unes negociacions formals, amb l'amenaça d'incloure el grup a les llistes d'organitzacions terroristes. Cal mencionar, igualment, que l'abril del 2003 es va crear la Missió Africana a Burundi (**AMIB**) i que el maig del 2004, el Consell de Seguretat va aprovar el desplegament de l'Operació de les Nacions Unides a Burundi (**ONUB**).

El 7 de setembre del 2006, finalment, el Govern i les FNL van signar a la capital tanzana un **Acord General d'Alto el Foc**. L'acord definitiu, al qual l'ONU donava suport, es basava en l'acord de Principis cap a una Pau, Seguretat i Estabilitat Duradores, assolit el 18 de juny, que establia

el següent: 1) correcció de la qüestió ètnica, identificada com una de les principals causes del conflicte; 2) immunitat provisional per als membres de les FNL i la seva transformació en un partit polític; 3) repatriació de la població refugiada i retorn de la població desplaçada i reagrupada; 4) revisió de la composició de les forces de seguretat i defensa. Setmanes després, els mediadors en el procés de pau es van reunir a la capital per concretar com i quan es produiria l'acantonament i el desarmament de les FNL. Representants de les FNL van arribar a Bujumbura per preparar el retorn dels seus líders després de la signatura de l'acord de pau. Centenars de membres del grup van començar a emergir dels seus refugis com a part de l'alto el foc, i es va calcular que uns 3.000 membres s'acantonarien en diversos camps abans de decidir si s'integraven als cossos de seguretat o es desmobilitzaven. Malgrat tot, el procés va acumular diverses setmanes de retard. Dies després, el facilitador del procés de pau a Burundi, el ministre sud-africà C. Nqakula va presentar oficialment el **Mecanisme Conjunt d'Observació i Verificació** (JVMM, per les seves inicials en anglès), sense comptar amb la presència dels representants de les FNL, a causa de la detenció a Bujumbura d'un dels seus representants en aquest Comitè. També, durant el mes d'octubre, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar per unanimitat una resolució per la qual s'establí una **Oficina Integrada de les Nacions Unides al país (BINUB)** per un període inicial d'un any, i que va rellevar la missió de manteniment de la pau de l'ONU, que acabava el seu mandat a finals de l'any. El novembre, el parlament va aprovar la llei que garantia la immunitat als membres de les FNL, excepte per crims de genocidi i de lesa humanitat. Aquesta immunitat es mantindrà vigent a l'espera de la posada en marxa de la comissió de veritat i reconciliació a la qual donen suport les Nacions Unides com a part del procés de pau.

El juny de 2007, el president del país es va comprometre a alliberar tots els presos polítics i de guerra de les FNL (entre 2007 i 2.000) mitjançant una amnistia general que aniria seguida d'un procés de desmobilització. El setembre, les FNL van acusar Sud-àfrica de no ser imparcial i van demanar un canvi en la mediació. Segons alguns mitjans, una facció de les FNL favorable a implementar l'acord d'alto el foc estaria mirant d'arrabassar a Agathon Rwaswa el lideratge del grup. El mes d'octubre, tot i que persistia el cessament d'hostilitats, ambdues parts encara no havien acordat l'acantonament dels combatents, l'alliberament dels presos i el disseny del full de ruta per a la integració dels comandaments de les FNL. **La creació tan esperada d'una Comissió per a la Veritat i la Reconciliació** (TRC per les inicials en anglès) i del Tribunal Especial de Burundi va ser objecte d'un debat que va causar greus tensions polítiques i socials. El portaveu de les FNL, Pasteur Habimana, va manifestar que Agathon Rwaswa estaria disposat a viatjar a Dar es Salaam (Tanzània) arrel de la invitació del Govern tanzà. Així, encara que Tanzània treballava conjuntament amb Sud-àfrica en la facilitació del procés, en paral·lel s'estaven duent a terme esforços de mediació separats.

En les FNL també es van produir tensions entre els que ja s'havien desmobilitzat i els que no ho havien fet però, a pesar de tot, **les FNL es van reincorporar al mecanisme de verificació de l'alto el foc i van acordar amb el mediador sud-africà un pla en dues fases**: els primers sis mesos se centrarien exclusivament en l'acabament de la desmobilització, el desarmament i la reintegració dels combatents de les FNL en els cossos i forces de seguretat. Paral·lelament a la persistència de combats esporàdics als turons que envolten la capital, una delegació de 12 líders de les FNL va decidir acatar l'ultimàtum del Govern i van retornar al país procedents del seu exili a Tanzània, si bé Agathon Rwaswa, el líder del grup, no ho va fer fins al cap d'uns quants dies acompanyat del mediador, el ministre sud-africà Charles Nkaqula, i després de la ratificació del cessament d'hostilitats. **A principi de desembre, el Govern burundès i les FNL van aconseguir un acord de pau com a resultat de la cimera regional celebrada a Bujumbura.** A la cimera van assistir-hi, a més del president Pierre Nkurunziza i del líder de les FNL Agathon Rwaswa, el president ugandès i líder de la Iniciativa Regional de Pau (que agrupa una vintena de països) Yoweri Museveni, així com altres líders de la regió i actors clau en el procés de pau, com el president de Zàmbia Rupiah Banda, els primers ministres de Rwanda i Tanzània, el vicepresident de Kenya i participant en el procés mediador Kalonzo Musyoka, el president de la UA Jean Ping i el mediador principal sud-africà Charles Nkaqula, entre d'altres. Segons el comunicat emès després de la

cimera, totes dues parts es van comprometre a un alto el foc definitiu, a la modificació del nom del grup armat per evitar les connotacions ètniques com a requisit perquè les FNL poguessin registrar-se com a partit polític —tal com estableix la Constitució—, a un repartiment del poder i al desarmament del grup armat. A més, el comunicat va destacar que el president Pierre Nkurunziza es comprometia a integrar les FNL, a cedir 33 càrrecs del Govern a membres de les FNL i a procedir a l'alliberament de tots els presos polítics i els combatents que hi hagués entre ells, els quals s'haurien de dirigir a les àrees d'acantonament. El comunicat afegia que la implementació de l'acord aconseguit s'havia de posar en marxa abans del 31 de desembre, segons assenyalava un calendari previ establert per la Iniciativa Regional de Pau per a Burundi, la qual va amenaçar d'aplicar sancions contra l'actor del conflicte que fos responsable del bloqueig del procés.

El procés de pau el 2009

A començaments d'abril el líder de les FNL, Agathon Rwaswa, va anunciar la intenció de renunciar a la lluita armada, durant la celebració de la cerimònia simbòlica de desarmament i desmobilització de milers d'excombatents del grup esmentat, a què van assistir representants de l'equip mitjancer sud-africà, de les Nacions Unides i de la UA. Per la seva part, el president burundès, Pierre Nkurunziza, va mostrar la satisfacció per l'anunci fet per Rwaswa i va considerar que la guerra havia finalitzat. Així mateix, les FNL es van constituir formalment com a partit polític. L'acord es va firmar a Pretòria i pretenia la reintegració de 3.500 rebels en les forces de seguretat de l'Estat (60 % a l'exèrcit i 40 % a la policia). D'altra banda, el Senat va aprovar per majoria el nomenament del general Godefroid Niyombare, exrebel hutu, com a cap de l'Estat Major de l'exèrcit. Era la primera vegada en la història del país que algú pertanyent a l'ètnia majoritària hutu obtenia un càrrec d'aquesta rellevància. El líder de les FNL, que va fer el lliurament oficial de les armes i uniformes a la UA, va assegurar que hi havia uns 21.000 efectius pertanyents a les FNL que s'havien d'acollir al procés de desmobilització, si bé de moment només 8.500 havien estat reconeguts, per la qual cosa més de 10.000 excombatents quedarien suposadament fora del procés esmentat. De la mateixa manera, la quantitat atorgada als desmobilitzats (uns 80 dòlars) es va considerar insuficient entre els integrants del grup, mentre que d'altres asseguraven que alguns membres de moment no havien rebut res. Per la seva part, organitzacions civils locals com APRODH van assegurar que les expectatives generades pel procés de desarmament havien contribuït a sobredimensionar el nombre de beneficiaris i van assenyalat l'existència de diferències internes al si del grup. Una altra de les principals preocupacions en el procés es va relacionar amb l'escàs nombre d'armes (unes 722) lliurades a les autoritats. A començaments de juny, 24 líders del grup armat van ser nomenats per ocupar càrrecs en l'administració de l'Estat. La Iniciativa Regional de Pau per a Burundi va establir una nova estructura per monitorar la implementació de l'acord de pau firmat l'any 2006, ratificat el desembre de 2008 i que s'està fent efectiva des d'abril de 2009. La nova estructura s'anomena Partnership for Peace in Burundi (PPB) i estarà vigent fins a desembre de 2009. A mitjan juny, tanmateix, el Programa de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) dels antics combatents va crear una situació de greuge entre els milers de milicians de les FNL a causa de les diferents modalitats establertes entre els combatents per accedir a les compensacions acordades per les parts.

Durant el tercer trimestre es van produir divisions internes importants a les files de les FNL. Recentment convertit en partit polític, l'agost les FNL van decidir expulsar de la formació el seu portaveu, Pasteur Habimana, el paper del qual va ser crucial durant les negociacions de pau, i altres líders de la nova formació política. Habimana va ser acusat pel president de l'agrupació, Agathon Rwaswa, d'afavorir el partit en el poder i de malversació dels fons de les FNL. A mitjan setembre, antics alts càrrecs i representants de les FNL, exclosos del partit i acusats de traïció, van denunciar la deriva autoritària i la il·legitimitat del cap del seu expartit, Agathon Rwaswa, ja que va excloure els membres del partit amb una visió crítica i no va convocar un nou congrés ordinari malgrat que l'última reunió del grup es va fer l'any 2004 i als Estatuts s'assenyalava que s'havia de celebrar cada tres anys. Aquest sector descontent i exclòs del partit està compost per

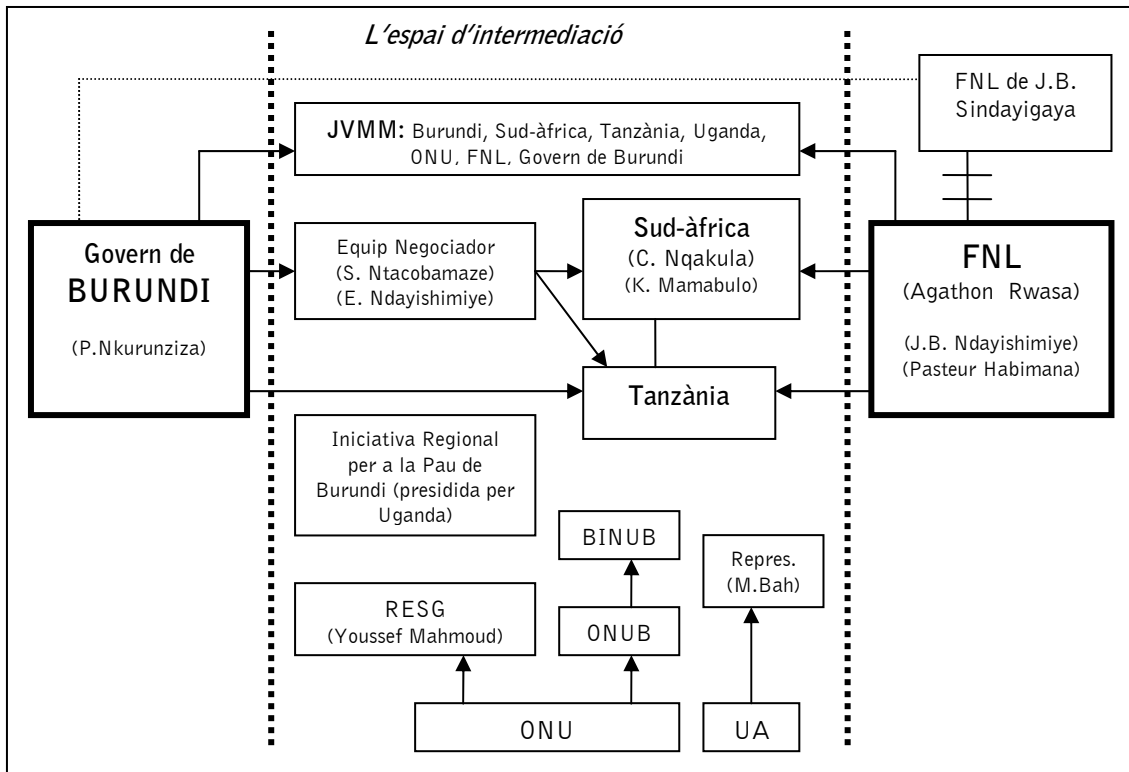
l'antic portaveu i conseller principal de les FNL, Pasteur Habimana, l'antic secretari de relacions exteriors de les FNL, Jacques Kenese, i el president de la secció Benelux, la més important d'Europa, Willy Nyotori. El nou portaveu de les FNL, Jean-Bosco Habyarimana, va acusar aquests tres antics líders de treballar per a la Documentation Nationale (policia presidencial) i va acusar el partit presidencial de promoure la desestabilització de cara a les pròximes eleccions de 2010. En finalitzar l'any, al voltant de 21.000 membres de les FNL s'havien desarmat, desmobilitzat i reintegrat a la societat civil, xifra que incloïa més de 1.000 dones combatents i 500 menors soldats. Uns 4.000 combatents de les FNL s'havien integrat als cossos de seguretat del país, i les FNL es van registrar com a partit polític.

Fets més significatius de l'any

- El líder de les FNL, Agathon Rwaswa, va anunciar la intenció de renunciar a la lluita armada. El president burundès, Pierre Nkurunziza, va mostrar la satisfacció per l'anunci fet per Rwaswa i va considerar que la guerra havia acabat. Així mateix, les FNL es van constituir formalment com a partit polític.
- Antics alts càrrecs i representants de les FNL, exclosos del partit i acusats de traïció, van denunciar la deriva autoritària i la il·legitimitat del cap del seu expartit, Agathon Rwaswa.
- En finalitzar l'any, al voltant de 21.000 membres de les FNL s'havien desarmat, desmobilitzat i reintegrat a la societat civil.

Pàgines web

- Alertnet (www.alertnet.org)
- All Africa (allafrica.com)
- BINUB (binub.turretdev.com)
- Burundi Information (www.burundi-info.com)
- Burundi Online (www.burundi-online.org)
- Govern (www.burundi.gov.bi)
- ICG (www.crisisgroup.org)
- ONU (www.un.org)
- ONUB (www.un.org/Depts/dpko/missions/onub)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)

EL TXAD

Context del conflicte

Des de la seva independència el 1960, el Txad ha viscut nombrosos conflictes, tant interns com amb països veïns, i un nombre acumulat de 50.000 morts. L'experiència d'iniciar la seva independència amb un únic partit i un règim autoritari va portar a la creació, el 1966, del Front d'Alliberament Nacional (**FROLINAT**) i, més tard, de nombrosos grups armats, molt dividits i la majoria sense programa polític, i amb l'únic objectiu de fer-se amb el poder. El 1982, Hissène Habré es va fer amb el poder, amb el suport internacional d'una Líbia expansionista, la qual cosa va encetar uns anys de gran repressió política. Entre 1975 i 1990 es van produir nombrosos conflictes entre el nord i el sud del país, amb la participació de diversos països estrangers. Líbia va ocupar la zona nord del país i va donar el seu suport a una de les faccions enfrontades, mentre que els EUA i França van donar el seu suport militarment a l'altra bàndol.

Població: 11 milions d'habitants
Superfície: 1.284.000 km ²
PIB: 5.800 milions de \$
Renda per habitant: 540 \$
IDH: 175 (de 182)
Morts pel conflicte: 7.000 (des de 1990)
Població desplaçada: 173.000
Població refugiada: 236.000
Actors armats: MDJT, FUC, SCUD, CAR, RFC, CNT, UFDDF, UFR
Facilitacions: Líbia, Gabon, Aràbia, Grup de Contacte, Senegal

El 1990, diversos militars van dur a terme un cop d'estat i Idriss Déby es va fer amb el poder, amb el suport de Líbia i el Sudan. Malgrat certs progressos i de ser elegit president en les eleccions de 1996 i de 2001, el règim de Déby va entrar en una sèrie de crisis a finals de la dècada dels noranta. El 1998, un antic ministre de Defensa, ja mort, va crear el Moviment per a la Democràcia i la Justícia al Txad (**MDJT**), amb el suport de Líbia, i es va iniciar un període de contestació a la figura del president. El 2003, el partit presidencial, l'MPS, va decidir modificar la Constitució, que només permetia dos mandants presidencials consecutius, perquè el president pogués ser reelegit un altre cop. L'any 2003 també va ser l'any en què el Txad va entrar en el club de països productors de petroli.

El 2004 va haver-hi un intent de cop d'estat i el 2005 es va dur a terme el referèndum per a la reforma de la Constitució, que va ser boicotejat per la majoria de la població. Aquell any es va crear la **FUC**, una federació dels principals grups insurgents, amb més de 3.000 efectius, que incloïa l'**RDL** liderat per Mohamat Nour, un jove militar molt contestat per membres del seu propi grup. A finals de 2005, diversos militars del Txad es van unir a l'**RDL**, juntament amb els seus vehicles i armes pesades. Altres grups importants són l'**SCUD**, una escissió de la FUC liderat per Yaya Dillo Djerou, i el Rassenblement des Forces Démocratiques (**RFD**). En l'última etapa d'aquesta sèrie de conflictes produïda durant l'any 2006, els grups rebels van estar a punt d'ocupar la capital del país.

La crisi actual està motivada per la confluència de factors diversos: un és l'actual guerra a Darfur (oest del Sudan) iniciada el 2003, que ha provocat tensions amb el Sudan i la RCA. En aquest conflicte cal destacar l'antagonisme entre tribus àrabs i poblacions negres, especialment els zaghawa, que és la tribu a la qual pertany el president del Txad i que viu del clientelisme i de les rendes del poder, malgrat que és una tribu minoritària en aquest país, ja que representa només el 3 % de la població del Txad. Atès que a Darfur hi ha una nombrosa població zaghawa, al president del Txad se li presenta el dilema d'ajudar a finalitzar el conflicte de Darfur, ajudant el Govern del Sudan, o de mantenir la fidelitat clànica amb els més de 200.000 refugiats sudanesos que s'han instal·lat al Txad, majoritàriament zaghawa. Les relacions del Txad amb el Sudan es van deteriorar greument a l'inici de la crisi de Darfur, perquè es van acusar mútuament de donar suport a grups armats instal·lats en els seus territoris respectius. La rebel·lió sudanesa de Darfur

recluta combatents zaghawa als camps de refugiats situats al Txad, la qual cosa ha generat el conflicte armat entre els dos països i els intents de negociació pertinents.

Un segon factor de crisi el constitueixen les **divisions internes entre els mateixos zaghawa del Txad**, que lluiten entre si per accedir a la presidència i els quals no estan gens disposats a compartir el poder amb altres grups ètnics, per la qual cosa no són favorables a l'obertura política. Un tercer factor d'instabilitat és la **crisi fiscal i social del país**, amb la consegüent pèrdua de legitimitat de l'Estat, agreujada per la manca de tradició democràtica. Un darrer factor que influeix decisivament en la situació actual és la **gestió dels recursos petrolífers** que s'han començat a explotar els últims anys i que van suposar un enfrontament amb el mateix Banc Mundial. Finalment, cal assenyalar la importància que en moments diferents han tingut diversos països, especialment Líbia (que ara vol fer de mediador regional), França (que manté 1.200 militars al país i defensa el president Idriss Déby), el Sudan (pel conflicte a Darfur) i els EUA (que mantenen importants interessos petrolers al país).

El petroli com a factor de conflicte i de desenvolupament

A finals de 1999 es va constituir un consorci d'empreses petrolieres per explotar els recursos del Txad, format per les americanes Exxon Mobil (40 %) i Chevron (25 %) i l'empresa malàisia Petronas (35 %).¹³Aquest consorci va optar per construir un oleoducte des de la regió petrolífera de Doba (sud del país) fins a la costa atlàntica, passant pel Camerun. La inversió duta a terme per a aquest oleoducte de 1.070 km ha estat de 3.700 milions de dòlars, una quantitat astronòmica per a l'economia txadiana, ja que equival a sis vegades l'import total de les inversions estrangeres fetes a aquest país des de la seva independència l'any 1960. La renda per habitant del Txad és d'uns 540 dòlars anuals.

L'octubre de 2003 es va iniciar l'explotació del petroli, les reserves del qual s'estimen en 900 milions de barrils, que es podran explotar durant 25 anys. L'exportació del petroli va permetre que el PIB del Txad creixés un 40 % l'any 2004, en un percentatge superior al de 2005.

Sota la pressió de nombroses ONG, el Banc Mundial va imposar al Govern txadià estrictes condicions per a l'ús de les rendes petrolieres, en un programa de transparència sense precedents, que estipulava que el 80 % de les rendes obtingudes (en realitat es refereix als "royalties" pagat per les companyies petrolieres, que representen el 53 % de les rendes obtingudes) es dediquessin a finançar projectes d'educació, salut, medi ambient, aigua i infraestructures. Un 10 % de les rendes directes es col·locarien en un compte estranger per a futures generacions. Aquestes condicions van ser durament contestades per sectors del clientelisme zaghawa, l'ètnia minoritària a la qual pertany el president, que pretenia beneficiar-se directament d'aquests recursos. Aquesta posició va provocar una crisi amb el Banc Mundial a finals de 2005, que es va poder solucionar el juliol de 2006.

Antecedents del procés de pau

Durant els anys noranta, el president Idriss Déby va intentar neutralitzar diversos grups armats del país, ja sigui per via militar ja sigui mitjançant negociacions. **El 2003, el Govern va firmar un acord de pau amb un dels principals grups rebels del país, l'ANR**, la qual cosa va impedir un cessament immediat del foc i l'amnistia per als membres d'aquest grup. **El 2005, una facció moderada del grup MDJT va firmar també un acord de pau amb el Govern**, però no la facció dura d'aquest grup, liderada per Aboubakar Choua Dazi. L'octubre de 2006, tanmateix, **el Govern i l'últim grup del MDJT van firmar un acord**, pel qual els 800 membres d'aquest grup es podrien reintegrar a les forces armades, i alhora el Govern es va comprometre al desenvolupament de la regió d'Azouzou. A mitjans de desembre de 2006, el líder del grup armat FUC, Mahamat Nour, va mantenir una reunió reconciliadora amb el president, Idriss Déby, per posar fi als enfrontaments que hi havia hagut els darrers mesos i per arribar a un acord de pau el dia 24 de

¹³ És probable que la Xina intenti participar en aquest consorci, ja que també explota petroli del sud del Sudan. Molts analistes coincideixen a assenyalar que tant el futur del sud del Sudan com de Darfur i el Txad depèn de la manera com es gestionin els seus recursos petrolífers.

desembre. Els altres grups rebels (UFDD, RAFD i SCUD) van continuar, tanmateix, enfrontant-se amb el Govern txadià.

Els primers dies de gener de 2007, el president del Txad i el líder del grup armat d'oposició **FUC, Mahamat Nour, van oficialitzar l'acord de pau a Trípli sota la facilitació del president libí, Muammar al-Gaddafi.** L'acord va establir un alto el foc, una amnistia per als rebels, una presència del Govern, la integració dels seus membres a les forces armades del Txad i l'alliberament de presos per ambdues parts. No obstant això, el clima d'incertesa va persistir després de l'acord, perquè aquest grup es va anar dividint en faccions. Fonts diverses van estimar que abans de la implosió del grup, aquest tenia entre 3.000 i 4.000 combatents, dels quals prop de mil no haurien entrat en el procés de pau. Les dues faccions principals sorgides del FUC van ser la coalició de grups **Rally of Democratic Forces (RFD)**, dirigida pels germans Tom i Timane Erdimi, la **Union of Forces for Democracy and Development (UFDD)** dirigida per l'antic ministre de Defensa, Mahamat Nouri, i la **National Chadian Convention (CNT)**, dirigida per H. Saleh al-Jinedi. Aquests tres grups van arribar a un acord de coordinació militar per unir-se sota un comandament central. A finals de febrer, l'antic líder del grup armat d'oposició **FUC, Mahamat Nour, fou nomenat nou ministre de Defensa,** en el marc d'una remodelació ministerial. Altres membres de la rebel·lió, Idriss Ismael i Longa Gogn Raoul, foren nomenats respectivament secretari d'Estat per a les Relacions Exteriors (encarregat de la integració africana) i secretari general del Govern (encarregat de les relacions amb l'Assemblea Nacional).

El maig, finalment, el president sudanès, **Omar Hassan al-Bashir, i el seu homòleg txadià, Idriss Déby, va arribar a un acord de pau i reconciliació** per acabar amb la tensió entre els dos països sota els auspicis del monarca saudita Abdullah Bin Abdul-Aziz, a Riyadh, la capital saudita, però el president txadià va afirmar que rebutjava el possible desplegament d'una missió internacional a la frontera amb el Sudan. Durant el mes de juliol la **UE va començar els preparatius per a l'enviament d'un contingent militar format per uns 4.000 efectius** per protegir la població refugiada procedent de Darfur, que complementarà la missió híbrida de manteniment de la pau formada entre l'ONU i la UA, aprovada pel Consell de Seguretat a principis de setembre. El grup armat UFDD va expressar la seva oposició a l'enviament de la força europea. D'altra banda, representants de l'expresident txadià Goukouni Weddeye van acordar a Gabon un full de ruta per guiar la missió de pau i convertir Gabon en un nou país facilitador de les negociacions amb els grups armats.

El setembre, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar el desplegament d'una missió internacional a l'est del Txad i el nord-est de la R. Centreafricana. La força internacional la formarà un contingent europeu d'uns 4.000 integrants, que haurà de vetllar per la seguretat de les zones al voltant dels camps de refugiats. A principis d'octubre, el Govern i els **quatre principals grups armats d'oposició de l'est del país van arribar a un principi d'acord de pau sota la facilitació del líder libí, Muammar al-Gaddafi a Trípoli.** Les autoritats txadianes van afirmar que es tractava d'un acord definitiu, però els grups armats van considerar que es tractava simplement d'una declaració de principis i que no estaven disposats a integrar-se de manera immediata a les forces armades txadianes. Els quatre grups armats signants de l'acord van ser l'UFDD, l'UFDD Fonamental (una escissió del primer), l'RFD i la CNT. A finals d'octubre, tanmateix, van arribar a l'acord de pau definitiu a Syrte (Líbia) amb la facilitació del president libí. L'acord establia un alto el foc immediat, l'alliberament de presos, una amnistia per als membres dels grups armats, la creació d'un comitè per integrar els membres de la rebel·lió a les estructures estatals txadianes, el dret a la formació de partits polítics i el desarmament i integració dels membres de la rebel·lió als cossos de seguretat de l'Estat. Un mes després, però, es van desencadenar greus enfrontaments entre les forces armades i els grups armats d'oposició presents al país, després de la **ruptura de l'acord de pau per part de dos dels quatre grups armats signants i l'expulsió del Govern de l'antic líder del grup armat d'oposició FUC i ministre de Defensa, Mahamat Nour.**

A principis de gener de 2008, els principals grups armats d'oposició del Txad van unir forces i van crear un comandament militar unificat, encara que estaven disposats a dialogar amb el Govern i a decretar un cessament d'hostilitats. Paral·lelament, els òrgans militars de la UE van donar llum verda a la missió de manteniment de la pau de la UE a la frontera entre ambdós països (EUFOR RCA/TCHAD), amb un endarreriment de tres mesos, després de les aportacions suplementàries de França, Bèlgica i Polònia en equipament, principalment helicòpters. El febrer, el president Déby va tornar a sol·licitar ajuda al seu homòleg libi, Muammar al-Gaddafi, per restaurar la pau al país, iniciativa que en aquell moment no va rebre el suport dels grups rebels. També cal destacar que els governs del Txad i el Sudan van firmar un nou acord de pau al Senegal el 13 de març (Acord de Dakar), sota la mediació del president senegalès, Abdoulaye Wade, que tenia per objectiu frenar els atacs transfronterers dels respectius grups armats d'oposició. Gràcies a l'acord, es va crear un grup de contacte format pels ministres d'Exteriors de diversos països africans, liderats per Líbia i el Congo, que es reunirà mensualment per garantir que l'Acord de Dakar s'implementi.

El segon trimestre de 2008, la situació va estar marcada a l'inici per greus enfrontaments entre les forces armades txadianes i els grups rebels. El 15 d'abril, però, es van iniciar contactes a Trípoli entre el Govern txadià i una delegació del grup armat d'oposició RFC, liderat per Timane Erdimi, nebot del president i una de les tres forces que van intentar enderrocar el règim de Déby el febrer. Timane Erdimi va rebutjar formar part de la nova coalició rebel, liderada pel general Mahamat Nouri, i va plantejar tres condicions per negociar amb el seu oncle, el president Idriss Déby: la indemnització dels combatents de l'RFC, el repartiment de poder amb la posada en marxa d'un Govern d'unitat nacional i la convocatòria d'un fòrum per agrupar tots els actors implicats. A finals de novembre, els moviments rebels de l'est del país van decidir unir-se en una nova estructura anomenada Unió de les Forces de la Resistència (UFR). En un manifest signat pels diferents líders, van prometre una transició de 18 mesos després de la caiguda del règim d'Idriss Déby. Segons el manifest, el Govern de transició tindria per missió garantir les llibertats fonamentals; la seguretat dels béns i les persones i la lliure circulació en el conjunt del territori nacional; la continuïtat de l'Estat i dels serveis públics; el pluralisme polític; i la reorganització de l'administració central i local. La UFR tindrà un president i quatre vicepresidents.

El procés de pau el 2009

Els grups armats d'oposició que es van unir contra el president Idriss Déby i van crear la Unió de les Forces de la Resistència (UFR), van estar cinc mesos negociant per configurar aquesta aliança, a causa de divisions i rivalitats entorn del lideratge. Els grups que formen part de l'UFR són l'UDC (liderat per Abderraman Koulamallah), l'FSR (liderat per Ahmat Hassaballah Soubiane), l'RFC (Timane Erdimi), l'UFDD (Mahamat Nouri), l'UFCD (Adoum Hassaballah), l'UFDD-F (Abdelwahid Aboud Makkaye), el CDR (Albadour Acyl Ahmat Achabach) i l'FPRN (Adoum Yacoub Koukou). També es va formar un nou grup armat al Camerun amb l'objectiu d'enderrocar el president Idris Déby; aquest grup, anomenat Forces Progressistes per la Independència i la Renaixença (FPIR), el va crear el Forum for Exiled Chadians in Central Africa, conegut per l'acrònim en francès FECAT. La proliferació de nous grups armats va deteriorar notablement la situació de seguretat i de respecte als drets humans al país i va augmentar les creixents tensions a la frontera entre el Txad i el Sudan, ja que els grups armats rebels i milícies amb suport del Sudan van llançar importants ofensives a les tres últimes estacions seques, incloent-hi els atacs de 2006 i 2008 contra la capital txadiana, N'Djamena. Aquestes tensions van motivar que, el febrer, l'emir de Qatar, Sheikh Hamad bin Khalifa al-Thani, visités N'Djamena per mantenir converses amb el president txadià Idriss Déby i discutir sobre les relacions entre el Txad i el Sudan. De fet, la missió txadiana i sudanesa que s'havia de posar en marxa a començaments de 2009 per supervisar la situació a la frontera comuna encara no s'ha establert, i el Govern del Sudan va anunciar que es posposava per segona vegada i de manera indefinida la reunió ministerial del grup de contacte de Dakar encarregat de la normalització de les relacions entre el Sudan i el Txad. El grup havia de discutir sobre la posada en marxa de la missió conjunta de 1.000 soldats txadians i 1.000 més de sudanesos al costat d'un

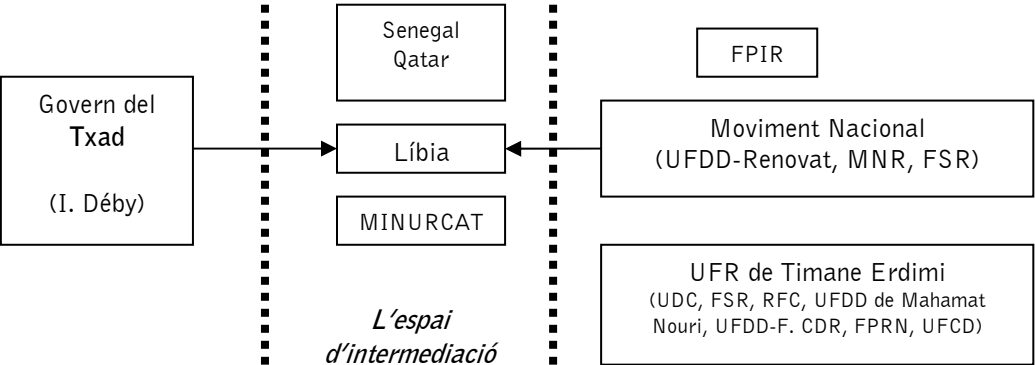
destacament senegalès i congolès. Líbia es va comprometre a aportar dos milions de dòlars per finançar el cost de l'operació. Mentrestant, el **Consell de Seguretat de l'ONU** va aprovar la **resolució 1861** en la qual autoritzava el relleu i l'ampliació de la missió de la UE (EUFOR RCA/TCHAD, composta per 3.200 militars) el 15 de març per la missió de manteniment de la pau MINURCAT, composta per 5.200 militars i 300 policies, els objectius de la qual seran prendre totes les mesures necessàries per protegir la població civil, facilitar el lliurament de l'ajuda humanitària i protegir el personal i els equips de les Nacions Unides. Tindrà un mandat inicial d'un any. L'àrea d'acció seran les zones frontereres de R. Centreafricana i Txad amb la regió de Darfur.

A començaments d'abril el Govern sudanès va desmentir les acusacions de les autoritats txadianes que asseguraven que Khartum allotjaria grups armats d'oposició txadians. Les relacions entre ambdós països van continuar sent molt fràgils malgrat els tres acords de reconciliació assolits fins al moment gràcies a la mediació de diversos països. En aquest sentit, l'acord de pau de Dakar, últim acord assolit, estipulava la formació d'un grup de contacte, que no ha estat finalment establert, encarregat de supervisar la implementació dels compromisos adoptats. Així mateix, el Govern sudanès va acusar el Txad de rebutjar de manera repetida els diversos intents de normalitzar les relacions entre ambdós països. A començaments de maig, els dos països van acordar normalitzar les relacions, sota la mediació de Qatar i Líbia. Tanmateix, el grup armat d'oposició txadià UFR va iniciar una ofensiva a l'est del país contra el Govern d'Idriss Déby, amb l'objectiu final, segons van declarar fonts rebels, d'aconseguir la capital. A començaments de juny, els antics líders del grup armat Convention Nationale du Tchad (CNT) es van disputar el lideratge del grup després de les declaracions fetes pel líder, Alijnei Hassan, que havia estat nomenat cap de l'Estat Major de l'exèrcit i que havia dissolt el comitè Executiu del grup, acusant els antics col·laboradors de pretendre reprendre les armes per combatre el Govern d'Idriss Déby. **El líder libi Muammar al-Gaddafi va fer una crida al Txad i el Sudan perquè resolguessin les diferències en el marc de la sessió inaugural de la cimera de la Comunitat d'Estats del Sàhara i el Sahel (CEN-SAD) celebrada a Sabratha (a prop de Trípoli, Líbia) que va reunir els caps d'estat i representants polítics dels 28 països membres. A final de juliol el Govern txadià i un conjunt de tres grups armats van firmar un acord de pau a Sirte (Líbia) després de la mediació del líder libi, que alhora era el president de la UA. L'acord va establir una cessació d'hostilitats immediata, l'intercanvi i alliberament de presos en el marc d'una amnistia general, i que els grups armats podrien tenir activitat política i els seus membres serien integrats a les forces armades en el termini de tres mesos. Govern, grups armats, Líbia i ACNUR formaran un comitè per treballar en el retorn i reintegració de la població refugiada. La coalició de grups, anomenada Moviment Nacional, està formada per tres grups armats, l'UFDD-Renovat, liderat per Issa Moussa Tamboulet; l'MNR, liderat per Mahamat Ahmat Hamid, i l'FSR, liderat per Ahmat Hasaballah Soubiane, que és alhora el líder d'aquesta coalició de tres grups, formada el juny. La coalició de grups liderada per Timane Erdimi, l'UFR, que inclou vuit grups armats, va rebutjar aquest acord perquè s'havia pres separatament i va fer una crida perquè s'establís una taula de negociació inclusiva.**

Fets més significatius de l'any
<ul style="list-style-type: none"> • El Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar la resolució 1861 en la qual autoritzava el relleu i ampliació de la missió de la UE (EUFOR RCA/TCHAD, composta per 3.200 militars) el 15 de març per la missió de manteniment de la pau MINURCAT, composta per 5.200 militars i 300 policies. • El líder libi Muammar al-Gaddafi va fer una crida al Txad i el Sudan perquè resolguessin les seves diferències. • El Govern txadià i un conjunt de tres grups armats van firmar un acord de pau a Sirte (Líbia) després de la mediació del líder libi, que alhora era el president de la UA.
Webs d'interès
<ul style="list-style-type: none"> • Banc Mundial (web.worldbank.org)

- CEFOD (www.cefod.org)
- Govern (www.ialtchad.com/gouvernement.htm)
- GRAMP-TC (www.gramtc.org)
- Human Rights Watch (www.hrw.org)
- International Crisis Group (www.crisisgroup.org)
- MDJT (www.mdjt.net)
- News Iemen (www.newsiemen.net/en)
- Tchad Actuel (www.tchadactuel.com)
- Tchad Net (www.tchad.net.com)

Els actors del procés

R. CENTREAFRICANA

Context del conflicte

La República Centreafricana (RCA) es va independitzar de França el 1960. Durant els primers sis anys va estar governada de manera dictatorial per D. Dacko, que va ser enderrocat pel seu cosí J. B. Bokassa, qui va establir una excèntrica dictadura militar. Posteriorment, França va donar suport al cop d'estat que va permetre que Dacko tornés a pujar al poder, fins que el 1981 va ser derrocat novament, en aquest cas per Ange Félix Patassé, que es va convertir en el propietari de gran part de les companyies que explotaven els recursos naturals del país. La RCA va patir diversos motins militars els anys noranta, per impagament de sous, i un cop d'estat el 2003, any que va accedir a la presidència François Bozizé, que encara ostenta el poder. Tot i ser un país ric en diamants, or, urani, fusta i cafè, la RCA arrossega des de fa anys inestabilitat política, governs ineficaços, inseguretat, banditatge i deteriorament de la situació econòmica, sent un dels països més pobres del món i amb la meitat de la població analfabeta. En paraules de l'exrepresentant especial del secretari general de l'ONU al país, les arrels del conflicte de la RCA resideixen en el col·lapse de les estructures socioeconòmiques i en l'absència de diàleg polític. Des del 2003, el conflicte que enfronta el Govern amb diversos grups armats està estretament vinculat amb la situació del Darfur (Sudan), fronterera amb la RCA, atès que grups armats dels dos països s'emparen dels camps de refugiats d'ambdós costats de la frontera, cosa que ha creat greus tensions entre tots dos països. La major part del conflicte, per tant, se centra a la regió nord de Vakaga, la capital de la qual, Birao, ha estat controlada pels grups rebels en diverses ocasions. El 2005 es van crear els grups armats d'oposició Exèrcit del Poble per a la Restauració de la República i la Democràcia (APRD), i la Union de Forces du Renouveau (UFR), dirigida per F. Njadder-Bedaya. També hi ha el grup armat **UFDR (Union des Forces Démocratiques pour le Rassemblement)** liderat per Michel Djtodia, que és una coalició de tres grups (GAPLC, MLCJ i FDC), i el Front Démocratique pour le Peuple Africaines (FDPC), liderat per Abdoulaye Miskine, proper a l'expresident Patassé.

Població: 4 milions d'habitants
Superfície: 623.000 km ²
IDH: 179 (de 182)
PIB: 1.600 milions de \$
Renda per habitant: 370 \$
Persones desplaçades; 280.000
Actors armats: FDPC, APRD, UFDR, UFR
Facilitadors: I. Zokoe, Líbia, Gabon, ONU (BONUCA, MINURCAT), Centre per al Diàleg Humanitari

Evolució del procés de pau

Després de viure el 1996 tres motins de les forces armades, el gener de 1997 es van signar els **Acords de Bangui** entre les forces lleials a l'aleshores president Patassé i els grups rebels, es va establir una força interafricana anomenada **MISAB**, amb 800 efectius que s'encarregarien de la desmobilització dels combatents i de vetllar pel compliment dels acords. El 1998, després d'una intervenció de tropes franceses, les Nacions Unides va enviar una missió de manteniment de la pau (**MINURCA**) per protegir la capital del país i substituir la MISAB. Des de febrer del 2000 hi ha una **Oficina de Suport a la Construcció de Pau a la RCA (BONUCA)**, dependent de les Nacions Unides, amb la missió d'ajudar el Govern en la consolidació de la pau i la reconciliació nacional. El febrer del 2004 el Govern va aprovar el Projecte de Reinserció d'Excombatents i de Suport a les Comunitats, que va iniciar les seves activitats el desembre del 2004. El Govern també va crear un Consell Nacional de la Mediació Pacífica Permanent, dirigit per Abel Goumba, antic primer ministre. Amb el suport de la suïssa **Foundation Hirondelle** i el PNUD, des de fa uns anys funciona Radio Ndeke Lula, una emissora dedicada a la pau i el desenvolupament del país. L'any 2005 es va realitzar un desplegament de tropes a la zona conflictiva del nord-est del país, procedents de la CEMAC (Comunitat Econòmica dels Estats d'Àfrica Central). L'agost del 2006, el president Bozizé va anunciar la possibilitat d'iniciar un diàleg amb els grups armats d'oposició. Alguns líders, com ara el de la UFDR, van anunciar la seva disposició al diàleg i al fet que França i la CEMAC actuessin com a facilitadores. Cal assenyalar que gran part de les iniciatives

de pau va ser finançades per la Xina, que manté un gran interès en els recursos petrolífers de tota la regió.

A principis de febrer de 2007, el **Govern** i el líder rebel del **FDPC**, **Abdoulaye Miskine**, van assolir un acord de pau a **Sirte (Líbia)** sota la mediació del president libi **Moammar al-Gaddafi**. L'acord de pau preveia un alto el foc immediat, el cessament de les hostilitats, l'alliberament dels seus companys d'armes detinguts i l'acantonament en territori centreafricà de les tropes del **FDPC** i de la **UFDR**, per a la seva integració als cossos de seguretat del país o a la vida civil. El març, el president centreafricà i el seu homòleg libi van demanar a **Abdoulaye Miskine** que convencés els dos líders rebels de la **UFDR**, **M. Djotodia** i **Abakar Sabone**, que es trobaven arrestats a **Cotoniu (Benín)**, perquè firmessin al seu torn l'acord de pau. L'antic ministre **A. Ringui Le Gaillard**, que lidera un altre moviment rebel contra el president **François Bozizé**, l'**APRD**, **actiu al nord-est del país**, també es va sumar a l'acord de pau, tot i que posteriorment va mantenir enfrontaments armats amb les forces armades governamentals. Per la seva banda, el derrocat president **A. F. Patassé**, exiliat a **Togo**, va sol·licitar la celebració de converses de pau amb l'actual president i amb l'antic president, **A. Koulingba**.

A mitjan abril, el **Govern de la RCA** i el grup armat d'oposició **UFDR** van assolir un acord de pau, amb una crida conjunta al cessament immediat d'hostilitats i l'oferiment d'una amnistia per als membres del grup armat. **Damane Zakaria**, fent les funcions de líder de la **UFDR**, va sol·licitar el perdó de la població de **Birao** i de **Vakaga** pel patiment provocat pels enfrontaments. L'acord, de 10 punts, també permetia que els membres del grup armat s'unissin a les forces armades. L'amnistia també incloïa el líder de la **UFDR**, **M. Djotodia** i el seu portaveu, **Abakar Sabone**, que es trobaven a la pressió a **Benín**. Cal assenyalar que la **RCA** i el **Sudan** van acordar normalitzar les relacions bilaterals. El setembre, el **Consell de Seguretat** va aprovar la resolució **1778** per la qual es donava llum verda a la creació d'una missió de manteniment de la pau liderada per la **UE (EUFOR TCHAD/ RCA)** que estaria composta per entre 3.000 i 4.000 soldats, principalment francesos, i d'una missió de caire policial de l'**ONU (MINURCAT)** d'entre 300 i 400 policies i uns 50 oficials militars d'enllaç, així com un nombre de personal civil per determinar. Unes setmanes més tard, el president **François Bozizé** va anunciar la invitació a la principal rebel·lió del nord-est del país, l'**APRD**, a participar del diàleg polític que estava configurant i va sol·licitar el perdó a la població centreafricana per totes les violències comeses en aquesta regió pels cossos i forces de seguretat de l'Estat. A finals de novembre, però, l'**APRD** va rebutjar la proposta del president **Bozizé** per celebrar el diàleg polític a **Bangui** i va exigir que se celebrés a **Libreville**, capital del **Gabon**, sota els auspicis del president gabonès, **Omar Bongo**, però en acabar l'any va acceptar participar al procés i es va comprometre a designar els seus representants els primers dies de gener del 2008.

El 2008, **Michel Djotodia** i **Abakar Sabone**, president i portaveu del grup armat **UFDR**, van ser alliberats després d'haver estat detinguts per **Benín** com a conseqüència de l'ordre d'arrest internacional anunciada per **Bangui** dos anys abans. **Laurent Djim-Woei**, portaveu i líder del grup armat d'oposició **APRD**, va anunciar l'enviament dels seus delegats a la conferència nacional de pau condicionat al retorn dels exiliats polítics per tenir la possibilitat de participar en el diàleg nacional, entre els quals destacava l'antic president **Ange Félix Patassé**. El representant especial del secretari general de l'**ONU** al país **François Lonseny Fall** es va reunir, per primera vegada en dos anys, a **Paoua**, al nord-est del país, amb el portaveu i líder de l'**APRD** **Laurent Djim-Woei**. El mes de maig, el grup armat d'oposició **APRD** i el **Govern** van aconseguir un acord de pau a **Libreville** amb la mediació del president gabonès **Omar Bongo**. L'acord va ser firmat per un dels líders de l'**APRD**, **Jean-Jacques Demafouth**, i pel ministre centreafricà de Comunicació, **Cyriaque Gonda**. El document preveia l'alto el foc immediat, una amnistia general i l'abandonament de les investigacions judicials contra els combatents de l'**APRD**, l'alliberament de les persones detingudes i la rehabilitació de les zones afectades pel conflicte armat. Pel que fa al grup armat d'oposició **UFDR** es van produir discrepàncies al si del grup, cosa que va afectar el diàleg que mantenia amb el **Govern**. Però el mes de juny, el **Govern** va anunciar que posposava l'inici del

DPI, perquè encara no s'havia firmat l'acord de pau global ni l'amnistia general entre aquests últims i els grups armats, condició expressada pels grups per a la seva participació. No obstant això, alguns membres del Govern van manifestar el seu rebuig a la firma d'una amnistia general, mentre que el líder de l'APRD Jean-Jacques Demafouth, exiliat a França, va manifestar la voluntat del seu grup de participar en el procés i va destacar que des de la signatura de l'acord d'alto el foc a Libreville, no se n'havia produït cap violació. Paral·lelament, des de la perspectiva de l'altre grup armat important del país, la UFDR, el coronel Charles Massi va ser nomenat representant polític del grup per participar en el DPI. Segons el portaveu del grup, la participació de la UFDR en el diàleg nacional estava estrictament condicionada per la signatura prèvia d'un acord de pau global, tal com havia previst el comitè preparatori del DPI.

A final del mes de juny, el Govern i els grups armats d'oposició APRD i UFDR van firmar, a Libreville, un acord de pau global sota els auspicis de la CEMAC. Els líders de l'APRD, grup rebel situat al nord-est del país i presidit per l'antic ministre de Defensa Jean-Jacques Demafouth, i de la UFDR, situat al nord-est i presidit per Damane Zakaria, van participar en la reunió. Aquest acord havia de facilitar la celebració del DPI, condició establerta per participar en el procés que havia de començar el 23 de juliol. El tercer grup rebel, l'FDPC d'Abdoulaye Miskine, no va firmar el text; el seu dirigent, que segons fonts gaboneses es trobava a Trípoli, no va poder viatjar a Libreville per raons logístiques. No obstant això, els principals grups armats (UFDR, APRD, FDPC) i la coalició de partits de l'oposició democràtica Unió de les Forces Vives de la Nació (UFVN) van manifestar el seu desacord amb els tres projectes de llei sobre amnistia presentats pel Govern i van decidir suspendre la seva participació en el procés del diàleg polític inclusiu. A mitjan mes de setembre, el Govern i els moviments armats del país van aconseguir un nou acord per relançar el diàleg polític inclusiu. El Govern es va comprometre a revisar la polèmica llei d'amnistia que havia obligat l'APRD a retirar-se dels acords de pau.

A final del mes de desembre, el DPI va concloure la formació d'un Govern inclusiu, la celebració d'eleccions lliures, la posada en marxa d'un comitè de seguiment dels acords i d'una comissió de veritat i reconciliació. El diàleg va ser cofacilitat per Romain Grandjean, del Centre per al Diàleg Humanitari. En el diàleg hi van participar antics presidents del país, com ara André Koulingba; Ange-Félix Patassé, aquest últim deposat pel cop d'estat de François Bozizé; el líder de l'APRD, Jean-Jacques Demafouth, el líder de la UFDR, Damane Zakaria; el líder de la UFR, Florent N'Djadder; y Abakar Sabone, que lidera una facció separada de la UFDR, l'MLCJ. Això no obstant, el líder de l'FDPC Abdoulaye Miskine no va assistir al DPI a causa de l'emboscada que va patir el seu grup el mes de novembre, però va tornar a Libria per sumar-se a l'acord. La UFR de N'Djadder va firmar l'acta d'adhesió a l'alto el foc aconseguit a Libreville (el Gabon) el 21 de juny pel Govern centreafricà i pels grups armats, requisit per participar en el DPI.

El procés de pau el 2009

El president François Bozizé va dissoldre el Govern format el gener de 2008 pel primer ministre Faustin-Archange Touadéra i l'endemà va tornar a nomenar-lo com a nou primer ministre. Touadéra va nomenar el seu gabinet en què es van produir pocs canvis respecte de l'anterior, malgrat les disposicions establertes pel Diàleg Polític Inclusiu (DPI), finalitzat el desembre, qüestió que va criticar la coalició opositora UFN. El febrer, es va fer la primera reunió del comitè supervisor acordat després de la quarta reunió del comitè de seguiment de l'acord global assolit a la capital gabonesa, Libreville, el juny de 2008. El Comitè, presidit per les Nacions Unides, està compost per 15 membres, 2 dels quals, el delegat del grup armat APRD, en representació de la insurgència del país, i un delegat del Govern, van ser nomenats respectivament primer i segon vicepresidents. A final de febrer, tanmateix el grup armat d'oposició FDPC, liderat per Abdoulaye Miskine, va atacar la localitat de Batongofu, 500 km al nord de Bangui. **El líder de l'FDPC va afirmar que 400 excombatents pendents de beneficiar-se del programa de DDR haurien reprès les armes.** El Ministeri de Defensa va reconèixer l'atac però no el retorn a les armes dels 400 combatents. Aquest atac es va produir dues setmanes després

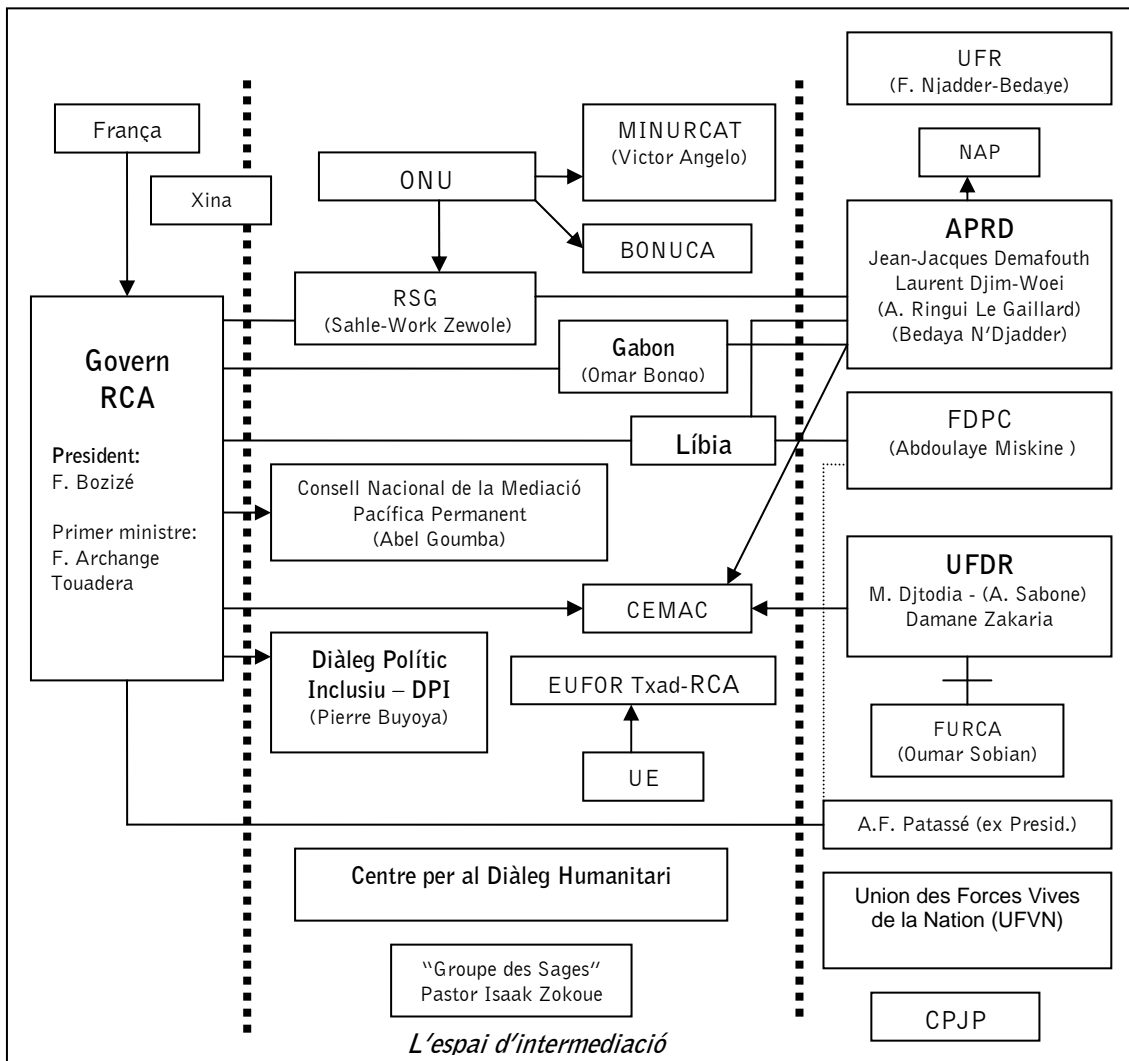
del perpetrat pel grup Convention des Patriotes pour la Justice et la Paix (CPJP) contra posicions de les forces armades centreafricanes a mitjan febrer a la localitat de Bossembelé (160 km al nord-oest de Bangui), en què es reclamava l'aplicació estricta dels acords i recomanacions assolides per totes les parts en el Diàleg Polític Inclusiu. Per la seva banda, el líder de l'FDPC i el de l'MLCJ, Abakar Sabone, van firmar el 16 de febrer un comunicat conjunt en què amenaçaven amb el reinici de la guerra. Els dos moviments van criticar igualment el nomenament de Jean Jacques Demafouth per al càrrec de vicepresident del Comitè de Supervisió del DDR, nominació que estava establerta en els acords de Libreville sense el seu beneplàcit. Malgrat aquests contratemps, el març les Nacions Unides va considerar que les converses de pau de desembre del 2008 suposaven una finestra d'oportunitat per consolidar la pau al país. En aquest sentit, es van establir diversos comitès en les àrees de: governabilitat i política; seguretat i grups armats; i qüestions socioeconòmiques. Així mateix, es van assolir diversos acords, entre els quals hi havia l'establiment d'un Govern d'integració o la celebració d'eleccions el 2009 o 2010. El president libi, Muammar al-Gaddafi, va rebre el seu homòleg centreafricà, François Bozizé, per discutir l'evolució del procés de pau a la República Centreafricana. La visita pretenia aconseguir l'ajuda del líder libi després del malestar mostrat amb la implementació dels acords per part d'alguns grups armats com l'MLCJ o el CPJP. Finalment s'ha d'assenyalar que un contingent de 200 soldats de Togo es va sumar a la missió de manteniment de la pau de l'ONU a la R. Centreafricana i al Txad (MINURCAT) operativa des de mitjan març. Rússia també es va afegir al contingent de la MINURCAT amb la tramesa d'un hospital militar i una unitat d'enginyers, que es van afegir a la unitat d'aviació a què ja havia compromès.

A començaments d'abril el líder del grup armat opositor APRD, Jean-Jacques Demafouth, es va oferir per intervenir entre el Govern i els grups armats encara existents. L'APRD va firmar un acord de pau amb Executiu a final de 2008. A començaments de juny, el líder del grup armat MLCJ, i prèviament cofundador de l'UFDR, Abakar Sabone, va tornar a Bangui. Sabone, que va estar a l'exili durant els últims quatre anys, es va unir al procés de pau el desembre de 2008. Sabone va anunciar que havia assolit un acord amb el Govern i va afirmar que estava preparat per desarmar els seus combatents. A mitjan juny, no obstant això, es van produir enfrontaments entre l'exèrcit i el grup armat CPJP. A començaments de juliol el grup armat FDPC liderat per Abdoulaye Miskine va firmar un acord de pau amb el Govern en el marc de la cimera de la UA celebrada en Sirte (Líbia). El líder rebel, exiliat a Líbia, encara no havia firmat l'acord global de pau que va concloure el juny de 2008 sota els auspicis del Gabon. El seu portaveu, Christophe Gazam Betty, va manifestar la voluntat de treballar per la pau després de tornar a l'avió oficial del president centreafricà encapçalant una delegació de 20 oficials militars que participaran en la primera fase d'integració del grup armat en el procés de pau. A final d'agost, el líder del grup armat APRD, Jean Jacques Demafouth, i el ministre de Comunicacions, Cyriaque Gonda, van visitar les zones d'acantonament dels membres de la formació al nord i van reiterar el compromís de les parts amb la pau i la reconciliació. El Govern va anunciar l'inici d'un programa de desarmament per a l'APRD, que es desenvoluparà durant tres anys i que afectarà 6.000 combatents a 14 districtes del país.

Fets més significatius de l'any
<ul style="list-style-type: none"> • El líder del grup armat opositor APRD, Jean-Jacques Demafouth, es va oferir per intervenir entre el Govern i els grups armats encara existents. • El grup armat FDPC liderat per Abdoulaye Miskine va firmar un acord de pau amb el Govern en el marc de la cimera de la UA celebrada a Sirte (Líbia).

Webs d'interès
<ul style="list-style-type: none"> • AlertNet (www.alertnet.org) • All Africa (allafrica.com)

- Alwihda (www.alwihdainfo.com)
- Centrafrique Presse (www.centrafrique-presse.com)
- Foundation Hirondelle (www.hiroidelle.org)
- ICG (www.crisisgroup.org)
- Le Confident (www.leconfident.net)
- MINURCAT (www.un.org/Depts/DPKO)
- Nations Unides (www.un.org)
- PNUD (www.cf.undp.org/p_ala_une.htm)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)
- RFI Actualité (www.fri.fr)
- Sangonet (www.sangonet.com)

REPÚBLICA DEMOCRÀTICA DEL CONGO (Est)

Context del conflicte

La RD Congo és un país que durant el segle XX ha viscut immers en una situació de despotisme, d'absència i desintegració de l'Estat i d'espoliació dels seus recursos naturals. Aquesta situació va començar durant el període colonial belga i, tret d'un breu interval posterior a la independència de 1960, va continuar durant més de 30 anys sota la dictadura de Mobutu Sese Seko, caracteritzada per la repressió contra la dissidència política, les greus violacions dels drets humans i l'enriquiment de les elits mobutistes a través de l'espoliació

Població: 62 milions d'habitants
Superfície: RDC (2.345.000 km²), Kivus (124.600 km²), Orientale (503.200 km²), Katanga (497.000 km²), districte Ituri (65.600 km²)
PIB: 8.600 milions de \$
Renda per habitant: 140 \$
IDH: 176 (de 182)
Morts pel conflicte: 3,5 milions de persones
Població desplaçada: 1.400.000 persones el 2007
Població refugiada: 462.000 persones
Actors armats: faccions dels grups armats inclosos en el Govern Nacional de Transició, milícies Mai-Mai, MRC, FNI, FRPI, CNDP, el grup armat d'oposició ruandès FDLR (antigues forces armades ruandeses i milícies Interahamwe)
Facilitacions: Ketumile Masire (Botswana), Líbia, Sud-àfrica, SADC, Nacions Unides, UA, Comunitat Sant Egidí, Rwanda, MONUC

dels recursos naturals en benefici propi. El 1996, l'**Aliança de Forces Democràtiques per a l'Alliberament del Congo (ADFL)** de Laurent Desiré Kabila, amb el suport de Burundi, Rwanda i Uganda va iniciar una rebel·lió contra Mobutu que va culminar amb la cessió del poder per part d'aquest últim l'any 1997. El 1998, Kabila va perdre el suport dels antics aliats (Burundi, Rwanda i Uganda), que van envair la RD del Congo, amb l'excusa de garantir la seguretat de les seves fronteres, i van donar suport a diversos grups armats (**RCD** per part de Rwanda, i **MLC** per part d'Uganda) contra el Govern de Kabila, que també va rebre el suport de diversos països de la regió (Namíbia, Angola, Zimbabwe, el Sudan i el Txad), en una guerra que ha causat uns tres milions i mig de morts, sigui en combat, de gana o per malalties. L'espoliació dels recursos naturals del país (or, diamants, fusta i coltan) esdevé el motor de la guerra i de la perpetuació de la presència de les forces armades estrangeres al país, negoci en el qual han participat diversos països veïns i multinacionals occidentals, segons que van destacar les Nacions Unides. En aquest capítol s'analitza el procés seguit a les províncies més conflictives del país: Orientale (especialment la zona d'Ituri), amb presència del **MRC**, el **FNI** i el **FRPI**; Kivu Nord, amb presència de les **ADF** (ja desmantellades), **CNDP** i les milícies **Mai-Mai**; Kivu Sud, on actua el grup ruandès **FDLR**; i Katanga, regió on també actuen milícies **Mai-Mai**.

Antecedents del procés de pau

La primera etapa del procés de pau va tenir lloc amb la signatura de l'**acord d'alto el foc** de Lusaka, el juliol de 1999, **entre els diferents països i els grups armats presents al conflicte, amb la facilitació de l'Organització regional SADC** (Southern Africa Development Community) i principalment de Sud-àfrica, cosa que va permetre l'establiment de la missió de manteniment de la pau de l'ONU (MONUC), el novembre de 1999 (Resolució 1291 del Consell de Seguretat), per supervisar l'alto el foc i promoure el desarmament de les milícies. El seu mandat es repartia en quatre fases: aplicació dels acords d'alto el foc signats a Lusaka; seguiment de qualsevol violació dels acords; organització del desarmament, desmobilització i reintegració dels combatents; i facilitació de la transició per organitzar unes eleccions creïbles. El seu mandat es regia pel Capítol VII de la Carta, que l'autoritzava a utilitzar la força en cas necessari.

Això no obstant, el conflicte va continuar a l'est del país, i no va ser fins a l'assassinat de L. Desiré Kabila, el 2001, i el relleu per part del seu fill Joseph Kabila, que aquest últim va dinamitzar i va promoure el **diàleg intercongolès (ICD)** celebrat a Sud-àfrica. L'ICD va conduir a

les negociacions que van dur a terme a Sun City els actors bel·ligerants, que van acabar amb la signatura de l'**Acord Global i Inclusiu de Pretòria**, el desembre del 2002, i l'**Acta Final de Sun City** (que agrupa i resumeix els acords previs), l'abril del 2003. Les milícies Mai-Mai van participar en el Diàleg Intercongolès, però després van quedar dividides en diferents grups, alguns d'ells encara actius. Les milícies d'Ituri i els Mai-Mai del nord de Katanga no van signar l'acord de Pretòria. Paral·lelament, entre el 2000 i el 2002, es van signar altres acords de pau pels quals les diferents tropes estrangeres es retiraven del territori congolès, tot i que, posteriorment, s'han produït acusacions, sobretot dirigides a Rwanda, de continuar intervenint militarment dins de la RD Congo. L'Acta Final de Sun City va representar la integració del **Govern i dels grups armats d'oposició en el Govern Nacional de Transició (GNT)**, en el qual Joseph Kabila va mantenir el càrrec de president, i es van establir quatre vicepresidències, que representaven, respectivament, el Govern, el MLC, el RCD/Goma i l'oposició no armada. L'acord va establir una fase de transició de dos anys, al final de la qual s'haurien de celebrar eleccions generals, i preveia la formació d'unes noves forces armades congoleeses on s'integrarien els diferents grups armats d'oposició. Tot i això, van persistir els enfrontaments a les províncies de Kivu Nord i Sud, a Katanga, i també al districte d'Ituri (província d'Orientale, al nord-est del país) entre els grups armats locals i contra la presència de la MONUC. Ha prosseguit el reclutament de menors soldats, la violència sexual com a arma de guerra i l'explotació il·legal de recursos.

Pel que fa al conflicte que afecta les **regions d'Ituri i de Kivu**, a principis del 2005 es va dur a terme la desmobilització de 6.000 efectius d'un dels sis grups armats de la regió, el **FAPC**. El març del 2005, el grup armat d'oposició ruandès **FDLR** va anunciar l'abandonament de la lluita armada contra Rwanda i va condemnar el genocidi de 1994. Aquest grup, que té un mínim de 14.000 efectius, des de feia una dècada tenia la seva base a la RD Congo, des d'on llançava atacs periòdics contra Rwanda. El procés per arribar a l'acord de desarmament del FDLR es va dur a terme amb la facilitació de la Comunitat de Sant Egidí. Arran de l'acord, es van produir divisions internes al FDLR, i alguns grups van continuar atacant la població civil. El representant especial de la UE per als Grans Llacs, Aldo Ajello, va manifestar que la Unió podria donar suport militar per combatre les forces del FDLR que no es desarmessin. Davant la manca d'avenços, els ministres de Cooperació Regional de la RD Congo, Rwanda i Uganda (reunits a Kigali sota la facilitació dels EUA) van donar de termini fins a finals de setembre perquè el FDLR procedís al seu desarmament definitiu, cosa que no va succeir.

L'informe del secretari general de l'ONU de 13 de juny de 2006 assenyalava l'estancament del procés de reintegració dels combatents desmobilitzats i l'assetjament constant de la població per part de les forces armades. Encara que 15.000 membres de les milícies existents a la regió d'Ituri, a la província d'Orientale, es van integrar en programes de DDR, uns 2.000 van rebutjar ser desarmats i van configurar una nova coalició armada, el **Moviment Revolucionari Congolès (MRC)**, actiu des de mitjan 2005, i que, segons sembla, inicialment va rebre el suport d'Uganda. Poc després, però, el Govern ugandès va detenir diversos dirigents d'aquesta milícia. El MRC està integrat pel **FRPI** i pel **FNI** (Front Nacionalista i Integracionista). A finals de juliol, algunes de les principals milícies que operaven a la regió est de la RD Congo, dins de la coalició armada d'oposició **MRC**, van decidir depositar les armes, facilitar el lliure moviment de persones desplaçades a la zona per poder exercir el seu dret a vot a les eleccions, i integrar-se progressivament a les forces armades del país a canvi d'una amnistia per a tots els seus membres. L'acord es va aconseguir amb la **mediació de l'equip de pau de l'ONU** a la zona. Entre els desmobilitzats hi havia un dels líders de la milícia FNI, Peter Karim, que es va acollir a aquest procés després que fossin alliberats cinc membres de la MONUC. A finals de novembre del 2006, els tres últims grups armats que operaven a Ituri van signar amb el Govern un "**Acord marc per a la pau a Ituri**", pel qual acceptaven depositar les armes i entrar en un procés de DDR. En total, els grups sumaven 6.000 efectius: 3.500 del FRPI de "Cobra Matata", 1.800 del FNI de Peter Karim (alguns dels quals, no obstant això, es van oposar a la desmobilització i van prosseguir els combats), i 500 del MRC de Mathieu Ngoudjolo. Els tres grups van acceptar el lliurament voluntari de les armes, la verificació del seu emmagatzemament en punts d'acantonament en presència de les forces armades congoleeses i la MONUC, així com la presència de la UNICEF per

fer-se càrrec dels menors soldats. El novembre de 2006 es va confirmar la victòria de Joseph Kabila com a president del país, amb el 58 % dels vots. Dies després, el grup armat d'oposició ruandès FDLR va fer una crida al president Kabila perquè s'impliqués en la pacificació de la regió dels Grans Llacs. En acabar l'any, no obstant això, Rwanda es va oferir per mitjançar entre el Govern de la RD Congo i les forces del general Nkunda, que van celebrar una primera reunió a Rwanda.

Els primers dies de gener, diversos grups de combatents es van sumar al procés de DDR a l'est de la RD Congo, la majoria al districte d'Ituri i la província de Kivu Sud. D'aquests, 110 pertanyien al Front de Resistència Patriòtica d'Ituri (FRPI), grup del qual van quedar uns pocs dissidents sense desmobilitzar, 687 a les milícies Mai-Mai i com a mínim 62 eren soldats dirigits pel general dissident Laurent Nkunda. El cap de l'Estat Major de les forces armades congoleeses, J. Numbi, i el general dissident Laurent Nkunda, que va manifestar reiteradament que exigia garanties de seguretat per a la comunitat tutsi que es troba a la regió est de la RD Congo, van assolir un acord de pau a Kigali, facilitat pel Govern ruandès, antic aliat del general dissident, i després d'haver mantingut converses amb el Govern congolès a Kigali. Nkunda va confirmar que la seva milícia s'integraria a les forces armades congoleeses, formant unitats mixtes. L'acord va establir, no obstant això, que el grup hauria d'abandonar la província de Kivu Nord. El mes de setembre, el Govern congolès va rebutjar negociar amb el general dissident Laurent Nkunda, líder del moviment rebel CNDP, i va manifestar el seu descontent amb les recomanacions del Consell de Seguretat a favor d'un diàleg entre ambdues parts. El mes de desembre, finalment, el Govern de la RD Congo va fer una crida per celebrar a Goma, a principis del 2008, una conferència de pau a la qual poguessin participar tots els actors armats, polítics, econòmics, ètnics i socials de la regió dels Kivus, per posar fi a la violència. Laurent Nkunda, per la seva banda, va fer una crida per entaular converses amb el Govern, però no va cessar les seves activitats militars fins a final d'any, quan va decretar un alto el foc per facilitar la celebració de la conferència de pau. Aquesta conferència va ser organitzada per un comitè preparatori dirigit per l'abat Apollinaire Malu.

Del 6 al 17 de gener de 2008 es va celebrar a Goma la conferència sobre la pau, la seguretat i el desenvolupament de les províncies de Kivu Nord i Kivu Sud amb l'objectiu de posar fi a la violència que sacsejava l'est del país i en la qual es va aconseguir un acord firmat per 25 grups. Aquesta conferència va reunir representants del Govern, dels grups armats (cal destacar la presència del CNDP de Laurent Nkunda), de la societat civil i de les diferents comunitats ètniques de totes dues províncies. També va haver-hi representants de les Nacions Unides, de la UA, dels EUA i de la UE. Però no van assistir-hi el president Joseph Kabila, ni el líder del CNDP, el general tutsi Laurent Nkunda, fet que va generar dubtes sobre l'efectivitat de la iniciativa. A pesar d'això, el moviment CNDP i les milícies progovernamentals Mai-Mai van firmar un acord pel qual es crearia una comissió tècnica que supervisaria l'alto el foc i el desarmament de tots dos grups. El Govern els concediria una amnistia per actes de guerra, però no cobriria les violacions dels drets humans. L'FDLR va fer una crida per dur a terme converses de pau amb el Govern tutsi de Rwanda sota els auspicis de la comunitat internacional, a fi d'explorar vies i mètodes per resoldre el contenciós amb el Govern ruandès.

Encara que representa un grup minoritari, una facció de les FDLR denominada RUD-Urunana i formada per 300 membres va entregar les armes a la MONUC i va mostrar la seva disposició a ser repatriada a Rwanda. De manera similar, el mes de maig, més de 300 combatents Mai-Mai i les seves famílies es van presentar davant la MONUC, així com algun membre aïllat del CNDP, per sotmetre's al procés de DDR. A principi del mes de juny, centenars de combatents pertanyents a l'FNI i a les FRPI també van entregar les armes a la MONUC a la província d'Ituri, al nord-est del país. Durant el mes de setembre, el CNDP va fer una crida a Alemanya i a algun altre país perquè fessin tasques de mediació entre ells i el Govern. Així, un dels principals consellers polítics de Nkunda, Jean-Desiré Muiti, va destacar que acusava els mediadors de la MONUC, de la UE i

dels EUA de posar-se al costat del Govern. Durant el tercer trimestre es van desmobilitzar petites faccions de les FDLR.

A principi de desembre, el Govern congolès va acceptar la demanda de celebrar converses de pau directes amb la milícia CNDP de Laurent Nkunda, sota els auspicis de les Nacions Unides i del seu enviat especial Olesegun Obasanjo a Kenya. No obstant això, ni el president congolès ni el líder rebel van encapçalar les seves delegacions respectives. A més, el Govern congolès també va invitar la vintena de grups armats presents a l'est de la República Democràtica del Congo, que havien format part de l'acord de Goma aconseguit el mes de gener del 2008 i del procés Amani, fet que va provocar el rebuig del CNDP, que va afirmar que no s'asseuria amb ells, si bé en el moment de començar les converses no va aparèixer cap d'aquests grups, amb la qual cosa les dues delegacions van iniciar les converses a porta tancada. No obstant això, després de tres dies de converses, Obasanjo va destacar que les converses havien quedat bloquejades per dues dificultats: en primer lloc, per la voluntat del grup armat de discutir sobre la situació global de la RD del Congo i no simplement del conflicte a Kivu Nord i, en segon lloc, per l'absència de poder de decisió de la delegació rebel a les converses.

El procés de pau el 2009

A començaments de gener es va posar de manifest una important divisió al si de la rebel·lió tutsi congolese CNDP amb l'anunci del líder militar (cap de l'Estat Major) de la rebel·lió, Bosco Ntaganda, d'expulsar del lideratge el grup del general Laurent Nkunda per raons de mala governabilitat. El vicecap de l'Estat Major, Makenga Sultani, al costat d'un sector d'alts càrrecs i comandants del grup armat, va manifestar la lleialtat a Nkunda i va acusar d'alta traïció Ntaganda, destacant que no tenia cap autoritat per deposar Nkunda. Aquest fet va posar de manifest l'existència de dos blocs en què s'ha constituït el grup: el sector de Mushaki, al territori Masisi, a l'oest de la regió nord de la província, feu de Ntaganda i on aquest s'hauria reunit amb diversos caps militars del CNDP favorables a la seva decisió, i el sector de Rutshuru, al nord de Goma, feu del lideratge del CNDP favorable a Nkunda. Ntaganda, àlies "Terminator", és buscat per la CPI per crims de guerra (abducció de menors a Ituri, ja que havia format part de l'UPC, el líder del qual, Thomas Lubanga, en l'actualitat es troba a l'Haia). En qualsevol cas, en iniciar-se l'any es van reprendre les converses directes entre el grup armat CNDP liderat per Laurent Nkunda i el Govern congolès, sota la mediació de Benjamin Mkapa, expresident tanzà i representant de la UA per al conflicte al costat del representant de l'ONU, Olusegun Obasanjo. No obstant això, pocs dies després, Laurent Nkunda va ser arrestat arran d'una operació militar conjunta entre les forces armades ruandeses i congolese. A més, la facció del grup armat d'oposició tutsi CNDP liderada pel general Bosco Ntaganda, "Terminator", i 10 alts càrrecs més de la rebel·lió, que dies abans havia afirmat haver deposat el general Laurent Nkunda, líder del moviment, van fer una declaració el 16 de gener en què van anunciar posar fi a les hostilitats contra les forces armades congolese. La declaració es va firmar a Goma, la capital de Kivu Nord, davant de la presència del ministre d'Interior congolès i el cap de l'Estat Major ruandès, James Kabarebe. Després de l'acord, la facció esmentada va anunciar que s'integraria a les forces armades, i que estava disposada a col·laborar en l'ofensiva contra el grup armat d'oposició hutu ruandès FDLR. Entre 3.500 i 4.000 soldats de les forces armades ruandeses van penetrar en territori congolès en el marc d'una operació conjunta acordada entre la RD Congo i Rwanda per combatre l'FDLR, part dels integrants del qual són responsables del genocidi de 1994. No obstant això, a començaments de febrer el president congolès, Joseph Kabila, va anunciar que les forces armades ruandeses i ugandeses havien d'abandonar la RD Congo a final del mes. El nou líder del CNDP, Desiré Kamanzi, va afirmar que no reconeixeria els resultats de les converses de pau que tinguessin lloc a Nairobi.

Després que el Govern i el grup armat d'oposició congolès CNDP firmessin un acord de pau el 23 de març, en què es preveia, entre altres aspectes, la reconversió del CNDP en partit polític, a començaments d'abril el mitjancer en el conflicte i expresident nigerià, Olesegun Obasanjo, i

l'expresident tanzà i enviat especial de la UA, Benjamin Mpaka, van instar els líders del país a garantir la plena aplicació dels acords de pau assolits a la regió. Tant Obasanjo com Mkapa van coincidir a assenyalar que després d'anys de conflicte i de crisis humanitàries, les regions de Kivu podrien estar iniciant el camí cap a la pau, i alhora van mostrar la satisfacció per l'inici del retorn de molts desplaçats interns als llocs d'origen. Per la seva banda, el representant especial del secretari general de l'ONU per al país i cap de la MONUC, Alan Doss, va advertir de la persistència de la violència, malgrat la firma de l'acord de pau, i va criticar la demora en la tramesa dels 3.000 efectius promesos per reforçar la MONUC. En aquest sentit, el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, va subratllar la volatilitat encara existent a la regió. A final de maig, l'alt comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans va denunciar les violacions creixents dels drets humans (extorsions, violacions i assassinats) contra la població civil a l'est del país. L'organisme esmentat va assenyalar l'FDLR com a principal responsable, si bé també va denunciar el paper de les forces armades congoleeses en aquest assumpte.

Durant el tercer trimestre no es va aconseguir cap tipus d'avenç amb l'FDLR, les activitats del qual i les de les forces armades congoleeses van provocar el desplaçament de 400.000 persones el primer semestre de l'any. La MONUC va anunciar a més la formació d'una coalició entre milícies congoleeses Mai Mai i les ruandeses FDLR per combatre a les forces armades congoleeses. Entre aquestes milícies Mai Mai destaquen l'Alliance des Patriots pour un Congo Libre et Démocratique (APCLS) i els Patriotes Résistants Congolais (PARECO), actives en la regió de Lubero (Kivu Nord), on es van produir enfrontaments amb les forces armades. Com a mostra del gran impacte que tenen els recursos naturals en la perpetuació del conflicte, a final de juliol fonts locals van afirmar que els beneficis derivats de l'explotació del carbó vegetal (makala) a la zona incentivaven la persistència del conflicte armat, ja que les milícies, els grups armats i els membres de l'exèrcit controlaven la producció i comercialització d'aquest producte. Com a aspecte positiu, és de destacar que a mitjan agost, **els presidents de Rwanda i de la RD Congo es van reunir a Goma (RDC) per restaurar els llaços diplomàtics**, fet que Joseph Kabila va definir com un gran pas endavant. Es va tractar del primer encontre oficial dels dirigents de Rwanda i la RD Congo l'última dècada. Els mandataris van acordar la planificació d'activitats econòmiques conjuntes i la reactivació de la **Comissió Permanent Conjunta RDC-Rwanda**, que no ha estat operativa durant els últims 21 anys. Per a Paul Kagame, aquest encontre va simbolitzar l'amistat, l'estabilitat i les bones relacions entre la RD Congo i Rwanda. No obstant això, un dels punts de desacord entre ambdós dirigents va ser la negativa de Rwanda d'extradir el líder de la milícia tutsi CNDP, Laurent Nkunda, sota la suposició que es podria condemnar a mort a la RD Congo.

Fets més significatius de l'any

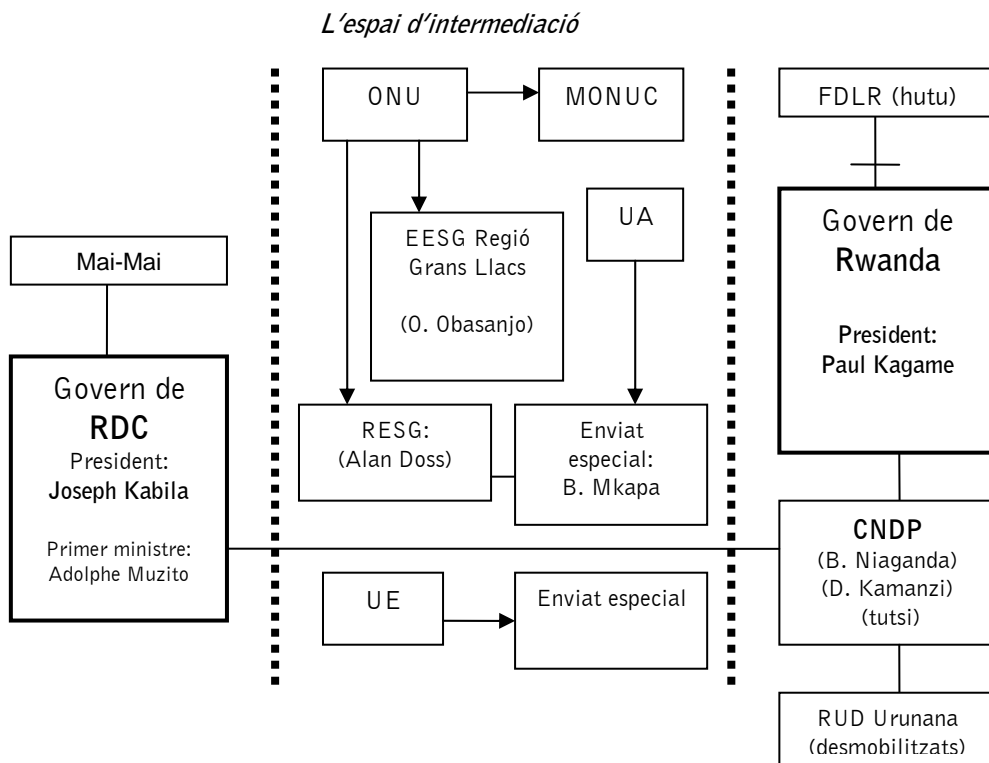
- El general Laurent Nkunda va ser arrestat arran d'una operació militar conjunta entre les forces armades ruandeses i congoleeses.
- El Govern i la facció del grup armat d'oposició tutsi CNDP liderada pel general Bosco Ntaganda, àlies "Terminator", van firmar un acord de pau el 23 de març.
- Els presidents de Rwanda i de la RD Congo es van reunir a Goma (RDC) per restaurar els llaços diplomàtics.

Pàgines web

- All Africa (allafrica.com)
- CNDP (www.cndp-congo.org)
- Congo Daily (www.congodaily.com)
- Congo DR News (www.drcnews.com)
- Global Policy (www.globalpolicy.org/security/issues/kongidx.htm)
- ICG (www.crisisgroup.org)
- IGAD (www.igad.org/Sudánpeace/index.htm)

- MONUC (www.monuc.org)
- OCHA (www.rdc-humanitaire.net)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)
- SADC (www.sadc.int)

Els actors del procés

UGANDA (LRA)

Context del conflicte

Des de l'any 1986, al nord d'Uganda hi ha un conflicte amb el grup armat d'oposició Lord's Resistance Army (LRA), dirigit per Joseph Kony, que es presenta com a posseïdor de poders sobrenaturals i intenta derrocar el Govern de Yoweri Museveni. L'LRA pretén instaurar un règim basat en els Deu Manaments de la Bíblia. Uganda viu un antagonisme de molts segles entre el nord i el sud. El nord, poblat fonamentalment per acholis, és una zona marginada i abandonada pel Govern central, els membres del qual, com el president, són del sud. El conflicte ha provocat

Població: 31 milions d'habitants
Superfície: 241.000 km ²
PIB: 11.300 milions de \$
Renda per habitant: 370 \$
IDH: 157 (DE 182)
Morts pel conflicte: 40.000
Població desplaçada: 1,2 milions
Actors armats: LRA
Facilitacions: Betty Bigombe (exministra), ARLPI, vicepresident del Sudan, Noruega, R. Rugunda, ONU, OIM (amb l'ADF)

desenes de milers de morts i el desplaçament de centenars de milers de persones, moltes de les quals han estat obligades a viure en "pobles protegits" en els quals, no obstant això, hi predomina la inseguretat. Els atacs de l'LRA contra la població civil, el segrest de menors com a soldats (30.000) i els combats entre l'LRA i les forces armades, juntament amb les milícies progovernamentals, han provocat que una important part de la població del país s'hagi vist obligada a desplaçar-se.

A més, aquest conflicte té una important dimensió regional, ja que l'LRA, entre 1993 i el 2002, tenia les seves bases al sud del Sudan i rebia suport d'aquest país, mentre que el Govern ugandès proporcionava ajuda militar al grup armat d'oposició sudanès SPLA. Però, des del 2002, el Govern del Sudan permet que les forces armades ugandeses penetrin en el seu territori per perseguir les bases de l'LRA. Això va provocar que els combatents de l'LRA tornessin a Uganda o es refugiessin a la RDC i altres països, i augmentessin les violacions dels drets humans i del dret internacional humanitari contra la població civil.

Al país també hi opera des de 1996 el grup armat d'oposició Allied Democratic Forces (ADF), que té les seves bases a la RDC i està format per musulmans.

Antecedents del procés de pau

Des de 1994, quan l'aleshores ministra per a la Pacificació del Nord d'Uganda, Betty Bigombe, va dur a terme converses amb dirigents de l'LRA, converses que no van prosperar, hi ha hagut una dinàmica activa de diplomàcia paral·lela per part de grups religiosos i civils acholis, com Kacoke Madit, així com d'actors externs, com la Comunitat de Sant Egidí o el Centre Carter. Kacoke Madit la van crear el 1996 ugandesos de la diàspora, amb el propòsit d'aconseguir la pau per mitjans pacífics. A finals de 1997, el Govern ugandès va acceptar de reunir-se amb una delegació de l'LRA, encara que no hi va haver resultats. L'any següent, l'**Acholi Religious Leaders Peace Initiative (ARLPI)** va iniciar una important tasca de sensibilització per la pau actuant com a mediatora i mantenint contactes regulars amb l'LRA. Durant l'any 2004, l'LRA va demanar la mediació de l'ambaixador d'Uganda a la UA, el Govern va declarar una treva temporal per facilitar el diàleg i les Nacions Unides van mostrar el seu suport a una eventual reintegració dels combatents de l'LRA.

Les converses mantingudes entre el Govern i l'LRA durant la primavera del 2005, així com la intervenció de la Cort Penal Internacional pel que fa a les sistemàtiques violacions del dret internacional humanitari per part de l'LRA, feien pensar que, a finals d'aquell any, es donarien unes condicions una mica més òptimes per avançar cap a un procés de pau al nord d'Uganda, per més que els combats entre l'LRA i les forces armades continuaven. La comissionada de Pau del

Govern, Betty Bigombe, es va reunir diverses vegades amb els dirigents de l'LRA per formalitzar un possible procés de pau. El febrer, el Govern va declarar una nova treva unilateral de diversos dies per facilitar els contactes amb el grup, i el seu portaveu i representant oficial a les converses es va lliurar a les forces armades (desafiant les ordres del líder de l'LRA J. Kony). A instàncies de la comissionada, Noruega va col·laborar en el procés, i el Regne Unit, els Països Baixos i l'ONU van donar suport a diverses iniciatives. Els primers mesos del 2006 van destacar els missatges contradictoris sobre si el Govern concediria o no una amnistia al líder de l'LRA en cas que deixés les armes. Si bé a finals de març el president ugandès va negar aquesta possibilitat, una decisió que va ser ratificada l'abril pel parlament ugandès, el mes de maig va fer una nova oferta d'amnistia i seguretat si es desarmava abans del mes de juliol. Aquesta oferta es va produir poc després que el líder de l'LRA mantingués una reunió secreta amb el vicepresident del sud del Sudan, Riek Machar, en la qual Joseph Kony va acordar posar fi als atacs contra la població civil i mantenir converses amb el president ugandès, aspecte que va ser acceptat inicialment pel president Yoweri Museveni, sempre que l'LRA acabés les seves activitats militars abans de juliol. Finalment, i després de realitzar-se diverses reunions a Juba (Sudan), mitjançades pel vicepresident del Sud del Sudan Riek Machar, i qüestionades per la falta de credibilitat i pes polític de delegació de l'LRA, el Govern i el grup armat de l'oposició LRA van assolir un acord limitat de cessament d'hostilitats el 26 d'agost, que va entrar en vigor tres dies després amb una durada de tres setmanes. Durant aquest període van continuar les negociacions amb l'objectiu d'assolir un acord de pau definitiu. La treva havia de ser revisada bisetmanalment. L'acord va ser signat pels representants de totes dues parts, el ministre de l'Interior ugandès R. Rugunda i el cap de la delegació de l'LRA M. Ojul, i supervisat pel vicepresident del Govern del Sud del Sudan, Riek Machar.

Conciliation Resources

És una organització independent, sense ànim de lucre i amb seu a Londres, dedicada a la prevenció de conflictes violents, promoure la justícia i construir la pau en societats castigades per la violència. Ha dut a terme activitats de suport a la societat civil a les Filipines, Uganda, Geòrgia, Armènia, Azerbaidjan, Fiji, Colòmbia, Sudan, Sierra Leone, Libèria, Guinea i altres països, juntament amb governs i organitzacions locals i internacionals. Publica la revista "Accord" sobre iniciatives civils de pau.

www.c-r.org

A principis de 2007 l'LRA va manifestar en un informe lliurat a la delegació governamental que la inculpció dels principals responsables de l'LRA per la CPI era el principal obstacle per arribar a un acord de pau amb el Govern ugandès, malgrat que el seu president, Y. Museveni, va mantenir que el seu Govern havia ofert l'amnistia als líders de l'LRA si abandonaven les armes i es comprometien en el procés de pau, a més de recomanar que podrien utilitzar el sistema de reconciliació tradicional "Mato Oput" de la comunitat Acholi, de la qual forma part el líder de l'LRA, Joseph Kony. Després de les diverses reunions mantingudes, Rugunda va manifestar que el Govern i l'LRA havien acordat reprendre les converses de pau amb la mediació sudanesa i el suport de representants de Sud-àfrica, Moçambic, Tanzània, Kenya i la RD Congo, i que el lloc dels contactes continuaria sent la ciutat sudanesa de Juba, on s'havien realitzat fins aleshores les converses de pau. D'altra banda, diversos grups de dones van manifestar la seva voluntat de participar a les converses de pau. A mitjan abril, els representants del Govern ugandès i de l'LRA van acordar la represa de les converses de pau a Juba i l'extensió tres mesos més, fins al juny, de l'acord de cessament d'hostilitats. La implicació de l'enviat especial de l'ONU, l'antic president moçambiquès, Joaquim Chissano, que es va reunir a la selva congoleesa amb el líder de l'LRA Joseph Kony, i l'ampliació de la mediació a d'altres països africans, va significar el desencallament de la situació. No obstant això, els líders rebels van exigir que les ordres internacionals de recerca i captura de la CPI fossin retirades com a condició prèvia a la signatura de l'acord final.

A principis de novembre de 2007, una delegació de l'LRA encapçalada pel cap negociador Martin Ojul va aconseguir que el Govern acceptés per primera vegada en la història del grup rebel una visita de cortesia a Kampala, on es va reunir amb representants polítics i finalment també amb el president Yoweri Museveni. Durant la reunió, ambdues parts van acordar perllongar el cessament d'hostilitats que expirava a finals de novembre per tres mesos més. Durant la gira es va excusar per les atrocitats comeses contra els habitants del nord del país durant els 20 anys d'insurrecció armada, i va sol·licitar al Consell de Seguretat de l'ONU que retirés l'ordre de recerca i captura de la CPI, qualificant-la com l'obstacle més gran cap a la pau. A finals de l'any, diversos rumors sobre l'ajusticiament d'alguns dirigents de l'LRA (especialment del número dos, Vincent Otti), les disputes en el lideratge i la deserció d'una quantitat significativa de combatents, va posar de manifest la crisi que estava patint l'LRA i la possibilitat que el grup armat s'estigués desintegrant.

Les negociacions entre el Govern i l'LRA es van veure dificultades el 2008 per les dissidències produïdes en aquest grup a partir de l'assassinat del vicecomandant i negociador Vincent Otti perpetrat per membres del seu propi grup. El líder de l'LRA Joseph Kony va canviar tot el seu equip negociador en començar les converses a través de la facilitació del vicepresident del Sudan Riek Machar. El cap del nou equip negociador de l'LRA va ser Nyekorach Matsanga, acompanyat d'Alfred Obita. D'altra banda, el Govern i l'LRA van aconseguir un acord per jutjar els crims de guerra a Uganda en lloc de ser jutjats per la Cort Penal Internacional (CPI) a l'Haia. El mes de maig, com a reflex de la caòtica situació del grup, Joseph Kony va anunciar que no firmaria l'acord de pau amb el Govern d'Uganda i va posar en dubte la continuació del procés de pau, la qual cosa suposaria posar fi al cap de 22 mesos de converses de pau a Juba per resoldre un conflicte de més de 22 anys. El mes de setembre es van produir enfrontaments, motiu pel qual l'exèrcit de la RD del Congo i les Nacions Unides van iniciar una operació militar per intentar contenir les accions del líder de l'LRA Joseph Kony. Segons diversos analistes, des que el mes d'abril Kony va rebutjar firmar l'acord aconseguit pels seus representants, s'havia convertit en una creixent amenaça regional pel saqueig de poblacions i el segrest de civils i menors, tant de la República Centreafricana com del Sudan i del Congo. Convé destacar que el mes de novembre el grup armat d'oposició ADF va acordar iniciar converses de pau formals amb el Govern, segons va destacar l'OIM, organització que va mitjançar en les negociacions. Els rebels van acordar la repatriació de 300 dones, menors i excombatents ferits a Uganda des de l'est de la RD del Congo on es trobaven. Després de mesos de diàleg entre el Govern, l'ADF i l'OIM, l'ADF es va comprometre a iniciar un procés formal de pau. El procés de pau amb el grup armat LRA, que aleshores continuava estancat, va facilitar que el Govern hagués iniciat contactes amb aquest grup. L'ADF va ser entrenat i armat pel Sudan amb el suport de Bin Laden, líder d'Al-Qaeda, segons les autoritats ugandeses.

El procés de pau el 2009

L'intent d'obrir un procés a Uganda amb l'LRA es va veure de nou truncat el primer trimestre, després que el grup duigués a terme una gran ofensiva, cometés matances de població civil i saqueigs i destrucció de cases en localitats de la regió d'Haut Uelé (al nord-est de la RD Congo, zona fronterera amb el sud del Sudan), i causés la mort a entre 400 i 500 persones durant l'última setmana de l'any 2008. A mitjan gener, un comunicat suposadament procedent del líder de l'LRA, Joseph Kony, va decretar la dissolució del llavors equip negociador en les converses de Juba encapçalat per David Nyekorach Matsanga, canvi que ja es va produir en diverses ocasions al llarg de l'any passat. Enmig de l'habitual confusió, Matsanga va afirmar que aquesta declaració no procedia de Kony ja que recentment s'havien comunicat i li havia confirmat que estava satisfet amb el seu treball. Com a mostra de la desintegració progressiva del grup, a final de gener aparentment es va confirmar la rendició del vicecomandant de l'LRA, Okot Odhiambo, que es va posar en contacte amb l'OIM per anunciar la seva deserció de les files del grup. El president ugandès, Yoweri Museveni, va prometre concedir l'amnistia al vicecomandant de l'LRA, Okot Odhiambo, i a altres membres del grup si es lliuraven, després de l'anunci que havia fet amb

el tercer líder de l'LRA, Dominic Ongwen, de la renúncia a la lluita armada, i els contactes amb l'OIM. Durant la segona quinzena d'abril, el **ministre d'Exteriors ugandès, Henry Okello Oryem, va assegurar que el seu Govern no estava disposat a reobrir les negociacions de pau amb el líder del grup armat d'oposició LRA, Joseph Kony.** En aquest sentit, Okello Oryem va considerar que Kony havia de firmar l'acord que ambdues parts van assolir diversos mesos abans. Aquestes declaracions es van produir davant dels creixents rumors que asseguraven que l'enviat especial del secretari general de l'ONU per al procés de pau al nord d'Uganda, Joaquim Chissano, intentava revifar les converses de pau. Mentre diverses organitzacions havien sol·licitat la represa formal del diàleg, dos antics delegats de l'LRA, Obonyo Olweny i Otim Okullo, van assenyalar que la raó per la qual les últimes converses van fracassar estava relacionada amb la falta de voluntat política tant de Kony com del president ugandès, Yoweri Museveni. Per la seva part, el president de la Comissió d'Amnistia per al nord d'Uganda, Justice Peter Onega, va assegurar que el Govern havia de compensar les víctimes de l'LRA abans que s'aconegués la consolidació de la pau a les zones afectades pel conflicte. Onega va considerar que les negociacions de pau i l'amnistia per als rebels eren tan sols una part de les solucions necessàries per garantir el final del conflicte. Onega va fer aquestes declaracions durant la cerimònia de lliurament de paquets de reassentament a uns 4.000 antics membres de l'LRA i de l'ADF. S'estima que, des que la Comissió d'Amnistia es va posar en marxa, més de 25.000 combatents s'havien beneficiat d'aquestes mesures. Finalment, a final de maig el Govern ugandès va afirmar que dos antics alts càrrecs de l'LRA, Odong Kao i Santo Otto, podrien estar tractant de liderar el reagrupament de l'LRA, després de l'existència d'informes que confirmaven reunions entre aquests i alguns excombatents en una zona propera a la localitat de Gulu. El Govern va urgir als dos antics oficials de l'LRA, que havien estat amnistiats, que es presentessin en dependències governamentals abans que el Govern n'ordenés la captura. A mitjan juny, el president ugandès, Yoweri Museveni, va afirmar que el líder de l'LRA, Joseph Kony, estava enviant novament missatges en què indicava la voluntat d'assolir un acord de pau i sol·licitava un alto el foc. En paral·lel, un lobby nord-americà va anunciar que reuniria prop de 2.000 persones al Capitoli, a Washington, per exigir al president dels EUA, Barack Obama, que posés fi al conflicte que duia a terme l'LRA contra la població civil a la zona entre la RD Congo, el Sudan Meridional i el nord-oest d'Uganda i proporcionés assistència urgent a les comunitats afectades per la violència.

A començaments de juliol les forces armades van confirmar la detenció de 17 persones vinculades a un **possible nou grup armat** —que estaria format per membres de la diàspora acholi amb l'ajuda de la població local amb l'objectiu de reemplaçar al grup armat LRA— i van acusar el president del districte de Gulu, Norbet Mao, de ser còmplice d'aquest nou grup armat, inicialment anomenat Uganda People's Front (UPF), format el 2007, i que havia de promoure un moviment popular intern sorgit de la base social contra la dictadura de Museveni, basant-se en la diàspora ugandesa. Els membres fundadors consistirien, segons les fonts de l'exèrcit, en antics membres de l'LRA que estarien en desacord amb la participació de Joseph Kony en el procés de pau de Juba i el posterior assassinat del vicecomandant Vincent Otti. A final de juliol, diversos líders religiosos, polítics i comunitaris del nord d'Uganda, entre ells l'arquebisbe de la diòcesi de Gulu, John Baptist Odama, van qüestionar les recomanacions de l'exenviat especial del secretari general de l'ONU per al conflicte del nord d'Uganda, Joaquim Chissano, que plantejava la necessitat d'utilitzar mètodes militars en paral·lel a les iniciatives de pau per forçar l'LRA a acceptar unes negociacions de pau. A mitjan agost, el representant de l'LRA durant les negociacions de pau amb el Govern al Sudan Meridional, David Matsanga, va anunciar que abandonaria el seu lloc amb la intenció de presentar-se com a candidat per a les eleccions presidencials de 2011. La credibilitat de Matsanga s'havia posat en dubte després que anunciés en repetides ocasions que el líder del grup armat, Joseph Kony, estava disposat a firmar els acords. Dies després, el **nou portaveu per a les negociacions de pau de l'LRA, Justine Labeja, va demanar que alguns punts de la proposta d'acord que s'havia de formar a Kampala l'abril de 2008 es revisessin quant a les provisions sobre el futur del seu líder, Joseph Kony, respecte a la petició d'arrest fixada per la Cort Penal Internacional, així com sobre la seguretat i el benestar dels membres de l'LRA que abandonessin la lluita armada.** Labeja va assegurar que modificar aquestes seccions de l'acord facilitaria la firma de Kony.

Fets més significatius de l'any

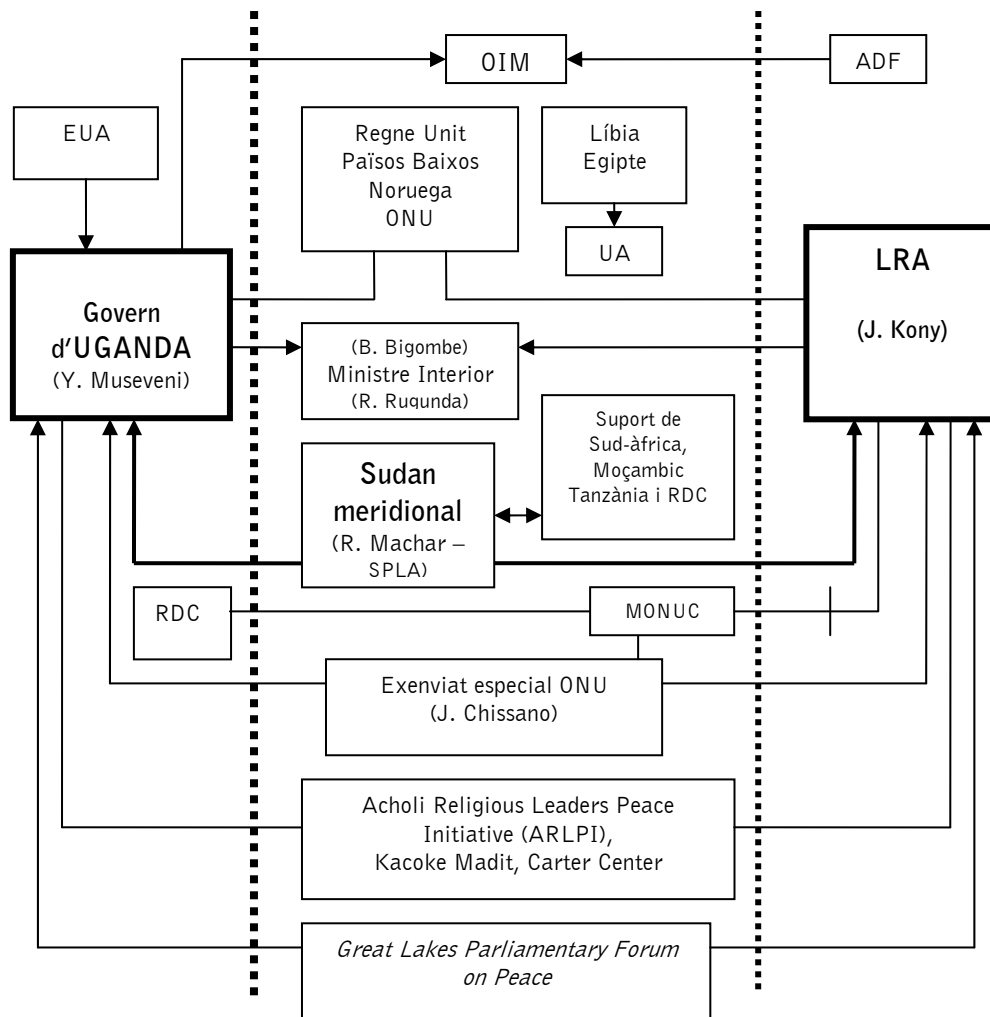
- El ministre d'Exteriors ugandès, Henry Okello Oryem, va assegurar que el seu Govern no estava disposat a reobrir les negociacions de pau amb el líder del grup armat d'oposició LRA, Joseph Kony.
- El nou portaveu per a les negociacions de pau de l'LRA, Justine Labeja, va demanar que alguns punts de la proposta d'acord que s'havia de formar a Kampala l'abril de 2008 fossin revisats pel que fa al futur del seu líder, Joseph Kony.

Pàgines web

- Acholibreaks (www.acholipeace.org)
- Conciliation Resources (www.c-r.org)
- ICG (www.crisisgroup.org)
- Incore (www.incore.ulst.ac.uk/cds/countries)
- Kacoke Madit (www.c-r.org/km/about/main.htm) (www.km-net.org)
- New Vision (www.newvision.co.ug)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)
- The Monitor (www.monitor.co.ug)

Els actors del conflicte

L'espai d'intermediació

d) El Magreb i el Nord d'Àfrica

SÀHARA OCCIDENTAL

Context del conflicte

Antiga colònia espanyola fins el 1975, any que es va celebrar un referèndum d'autodeterminació, el territori va ser envaït pel Marroc aquell mateix any, cosa que va provocar la fugida de gairebé la meitat de la població, que es va instal·lar a la zona algeriana de Tindouf, prop de la frontera amb el Sàhara Occidental, i

va provocar una ruptura de les relacions entre Algèria i el Marroc. Des d'aquell moment, el Marroc i els sahrauís, liderats pel **Front Polisario**, van mantenir un enfrontament militar obert fins al 1991, any que es van concretar algunes de les gestions iniciades l'any 1988 per les Nacions Unides, que van permetre un alto el foc i el desplegament d'una missió de les Nacions Unides (**MINURSO**). Des del 1991, no obstant això, el Marroc ha incentivat la colonització del Sàhara per marroquinitzar-lo.

Població: 250.000 habitants
Superfície: 184.000 km ²
IDH (Marroc): 130 de 182
Morts pel conflicte: 10.000
Població refugiada: 86.000-150.000
Actors armats: (Front Polisario)
Facilitacions: Nacions Unides

Evolució del procés de pau

Des que, el 1991, es va aconseguir un alto el foc entre el Marroc i el Front Polisario, la gestió diplomàtica de les Nacions Unides per obtenir un acord satisfactori entre les dues parts no ha aconseguit els fruits esperats en cap de les etapes que ha viscut el procés fins al 2007. L'anomenat **Pla d'Arranjament de 1991**, que preveia la celebració d'un referèndum a curt termini, va quedar bloquejat al cap de poc per culpa de les al·legacions presentades pel Marroc i malgrat que el 1997, mitjançant els **Acords de Houston** signats per totes dues parts, semblava que les negociacions podrien estar ben encaminades. El cert és que nous bloquejos per part del Marroc van desvirtuar el que s'havia signat a Houston, i això va obligar l'enviat personal del secretari general, James Baker, a presentar, l'any 2001, una nova proposta, o **Acord Marc**, que concedia un notable avantatge a les exigències del Marroc, ja que plantejava per al Sàhara un règim autonòmic sota sobirania marroquina, plantejament que va ser rebutjat de ple pel Front Polisario. El 2003, James Baker va presentar una nova proposta, més equilibrada, que va ser acceptada pel Front Polisario com a punt de partida per a una negociació, però rebutjada aquest cop pel Marroc. El 2004, James Baker va ser substituït per Álvaro de Soto. El Govern del Marroc va manifestar que, l'abril del 2006, presentaria al Consell de Seguretat una nova proposta d'autonomia per al Sàhara Occidental, proposta que, en acabar el 2006, encara no s'havia fet pública.

L'abril de 2006 el secretari general de l'ONU, **K. Annan**, es va pronunciar a favor de **negociacions directes entre el Marroc i el Front Polisario**, amb la participació d'Algèria i Mauritània, per buscar una solució política al conflicte del Sàhara. D'aquesta manera, les **Nacions Unides aparcaven definitivament el Pla Baker**, aprovat per unanimitat pel Consell de Seguretat el 2003, i recollia així les idees del nou representant del secretari general per al Sàhara, l'holandès Peter van Walsum. Segons que van indicar fonts diplomàtiques, en un enfocament radicalment diferent al del seu predecessor, Peter van Walsum opinava que el Pla Baker va ser un error, que s'hauria de descartar l'opció de la independència i que Algèria s'hauria d'asseure a negociar, fet al qual aquest país sempre s'havia negat perquè considera que el Marroc no representa el poble sahrauí. Segons K. Annan, un nou pla elaborat per l'ONU estaria condemnat al fracàs perquè el Marroc el rebutjaria, excepte si no tenia en compte l'opció d'un referèndum que consideri la independència. El Front Polisario va rebutjar la proposta de l'ONU d'entaular negociacions directes amb el Marroc sobre el Sàhara Occidental. El Rei, per la

seva banda, va crear el **Consell Reial Consultiu per al Sàhara (CORCAS)**, integrat per alguns dirigents de tribus sahrauís, càrrecs locals electes i ONG. Aquest organisme es va manifestar a favor d'una autonomia àmplia en el marc de la sobirania marroquina.

El desembre, el **Consell Consultiu sobre el Sàhara (CORCAS)** va adoptar, per unanimitat, el pla d'autonomia sobre el Sàhara i el va sotmetre al monarca perquè l'aprovés. Segons que va indicar el president del CORCAS, K. Ould Errachid, el document proposava per al Sàhara un Govern, un parlament i un poder judicial autònoms, fet que requeriria una reforma constitucional. Segons K. Ould Errachid, la proposta es va inspirar en les autonomies vigents a Europa, sobretot en el model espanyol. De fet, l'espanyol seria el segon idioma de la comunitat autònoma després de l'àrab. K. Ould Errachid, sahrauí promarroquí, va reiterar que no era possible atorgar la independència al Sàhara, ja que no hi havia acord en el cens de votants. A més, va precisar que la proposta salvaguardava totalment la sobirania nacional de les províncies sahrauís. El portaveu del Govern marroquí, N. Benabdala, va donar a entendre que el projecte d'autonomia no seria sotmès a referèndum.

El 2007, el secretari general de l'ONU, per part seva, va nomenar el diplomàtic britànic J. Harston com a nou representant espacial per al Sàhara Occidental i com a cap de la missió de les Nacions Unides per a l'organització d'un referèndum (MINURSO). El març, el president d'Algèria A. Bouteflika, va declarar que la qüestió del Sàhara no constituïria un *causus belli* entre Algèria i el Marroc, i que era partidari d'una solució pacífica del conflicte mitjançant un referèndum d'autodeterminació. No obstant això, dos atemptats comesos l'11 de març a Casablanca i l'11 d'abril a Alger, reivindicats per l'Organització d'Al-Qaeda al Magreb Islàmic, podrien haver estat el detonant d'un canvi de les posicions del Marroc i Algèria en relació amb el Sàhara Occidental, a l'haver de reforçar les seves relacions per combatre el terrorisme. **El Marroc va presentar al secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, la seva proposta d'autonomia regional per al Sàhara Occidental**, per la qual aquest territori disposaria d'autonomia en els àmbits administratiu, econòmic, fiscal, d'infraestructures, cultural i mediambiental. Per la seva banda, l'Estat marroquí es reservaria la jurisdicció exclusiva en matèria de sobirania (la bandera o la moneda nacional), d'exploració i explotació dels recursos naturals, qüestions religioses, constitucionals i aquelles relacionades amb la figura del Rei, la seguretat nacional, defensa, integritat territorial, relacions exteriors i el poder judicial del regne. D'altra banda, el Front Polisario també va presentar una proposta al secretari general, que preveia establir una relació econòmica i comercial amb el Marroc en el marc d'una possible independència assolida a través del dret a l'autodeterminació. A mitjans d'abril, el secretari general de l'ONU va lliurar al Consell de Seguretat de l'ONU el seu informe sobre la situació al Sàhara Occidental, en el qual instà al Marroc i el Front Polisario a dialogar per buscar una solució política al contenciós. Totes dues parts van mostrar la seva disposició a reunir-se, cosa que va permetre celebrar durant el mes de juny una primera reunió de dos dies en un edifici de les Nacions Unides proper a Nova York.

El mes d'agost va acabar a Manhasset, prop de Nova York, la segona ronda de negociacions, de dos dies de durada i mitjançant consultes per separat, entre el Marroc i el Front Polisario per trobar una solució per al Sàhara Occidental, amb un acord per reunir-se novament abans de finals d'any. Ambdues parts van escoltar diverses exposicions d'experts sobre temes específics, com ara els recursos naturals i l'administració local. Les negociacions, dutes a terme sota els auspicis de l'ONU en base a la resolució 1754 del Consell de Seguretat, van ser qualificades d'útils per Mahfoud Ali Beiba, cap de la delegació del Front Polisario, que alhora va emplaçar el Marroc a aturar el que considerava maniobres dilatòries i a comprometre's de bona fe en l'aplicació de la resolució 1754. Segons alguns analistes, la nova ronda de negociació no va oferir resultats positius, per la qual cosa el procés continuava estancat enmig d'acusacions mútues d'inflexibilitat. Per la seva banda, l'enviat personal del secretari general per al Sàhara Occidental, Peter van Walsum, va comunicar després de la reunió que **les parts reconeixien que l'actual *statu quo* era inacceptable** i que s'havien compromès a continuar amb les negociacions de bona fe, així com a desenvolupar mesures de confiança (facilitar visites familiars, accions de

desminatge conjunt, respecte als drets humans, etc.). La trobada va comptar amb la presència d'Algèria i Mauritània a les sessions d'obertura i clausura.

A principis del mes de gener de 2008 es va acabar, sense cap acord, la tercera ronda de negociacions celebrada a Manhasset, a prop de Nova York, entre el Govern del Marroc i el Front Polisario. Encara que un comunicat de l'ONU va indicar que totes dues parts havien acceptat reprendre les converses de l'11 al 13 de març, l'enviat especial de l'ONU per al Sàhara Occidental, Peter Van Walsum, va declarar que **les parts continuaven expressant fortes divergències sobre les qüestions fonamentals que estaven en joc**, com efectivament es va posar de manifest després de la celebració de la quarta ronda. Així mateix, les parts s'haurien mostrat d'acord en la necessitat de fer entrar el procés en una fase de negociació més intensa sobre qüestions de fons. Un informe del secretari general de l'ONU Ban Ki-moon afirmava que, a pesar que el Marroc i el Front Polisario haguessin interactuat de manera dinàmica en l'última trobada, els intercanvis a penes es podien considerar una negociació. Ban Ki-moon va constatar que, a pesar del compromís de totes dues parts a negociar, les seves posicions es van mantenir molt allunyades. Això no obstant, convé remarcar que el mes de març el Marroc va fer una crida a l'obertura de la frontera amb Algèria, que es manté tancada des de fa més d'una dècada, així com a una normalització de les relacions bilaterals. El contenciós tampoc va presentar cap avenç destacable el segon trimestre de l'any, si bé va resultar significatiu que, a principi del mes d'abril, Algèria rebutgés la crida del Marroc per normalitzar relacions i obrir les fronteres entre tots dos països, que continuen tancades des de 1994. També és destacable que **l'enviat especial del secretari general de l'ONU per al Sàhara Occidental, Peter van Walsum, declarés que, a causa de la inexistència de pressió sobre el Marroc per abandonar la seva demanda de sobirania sobre el territori del Sàhara Occidental, la independència d'aquest país no era una proposta realista**. Les afirmacions de van Walsum van ser trameses per mitjà d'una carta dirigida als 15 membres del Consell de Seguretat pocs dies abans de reunir-se per decidir, entre altres qüestions, la renovació del mandat de la MINURSO. L'anàlisi de van Walsum va generar confusió al si del Consell de Seguretat, motiu pel qual el president de torn de la institució, l'ambaixador sud-africà Dumisani Kumalo, va afirmar que els comentaris de van Walsum semblaven contradir l'últim informe del secretari general de l'ONU. En aquest informe Ban Ki-moon afirmava que no era acceptable que l'actual procés de negociació sobre el Sàhara Occidental servís per consolidar l'estatu quo i que calia trobar una manera de sortir de l'actual atzucac polític a través del realisme i de l'esperit de compromís de totes dues parts. És més, dies més tard, **el Consell de Seguretat va adoptar per unanimitat la resolució 1813 en què feia una crida a les parts per entrar en una fase de negociacions més intensiva i substantiva, i alhora els comprometia a continuar les converses sense precondicions i de bona fe amb l'objectiu d'arribar a una solució política justa, duradora i mútuament acceptable**.

El tercer trimestre de l'any, el conflicte va continuar empitjorant per les **tensions entre l'enviat personal del secretari general de l'ONU i el Front Polisario**. El negociador del Front Polisario en les converses desenvolupades amb el Marroc a Manhasset (Nova York), Mohamed Haddad, va afirmar que en les circumstàncies actuals no era possible celebrar una quinta ronda negociadora. Haddad va declarar que l'enviat del secretari general de l'ONU per al Sàhara Occidental, Peter van Walsum, va donar el cop de gràcia al procés, fent referència a les paraules d'aquest últim en els quals, segons diverses interpretacions, instava el Consell de Seguretat de l'ONU perquè apostés per l'opció realista exclouent la independència del Sàhara Occidental. Un portaveu del Departament d'Estat dels EUA també va afirmar que un estat saharià independent no era una opció realista. A final del mes de juliol, el Front Polisario va recusar l'enviat especial de l'ONU i va demanar formalment un nou negociador per a la nova ronda de negociacions. La segona quinzena d'agost, en una carta publicada al diari El País, el fins aleshores enviat personal del secretari general de l'ONU Peter Van Walsum va confirmar que no havia estat reelegit pel càrrec després que així ho sol·licités el Front Polisario en una comunicació escrita al secretari general de l'organització Ban Ki-moon. Van Walsum va afirmar que el conflicte es podria resoldre amb voluntat política, però va constatar que el punt mort en què es trobava era conseqüència de la decisió presa pel Marroc el mes d'abril del 2004 de no acceptar cap referèndum que plantegés

una possible independència i de la posició del Consell de Seguretat d'exigir una solució consensuada. A mitjan mes d'octubre, la Quarta Comissió de l'Assemblea General de l'ONU va aprovar, per unanimitat, una resolució que donava suport al procés de negociació iniciat l'any passat entre el Front Polisario i el Marroc i instava les parts a cooperar amb el CICR i a complir les seves obligacions en relació amb el dret internacional humanitari.

El mes de novembre, en el marc de la celebració del 33è aniversari de la Marxa Verda, el portaveu del Govern del Marroc va afirmar que Rabat pretenia entaular negociacions serioses sota els auspicis de l'ONU per resoldre el conflicte amb el Front Polisario, encara que va declarar que les negociacions s'haurien de basar en una autonomia i no en el pla de l'ONU de 1991, que preveia un referèndum d'independència. En un discurs del rei Mohamed VI fet amb el mateix motiu, el monarca va anunciar una reforma per transferir el poder al Sàhara Occidental i a altres regions. El rei també va anunciar l'establiment d'una **comissió consultiva per proposar un "concepte general de regionalització"** i va encarregar al Govern l'elaboració d'un esborrany de projecte de descentralització que inclogués la creació de noves províncies. En paral·lel, el Govern marroquí va decidir duplicar les despeses militars per al 2009, que van pujar a 3.206 milions d'euros (4,6 % del PIB).

El procés de pau el 2009

A començaments de gener el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, va nomenar com a enviat personal per al Sàhara Occidental el diplomàtic Christopher Ross, exambaixador dels EUA a Síria i Algèria, que el febrer va visitar per primera vegada la regió i es va declarar partidari de **buscar una solució al conflicte que tingués en compte el dret a l'autodeterminació de la població sahrauí**. També és de destacar que a mitjan març un informe de la delegació del Parlament Europeu que va visitar el Sàhara Occidental va afirmar que el mandat de la MINURSO hauria d'incloure la supervisió dels drets humans en aquest territori, però a final d'abril França es va oposar a la inclusió del monitoratge dels drets humans en el mandat de la MINURSO, després que diverses ONG, com Human Rights Watch i Amnistia Internacional, i altres òrgans, com la Delegació Magrib del Parlament Europeu, haguessin sol·licitat aquesta modificació. D'altra banda, el Consell de Seguretat va aprovar per unanimitat la pròrroga per un any del mandat de MINURSO, i alhora va instar el Marroc i el Front POLISARIO, a negociar sense condicions prèvies i de bona fe. Així mateix, ja que l'enviat personal del secretari general de l'ONU per al Sàhara va considerar que actualment no es complien les condicions per a una represa de la **negociació, es va aprovar la celebració prèvia de "discussions informals" entre les parts**. Les negociacions estaven interrompudes des de març de 2008. Durant les discussions del Consell de Seguretat, el representant francès, el ministre d'Exteriors Jean-Maurice Ripert, es va mostrar a favor del pla d'autonomia ofert pel Marroc, mentre que el seu homòleg dels EUA, Susan Rice, simplement va ressaltar que el conflicte durava des de feia massa temps. Respecte a les reaccions del Front POLISARIO a la votació del Consell de Seguretat, el responsable del grup, Ahmed Bujari, va criticar l'actitud de França i va afirmar que l'òrgan de l'ONU utilitzava una doble vara de mesurar.

A final de juliol el rei de Marroc, Mohamed VI, va anunciar que posava en marxa un **procés autonòmic al Sàhara Occidental**. En el seu discurs del tron i coincidint amb el desè aniversari de l'entronització, el monarca va anunciar la **creació d'una comissió consultiva que al cap d'uns mesos li presentaria un pla per implementar una regionalització avançada al país**, que fins ara s'ha caracteritzat per una organització altament centralitzada. Segons va anunciar, el procés començarà per les anomenades províncies del sud (el Sàhara Occidental), que s'haurien de convertir en un model per a la resta del Marroc. A mitjan agost, i després de dos dies d'encontre informal en un hotel de Dürnstein (Àustria), el Marroc i el Front POLISARIO van acordar reprendre les negociacions sobre el Sàhara Occidental, desbloquejant així uns contactes que es trobaven paralyzats des de feia **18 mesos**. El promotor de la cita va ser l'enviat personal del secretari general de l'ONU per al Sàhara Occidental, Christopher Ross, que va assegurar que

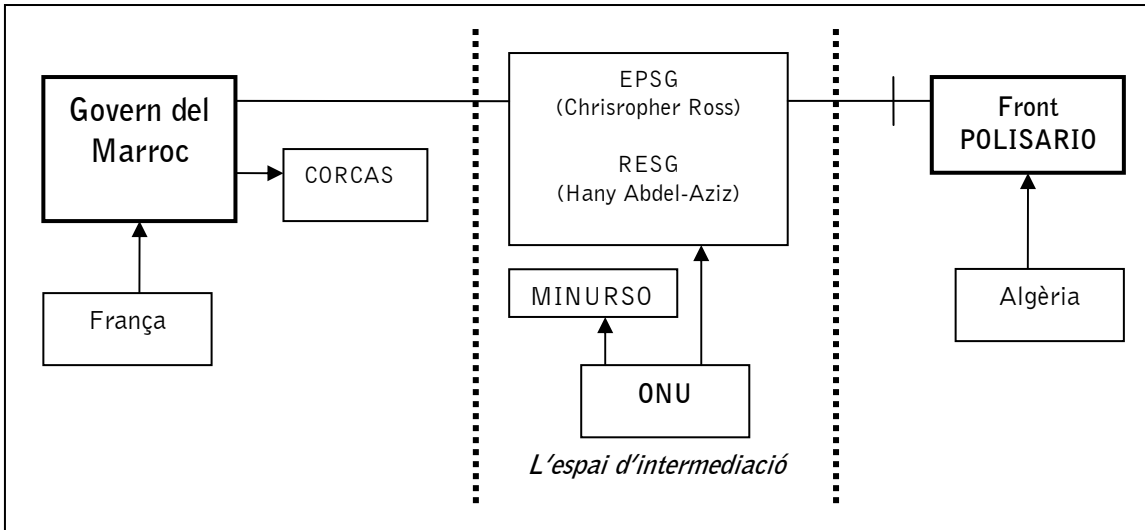
aquestes converses preliminars s'havien produït en un clima de compromís seriós, confiança i respecte mutu. Va quedar pendent la definició de dates i el lloc per a aquestes negociacions, la cinquena ronda després de les celebrades a Manhasset (Nova York). A l'obertura i a la sessió de clausura d'aquestes converses van assistir-hi representants de Mauritània i d'Algèria. Segons va transcendir en informes de premsa, el Marroc i el Front POLISARIO van mantenir les seves actituds —Rabat va insistir en la proposta d'autonomia sota sobirania del Marroc, mentre que el POLISARIO va exigir un referèndum d'autodeterminació que inclogués l'opció d'independència— ; no obstant això, van avançar en un acord de principi perquè les famílies sahrauís residents al Sàhara Occidental o en els campaments de refugiats de Tindouf poguessin viatjar per terra sota la supervisió de l'ONU per visitar-se mútuament. Fins llavors, per reunir-se durant uns dies les famílies s'havien d'apuntar a una llista per volar en un avió de l'ONU, i s'iniciava una espera que podia tardar anys. Aquests acostaments es van veure alterats, tanmateix, a mitjan setembre quan l'alt comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats, Antonio Guterres, va rebaixar a la meitat la xifra de refugiats sahrauís als campaments de Tindouf, al sud-oest d'Algèria, respecte a la xifra proporcionada pel Front POLISARIO. El moviment, que defensa la independència del Sàhara Occidental, va assegurar que hi havia 165.000 refugiats en territori algerià. L'octubre, l'egipci Hany Abdel-Aziz va ser nomenat representant especial del secretari general per al Sàhara Occidental i cap de la MINURSO.

Fets més significatius de l'any

- En nou enviat personal per al Sàhara Occidental del secretari general de l'ONU, Christopher Ross, es va declarar partidari de buscar una solució al conflicte que tingués en compte el dret a l'autodeterminació de la població sahrauí.
- El rei del Marroc, Mohamed VI, va anunciar que posava en marxa un procés autonòmic al Sàhara Occidental i la creació d'una comissió consultiva que en uns mesos li presentaria un pla per implementar una regionalització avançada al país.
- Després de dos dies d'encontre informal en un hotel austríac, el Marroc i el Front POLISARIO van acordar reprendre les negociacions sobre el Sàhara Occidental, desbloquejant així uns contactes que es trobaven paralitzats des de feia 18 mesos.
- L'alt comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats, Antonio Guterres, va rebaixar a la meitat la xifra de refugiats sahrauís als campaments de Tindouf, al sud-oest d'Algèria.

Pàgines web

- ARSO (www.arso.org)
- CORCAS (20six.fr/corcas)
- Govern del Marroc (www.mincom.gov.ma/french/reg_vil/regions/Sàhara)
- ICG (www.crisisgroup.org)
- MINURSO (www.un.org/Depts/dpko/missions/minurso)
- Nacions Unides (www.un.org/spanish/documents)
- RASD- Sàhara Press Service (www.spsrasd.info)

linex0

AMÈRICA LLATINA

COLÒMBIA

Context del conflicte

El conflicte armat a Colòmbia té unes arrels molt profundes, que van més enllà de l'aparició de les guerrilles actuals els anys seixanta. A la violència que caracteritza les relacions entre liberals i conservadors des del segle XIX fins a l'època del Front Nacional (1958-1978), s'hi ha d'afegir la repressió contra qualsevol opció política alternativa. Així, la política al servei dels interessos de l'elit, l'exclusió social i la falta d'opcions democràtiques d'oposició expliquen l'aparició dels diferents grups guerrillers dels anys seixanta i setanta, entre ells les Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia (**FARC**) i l'Exèrcit d'Alliberament Nacional (**ELN**), tots dos nascuts el 1964 i que actualment compten amb uns 10.000 i 3.000 efectius, respectivament. La violència es va agreujar amb l'aparició, a principis dels anys vuitanta, dels grups paramilitars, especialment les Autodefenses Unides de Colòmbia (**AUC**), per dur a terme la lluita contrainsurgent. A aquest context de violència s'hi ha d'afegir el fenomen de la producció i l'exportació de droga, que ha fet encara més complex aquest conflicte, del que la població civil n'és la principal víctima.

Població: 44 milions d'habitants
Superfície: 1.139.000 km ²
PIB: 180.400 milions de \$
Renda per habitant: 4.100 \$
IDH: 77 (de 192)
Població desplaçada: entre 2 i 4 milions
Població refugiada: 450.000
Actors armats: FARC, ELN, AUC, nous grups paramilitars
Facilitacions: Església catòlica, OEA, Cuba, Espanya, França, Noruega, Suïssa, Veneçuela, Piedad Córdoba

Antecedents del procés de pau

Des dels anys vuitanta s'han anat produint múltiples esforços de construcció de pau, tant per part dels actors en conflicte com de la societat colombiana. El 1982, el president Betancur va convocar les guerrilles a un acord de pau. Dos anys després, les FARC ordenaven un alto el foc que va durar formalment fins al 1990, quan el president Gaviria va ordenar un atac contra el centre de comandament de les FARC. El 1990, i després d'una llarga negociació, es va desmobilitzar la tercera guerrilla del país, M-19, i fruit d'aquesta negociació es va aprovar una nova Constitució el 1991 que formalment consolidava l'Estat de dret. També el 1991 es van desmobilitzar d'altres grups (EPL, PRT, MAQL), el 1992 el CER, el 1994 la CRS, MPM, MMM i FFG, i el 1998 el MIR-COAR. Pel que fa a les guerrilles que no es van desmobilitzar aleshores, el 1991 i el 1992 es van celebrar trobades a Caracas i Tlaxcala (Mèxic) entre el Govern i la Coordinadora Guerrillera Simón Bolívar, de la qual formaven part les FARC, l'ELN i l'EPL, però les converses del 1992 van quedar suspeses després que les FARC assassinessin un ministre que tenien segrestat. El 1995, la Conferència Episcopal Colombiana va crear la Comissió de Conciliació Nacional (CCN) i, el 1997, el president Samper va proposar de crear un Consell Nacional de Pau, format per institucions i la societat civil. El gener del 1999, el secretari general de les Nacions Unides va nomenar Jan Egeland com a primer delegat per a Colòmbia, i tres anys després el va substituir per James Lemoyne.

El suport internacional a la recerca d'un procés de pau va tenir el seu punt àlgid durant el mandat del president Andrés Pastrana, que va mantenir la convicció que es podia negociar enmig del conflicte i sense un alto el foc. A finals de 1998, el president Pastrana va permetre la desmilitarització d'una àmplia zona del país per negociar amb les **FARC**, amb les quals va acordar una Agenda de 12 punts i, posteriorment, es va conformar una Taula Nacional de Diàlegs i Negociació, així com un Comitè Temàtic. El març del 2001 es va establir el Grup d'Amics del procés amb les FARC, conformat per Canadà, Cuba, Espanya, França, Itàlia, Mèxic, Noruega, Suècia, Suïssa i Veneçuela. El febrer del 2002, però, es va interrompre definitivament el diàleg

amb les FARC, després de diverses crisis i que aquesta guerrilla hagués segrestat un avió. Després de la ruptura de les negociacions amb les FARC, la conjuntura va canviar radicalment, ja que el nou president Álvaro Uribe va arribar al poder amb un programa de "seguretat democràtica" basat en la militarització de l'espai públic i en el combat militar a les guerrilles, amb el suport dels EUA mitjançant el Pla Colòmbia. Des d'aleshores no s'han reprès les negociacions amb les FARC, més enllà dels acostaments per assolir un acord humanitari.

El febrer del 2005, el secretari general de l'ONU va suspendre la missió de bons oficis per buscar un acostament amb les FARC, després de sis anys d'activitat, ja que va reconèixer la impossibilitat de fer aquesta tasca i de poder mantenir un contacte directe amb els responsables de la guerrilla. El premi Nobel de la Pau i arquebisbe sud-africà Desmond Tutu va invitar els líders de les guerrilles a visitar Sud-àfrica per conèixer el procés de transició i reconciliació del país. La proposta va ser rebutjada per les FARC, tot i que aquesta guerrilla havia sol·licitat la configuració d'un nou grup de països amics per facilitar la recerca d'una sortida del conflicte armat. El Govern dels EUA va rebutjar una nova proposta de diàleg formulada pel portaveu de les FARC Raúl Reyes, i va insistir que no negociava amb terroristes. Respecte a l'acord d'aspectes humanitaris, el Govern va fer diverses propostes que foren rebutjades per les FARC. Les FARC van insistir a dur a terme trobades en dos municipis on les forces de seguretat es retirarien durant les converses per garantir la seguretat, una condició que el Govern no va acceptar. De la mateixa manera, les FARC van rebutjar una proposta de l'Església catòlica per iniciar un prediàleg a l'exterior i sense condicions. A mitjan desembre de 2005, però, el Govern va acceptar una proposta presentada per la Missió Tècnica Exploràtoria —formada pels governs de França, Suïssa i Espanya— en la qual s'establí un sistema de seguretat que podria permetre als representants del Govern i de les FARC de trobar-se en una zona de 180 km² a prop del municipi de Pradera (Valle). Al final, aquesta proposta no va ser acceptada per les FARC.

El maig del 2006, el president Álvaro Uribe va manifestar en ser reelegit (amb un 62,2 % dels vots) que examinaria amb el seu equip la manera d'iniciar camins de pau amb aquesta guerrilla, per la qual cosa va mantenir una reunió amb l'exministre Álvaro Leyva, que havia mitjançat en el passat amb les FARC. Els empresaris colombians, per la seva banda, van manifestar estar disposats a donar suport a una negociació amb la guerrilla. Prèviament, el Govern havia rebutjat possibles diàlegs regionals amb les FARC mentre la guerrilla no declarés un cessament de les hostilitats. El fet més significatiu, però, va ser **l'inici d'acostaments amb la guerrilla de les FARC** en acabar el tercer trimestre, després de quatre anys sense negociació. El juliol del 2006, el portaveu de les FARC, Raúl Reyes, va sol·licitar a la UE que retirés el seu grup de les llistes terroristes, i va convidar aquest organisme europeu a col·laborar en la recerca de camins per a la pau a Colòmbia. A principis de setembre, l'alt comissionat per a la Pau va impulsar la creació d'un únic front que permetés un canal únic de comunicació amb les FARC, grup que va aprofitar la celebració a l'Havana de la Cimera de Països No Alineats per sol·licitar la seva col·laboració en la solució del conflicte armat, i va mostrar la seva disposició a enviar emissaris a qualsevol país interessat o a rebre delegacions internacionals als seus campaments. Dies després, el Govern colombià es va mostrar disposat a autoritzar una "zona de trobada" al Departament del Valle per iniciar converses amb les FARC que permetessin assolir un acord humanitari i **l'inici d'unes negociacions polítiques** amb aquest grup. A principis d'octubre, i amb una velocitat inusual, **la guerrilla de les FARC i el Govern van intercanviar comunicats amb propostes** que no només obrien la via a un possible acord humanitari sinó a unes posteriors negociacions de pau. El Govern es va mostrar partidari, per primera vegada, d'un desallotjament militar limitat en el temps de dos municipis del departament del Valle, i fins i tot va considerar viable la possibilitat de convocar una Assemblea Constituent com a final del procés de pau. L'Estat Major de les FARC, per la seva banda, en una carta adreçada a les tres branques del poder públic de Colòmbia, va reiterar la seva proposta de discutir, als municipis de Pradera i Florida, l'intercanvi de persones segrestades per guerrillers presos, i va proposar continuïtat als contactes per entrar a parlar d'una pau definitiva. Amb aquest propòsit va exigir el desallotjament militar de dos departaments del sud del país, la suspensió de les ordres de captura contra els seus dirigents, que la comunitat internacional deixés d'identificar-los com a terroristes, i el reconeixement

presidencial de l'existència d'un conflicte social i armat. La principal novetat va ser la disposició a discutir un cessament bilateral dels enfrontaments armats, i la divulgació d'una agenda concreta amb els punts que volien discutir.

Proposta temàtica de les FARC duta a terme el 2-10-2006

1. Desmilitaritzar els departaments de Caquetá i Putumayo per iniciar converses de pau
2. Suspendre les ordres de captura per als integrants de l'Estat Major Central
3. Sol·licitar a la comunitat internacional suspendre la qualificació d'organització terrorista de les FARC
4. Reconèixer l'existència del conflicte social i armat
5. Suspendre els operatius militars a escala nacional
6. Atorgar plenes garanties per al desplaçament de membres de l'Estat Major Central en els dos departaments citats
7. Les trobades Govern-FARC es faran de cara al país
8. Explorar camins que conduixin a un cessament bilateral del foc i analitzar la solució política al conflicte social i armat, tot portant a la taula els materials per discutir-lo:
 - Agenda Comuna del Caguán i Plataforma per a un Nou Govern de Reconciliació i Reconstrucció nacional
 - Paramilitarisme de l'Estat
 - Depuració de les forces armades vinculades al paramilitarisme
 - Llibertat immediata per a la població civil acusada de vincles amb la guerrilla
 - Reparació econòmica per part de l'Estat a tots els afectats pel conflicte intern
 - El TLC amb els Estats Units
 - Reforma Agrària immediata que inclogui la restitució de propietats sobre finques i parcel·les a la pagesia afectada pel conflicte
 - Retorn dels desplaçats a les seves àrees
 - Reforma urbana
 - Política d'estupefaents
 - Tractat d'extradició
 - Assemblea Constituent
 - Política energètica

Pocs dies després, però, i malgrat l'interès que va despertar aquesta proposta, en una allocució pública el president Álvaro Uribe va suspendre tot acostament a la guerrilla de les FARC i va demanar a la comunitat internacional ajuda militar i d'intel·ligència "per poder avançar en l'operació militar de rescat dels segrestats", després que hagués esclatat un cotxe bomba a l'aparcament de l'Escola Superior de Guerra, amb un resultat de 25 persones ferides. A finals de l'any 2006, però, el president no va descartar obrir nous canals de comunicació si les FARC feien un gest significatiu.

A començaments de l'any 2007, el president Álvaro Uribe va autoritzar nous contactes amb les FARC per part del grup de països amics (Espanya, França i Suïssa) per reprendre el tema d'un acord humanitari. Segons l'alt comissionat per la Pau, Luís Carlos Restrepo, el Govern no estava disposat a avançar si hi hagués una proposta factible amb un gest de bona voluntat i sense actes terroristes com ara cotxes bomba o similars. D'altra banda, diversos congressistes demòcrates dels EUA van oferir-se per mediar entre el Govern i les FARC en un eventual intercanvi humanitari, una proposta ben rebuda pel Govern. També es va saber que aquesta guerrilla havia celebrat la seva 9a Conferència Nacional, després de 14 anys de l'anterior. A finals de maig, el president Álvaro Uribe va anunciar l'excarceració de més d'un centenar de presos de la guerrilla, per propiciar l'alliberament dels segrestats que estaven a mans d'aquesta organització. Per sol·licitud del president de França, Nicolás Sarkozy, el president Uribe també va decidir excarcar al dirigent Rodrigo Granda, que posteriorment va rebre permís per traslladar-se a Cuba. Les FARC, per la seva banda, van qualificar l'alliberament de presos d'engany, però es van reservar la possibilitat que Rodrigo Granda pogués exercir de verificador d'un possible intercanvi humanitari. A finals de juny, tanmateix, les FARC van assassinar a onze dels dotze diputats del

departament del Valle que tenien segrestats des de feia cinc anys, en unes circumstàncies no clarificades totalment, la qual cosa va suposar un trencament de les possibilitats d'avançar a curt termini cap a una negociació humanitària i política amb aquesta guerrilla. Davant d'aquesta situació, **el president de Veneçuela es va oferir per assolir un intercanvi humanitari, una actitud que inicialment va rebre l'acceptació del president colombià i el suport del Govern dels EUA.** El president colombià va autoritzar la senadora Piedad Córdoba perquè fes gestions amb les FARC. Diversos mandataris llatinoamericans van oferir-se igualment per arribar a aquest acord humanitari. En un principi, aquesta iniciativa va obtenir un gran suport internacional. Així, representants de 112 governs membres del grup de Països No Alineats (NOAL) van emetre una declaració de suport al president Hugo Chávez en la seva gestió facilitadora per a la pau a Colòmbia. Pocs mesos després, tanmateix, la facilitació veneçolana va produir malestar en el Govern colombià, per raons diverses. El novembre, el president Chávez, en companyia de la senadora Piedad Córdoba y del dirigent guerriller de les FARC Iván Márquez, van fer una presentació davant dels mitjans de premsa i des de la seu presidencial dels continguts de la reunió celebrada dies abans. Poc després, **el president colombià va donar per acabada la mediació del president de Veneçuela per aconseguir un acord humanitari,** la qual cosa va tensar de manera notable la relació entre ambdós països. El desembre, però, el president Álvaro Uribe va **autoritzar l'Església catòlica colombiana perquè exercís de facilitador,** i va autoritzar una zona de trobada amb les FARC de 150 km², durant un mes, en una zona rural i poc habitada. A finals d'any, amb tot, les FARC van anunciar l'alliberament de dues persones segrestades i del fill d'una d'elles que havia nascut en captiveri, a través del Govern veneçolà. Aquest alliberament es va produir els primers dies de gener de 2008.

A principis de gener de 2008, les FARC van deixar en llibertat, amb la mediació del president veneçolà Hugo Chávez, Clara Rojas i Consuelo González, després de sis anys de captiveri i de múltiples gestions per aconseguir-ne l'alliberament. Després d'això, el president de Veneçuela Hugo Chávez va sol·licitar al Govern de Colòmbia i a altres governs del món que les guerrilles de les FARC i l'ELN fossin retirades de les llistes terroristes i que se'ls reconeguéssin l'estatus de forces bel·ligerants perquè, segons ell, eren veritables forces insurrectes amb un projecte polític i bolivarià, fet que va generar un profund malestar en el Govern colombià, el qual a principi de febrer va ordenar a les forces armades que localitzessin els campaments de les FARC on hi haguessin persones segrestades i que els assetgessin per, posteriorment, dur a terme accions que conduïssin a l'alliberament dels segrestats. Però, poc després, les FARC van anunciar l'alliberament unilateral de tres polítics segrestats que serien entregats a Chávez i a la senadora Piedad Córdoba, en territori colombià, o a les persones que ells designessin. Aquesta notícia va ser difosa per la direcció de l'organització dos dies abans que se celebrés la **jornada mundial de protesta contra el segrest,** que es va celebrar a les principals ciutats de Colòmbia i a moltes ciutats del món, amb una participació multitudinària. Setmanes més tard, es va celebrar una altra jornada de mobilitzacions multitudinàries convocada pel Moviment de Víctimes de Crims d'Estat, que va ser criticada pel Govern perquè considerava que estava manipulada per les FARC. Les marxes van exigir a l'estat que les víctimes fossin compensades, que se sabés la veritat sobre els crims comesos i que se sancionés els victimaris. Paral·lelament, Brasil i França treballaven en la **conformació d'un nou grup internacional per a l'acord humanitari** que estaria integrat, a més, per Veneçuela, Argentina, Cuba, Espanya i Suïssa. Per posar en marxa aquesta iniciativa es requeria l'aprovació del president Uribe i el coneixement del president Chávez. D'altra banda, el Secretariat de les FARC va afirmar que el Govern d'Espanya i l'Església catòlica s'havien autoexclòs de qualsevol tasca de facilitació per a l'acord humanitari en posar-se a favor del Govern d'Uribe. A pesar de l'oferiment de diversos països, la crisi en les relacions entre els estats de Colòmbia i Veneçuela es va agreujar amb les acusacions del mandatari veneçolà contra sectors del Govern colombià de donar suport a la presència de paramilitars en territori de Veneçuela, fet que va qualificar de greu amenaça per a la seguretat del seu país. A final del mes de febrer, les forces armades de Colòmbia van llançar un atac nocturn per aire i terra contra un campament de les FARC localitzat en territori equatorià en què va morir Raúl Reyes, tercer comandant en la línia de comandament d'aquesta guerrilla, i 22 guerrillers més. El president Correa va declarar que el president Uribe l'havia enganyat, perquè l'atac no va ser en absolut una acció "en calent",

sinó una operació planificada en la qual, deliberadament, s'havia violat la sobirania i la integritat territorial de l'Equador. La crisi va ser abordada per la cimera del Grup de Rio, organisme sobre el qual no té ingerència directa el Govern dels EUA, que havia donat suport incondicional al Govern de Colòmbia. En la cimera del Grup de Rio es va aprovar, per consens, la Declaració de Santo Domingo, en la qual es va establir el rebuig a la violació de la integritat territorial de l'Equador i es va reafirmar el principi que el territori d'un estat era inviolable i no podia ser objecte d'ocupació militar ni d'altres mesures preses per un altre estat, directament o indirectament, fos quin fos el motiu, ni que fos de manera temporal. D'altra banda, el Govern colombià va revelar que, en els tres ordinadors confiscats a Raúl Reyes, hi havia informació altament comprometedora que demostrava l'existència d'uns vincles estrets entre els governs de l'Equador i Veneçuela amb la guerrilla de les FARC. No obstant això, pocs dies després, els presidents Chávez, Correa, Ortega i Uribe van declarar que s'havia superat la crisi i es van comprometre a restablir les respectives legacions diplomàtiques. Mentrestant, el Secretariat de les FARC va anunciar que Joaquín Gómez va ascendir com a membre ple d'aquest organisme de direcció. El mes de març, les FARC van rebre un altre sotrac en la seva estructura de comandament amb l'assassinat d'Iván Ríos per un membre d'aquesta guerrilla. Ríos era membre del Secretariat, màxim organisme de direcció. D'altra banda, el president Uribe va enviar un missatge a les FARC en el sentit que aquell era el millor moment per assegurar a la mesa de negociacions per pactar la pau. El segon trimestre de l'any el president veneçolà **Hugo Chávez va fer una crida a les FARC perquè alliberessin tots els retinguts en el seu poder sense demanar res a canvi**, com un gest de pau que ajudaria a obrir el camí en les negociacions de pau, amb la cooperació d'un grup de països, entre els quals n'hi hauria uns quants de l'Amèrica Llatina, Europa i els EUA. Un altre fet summament destacable va ser la **mort del màxim dirigent de les FARC Manuel Marulanda, àlies Tirofijo**, el 26 de març, per una aturada cardíaca segons aquesta guerrilla, la qual va anunciar al seu torn que, per unanimitat, **Alfonso Cano va ser designat primer comandant d'aquesta guerrilla**, el qual continuaria conduint les FARC fins a aconseguir els seus objectius estratègics, i alhora va reiterar la disposició de concretar amb el Govern l'acord humanitari i la recerca de la solució política del conflicte intern. El president Uribe va oferir als guerrillers de les FARC de deixar-los en llibertat condicional i enviar-los a un país —que podria ser França— si desertaven del grup i alliberaven Ingrid Betancourt i altres segrestats; a més, els va oferir importants sumes de diners com a recompensa.

El tercer trimestre, el conflicte va transcórrer dominat pel sentiment que no era possible entaular negociacions de pau amb les guerrilles a causa dels escàndols provocats per l'anomenada "parapolítica", l'inici d'un procés denominat "farcpolítica" i les tensions amb els països veïns. **A final de juny es va produir l'alliberament de 15 ostatges per les FARC** en una operació summament controvertida, entre altres aspectes, per haver utilitzat il·legalment l'emblema de la Creu Roja i pels dubtes sobre si s'havien comprat els serveis dels comandaments guerrillers que custodiaven els segrestats. Entre els alliberats hi havia l'excandidata presidencial Ingrid Betancourt, els tres agents d'intel·ligència nord-americans i onze militars més. El ministre de Defensa colombià Juan Manuel Santos va instar les FARC a alliberar la resta d'ostatges i a posar fi al conflicte per mitjà de la sortida negociada. Ingrid Betancourt, en les primeres declaracions un cop en llibertat, va dir que creia que la pau era possible a Colòmbia i va convidar les FARC i el Govern a negociar el cessament definitiu de la confrontació armada. El president Hugo Chávez va expressar la seva complaença per l'alliberament dels ostatges i va reafirmar que els temps de lluita armada revolucionària havien passat; així mateix, va convidar les guerrilles colombianes a negociar la pau amb el Govern i a sumar-se a l'onada de canvis per la via democràtica que es duu a terme a l'Amèrica Llatina. **El comissionat de Pau Luis Carlos Restrepo va declarar que, en endavant, el Govern buscava el diàleg directe amb les FARC sense l'ajuda de mediadors**, després d'estigmatitzar totes les persones que els últims anys havien intentat establir ponts entre la guerrilla i el Govern colombià. Mitjans de premsa van revelar parts d'un comunicat de les FARC, firmat per Alfonso Cano, que hauria estat emès un mes abans de l'operació Jaque en què van ser alliberades 15 persones segrestades, en el qual les **FARC expressaven la seva disposició de mantenir trobades directes amb el Govern per negociar l'acord humanitari**, encara que no a obrir una negociació política. El comunicat també informava de la designació d'Iván Márquez com a

nou responsable del front internacional de les FARC, funció que exercia Raúl Reyes, i de Pablo Catatumbo com a nou responsable del Moviment Bolivarià per a la Nova Colòmbia, organització política clandestina que dirigia Cano fins a la mort de Manuel Marulanda Vélez. El mes de setembre, enmig de l'escalada en la confrontació militar entre la força pública i la guerrilla de les FARC, la senadora Piedad Córdoba va enviar una carta a la guerrilla, firmada per un ampli grup de persones vinculades a l'acadèmia, a l'art, al periodisme i dirigents socials, en què proposava un diàleg públic a través d'un intercanvi epistolar, mitjançant el qual es poguessin identificar els elements per a una agenda que contribuís a aclarir les rutes per a una entesa en favor de l'acord humanitari i la pau amb justícia social. També és destacable que el ministre de Seguretat de l'Equador va proposar constituir una comissió de cinc països amics, escollits per consens entre l'Equador i Colòmbia, perquè verificués les condicions de seguretat a la frontera entre els dos països.

A final d'octubre i a principi de novembre, les FARC van acceptar positivament l'intercanvi epistolar proposat per un ampli grup de personalitats colombianes amb la participació de països de l'Amèrica Llatina disposats a acompanyar el procés, si bé persistien dubtes sobre la manera de dur a terme aquest exercici. D'altra banda, els polítics alliberats per les FARC, Orlando Beltrán i Consuelo González de Perdomo, van anunciar, el mes d'octubre, que havien presentat a Luis Carlos Restrepo, alt comissionat per a la Pau, algunes iniciatives per reactivar l'acord humanitari que permetés l'alliberament dels altres segrestats per les FARC. Van dir que encara que el Govern descartava tota mediació internacional, aquesta era una condició indispensable perquè les parts tornessin a interessar-se per la qüestió. El mes de novembre, el president equatorià Rafael Correa va advertir que si les FARC continuaven atacant les forces armades equatorianes, l'estat es veuria obligat a respondre'ls. A finals de desembre, finalment, en una entrevista feta a Alfonso Cano per una revista espanyola, el màxim responsable de les FARC va presentar un nou "decàleg" d'11 punts, com a síntesi de les aspiracions de les FARC en una eventual plataforma per aconseguir un acord de pau, tal com queden reflectides en el quadre següent, i que concreta de manera més realista la seva plataforma política divulgada tres anys abans, la qual cosa es podria interpretar com un nou enfocament a partir del relleu en el lideratge del grup.

Objectius plantejats per les FARC el desembre de 2008
<ul style="list-style-type: none"> • Una força pública basada en els principis bolivarians de mai utilitzar les armes contra el poble. • Participació democràtica en l'àmbit nacional, regional i municipal en les decisions estratègiques que afectin a cada àmbit. • Parlament unicameral • Independència en l'elecció d'organismes de control institucional, així com en la integració de les altes corts. • Els sectors estratègics de la producció han de ser propietat de l'Estat. L'èmfasi econòmic se centrarà en la producció i en l'autosuficiència alimentària. • Els més rics pagaran més impostos. El 50 % del pressupost nacional es destinarà a qüestions socials i el 10 % a la investigació científica. • Terres productives per als camperols amb grans incentius i ajudes. • Estratègies per mantenir l'equilibri ecològic. • Relacions internacionals sota el principi de la no-intervenció de forces estrangeres. • Legalització de la producció i comercialització de la droga amb estratègies de substitució de cultius. • Respecte als drets de les ètnies i les minories.

Les primeres negociacions entre el Govern i l'ELN daten de 1991 (Caracas i Tlaxcala). El 1998, les dues parts van firmar a Madrid un acord de pau que preveia la celebració d'una convenció nacional. El mateix any, els negociadors de l'ELN es van reunir a Magúncia (Alemanya) amb membres de la societat civil i van signar l'acord "Puerta del Cielo", centrat en aspectes humanitaris. El 1999, Govern i ELN reprenen els contactes a Cuba, i l'any següent el Govern autoritza a crear una zona de trobada al Sud de Bolívar, amb l'acompanyament dels Països

Amics d'aquest procés (Cuba, Espanya, França, Noruega i Suïssa). Això no obstant, el juny del 2000 el president Pastrana va donar per acabats els intents d'arribar a un acord amb aquest grup. El 2002, l'alt comissionat de Pau va celebrar noves rondes exploratòries amb l'ELN des de Cuba, i a mitjan 2004 es van iniciar noves converses exploratòries amb la facilitació de Mèxic.

A principis del 2005 va prosseguir la facilitació de l'ambaixador mexicà Andrés Valencia per aconseguir un acostament a la guerrilla ELN. Després d'una crisi temporal en relació amb el procés de facilitació, a finals de març aquest grup i el Govern colombià van intercanviar propostes encaminades a assolir una negociació directa des de l'exterior (a Mèxic o Cuba), i així superar l'etapa d'acostament i iniciar un procés de pau, en el qual es reforçaria l'acompanyament internacional. Tot i la bona situació, de sobte l'ELN va donar per acabada la facilitació mexicana en desqualificar el paper de Mèxic pel seu vot contra Cuba en la Comissió de Drets Humans de l'ONU. No obstant això, la guerrilla va destacar el paper facilitador alternatiu que podria tenir el grup de Països Amics (Espanya, França, Suïssa, Noruega i Cuba). Durant el tercer trimestre del 2005, van continuar les exploracions entre l'ELN i el Govern, i es va discutir la proposta governamental de crear una taula d'acostament a l'exterior (per un temps breu i definit) i l'acompanyament internacional. El setembre, el president Uribe va autoritzar la sortida de la presó del portaveu de l'ELN Francisco Galán per un període de tres mesos, a fi que pogués avançar converses amb tots els sectors de la societat civil colombiana, i com a resposta a una iniciativa ciutadana (el "Grup de Garants") que va ser igualment aprovada per l'ELN. Aquesta guerrilla havia indicat el que considerava els cinc obstacles que bloquejaven l'inici d'un autèntic procés de pau: la negació del Govern de l'existència d'un conflicte armat; la crisi humanitària; les causes socials, polítiques i econòmiques del conflicte; l'absència d'espais per a la participació de la societat civil; i la falsa negociació amb els grups paramilitars. Dies abans de vèncer el termini, el Govern va renovar per tres mesos la llibertat del portaveu de l'ELN i després va arribar a un acord amb aquesta guerrilla per dur a terme exploracions formals a Cuba durant el mes de desembre, amb l'acompanyament de Noruega, Espanya i Suïssa, que es va denominar "taula d'acostament a l'exterior".

Després d'una primera trobada a l'Havana (Cuba) durant el mes de desembre del 2005, es va fer una segona trobada a la mateixa ciutat el febrer del 2006, després de la qual el president del Govern colombià Álvaro Uribe va concedir un reconeixement com a interlocutors representants de l'ELN a Antonio García, Ramiro Vargas i Francisco Galán, cosa que els va possibilitar viatjar per l'interior de Colòmbia i per l'estranger en haver-se aixecat l'ordre de captura. Totes dues parts van acordar igualment una taula alternativa en què participarien els ambaixadors dels tres països acompanyants (Espanya, Noruega i Suïssa) per tractar "assumptes conjunturals". L'ELN, d'altra banda, va declarar un cessament unilateral d'accions ofensives durant el període electoral parlamentari. A finals de març, el representant de l'ELN, A. García, es va traslladar de Cuba a Colòmbia per mantenir reunions amb representants socials i diplomàtics. El mes d'abril es va dur a terme la tercera ronda exploratòria a l'Havana. Segons el cap militar de la guerrilla, A. García, països com ara Holanda, Suècia, Canadà i el Japó també estarien disposats a donar suport als diàlegs. L'Església catòlica colombiana, per la seva banda, va anunciar que demanaria al Vaticà sumar-se a l'acompanyament internacional del procés de negociació. L'ELN va manifestar la seva disposició a assistir a una nova de negociacions a Cuba a principis d'octubre i va anunciar l'inici d'una campanya política per la pau. El setembre, l'ELN va anunciar que havia dut a terme el 4t Congrés com a màxim esdeveniment intern, en el qual van participar els comandants i delegat de totes les seves estructures guerrilleres. Les conclusions van insistir en la **cerca d'una solució política al conflicte** per a l'obtenció de la pau, entesa aquesta com la superació de les profundes desigualtats, la superació de la crisi humanitària i la construcció d'un "nou Govern de nació, pau i equitat". A més a més, van reiterar que **la lluita política era la forma de lluita principal, inclosa la lluita electoral, per accedir a noves governabilitats locals i regionals**. L'esdeveniment va ratificar la proposta de la Convenció Nacional com l'escenari democràtic incloent per construir un consens nacional per superar els greus problemes que es vivien al país. En aquest sentit, van convidar totes les forces polítiques i socials revolucionàries, patriòtiques i democràtiques a la unitat per fer front als reptes que requereix la construcció d'un nou país en pau i amb justícia social, i van

reconèixer el Pol Democràtic Alternatiu com l'única alternativa d'oposició a la dreta de Colòmbia. A més a més, van convidar la guerrilla de les FARC a treballar per la unitat del moviment insurgent sobre la base de les afinitats però amb respecte per les singularitats de cada organització. El negociador de l'ELN, Antonio García, va anunciar que proposaria al Govern una amnistia per a tots els presos polítics, la celebració de la Convenció Nacional i l'estudi d'una agenda amb temes econòmics i socials per fer front a la crisi del país i la superació de la guerra.

L'octubre de 2006, el Govern i l'ELN van celebrar a Cuba la quarta ronda exploratòria, al final de la qual van destacar l'avenç en el disseny del procés amb l'establiment de dos eixos estructurals cap a un acord base: Ambient per a la pau i la participació de la societat. A mitjans de desembre, el Comandament Central de l'ELN (COCE) va emetre un comunicat en què **mantenia la seva disposició d'acordar un cessament del foc i les hostilitats bilateral amb el Govern**, a més de reclamar la gestació d'un nou Govern de coalició, la formació d'una comissió especial de la veritat a la qual els paramilitars haurien d'informar dels fets i secrets que el país havia de conèixer, iniciar una depuració de les institucions, una solució de fons al narcotràfic sense recórrer a les fumigacions i el rebuig de l'extradició dels colombians. L'endemà, la Comissió de Garants del procés amb l'ELN va fer una roda de premsa en la qual va presentar el seu "full de ruta" per a l'any 2007, que fou criticada per l'alt comissionat per la Pau, Luís Carlos Restrepo, per no haver estat debatuda prèviament entre les parts (Govern i ELN), perquè es tractava de temes de negociació que calia tractar en la propera ronda de negociació, prevista a principis de 2007, a l'Havana.

Francisco Galán, portaveu des de feia 16 anys de la guerrilla, els primers mesos de 2007 li fou concedida la llibertat condicional, i el Govern va atorgar al membre del Comandament Central de la guerrilla, Pablo Beltrán, la condició de membre representant, la qual cosa li donava llibertat de moviment perquè es vinculés a la delegació negociadora de l'ELN, que va passar a ser de quatre persones. A principis de març va concloure a l'Havana la cinquena ronda de converses entre el Govern i l'ELN, amb la participació del premi Nobel de Literatura, Gabriel García Márquez, i sense que les parts fessin públic el contingut de les converses. La delegació de la guerrilla fou encapçalada per Pablo Beltrán, en substitució del cap militar, Antonio García. A mitjans d'abril, el Govern i l'ELN van iniciar una nova ronda de converses, a l'Havana, d'una durada inicial de sis setmanes. A diferència de les cinc rondes anteriors, les parts es van comprometre a arribar a un acord significatiu (anomenat "acord base") per avançar cap a un procés de pau, començant per arribar a algun tipus de cessament de foc i d'hostilitats. Així, **l'ELN va proposar un cessament de foc i hostilitats bilateral, temporal, de caràcter experimental i sense localització de les forces guerrilleres**, i va exigir al Govern que congelés els tràmits per a l'aprovació del Tractat de Lliure Comerç (TLC), entre altres mesures econòmiques i socials. El Govern i l'ELN van iniciar l'agost la vuitena ronda de converses, a l'Havana, sense aconseguir cap resultat ni poder firmar l'anomenat Acord Base, **perquè no es van posar d'acord en la manera de concentrar i verificar els efectius de la guerrilla**. El Govern va insistir en l'exigència que es localitzaren en un o diversos punts, fins i tot a l'exterior, però en coordenades prèviament fixades i amb els noms de totes les persones concentrades, que estarien en possessió d'una comissió verificadora internacional, un aspecte que fou rebutjat per l'ELN, que no estava disposat a revelar la identitat dels seus membres ni a concentrar-se en condicions que els suposessin un desavantatge militar. En aquest ronda, **i per primera vegada, hi van participar membres del Consell Nacional de Pau (CNP)**, una instància creada feia anys i que no s'havia posat en funcionament fins aleshores. El CNP va presentar una proposta de dur a terme la verificació en corredors de mobilitat a 10 zones del país i la presència d'observadors internacionals a cada regió. Els observadors disposarien de mecanismes de comunicació per mantenir permanentment contacte amb els comandants militars i els caps insurgents. El setembre, delegacions del Govern i de l'ELN es van reunir a Caracas, perquè van acceptar la **proposta de mediació del president de Veneçuela, Hugo Chávez**, per ajudar a desbloquejar el procés. Els delegats de l'ELN van iniciar consultes amb el Comandament Central de l'organització per determinar la seva posició en la futura ronda de negociacions. El Consell Nacional de Pau, per la seva banda, va crear una comissió encarregada d'articular en una política pública els esforços que des del Govern i el

sector públic s'avançaven al voltant dels programes de desenvolupament i pau. A més a més, va decidir crear una altra comissió de caràcter permanent per al seguiment dels diàlegs de pau amb l'ELN. Govern i ELN van decidir tornar-se a trobar a finals de desembre, però la tensió creada amb el Govern veneçolà va fer ajornar aquesta ronda fins a principis de l'any 2008, sense que a finals d'any se sabés si es tornaria a fer a l'Havana.

El gener de 2008, l'ELN va expressar la seva complaença pel reconeixement del Govern de Veneçuela, del caràcter polític de les FARC i de l'ELN i per la demanda a la comunitat internacional perquè aquestes organitzacions fossin reconegudes com a forces bel·ligerants i retirades de les llistes d'organitzacions terroristes. Van assegurar que el seu reconeixement com a força bel·ligerant posaria en relleu la necessitat de pactar amb el Govern un acord de regulació de la guerra com a punt de partida per encarar un procés de pau. Amb tot, en acabar el trimestre, no es va obrir cap nova ronda de negociació. L'última va ser el mes d'agost del 2007. A principi del mes d'abril, el portaveu polític d'aquest grup, Francisco Galán, es va reunir amb el president Álvaro Uribe a la Casa de Nariño, amb el propòsit de tractar la paràlisi de les converses de pau que aquesta guerrilla havia mantingut amb el Govern. Galán va declarar que la trobada l'havia fet a títol personal i que renunciava a la guerra més que no pas a les seves conviccions, i que havia estat autoritzat pel Govern per mantenir contacte permanent amb el Comandament Central d'aquesta organització, amb el propòsit de treballar pel retorn a la mesa de negociacions. A més, va dir que lideraria una tasca de construcció d'un consens nacional per a la pau amb tots els actors de la violència al país. D'altra banda, el Comandament Central de l'ELN va retirar la veu a Francisco Galán així com la seva condició de membre de la delegació de l'ELN en els diàlegs amb el Govern, perquè els seus actes i punts de vista no representaven la política de l'ELN, i el deixava en llibertat per desenvolupar la seva opció política de la manera que considerés més pertinent. A final del mes d'abril, el Comandament Central de l'ELN va proposar al país un acord nacional entre totes les forces democràtiques i socials per obrir un procés de pau que es fonamentés en la reconstrucció de la democràcia, la justícia social i el benestar de les majories. Va afegir que s'hauria de començar exclouent els inamovibles per aconseguir un acord humanitari. També va proposar l'impuls d'un pla per abordar la greu crisi humanitària dels desplaçats i la convocatòria d'una assemblea nacional constituent sense exclusions així com d'un referèndum per aprovar la nova carta constitucional. El mes de juny, l'ELN va manifestar que no considerava útil continuar els acostaments amb el Govern colombià, motiu pel qual no es preveia la celebració de cap nova ronda.

El mes d'agost, l'ELN va qualificar de fals dilema el debat sobre la combinació de les formes de lluita que s'havia obert a causa de les declaracions del president de Veneçuela Hugo Chávez i del líder cubà Fidel Castro, en el sentit que la lluita armada a l'Amèrica Llatina havia perdut vigència. Per a l'ELN, la pau, la justícia social, la democràcia i la sobirania nacional eren la causa comuna de l'esquerra colombiana i, per aconseguir-les, s'haurien d'enfrontar a problemes estructurals: la independència i l'autodeterminació com a nació sobirana; el model de societat, l'economia i l'estat al servei de les majories nacionals; la cultura de la moral, la supressió de la màfia i la superació del narcotràfic; i la legitimitat de les estructures armades estatals, paraestatals i guerrilleres. En un altre ordre de coses, el Govern va anunciar la **desmobilització de l'Exèrcit Revolucionari Guevarista (ERG)**, una petita organització guerrillera escindida de l'ELN el 1992, que actuava al departament de Chocó. Els 45 guerrillers que la integraven van lliurar les armes en una cerimònia presidida per l'alt comissionat per a la Pau, Luis Carlos Restrepo, i per autoritats militars.

Respecte de les Autodefenses Unides de Colòmbia (AUC), l'agost de 2002 es va produir una reunificació de la majoria dels grups paramilitars, per fer front a una negociació amb el Govern i amb la mediació de l'Església. El desembre del mateix any, les AUC van declarar el cessament de les hostilitats i el Govern va nomenar una comissió de sis persones per explorar un possible diàleg. Finalment, el juliol del 2003 Govern i AUC signaren l'**acord de Santa Fe de Ralito**, pel qual les autodefenses es comprometien a iniciar una desmobilització total entre finals del 2003 i finals del 2005, a desvincular-se del narcotràfic i a concentrar-se en zones controlades per

l'Estat. A principis del 2005, eren uns 1.600 els efectius desmobilitzats, quan el procés es va estancar per la discussió dels diversos projectes sobre el marc jurídic que calia aplicar als antics combatents. Durant la primera meitat de l'any es van dur a terme debats públics per a la redacció d'una llei de justícia i pau que regulés el procés, que van comportar discussions dins de les mateixes files governamentals. D'altra banda, una Comissió de la UE va visitar els 15 municipis dels Montes de María per estudiar la possibilitat d'impulsar un tercer laboratori de pau a la regió, mentre continuava en marxa el procés de desmobilització. El president Álvaro Uribe va aprovar la polèmica Llei de justícia i pau, un mes després que fos aprovada pel Congrés. En compliment d'aquesta llei, el Govern va establir una Comissió de Reparació a les Víctimes d'accions de grups il·legals. A finals d'any, es va produir una nova crisi en el procés i, en conseqüència, es van aturar les desmobilitzacions. Finalment, el president va autoritzar ampliar el termini previst per a aquesta desmobilització. D'altra banda, l'OEA va augmentar el pressupost i l'equip de persones encarregades de verificar el desarmament de les AUC. A finals de desembre del 2005 s'havien desmobilitzat 15.600 membres de les AUC.

A finals de març, i com a resposta a les denúncies de l'OEA sobre el rearmament de 4.000 desmobilitzats i les accions delinqüencials de molts d'ells, els excomandants de les AUC van assenyalar que, a partir d'aquell moment, deixarien de respondre per les actuacions de la seva tropa desmobilitzada quan cometessin actes delictius. També van afirmar que una de les causes que molts desmobilitzats estiguessin reprenent les armes era la falta d'ofertes laborals o educatives per a aquestes persones. En relació amb aquest problema, el president Álvaro Uribe va assenyalar que entre 15.000 i 20.000 reinserits es podrien convertir en policies cívics que s'ocuparien de carreteres i estadis, sense estar armats. En un altre ordre de coses, la Comissió Nacional de Reparació i Reconciliació (CNRR) va fer públic el seu full de ruta amb la intenció d'iniciar una deliberació nacional que portés a una construcció col·lectiva del que podria arribar a ser el model colombià de reparació i reconciliació a les víctimes del conflicte armat. Poc abans de les eleccions presidencials, el comissionat de Pau Luis Carlos Restrepo va anunciar la pràctica desmobilització de tots els grups paramilitars agrupats com a Autodefenses Unides de Colòmbia (AUC). Més de 30.000 excombatents havien tornat a la vida civil, 1.175 estaven presos i 604 s'havien de presentar als tribunals (com es veurà posteriorment, aquesta xifra va augmentar considerablement). Van ser lliurades 17.000 armes. El Govern va decidir crear una Conselleria Presidencial per a la Reinserció davant del gran nombre de persones desmobilitzades els últims anys. El mes d'abril, el Congrés dels EUA va aprovar una partida de 15,4 milions de dòlars per a aquest procés de desmobilització, condicionats a la cooperació colombiana en l'extradició d'alguns líders paramilitars. El secretari general de l'OEA, d'altra banda, va anunciar la duplicació de les dimensions de la missió de la Mapp-OEA per al seguiment de la desmobilització. L'aspecte polèmic, però, va ser la decisió adoptada el mes de maig per la Cort Constitucional, que va declarar legal la Llei de justícia i pau que regula la desmobilització dels grups paramilitars, però que va retallar diversos beneficis a les persones que hi estaven acollides. La Cort va negar el caràcter polític als grups d'autodefensa, va emfatitzar el dret de les víctimes a la veritat, va retirar tots els beneficis penitenciaris als que no confessessin tots els seus crims, va obligar tots els membres dels grups paramilitars a respondre solidàriament per tots els delictes comesos per l'organització, va oferir més temps a la Fiscalia per dur els processats davant dels jutges i va estipular que els llocs de reclusió funcionarien sota les normes del règim carcerari comú. Aquesta decisió de la Cort Constitucional va comportar una greu crisi per als líders de les AUC, que es van reunir per debatre el seu futur.

El tercer trimestre del 2006, el Govern va anunciar que uns 12.000 paramilitars que no formaven part de les estructures armades deixarien de rebre subsidis, cosa que va generar protestes per part dels dirigents de les AUC. D'altra banda, el primer informe de seguiment dels 35.000 paramilitars desmobilitzats indicava que hi havia 541 presos, 236 morts i que no hi havia informació sobre 141 d'ells. A més, un informe del Govern va assegurar que centenars de desmobilitzats del grup paramilitar AUC s'havien constituït en deu bandes armades noves els últims sis mesos i que estaven vinculades al narcotràfic, al contraban i a l'extorsió. D'altra banda, el Defensor del Poble V. Pérez va assegurar que aquestes estructures criminals estaven en

estat embrionari i que començaven a operar coordinadament, motiu pel qual es va instar les autoritats que duguessin a terme mesures dissuasòries de la seva consolidació. El mes d'agost, dirigents dels paramilitars es van reunir amb l'actual president de Costa Rica i Nobel de la Pau Óscar Arias, per demanar-li que els acompanyés en el procés de desmobilització que duïen a terme amb el Govern d'Álvaro Uribe, a més de suport per a capacitació en qüestions de pau per a membres dels grups paramilitars desmobilitzats, així com les seves gestions per revifar el grup de Contadora com a acompanyant de la pau a Colòmbia. Óscar Arias es va comprometre a tractar aquests temes amb el president Álvaro Uribe durant la seva visita a Colòmbia per participar en la possessió del president en el seu nou mandat. El setembre, el Govern va donar a conèixer els noms dels 2.695 paramilitars de les AUC desmobilitzats que podrien aspirar a ser jutjats sota els paràmetres definits per la Llei de justícia i pau. Entre ells hi havia 15 dirigents demanats en extradició pels EUA per delictes de narcotràfic. Segons el vicepresident Francisco Santos, serien els jutges els encarregats de determinar les persones elegibles. Els dirigents de les AUC van estar reclosos per ordre presidencial al municipi de La Ceja (Antioquia) des del mes d'agost, tot i que encara n'hi havia uns quants que no s'havien lliurat a les autoritats. El mes d'octubre, el Govern va suspendre els salconduïts als caps desmobilitzats i va ordenar la captura dels qui no estaven reclosos, després d'advertir-los que podrien perdre els beneficis de la Llei de justícia i pau. A partir d'aquí, els caps de les AUC van anunciar que revelarien tots els suports polítics i militars que havien rebut des de la seva creació.

La Fiscalia va determinar a principis de 2007 que hi havia indicis que comprometien **80 militars de tenir presumptes lligams amb les AUC, a més de diversos polítics i congressistes**, i un dels màxims dirigents d'aquests grups, Salvatore Mancuso, va afirmar que els paramilitars que s'havien desmobilitzat s'estaven organitzant un altre cop i que ja tenien més de 5.000 combatents a les seves files. El febrer, la ministra de Relacions Exteriors va dimitir el seu càrrec per l'ingrés a la presó del seu germà, acusat de lligams amb el paramilitarisme. La va substituir Fernando Araujo, que feia només dos mesos havia aconseguit escapar de sis anys de captiveri de la guerrilla de les FARC. El segon trimestre de l'any, i en una carta enviada al president Álvaro Uribe, **11 excaps paramilitars reclosos a la presó d'Itagüí, van expressar el seu desig de fer política a les regions on havien exercit el seu poder a través de les armes**. El Govern va respondre amb l'acceptació que els sol·licitants fossin veu política però limitant la seva acció exclusivament a enfortir el procés de desmobilització. El mes de maig, un dels principals dirigents de les AUC, Salvatore Mancuso, va denunciar la implicació de destacats polítics, militars i empresaris en la formació de grups paramilitars. En quatre mesos, es van descobrir més de 700 cadàvers enterrats en fosses, víctimes de la violència paramilitar. **La Comissió Nacional de Reparació i Reconciliació va revelar el mes d'agost que en els dos anys de vigència de la Llei de justícia i pau només s'havien rebut 200 versions lliures de 2.816 postulats**, que havien de ser ateses per només 23 fiscals, la qual cosa posava en dubte l'eficàcia del mecanisme establert per manca de mitjans humans. D'altra banda, **la Cort Suprema de Justícia va negar en una sentència el caràcter de delinqüents polítics als integrants de les AUC**, els dirigents dels quals es trobaven ja dividits quant a les seves posicions davant de la justícia. Cal assenyalar, a més, que el segon semestre de l'any **van aparèixer noves estructures paramilitars vinculades al narcotràfic, amb uns 5.000 combatents**. L'octubre, un informe de control i seguiment sobre el procés de desmobilització dels paramilitars elaborat per la policia colombiana, va establir que des de l'any 2003 fins aleshores havien mort 737 exparamilitars en diferents circumstàncies, principalment en actes violents. També es va saber que entre el desembre de 2002 i l'abril de 2007, 250 dones havien estat assassinades o desaparegudes per grups militars. D'altra banda, la Comissió Interamericana de Drets Humans (CIDH) va assenyalar que el procés de desmobilització paramilitar estava ple de traves, buits i errors sistemàtics. La CIDH va afirmar que moltes de les persones desmobilitzades no formaven part de les estructures paramilitars i que s'hi van incloure per beneficiar-les amb els incentius econòmics que oferia l'Estat. Durant els mateixos dies, els paramilitars desmobilitzats van anunciar a Medellín que havien constituït un partit polític per aspirar a càrrecs d'elecció popular. L'anomenat Moviment Nacional d'Autodefenses Desmobilitzades, va designar com a portaveu un excap del Bloc Cacique Nutibara i com a portaveu civil l'excongressista Rocío Arias. El Govern colombià, per la seva banda, i davant de la gran quantitat de persones que es

personaven com a víctimes (més de 82.000), va decidir fer diversos ajustaments a l'aplicació de la Llei de justícia i pau, com ara fixar un termini als paramilitars perquè compareguessin davant dels fiscals, sota la pena de perdre els beneficis de la Llei i traslladar els seus processos a la justícia ordinària. A més a més, s'implementaran els judicis col·lectius per blocs, segons estaven organitzats i actuaven o segons els crims que haguessin comès col·lectivament. A finals d'any, el Govern va revelar que el procés de desmobilització dels grups paramilitars havia costat al país 227 milions de pesos, que equivalien a 108 milions de dòlars, en els quals s'inclouia l'ajuda econòmica per al manteniment personal que es va donar a cadascun dels seus membres durant 18 mesos.

Un informe del Ministeri de Defensa va establir que durant l'any 2007 es van desmobilitzar individualment 3.192 integrants de grups de manera il·legal, entre els quals hi havia 354 menors d'edat, 255 dels quals provenien de les FARC. El mateix informe va plantejar que, els últims 5 anys les desmobilitzacions individuals van ascendir a 14.470, 8.391 de les quals provenien de les FARC i 1.961 de l'ELN. Els 3.682 restants provenien de grups paramilitars i 436 d'altres grups dissidents. També van informar que 1.780 guerrillers de les FARC, 243 de l'ELN, 9 de l'Exèrcit Revolucionari del Poble (ERP) i 3 de l'EPL van morir com a conseqüència d'enfrontaments amb les forces armades, segons fonts militars. Això no obstant, a final d'any, es van posar en dubte moltes d'aquestes xifres, en descobrir, el mateix Ministeri de Defensa, que les forces armades havien enganyat o retingut molts joves sense recursos per allistar-los a l'exèrcit i, més tard, els havien assassinat els mateixos que els havien reclutat; després els van fer passar per guerrillers que havien mort en combat (els anomenats "falsos positius") amb l'objectiu d'inflar les xifres baixes de la insurrecció. Aquest episodi va comportar la destitució de molts oficials de les forces armades i la renúncia del general Montoya, cap de l'exèrcit colombià.

El segon trimestre de 2008, el president Uribe va anunciar que els 170.000 vigilants privats que hi ha a Colòmbia es vincularien a la xarxa d'intel·ligència que té l'estat per fer front a les guerrilles, al narcotràfic i a la delinqüència en el marc de la política de seguretat democràtica que impulsa el Govern. Aquesta decisió va ser qüestionada per experts en dret internacional humanitari i en drets humans, perquè involucraria organismes del sector privat en funcions que són competència exclusiva de la força pública. Paral·lelament, al llarg de l'any, va augmentar la crisi anomenada "parapolítica" per la qual diferents congressistes i senadors van ser acusats de vincles amb els paramilitars, la qual cosa va crear una crisi institucional de gran importància, que va coincidir amb un increment de la pressió sobre sectors socials, fins al punt que un grup d'experts independents de l'ONU va instar a prendre mesures urgents per protegir els defensors dels drets humans a Colòmbia després d'una onada de violència recent, que incloïa l'assassinat i la intimidació d'activistes de la societat civil, de líders sindicalistes, d'advocats que representen les víctimes i d'indígenes. Aquests últims van protagonitzar manifestacions massives els mesos d'octubre i novembre per reclamar terres i denunciar els assassinats comesos contra els seus líders per part de forces paramilitars. El mes de novembre, la Unitat de Drets Humans de la Fiscalia va assegurar que investigava 780 persones, la gran majoria vinculades al paramilitarisme, per haver reclutat joves que després van ser assassinats i que l'exèrcit va fingir que eren guerrillers que havien caigut en combat. D'altra banda, el procurador general de la nació, Edgardo Enrique Maya, va revelar que hi havia 2.300 servidors públics que eren subjectes d'investigació per execucions extrajudicials. La Comissió Nacional de Reparació i Reconciliació va calcular que, com a mínim, uns 10.000 cossos de víctimes estaven sepultats arreu del país. El Govern, per la seva banda, en una mesura sense precedents, va destituir 27 alts oficials i el comandant de l'exèrcit, el general Mario Montoya.

Durant el primer trimestre de 2008 van continuar les denúncies sobre la presència de **noves estructures d'aquests grups** a diferents parts del país, molt vinculats al narcotràfic. En aquest sentit, les ambaixades de 8 països (Suècia, Espanya, Canadà, Noruega, Veneçuela, l'Equador, Bolívia i l'Argentina) i un grup de 27 institucions defensores dels drets humans, com Human Rights Watch, Human Rights First, Latin America Working Group, Centre per la Justícia i el Dret Internacional (CEJIL) i Amnistia Internacional van alçar, davant del Defensor del Poble i

del Govern de Colòmbia, la seva veu de preocupació i protesta per l'assassinat de 10 sindicalistes els tres primers mesos de l'any i per les amenaces contra opositors del Govern. El mes de maig es va produir un altre escàndol quan el president Uribe va ordenar l'extradició als EUA de 14 dirigents paramilitars que estaven reclosos en presons colombianes emparats per la Llei de justícia i pau. El president va declarar que la decisió estava basada en quatre raons: no havien revelat tota la veritat, no havien entregat els seus béns per a la compensació de les víctimes, havien continuat delinquant des de les presons i havien mentit i difamat. Aquestes extradicions van causar una gran inquietud entre les víctimes, en la mesura que podria suposar la fi del ja lent procés per descobrir els crims comesos per les AUC. El tercer trimestre l'OEA, en el seu últim informe sobre la desmobilització d'aquests grups, va assenyalar que segons dades de la policia **819 paramilitars desmobilitzats havien estat assassinats** i que les morts devien estar relacionades amb disputes pel control de territoris, pugnes entre combatents i la seva negativa a reincorporar-se a altres grups paramilitars. L'informe destacava que la seva preocupació més gran consistia en el fet que l'Estat no hagués definit la situació jurídica dels desmobilitzats, la qual cosa generava incertesa jurídica i es convertia en un estímul perquè molts paramilitars tornessin a agafar les armes. El cap de la Missió de Suport al Procés de Pau de l'OEA, Sergio Caramagna, que ha acompanyat el procés de desmobilització dels paramilitars, va assegurar que la seva oficina havia comptabilitzat que **140.000 persones havien estat reconegudes víctimes dels crims del paramilitarisme**, la qual cosa demostrava tant les dimensions del conflicte com la importància del procés de desmobilització, ja que aquestes persones haurien de ser rescabades i rebre el reconeixement dels seus drets, tal com estableix la Llei de justícia i pau i la Constitució nacional.

El procés de pau el 2009

A començaments d'any l'alt comissionat per a la Pau, Luis Carlos Restrepo, va presentar la dimissió irrevocable després que el president Uribe no respectés la seva decisió d'impedir l'accés dels mitjans de comunicació als llocs on serien traslladats els ostatges després d'haver-se lliurat a la comissió humanitària. No obstant això, Luis Carlos Restrepo va manifestar que es dedicaria a la política per unir els grups partidaris del president Uribe. Restrepo va ser substituït per Frank Pearl, que exercia les funcions d'alt conseller per a la Reintegració i va assumir els dos càrrecs. A mitjan febrer, l'ambaixador dels EUA a Bogotà, William Brownfield, va sorprendre en afirmar que el Govern del seu país estaria disposat a escoltar propostes que contribuïssin a la recerca d'una solució del conflicte colombià i a estudiar la situació jurídica dels presos de les FARC en presons del seu país. Pel seu costat, la senadora Piedad Córdoba i personalitats membres de Colombians i Colombianes per la Pau (CCP) es van reunir per definir els termes de la tercera carta a les FARC i la primera a l'ELN. Sobre això últim, un dels membres va afirmar que amb les FARC s'insistiria en l'abandonament del segrest com a pràctica i a propiciar comportaments de respecte a la població civil mentre duri la confrontació militar, i a l'ELN se li insistiria a reprendre les negociacions amb el Govern per concretar l'"acord base", negociacions que es van interrompre l'octubre de 2007. El president de la Conferència Episcopal de Colòmbia, monsenyor Rubén Salazar, a l'inici de l'Assemblea Nacional de Bisbes, va dir que si hi hagués interès comú entre les parts, Govern i guerrilles, l'Església podria contribuir a crear un ambient que facilités el diàleg i la concertació, i va assegurar que "la solució al conflicte era negociada, no militar".

A final de febrer, des del Congrés dels EUA fonts del Partit Demòcrata van revelar que el finançament del Pla Colòmbia el 2009 es mantindria en 545 milions de dòlars, però canviaria la distribució interna, i es donaria major prioritat a l'ajuda per a programes socials i de suport a la reinserció d'excombatents. A més el nou text del Pla Colòmbia va augmentar la condicionalitat de l'ajuda i demanava al Departament d'Estat que informés regularment el Congrés sobre la situació de drets humans a Colòmbia i fes el seguiment de la desmobilització de les xarxes paramilitars, assegurant que el Govern tallava els vincles amb elles. El març, l'informe final de l'alta comissionada per als Drets Humans de l'ONU, emès després de l'Examen Anual Voluntari a què es va sotmetre el Govern colombià, va considerar **deficients els resultats de l'aplicació de la Llei de justícia i pau, principalment pel que fa a reparació a les víctimes**. Així mateix va considerar que les mesures preses pel Govern per combatre la pràctica de les execucions

extrajudicials no havien aconseguit la reducció d'aquesta pràctica de manera significativa. L'informe va assenyalar l'estat d'indefensió en què es trobaven les comunitats indígenes i els grups afrocolombians, davant l'acció violenta dels actors del conflicte armat que assassinen els membres i els expulsen de les seves terres. El març, en una carta oberta a la guerrilla de les FARC, el Consell Regional Indígena del Cauca (CRIC) va proposar un diàleg epistolar amb aquesta organització insurgent, a la qual va qüestionar la conducta d'agressió i violència contra les comunitats indígenes al sud de Nariño. En to emfàtic, van declarar que les seves comunitats no participen en el conflicte armat i que no donen suport a cap actor armat, van exigir que els seus territoris no s'utilitzin com a escenari de guerra i van demanar responsabilitats per l'assassinat de vuit indígenes de l'ètnia awa, l'autoria de la qual havien reconegut les FARC. El fiscal general de la nació, Mario Iguarán, va revelar l'abril que la Fiscalia investigava **22.000 casos de desaparicions forçades a Colòmbia**, ocorregudes en les quatre últimes dècades. L'alt funcionari va qualificar de genocidi aquesta pràctica i va assegurar que només s'havien trobat 1.040 desapareguts fins al moment. Per la seva banda, l'OEA va designar l'advocat de nacionalitat argentina, Marcelo Álvarez, com el nou cap de la Missió de Suport al Procés de Pau amb els paramilitars, com a substitut de Sergio Caramagna. La fundació País Lliure va demanar al Govern transparència quant al maneig de les xifres sobre el segrest a Colòmbia, ja que en els registres d'aquesta ONG només apareixien 326 persones que romanien segrestades a les mans de les FARC i 240 en poder de l'ELN, mentre que el Govern manejava xifres de 2.801 persones segrestades des de l'any 2006. Un informe de la Unitat de Drets Humans de la Fiscalia va revelar que 426 militars s'havien detingut per execucions extrajudicials, en el marc de l'escàndol que cobria les forces armades pels anomenats falsos positius. En total els processos oberts ascendien a 1.009, en els quals hi havia involucrats 1.666 militars. A mitjan juny, l'Oficina a Colòmbia de l'Alt Comissionat de l'ONU per als Drets Humans va expressar la profunda preocupació per la intercepció de comunicacions de jutges, advocats, líders polítics i sindicals i periodistes, dels organismes d'intel·ligència colombians. Philip Alston, relator especial de l'ONU sobre execucions sumàries i extrajudicials, va acabar una visita a Colòmbia amb una crida a l'exèrcit a reconèixer la gravetat de la situació dels falsos positius. El relator va indicar que l'assassinat de civils va ser incentivat per la política de recompenses del Govern als militars per fer més efectiva la lluita contra els grups insurgents, per la qual cosa va sol·licitar la suspensió immediata d'aquest tipus d'incentiu.

A començaments de setembre, el president Álvaro Uribe va rebre el suport majoritari del parlament en el projecte d'organitzar un referèndum sobre la seva possible reelecció a un tercer mandat. El president de Veneçuela, Hugo Chávez, va proposar durant la Cimera d'UNASUR a Bariloche (Xile) la creació d'un grup regional que s'ocupés de gestionar una iniciativa de pau per a Colòmbia. Aquesta proposta va ser secundada pel president equatorià, Rafael Correa. També s'ha de destacar que en l'informe més recent de la Unitat de Justícia i Pau de la Fiscalia, es va assegurar que els paramilitars havien confessat haver assassinat 21.000 persones els últims 22 anys. L'últim informe de la Fiscalia General de la Nació, publicat l'octubre, va establir que la pràctica de falsos positius, com es coneix a l'acció dels militars d'assassinar persones civils per presentar-les com a guerrillers morts en combat, havia donat fins al moment una xifra alarmant de 2.077 colombians assassinats, entre els quals es trobaven 59 menors d'edat i 122 dones. Per aquests fets la Procuradoria va obrir investigacions contra 2.965 membres de l'exèrcit. Finalment, quant als fets que afectaven el conjunt del país, s'ha d'assenyalar l'increment de la tensió entre Colòmbia i Veneçuela el segon semestre de l'any. La segona quinzena de novembre, el conflicte diplomàtic entre els dos països es va aguditzar per la firma de l'acord d'instal·lació de bases militars dels EUA a terra colombiana, i va discórrer en mig d'un fort llenguatge desqualificador entre els dos governs i entre demandes a entitats multilaterals i cridats a la Comunitat Internacional a reconèixer les raons d'una part del conflicte i de l'altra.

Quant a les FARC, a començaments de febrer, Alfonso Cano, màxim dirigent de l'organització guerrillera, va expressar que el moviment tenia voluntat de dialogar amb l'actual Govern, a partir que s'atorguessin les garanties necessàries per als seus portaveus, i va reiterar la plataforma bolivariana per a un nou Govern, continguda en 11 punts o demandes. Per la seva banda, el

Govern va anunciar que enfortiria el poder dissuasiu de les forces armades a la frontera amb Colòmbia, davant les incursions al seu territori de les guerrilles de les FARC o fins i tot dels militars colombians. Paral·lelament, i enmig de fortes controvèrsies i dificultats es va dur a terme l'alliberament de sis dels ostatges a les mans de les FARC, amb el suport logístic del Brasil, l'acompanyament de la senadora Piedad Córdoba, un grup de Colombians i Colombianes per la Pau i sota la responsabilitat del Comitè Internacional de la Creu Roja. A començaments d'abril el president Álvaro Uribe els va proposar cessar les activitats armades per tres o quatre mesos com a condició prèvia a l'inici d'un diàleg de pau. Prèviament el Govern havia anunciat la nova estratègia per aniquilar la guerrilla que va ser descrita com un salt qualitatiu en la lluita contra els grups armats. El mateix mandatari havia descartat anteriorment tota possibilitat de diàleg o negociació per al canvi humanitari de presoners. El Secretariat de les FARC, en una carta dirigida a Colombians i Colombianes per la Pau (CCP), va rebutjar la petició del president Uribe, i alhora van insistir que qualsevol pas que es vulgui fer cap a la pau requerirà bilateralitat. En aquesta mateixa missiva, es van comprometre a alliberar unilateralment el cap de la Policia Pablo Emilio Moncayo, com un gest en reconeixement a la tasca de CCP, i del professor Moncayo, com per respondre a la sol·licitud i a l'interès dels presidents Hugo Chávez i Rafael Correa. El Secretariat de les FARC va lamentar la mort de 8 indígenes awa a les mans dels seus combatents, en un comunicat dirigit a les comunitats indígenes awa, a Unipa, a Canawari i a Acipap. Les FARC van expressar la disposició a dialogar, per a la qual cosa van designar tres comandants amb la missió de "raonar conjuntament amb vostès (els awa) fins a trobar un escenari de respecte mutu i comprensió que tanqui les portes a qualsevol manifestació de violència en la nostra relació". Gabriel Bisbicuz, líder de la Unitat Indígena del Poble Awa (UNIPA), va dir estar disposat al diàleg i es va declarar en espera de l'autorització del Govern per iniciar-lo, ja que ho consideraven indispensable i inajornable. A final de maig, el membre del Secretariat de les FARC Timoleón Jiménez, en un article titulat "Las FARC no callan", va assegurar que les FARC estaven molt compromeses en la recerca d'una sortida política al conflicte social i armat, perquè així ho havia establert la seva organització i perquè estaven convençuts que la solució al conflicte colombià no havia de ser per la via de la confrontació militar. Va dir a més que es requeria un ambient favorable perquè la pau per la via negociada pogués fructificar, i alhora va demanar als mitjans de comunicació i al Govern no criminalitzar els esforços de pau que fan sectors importants de la societat com CCP i altres iniciatives ciutadanes. A començaments de juliol el president Álvaro Uribe va modificar la decisió de no permetre que la senadora Piedad Córdoba actués en l'alliberament del cap de Policia Pablo Emilio Moncayo i el soldat Josué Daniel Calvo i la va autoritzar perquè, amb l'acompanyament del Comitè Internacional de la Creu Roja (CICR) i de l'Església catòlica, i amb el suport logístic de les forces armades, fes gestions per alliberar simultàniament tots els presoners. Aquesta declaració al principi va provocar grans interrogants, perquè deixava als llimbs l'alliberament del cap Moncayo i del soldat Calvo i perquè a més ometia dir si el Govern alliberaria presos de les FARC. Tanmateix, aquestes declaracions van ser posteriorment matisades pel ministre de l'Interior encarregat amb funcions presidencials per l'absència del president Uribe, en el sentit d'establir que els alliberaments podien donar-se en diversos lliuraments, encara que durant un període de temps definit. A mitjan setembre, el Govern va reiterar la posició en termes molt similars. Dies abans, les FARC, en una carta oberta dirigida a UNASUR i als països de l'ALBA, van destacar la naturalesa complexa del conflicte colombià, que no només era militar sinó polític, econòmic i social, van argumentar que eren una força bel·ligerant i van demanar a aquests dos organismes d'integració ser reconeguts com a tals. A més van expressar la disposició que el conflicte armat es resolgués a través del diàleg i la negociació, per a la qual cosa van proposar que es reprengués l'agenda que s'estava discutint al Caguán. Van estimar que el canvi de presoners era el camí per arribar als diàlegs de pau, i alhora van demanar a UNASUR i a l'ALBA incloure a les seves agendes de treball la solució política del conflicte colombià, com a preocupació permanent dels països llatinoamericans. Les FARC van reiterar que la solució del tema del narcotràfic passava pel fet que les nacions, en una gran assemblea discuteixin i convinguin la legalització del consum de drogues, com en el passat va aconseguir l'alcohol i el tabac. Finalment van expressar la disposició a designar una delegació dels seus membres, si

UNASUR i l'ALBA ho consideraven convenient, per exposar de manera directa els punts de vista i propostes per superar el conflicte colombià.

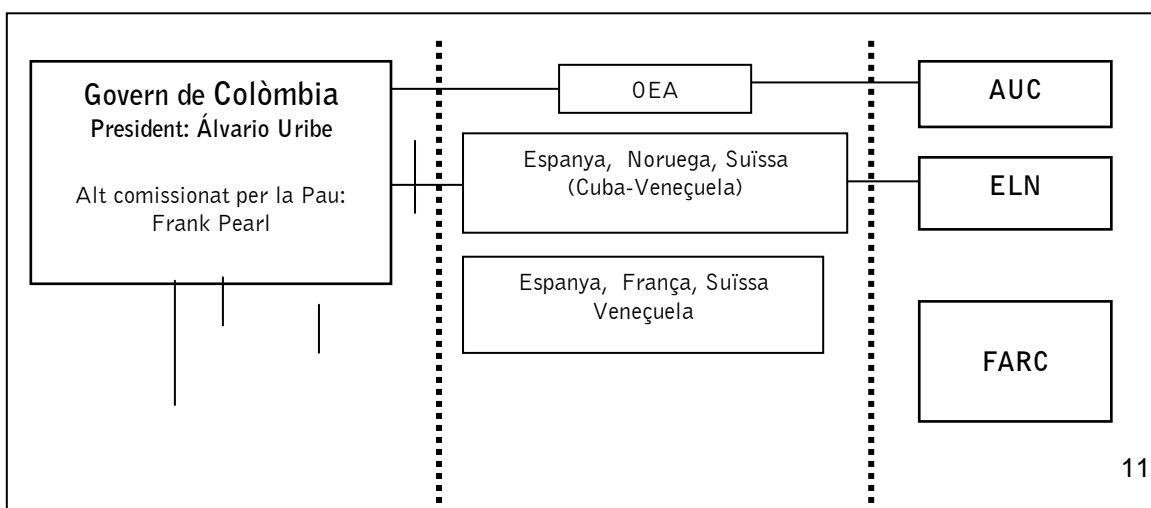
En relació amb el procés estancat amb la guerrilla de l'ELN, a començaments de maig, el Comando Central de la guerrilla esmentada, a la carta de resposta que dirigia a CCP, va plantejar que no hi hauria temes vetats en el marc d'un procés de diàleg i negociació eventual, i va puntualitzar la **disposició que es tractés a la taula els temes del segrest, la desaparició forçada i els presos polítics**. En la missiva van insistir que tots els sectors de la societat haurien de tenir un paper protagonista, al moment de construir els continguts per a la solució política. Finalment, van advertir que no acceptarien cap tipus de precondicions, en al·lusió directa a la interposada per l'anterior alt comissionat per a la Pau Luis Carlos Restrepo, que va exigir la concentració dels combatents i militants de l'ELN i les identificacions corresponents, per materialitzar una cessació de focs i hostilitats. A final de maig, el primer comandant de l'ELN, Nicolás Rodríguez Bautista, en carta pública dirigida al seu homòleg de les FARC, Alfonso Cano, va expressar la disposició a aturar tot seguit els greus enfrontaments armats entre les dues organitzacions, en algunes regions del país. A començaments de setembre, el **Comando Central de l'ELN**, en una carta enviada al president equatorià Rafael Correa, que assumia la presidència d'UNASUR, va demanar a aquest organisme d'integració regional que **acompanyés un procés de solució política del conflicte intern colombià**. Asseguraven a la carta la voluntat de pau i de maneig polític i diplomàtic dels conflictes, a més d'afirmar que la solució política del conflicte a Colòmbia passava per la solució dels actuals conflictes amb Veneçuela i l'Equador.

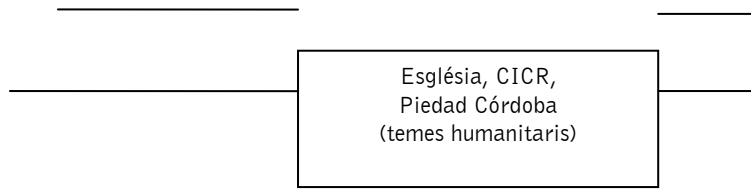
Fets més significatius de l'any

- L'alt comissionat per a la Pau, Luis Carlos Restrepo, va presentar la dimissió irrevocable i va ser substituït per Frank Pearl, que exercia les funcions d'alt conseller per a la Reintegració i va assumir els dos càrrecs.
- L'informe final de l'alta comissionada per als Drets Humans de l'ONU, emès després de l'examen anual voluntari a què es va sotmetre el Govern colombià, va considerar deficientes els resultats de l'aplicació de la Llei de justícia i pau, principalment en el tema de reparació a les víctimes.
- Durant el segon semestre de l'any va augmentar la tensió entre Colòmbia i Veneçuela, arran d'un acord entre els Estats Units amb Colòmbia per a l'ús de set bases militars.
- Alfonso Cano, màxim dirigent de l'organització guerrillera FARC, va expressar que el seu moviment tenia voluntat de dialogar amb l'actual Govern, a partir que s'atorguessin les garanties necessàries per als seus portaveus, i va reiterar la plataforma boliviana per a un nou Govern, continguda en 11 punts o demandes. El president Álvaro Uribe els va proposar cessar les activitats armades durant tres o quatre mesos com a condició prèvia a l'inici d'un diàleg de pau.
- Les FARC van demanar a UNASUR i a l'ALBA incloure a les seves agendes de treball la solució política del conflicte colombià.
- La guerrilla de l'ELN va puntualitzar la disposició que es tractés a la taula els temes del segrest, la desaparició forçada i els presos polítics, i en una carta enviada al president equatorià Rafael Correa, que assumia la presidència d'UNASUR, va demanar a aquest organisme d'integració regional que acompanyés un procés de solució política del conflicte intern colombià.

Pàgines web

- Alt Comissionat per a la Pau (www.altocomisionadoparalapaz.gov.co)
- Casa de Paz (www.casadepaz.org)
- Colòmbia Libre (AUC) (www.colombialibre.org)
- El Colombiano (www.elcolombiano.terra.com.co/pd.asp)
- El Espectador (www.elespectador.com)
- El Nuevo Siglo (www.elnuevosiglo.com.co)
- El Tiempo (eltiempo.terra.com.co/coar/noticias/index.htm)
- ELN (www.eln-voces.com)
- FARC (www.anncol.nu)
- Fundación Ideas para la Paz (www.ideaspaz.org)
- Indepaz (www.indepaz.org.co)
- PNUD (www.undp.org.co)
- Revista Semana (www.semana.com)

L'espai d'intermediació

ÀSIA

a) Àsia meridional

AFGANISTAN

Context del conflicte

País muntanyós, extremament pobre, multiètnic, predominantment musulmà, cultivador d'opi i independent del Regne Unit des del 1919, el 1973 un cop d'estat va acabar amb la monarquia existent i es va convertir en república. Pocs anys després s'hi va instal·lar un Govern comunista que es va haver d'enfrontar amb una guerrilla islàmica, cosa que va provocar una intervenció de les tropes soviètiques entre els anys 1979 i 1989, amb un total de 100.000 efectius, que es van retirar aquell any després de les negociacions amb les Nacions Unides i per la constant pressió de milícies (l'Aliança del Nord) amb el suport dels Estats

Població: 26,5 milions de persones
Superfície: 652.000 km²
IDH: 181 (de 182)
PIB: 8.100 milions de \$
Renda per habitant: (300 \$)
Morts pel conflicte: 100.000 civils des del 1990
Persones desplaçades: + 1.000.000
Persones refugiades: + 6 milions
Actors armats: talibans, Al-Qaeda, forces ocupants (50.000)
Facilitacions: UNAMA, Comissió Nacional de Reconciliació, Jirgagai, ISAF, ANBP, EUPOL, Aràbia Saudita, Turquia

Units. La guerra civil es va reprendre i, el 1996, els talibans van acabar controlant el país fins a l'any 2001, quan una coalició internacional liderada per l'OTAN va ocupar el país ("Operació Llibertat Duradora"), amb un contingent majoritàriament format per militars dels EUA. Hamid Karzai va ocupar la Presidència del país. Entre 1992 i 1996, les diferents milícies afganes que lluitaven entre si van provocar la mort d'unes 50.000 persones, la majoria civils. El país continua vivint una situació d'instabilitat permanent i el Govern només controla la capital i una petita part del país. Una part important de la població encara es troba refugiada a altres països.

Antecedents del procés de pau

El maig de 1988, les Nacions Unides va crear la Missió de Bons Oficis a l'Afganistan i el Pakistan (UNGOMAP), el mandat de la qual va finalitzar el març de 1990, amb una comesa que incloïa la supervisió de la retirada de les tropes soviètiques. Com a resultat de l'Acord de Bonn signat el desembre del 2001, es va crear una Autoritat Interina. El procés iniciat a Bonn l'any 2001 va culminar el setembre amb la celebració d'eleccions a l'Assemblea Nacional (Wolesi Jirga) i als consells provincials. Malgrat tot, i tal com va destacar Amnistia Internacional el seu dia, la presentació com a candidats en els comicis (que van estar entelats pel clima d'intimidació previ a la votació) d'un nombre considerable de caps de faccions, molts dels quals acusats de cometre abusos contra els drets humans, va provocar la consternació general entre la població. A les dones se'ls va garantir al menys la quarta part dels escons de la Wolesi Jirga, però es van trobar amb barreres socials i administratives. La baixa participació, sobretot a Kabul, va posar en dubte la legitimitat del procés electoral.

Des d'aleshores, l'OTAN manté a l'Afganistan un dispositiu militar anomenat International Security Assistance Force (ISAF), format per 41.000 efectius procedents de 38 països, 15.000 dels quals són dels Estats Units, amb mandat de les Nacions Unides. El març del 2002, i com a resultat d'una resolució del Consell de Seguretat, es va crear la Missió de les Nacions Unides d'Assistència a l'Afganistan (UNAMA), amb el propòsit d'implementar els compromisos de reconstrucció del país acordats pocs mesos abans a Bonn. L'UNAMA té uns 1.000 funcionaris, la majoria afganesos, i des de febrer del 2006 està dirigida per Tom Koenigs, representant especial del secretari general per a l'Afganistan. L'abril del 2003, el PNUD va crear un programa per al desarmament i la desmobilització de combatents, anomenat ANBP, que va finalitzar el 2006 amb

la desmobilització de 63.000 milicians i la recollida de 53.000 armes. Aquest programa es dedica ara al desmantellament de la resta de grups armats il·legals i a la destrucció de mines. A principis del 2006, el Govern afganès va aprovar un Pla d'Acció per a la Veritat, la Justícia i la Reconciliació.

A principis de febrer, la **Wolesi Jirga** o Cambra baixa de l'Afganistan va aprovar un projecte de llei d'amnistia per a tots els combatents que haguessin participat durant els 25 anys de conflicte, inclòs el mul·là Omar, màxima autoritat talibana, i persones acusades de crims de guerra com els antics mujahidins (resistents afganesos) que van lluitar contra els soviètics durant els anys vuitanta, alguns dels quals ara ocupen càrrecs governamentals. La mesura va ser durament criticada per grups de drets humans del país, en considerar que contravenia allò que disposa la Constitució i deixava desemparades les víctimes del conflicte. El mes de setembre, **els talibans van afirmar estar disposats a iniciar negociacions amb el Govern afganès**, després que el president Hamid Karzai fes una proposta en aquest sentit. No obstant això, un portaveu dels talibans va assenyalar que abans que puguin començar unes negociacions formals, el Govern ha d'accedir a la retirada de les tropes internacionals presents al país, afegint que la imposició de la llei islàmica era un requisit. El titular de la UNAMA, Tom Koenigs, va indicar que l'ONU estava a favor de promoure un diàleg amb les tribus que volguessin arribar a un acord amb el Govern afganès. A principis d'octubre, el president Hamid Karzai va afirmar que el seu Govern estava preparat per dialogar amb els talibans i dirigents com el mul·là Omar, però va indicar que la retirada de les tropes estrangeres del país no es produiria fins que hagués finalitzat el procés de rehabilitació postbèl·lica. Karzai va assenyalar que **s'havien iniciat els contactes amb els talibans a través de la Comissió Nacional de Reconciliació**, les forces de seguretat i autoritats tribals i religioses, però que el procés no havia adquirit de moment un caire formal. No obstant això, un comitè de la comissió conjunta per a la pau de l'Afganistan i el Pakistan es va reunir a principis de novembre per finalitzar l'agenda de les negociacions amb els talibans. El comitè estava integrat per 50 persones, 25 de cada país, i es va reunir de manera separada amb els talibans de l'Afganistan i del Pakistan. El comitè, conegut també com a **Jirgagai** (o Jirga petita), tindrà la tasca de dinamitzar les negociacions amb els talibans.

El mes de març de 2008, el secretari general de l'ONU Ban Ki-moon, en el seu últim informe sobre la situació al país, va afirmar que dos anys després de l'aprovació del Pacte per a l'Afganistan la transició política del país continuava enfrontant-se a problemes greus i va assenyalar que **els talibans i els grups armats connexos així com l'economia de la droga representaven amenaces fonamentals per a les institucions polítiques, econòmiques i socials, encara fràgils**. A més, diverses agències humanitàries van denunciar que la pau al país estava afectada pel fracàs de la comunitat internacional en el lliurament de l'assistència compromesa. El Govern depèn en un 90 % de l'ajuda internacional, que es dedica principalment als aspectes militars en detriment de l'ajuda humanitària i el desenvolupament. A principi d'octubre, el president Hamid Karzai va revelar que havia sol·licitat a l'Aràbia Saudita que **facilités unes negociacions de pau amb els líders talibans** i va assenyalar que els seus enviats s'havien desplaçat a aquest país i al Pakistan per iniciar aquestes converses. **Representants de l'Afganistan i del Pakistan es van reunir a final d'octubre en una petita jirga** (assemblea tradicional) i van acordar mantenir converses amb les insurreccions dels països respectius si aquestes últimes accedien a acatar la Constitució de cada país. A més, es va establir la condició inicial que els talibans renunciessin a la violència. Diversos analistes van apuntar la importància d'aquesta declaració, que podria donar pas a la celebració de converses de pau. No obstant això, els talibans van desqualificar aquesta jirga, la qual, segons ells, s'havia celebrat sota els auspicis dels EUA. A final d'any, el mul·là Omar, líder de la insurrecció talibana, va afirmar que un increment de les tropes nord-americanes al país seria un incentiu per causar més morts i ferits a les files estrangeres. A més, el líder talibà va rebutjar qualsevol possibilitat de diàleg amb el president Hamid Karzai si les tropes dels EUA continuaven presents al país i va fer una crida perquè es boicoteguessin les eleccions previstes per a l'any següent. Així mateix, el mes de desembre, Turquia va acollir la segona cimera trilateral per facilitar el diàleg entre l'Afganistan i el Pakistan i per

promoure la pau a la regió. El president pakistanès Asif Ali Zardari i l'afganès Hamid Karzai van mantenir una trobada a Istanbul.

El procés de pau el 2009

A mitjan gener el cap dels serveis d'intel·ligència d'Àrabia Saudita, el príncep Muqrin bin Abdulaziz Al Saud, es va reunir amb representants del Govern afganès, la qual cosa podria ser un intent de mediació entre la insurgència talibana i les autoritats afganeses. El representant saudita es va reunir amb el president afganès, Hamid Karzai, i membres del seu gabinet, així com amb líders de l'oposició política. No obstant això, el president Hamid Karzai va afirmar que les negociacions amb els talibans només podien dur-se a terme per la via governamental, després de l'aparició d'algunes informacions que apuntaven que soldats danesos havien mantingut converses amb líders locals en què també serien presents representants talibans. Setmanes després, l'enviat del president nord-americà, Richard Holbrooke, va afirmar que guanyar la guerra de l'Afganistan serà molt més dur que guanyar la de l'Iraq i va anunciar un canvi en la política nord-americana cap a aquest país. Holbrooke es va reunir amb el president Hamid Karzai a Alemanya. Els EUA esperaven que el total de tropes nord-americanes desplegades al país fos de 66.000, després que el president Barack Obama aprovés la tramesa addicional de 17.000 soldats. Holbrooke va afirmar que únicament un 5 % dels militants talibans a l'Afganistan pertanyien a la facció més dura del moviment, i que la resta podrien ser persuadits per abandonar les armes. Holbrooke va assenyalar també que aproximadament el 25 % eren persones frustrades amb la política del Govern, i el 70 % es van unir a les milícies únicament a canvi de diners i armes. No obstant això, l'enviat nord-americà va assenyalar que descartava negociacions amb el nucli dur de la insurgència talibana, i també es va mostrar contrari als acords assolits recentment amb la insurgència talibana i pakistanesa. El març, un portaveu dels talibans, Qari Yousuf Ahmadi, va rebutjar les informacions que apuntaven que el líder talibà, el Mullah Omar, hauria donat llum verda a l'inici de converses de pau. Ahmadi va afirmar que les converses no tindrien lloc mentre continués la presència de les tropes estrangeres al país. Per la seva part, el president nord-americà, Barack Obama, va assenyalar que la reconciliació amb els talibans podria ser una iniciativa important en un conflicte armat en el qual no era previsible una victòria militar nord-americana. La coordinadora de la unitat de gènere i justícia d'UNIFEM, Najia Zewari, va reivindicar la participació de les dones afganeses en les negociacions amb els talibans. Zewari va expressar la preocupació pel fet que de moment es desconegué si les dones podran participar en aquestes negociacions o si les qüestions de gènere formaran part de l'agenda. Un portaveu del Govern afganès va afirmar l'abril que s'estava progressant en les converses amb els talibans per posar fi al conflicte, i alhora va indicar que s'havia compromès amb els seus aliats internacionals a treure els noms d'alguns combatents de la llista de persones en recerca i captura. A final d'agost el general Stanley McChrystal, al capdavant de les forces internacionals i nord-americanes desplegades al país, va destacar la necessitat d'una nova estratègia militar al país i va constatar el fracàs de la vigent. McChrystal va qualificar de greu la situació a l'Afganistan i va assenyalar que la prioritat havia de ser la protecció de la població i no la lluita contra la insurgència talibana.

A mitjan octubre, la secretària d'Estat nord-americà, Hillary Clinton, va afirmar que el Govern estava estudiant la possibilitat d'acostament als talibans, com a part d'una nova estratègia per al país. Poc després, Hamid Karzai va ser proclamat vencedor de les eleccions presidencials per la Comissió Electoral Independent (CEI) després que el seu rival Abdullah Abdullah es retirés de la segona volta. Abdullah va al·legar que la CEI, a la qual es va responsabilitzar del frau en la primera volta, continuava intacta, la qual cosa anul·lava les garanties perquè la segona volta pogués tenir lloc sense frau. La segona quinzena de novembre, el representant especial dels EUA per a l'Afganistan, Richard Holbrooke, va confirmar que Àrabia Saudita havia iniciat un procés de diàleg amb els talibans i va assenyalar que els EUA donarien suport a qualsevol iniciativa saudita. Segons la premsa saudita l'ambaixador nord-americà per a l'Afganistan, el general Karl Eikenberry, hauria mantingut converses amb l'antic ministre d'Exteriors talibà Mulla Mutawakil,

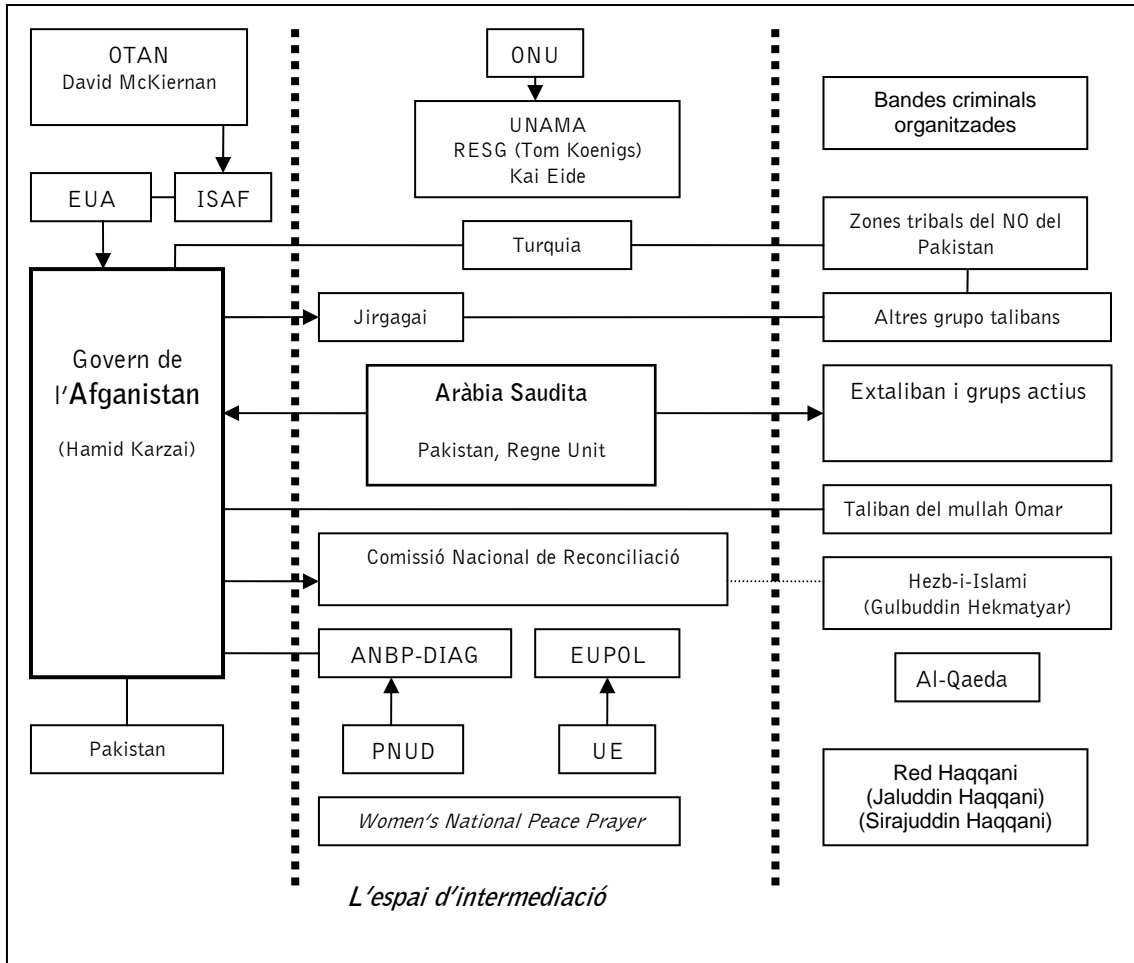
a Kabul. Eikenberry li hauria ofert reconèixer el Govern talibà a diverses províncies —Helmand, Qandahar, Arakzan, Kunar i Nuristan— a canvi que els talibans cessessin els atacs contra les forces armades dels EUA al país. Mutawakil faria arribar aquesta proposta al Mullah Omar. En les negociacions amb els talibans hi participarien també el Pakistan i el Regne Unit, encara que de moment s'estarien duent a terme amb comandaments intermedis dels talibans, i no amb la cúpula dirigent.

Fets més significatius de l'any

- El cap dels serveis d'intel·ligència d'Àrabia Saudita, el príncep Muqrin bin Abdulaziz Al Saud, es va reunir amb representants del Govern afganès, la qual cosa podria ser un intent de mediació entre la insurgència talibana i les autoritats afganeses. Més tard, el representant especial dels EUA per a l'Afganistan, Richard Hoolbroke, va confirmar que Àrabia Saudita havia iniciat un procés de diàleg amb els talibans i va assenyalar que els EUA donarien suport qualsevol iniciativa saudita.
- El president nord-americà, Barack Obama, va assenyalar que la reconciliació amb els talibans podria ser una iniciativa important en un conflicte armat en el qual no era previsible una victòria militar nord-americana.
- El general Karl Eikenberry hauria mantingut converses amb l'antic ministre d'Exteriors talibà Mulla Mutawakil, a Kabul. Eikenberry li hauria ofert reconèixer el Govern talibà a diverses províncies —Helmand, Kandahar, Arakzan, Kunar i Nuristan— a canvi que els talibans cessessin els atacs contra les forces armades dels EUA al país.

Webs d'interès

- Afghanistan New Beginning Programme (www.undpanbp.org)
- BBC (www.bbc.co.uk/spanish/especiales/afghanistan_despues_taliban)
- ISAF (nids.hq.nato.int/isaf/index.html)
- Norwegian Peacebuilding Centre (www.peacebuilding.no)
- PNUD (www.undp.org/afghanistan)
- Presidència de la República (www.president.gov.af)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)
- UNAMA (www.unama-afg.org)
- UNGOMAP (www.un.org/spanish/Depts/dpko/dpko/co_mission/ungomap/index.html)
- women Watch (www.un.org/womenwatch/afghanistan)

ÍNDIA

L'Índia, amb 1.100 milions d'habitants, una superfície de 3,2 milions de km² i un PIB de 1.071.000 milions de dòlars, és una autèntic mosaic pel que fa a cultures i tradicions polítiques, cosa que es plasma en les nombroses regions habitades per pobles amb aspiracions de reunificació i d'autogovern, que motiva conflictes armats a diverses d'elles. En aquest apartat es comenten els processos sorgits a les regions d'Assam i Nagaland, deixant per més endavant el contenciós amb el Pakistan en relació amb la regió del Caixmir.

a) Assam

Context del conflicte

Assam és un estat del nord-est de l'Índia, on han arribat molts immigrants procedents de Bangladesh, cosa que ha creat una sèrie de grups nacionalistes que busquen l'alliberament de la regió. El més important és l'United Liberation Front of Assam (**ULFA**), creat el 1979, d'inspiració maoista, i que va optar per la lluita armada a partir del 1989. El 1994, 4.000 dels seus militants van abandonar el grup sense deixar les armes i van atacar les bases de l'ULFA situades al Bhutan. Per conversar amb el Govern, l'ULFA demana negociar a l'exterior i amb observadors de l'ONU. L'ULFA du a terme atemptats contra interessos petrolers de la regió i té bases d'entrenament a Bangladesh.

Població: 32 milions d'habitants
Superfície: 78.400 km ²
IDH (Índia): 134 (de 182)
PIB (Índia): 1.071.000 milions de \$
Renda per habitant (Índia): 950 \$
Actors armats: ULFA, NDFB, India Mujahideen
Facilitacions:
<u>ULFA:</u> R. Raisom Goswani, Grup Consultiu del Poble, PCPIA
<u>NDFB:</u> <i>All Bodo Peace Forum</i>

L'altre grup important és el **National Democratic Front of Bodoland (NDFB)**, creat l'any 1988, que va prendre les armes a partir del 1992. També lluiten contra els immigrants de Bangladesh, que són musulmans, i persegueixen crear "Bodoland", un Estat autònom separat d'Assam. També té bases al Bhutan i compta amb uns 3.500 membres, molts d'ells cristians. A la regió hi ha d'altres grups (BLT, UPDS i DHD) que han aconseguit acords d'alto el foc amb el Govern.

Síntesi del procés de pau

L'any 1993 hi va haver intents de solució a les demandes del poble bodo, amb la signatura d'un acord amb grups bodos moderats per crear un Consell Autònom Bodo, acord que, no obstant això, no va rebre el suport del NDFB, grup que no va iniciar noves exploracions amb el Govern fins al 2002. En qualsevol cas, el **2003** es va signar un acord que va permetre posar fi a onze anys d'enfrontaments entre el Govern i el grup **BLTF-BLT (Bodo Liberation Tigers)** i, també el **2003**, el Govern va signar un acord d'alto el foc amb el grup **DHD**, fundat el 1995, i que defensa la independència del poble dimasa. Aquest grup i el Govern van formar un Joint Monitoring Group per respectar el que s'havia acordat.

L'**ULFA** es va mostrar contrari a l'acord del 2003 entre el BLT i el Govern. A mitjan 2004, no obstant això, va dur a terme acostaments amb el Govern amb vista a unes possibles negociacions. Durant el 2005 hi va haver diversos intents d'establir un diàleg formal amb l'ULFA, sense que els combats entre aquest grup i les forces armades s'aturessin. El febrer, la facilitadora d'aquest procés, l'escriptora R. Goswami, es va dirigir al Govern perquè retirés la condició prèvia imposada a l'ULFA de renunciar a la violència per iniciar el diàleg. Dies després, el Govern va llançar una nova oferta de diàleg, a la qual l'ULFA va respondre afirmativament sempre que considerés la qüestió de la sobirania, aspecte que el Govern va rebutjar. El setembre, l'ULFA va anunciar la designació d'una delegació d'onze ciutadans de la seva confiança, o **Grup**

Consultiu del Poble (PCG), per mantenir contactes amb el Govern indi, amb la facilitació de l'escriptora M. Raisom Goswami i de l'antic futbolista R. Phukan. Aquest Grup Consultiu es va comprometre a dur a terme consultes amb la societat civil i a traslladar-ne les conclusions al Govern. Per mitjà del PCG, l'ULFA va plantejar al Govern sis demandes per negociar, que van ser acceptades majoritàriament, tret de la petició d'independència d'Assam.

La primera ronda de negociacions a través del PCG es va dur a terme el 25 d'octubre del 2005, marcada per una ofensiva militar de les forces armades que va causar la mort de cinc líders de l'ULFA. A demanda del grup, el primer ministre de l'Índia, M. Singh, es va comprometre a suspendre les operacions armades contra l'ULFA, i el primer ministre d'Assam, T. Gogoi va assenyalar, a finals d'any, que es comprometia a garantir la seguretat de la delegació de l'ULFA que participés en unes negociacions, que a més es podrien celebrar a qualsevol lloc. El 7 de febrer del 2006 es va dur a terme la segona ronda de negociacions amb l'ULFA, per mitjà del Grup Consultiu del Poble (PCG), ronda a la qual es van discutir tres temes: la suspensió de les operacions militars, l'alliberament dels líders detinguts i informació sobre els quadres de l'ULFA capturats el 2003. Totes dues parts van acordar fer una **nova ronda abans d'iniciar converses directes entre el Govern i els dirigents de l'ULFA**. L'ULFA, no obstant això, va expressar que era favorable a negociar sota els auspicis de les Nacions Unides, i el PCG va condicionar la seva presència en properes rondes de negociació a la suspensió de les activitats militars a la regió. L'agost, el Govern indi va assegurar que no podia procedir a l'alliberament immediat dels cinc membres del comitè central de l'ULFA, ja que havia de seguir els procediments legals establerts, i la decisió només la podia prendre un tribunal. Tot i això, l'executiu es va mostrar satisfet davant la crida a la contenció feta per l'ULFA als seus militants i del cessament de la violència com a resposta a la suspensió de les operacions militars índies al territori, esperant que aquesta nova situació propiciés una solució permanent al conflicte. Cal destacar que **la treva oberta era la primera que afectava la totalitat del grup armat d'oposició ULFA durant els seus 27 anys d'existència**. Malgrat la intensificació de les operacions militars contra l'ULFA, l'escriptora i facilitadora d'aquest grup, M. Raisom Goswami, va expressar novament el segon trimestre la seva voluntat de reprendre el procés de pau a través d'un nou fòrum dirigit per ella mateixa, anomenat Nagarik Shanti Manch – NSMA (Fòrum Ciutadà per la Pau a Assam). El juny, **el Govern va accedir a reprendre les converses de pau amb l'ULFA**, establint diverses condicions. El Govern no posaria en llibertat els cinc líders del grup armat empresonats, però facilitaria trobades amb aquests si calgués per a les negociacions, garantint un corredor segur. A principis d'octubre, l'ULFA va indicar que s'asseuria a dialogar amb el Govern en un termini de **48 hores des del moment que aquest mostrés la seva voluntat de discutir sobre la qüestió de la sobirania d'Assam**. Un alt comandament de les forces armades va assenyalar que aquestes no estaven en contra d'un procés de pau amb l'ULFA i que es mostraven d'acord amb el fet que es mantinguessin negociacions sense condicions prèvies amb els líders del grup armat. D'altra banda, les forces armades també van assenyalar que suspendrien les operacions contra l'ULFA si aquest grup s'asseia en una taula de negociacions amb el Govern sense imposar condicions. El novembre, l'Executiu va afirmar que les negociacions només serien possibles si el líder de l'ULFA, Paresh Baruah, hi participava. No obstant això, el Govern va assenyalar que les operacions militars contra el grup armat prosseguiran fins que l'ULFA renunciï a la violència. Alhora, el Govern va anunciar que pagaria compensacions addicionals als familiars de les víctimes de l'ULFA.

A principi de gener de 2008, l'executiu va assenyalar que no acceptaria cap preconditioni per començar les negociacions amb el grup armat d'oposició **ULFA**. No obstant això, el Govern va indicar que les portes estaven obertes a un nou procés de pau, però que haurien de ser els mateixos líders de l'ULFA que es possessin en contacte amb el Govern i deixessin enrere la fórmula de la negociació a través d'una tercera part (en el passat, el PCG, format per representants de la societat civil designats per l'ULFA). El mes d'octubre, **el Govern va afirmar que no havia rebut cap proposta formal de negociacions directes per part de l'ULFA** i va assenyalar que, des que s'havien acabat les tres rondes de negociacions l'any 2006 amb els representants designats pel grup armat, no s'havia produït cap nova proposta per part de l'ULFA.

En relació amb l'altre procés que el Govern manté amb el grup armat d'oposició **DHD**, el Govern va ampliar a sis mesos més l'acord d'alto el foc, si bé va haver-hi acusacions per part del Govern que el DHD l'havia violat. L'acord es va anunciar després d'una trobada tripartida entre el Govern central indi, el Govern de l'estat d'Assam i el grup armat, i es va considerar la suspensió d'accions militars. El tercer trimestre, Govern i **DHD (N)** van acordar ampliar sis mesos més l'acord d'alto el foc així com celebrar una reunió posterior el mes de juliol per abordar qüestions de caràcter polític. D'altra banda, el grup armat d'oposició **DHD (J)** o **Black Widow** (escindit del **DHD**) va declarar unilateralment un alto el foc i va transmetre al Govern una llista de peticions en què manifestava la seva voluntat de mantenir negociacions de pau. No obstant això, el Govern es va negar a dialogar amb aquest grup si continuaven rearmant-se, ja que el mes de novembre va reiniciar les seves activitats armades, interrompudes per la declaració unilateral d'alto el foc, motiu pel qual s'esperava una imminent il·legalització d'aquest grup.

D'altra banda, el segon trimestre del 2007 el Govern indi va donar un ultimàtum al grup armat d'oposició **NDFB** perquè elaborés un document amb les seves demandes per començar les negociacions formals de pau, un any i mig després de la signatura de l'acord d'alto el foc, sense que s'assolissin avenços en acabar l'any, amb l'excepció de perllongar l'alto el foc durant sis mesos més. Aquest acord, que acabava amb la violència dels últims 18 anys, tenia validesa per a un període d'un any i establia la creació d'un grup conjunt de supervisió de l'alto el foc. L'**NDFB** va anunciar el setembre de 2005 que duria a terme consultes a la població civil abans de finalitzar la seva llista de demandes al Govern indi per a la celebració de negociacions de pau formals, sense renunciar a la seva demanda d'alliberament del territori de Bodoland. El 2006, representants d'aquest grup van assenyalar que no havien lliurat cap document amb les seves propostes perquè estaven esperant una invitació formal del Govern per iniciar les negociacions. El tercer trimestre de l'any, l'**NDFB** va negar que volgués formar un partit polític i va assenyalar que estava centrant tots els seus esforços en el procés de pau amb el Govern. L'**NDFB** va manifestar que les trobades que havia mantingut amb diversos partits polítics obeïen únicament a la intenció d'establir contactes per arribar a una solució política al conflicte bodo i obtenir suport per al procés de pau. El desembre va haver-hi manifestacions convocades pel All Bodo Peace Forum per demanar el reinici de les converses de pau. Aquest grup ja va intervenir per aconseguir l'alto el foc de 2005. El segon trimestre de 2007 el Govern indi va donar un ultimàtum a l'**NDFB** perquè elaborés un document amb les seves demandes per començar les negociacions formals de pau, un any i mig després de la signatura de l'acord de l'alto el foc, sense que s'acongués cap avenç a finals d'any, amb l'excepció de prolongar l'alto el foc durant sis mesos més. **El mes d'octubre de 2008 aquest grup va lliurar al Govern un document amb les seves demandes**, la qual cosa podria permetre que s'obrissin negociacions per resoldre les violacions de l'alto el foc aconseguit fa dos anys, però a finals de novembre el Govern va manifestar que podria revisar l'acord d'alto el foc per una presumpta implicació de l'**NDFB** en alguns atemptats.

Un altre grup armat que opera a Assam, el **KLNF**, va afirmar, el mes de desembre de 2008, que estava disposat a mantenir negociacions de pau amb el Govern si cessaven les operacions militars contra ells. Aquestes declaracions es van produir després que diversos dels seus principals campaments situats al districte de Karbi Anglong fossin destrossats. Finalment, cal assenyalar que, a final d'any, la Universitat de Guwahati va celebrar una trobada en què van participar organitzacions de la societat civil i representants d'organitzacions armades que mantenen acords d'alto el foc, entre els quals hi ha els líders del batalló 28 de l'**ULFA** i representants del **DHD**. Els participants en la trobada van destacar la necessitat de crear un organisme que pogués facilitar un procés de pau a tota la regió del nord-est de l'Índia.

El procés de pau el 2009

A començaments de gener les companyies Alpha i Charlie del batalló 28 de l'**ULFA**, que havien anunciat un alto el foc de manera unilateral el mes de juny, van crear una nova organització a

què van anomenar ULFA Pro Negociacions, encapçalada per Mrinal Hazarika. A més, van anunciar que renunciaven a la demanda de sobirania i independència i que treballarien per aconseguir una major autonomia de l'estat d'Assam. No obstant això, aquesta facció va assenyalar que l'exigència del Govern de depositar les armes com a condició indispensable per mantenir negociacions de pau era inacceptable i va amenaçar de reiniciar l'activitat armada si no s'iniciaven converses. Malgrat això, el Govern va anunciar inicialment que reforçaria les operacions contra aquest grup armat, descartant de moment acostaments. Pocs dies després, tanmateix, el Govern va anunciar un enduriment de les condicions per als grups armats amb què mantenia acords d'alto el foc, que haurien de designar campaments per a l'acantonament dels seus membres. El Govern va informar també que la facció de l'ULFA favorable a les negociacions havia renovat la petició de dur a terme converses amb el Govern i es va mostrar favorable a acceptar un acord en el marc de la Constitució. El febrer, un dirigent de la facció Pro Negociacions de l'ULFA, Mrinal Hazarika, va afirmar que aquest grup armat mantenia contactes estrets amb els serveis d'intel·ligència pakistanesos i bengalís. D'altra banda va proposar en un manifest que s'establís un sistema de ciutadania dual mitjançant el qual es considerin tots els que vivien al territori d'Assam abans de la colonització britànica, els "indígenes", i els que havien emigrat de diferents zones de l'Índia i que tenen l'estatus de ciutadans, els "ètnics". El terme "assamès" serviria per agrupar els dos col·lectius. El grup va destacar la necessitat que es creés una cambra alta en el parlament de l'Estat, en la qual es podrien representar tots els grups assentats permanentment, com els bengalís, biharis, marwaris, panjabis i nepalesos.

La segona quinzena de novembre, l'ULFA va donar llum verda a unes negociacions de pau, segons va assenyalar Mukul Mahanta, integrant del Grup Consultiu Popular (PCG), designat per l'ULFA per facilitar la interlocució amb el Govern. Arvind Rajkhowa, president de l'ULFA, va enviar un correu electrònic en què assenyalaria la voluntat d'iniciar converses de pau. L'anunci es va produir en paral·lel a les declaracions del People's Committee for Peace Initiatives (PCPIA), que integra prop de 30 organitzacions d'Assam, que recentment havia afirmat que el Govern hauria de promoure unes negociacions de pau amb l'ULFA aprofitant la circumstància que diversos membres del comitè central del grup armat estan a presó o sota custòdia policial. El coordinador del PCPIA, Lachit Bordoloi, que també va formar part del PCG, es va reunir amb representants del Govern a Delhi. D'altra banda, el primer ministre Manmohan Singh va afirmar que si els líders de l'ULFA volien dur a terme negociacions de pau sense precondicions, es garantiria la seguretat d'Arvind Rajkhowa. No obstant això, el ministre d'Interior del Govern central, Palaniappan Chidambaram, va afirmar que les negociacions amb l'ULFA no conduïrien a res, ja que els principals líders del grup armat —Paresh Barua, Arvind Rajkhowa i Raju Barua— estaven fora del país. L'ULFA per la seva banda va criticar la falta de voluntat del Govern de negociar la qüestió de la sobirania.

Quant a les negociacions amb l'NDFB, a començaments de gener el Govern va anunciar l'extensió de l'acord d'alto el foc per sis mesos més. Aquest anunci es va produir després que el grup armat destituís el seu líder, Ranjan Daimary, i l'expulsés de l'organització davant de la seva negativa a acceptar la destitució. La destitució es va produir per les acusacions que havia rebut Daimary sobre la seva implicació en l'onada d'atemptats que va haver-hi el mes d'octubre a Assam. L'NDFB va assenyalar que el grup no havia de ser responsabilitzat de les accions d'uns quants. No obstant això, el Govern va manifestar que l'acord seria suspès tot seguit si es produïen violacions a l'alto el foc. L'NDFB va demanar el maig a la Cort Suprema de Gauhati que es retirés la il·legalització que pesava sobre l'organització, ja que aquesta última havia acceptat la Constitució índia. El secretari general del grup, Gobinda Basumary, va presentar la petició davant de l'alt tribunal i va destacar que el grup armat mantenia un acord d'alto el foc des de maig de 2005 i que els integrants residien en els camps designats per a l'acantonament. A final de maig, tanmateix, sis integrants de l'NDFB van morir en un enfrontament amb les forces armades al districte de Karbi Anglong, quan duïen a terme una operació militar. Posteriorment cinc civils —un integrant del Partit del Congrés i quatre de familiars— van morir tirotejats per insurgents de l'NDFB en aquest mateix districte.

D'altra banda, l'acord d'alto el foc amb el grup armat d'oposició DHD(N) també es va estendre per un any més després de les negociacions mantingudes per representants dels governs central i estatal així com del grup insurgent. El DHD(N) va mostrar la satisfacció pel resultat de l'encontre. A mitjan setembre el grup armat d'oposició DHD-J, també conegut com Black Widow, va iniciar un procés de rendició i lliurament de les armes després de l'ultimàtum llançat pel Govern perquè es lliuressin abans del 15 de setembre sota l'amenaça d'una operació militar a gran escala. Els 350 integrants del grup armat seran traslladats a centres d'acantonament. Els nou primers mesos de l'any, unes cent persones van morir com a conseqüència de la violència d'aquest grup armat que es va escindir del DHD el 2003. Les negociacions es van iniciar l'agost, després que el Govern rebutgés una proposta d'alto el foc del grup armat i li exigís el lliurament de les armes. A final d'octubre, el ministre de l'Interior P. Chidambaram va assenyalar que es mantindrien converses amb el grup armat d'oposició DHD-J com a conseqüència del lliurament d'armes per part del grup. El Govern central va designar l'antic director del Bureau d'Intel·ligència, P. C. Haldar, com a interlocutor per a les converses amb el DHD-J, així com amb els grups armats UPDS i la facció pro negociacions de l'NDFB. La segona quinzena de novembre, el Govern va establir un límit d'un any per assolir acords amb els grups armats amb què s'han pactat altos al foc DHD(J), UPDS i NDFB (facció pronegociacions). L'interlocutor designat pel Govern, P. C. Haldar, duria a terme negociacions amb els tres grups. El Govern va assenyalar que no volia repetir situacions anteriors en les quals les negociacions es van prolongar diversos anys. Les tres organitzacions van presentar els documents respectius amb les seves demandes.

Fets més significatius de l'any a Assam

- El Govern va anunciar un enduriment de les condicions per als grups armats amb què mantenia acords d'alto el foc, que haurien de designar campaments per a l'acantonament dels membres.
- El grup armat d'oposició DHD-J, també conegut com Black Widow, va iniciar un procés de rendició i lliurament de les armes.
- L'ULFA va donar llum verda a unes negociacions de pau.
- El Govern va establir un límit d'un any per assolir acords amb els grups armats amb què s'han pactat altos al foc DHD(J), UPDS i NDFB (facció pronegociacions).

b) Nagaland

Context del conflicte

El conflicte de Nagaland és un dels més antics de l'Índia, ja que es tracta de tribus tibetanobirmanes cristianitzades que lluiten per la independència des dels anys cinquanta. El grup més important és el Consell Socialista Nacional de Nagaland (NSCN), fundat el 1980, i que va patir una escissió el 1988 i es va dividir entre el NSCN (K), que opera al nord de l'Estat, i el NSCN (IM), més implantat al sud, amb uns 4.500 efectius i un fort component de fonamentalisme cristià. Aquest últim grup té els líders exiliats a Tailàndia i una important diàspora als Països Baixos i a Irlanda. La regió és rica en recursos de gas.

Població: 2,2 milions d'habitants
 Superfície: 16.600 km²
 IDH (Índia): 134 (de 182)
 PIB (Índia): 1.071.000 milions de \$
 Renda per habitant (Índia): 950 \$
 Morts pel conflicte: 20.000
 Actors armats: NSCN (IM)
 Facilitacions: Kredha (Països Baixos), primer ministre de Mizoram, Tailàndia

Antecedents del procés de pau

El **NSCN (IM)** va declarar un **alto el foc** l'any 1997, que manté en l'actualitat. L'any 2003 es van dur a terme negociacions a Tailàndia i a la capital de l'Índia entre el Govern i aquest grup i, el 2004, amb el primer ministre de l'Estat de Mizoram, que va actuar com a facilitador en unes converses mantingudes a Tailàndia. També es va reunir a Amsterdam per definir les modalitats de la renovació de l'alto el foc. L'agost del 2004, i després de dues noves reunions a Tailàndia, el NSCN (IM) va fer el gest de felicitar la població índia, per primera vegada, amb motiu del dia de la independència.

Durant l'any 2005 van prosseguir les converses amb el NSCN (IM), els líders del qual es van traslladar dels Països Baixos a Nova Delhi per negociar amb el Govern. L'última de les tres rondes de negociació amb el Govern durant el 2005 es va produir el mes de desembre a Bangkok, on ja havia fet rondes consultives amb diferents ONG, i el **NSCN (IM)** va **proposar establir unes "relacions federals" amb l'Índia**, a més d'establir unes forces de defensa conjuntes, d'integrar les àrees amb població naga i de disposar d'una bandera pròpia. En cas de fracassar les negociacions, els líders d'aquest grup van manifestar que convocarien un referèndum entre el poble naga, ja que no renunciaven a la creació d'una entitat territorial que agrupés les regions habitades pels nagues. En aquestes negociacions hi col·laborava l'organització holandesa **Kreddha**, formada per analistes en resolució de conflictes i liderada per Michael C. Van Walt Praag, antic secretari general de l'Organització de Nacions i Pobles No Representats (UNPO).

El Govern i el NSCN (IM) es van reunir el febrer del 2006 a Bangkok (Tailàndia) i van acordar ampliar l'alto el foc vigent des de feia vuit anys durant sis mesos més. Govern i NSCN (IM) també van acordar modificar les bases de l'actual acord d'alto el foc per fer-lo més efectiu. Prèviament, el NSCN (IM) havia afirmat que incrementaria la pressió al voltant de la qüestió de la unificació de tots els territoris nagues. El segon trimestre de l'any es van reunir a Amsterdam durant tres dies i van acordar reunir-se més sovint. El mes d'agost, ambdues parts van acordar a Bangkok ampliar per un any més l'acord d'alto el foc. L'octubre, representants del Govern i del NSCN (IM) es van reunir a Amsterdam, i van acordar una nova reunió a començaments del 2007. Prèviament, el Govern va manifestar que consideraria fórmules de federalisme asimètric per solucionar el conflicte, atès que en l'última ronda totes dues parts havien discutit sobre els límits de la flexibilitat de la Constitució, així com sobre la manera de poder encaixar una Constitució subnacional en la primera.

A principis de 2007 els líders de l'NSCN-IM, el president I. Shisi Swu i el secretari general, T. Muivah, es van desplaçar a la zona des de Tailàndia amb la intenció de continuar amb les negociacions de pau amb el Govern. A mitjan febrer, els líders del **NSCN (IM)** van dur a terme consultes a la població civil i a líders religiosos sobre la possible creació de la "**Gran Nagaland**" (incorporant-hi territoris d'altres estats, Assam, Arunachal Pradesh i Manipur, on també hi ha població naga) prèviament a la celebració de negociacions amb el Govern. El Govern indi i el NSCN (IM) van acordar el juliol l'ampliació de l'acord d'alto el foc durant un any més, quan se'n complien deu de la seva signatura. No obstant això, pel que fa a avenços a les negociacions de pau, el Govern va reiterar al grup armat que la qüestió de la sobirania estava totalment fora de discussió, i que qualsevol solució al conflicte s'hauria d'emmarcar dins de la Constitució del país. El grup armat podria haver accedit a romandre com a part de l'Índia mitjançant una relació federal de caràcter especial amb la unió, tot i que aquesta discussió encara no s'ha tancat.

A mitjan mes de maig de 2008, el Govern indi va afirmar categòricament que no hi havia possibilitat de negociar la qüestió de la sobirania amb els líders del grup armat d'oposició NSCN-IM, al qual va demanar que estudiés la Constitució per aconseguir una solució en el marc d'aquesta última. Fonts locals van assenyalar que el grup armat podria estar en contacte amb experts constitucionals. El Govern va demanar a l'NSCN-IM que destacés els elements de la Constitució que podrien ser reformats per aconseguir una solució al conflicte. El Govern havia fet més de 60 rondes de negociacions amb aquest grup sense que hagués aconseguit un acord definitiu. El Ministeri de l'Interior va assenyalar el mes de juny que, després de les greus

violacions de l'acord d'alto el foc que s'havien produït les últimes setmanes, se celebraria una reunió amb les diferents faccions de l'NSCN per separat. D'altra banda, l'organització estudiantil NSF va afirmar que iniciaria un procés per tractar d'unificar totes les organitzacions insurrectes nagues en benefici de la població naga. La NSF va assenyalar que es reuniria amb representants dels grups armats NSCN-K i amb membres de les altres faccions. El mes d'octubre, representants del Govern indi i de l'NSCN-IM es van reunir a l'Haia, per abordar la qüestió de la sobirania de Nagalim (Nagaland). Com a mesura de confiança, les diferents faccions de l'NSCN van acordar un alto el foc per disputar un partit de futbol de la "reconciliació naga". Els equips estaven integrats, de manera mixta, per combatents dels grups armats i per militants d'organitzacions de la societat civil naga. El partit, el segon d'aquestes característiques, pretenia fomentar la reconciliació entre les diferents organitzacions naga. Mitjans de comunicació de Nagaland van assenyalar que **les converses de pau que mantenen el Govern indi i el grup armat d'oposició NSCN-IM serien sense condicions, la qual cosa implicaria que el Govern no podria imposar una agenda determinada.** Govern i NSCN-IM estarien estudiant com adaptar les demandes del grup armat en el marc de la Constitució índia. El grup armat hauria expressat la seva voluntat d'establir una relació de caràcter federal amb el Govern central. El mes de desembre es va celebrar una nova ronda de negociacions entre el Govern indi i l'NSCN-IM a Amsterdam.

El procés de pau el 2009

A mitjan gener l'NSCN (IM) va posar en llibertat cinc membres de les forces de seguretat que va retenir el grup durant diverses hores. La posada en llibertat es va produir gràcies a la intervenció de diverses organitzacions de la societat civil. El grup armat va advertir el Govern que no toleraria la presència de les forces de seguretat en les immediateses dels campaments on els seus integrants romanien acantonats. Dies després, el ministre cap de l'estat, Neiphiu Rio, va expressar la satisfacció per la reducció gradual dels enfrontaments interfaccionals. Per la seva banda, el líder de l'NSCN-IM, **Isaac Chisi Swu, va mostrar el compromís amb la resolució del conflicte per la via pacífica.** A final de febrer, tanmateix, es va imposar el toc de queda a Imphal, a l'estat de Manipur, com a conseqüència dels disturbis originats després de l'assassinat de tres funcionaris del Govern al districte d'Ukhrul. L'assassinat l'haurien comès integrants de l'NSCN-IM. El grup armat va afirmar que castigaria els responsables d'aquest fet, assenyalant que no podia ser considerat com un acte del grup armat, sinó com una acció individual. L'NSCN-IM va demanar que aquestes circumstàncies no s'utilitzessin per danyar el procés de pau. A començaments de juny, **el grup armat d'oposició NSCN-K va afirmar que estava preparat per iniciar negociacions de pau formals amb el Govern de l'Índia,** vuit anys després d'haver assolit un acord d'alto el foc amb Delhi. L'NSCN-K es va mostrar disposat a no establir cap preconditioni per al diàleg i va afirmar que qüestions com la sobirania podien ser discutides a la taula de negociació, però sense que es convertissin en un obstacle per iniciar les negociacions. A mitjan juny, **el Fòrum per a la Reconciliació Naga va anunciar la firma d'un acord, el "Pacte de Reconciliació",** entre les diferents faccions de la insurgència naga. El document el van firmar els dirigents dels principals grups armats d'oposició nagues: l'NSCN-IM, el Govern Federal de Nagaland (creat el 1956 per la primera organització insurgent naga, l'NNC) i el GPRN/NSCN (establert pel NSCN-K). A mitjan agost, el ministre principal de Nagaland, Neiphiu Rio, va apel·lar a tots els grups de l'estat a treballar per sobre de les diferències per aconseguir una pau permanent al territori. Rio va manifestar que el seu Govern estava compromès amb l'acompliment d'un rol de facilitador actiu per al procés de pau entre l'Executiu central i els grups armats. El Govern central va instar el grup NSCN-IM a estudiar en detall la Constitució índia i suggerir possibles esmenes que poguessin contribuir a resoldre el conflicte naga, segons fonts de The Stateman. El grup hauria acceptat aquesta proposta. Dies després, el Grup de Supervisió de l'Alto el Foc i la Junta de Supervisió de l'Alto el Foc del grup armat de l'oposició **NSCN (K)** van revisar de manera conjunta la implementació de l'acord d'alto el foc assolit entre el Govern i el grup armat. El Govern va assenyalar que els últims mesos s'havia reduït la violència com a conseqüència del menor nombre d'enfrontaments entre faccions, però va expressar la preocupació per l'increment en els casos d'extorsió. A més, es va demanar als grups armats que es traslladessin als centres d'acantonament designats. **L'NSCN-IM va afirmar que no**

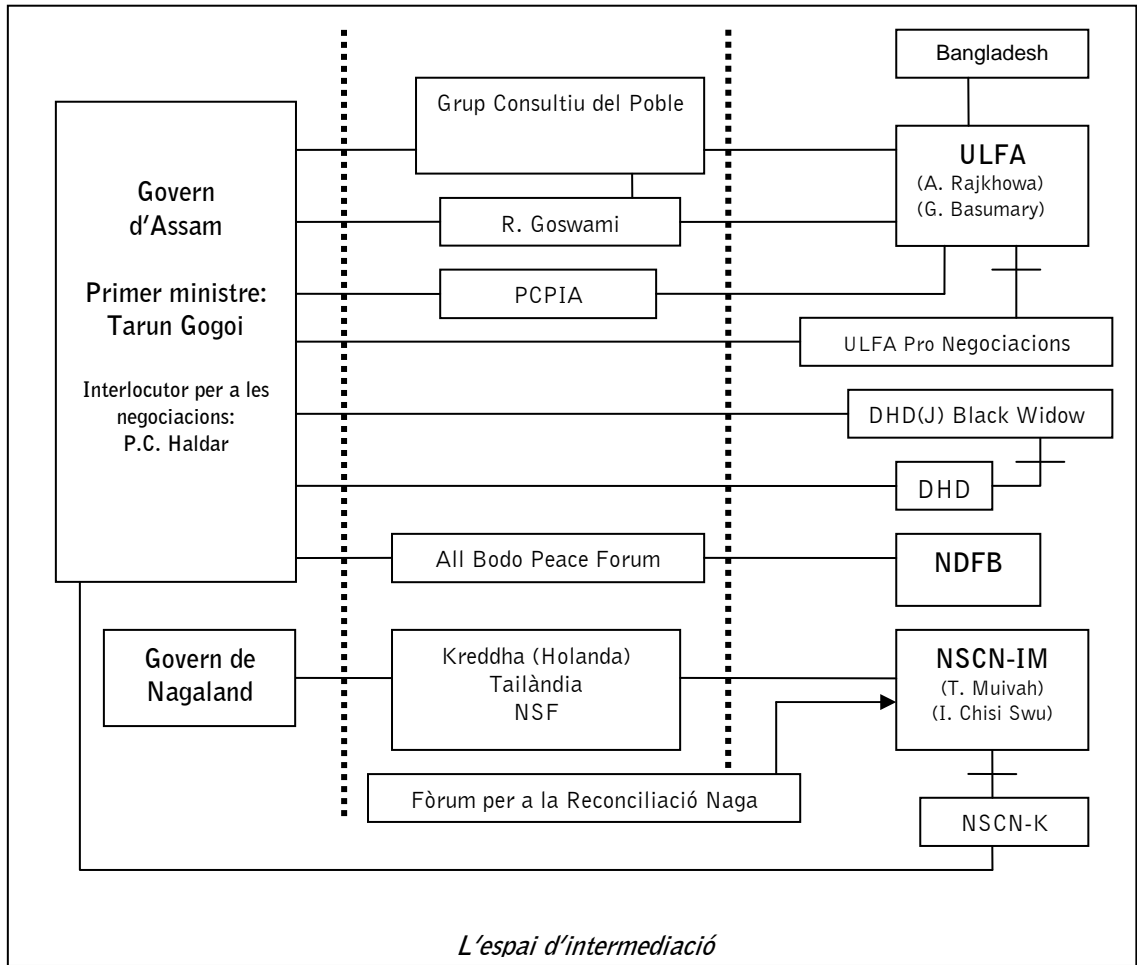
acceptava que la Constitució índia fos la base per a una solució al problema naga, tal com havia declarat el Govern, assenyalant que s'havia acordat un enteniment sobre l'autonomia en el marc de la Carta Magna. El grup armat va negar que s'hagués produït qualsevol discussió bilateral sobre una fórmula d'autonomia com havia assenyalat el Govern. A mitjan setembre, l'NSCN-IM va assenyalar que el paquet de pau ofert pel Govern indi a les diferents organitzacions insurgents nagues contradeia els acords bilaterals assolits, ja que l'NSCN-IM era l'única organització insurgent amb un mandat per negociar amb el Govern. Aquesta mesura contradeia l'acordat el 1995 a París pel Govern indi i el grup armat, i segons la seva opinió només pretenia crear divisions entre els nagues. El 1995 es va acordar que les negociacions de pau bilaterals serien a càrrec del primer ministre, en emplaçaments situats fora del territori indi i sense condicions per a cap de les parts.

Fets més significatius de l'any a Nagaland

- El líder de l'NSCN-IM, Isaac Chisi Swu, va mostrar el compromís amb la resolució del conflicte per la via pacífica.
- El grup armat d'oposició NSCN-K va afirmar que estava preparat per iniciar negociacions de pau formals amb el Govern de l'Índia, vuit anys després d'haver assolit un acord d'alto el foc amb Delhi.
- El Fòrum per a la Reconciliació Naga va anunciar la firma d'un acord, el "Pacte de Reconciliació", entre les diferents faccions de la insurgència naga.

Pàgines web sobre els processos de l'Índia

- AlertNet (www.alertnet.org)
- Asian Center for Human Rights (www.achrweb.org)
- Assam Tribune (www.assamtribune.com)
- Frontline (www.flonnet.com)
- Hindustan Times (www.hindustantimes.com)
- IDSA (www.idsa.in)
- Institute of Peace and Conflict Studies (www.ipcs.org)
- Kuknalim (www.kuknalim.com)
- Nagaland International Support Centre (www.nagalim.nl)
- Nagaland Post (www.nagalandpost.com)
- North East News Agency (www.nenanews.com)
- NSCN (www.nscnonline.org)
- ONGC (www.ongcindia.com)
- Ploughshares (www.ploughshares.ca/librarie/ACRText/ACR-IndiaAP.html)
- SATP (www.satp.org)
- South Asia Analysis Group (www.saag.org)
- www.andhanews.net
- www.borosupport.nl
- www.hinduonnet.com/fline
- www.ipcs.org/nax-index.html
- www.maoism.org/misc/india/india.htm
- www.nagalim.nl/newa/news/htm
- www.northeastvigil.com/news
- www.rediff.com/news

L'ÍNDIA – EL PAKISTAN (el Caixmir)

Context del conflicte

El conflicte entre l'Índia i el Pakistan per la regió del Caixmir es remunta a la partició de 1947, quan tots dos països es van independitzar del Regne Unit, i el Caixmir va quedar repartit entre l'Índia (Estat de Jammu-Caixmir), el Pakistan i la Xina. Segons l'Acta d'Independència de l'Índia de 1947, el Caixmir era lliure d'adherir-se a l'Índia o al Pakistan. La seva adhesió a l'Índia es va convertir en font de conflicte entre els dos països, i els enfrontaments van començar aquell mateix any.

L'Índia va reivindicar els territoris controlats pels altres països argumentant que eren territoris administrats pel maharaja del Caixmir, mentre que el Pakistan reivindicava una part de la zona sota control indi per motius d'identitat musulmana. Des d'aleshores, hi ha hagut tres moments amb enfrontaments armats (1947, 1948 i 1965), i el 1971 es van reprendre les hostilitats. El juliol de 1949, tots dos països van signar l'acord de Karachi, en el qual s'establí una línia de cessament del foc que haurien de vigilar uns observadors, motiu pel qual aquell mateix any l'ONU va crear una missió d'observació (UNMOGIP), que continua activa, amb observadors internacionals a la Línia de Control. A finals dels vuitanta es va intensificar la tensió amb el risc afegit de les armes nuclears que tenen tots dos països.

Població: 13 milions (Caixmir)
Superfície: 222.200 km ² (Caixmir)
IDH: (l'Índia 134; el Pakistan 141) de 182
PIB: l'Índia, 1.071.000 milions \$; el Pakistan, 140.200 milions \$
Renda per habitant (Índia): l'Índia, 950\$; el Pakistan, 860 \$.
Morts pel conflicte: 47.000/70.000 persones des del 1989.
Actors: APHC, Hizbul Mujahideen
Facilitacions: ----

El conflicte té, doncs, dues dimensions: una d'interestatal, amb la disputa de la frontera entre l'Índia i el Pakistan per la regió del Caixmir, que es manifesta en contínues infiltracions de grups pakistanesos a través de la frontera; i una altra d'intraestatal, la lluita dels grups armats d'oposició musulmans dins de l'Estat indi de Jammu-Caixmir contra el poder central de l'Índia. Alguns d'aquests grups lluiten per la independència d'un Caixmir unificat, mentre que d'altres ho fan per la integració d'aquest Estat indi al Pakistan. L'any 1992 van constituir una coalició All Party Huriyat Conference (APHC), que reclama un referèndum amb supervisió internacional, tal com ja van recollir les primeres resolucions del Consell de Seguretat. D'altra banda, el control de les conques dels rius del Punjab també és motiu de disputa.

Un altre grup armat important del Caixmir és Hizbul Mujahideen (HM), creat l'any 1989 i liderat per Sayeed Salahudeen, que figura a les llistes de la UE de grups terroristes des del 2005, per haver dut a terme nombrosos atemptats contra la població civil de l'Índia.

Antecedents del procés de pau

L'Índia s'ha negat sempre a qualsevol mediació internacional; prefereix un diàleg directe bilateral, no és partidària de modificar els límits territorials i compta amb el suport de la Xina. En canvi, el Pakistan és partidari d'internacionalitzar qualsevol procés de pau i, sobre la base del dret a l'autodeterminació, reclama la celebració d'un referèndum sota control de l'ONU, si bé últimament ha declarat que podria renunciar-hi. Per la seva banda, els EUA han dut a terme algunes tasques de mediació amb l'interès que la disputa es resolgui de manera que les forces armades del seu aliat a la regió —el Pakistan— puguin dedicar-se a la lluita contra al-Qaeda. L'aspecte més destacat d'aquest conflicte és la dinàmica de creació de mesures de confiança per totes dues bandes i el model de procés que es coneix com a "*composite dialogue*", que consisteix a abordar totes les disputes en un procés únic, de manera que els avenços es produeixen alhora en matèries diverses, i, tot i la lentitud per assolir acords, després aquests acords difícilment es poden revocar.

El Govern indi va anunciar a principis del 2005 la creació d'un comitè per explorar la possibilitat de concedir més autonomia a la regió. Al llarg de l'any van prosseguir els contactes bilaterals que van generar confiança entre les parts: van tenir lloc visites mútues dels ministres d'Exteriors, tots dos països van restablir una línia d'autobús per unir els dos Caixmir (suspesa des de feia 60 anys) i van acordar l'alliberament de més presos, l'augment d'intercanvis comercials i la col·laboració en el control de narcòtics, tràfic marítim i altres temes econòmics, polítics i humanitaris. Com a aspecte simbòlic, el Govern indi va convidar el president pakistanès a assistir a un partit de criquet entre ambdós països a l'Índia. D'altra banda, grups pacifistes indis i pakistanesos van celebrar una marxa conjunta des de Delhi (Índia) fins a Lahore (el Pakistan), seguint una ruta sufí del segle XIII. Representants de l'APHC (coalició que agrupa els principals partits independentistes del Caixmir) es van reunir amb el president paquistanès P. Musharraf i el primer ministre indi M. Singh, durant la visita del primer a Delhi amb resultats satisfactoris per a ambdues parts. El Govern indi, a més, va permetre per primera vegada que els principals dirigents d'aquesta coalició visitessin el Pakistan per mantenir converses amb el Govern d'aquest país. La facció moderada de l'APHC va expressar la seva voluntat d'iniciar negociacions amb el Govern indi.

Durant la segona meitat de 2005, les relacions entre ambdós països van continuar millorant amb aproximacions importants. Cal destacar igualment l'aportació del president pakistanès, en el sentit que la disputa pel control del Caixmir es podria resoldre mitjançant una major autonomia per a la regió, coincidint amb unes declaracions del primer ministre indi, que va assenyalar que un **Caixmir sense fronteres definides** i una major autonomia per a les zones administrades per l'Índia serien mesures que podrien ajudar a resoldre el conflicte, **afeblint la demarcació fronterera per treure-li rellevància**. El desembre, el principal grup armat de l'oposició que opera a l'Estat de Jammu-Caixmir (Índia), **Hizbul Mujahideen**, va demanar a la UE que revisés la seva decisió d'incloure'l a la llista d'organitzacions terroristes. El líder de l'APHC, per la seva banda, va afirmar que el president del Pakistan li havia ofert suport per crear uns Estats Units del Caixmir, on els membres de l'assemblea legislativa de cada Caixmir escollirien els representants per a una tercera assemblea, que prendria una decisió pel que fa a una solució final del conflicte. Cal destacar finalment que el comerç entre l'Índia i el Pakistan es va duplicar l'any 2005.

El segon trimestre de 2006, el primer ministre indi M. Singh i l'APHC van acordar establir un sistema que permetés discutir possibles solucions a la disputa per la regió. Es tracta de la segona trobada mantinguda per totes dues parts des que M. Singh va ser designat primer ministre. L'APHC va anunciar poc després que crearia un grup de negociadors perquè mantinguessin converses amb el Govern de l'Índia. L'Índia i el Pakistan van acordar també obrir parcialment la Línia de Control (frontera de facto entre tots dos països) per incrementar el comerç a través d'un servei de camions i de l'ampliació del servei d'autobusos entre els dos Caixmir. El Pakistan va anunciar la posada en llibertat de 71 pescadors indis detinguts, i els dos països van celebrar una desena ronda de negociacions per aconseguir la retirada de tropes de la glacera de Siachen, on hi continua havent 7.000 soldats indis i 4.000 de pakistanesos. També van acordar permetre la retransmissió de la programació índia per la televisió pakistanesa. Durant el tercer trimestre es van continuar desenvolupant mesures de confiança, tot i l'atemptat que el mes de juny va causar la mort de 200 persones a la ciutat índia de Mumbai. L'Índia va suspendre temporalment el procés i va demanar al Pakistan que prengués més mesures per posar fi al terrorisme. També cal destacar que, a finals d'agost, **el grup armat d'oposició Hizbul Mujahideen va afirmar que es comprometia a prendre totes les mesures necessàries per aconseguir una solució a la disputa pel Caixmir que fos conforme als desitjos de la població caixmiriana**. A més, el grup va respondre a les crítiques fetes per altres grups armats en les quals s'assenyalava que les intencions reals de Hizbul Mujahideen eren les de fer crides per a un alto el foc, tot afirmant que no deixarien les armes fins que s'hagués resolt el conflicte. Hizbul Mujahideen també va assenyalar que qualsevol procés, inclosos un plebiscit i la desmilitarització del Caixmir, s'hauria de fer sota supervisió internacional. Aquest grup, liderat per M. Yusuf Shaw, àlies "Syed Salahuddin", ja havia anunciat l'any 2000 una proposta d'alto el foc i s'havia reunit amb funcionaris indis al Caixmir. El setembre, finalment, els mandataris dels dos països van acordar reprendre les negociacions de

pau després d'haver mantingut la quarta trobada en dos anys, en el marc de la Cimera de Països No Alineats, a l'Havana. El ministre d'Exteriors pakistanès va manifestar també que tots dos països estaven a prop d'arribar a un acord sobre la disputa de la glacera de Siachen.

El desembre de 2006, el president paquistanès, P. Musharraf, va afirmar que el Pakistan podria abandonar la seva demanda sobre el Caixmir si l'Índia accedia a les seves propostes de pau: una retirada gradual de tropes de la zona, autogovern per als caixmirians i un mecanisme conjunt de supervisió que involucrés indis, pakistanesos i caixmirians. La resposta de l'Índia a aquesta proposta va ser que els mapes no es poden refer, però que es podria aconseguir que la frontera fos irrellevant. A principis de 2007, ambdós països van confirmar la represa del procés de pau, després de la visita al Pakistan del ministre d'Exteriors indi, P. Mukherjee, durant la qual va mantenir reunions amb diversos membres del Govern, com ara el president, p. Musharraf, i el mes de març van fer la quarta ronda de l'anomenat Diàleg Compost. La coalició de partits independentistes de Jammu-Caixmir, APHC, va demanar que s'abandonés la lluita armada per poder obrir el camí cap a unes negociacions de pau que desemboquessin en un acord de pau sostenible. En aquest sentit, l'APHC va instar els grups armats a declarar un alto el foc temporal que pogués ajudar a la resolució del conflicte. A mitjan mes de febrer de 2008, el Govern indi va assenyalar que estava preparat per reprendre el procés de diàleg compost amb el Pakistan, amb la celebració d'una quarta ronda a partir del mes d'abril amb els ministres d'Exteriors, i va celebrar el decurs de les eleccions en aquest país perquè havien permès al poble pakistanès d'expressar-se. El procés de diàleg s'havia interromput després de la imposició de l'estat d'emergència pel president pakistanès Pervez Musharraf. Tots dos països van acordar duplicar el nombre de vols setmanals que uneixen els dos estats i, així, augmentar el nombre de destinacions connectades i el nombre d'aerolínies autoritzades per dur a terme aquests vols.

El ministre d'Exteriors pakistanès Shah Mehmood Qureshi va assenyalar, el mes de juny de 2008, que es consultaria els líders caixmirians de banda i banda de la frontera abans que se celebrés la següent ronda de negociacions amb l'Índia. Les declaracions es van produir quan va tornar de la reunió de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI) celebrada a Uganda, on també van assistir líders caixmirians i durant la qual es va produir un intercanvi d'opinions amb integrants de l'APHC (coalició que agrupa els principals partits independentistes de Jammu i Caixmir). Qureshi va assenyalar que el grup de contacte sobre el Caixmir de l'OCI havia expressat el seu suport al procés de diàleg entre l'Índia i el Pakistan i que, per primera vegada, aquesta qüestió va ser inclosa en la Declaració de Kampala emesa durant la celebració de la reunió. Tots dos països van acordar també l'ampliació dels contactes directes entre la població situada a banda i banda de la línia de control (frontera *de facto* entre els dos països). El Pakistan va convidar l'Índia a una reunió amb l'objectiu d'iniciar relacions comercials a través de la línia de control. L'objectiu de la reunió era aprofundir l'acord que s'havia aconseguit el mes de juny acordant modalitats i firmant contractes de caràcter comercial. El Govern pakistanès va anunciar la creació d'un comitè parlamentari per tractar la qüestió del Caixmir amb l'objectiu de crear un consens sobre aquesta qüestió i sobre el procés de pau amb l'Índia. Al comitè hi hauria representats tots els partits polítics. A mitjan mes d'octubre, el primer ministre indi Manmohan Singh va dur a terme una visita oficial a l'estat i va assenyalar que el seu Govern estava disposat a emprendre negociacions amb tots els sectors de la societat, inclosa la coalició APHC. Singh va reiterar que les fronteres no es podien eliminar, però que es podien convertir en irrellevants. També es van iniciar intercanvis comercials a través de la línia de control (frontera *de facto* entre els dos països) per primera vegada després de 60 anys un mes després que tots dos governs arribessin a un acord sobre aquest punt. A final de novembre, un greu atemptat a la ciutat índia de Bombai, que va causar prop de 200 víctimes mortals, va posar en perill les relacions entre tots dos països. L'atemptat va ser reivindicat per un grup desconegut denominat Deccan Mujahideen. Tots dos països van decidir investigar conjuntament què havia passat, però aquesta iniciativa no va evitar que els dos països suspenguessin indefinidament el procés de diàleg compost, marc en què havien transcorregut les negociacions de pau. Fonts diplomàtiques van assenyalar que l'atmosfera del moment, marcada pel convenciment indi que els atemptats de Bombai havien

estat perpetrats per grups o per persones amb base al Pakistan, feia impossible que les negociacions poguessin prosseguir de manera immediata. Això no obstant, el Govern indi no va acusar directament el Govern pakistanès. El Pakistan va assenyalar que prosseguir el procés de diàleg era d'interès per a totes dues parts i representants del Govern indi van assenyalar que la guerra entre els dos països no era una opció i que no es tractava d'una qüestió únicament vinculada a la disputa pel Caixmir, sinó que s'havia d'emmarcar en un context de terrorisme global. Com a aspecte positiu, a final d'any, el president pakistanès Asif Ali Zardari va proposar un pacte per al sud d'Àsia per evitar l'ús d'armes nuclears. Zardari va assenyalar que el Pakistan no utilitzaria les armes nuclears contra l'Índia.

El procés de pau el 2009

A mitjan febrer la policia pakistanesa va detenir el dirigent del grup armat d'oposició **Hizbul Mujahideen**, **Muzaffar Ahmad Dar**, comandant en cap d'operacions del grup armat. L'assessor d'Interior del Govern pakistanès, **Rehman Malik**, va declarar que els atemptats que van tenir lloc a Mumbai el mes de novembre de 2008 podrien parcialment haver estat organitzats al Pakistan i va anunciar la detenció de diverses persones vinculades a aquests fets i que podrien ser integrants de l'organització armada L-e-T. Aquestes declaracions van ser celebrades pel Govern indi, ja que les discrepàncies entre els dos governs havien provocat una crisi diplomàtica i una escalada de la tensió. El Govern indi va afegir que esperava que l'Executiu pakistanès desmantellés la infraestructura terrorista en aquest país. Per la seva banda, un portaveu de L-e-T va tornar a negar la vinculació del grup amb aquests atemptats i va condemnar l'actitud del Govern pakistanès. A començaments d'abril un dels principals líders separatistes, **Sajjad Gani Lone**, president de la **Jammu and Kashmir People's Conference**, va anunciar que es presentaria a les eleccions que s'havien de celebrar a l'Índia. Lone va assenyalar que pretenia traslladar la seva lluita al parlament indi, en el qual pretenia fer sentir les reclamacions d'independència de Caixmir. Altres sectors independentistes van fer una crida al boicot de les eleccions, com a desaprovació de la decisió de Lone. El Govern indi va reiterar que la possibilitat que les negociacions de pau amb el Pakistan es reprenguessin depenia de la voluntat de dur a terme o no accions contra els responsables dels atemptats de Mumbai. A començaments de juny, el primer ministre pakistanès, **Yousuf Raza Gilani**, va afirmar que cap dels dos països no podia permetre's un conflicte armat i que la represa del procés de diàleg compost seria interessant per als dos. En paral·lel, el Govern dels EUA tractava de pressionar el Govern indi perquè accedís a la represa del procés de diàleg. A mitjan juny, l'organització independentista **JKLF** va celebrar l'encontre entre els líders indi i pakistanès i va destacar que la via del diàleg era l'única possible per resoldre la situació actual. El líder d'aquesta organització, **Mohammad Yaseen Malik**, estava en arrest domiciliari des de feia tres mesos. D'altra banda, ambdós països van decidir reprendre el comerç bilateral, també suspès des dels atemptats. A primers d'agost, tanmateix, fonts governamentals pakistaneses van anunciar que el **llançament d'un submarí de propulsió nuclear "Arihant" durant els últims dies per part de l'Índia**, valorat en 416 milions d'euros, podia suposar una amenaça per a la pau i l'estabilitat regional, així com per als avenços en el procés de pau entre ambdós països, dues setmanes després que els dos acordessin reprendre les converses de pau. L'Índia té previst construir dos submarins més, amb capacitat per llançar míssils nuclears, a més dels convencionals que ja ha adquirit de diversos països, amb la qual cosa la despesa militar es va disparar fins als 28.400 milions de dòlars.

A començaments d'octubre, l'Índia va rebutjar el nomenament d'un enviat especial per a Caixmir per part de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI), i va assenyalar que no podia interferir en els assumptes interns de l'Índia. L'OCI havia designat el saudita **Abdullah bin Abdul Rahman** com a enviat especial, a petició del Pakistan. Es tractava de la primera vegada que l'OCI s'implicava d'aquesta manera en la qüestió de Caixmir. El president de la coalició de partits independentistes caixmirs, **All Parties Hurriyat Conference (APHC)**, va celebrar el nomenament assenyalant que es tractava d'un avenç important i va lamentar la reacció índia. **Mirwaiz Umer Farooq**, líder de l'APHC, va afirmar que una delegació de pau es desplaçaria a Delhi i Islamabad per tractar de reduir les tensions entre ambdós països i reiniciar el diàleg. A

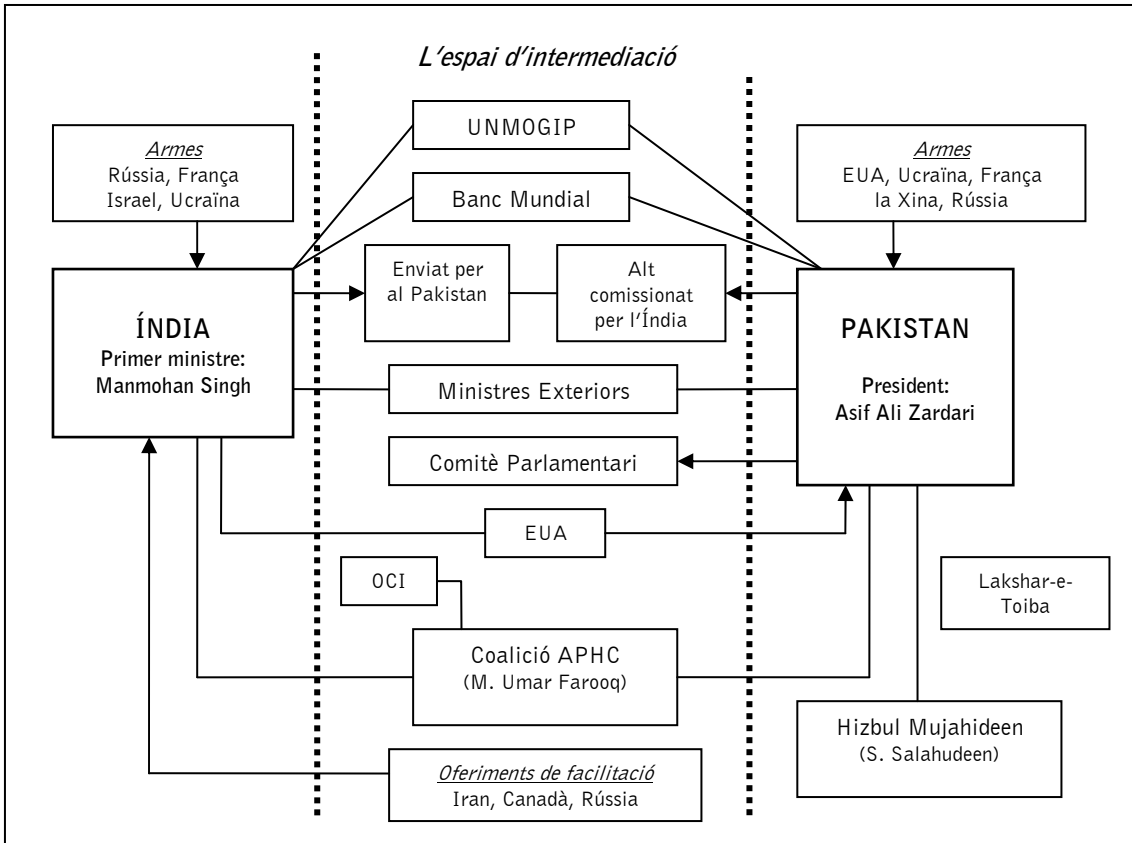
començaments de novembre, el Govern central va anunciar que estava preparant un conjunt de mesures polítiques per a l'autonomia de Jammu i Caixmir que s'haurien de posar en marxa durant els pròxims dos anys. Aquestes mesures eren fruit dels grups de treball establerts l'any 2006 i feien referència a les relacions entre l'Estat i el Govern central, les mesures de creació de confiança, l'enfortiment de les relacions a través de la Línia de Control (frontera de facto entre l'Índia i el Pakistan), el desenvolupament econòmic i la governabilitat en l'Estat. La segona quinzena de novembre, els líders moderats de la coalició de partits independentistes APHC, Mirwaiz Umar Farooq, Abdul Gani Bhat i Bilal Lone, es van reunir amb el ministre d'Interior, Palaniappan Chidambaram, per segona vegada en secret. Chidambaram no va fer cap declaració sobre això, però anteriorment havia assenyalat que s'iniciaria un procés de "diplomàcia silenciosa". No obstant això, altres sectors de l'APHC, especialment l'encapçalat per Syed Ali Shah Geelani, es van mostrar contraris a unes negociacions amb Delhi, insistint en la necessitat que fossin tripartides i hi participés el Pakistan.

Fets més significatius de l'any

- L'organització independentista JKLF va celebrar l'encontre entre els líders indi i pakistanès i va destacar que la via del diàleg era l'única possibilitat per resoldre la situació actual.
- Fonts governamentals pakistaneses van anunciar que el llançament d'un submarí de propulsió nuclear "Arihant" durant els últims dies per part de l'Índia, podia suposar una amenaça per a la pau i l'estabilitat regional, així com per als avenços en el procés de pau entre ambdós països, dues setmanes després que acordessin reprendre les converses de pau.
- L'Índia va rebutjar el nomenament d'un enviat especial per a Caixmir per part de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI).
- El Govern central de l'Índia va anunciar que estava preparant un conjunt de mesures polítiques per a l'autonomia de Jammu i Caixmir que s'havien de posar en marxa durant els pròxims dos anys.
- Els líders moderats de la coalició de partits independentistes APHC, Mirwaiz Umar Farooq, Abdul Gani Bhat i Bilal Lone, es van reunir amb el ministre d'Interior, Palaniappan Chidambaram, per segona vegada en secret.

Pàgines web

- Asian Centre for Human Rights (www.achrweb.org)
- ICG (www.crisisweb.org)
- Incore (www.incore.ulst.ac.uk/cds/countries)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)
- SATP (www.satp.org)
- Swiss Peace (www.swisspeace.org/fast)
- UNMOGIP (www.un.org/spanish/Depts/dpko/unmogip/index.html)
- United States Institute of Peace (www.usip.org)
- www.jammu-kashmir.com

NEPAL (Madhesh-Terai)

Síntesi del conflicte

La regió nepalesa de Madhesh (que vol dir "al mig"), també coneguda com a Terai o Tarai, és una franja situada al sud del país, fronterera amb l'Índia, amb la cultura de la qual té una notable proximitat, i que malgrat suposar només el 23 % del territori allotja pràcticament la meitat de la població del Nepal, cosa que suposa una població d'uns 11 milions d'habitants. Es tracta d'una zona molt fèrtil i rica en cultius, però això no ha beneficiat els seus habitants, hinduistes en la seva majoria, que tradicionalment s'han sentit marginats pel poder central, cosa que ha provocat un sentiment identitari que es tradueix en l'exigència d'una major autonomia i una presència més gran al Parlament nacional, o fins i tot la independència per part d'alguns sectors. Un 40 % dels madheshis no tenen ni tan sols la ciutadania nepalesa i amb prou feines estan representats al Parlament. Després de la signatura de l'acord de pau amb els maoistes del CPN, les exigències del poble madheshi van augmentar, així com les divisions i enfrontaments entre grups maoistes d'aquesta regió.

Població: 28 milions d'habitants (el Nepal); 11 milions (el Terai)
Superfície: 147.000 km ² (el Nepal); Terai, 34.100 km ² .
IDH: 144 de 182)
PIB: 9.900 milions de \$ (el Nepal)
Renda per habitant (Índia): 350 \$
Morts pel conflicte: centenars
Persones desplaçades: 25.000
Actors armats: MJF/MPRF, JTMM-G, JTMM-J, MRM/MNLF, MMT i d'altres
Facilitacions: ONU

L'any 2001, J. K. Goit va crear l'MNLF (Maoist Madheshi National Liberation Front), però el 2003 el lideratge va passar a mans de Matrika Yadav, membre del politburó del CPN, que va acusar Goit de ser un aliat de la monarquia i dels nacionalistes indis. El febrer de 2004, les autoritats índies van detenir M. Yadav, aleshores líder del denominat Govern Autònom del Poble Madhesi. L'anterior líder, J. K. Goit, va crear aleshores una dissidència anomenada JTMM-G (Janatantrik Tarai Mukti Morcha), que al seu torn va patir una escissió l'agost del 2006, el JTMM-J, liderat per Jwala Singh. Tots dos es disputen el lideratge de l'actual TJLF (Terai Janatantrik Liberation Front). Actualment hi ha pel cap baix quaranta grups armats a la zona.

Síntesi del procés de pau

En començar l'any, el Partit Comunista del Nepal (CPN) va designar els seus 73 membres que formarien part del nou Parlament Interí; d'aquests, 20 eren madheshis, sent un d'ells Matrika Yadav. Malgrat això, i en una demostració que el CPN no era l'únic grup representatiu de l'oposició nepalesa, la segona quinzena de gener es va produir una important revolta popular que va durar diverses setmanes, protagonitzada per la població madheshi, que va enfrontar el CPN amb altres grups maoistes dissidents d'origen madheshi. A principis de febrer, els vuit principals partits polítics nepalesos (l'aliança de set partits i el CPN) van assolir un acord per resoldre la crisi política que s'estava estenent al sud del país. L'acord suposaria l'augment de les circumscripcions electorals i l'adopció d'un sistema electoral de representació proporcional, cosa que constituïria una de les demandes dels grups madheshis del sud del país. A més, el Govern va designar un equip perquè dugués a terme negociacions amb els grups involucrats en les protestes. El primer ministre nepalès, G. P. Koirala, va nomenar el ministre d'Agricultura d'origen madheshi, Mahanta Yhakur, com a cap de l'equip negociador governamental. L'acord assolit per les forces polítiques governants suposarà l'increment d'escons ocupats per representants del sud del país. Alguns líders madheshis van qualificar aquest acord com a positiu però insuficient. Els partits van assenyalar que s'havia acordat la creació d'un Estat federal (com demandaven els representants de la comunitat madheshi), però que la manera concreta l'hauria de definir la Cambra Constituent. L'enviat de les Nacions Unides al país, Ian Martin, va celebrar els plans per mantenir converses entre el Govern i representants de la població que viu a la regió de Terai, escenari de greus tensions i violència. A les converses hi participaran un equip governamental i representants de les poblacions madheshi i janajati. Tot i això, a principis de març es va iniciar

una vaga general indefinida a la zona de Terai, convocada per l'organització Madheshi People's Rights Forum (MPRF), que va mantenir enfrontaments amb antics opositors maoistes, per demanar l'establiment d'un sistema federal al país. L'MJF-MPRF, dirigit per Upendra Yadav, i enfrontat a Matrika Yadav, líder de l'MRM-MNLF, va tornar a agafar les armes després d'afirmar que no s'havia complert la seva condició per participar a les negociacions (la dimissió del ministre de l'Interior K. P. Sitaula). El Govern també va renovar la seva crida a negociar amb la facció escindida dels maoistes, **Janatantrik Terai Mukti Morcha (JTMM)**, assenyalant que totes les ordres d'arrest contra els integrants d'aquesta facció serien suspeses durant els transcurso d'aquestes negociacions i es garantiria la seguretat dels seus líders. El març, finalment, el Parlament nepalès va canviar la Constitució establint com a forma d'Estat el federalisme, com a resposta a les demandes de la població madheshi del sud del país, que se sentia marginada a les institucions.

El mes d'abril, el Govern va anunciar que duria a terme una investigació sobre els episodis de violència ocorreguts. La comissió d'investigació estaria encapçalada per un jutge madheshi. A principis de juny, el Govern i el grup de la minoria madheshi MJF-MPRF van iniciar negociacions a Janakpur amb la finalitat de trobar una solució dialogada a les seves aspiracions independentistes a la província de Terai. El grup de negociadors de l'MJF, liderat pel seu president Upendra Yadav, va presentar les seves demandes en un document de 26 punts, demandes que van ser ben rebudes pel grup governamental, liderat pel ministre per a la Pau i la Reconstrucció, Ram Chandra Poudel. Entre els punts acordats destaca la compensació a les famílies dels morts en els enfrontaments contra l'exèrcit nepalès i la devolució de les propietats decomissades pels maoistes. Igualment, Poudel es va comprometre a continuar negociant sobre la incorporació d'un equip tècnic de les Nacions Unides a les converses i l'accés dels madheshis, dalits, dones i altres grups desafavorits als òrgans de l'Estat. El líder del MJF, U. Yadav, va informar que temes més polítics com ara el dret a l'autodeterminació, el sistema federal i la representació proporcional seran discutits a les properes rondes.

Un dels principals grups opositors de la regió de Terai, el JTMM, va afirmar el juliol que estava preparat per mantenir negociacions de pau amb el Govern sota la supervisió de les Nacions Unides o d'alguna altra organització creïble. **El JTMM va enviar una carta a les Nacions Unides requerint la seva mediació.** La UNMIN va assenyalar que considerava molt positivament la petició, però que ambdues parts havien d'estar-hi d'acord. El mes d'octubre, els grups armats d'oposició **Madheshi Mukti Tiger (MMT)** i el JTMM-J, liderat per Jwala Singh, van declarar un alto el foc durant la celebració de les festivitats religioses hindú i musulmana de Dashain i Eid. A més, el JTMM-J va denunciar que l'increment de l'extorsió les darreres setmanes no era sinó una campanya de difamació contra el grup, per la qual cosa va demanar que ni els alts comandaments acceptessin donacions ni la població donés diners a ningú que en demanés en nom d'ells. El novembre, el Govern va anunciar que havia decidit la immediata implementació dels acords assolits amb els grups ètnics i regionals a través dels diferents ministeris. A més, va decidir la creació d'un comitè en el qual hi participarien el secretariat del Ministeri de la Pau i de l'Interior i membres de l'organització madheshi MJF-MPRF per supervisar la implementació d'aquests acords.

El Govern va manifestar, a principis de 2008, que no negociaria amb les faccions Goit i Jawala Singh del grup armat d'oposició JTMM per les seves tendències criminals. A pesar d'això, el Govern i la coordinadora d'organitzacions madhesi **Front Unit Democràtic Madhesi (UDMF)** van aconseguir un acord que permetrà una major participació de la població madhesi en les institucions nepaleses. L'acord, constituït per vuit punts, tenia en compte qüestions com ara la compensació a les víctimes dels enfrontaments que hi havia hagut l'any anterior així com la creació d'entitats territorials autònomes per a la població madhesi. D'altra banda, el Govern també va aconseguir un acord de cinc punts amb el **Front Nacional Republicà Federal (FRNF)**, que també agrupa diverses organitzacions madhesi, en uns termes semblants a l'anterior. El mes de març, el ministre de Pau i Reconstrucció, Ram Chandra Poudel, que forma part del grup que

negocia amb els grups de la regió del Terai, va afirmar que se celebrarien converses de pau amb els grups armats de la regió, a Janakpur, al districte de Dhanusha. En una reunió del grup negociador governamental es va decidir celebrar un diàleg amb els líders dels quatre grups armats de la regió del Terai, Madhesi Mukti Tigers (MMT), Terai Cobra (TC), Janatantrik Tarai Mukit Morcha (JTMM), dirigit per Rajan Mukti, i el Joint Democratic Liberation Front (JDLF). Prèviament, els quatre grups armats havien anunciat la formació d'un equip negociador per a les converses, que incloïa un coordinador. El segon trimestre, el partit madhesi MPRF va assenyalar que no formaria part del nou Govern i que els maoïstes haurien de dur la iniciativa per a la seva formació. L'MPRF va assenyalar que Prachanda hauria de renunciar al càrrec de comandant suprem del PLA abans que es formés el nou Govern. A mitjan mes de maig, diversos grups armats d'oposició es van reunir a la ciutat de Patna, a l'Índia, per explorar possibilitats d'una acció unificada, segons van assenyalar mitjans de comunicació locals. A la trobada, van participar-hi líders dels grups ATMM, MMT, MVK, TC, TA, SJTMM i una facció del JTMM.

A principi del mes de juliol, la coalició dels set partits va acordar l'aprovació d'una llei que permetés introduir reformes en la Constitució relatives a les demandes de les organitzacions madhesi del Terai. Aquesta llei substituirà la proposta que aquests partits havien formulat i que va suscitar les protestes de les organitzacions madhesi, perquè assenyalaria que les demandes de les organitzacions madhesi serien abordades per la futura comissió d'alt nivell per a la reestructuració de l'estat. Aquesta situació incomplia l'acord amb el Govern d'abans de la celebració de les eleccions a l'Assemblea Constituent, segons van assenyalar els partits madhesi que havien obtingut representació parlamentària. També es van produir alguns enfrontaments entre integrants de la TKS i del partit madhesi MPRF. A primer d'octubre, el Govern va fer una crida als grups armats perquè se celebressin negociacions i va nomenar tres negociadors governamentals. Dies més tard, en una declaració conjunta feta per 14 grups armats que operen en aquesta zona del país, van anunciar un alto el foc durant la celebració de la festivitat religiosa de Dashain i van expressar la seva voluntat de dur a terme negociacions de pau amb el Govern. Aquesta declaració es va produir en resposta a la crida feta pel Govern per resoldre els greuges de la població madhesi per la via del diàleg. Els grups armats, que havien mantingut una trobada, haurien decidit unir-se sota un únic bloc. Una de les exigències de les organitzacions madhesi seria la retirada de les causes penals contra els seus integrants així com la posada en llibertat dels detinguts. D'altra banda, el ministre de Pau i Reconstrucció, Janardhan Sharma, que encapçala l'equip negociador del Govern, va assenyalar que esperava que se celebressin negociacions de pau amb les organitzacions madhesi al cap de poc. El mes de novembre, Sharma va assenyalar que 15 de les 40 organitzacions armades que operaven al Terai havien accedit a iniciar un procés de pau. Els líders d'aquests grups es van mostrar favorables a declarar el Nepal una república federal democràtica. Això no obstant, algunes organitzacions, com la Terai Cobra, es van mostrar contràries a la composició de l'equip negociador governamental. D'altra banda, el partit madhesi TMDP va anunciar la creació d'un grup d'autodefensa format per joves, TMSSA, per a la protecció de la població madhesi.

A final del mes de novembre, el ministre d'Exteriors i líder del partit madhesi MPRF, Upendra Yadav, va lamentar que no s'hagués donat cap solució a cap dels greuges infligits a la comunitat madhesi i va reclamar que s'implementessin els acords aconseguits en el passat i que es garantissin més drets a aquesta població. D'altra banda, el grup armat d'oposició TSJP va formar un equip de tres persones encapçalat pel seu portaveu per mantenir negociacions amb el Govern. El ministre de Pau i Reconstrucció va assenyalar que la primera trobada havia tingut lloc amb l'organització denominada MVK i que, a aquesta trobada, n'hi seguirien d'altres amb organitzacions diferents. Com a resultat d'aquestes converses, el Govern i el grup armat haurien aconseguit un acord de quatre punts pel qual es retirarien els càrrecs contra els insurrectes i es tractaria l'organització com un partit polític. A canvi, l'MVK posaria fi a les seves activitats armades. En acabar l'any, però, les principals organitzacions armades madhesi, JTMM i TA no havien acordat formalment mantenir negociacions de pau.

El procés de pau el 2009

A mitjan gener els principals partits polítics van acordar el repartiment de llocs per presidir els diferents comitès que s'encarregaran de la redacció de la Constitució. Els partits CPN-M i CPN-UML van acordar un repartiment pel qual el primer encapçalava set comitès i el segon cinc, igual com l'NC. Els partits madhesis de la regió de Terai lideraran un comitè cada un. D'altra banda, el primer ministre, Pushpa Kamal Dahal, va anunciar que es reforçarien les mesures de seguretat a la regió de Terai, davant del deteriorament que s'havia produït en aquesta zona. La Policia va enviar reforços a diferents ciutats, ja que més de 20 grups armats són actius en aquesta regió. A començaments de febrer, es van produir diversos episodis de violència durant el transcurs de la vaga general convocada al sud del país per l'organització Tharu Welfare Council, que representa la comunitat ètnica tharu. La vaga es va convocar en protesta per la decisió governamental de reservar quotes per a llocs de treball governamentals per a la població madhesi. El Tharu Welfare Council va expressar el desacord amb la decisió governamental d'agrupar tota la població que habita al sud del país sota aquesta classificació, ignorant-ne la diversitat ètnica. D'altra banda, es va formar un grup armat d'oposició tharu, Tharuhat Autonomous State Council, que va reivindicar el control dels recursos naturals de la població tharu i la defensa dels drets d'aquesta població indígena. El grup va afirmar estar integrat per 375 persones. Per a complicar la situació, a final de febrer, la facció madhesi escindida del partit maoïsta governant CPN-M va advertir que prendria les armes si no s'accedia a les seves reivindicacions, entre les quals s'inclouïa la concessió de terres a camperols a la regió i compensacions econòmiques a les famílies de les persones que van morir durant la revolta popular de 2006 que va posar fi al règim del rei Gyanendra, entre d'altres. Com a aspecte positiu, el Govern va assolir un acord de cinc punts amb el grup armat d'oposició Tigres d'Alliberament de Tamil Eelam (LTTE) després d'unes negociacions mantingudes a Birganj. Aquest acord establia que el Govern garantiria la seguretat dels integrants del grup mentre duressin les negociacions, i el grup armat es va comprometre a no dur a terme activitats armades durant el període de diàleg. El març es van produir enfrontaments entre policia i manifestants a la zona de Chitwan durant la celebració de protestes per part de la comunitat tharu. No obstant això, després d'haver assolit un acord amb el Govern la vaga general es va desconvocar. L'acord va recollir que la població tharu no serà classificada en la mateixa categoria que la població madhesi, cosa que els privaria de quotes específiques per accedir a llocs governamentals. Aquesta era la principal reivindicació del grup. A més, van acusar el Govern maoïsta d'haver traït la promesa de garantir una major autonomia. Algunes de les organitzacions que van protagonitzar les protestes eren els grups JTSC, FIP i JMNSC. A començaments de maig l'organització tharu TJSC va desconvocar una vaga de dues setmanes després d'haver iniciat un procés de diàleg amb el Ministeri de la Pau i la Reconciliació. Les principals demandes de les organitzacions tharu feien referència al reconeixement d'aquest grup ètnic i a una major representació en les institucions. A començaments de juny, el partit Madheshi Peoples Rights Forum podria dividir-se davant de la falta d'acord sobre el suport al Govern recentment creat pel primer ministre, Madhav Kumar Nepal. El president del partit, Upendra Yadav, va afirmar que no donarien suport al nou Executiu i va expulsar set integrants que no van acatar aquesta decisió. L'escissió estaria encapçalada per algunes de les persones expulsades que previsiblement formaran part del nou Govern.

A començaments de juliol l'acabat de nomenat ministre per a la Pau i la Reconstrucció, Rakam Chemjong, va negar que mantinguessin converses de pau amb totes les organitzacions armades madhesis, assenyalant que la majoria no eren grups polítics i que estaven implicades en activitats criminals. Chemjong va afirmar que les organitzacions que haguessin comès extorsió, segrest i assassinat no eren polítiques. A final del mateix mes, i coincidint amb la decisió governamental de posar en marxa una nova estratègia de seguretat al país, quatre grups armats que operaven a la regió de Terai van anunciar la creació d'una coalició de forces. Els líders de Madhesi Mukti Tigers, Madhesi Virus Killers, Terai Samyukta Janakranti Party Nepal i la facció Rajan Mukti del Janatantrik Terai Mukti Morcha van fer una conferència de premsa conjunta on van manifestar la disposició a treballar de manera coordinada. El Govern ja havia fet prèviament una primera ronda de converses amb aquests grups. Els grups van acusar el Govern de no

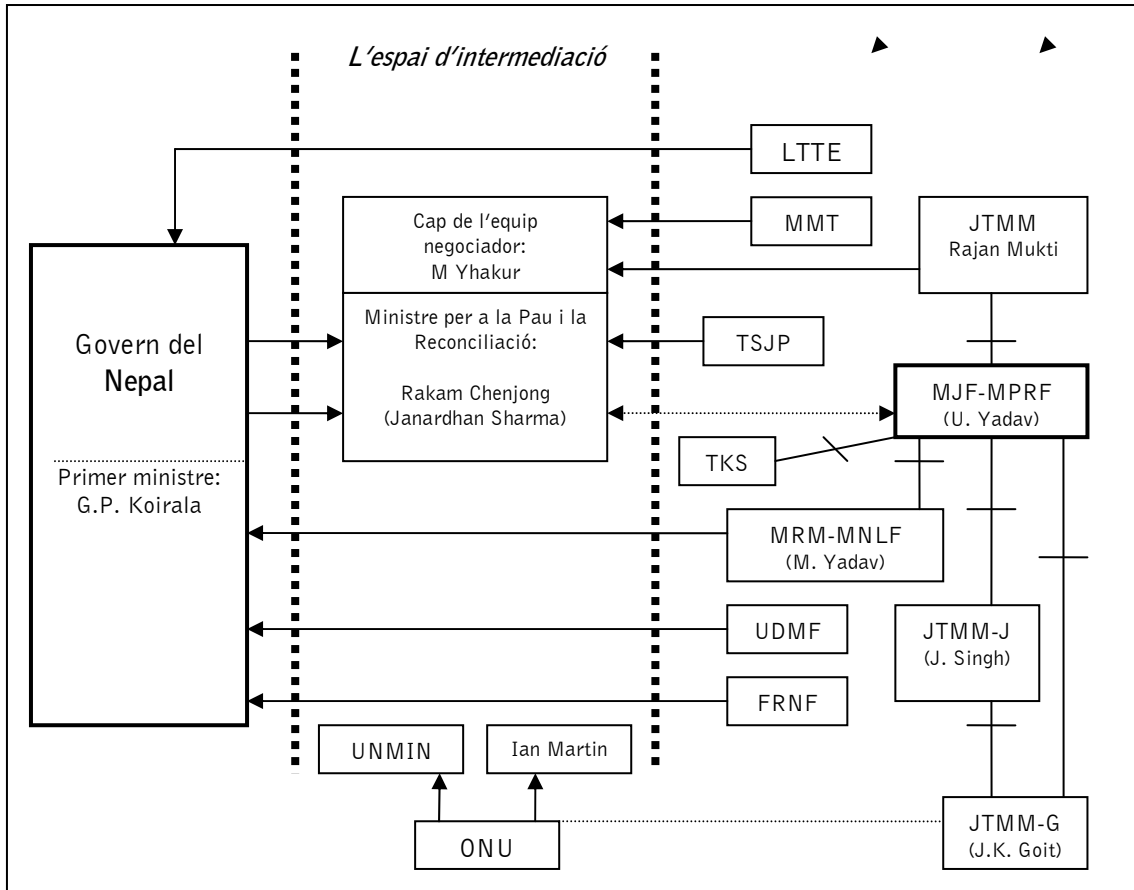
implementar els acords assolits en la primera ronda de negociació, de no actuar d'una manera seriosa amb relació a les converses de pau i van exigir la convocatòria d'una segona ronda amb els grups de Terai. La nova estratègia de seguretat del Govern preveu el desplegament militar en diverses zones del país, en especial en la regió de Terai, on es van incrementar els actes criminals, robatoris, execucions i segrestos els últims mesos. El pla tindrà un cost addicional de 3,75 bilions de rupies (32,5 milions d'euros), i també pretén crear 10.000 nous llocs de policia i de serveis d'intel·ligència per frenar la criminalitat.

Fets més significatius de l'any

- La Tharu Welfare Council va expressar el desacord amb la decisió governamental d'agrupar tota la població que habita al sud del país sota aquesta classificació, ignorant-ne la diversitat ètnica. D'altra banda, es va formar un grup armat d'oposició tharu, Tharuhat Autonomous State Council.
- El Govern va assolir un acord de cinc punts amb el grup armat d'oposició Tigres d'Alliberament de Tamil Eelam (LTTE).
- Quatre grups armats que operaven a la regió de Terai van anunciar la creació d'una coalició de forces.

Pàgines web

- Advocacy Forum (www.advocacyforum.org)
- AlertNet (www.alertnet.org)
- Asian Center for Human Rights (www.achrweb.org)
- Asian Study Center for Peace & Conflict Studies (www.aspectasia.org)
- BBC servei nepalès (www.bbc.co.uk/nepali)
- Butwal Today (butwaltoday.com/index.asp)
- Conferència del Terai
(www.himalassociation.org/baha/nepal-tarai-programme.htm)
- Conflict Study Center (www.conflictstudycenter.org)
- Govern del Nepal (www.nepal.gov.gov.np)
- (madhesi.wordpress.com)
- Institute for Conflict Management (satp.org/satporgtp/icm/index.html)
- International Crisis Group (www.crisisgroup.org)
- Nepal News (www.nepalnews.com)
- Nepal Times (www.nepaltimes.com)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)
- Swiss Peace (www.swisspeace.org)
- United States Institute of Peace (www.usip.org)

EL PAKISTAN (Balutxistan i Frontera del Nord-oest)

Context del conflicte

Com a conseqüència de l'estratègia antiterrorista iniciada després dels atemptats de l'11 de setembre del 2001 a Nova York, els EUA van reforçar la seva aliança amb el Pakistan amb l'objectiu de combatre els grups vinculats amb Al-Qaeda que es refugiaven a la zona fronterera entre l'Afganistan i el Pakistan, cosa que va donar lloc a combats permanents que, a més d'afectar a la vida de milers de civils, va mostrar l'extrema dificultat de derrotar una sèrie de grups tribals habituats

a refugiar-se i a creuar les muntanyes frontereres. Aquest conflicte s'ha vist creuat per tensions anteriors a diverses zones del Pakistan, cosa que ha donat lloc a un ampli mosaic de situacions, interessos, acords i incompatibilitats. En qualsevol cas, a partir del 2006 s'han observat diversos intents de negociar amb alguns d'aquests grups, molts d'ells enfrontats entre ells, i fins i tot s'han assolit alguns acords, més de conveniència que de pau pròpiament dita, i que han afectat algunes de les regions pakistaneses frontereres amb l'Afganistan, com Bajaur, Balutxistan i Waziristan, que malgrat tot no van aconseguir aturar les infiltracions de combatents talibans o de membres d'Al-Qaeda. Per les implicacions que pogués tenir en el futur pròxim del país, cal destacar que a finals del 2007 va morir en un atemptat, juntament amb 20 persones més, l'exprimera Ministra i líder del partit opositor PPP, Benazir Bhutto, cosa que va produir nombrosos disturbis a tot el país i va augmentar el seu nivell d'inestabilitat ja prou elevat. Cal assenyalar igualment que a finals d'agost de 2008 el president pakistanès, Perve Musharraf, es va veure forçat a dimitir després de nou anys en el càrrec per no haver de fer front al procés de destitució que el seu Govern havia iniciat contra ell i que molt probablement prosperaria en una votació parlamentària. A principis de setembre, Asif Ali Zardari, vidu de Benazir Bhutto, va resultar escollir nou president després d'una votació duta a terme per les dues cambres del Parlament i les quatre assemblees provincials, en la qual va obtenir el suport de dos terços del col·legi electoral. D'altra banda, el president afganès, Hamid Karzai, va anunciar la seva assistència a la cerimònia de presa de possessió de Zardari, la qual cosa podria representar un intent de millorar les relacions entre ambdós països, danyades per les acusacions contra el Pakistan de donar suport a la insurgència taliban.

Població: El Pakistan: 162 milions; Balutxistan: 6,5 milions; Waziristan: 0,8 milions
Superfície: El Pakistan: 796.000 km ² ; Balutxistan: 347.200 km ² ; Waziristan: 11.500 km ²
IDH el Pakistan: 141 (de 182)
PIB: 140.200 milions de \$ (el Pakistan)
Renda per habitant El Pakistan: 860 \$
Morts pel conflicte: uns 4.000
Actors armats: TNSM, IMU, JUI-F, Talibans, Al-Qaeda, BLA, BRF, BRA, JWP
Facilitacions: Loya Jirga

b) Balutxistan

Síntesi del conflicte

Balutxistan és una àmplia regió repartida en tres Estats (el Pakistan, l'Índia i l'Iran, amb una important diàspora a Oman), poblada per uns 15 milions de persones, dividides en nombroses tribus. La província pakistanesa és la més gran, amb 347.200 km², però amb una població de només 6,5 milions d'habitants, a causa del terreny muntanyós i l'escassetat d'aigua. La seva capital és Quetta. Té una àmplia frontera amb l'Afganistan i està a poca distància de la ciutat afganesa de Kandahar, per la qual cosa el conflicte afganès incideix directament en els esdeveniments d'aquesta zona, una de les més pobres del Pakistan, però molt rica en gas i petroli, així com minerals (or i coure), sense que els seus habitants s'hagin pogut beneficiar de les rendes derivades d'aquestes riqueses. El Balutxistan pakistanès ha estat a més la zona on s'han dut a terme les proves nuclears subterrànies del Govern pakistanès, concretament a la zona de Chagai, cosa que exemplifica la seva marginació. Encara que sempre se l'ha considerat una zona inestable, des del 2005 s'han produït greus enfrontaments entre grups tribals i les forces armades pakistaneses, amb atacs a les instal·lacions del gas, i alhora el Govern ha dut a terme importants

inversions a la regió, especialment a la zona costanera, on s'està construint un gran port amb l'ajuda de la Xina. El Govern pakistanès utilitza aquest argument per assenyalar que una gran part dels disturbis obeeixen a interessos creats per diversos dels líders tribals, que podrien rebre suport de les autoritats del Balutxistan afganès, per la qual cosa és freqüent que es facin paral·lelismes entre aquest conflicte i el del Caixmir, on s'enfronten l'Índia i el Pakistan.

El poble balutxi habita la regió des de fa dos mil·lennis. L'any 1947, amb la independència del Pakistan, va esdevenir la Província Occidental del nou país, però el 1970 es va constituir en una província separada, situació que fou anul·lada poc després per les mesures repressives i centralistes dutes a terme pel president Ali Bhutto, que van provocar una rebel·lió popular seriosament reprimida i que van provocar el sorgiment d'un moviment guerriller. El 1977, amb el derrocament de A. Bhutto, es va normalitzar temporalment la situació, però el 1990 el nou Govern va dissoldre totes les assemblees provincials, cosa que va afavorir el sorgiment de grups islamistes i el suport als talibans. L'abril del 2006 es va formar un Govern de Balutxistan a l'exili, liderat per Mir Azaad Khan Baluchi, molt crític amb l'exprimer ministre del Pakistan entre els anys 2002 i 2004, Mir Zafarullah Khan Jamali, d'origen balutxi, membre de la Lliga Musulmana Pakistanesa (PML) i molt proper al president Musharraf. El poble balutxi té uns mitjans tradicionals de resoldre els seus conflictes, amb el mètode Markka o Maihr, pel qual les persones més notables de la comunitat acudeixen a la casa de les persones afectades i acorden de manera conjunta la mena de perdó que s'ha d'establir per als culpables.

Antecedents del procés de pau

El 2005, el primer ministre S. Aziz va expressar la seva determinació de resoldre el conflicte per mitjans pacífics i va prometre importants inversions a la regió. Un dels líders tribals més importants, N. Akbar Bugti, líder del Jamhoori Watab Party (JWP) i que va morir assassinat l'agost del 2006, va manifestar el seu escepticisme respecte a la possibilitat que el Govern concedís una veritable autonomia per a la regió i que els seus habitants poguessin controlar i beneficiar-se en més gran mesura dels importants recursos de gas de la regió. El secretari general del JWP, Shahid Bugti, també va exigir que el megaprojecte de construir un gran port a Gawadar beneficiés directament el poble balutxi. L'abril del 2006, el cap de la tribu jamali i exprimer ministre del Balutxistan, Mir Taj Muhammad Jamali, es va oferir per convocar una reunió de la Loya Jirga (Assemblea) amb el president del país, amb el propòsit d'assolir la pau a la regió. L'octubre del 2006, diversos líders polítics, intel·lectuals i periodistes van fer una crida al Govern pakistanès perquè canviés la seva actitud envers la qüestió de Balutxistan i dugués a terme negociacions amb els líders reals de la província, en el marc d'una trobada organitzada pel Fòrum Liberal del Pakistan, a la qual va insistir sobre la necessitat que els diferents territoris de la federació pakistanesa disposin d'un control més gran sobre els seus recursos naturals. El primer ministre, S. Aziz, va assenyalar que estava disposat a dialogar amb aquells que donessin suport al desenvolupament del país, però va advertir que la major part dels actes de violència eren comesos per militants armats estrangers, especialment afganesos. No obstant això, a finals d'any va visitar la regió una comissió del Senat pakistanès, que va assenyalar la importància d'assolir una solució negociada al conflicte, que només el 2006 es va cobrar unes 200 víctimes mortals. El president del país, P. Musharraf, va anunciar una amnistia per a tots aquells que lliuressin les armes, assenyalant que el Govern estava preparat per mantenir converses de pau.

A principis de 2007, el cap de la tribu Jamali (nom de la tribu balutxi de les províncies del Balutxistan i Sindh), S. Y. Mohammad Jamali, es va oferir per mediar entre el Govern i les tribus del Balutxistan, i va afirmar que havien de cessar les operacions militars a la regió. El mes de març, el primer ministre pakistanès va insistir en la necessitat d'un retorn gradual dels refugiats afganesos (2,4 milions), als quals va oferir 100 dòlars perquè tornessin a la seva zona d'origen. El segon trimestre, el president Pervez Musharraf va oferir una amnistia als combatents que lliuressin les armes, però va assenyalar que es durien a terme accions molt estrictes contra els que no ho fessin. El Governador de Kandahar (Afganistan), per la seva banda, es va oferir a mitjançar entre el Govern del Pakistan i Balutxistan. El novembre, el líder del grup armat

d'oposició de Balutxistan **BLA**, Mir Ballach Marri, va morir tirotejat a l'Afganistan, segons van assenyalar portaveus del grup. A mitjan desembre, però, el primer ministre interí de la província va iniciar diverses reunions amb líders integrants dels partits nacionalistes balutxis i paixtus, amb la intenció de promoure la reconciliació a la província.

A mitjan mes de gener de 2008, el primer ministre del Govern interí de la província, Sardar Mohammad Saleh Bhootani, va afirmar que estava disposat a dialogar amb els líders tribals i polítics per resoldre totes les qüestions pendents. A final del mes de febrer, el nou governador de la província de Balutxistan, Nawab Zulfiqar Ali Magsi, va afirmar pocs dies abans de ser nomenat que els problemes de la regió només es podrien resoldre per la via negociada i que, per tant, l'operació militar en marxa a la província s'havia d'acabar. A més, el partit governamental PPP va establir un comitè per organitzar una conferència en què participarien tots els partits polítics amb l'objectiu de fer front als greuges patits per la població de la província. L'objectiu que van establir els organitzadors era aconseguir un consens nacional que permetés abordar qüestions com l'autonomia de la província, les desaparicions i detencions d'activistes polítics, la pobresa, la militarització de la zona, així com la posada en marxa de projectes de desenvolupament. Un comitè sobre el Balutxistan del partit PPP enviaria una delegació a Quetta per iniciar un procés de diàleg amb líders locals, intel·lectuals i polítics abans que se celebrés la conferència multipartida. El mandat del comitè era treballar en una fórmula constitucional que permetés posar fi a la insurrecció i dur totes les parts enfrontades en el conflicte a una mesa de negociacions.

A principi del mes de setembre, els principals grups armats d'oposició balutxis —**BLA**, **BRA** i **BLF**— van anunciar que suspnien les seves activitats armades per un període indefinit, encara que van negar que aquest anunci respongués a cap acord. Els portaveus dels grups armats van remarcar la unió entre aquestes organitzacions i van apuntar que si no es posava fi a l'operació militar i a la construcció d'acantonaments a la província, tornarien a agafar les armes. Les organitzacions aprofitaran aquest període per revisar la situació de la província. Des de l'anunci de l'alto el foc no es va produir cap acte de violència per les organitzacions armades. A final del mes de setembre, el president del Comitè d'Interior del Senat pakistanès, Talha Mahmood, va demanar al Govern que posés fi a l'operació militar en aquesta província i que iniciés converses de pau amb els grups armats d'oposició. A mitjan mes d'octubre, el president Asif Ali Zardari va afirmar que el Govern restauraria la pau a la província i garantiria que es poguessin dur a terme exploracions per a l'extracció de petroli i gas. Zardari va assenyalar que la seguretat energètica era tan vital per al país com l'alimentària. El Govern també va anunciar un full de ruta per a la resolució del conflicte a la província i va convocar una assemblea en la qual participarien intel·lectuals, professionals dels mitjans de comunicació i ancians amb l'objectiu de formular reformes constitucionals que poguessin garantir la redistribució dels recursos de la província. Posteriorment, es convocaria una assemblea en la qual participarien els diferents partits polítics.

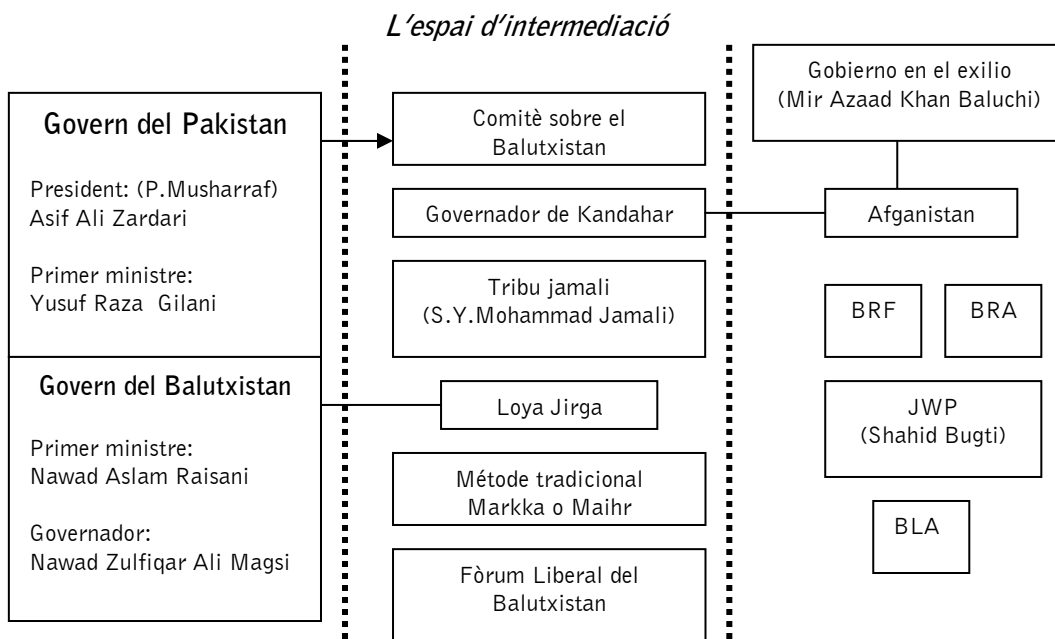
El procés de pau el 2009

A començaments de gener els grups armats d'oposició **BLA**, **BRA** i **BLF** van anunciar el final de l'alto el foc decretat de manera unilateral quatre mesos abans. Un portaveu del **BLA** va assenyalar que es va declarar l'alto el foc amb l'objectiu d'obtenir una resposta per part del Govern, però que la continuació de l'operació militar els portava a reprendre immediatament les activitats armades. A mitjan març, a més, el Govern dels **EUA** estava considerant la possibilitat d'expandir les operacions militars al Pakistan i portar atacs contra bases talibans a Balutxistan, zona en la qual resideixen els màxims líders del moviment talibà. La intenció seria atacar una zona en les proximitats de Quetta considerada un santuari talibà. A mitjan setembre el Govern va anunciar que retiraria els càrrecs contra els líders polítics balutxis i que aprovaria una amnistia general per als presos polítics, després que el president, Asif Ali Zardari, i el primer ministre, Yousuf Raza Gilani, acceptessin les recomanacions fetes pel Comitè sobre Balutxistan del partit PPP. L'amnistia inclouria els líders de la tribu bugti. El president Zardari va assenyalar que s'havia de crear un entorn que permetés el retorn de la població desplaçada i exiliada i que es

posarien en marxa mesures per fer front als greuges experimentats per la població durant dècades. La segona quinzena de novembre, el Govern va presentar davant del Senat i l'Assemblea Nacional un pla per a Balutxistan en el qual es preveien reformes constitucionals per incrementar l'autonomia de la província. A més, el pla incloïa un ampli llistat de mesures encaminades a promoure el diàleg polític amb tots els actors de la província. Entre aquestes mesures es pot destacar posar en llibertat tots els presos polítics que no haguessin comès crims greus, facilitar el retorn dels exiliats, retirar les forces armades de Sui, crear una comissió d'investigació sobre el parador de les persones desaparegudes, investigar la mort del líder balutxi Nawab Akbar Bugti Shaheed i controlar més localment els beneficis generats pels recursos de la província, entre altres qüestions. Els parlamentaris balutxis i païtxus de tots els partits polítics, incloent-hi els governants, van rebutjar la proposta assenyalant que era clarament insuficient, i que sense un augment significatiu de l'autonomia de la província mancava de sentit.

Fets més significatius de l'any
<ul style="list-style-type: none"> • Els grups armats d'oposició BLA, BRA i BLF van anunciar el final de l'alto el foc decretat de manera unilateral quatre mesos abans. • El Govern va presentar davant del Senat i l'Assemblea Nacional un pla per a Balutxistan en el qual es preveien reformes constitucionals per incrementar l'autonomia de la província. A més, el pla incloïa un ampli llistat de mesures encaminades a promoure el diàleg polític amb tots els actors de la província.

Els actors del procés

Frontera del Nord-est (Waziristan i FATA)

Síntesi del conflicte

Situada al nord de Balutxistan, Waziristan és una petita zona d'11.500 km² dividida en dues regions o "agències" (Waziristan Nord i Waziristan Sud), ambdues frontereres amb l'Afganistan, poblades per païtxus que es regeixen pel sistema tribal de la Loya Jirga, assemblea d'ancians

notables dels subclans, i que tenen l'estatut d'Àrees Tribals Administrades Federalment" (FATA), amb un passat en el qual van gaudir d'independència fins a la seva incorporació al Pakistan el 1947, any de la independència d'aquest país. La població total és d'una mica més de 800.000 habitants, units per una mateixa llengua (el waziri) i una tradició guerrera. La seva proximitat geogràfica i cultural amb l'Afganistan explica que aquesta regió muntanyosa hagi estat refugi de talibans i membres d'Al-Qaeda, i que per això s'hagi vist afectada per la lluita antiterrorista lliurada pels Estats Units des del 2001, amb el suport formal del Govern del Pakistan, cosa que ha donat lloc a un conflicte armat particularment intens entre els anys 2004 i 2006, quan van morir entre 1.000 i 3.000 persones, i diversos milers més van ser detingudes. L'any 2003, el president pakistanès va patir dos atemptats quan visitava la regió, als quals va respondre amb un augment de la presència militar a la zona, on manté uns 80.000 soldats.

Antecedents del procés de pau

Després de dos acords parcials assolits l'abril del 2004 i el febrer del 2005 al sud de Waziristan, que van ser àmpliament incomplets, el setembre del 2006 es va signar un Acord de Pau entre el Govern pakistanès i les tribus protalibanes del Waziristan Nord (representants tribals del Nord de Waziristan, la Local Mujahideen NWFP i els estudiants de les tribus atmanzanis), pel qual es va prendre el compromís d'expulsar de la zona els combatents estrangers, i alhora es reduiria la presència de tropes pakistaneses, es reconstruirien les infraestructures malmeses pel conflicte, i es recompensaria els líders tribals. Alguns analistes van interpretar aquest acord com un triomf dels talibans, en aconseguir una mena d'emirat islàmic en el qual podrien fins i tot portar les seves armes lleugeres, i malgrat el gran suport econòmic i militar que els Estats Units van oferir al Govern del Pakistan (4.000 milions de dòlars entre els anys 2002 i 2006), i que l'acord prohibia establir una administració paral·lela. La presència d'islamistes radicals estrangers al Waziristan Sud ha estat motiu de greus tensions dins de la mateixa comunitat. Malgrat tots els seus defectes, alguns analistes van assenyalar que el citat Acord de Pau podria servir de model perquè l'OTAN aconseguís alguna cosa similar a l'Afganistan. A finals del 2006, i davant les constants infiltracions de talibans procedents de l'Afganistan, el Govern pakistanès va anunciar un pla per al minatge i la construcció d'una tanca a la zona fronterera amb l'Afganistan, de 2.400 km d'extensió, cosa que va merèixer dures crítiques per part de l'ONU i diverses organitzacions humanitàries.

El mes de febrer de 2007, la secretària d'Estat dels EUA, C. Rice, va assenyalar que l'acord de pau assolit l'any anterior a la zona de Waziristan Nord no estava funcionant i no havia servit per reduir la violència al llarg de la frontera amb el Pakistan. Els EUA havien ofert inicialment el seu suport a la signatura d'aquest acord, però les forces armades estatunidenques van assenyalar que les milícies talibanes havien triplicat les seves accions armades des de la signatura de l'acord. El Governador de la província de la Frontera del Nord-oest va assenyalar que s'estava mirant d'aconseguir el suport dels ancians per a l'acord. Segons el text difós, els estrangers s'hauran de sotmetre a l'acord o abandonar la zona. Finalment, l'acord de pau signat entre el Govern del Pakistan i les milícies tribals de la zona de Waziristan Sud l'any 2004 va quedar en entredit després dels atacs aeris efectuats per les forces armades pakistaneses. Aquests atacs de les forces armades es van produir hores després de la visita a Kabul del secretari de Defensa dels EUA, R. Gates. El març es van produir enfrontaments entre les tribus locals partidàries dels talibans i les milícies armades integrades per uzbeks, que podrien formar part del grup armat IMU, després de l'assassinat d'un líder local d'Al-Qaeda que encapçalava el comitè local de pau. Durant el mes d'abril es van produir enfrontaments armats entre milícies armades integrades per uzbeks i voluntaris tribals a la zona de Waziristan Sud, causant la mort de 54 persones, 44 d'elles uzbekes. Dies després, líders tribals i religiosos de la zona van assolir un acord amb el Govern pakistanès pel qual es comprometien a no donar refugi als opositors armats uzbeks. A l'acord també hi van participar alguns comandants de milícies protalibanes. A finals de maig, però, van dimitir 11 dels 15 membres del comitè tribal de pau de Waziristan, òrgan emmarcat en l'acord de pau signat el setembre del 2006 pel Govern amb els militants de Waziristan. La dimissió es va produir com a protesta per una recent operació militar a la localitat de Zargerkhel. A finals de

juliol, no obstant això, cent integrants de les milícies armades de la tribu marri, liderades per Daula Khan Marri i Kamal Khan Marri, van lliurar les armes a les autoritats locals. La jirga intertribal de Waziristan, convocada amb l'objectiu de revifar l'acord de pau assolit pel Govern i les milícies talibanes que operen a la zona, i trencat després del desallotjament de la mesquita de Lal-Masjid a Islamabad, va desistir dels seus esforços després que ambdues parts rebutgessin modificar les seves postures. El Govern va demanar garanties que l'acord seria implementat en la seva totalitat i les milícies, per la seva banda, van assenyalar que sense el desmantellament total dels posts militars de control no reprendrien les converses. L'agost, una *jirga* conjunta de l'Afganistan i el Pakistan, conformada per uns 700 líders tribals, parlamentaris, clergues i altres figures d'ambdós països, va acordar combatre el terrorisme i el tràfic d'opi a les seves regions tribals, així com promoure la reconciliació amb el que anomenen l'oposició, en referència als talibans que acceptin l'imperi de la llei. El mes d'octubre, no obstant això, es van produir greus enfrontaments entre les forces de seguretat pakistaneses i les milícies protalibanes a les zones de Waziristan Nord i Sud, que van causar la mort d'un mínim de 250 persones (50 d'elles soldats), a més de 200 ferits, després de diversos dies de combat. Tot i això, les milícies talibanes que operen a Waziristan van anunciar a mitjan desembre un alto el foc amb vigència fins l'1 de gener del 2008 a Waziristan Nord, període durant el qual no serien atacades les instal·lacions governamentals.

A les zones de Waziristan i FATA (àrees tribals administrades federalment), el mes de gener de 2008 van començar greus enfrontaments entre les forces armades i els talibans. Les diferents milícies talibanes que operen en les FATA es van agrupar en una única organització denominada Tehrik-i-Taliban Pakistan (TTP) al capdavant de la qual hi havia el comandant de Waziristan Sud, Baitullah Mehsud, que havia encapçalat fins aleshores un exèrcit presumiblement integrat per 30.000 homes. Posteriorment, les faccions enfrontades a l'agència tribal de Kurram (al territori de les FATA) van firmar un acord per posar fi a les hostilitats que havien protagonitzat les últimes setmanes i que havien causat la mort de 300 persones i n'havien ferit 500 més. L'acord el van firmar 100 ancians a la ciutat de Parachinar. A més, a final de gener, el líder talibà Baitullah Mehsud va declarar de manera unilateral un alto el foc indefinit després que les forces de seguretat iniciessin la retirada de diverses posicions clau i va manifestar que estava preparat per iniciar negociacions amb el nou Govern. Els dies anteriors, el Govern havia deixat en llibertat set persones que havien estat detingudes, en un gest de bona voluntat, amb l'objectiu d'aconseguir un acord de pau al Waziristan Nord. Els últims dies, el líder talibà pakistanès Baitullah Mehsud havia accedit a la mediació d'una jirga tribal per aconseguir un acord de pau amb el Govern, però va destacar la necessitat que aquest últim posés fi a les operacions militars al Waziristan Sud i a Swat. A mitjan mes de febrer, les autoritats locals i líders tribals del Waziristan Nord van arribar a un acord que pretendria renovar l'acord de pau firmat el setembre de 2006 entre les milícies talibanes i el Govern pakistanès. La implementació de l'acord la supervisarien els mateixos líders tribals (280 van participar en la signatura) i s'aplicaria a la totalitat del territori de Waziristan Nord.

A principi del mes d'abril, el nou primer ministre Yusuf Raza Gilani va rebre el vot de confiança unànime de tota la càmera (inclosa l'oposició, lleial al president Pervez Musharraf) i va presentar el seu programa per als primers cent dies de Govern. Entre les mesures anunciades cal destacar l'anunci de la disposició del Govern a establir un procés de diàleg amb tots els grups que deposessin les armes. A més, Gilani va anunciar la derogació de diverses lleis que impedièn, entre altres qüestions, l'activitat de les organitzacions sindicals o relatives a les àrees tribals del país, així com l'aprovació d'una llei sobre la llibertat d'informació. El Govern de la província de la Frontera del Nord-oest va nomenar un comitè ministerial encarregat d'iniciar un procés de diàleg amb els diferents grups armats d'oposició. La decisió va ser adoptada en la primera reunió mantinguda pel Govern provincial, en què es va decidir reactivar el sistema de jirgues — assemblees tradicionals— per resoldre la qüestió de la violència armada. El Govern pakistanès també va demanar als EUA que s'abstinguessin d'emprendre accions militars directes a les zones tribals. En relació amb les negociacions entre la tribu de Mehsud de Waziristan Sud i les autoritats locals, el mes d'abril es pensava que podrien concloure un acord de 15 punts, en què es

faria una crida per posar fi a l'activitat armada, es demanaria l'intercanvi de presoners, la retirada de les forces armades i la resolució de disputes d'acord amb els costums locals i la legislació coneguda com a Frontier Crimes Regulation. Això no obstant, el mes de maig, el comandant talibà **Baitullah Mehsud**, líder del grup armat d'oposició **TTP**, va suspendre la participació en les negociacions de pau amb el Govern després que aquest renunciés a retirar les tropes (uns 100.000 efectius) de les àrees tribals, tal com exigien els talibans. Per contrarestar aquests obstacles, el Govern estudiava un pla de pau per a la província de la Frontera del Nord-oest, amb un pressupost de 4.000 milions de dòlars. L'objectiu del pla era reduir un 30 % la insurrecció armada en el decurs dels tres anys següents i considerava la formació d'una assemblea tradicional en què participarien ministres provincials i legisladors. A més, es preveia un increment de la força policial de 14.000 membres. El pla incloïa reformes en el cos de policia, l'enfortiment de la magistratura, el suport als esforços de coordinació regionals i l'establiment de deu conferències de pau regionals de líders religiosos. Els governs dels EUA, l'Àrab Saudita, la UE, la Xina i els països escandinaus haurien mostrat el seu interès per aquest pla de pau.

A mitjan mes de maig, el Govern de la província de la Frontera del nord-oest va anunciar que havia aconseguit un acord amb la insurrecció talibana liderada per Maulana Fazlullah, a Swat, que permetria restaurar la pau a la zona. Les milícies talibanes haurien accedit a renunciar a les accions armades i a atacar instal·lacions governamentals o militars. L'acord de 15 punts aconseguit considerava també la retirada de les tropes governamentals desplegades a la zona. D'altra banda, el Govern va accedir a la imposició de la xaria a la zona, així com a la retirada de càrrecs contra els talibans, entre els quals hi havia el líder Maulana Fazlullah que, a més, va rebre permís per continuar dirigint la ràdio des de la qual promovia la ideologia talibana. Cal destacar també l'anunci de **cessament complet d'hostilitats fet per la milícia talibana de Darra Adamkhel, liderada pel comandant Tariq**. Les forces armades posarien fi a les operacions militars i, a canvi, els talibans aturarien les activitats insurrectes i garantirien el pas a través de la carretera anomenada Indus. **En aquest mateix sentit es van pronunciar els talibans de Mardan** (província de la Frontera del Nord-oest), els quals també van anunciar un alto el foc per a aquest districte. El mes de juny, aquest diàleg per grups van passar per un moment de tensió després que un atac aeri de l'exèrcit dels EUA a les FATA causés la mort de soldats pakistanesos. A pesar d'això, els esforços van continuar. Així, el Govern va introduir en el text de l'esborrany dues clàusules d'acord per a **Waziristan Sud**, que es firmaria amb la **tribu de Mehsud**. La primera, que considerava el compromís de les milícies talibanes de no violar la llei pakistanesa ni la islàmica a l'interior del país ni a l'estranger. La segona, que s'haurien de recaptar cinc milions de rupies com a pagament al Govern per les pèrdues generades per la insurrecció armada. L'esborrany d'acord també establí que els militants estrangers haurien de ser expulsats de territori pakistanès després de la signatura de l'acord de pau en un procés que hauria de durar dos mesos. D'altra banda, les **milícies talibanes** de la ciutat de Darra Adam Khel (agència tribal d'Orakzai, FATA) van presentar 12 demandes al Govern per restaurar la pau a la zona en el decurs d'una primera ronda de negociacions. S'esperava una segona ronda després que els representants governamentals presents en les converses informessin el Govern provincial i les autoritats militars sobre aquestes demandes. Entre elles, hi havia la retirada de les forces de seguretat de la ciutat, el pagament de compensacions pels danys causats a les cases dels militants talibans, la posada en llibertat dels detinguts, serveis educatius i sanitaris, exempcions de certs impostos o l'establiment d'un sistema de quotes per a l'accés d'integrants de la tribu de Darra a les facultats d'enginyeria i medicina, entre altres qüestions.

Durant el tercer trimestre de 2008 es van produir enfrontaments i diverses tensions derivades d'atacs aeris dels EUA a la zona, la qual cosa va provocar la protesta del Govern del Pakistan. Un portaveu dels talibans de Mardan (districte de la província de la Frontera del Nord-oest) va **anunciar un alto el foc** després de diversos atemptats i enfrontaments amb les forces de seguretat, i va acceptar l'oferiment d'establir negociacions amb el Govern provincial. Això no obstant, a final de juny, les forces de seguretat van llançar una operació militar a l'agència tribal Khyber (FATA) contra el grup insurrecte Lashkar-i-Islam, liderat per Mangal Bagh, qui va assenyalar que la celebració de negociacions amb el Govern només podria anar unida a la retirada de les

forces de seguretat de la zona del tehsil de Bara (FATA), així com a la posada en llibertat de tots els seus integrants detinguts i a la reobertura de carreteres. El mes de juliol, **un portaveu del grup armat d'oposició talibà Tehrik-i-Taliban de Swat va anunciar la suspensió de les negociacions de pau amb el Govern fins que no es considerés la implementació de l'acord del 21 de maig.** D'altra banda, els enfrontaments entre faccions rivals de les tribus turi i bangash a l'agència de Kurram (FATA) van causar la mort de set persones i 200 més van resultar ferides. En poques setmanes, aquests enfrontaments van causar la mort de més de 400 persones. A l'agència de Bajaur (FATA) també van augmentar els enfrontaments entre les forces armades i els talibans de la zona i contra la tribu de Mamond, que continuava sent el principal aliat de la insurrecció talibana. En canvi, el mes de setembre, **els líders talibans de Swat (província de la Frontera del Nord-oest) van acordar retirar-se de la zona de Koza Bandai i permetre que les forces de seguretat recuperessin el control a canvi de la seva retirada** així que haguessin desminat túnels, desactivat artefactes explosius i restaurat l'electricitat i el servei telefònic. Es tracta d'una zona que va estar rodejada diversos dies per les forces armades i que es trobava sota control de milícies talibanes lleials a Maulana Fazlullah. També és pot destacar la celebració, a Nova York, d'una reunió del grup d'amics del Pakistan, integrat pel G8, la Xina, l'Aràbia Saudita i la Unió dels Emirats Àrabs, per elaborar una proposta de reconstrucció de les àrees tribals del país. El mes d'octubre, el Govern del Pakistan va indicar que, en cap concepte, permetria que forces armades estrangeres operessin a l'interior de les seves fronteres. Durant el mes de setembre, a més, s'havien repetit els **atacs nord-americans contra milícies talibanes en territori pakistanès sense que el Govern d'aquest país hagués autoritzat la presència ni l'actuació militar nord-americana.** El president Asif Ali Zardari va fer una crida al país perquè reconegués la situació de guerra en què es trobaven i va constatar la necessitat de dissenyar un nou pla de Govern per fer front a aquesta situació. Zardari va afirmar que **el Pakistan acolliria una conferència internacional sobre terrorisme** en què es debatrien propostes de lluita contra aquest fenomen, en la qual participarien països com ara l'Afganistan, els EUA, l'Aràbia Saudita, la Unió dels Emirats Àrabs i els països integrants de l'OTAN.

Una assemblea de líders tradicionals (jirga) representants de les faccions enfrontades a l'agència de Kurram (FATA) va acordar, el mes d'octubre, un alto el foc fins al **31 de desembre** i va afirmar que cooperarien amb el Govern per aconseguir la pau a la zona. A la jirga hi havia representades 12 tribus sunnites i xiïtes enfrontades, i també van participar-hi les autoritats locals. L'acord considerava que, en cas que es produís algun incident que provoqués la ruptura de l'alto el foc, els responsables serien lliurats a les autoritats. El mes de novembre, el Govern de la província de la Frontera del Nord-oest va renovar l'oferta de diàleg amb els talibans si aquests accedien a depositar les armes. L'oferta es va produir durant una reunió mantinguda entre un representant del Govern i una jirga (assemblea tradicional) que ja havia facilitat acords amb grups talibans en altres zones del país. El Govern va trametre a un representant de l'organització armada talibana pakistanesa Tehreek-i-Taliban el missatge que es podrien renovar les negociacions amb la facció liderada per Maulana Fazlullah si abandonaven les armes. A final d'any, el president Asif Ali Zardari, després d'haver-se reunit amb diversos líders tribals, va afirmar que prosseguirien els atacs aeris contra determinats objectius a les zones tribals del país. No obstant això, Zardari va expressar la seva voluntat de continuar reunint-se quinzenalment amb els líders tribals i escoltar-ne els suggeriments.

El procés de pau el 2009

A començaments d'any es van multiplicar tant els enfrontaments com els acostaments entre les forces de seguretat i els grups insurgents talibans a la zona de Swat. Les Nacions Unides van assenyalar que es preveia el desplaçament de més de 600.000 persones durant aquest any a causa dels enfrontaments esmentats. Davant d'aquesta situació, el primer ministre, Yousuf Raza Gilani, va afirmar que el Govern canviaria l'estratègia de contrainsurgència a Swat per evitar els danys col·laterals. Gilani va assenyalar que davant del fracàs del diàleg, es va haver d'optar per la via militar. Malgrat això, i com a continuació a l'estratègia seguida l'any anterior d'apropar-se a alguns grups talibans, a mitjan febrer el **Govern va firmar un acord amb l'organització talibana**

Tehreek-e-Nafaz-e-Shariat-e-Mohammadi —encapçalada per Maulana Fazlullah i integrant de la coalició talibana Tehrik-i-Taliban Pakistan (TTP)— pel qual el Govern va accedir a la imposició de la xaria a la regió Malakand, que inclou la vall de Swat. Els talibans van anunciar un alto el foc unilateral de deu dies amb l'objectiu de facilitar la implementació de l'acord i van assenyalar que la possibilitat d'estendre de manera permanent l'alto el foc dependria del compliment de l'acord per part del Govern. El Govern dels EUA va mostrar la preocupació per l'acord assolit a Swat, i va assenyalar que es tractava d'una rendició davant la insurgència talibana. **El Govern, per la seva banda, va negar que s'hagués assolit un acord de pau amb la insurgència talibana a Bajaur, en les Àrees Tribals Federalment Administrades.** Fonts oficials van assenyalar que l'operació militar prosseguiria tal com estava previst, malgrat la declaració unilateral d'alto el foc dels talibans com a conseqüència de les **negociacions mantingudes entre la tribu de Mamond i el Govern** i de l'anunci de les forces de seguretat que durant quatre dies no durien a terme cap acció contra la insurgència. A Bajaur es va desenvolupar una operació militar des del mes d'agost passat, que va ocasionar la mort a 2.000 persones, i va obligar-ne unes 200.000 a desplaçar-se.

A mitjan abril el president, Asif Ali Zardari, va aprovar la implantació de la xaria a la divisió de Malakand, la qual cosa va ser qualificat per nombrosos sectors com una claudicació davant les milícies talibans. Malakand comprèn una tercera part de la província i inclou Chitral, Dir, Swat, Buner i Shangla. Els grups armats talibans TNSM i T-i-T Swat van expressar la satisfacció per aquesta aprovació. D'altra banda, **els talibans van afirmar que no lliurarien les armes a Swat com a part de l'acord assolit amb el Govern per a la implantació de la xaria a la zona,** ja que el lliurament esmentat seria contrari a l'islam. Els talibans van anunciar que estendrien la lluita a altres zones del país fins a aconseguir els seus objectius. A començaments de maig, tanmateix, les forces de seguretat pakistaneses van intensificar l'operació militar contra la insurgència talibana a la zona, especialment en els districtes de Swat, Malakand i Dir. Segons fonts de les forces armades, més de 750 d'insurgents haurien mort en el transcurs d'aquesta operació, a més de 29 membres de les forces de seguretat. Entre 12.000 i 15.000 integrants de les forces armades van participar en aquesta operació. El Govern va assenyalar que calculava el nombre de talibans actius a Swat en 4.000, encara que va advertir que s'hauria incrementat el reclutament de joves oriünds de la zona als quals s'haurien lliurat armes. **La intensificació de l'operació militar es va produir després que el primer ministre es dirigís a les forces armades el 7 de maig i assenyalsés que s'havia mal interpretat la bona voluntat del Govern en firmar un acord de pau amb la insurgència talibana i acceptar la implantació de la xaria a determinades zones.** El Govern va anunciar que destinaria un milió de rupies a l'atenció de la població desplaçada i que es concediria un lloc de treball a cada família que hagués perdut un integrant responsable del manteniment familiar. Segons ACNUR, la xifra total de població desplaçada des que es va iniciar l'operació era de 2,3 milions de persones i diàriament es registrava el desplaçament nou de 126.000 persones, la qual cosa convertiria aquesta en **una de les pitjors crisis de desplaçament del món.** Les autoritats de l'Agència de Bajaur, en les Àrees Tribals Federalment Administrades, van donar un termini de sis dies a la població de la tribu de Mamond perquè abandonés la zona abans que s'iniciés una operació militar per expulsar la insurgència talibana. Després que fracassessin els intents perquè els ancians convencessin els integrants del grup insurgent Tehrik-i-Taliban Pakistan, el Govern va afirmar que es veia obligat a iniciar una operació militar. A mitjan juny es van produir importants enfrontaments entre les forces de seguretat i insurgents talibans. Les forces armades van iniciar una ofensiva a Waziristan Sud contra les zones controlades per la insurgència talibana lleial al comandant Baitullah Mehsud. D'aquesta forma, **van quedar trencats tots els acords parcials aconseguits l'any anterior.** A començaments de juliol el ministre d'Informació va afirmar que les operacions militars s'havien completat a Swat i Buner, i que les condicions de seguretat actuals en ambdós districtes permetien el retorn de la població desplaçada als llocs d'origen. A mitjan agost, el principal portaveu del grup armat TTP, Maul Umar, capturat per les forces de seguretat, va confirmar la mort del líder del TTP, Baitullah Mehsud, a causa d'un atac amb míssils dels EUA a començaments del mes. La segona quinzena de novembre, el líder talibà Maulana Fazlullah, a qui les forces armades afirmaven haver matat el mes de juliol, va reaparèixer després de diversos mesos i va escapar a

l'Afganistan. Fazlullah va assenyalar que aviat durien a terme nous atacs a gran escala contra les forces de seguretat a Swat.

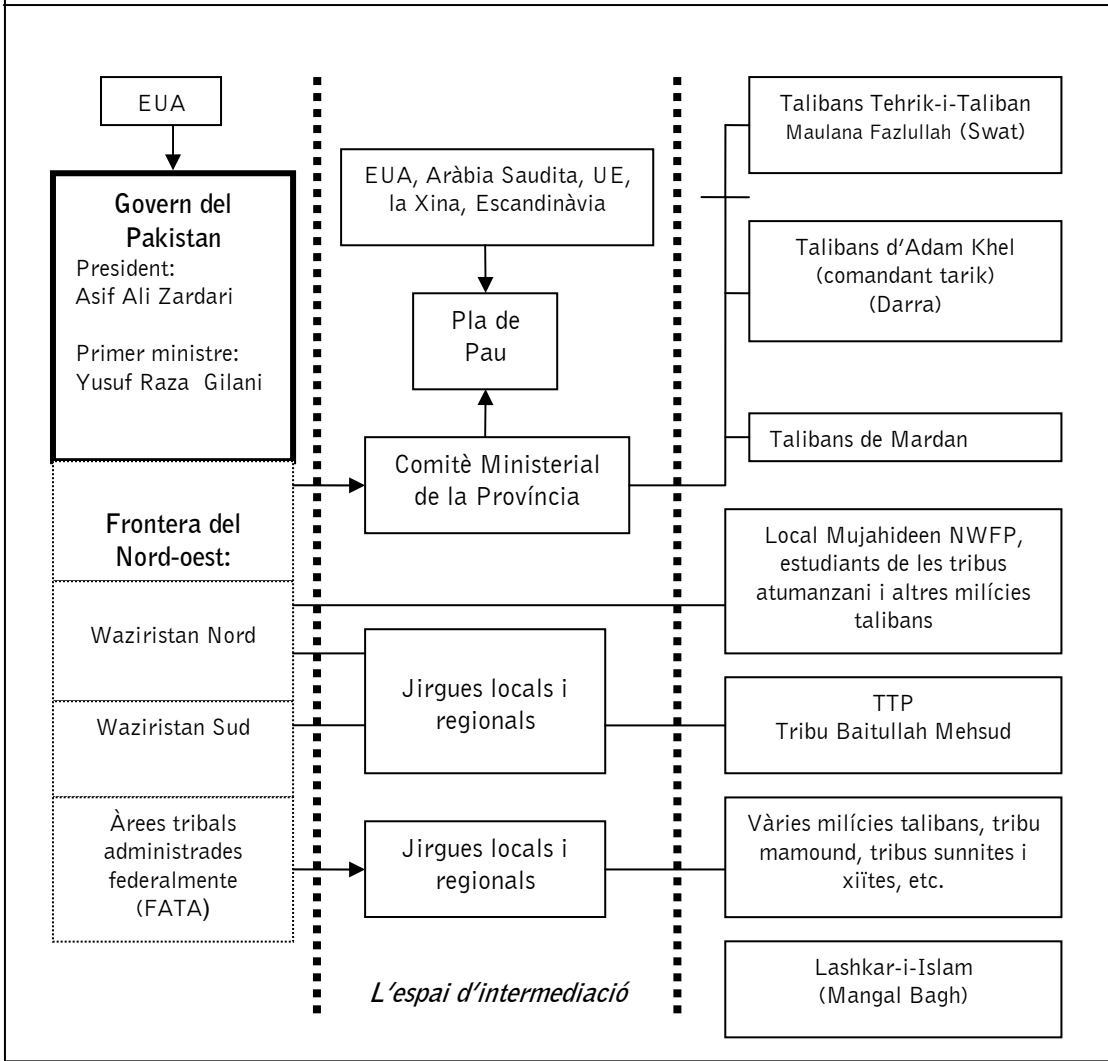
Fets més significatius de l'any

• Van quedar trencats tots els acords parcials aconseguits l'any anterior.

Pàgines web

• Asia Times (www.atimes.com)• Baluchiistan District Database (bdd.sdnpk.org)• Baluchiistan Post (www.baluchiistanpost.com/index.php)• Carnegie Endowment for International Peace (www.carnegieendowment.org)• Centre for Conflict and Peace Studies (www.caps.af)• Daily Baluchiistan (www.baluchiistanexpress.com)• Daily Times (www.dailytimes.com.pk)• Frontline (www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/taliban/etc/nwdeal.html)• Govern de Balutxistan (www.baluchiistan.gov.pk)• Govern de Balutxistan a l'exili (governmentofbaluchiistan.blogspot.com)• International Crisis Group (www.crisisgroup.org)• Jamali Info (www.jamali.info)• North Waziristan Agency (schema-root.org/region/asia/south_asia/Pakistan/provinces)• Norwegian Peacebuilding Centre (www.peacebuilding.no)• Pakistan Times (pakistantimes.net)• UNPO (www.unpo.org)

El diàleg amb els talibans del Pakistan

SRI LANKA

Context del conflicte

El conflicte entre el grup armat d'oposició Tigres Tàmils per l'Alliberament d'Eelam (LTTE) i el Govern de Sri Lanka per la independència de les regions de majoria tàmil del nord i l'est del país data del 1983. Les causes de fons d'aquest conflicte armat les trobem en l'exclusió social, política i cultural del poble tàmil des de la independència de Sri Lanka l'any 1948. Durant la colonització anglesa de l'illa, els tàmls tenien certs privilegis socials i econòmics, però a partir de la independència, la comunitat singalesa, majoritàriament budista, va passar a controlar el poder i a dur a terme una política de singalització del país, amb la conseqüent exclusió de la minoria tàmil, majoritàriament hindú. L'Índia sempre ha procurat evitar la divisió de l'illa per por de rebre ella mateixa peticions de divisió. El grup LTTE es va fundar el 1972 com a resposta a una acció repressiva de l'exèrcit, i ha va crear una administració paral·lela a la península de Jaffna. Ha arribat a tenir uns 19.000 combatents, el 20 % dels quals són dones, encara que en el darrer any va patir nombroses baixes i fou derrotat militarment el 2009. Disposa d'una àmplia a França, el Regne Unit, Canadà i Noruega.

Població: 20 milions d'habitants
Superfície: 66.000 km ²
IDH: 102 (de 182)
PIB: 30.800 milions de \$
Renda per habitant: 1.54 \$
Morts pel conflicte: 75.000 persones; Actors armats: LTTE, TMVP
Facilitacions: Noruega, CDH (Suïssa)

Antecedents del procés de pau

El 1993 van tenir lloc unes primeres negociacions informals a Europa, sense massa èxit. L'any següent, l'aleshores nova primera Ministra Ch. Kumaratunga va acceptar una iniciativa del CICR per reunir dirigents de l'LTTE i una delegació governamental, i es va obrir un període d'impuls al procés de pau, però totes dues parts van reprendre les ofensives militars, que van provocar molts morts i destrucció. Aquest fet va fer perdre al LTTE una part important del suport que rebia de la població tàmil. Després de successives declaracions i trencaments de l'alto el foc per part de l'LTTE, el desembre del 2001 una nova declaració unilateral per part de l'LTTE va dur a la signatura d'un acord d'alto el foc entre el Govern de Sri Lanka i l'LTTE el febrer del 2002.

Aquest pacte va donar lloc a l'inici d'un procés de negociacions formals de pau, patrocinades i facilitades pel Govern de Noruega, que va portar a celebrar sis rondes de negociacions fins a l'abril del 2003 a Tailàndia, Noruega, Alemanya i el Japó. Tot i això, l'abandonament del procés formal per part de l'LTTE, després que els EUA prohibissin la presència de l'LTTE a la reunió preparatòria de la conferència de donants que se celebrava a Washington, va rebaixar les expectatives sobre la consecució d'una resolució ràpida. La vigència de l'acord d'alto el foc i l'establiment d'una missió de seguiment (SLMM, per les seves sigles en anglès) integrada pels països nòrdics des de l'any 2002, es va considerar l'avenç més positiu del procés. Malgrat que durant aquests quatre anys no s'haguessin produït enfrontaments armats greus ni actes de combat, l'any 2005 es van denunciar violacions de l'acord per part de l'LTTE.

Amb l'excepció de la iniciativa conjunta per respondre a la catàstrofe del tsunami, l'any 2005 va estar marcat per l'estancament del procés, que es va veure obstaculitzat per un context polític de disputes dins del Govern del país. A principis d'any, l'LTTE va manifestar al Govern la seva disposició a col·laborar en la creació d'un mecanisme conjunt de repartiment de l'ajuda a les persones damnificades pel tsunami (desembre del 2004), l'anomenat P-TOMS. Setmanes després, grups paramilitars van assassinar cinc líders de l'LTTE. Després de nous fets de violència, la presidenta de Sri Lanka va aprovar la creació d'una comissió d'investigació, una mesura sense precedents fins aleshores. Segons la premsa regional, el secretari general de l'ONU estava temptejant la possibilitat d'enviar un enviat especial per al país, cosa que agradaria al LTTE, que

havia manifestat que una major presència de les Nacions Unides podria facilitar el procés. En aquesta línia, durant el mes de març del 2005 una delegació de l'LTTE va visitar Europa.

Durant la segona meitat de 2005, el procés va seguir amb dificultats per la manca de confiança entre les parts, per la suspensió temporal de la gestió conjunta de l'ajuda humanitària per part de la Cort Suprema el mes de juliol; pel clima de sospita derivat de l'assassinat del ministre d'Exteriors l'agost, així com pels problemes sobre la mediació noruega. Aquests fets no van impedir que la treva entre totes dues parts es respectés, si bé el Govern va rebutjar la proposta de l'LTTE de dur a terme noves negociacions a Oslo, després de gairebé dos anys i mig sense negociacions directes, ja que insistia que calia fer-les dins del país. La presidenta de Sri Lanka va fer una petició al conseller especial del secretari general de l'ONU, L. Brahimi, perquè reactivés el procés i incrementés el compromís de les Nacions Unides, sense reemplaçar el paper de facilitació de Noruega. El mes de setembre, la situació es va tensar quan la UE va prohibir qualsevol viatge de membres de l'LTTE a l'Europa comunitària i va anunciar que estava considerant declarar-lo grup terrorista, tret que donés mostres clares d'implicar-se en el procés de pau. El mes d'octubre, el primer ministre i candidat presidencial M. Rajapakse va qüestionar novament el paper facilitador de Noruega i va anunciar que no acceptaria les demandes d'autonomia i d'autogovern de l'LTTE, però sí que estudiaria una fórmula de federalisme per a l'Estat. A les eleccions, parcialment a causa del boicot dut a terme per l'LTTE, va guanyar M. Rajapakse, el qual va demanar renovar el procés de pau. Dies abans, va dimitir el màxim responsable de Sri Lanka a les negociacions, J. Dhanapala, el qual volia presentar-se com a candidat a secretari general de l'ONU. El nou president va manifestar la seva voluntat de dur a terme converses de pau directes amb l'LTTE, va plantejar una **fórmula territorial emmarcada en un estat unitari** i va nomenar primer ministre R. Wickremanayake, considerat defensor de la línia dura envers l'LTTE.

El mes de desembre, diversos partits aliats del nou Govern van pressionar perquè Noruega deixés de facilitar el procés i fos substituïda per l'Índia, ja que les negociacions estaven estancades des del mes d'abril del 2003. Per la seva banda, l'enviat de pau japonès Y. Akashi va oferir el seu país com a seu de noves converses entre el Govern de Sri Lanka i l'LTTE. Aquesta proposta va ser acceptada inicialment per l'LTTE, que sempre ha demanat conversar a l'exterior del país, però dies després va rebutjar la proposta i va preferir mantenir el format inicial de converses facilitades per Noruega des d'Oslo. Tot i aquests dubtes i la insistència d'alguns cercles polítics perquè l'Índia assumís una major participació, a mitjan desembre el nou president va convidar Noruega a continuar amb el seu paper de facilitadora de les negociacions. D'altra banda, l'estratègia de la comunitat de donants basada en el condicionament de l'ajuda econòmica als avenços substancials en el procés de pau no va donar els resultats esperats.

Durant l'any 2006, el fet més destacable va ser la **represa de negociacions directes** entre el Govern i l'LTTE, suspeses el 2003, i la celebració el mes de febrer d'una reunió al **Centre per al Diàleg Humanitari**, amb seu a Ginebra, i amb la mediació de Noruega, i en la qual l'únic tema de l'agenda va ser la **revisió de l'acord d'alto el foc**. Ambdues parts es van comprometre també a reduir la violència i a mantenir una nova reunió a Ginebra la segona quinzena d'abril, per continuar discutint sobre la materialització de l'acord d'alto el foc, que va ser rebutjat pels partits nacionalistes singalesos JHU i JVP. A mitjans de març, Noruega va nomenar J. Hanssen-Bauer nou enviat especial per al procés de pau, en substitució de E. Solheim. El procés de pau va quedar greument malmès els mesos posteriors, malgrat els esforços de la diplomàcia noruega i els avisos de la comunitat internacional, a causa d'una important escalada de la violència entre l'LTTE i les forces armades (cosa que va iniciar una guerra de baixa intensitat), així com per les lluites entre l'LTTE i la facció dissident liderada pel coronel Karuna, i la ruptura de les negociacions per falta de seguretat per als negociadors de l'LTTE. El mes de juny, el Govern noruec va oferir el seu territori perquè l'LTTE i el Govern de Sri Lanka hi mantinguessin una trobada que permetés discutir el paper que hauria de tenir la missió de supervisió de l'alto el foc (SLMM), els membres de la qual havien patit seriosos riscos els últims mesos, però finalment l'LTTE es va retirar de la reunió al·legant que la delegació governamental era de molt baix nivell.

Davant del clima de violència, la UE i Canadà van incloure l'LTTE a les seves llistes de grups terroristes. A finals de maig, el president del país M. Rajapakse va demanar als partits polítics singalesos que desenvolupessin un nou pla que involucrés la cessió de poder a la minoria tàmil, a canvi de l'establiment de la pau i el final de la violència.

El tercer trimestre del 2006, el procés va continuar en situació crítica, amb enfrontaments entre les forces armades i l'LTTE, tot i que el mes de juliol el president M. Rajapakse va convidar l'LTTE a mantenir converses per discutir sobre el que l'LTTE volgués. El president va assenyalar que havia nomenat un grup d'experts integrat per diferents sectors socials perquè elaborés un pla de pau preliminar. Però l'LTTE va afirmar que els integrants de la missió de supervisió de l'alto el foc (SLMM) procedents de Dinamarca, Finlàndia i Suècia havien d'abandonar el país abans de l'1 de setembre, ja que no podien ser considerats neutrals després que la UE hagués inclòs l'LTTE en la seva llista d'organitzacions terroristes. L'agost, el director adjunt del secretari de Pau del Govern, K. Loganathan, fou assassinat després de rebre diversos trets, en un atac que cap grup no va reivindicar. El president, M. Rajapakse, i el líder del principal partit de l'oposició, l'UNP, R. Wickremesinhe, es van reunir després que aquest últim afirmés que oferiria el seu suport al Govern per a arribar a una solució al conflicte armat que afecta el país. Després de la reunió van anunciar que s'havia acordat la creació d'un comitè integrat per cinc membres de cada partit per formular un programa d'actuació amb l'objectiu d'assolir un consens sobre quina hauria de ser la solució al conflicte armat. Tot i que els combats entre l'LTTE i les forces armades van continuar amb una forta intensitat, ambdues parts es van reunir a Ginebra la segona quinzena d'octubre, encara que no van arribar a cap acord. El LTTE, a més, va demanar la reobertura de la carretera que permetria l'accés a Jaffna com a condició per celebrar una nova trobada amb el Govern. El Govern va assenyalar que volia discutir qüestions substantives que conduïssin a una solució a llarg termini, i el Cap del Secretariat de Pau Governamental va assenyalar que l'Executiu estava considerant la possibilitat d'una solució federal en el marc d'una Sri Lanka unida i indivisible. La segona quinzena de novembre, en el seu discurs anual, el líder del grup armat d'oposició LTTE, V. Prabhakaran, va declarar que al grup no li quedava cap més remei que pressionar per a la creació d'un estat independent, davant dels successius enganys dels quals havien estat víctimes per part del Govern. Després de la victòria de M. Rajapakse a les eleccions presidencials de l'any 2005, l'LTTE va assenyalar que concedia un any de termini al Govern perquè trobés una solució política al conflicte armat o, si no, el conflicte es reprendria. Després d'aquestes declaracions, el president, M. Rajapakse, va assenyalar que estava disposat a mantenir converses directes amb el líder de l'LTTE. L'enviat noruec per a Sri Lanka es va desplaçar al país per reunir-se amb totes dues parts després que el Govern de Sri Lanka s'hagués posat en contacte amb ell per consultar-li la vigència de l'acord d'alto el foc, després de les declaracions de Prabhakaran. El desembre, tanmateix, van continuar els enfrontaments i les operacions militars contra l'LTTE, i l'enviat noruec, J. Hansen-Bauer, va haver de cancel·lar una reunió a Kilinochchi (quartel general de l'LTTE) a petició del Govern, que va dir que a més il·legalitzaria l'LTTE.

En començar l'any, el procés de pau es va continuar deteriorant per l'escalada en la violència dels darrers mesos. Alemanya va afirmar fins i tot que no donaria més ajuda al Govern de Sri Lanka fins que es produïssin avenços en el procés. Les forces armades van anunciar que havien pres el control d'un dels principals feus del grup armat d'oposició LTTE a l'est del país, la ciutat de Vakarai, mentre el secretari de Defensa i germà del president, G. Rajapakse, es mostrava favorable a destruir totes les instal·lacions militars de l'LTTE, incloses les zones que controlen segons es va establir a l'acord de l'alto el foc de 2002. Davant d'aquesta situació, Noruega es va oferir novament a donar el seu suport per mirar de ressuscitar el procés de pau, greument malmès, i l'enviat noruec per al procés de pau, H. Brattskar, es va reunir a Kilinochchi amb representants de l'LTTE. L'abril, el Papa Benet XVI va instar el Govern de Sri Lanka a reprendre les negociacions, però setmanes després el líder de l'ala política de l'LTTE, S. P. Thamilselvan, va afirmar que el grup armat no tornaria a les negociacions de pau fins que les forces armades possessin punt i final a la campanya militar contra ells. El mes d'agost, la facció dissident de l'LTTE liderada per Karuna i coneguda oficialment com Tamileela Makkal Viduthalao Pulikal va declarar per primera vegada la seva disposició a desarmar-se si prèviament es garantia la seva

seguretat. En ocasions anteriors, el grup havia renunciat a lliurar les armes fins que l'LTTE també ho fes. A principis de novembre, el líder de l'ala política de l'LTTE, S. P. Thamilselvan va morir com a conseqüència d'un bombardeig de les forces armades. Thamilselvan havia encapçalat les delegacions del grup armat que havien participat a les negociacions de pau amb el Govern l'any 2002, i havia estat el principal interlocutor polític del grup armat fins aleshores. Es tracta del membre de major rang de l'LTTE que ha mort com a conseqüència de l'acció de les forces armades. Després d'aquest bombardeig, el Govern es va mostrar favorable a continuar bombardejant posicions de l'LTTE com a camí per assolir la pau al país. El Govern va afirmar a més que podria tornar a il·legalitzar l'LTTE si persistien els enfrontaments armats i els atacs a gran escala. En cas de produir-se la il·legalització, suposaria un revés per al procés de pau, ja que impediria la celebració de negociacions. En qualsevol cas, i com a mostra del deteriorament de la situació, els primers dies del 2008 es va oficialitzar el trencament de l'alto el foc a la vista de la magnitud dels enfrontaments.

A principi de gener de 2008, el Govern va abandonar formalment l'acord d'alto el foc que havia firmat el 2002 sota els auspicis de Noruega i que havia estat trencat de facto el 2006. La missió de supervisió de l'alto el foc SLMM també va iniciar la retirada del país després de sis anys de treball, encara que el Govern va assenyalar que caldria redefinir el paper de Noruega en el país. En un altre ordre de coses, el coronel Karuna, líder de la principal facció dissident dels LTTE, va ser condemnat a nou mesos de presó al Regne Unit, després d'haver estat detingut a Londres perquè posseïa un passaport diplomàtic amb una identitat falsa. Després de molts mesos de combats contra els LTTE, el mes de març aquest grup va informar a membres del partit TNA que estava preparat per reiniciar negociacions amb el Govern sempre que aquest es comprometés a posar fi a les operacions militars contra ells. També el mes de març, la facció dels LTTE denominada TMVP i formada com a partit polític va guanyar per majoria en les eleccions locals celebrades al districte de Batticaloa, una zona que havia estat sota control rebel durant l'última dècada i de la qual el Govern n'havia recuperat el control gràcies a la col·laboració d'aquesta facció escindida. Actualment, el TMVP continua armat i manté a les seves files un nombre indeterminat de nens soldat. El segon trimestre, el Govern va rebutjar les peticions de Noruega de visitar les zones sota control tàmil i va indicar que qualsevol reinici de les negociacions dependria del fet que aquest grup abandonés les armes i s'ajustés a un calendari. A final del mes de juliol, aquest grup va declarar una treva de deu dies coincidint amb la celebració, a Colombo, de la cimera de la SAARC, però va descartar dur a terme negociacions de pau amb el Govern, que va respondre amb un increment de la contraofensiva militar al nord del país. Segons el Govern, entre el gener i l'agost, haurien mort uns 6.000 membres dels LTTE. A mitjan mes d'octubre, el primer ministre indi va instar el Govern de Sri Lanka a posar fi al conflicte armat intern. Aquesta petició es va produir després que un grup de parlamentaris indis, el suport dels quals era decisiu per al sosteniment de la coalició governamental, amenacés de presentar la dimissió si el Govern indi no exigia al de Sri Lanka una declaració d'alto el foc en el conflicte que l'enfrontava al grup armat d'oposició LTTE. Els diputats, originaris de l'estat indi Tamil Nadu, van denunciar que les forces armades expulsaven la població tàmil dels seus llocs d'origen i van afirmar que no defensaven els LTTE sinó la població tàmil. Però el mes de novembre el Govern va rebutjar l'últim oferiment de treva fet pels LTTE i va indicar que no mantindria cap tipus de negociació amb l'organització armada fins que no abandonessin les armes. A principi de novembre, el grup armat d'oposició TMVP (liderat pel coronel Karuna i format d'una escissió dels LTTE) va accedir a desarmar-se els mesos següents i a integrar-se en les forces armades. Es tracta de la primera vegada que es produeix un procés d'aquestes característiques a Sri Lanka. Es desconeix el nombre total d'efectius que integren el TMVP, encara que es calcula que podria rondar els 6.000.

La ruptura del procés de pau el 2009

A Sri Lanka, i malgrat la derrota gairebé militar de l'LTTE a començaments d'any, que va perdre gran part dels territoris de la seva influència, l'Índia va instar el Govern de Sri Lanka perquè s'iniciés un procés que conduís a una solució política del conflicte. Després de la visita del seu secretari d'Exteriors, Shivshankar Menon, a l'illa, l'Executiu indi va assenyalar que el president singalès, Mahinda Rajapakse, s'hauria mostrat favorable a avançar cap a un procés polític.

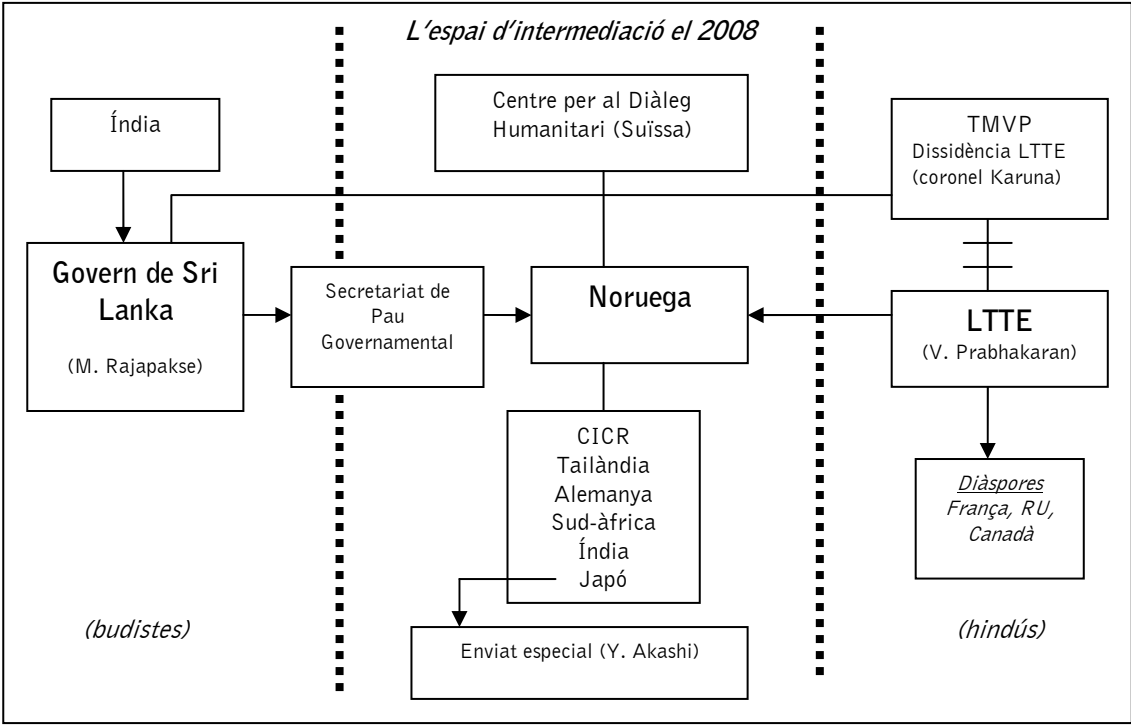
Rajapakse hauria afirmat que els problemes de les relacions ètniques se solucionarien per la via política, però que el terrorisme seria combatut militarment. Menon es va reunir amb representants de tots els partits polítics, incloent-hi el principal partit opositor, UNP i el partit tàmil pròxim a l'LTTE, TNA. El febrer, **les forces armades van negar que existís cap possibilitat d'una rendició negociada de l'LTTE**, i van assenyalar que aquesta rendició s'hauria de produir de manera incondicional. A més, van rebutjar que pogués concedir-se cap tipus d'amnistia als alts rangs de l'LTTE, encara que sí que seria possible per als soldats de baix rang a canvi de processos de reintegració en la vida civil. El secretari de Defensa va afirmar que tampoc no es firmaria cap acord d'alto el foc, ja que l'LTTE els va usar anteriorment per rearmar-se. El Govern de Sri Lanka va informar a més que obriria cinc "poblats d'assistència social" que acollirien tàmls que fugien de la selva on l'exèrcit havia immobilitzat els rebels. Aquests poblats van estar envoltats de filats i llocs de control, i no es va permetre sortir els joves ni les persones solteres, la qual cosa va motivar la crítica de nombrosos grups de drets humans. A mitjan març, l'alta comissionada dels Drets Humans de les Nacions Unides, Navi Pillay, va afirmar que **el Govern i l'LTTE podrien estar cometent crims de guerra** i va demanar a les dues parts que cessessin immediatament les hostilitats. A començaments d'abril el Govern va afirmar haver capturat la totalitat del territori sota control de l'LTTE i va assenyalar que el final del conflicte era molt pròxim. **El Govern de Sri Lanka va demanar al de Noruega que abandonés completament el seu paper de facilitador de pau**, després que l'Ambaixada de Sri Lanka en aquest país sofrís un atac que va ser atribuït a l'LTTE per l'Executiu singalès. La segona quinzena d'abril, 6.500 civils havien mort i 13.946 més havien resultat ferits des de final de gener al nord del país, segons un document intern de les Nacions Unides. Les restriccions del Govern d'accedir a la zona a observadors independents, incloent-hi periodistes i observadors de drets humans, va dificultar la informació sobre l'abast de l'impacte humà. En paral·lel, el Govern va rebutjar frontalment la declaració d'alto el foc de l'LTTE del 26 d'abril, i va instar el grup a rendir-se o a acceptar la destrucció. A final de maig, el president, Mahinda Rajapakse, va declarar el final del conflicte armat un dia després que s'anunciés la mort del líder de l'LTTE, Velupillai Prabhakaran, després de 26 anys d'enfrontaments. Rajapakse, en un missatge televisat al país, va assenyalar que les divisions ètniques i nacionals havien de finalitzar. No obstant això, posteriorment el secretari de Defensa va rebutjar l'oferta de l'LTTE per iniciar un procés democràtic després de la derrota militar. El grup armat, que per primera vegada va reconèixer la mort del seu líder, es va mostrar disposat a iniciar un procés democràtic per defensar els drets de la població tàmil. Malgrat tot, el president, Mahinda Rajapakse, va assenyalar que aquesta possibilitat no es preveia. Portaveus de l'exèrcit van assenyalar que els 34 mesos que ha durat l'última fase del conflicte armat, 22.000 membres de l'LTTE i 6.200 soldats havien mort. A mitjan juny, l'LTTE va anunciar la formació d'un Govern provisional de transició per aconseguir l'autodeterminació per al poble tàmil i que un comitè encapçalat per l'advocat tàmil exiliat Rudrakumar Viswanathan lideraria el procés.

A mitjan agost el nou líder de l'LTTE, Selvarasa Pathmanathan, va ser detingut a Bangkok i enviat a Sri Lanka, segons fonts militars. Membres de l'LTTE van nomenar Pathmanathan nou líder el juliol, després que Velupillai Prabhakaran resultés mort el maig, durant l'ofensiva militar que va posar fi al grup armat. El Govern de Sri Lanka es va comprometre a no permetre que ressorgís el moviment armat tàmil. A mitjan setembre, tanmateix, activistes polítics exiliats de l'LTTE van anunciar que formarien un Govern a l'exili, després que el líder del grup, Selvarasa Pathmanathan, fos detingut recentment. El nou Govern tindrà la seu en alguns dels països que acullen la diàspora tàmil a l'exili. L'LTTE va anunciar que se celebraran eleccions el pròxim mes d'abril.

Fets més significatius de l'any
<ul style="list-style-type: none"> • El Govern de Sri Lanka va demanar al de Noruega que abandonés completament el seu paper de facilitador de pau. • A final de maig, el president, Mahinda Rajapakse, va declarar el final del conflicte armat un dia després que s'anunciés la mort del líder de l'LTTE, Velupillai

- Prabhakaran, després de 26 anys d'enfrontaments.
- L'LTTE va anunciar la formació d'un Govern provisional de transició per aconseguir l'autodeterminació per al poble tàmil.

- Pàgines web**
- Berghof Center (www.berghof-center.org)
 - Conciliation Resources (www.c-r.org)
 - Foundation for Co-Existence (www.fco.ex.com)
 - Govern (www.priu.gov.lk)
 - Incore (www.incore.ulst.ac.uk/cds/countries)
 - LTTE (www.ltteps.org) (www.lttepeacesecretariat.com)
 - Reliefweb (www.reliefweb.int)
 - SATP (www.satps.org)
 - South Asia Monitor (www.csis.org)
 - Sri Lanka Monitoring Mission (www.slmn.lk)
 - Sri Lanka News Update (www.formin.gov.lk/news)
 - Tamil Nation (www.tamilnation.org)
 - Tamil Net (www.tamilnet.com)
 - www.nitharsanam.com
 - www.peaceinsrilanka.org

b) Àsia oriental

LA XINA (República Popular de la Xina)

En aquest apartat es comenten breument els últims avenços en les relacions de la República Popular de la Xina amb Taiwan i el Tibet, amb independència de les tensions que pugui haver-hi a la República Popular de la Xina en algunes de les seves regions.

Població de la Xina: 1.318 milions de habitants; Taiwan: 23 milions; El Tibet: 2,7 milions
Superfície de la Xina: 9.635.000 km ² ; Taiwan: 34.700 km ² ; el Tibet: 1.228.000 km ²
IDH de la Xina: 92 (de 182); el Tibet: (132)
PIB de la Xina: 3.126.000 milions \$; Taiwan: 34.700 milions \$
Renda per habitant de la Xina: 2.370 \$; Taiwan: 15.000 \$

Taiwan (República de la Xina)

Context del conflicte

El segle XVII, l'illa de Taiwan (antiga Formosa) va passar a mans de la dinastia Ming, que va organitzar una primera onada de colons xinesos a l'illa. El 1895, després de la Primera Guerra Sinojaponesa, Taiwan va passar a dependre del Japó. Aquesta situació va canviar després de la Segona Guerra Mundial, quan l'illa va tornar a dependre de la República Popular de la Xina. A pesar d'això, des de 1945 l'illa de Taiwan ha estat sota el règim de la República de la Xina, dirigida pel Kuomintang (nacionalistes dirigits per Chiang Kai-shek), que va perdre la guerra civil (1945-1949) contra el Partit Comunista de la Xina. Si bé a la pràctica és un estat independent des de 1949, la República Popular de la Xina no el reconeix com a tal i manté un contenciós polític i diplomàtic perquè l'illa torni a formar part de la República Popular de la Xina. Després d'un llarg període dictatorial, els anys noranta l'illa va patir un procés democratitzador, amb el suport econòmic dels EUA i del Japó. En les eleccions presidencials del 2008, Ma Ying-jeou, del Kuomintang, va resultar elegit president i es van iniciar acostaments entre l'illa i la Xina continental. L'illa té 23 km² i uns 23 milions d'habitants, amb un nivell de renda molt superior al de la Xina continental. Des de fa anys, Taiwan ja no té seient a l'Assemblea General de l'ONU, ja que fou ocupat per la República Popular de la Xina, la qual també forma part del Consell de Seguretat.

El candidat del Partit Nacionalista (Kuomintang) Ma Ying-jeou va obtenir el 58,4 % dels vots a les eleccions presidencials de principi de 2008 davant del fins ara oficialista Partit Democràtic Progressista (PDP), que va obtenir el 41,5 % del sufragi. Després de vuit anys de tenses relacions entre la Xina i Taiwan, el virtual nou president es va mostrar més conciliador amb el Govern xinès que el seu antecessor en el càrrec Chen Shui-bian, el qual de vegades havia insinuat la seva intenció de promoure la independència de l'illa. En aquest sentit, Ma Ying-jeou es va mostrar favorable a la creació d'un mercat comú, a l'establiment de vols directes, a l'impuls de les inversions mútues i a la possibilitat que turistes xinesos visitessin Taiwan. A més, Ma Ying-jeou va proposar la desmilitarització de la regió. Segons diversos analistes, aquestes mesures respondrien a la necessitat de reactivar l'economia taiwanesa, que l'any 2008 havia patit signes de desacceleració. Això no obstant, el nou president va descartar iniciar una negociació per a la reunificació de tots dos països. A final d'any i per primer cop en gairebé 60 anys, tots dos governs van acordar l'establiment de rutes aèries i marítimes directes. Fins aleshores, el trànsit de vaixells i d'avions s'havia de fer a través de tercers països. L'acord, que també preveia incrementar fins a més de 100 el nombre setmanal de vols de passatgers, permetrà reduir les despeses de l'intercanvi comercial entre els dos països. Precisament, diversos seguidors de l'expresident es van manifestar per protestar contra aquest acord pel fet de considerar que representarà una excessiva dependència econòmica de Taiwan.

El procés de pau el 2009

A començaments de març, el primer ministre de la Xina va expressar la disposició del seu Govern a entaular converses amb Taiwan sobre qüestions polítiques i militars amb l'objectiu d'aconseguir un acord de pau entre les dues parts. Per la seva banda, el Govern taiwanès va expressar el desig d'abordar les relacions econòmiques per posteriorment tractar qüestions polítiques. Segons algunes fonts, el sentiment de rebuig de la Xina continental que encara persisteix en bona part de la societat taiwanesa no aconsellava abordar a curt termini els assumptes polítics. La segona quinzena d'abril, la Xina i Taiwan van assolir un acord per permetre la inversió a través de l'estret de Taiwan, en un nou pas de millora de relacions entre els dos. L'acord va ser firmat per l'Straits Exchange Foundation i per l'Association for Relations Across the Taiwan Straits. En un comunicat conjunt els dos representants van prometre una normalització de les relacions econòmiques a través de l'estret. Es tractava del tercer acord entre les parts enfrontades des que el nou Govern de Taiwan va assolir el poder. En el comunicat també es va afirmar que ambdues parts tenien una oportunitat única i històrica i que promourien la inversió econòmica de la Xina cap a Taiwan. L'economia taiwanesa va entrar en recessió l'any passat. La segona quinzena d'octubre, es va anunciar que la Xina i Taiwan tindrien representants permanents als seus territoris, una mesura que s'emmarcava en el procés de distensió iniciat després de l'arribada al poder del president taiwanès Ma Ying-jeou l'any passat. Segons fonts governamentals de Taipei citades per la premsa, la decisió d'establir les representacions permanents respectives responia a l'augment significatiu en el flux de turistes en ambdues direccions.

El Tibet

Context del conflicte

Des de 1910, la Xina va exercir el Govern directe sobre el Tibet. El 1950, un any després d'haver vençut en la guerra civil xinesa, el Govern comunista de Mao Zedong va envair el Tibet i, durant la dècada següent, va incrementar la pressió militar, cultural i demogràfica sobre la regió, a més de sufocar diversos intents de rebel·lió en què van morir milers de persones. Davant de la brutalitat de l'ocupació, el Dalai Lama i desenes de milers de persones van fugir del Tibet i es van exiliar a diversos països, especialment al Nepal o al nord de l'Índia, on hi ha la seu del Govern tibetà a l'exili. Les últimes dècades, tant el Dalai Lama com moltes organitzacions de drets humans han denunciat la repressió, la colonització demogràfica i els intents d'aculturació que pateix la població tibetana, una part del territori de la qual té l'estatus de regió autònoma.

Antecedents del procés de pau

En relació amb les tensions i els enfrontaments produïts el segon trimestre de 2008 al Tibet entre monjos tibetans i el Govern xinès, a mitjan mes d'abril, un grup d'experts en drets humans de l'ONU va expressar la seva preocupació pels arrestos massius que es duïen a terme a la regió autònoma del Tibet i àrees adjacents, i va instar les autoritats perquè permetessin l'accés d'observadors internacionals a la zona. Un representant del Dalai Lama va declarar que aquest havia enviat una carta al president xinès Hu Jintao oferint l'enviament de delegats seus al Tibet per tractar de reduir i reconduir les tensions socials i polítiques que vivia la regió des de feia unes quantes setmanes. A principi del mes de maig, enviats del Govern xinès i del Dalai Lama, en aquest cas representat per Lodi Gyari, es van reunir a Pequín per abordar la gestió de la crisi. El Dalai Lama va declarar que observava algunes actituds oberturistes pel Govern xinès i que es mostrava optimista amb vista al futur després d'haver sentit la invitació al diàleg pel president xinès Hu Jintao. El Dalai Lama va declarar, durant una visita al Regne Unit, que el Govern a l'exili no exigia la independència del Tibet, sinó un tipus d'autonomia en què el Govern central xinès pogués retenir competències com els afers exteriors i la defensa, i que la comunitat tibetana pogués encarregar-se de qüestions com l'educació, la política religiosa i el medi ambient. La

màxima autoritat tibetana va reconèixer que alguns sectors tibetans advocaven de manera oberta per la independència. El Dalai Lama va manifestar fins i tot la seva disposició a assistir als Jocs Olímpics de Pequín si prèviament s'aconseguia alguna solució a llarg termini en relació amb el Tibet.

A final de juny de 2008, el Govern xinès va confirmar una nova **ronda de converses a Pequín amb dos enviats especials del Dalai Lama** (Lodi Gyari i Kelsang Gyaltsen). El Govern xinès va establir una sèrie de condicions perquè es produís un procés de diàleg amb enviats del Dalai Lama aquest any. Aquestes condicions eren que tant el Dalai Lama com els seus seguidors es comprometessin explícitament a no boicotejar els Jocs Olímpics, adoptessin mesures per posar fi a les activitats violentes del Congrés de la Joventut Tibetana i s'oposessin a qualsevol argument o activitat en favor de la independència del Tibet. D'altra banda, el Govern tibetà a l'exili va lamentar la manca de voluntat de la Xina de dur a terme un procés de diàleg real. El mes de setembre, el Govern xinès va criticar una resolució aprovada pels dos principals partits del Senat dels EUA en què instaven Pequín i el Govern tibetà a l'exili a iniciar un diàleg sense precondicions que abordés els greuges del poble tibetà i conduís a una major autonomia del Tibet. Pequín va acusar els EUA de promoure la independència del Tibet. El Dalai Lama, d'altra banda, va convocar una trobada internacional amb líders tibetans a l'exili i amb representants d'algunes ONG per analitzar i revitalitzar les converses amb el Govern xinès. A principi del mes d'octubre, el Govern xinès va publicar un informe en què acusava el Dalai Lama de voler reinstaurar un sistema teocràtic i feudal en totes les regions habitades per població tibetana, l'anomenat Gran Tibet. El Dalai Lama va negar aquestes acusacions i va declarar, un cop més, que les seves aspiracions eren d'una autonomia més gran per al Tibet. D'altra banda, el principal enviat del Govern tibetà a l'exili, Kelsang Gyaltsen, va declarar que la situació de repressió política i cultural que es vivia al Tibet era semblant a la dels temps de la Revolució Cultural i que s'havia deteriorat des del final dels Jocs Olímpics. Kelsang Gyaltsen també va declarar que fins aleshores no s'havien registrat avenços en les tres rondes de negociació que s'havien celebrat des del mes de juliol. El mes d'octubre es va iniciar una nova ronda de negociacions entre el Govern xinès i dos enviats del Dalai Lama, al seu torn representants tibetans davant dels governs dels EUA i de Suïssa. Aquesta era la vuitena ronda de negociacions des de 2002 i la primera després de la celebració dels Jocs Olímpics. Paral·lelament, el Govern britànic va reconèixer, per primera vegada, la sobirania del Govern xinès sobre el Tibet, si bé alhora va donar suport decidit a les demandes autonomistes del Dalai Lama i a les actuals negociacions entre totes dues parts.

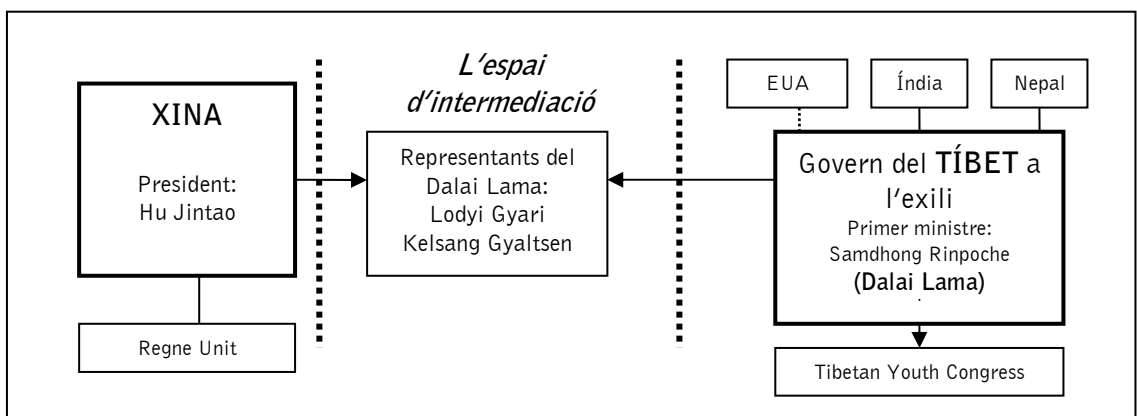
El mes de novembre es va celebrar una reunió de l'exili tibetà a la ciutat de Dharamsala, al nord de l'Índia, on resideix el líder espiritual tibetà, el Dalai Lama. Aquesta reunió, que va agrupar uns 500 líders tibetans a l'exili, va pretendre revisar tots els aspectes de l'actual situació del Tibet en relació amb la Xina. Una part dels delegats van anar a la reunió i van manifestar que s'havia de continuar negociant per aconseguir l'autonomia de la regió, mentre que una altra considerava que aquesta via estava exhaurida i que havien d'advocar per la independència. El primer ministre a l'exili, Samdhong Rinpoche, va destacar que si els grups units a Dharamsala decidissin que la independència era l'única opció, el poble tibetà podria pressionar per aconseguir la independència de la Xina. Com a reacció, el Govern xinès va declarar que mai consentiria la independència del Tibet, si bé estaria disposat a considerar el retorn del Dalai Lama. Pequín va continuar acusant el Dalai Lama de tenir una agenda secessionista oculta i d'instigar a la violència al Tibet. A més, va considerar que l'anomenada "estratègia intermèdia" propugnada pel màxim líder tibetà (que consisteix a reconèixer la sobirania de la Xina sobre el Tibet, però advocar per una major autonomia en els àmbits polític, religiós i cultural) en el fons era una estratègia per aconseguir la independència a llarg termini. A final d'aquest mes, el Govern xinès va suspendre la 11a cimera entre la UE i la Xina en senyal de protesta per la intenció del president francès i president de torn de la UE, Nicolas Sarkozy, de reunir-se amb el **Dalai Lama a Polònia**. Davant de tot això, el Dalai Lama va declarar que el procés negociador quedava congelat fins que Pequín mostrés voluntat política.

El procés de pau el 2009

Quant al conflicte sobre el Tibet, a final de febrer i coincidint amb el 50 aniversari de l'ocupació de la regió, el Govern xinès va publicar un informe en el qual va declarar la negativa a concedir la independència o alts nivells d'autonomia al Tibet, i va acusar de nou el dalai-lama de provocar inestabilitat a la regió. A final de maig un representant del dalai-lama, Kelsang Gyaltzen, va declarar que el Govern tibetà a l'exili estava preparat per reprendre les converses amb el Govern xinès, bloquejades des del passat mes d'octubre. Kelsang Gyaltzen va recordar de nou que la principal demanda, l'autonomia i no la secessió, estava en plena concordança amb la Constitució xinesa. A més, va declarar que s'estaven organitzant encontres entre grups de persones tibetanes i xineses per millorar la comunicació i l'enteniment entre les dues parts. A mitjan agost, el dalai-lama va afirmar que romanía en espera de senyals de Beijing. Entre 2002 i 2008 es van dur a terme nou rondes de negociacions entre funcionaris xinesos i representants del dalai-lama. A mitjan setembre, una delegació del Govern dels EUA es va reunir a Dharamsala (l'Índia) amb el dalai-lama i amb el Govern tibetà a l'exili per intercanviar impressions sobre la situació present i futura del Tibet. Segons diverses fonts, el dalai-lama hauria deixat clara la intenció d'aconseguir una major autonomia (i no la independència) per al Tibet i hauria expressat el desig d'entrevistar-se amb el president nord-americà, Barack Obama, durant el seu viatge als EUA l'octubre. També en l'àmbit de la diplomàcia internacional, el ministre d'Exteriors del Govern britànic va anunciar una imminent visita al Tibet per conèixer de primera mà la situació de la regió. D'altra banda, el Govern xinès va expressar el malestar amb el Govern txec per haver afavorit un acte en què van participar el dalai-lama i la líder uigur a l'exili, Rebiya Kadeer. En aquest sentit, el dalai-lama va lloar la lluita no violenta per a una major autonomia de Xinjiang liderada per Rebiya Kadeer.

Fets més significatius de l'any
<ul style="list-style-type: none"> • El primer ministre de la Xina va expressar la disposició del seu Govern a entaular converses amb Taiwan sobre qüestions polítiques i militars amb l'objectiu d'aconseguir un acord de pau entre les dues parts. • El Govern xinès va publicar un informe en el qual va declarar la negativa a concedir la independència o alts nivells d'autonomia al Tibet, encara que un representant del dalai-lama, Kelsang Gyaltzen, va declarar que el Govern tibetà a l'exili estava preparat reprendre les converses amb el Govern xinès.

Webs d'interès
<ul style="list-style-type: none"> • China Today (www.chinatoday.com/gov/a.htm) • Govern de la República Popular de la Xina (english.gov.cn) (spanish.china.org.cn) • Govern de Taiwan (www.gio.gov.tw/taiwan-website) • Oficina del Tibet a Nova York (www.tibetoffice.org/sp)

c) Sud-est asiàtic

FILIPINES

Context del conflicte

Tot i que es tracta d'un país predominantment catòlic, les últimes dècades han aparegut grups armats al voltant del 8 % de la població musulmana, així com guerrilles comunistes. Malgrat les dues revolucions populars dels últims vint anys (el 1986 per derrocar el president F. Marcos i, el 2001, per destituir el president Estrada), el país encara es troba a mans d'una oligarquia terratinent, sense voluntat de resoldre els greus problemes estructurals del país: corrupció, falta d'infraestructures, subdesenvolupament rural, falta de serveis bàsics, impunitat sobre les greus violacions dels drets humans, etc. L'expansió de la guerrilla comunista liderada pel **News People Army (NPA)** està vinculada al sistema d'explotació de la terra, mentre que la rebel·lió musulmana liderada pel **Front Moro d'Alliberament Islàmic (MILF)**, per les sigles en anglès) té a veure amb la discriminació socioeconòmica de la població del sud, especialment la que viu a l'illa de Mindanao i l'arxipèlag de Sulu, que ha donat lloc a un nacionalisme regional. En aquesta regió, a més, hi viuen les dues terceres parts dels musulmans del país. Els anys noranta va sorgir un nou grup radical i terrorista, **Abu Sayyaf**, que pretén instaurar un estat islàmic al sud del país, opera principalment a l'arxipèlag de Sulu, està acusat de mantenir relacions amb Al-Qaeda i no ha obert cap procés de negociació amb el Govern.

Població: 88 milions d'habitants
Superfície: 300.000 km ²
IDH: 105 (de 182)
PIB: 142.100 milions de \$
Renda per habitant: 1.620 \$
Morts pel conflicte: 120.000
Persones desplaçades: 750.000
Actors armats: NPA, MILF, MNLF, Abu Sayyaf
Facilitacions: Noruega, Malàisia, Líbia, Església, OCI, FCD, UNPO, CDH, Aràbia, Qatar

El **NPA**, creat el 1969, és el braç armat del Partit Comunista de les Filipines (CPP), i està integrat en el **National Democratic Front (NDF)**, que agrupa diverses organitzacions i actua com a braç polític i negociador del NPA, grup que compta amb uns 6.000 efectius. El NDF està liderat per José María Sison "Joma", exiliat als Països Baixos. El NPA es va distanciar de la revolució popular del 1986, cosa que va produir importants divisions internes ja que molts quadres i militants van abandonar en aquell moment la lluita armada. El **MILF** va néixer el 1978 com a escissió del **Moro National Liberation Front (MNLF)**, creat el 1969, i que després d'uns quants anys de negociació va arribar a un acord de pau amb el Govern (Acord de Manila), amb la mediació inicial Líbia i, més tard, de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI), d'Aràbia i d'Indonèsia, i va obtenir una autonomia per a les províncies del sud. El MILF es va oposar a aquest acord de 1996 en exigir la independència de Mindanao. Compta amb uns 10.000 militants. D'altra banda, cal destacar que, el mes d'octubre de 2005, el Govern va anunciar la signatura d'un acord de cessament d'hostilitats amb el grup armat d'oposició **RPM-M**, una facció que fa uns anys es va escindir de l'NPA i que va mantenir converses amb el Govern durant els últims dos anys.

Antecedents del procés de pau

Dos anys després d'haver rebutjat els acords de Manila del 1996, el **MILF** va trobar el suport de Líbia per iniciar negociacions amb el Govern filipí, tot i que sense resultats. El 2001, la presidenta Gloria Macapagal Arroyo va oferir negociacions a l'exterior, va suspendre les operacions militars i va iniciar converses a Malàisia, sota els auspicis de Líbia, i d'aquesta manera es va aconseguir un alto el foc. Tot i els diversos i importants enfrontaments amb les forces armades, el 2003 es van reprendre les converses a Malàisia. Al llarg del 2004, el Govern de Filipines i el MILF van mantenir reunions exploratòries igualment a Malàisia, i van acordar una agenda inicial de tres punts: seguretat, rehabilitació de les àrees de conflicte i protecció dels territoris ancestrals de l'illa de Mindanao. L'agost, el MILF va fer una campanya d'informació entre els seus membres en la qual reiterava la seva voluntat d'arribar a un acord amb el Govern.

A principis del 2005, els diàlegs entre el Govern i el MILF continuaven avançant, tot i que faccions d'aquesta organització van ser acusades de mantenir vinculacions amb la Jemaah Islamiyah. Durant el segon trimestre del mateix any van continuar les converses des de Malàisia, i es van assolir importants avenços en temes socials, econòmics i polítics i, en particular, en relació amb temes clau com la gestió dels recursos naturals i de les terres. Durant les converses es van analitzar experiències d'altres països (Timor Oriental, el Sudan, Bòsnia). Segons sembla, el MILF hauria renunciat a la independència, però alhora exigiria fórmules d'autogovern que expressessin un major grau d'autonomia a l'actual Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM). El maig del 2005, el MILF va anunciar la intenció d'auxiliar el Govern en tasques de manteniment de la seguretat i l'ordre públic a les comunitats musulmanes del sud del país, on havien proliferat bandes de crim organitzat.

El Govern, que va valorar positivament els gairebé dos anys de vigència de l'alto el foc del MILF, va manifestar la seva confiança d'arribar a un acord de pau amb el grup abans d'acabar el 2005. El mes de maig, el MILF va dur a terme una multitudinària assemblea al sud del país, amb més de mig milió d'assistents, per consultar amb les seves bases i simpatitzants els principals reptes que afrontava el poble bangsamoro i les estratègies que s'havien d'adoptar per trobar-hi solucions. D'altra banda, van arribar nous observadors de Malàisia a l'equip que supervisava l'alto el foc de 2003 (International Monitoring Team) i en el qual també hi havia observadors militars de Brunei, Malàisia, Indonèsia, Japó i Líbia. El setembre del 2005, el Govern i el MILF van entaular una nova ronda informal de converses a Malàisia, en la qual van abordar les qüestions de governabilitat i de les terres ancestrals del poble bangsamoro, i van posposar altres temes, com el grau i tipus d'autonomia per a Mindanao, el paper de la policia i de les forces armades. El desembre, finalment, l'organització suïssa "Crida de Ginebra" va organitzar per a diversos quadres del MILF un curs de Dret Internacional Humanitari, de legislació antimines i de protecció de menors en els conflictes armats.

El febrer del 2006 es va dur a terme una nova ronda de converses a Malàisia entre el Govern i el MILF, on es van debatre aspectes de tipus econòmic, com ara el repartiment dels beneficis per l'explotació dels recursos naturals de Sulu i Mindanao. L'Oficina del Conseller Presidencial per al Procés de Pau va iniciar una sèrie de trobades regionals a les principals ciutats de Mindanao per acostar la població civil a les negociacions de pau. El març, i després d'un retard a causa de l'estat d'emergència decretat per la presidenta Gloria Macapagal Arroyo amb motiu d'un aparent intent de cop d'Estat produït poques hores abans de les multitudinàries manifestacions convocades per commemorar el vintè aniversari de la revolta popular que va posar fi a la dictadura de Ferdinand Marcos, es va dur a terme una nova ronda on es va debatre el domini de les terres ancestrals del poble bangsamoro, sense arribar a un acord definitiu. En aquell moment es va especular sobre una possible dissidència dins del MILF en un intent de desplaçar Murat Ebrahim del lideratge del grup. El segon trimestre van prosseguir les rondes de negociació a Kuala Lumpur (Malàisia), on es va abordar la qüestió dels dominis ancestrals del poble bangsamoro (concepte, territoris, recursos, àrees d'influència i governació del MILF), que es va convertir en el principal escull de les negociacions. A finals d'abril, els EUA van prometre 30 milions de dòlars per a la reconstrucció de Mindanao si s'assolia un acord de pau, que la presidenta Gloria Macapagal Arroyo estimava que podria tenir lloc abans d'acabar l'any. El Japó és un altre país que ha fet importants desemborsaments per a la reconstrucció de l'illa.

Durant el tercer trimestre del 2006, les negociacions van patir retards per arribar a un acord sobre el domini dels territoris ancestrals, i es van produir alguns combats a l'illa de Mindanao, motiu pel qual ja no era previsible que s'arribés a un acord final abans d'acabar l'any. Fonts del MILF van indicar, no obstant això, que no tolerarien violacions de l'alto el foc per part d'alguns suboficials del grup. El mes d'agost, el líder del MILF, Murad Ebrahim, va afirmar que estaven disposats a abandonar la seva demanda d'independència, però que volien que fos la població musulmana la que determinés com s'havien de governar. També va assenyalar que la Regió Autònoma del Mindanao Musulmà era una estructura creada unilateralment pel Govern. El líder del grup armat va assegurar que esperava que a la següent ronda de negociacions, que es duria a

terme a Malàisia, el Govern fes una nova oferta i que el MILF demanés que els colons cristians tornessin les terres expropiades al poble bangsamoro. El mes d'octubre, l'arquebisbe de Manila va considerar crucial el reconeixement previ del dret a l'autodeterminació per obrir possibilitats realistes, entre les quals va proposar arribar a un acord temporal per al qual es constituiria un període "experimental" de cinc anys d'autogovern moro per, després d'haver corregit els defectes trobats, arribar a un acord definitiu i a un referèndum només en aquells territoris que són causa de disputa. El novembre, el conseller per al Procés de Pau, Jesús Dureza, va anunciar que el Govern havia fet arribar una nova proposta al MILF a través del Govern de Malàisia per tornar a la taula de negociacions, que feia més d'un any que estaven estancades. **La proposta del Govern va tenir una acollida positiva per part del grup armat ja que, segons el seu principal negociador Mohagher Iqbal, cita el "dret a l'autodeterminació".** El Comitè Conjunt de Coordinació per al Cessament d'Hostilitats (que engloba els respectius Comitès del Govern i del MILF), l'Equip d'Observació Internacional (IMT, per les seves sigles en anglès) encapçalat per Malàisia i l'ONG Bantay Ceasefire Group, van reactivar l'Equip Conjunt d'Observació i Assistència (JMAT, per les seves sigles en anglès), la finalitat del qual era supervisar el manteniment de la seguretat i l'estabilitat a Maguindanao (Mindanao sud), així com del retorn dels 50.000 desplaçats interns de la regió. A mitjan desembre, el MILF va manifestar que estava disposat a entaular noves converses amb el Govern, després d'haver dut a terme ambdues parts consultes a Malàisia. El MILF va reclamar mil parcel·les de terra que considera les seves terres ancestrals, mentre que el Govern només està disposat a concedir-los 600 parcel·les. Un altre dels aspectes de desacord entre les parts era el mecanisme de validació de la nova entitat política, atès que el MILF va **rebutjar la celebració d'un referèndum** tal com exigia el Govern i obliga la Constitució. Tot i aquests problemes, alts dirigents del MILF van declarar que les converses es podrien reprendre i van celebrar l'anunci del president nord-americà George W. Bush d'accelerar el desemborsament d'ajuda econòmica per impulsar la pau i el desenvolupament a Mindanao, un cop s'hagués signat un acord polític entre el grup armat i el Govern filipí.

Els primers dies de gener es va produir l'esclat simultani de tres bombes en diferents ciutats de Mindanao, provocant set morts i una trentena de ferits. El MILF va negar la seva participació en aquests atemptats, i la policia va sospitar que es tractava de persones interessades a interferir en el procés de pau d'aquest grup amb el Govern, estancat al voltant de la qüestió dels territoris ancestrals del poble bangsamoro. En aquest punt, el MILF va declarar haver presentat ja la proposta del poble moro com a resposta a la duta a terme pel Govern el desembre del 2006. El MILF va assegurar haver esbossat una proposta a partir de criteris històrics, morals i també pragmàtics, és a dir, partint de la base que actualment Mindanao està habitat majoritàriament per població cristiana. Segons els protocols interns del procés negociador, ambdues parts havien de lliurar les seves propostes al Govern de Malàisia, que actuava com a facilitador. El comissionat de Pau, Jesús Dureza, va anunciar la posada en marxa d'una comissió encarregada de solucionar els conflictes de terra entre els membres del MILF i la població civil. El març, el MILF va valorar positivament l'última proposta del Govern, atès que **Manila havia ofert per primera vegada el dret d'autodeterminació al poble bangsamoro, tot i que descartant d'entrada la possibilitat de la independència.** El Govern estaria disposat a concedir-los una fórmula d'autogovern, excepte en les àrees de defensa, afers exteriors, moneda i correus. El Govern va declarar també que les negociacions de pau amb aquest grup es podrien reprendre després de les eleccions legislatives i locals del 14 de maig. Per la seva banda, el MILF va declarar que, malgrat la situació d'*impasse* en la qual havia entrat el procés negociador des de finals del 2006 pel desacord sobre els territoris ancestrals del poble bangsamoro, els contactes informals entre ambdues parts s'havien mantingut els darrers mesos. Un altre dels aspectes que allunyava les dues parts era la celebració d'un referèndum per incorporar aquesta comunitat a la Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM), opció descartada pel MILF.

El juny de 2007, uns 20 membres del MILF i el mateix nombre de militars van fer una trobada per intercanviar opinions sobre el conflicte i per fomentar la confiança entre ambdues parts, un esdeveniment que va ser observat pels governs dels EUA, Canadà, Japó, Malàisia i per la UE i que va precedir la represa de les converses de pau entre Manila i el MILF. D'altra banda, la

International Women's Peace and Solidarity Mission to Basilan and Mindanao, integrada per dones de l'Àsia Pacífic i encarregada també de dilucidar els fets, va fer una crida al Govern de Filipines i al MILF a reprendre les converses de pau immediatament. El Govern d' Austràlia va expressar el setembre el seu interès per tenir un rol més directe en aquest procés de pau, inclosa la seva participació a l'IMT, al qual recentment s'hi havien afegit el Japó i Canadà.

A primers d'octubre, Malàisia va fer una crida al Govern i al MILF perquè duguessin a terme progressos en les converses de pau, i va amenaçar amb la retirada dels seus observadors de l'IMT si no es produïen avenços. Setmanes més tard, el Govern i el MILF van acordar reprendre les converses formals de pau a mitjan novembre, després de 13 mesos d'estancament al voltant de la qüestió dels territoris ancestrals del poble moro. **Els altres dos punts, sobre seguretat i sobre rehabilitació i desenvolupament, ja havien estat acordats i fins i tot parcialment implementats.** Encara sense entrar en els detalls de la fórmula que hauria permès superar l'*impasse* de les negociacions, el líder del MILF, Ebrahim Murad, va indicar que algunes de les àrees de majoria musulmana contigües a l'actual Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM, conformada per sis de les 27 províncies de Mindanao i dues ciutats més) s'incorporarien immediatament a l'anomenada Entitat Jurídica Bangsamoro, mentre que les no contigües s'hi incorporarien després d'un període de transició. **A mitjan desembre va concloure la trobada a Kuala Lumpur (Malàisia) entre el Govern i el MILF, sense assolir un acord definitiu.** En aquesta darrera ronda negociadora, les parts havien d'ultimar aquest principi d'acord sobre els quatre aspectes dels dominis ancestrals: concepte, recursos, governabilitat i territori. Malgrat tot, el MILF va considerar que el panell governamental havia introduït a la seva proposta nous elements que no havien estat discutits. A més, el MILF va denunciar l'existència de sectors polítics que miraven de boicotejar el procés negociador. Per la seva banda, el Govern va considerar que l'eventual creació d'una Entitat Jurídica Bangsamoro (bàsicament una expansió de l'actual Regió Autònoma del Mindanao Musulmà) requeria un plebiscit, tal com estableix la Constitució. Segons algunes fonts, ambdues delegacions no van arribar a coincidir a cap sala tot i allotjar-se en el mateix hotel de Kuala Lumpur. A finals d'any, a més, desenes de líders dels pobles indígenes de Mindanao, coneguts com a lumads, van declarar que no s'oposarien a l'actual procés de pau entre el Govern i el MILF, però alhora van reclamar al Govern que els seus territoris no fossin inclosos a la futura Entitat Jurídica Bangsamoro reclamada pel MILF. Tot i que ambdós panells de pau tenen a representants lumads, els citats líders van reclamar a l'Executiu de Gloria Macapagal Arroyo unes **negociacions paral·leles per debatre sobre els dominis ancestrals del poble moro i la delimitació de territoris.** Davant d'això, el Govern i el MILF van indicar que els pobles indígenes lumads tindrien l'opció de decidir lliurement si es volien integrar o no a la futura Entitat Jurídica Bangsamoro, dies després que els líders indígenes expressessin alguns temors al respecte i reivindicessin una participació més gran a les negociacions de pau.

El 2008, l'aleshores conseller presidencial per al procés de pau, Jesús Dureza, va declarar a principis de gener que el Govern proposaria les reformes de la Constitució necessàries per poder impulsar la creació d'un estat federal en què el poble moro pogués exercir un alt nivell d'autogovern. Pel que fa a la proposta del Govern sobre el fet que un eventual acord de pau hauria de ser aprovat pel Congrés, **el MILF va declarar que no acceptaria un acord en què el Parlament tingués la potestat de modificar-ne els continguts,** tal com ja havia passat amb l'acord de 1996 entre el Govern i l'MNLF. Els mesos següents, alguns dels actors del conflicte es van mostrar optimistes davant del futur del procés de pau. L'International Monitoring Team va declarar que les condicions sobre el terreny eren suficientment bones perquè es reprenguessin les converses de pau i, fins i tot, perquè es firmés un acord entre les parts. A mitjans de febrer, l'ambaixadora dels EUA, Kristie Kenney, es va reunir amb el líder del MILF, Murad Ebrahim, tal com han fet membres de l'ambaixada des de 2005.

El mes de març, desenes de milers de membres del MILF es van reunir en un campament a la província de Lanao del Sur per debatre sobre l'estat actual del procés de pau i l'estratègia que calia seguir els mesos següents. **El líder del MILF, Murad Ebrahim, va desmentir que hi hagués lluites a la cúpula de l'organització i va declarar que la negociació era el camí més realista per**

posar fi al conflicte i que encara era possible arribar a un acord abans que s'acabés el mandat de **Gloria Macapagal Arroyo**. Prèviament, el Govern havia advertit sobre el risc que les faccions més intransigents del MILF es distanciessin de la línia oficial del grup i iniciessin unilateralment una campanya de violència si el procés de pau no avançava o no es reconeixia la independència de Mindanao. A més a més, a principi del mes de maig, el MILF va expressar la seva satisfacció per l'eventual arribada a Mindanao de diversos negociadors que havien participat en la resolució del conflicte a Irlanda del Nord, els quals, segons alguns mitjans de comunicació, van oferir la seva ajuda per reprendre les negociacions entre el MILF i el Govern. A més, una delegació d'11 ambaixadors de la UE (Àustria, Bèlgica, Finlàndia, Holanda, Espanya, Romania, Suècia, Regne Unit, França i UE) es va reunir amb la cúpula i l'equip negociador del MILF per tractar el moment actual del procés de negociació i conèixer de primera mà les propostes del grup sobre els dominis ancestrals del poble moro i l'anomenada Entitat Jurídica Bangsamoro.

A final de juliol de 2008, el Govern i el MILF van declarar que el 5 d'agost firmarien a Malàisia el Memoràndum d'acord sobre dominis ancestrals (MOA-AD, segons les sigles en anglès), l'aspecte de la negociació més controvertit dels últims anys. Totes dues parts també es van comprometre a aconseguir, els 15 mesos següents, un acord de pau global que inclogués els tres punts principals de l'agenda de negociació: seguretat; rehabilitació i desenvolupament; i dominis ancestrals. Finalment, el MILF i el Govern també van acordar que un any després de la firma del MOA-AD (agost de 2009) se celebraria un referèndum a 735 comunitats de majoria musulmana adjacents a l'actual Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM) i a sis ciutats de la província de Lanao del Nord per decidir quines s'incorporarien a la futura Entitat Jurídica Bangsamoro. A 1.459 comunitats més se celebraria el mateix referèndum, tot i que, com a mínim, 25 anys després de la signatura de l'acord de pau definitiu. A principi d'agost, tanmateix, el Tribunal Suprem va suspendre cautelarment la firma del MOA, hores abans que el Govern filipí i el MILF es disposessin a rubricar el document a Malàisia. Els mesos anteriors, diversos polítics locals havien encoratjat promogut protestes ciutadanes en contra de l'acord i n'havien sol·licitat la suspensió.

Davant de l'esclat de violència que va provocar aquesta decisió del Tribunal Suprem, a principis de setembre el Govern va dissoldre el seu equip negociador, va posar fi a les negociacions amb el MILF (després d'11 anys de procés de pau) i va declarar que la nova estratègia del Govern seria la del diàleg directe amb les comunitats locals. Tot i aquest ambient negatiu, a finals de setembre les dues parts van declarar públicament que no havien abandonat el procés de pau formalment ni definitivament. Així, el conseller presidencial per al procés de pau, Hermogenes Esperon, es va reunir a Malàisia amb el facilitador de les negociacions de pau, Othman Abdul Razak, al qual va lliurar un document amb quatre punts principals. En primer lloc, que el procés de pau continuava. En segon lloc, que el MILF hauria de demostrar un major control sobre alguns dels seus comandants, com ara Umbra Kato i Bravo. En tercer lloc, que el Memoràndum d'acord seria un dels principals punts de referència un cop es reprenguessin les converses. Finalment, que el procés de desarmament, desmobilització i reintegració (DDR) seria prioritari en l'agenda del Govern. A mitjans d'octubre, la Cort Suprema, per vuit vots contra set, va declarar inconstitucional el Memoràndum d'acord sobre dominis ancestrals, encara que va assenyalar que l'acord es podia renegociar. El MILF va declarar que no considerava vinculant la sentència de la Cort Suprema i que el Memoràndum d'acord sobre dominis ancestrals era el document clau per resoldre el conflicte de Mindanao. Paral·lelament, diverses organitzacions de la societat civil van sol·licitar al secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, la seva intervenció per forçar la represa de les converses de pau. El MILF també va sol·licitar la seva participació i va declarar que estava disposat a reprendre les converses de pau si aquestes comptaven amb una organització internacional que facilités les negociacions i supervisés els compromisos adquirits.

A final de mes, el Govern de Malàisia va retirar els seus efectius de l'International Monitoring Team (IMT), l'equip internacional que, des del 2004, ha supervisat l'acord d'alto el foc entre el Govern i el MILF, el mandat del qual va acabar el 30 de novembre. Des del mes d'abril el Govern de Malàisia ja havia anunciat la seva intenció de retirar-se si no hi havia avenços significatius en

el procés de negociació entre el Govern i el MILF. Tot i que fins a finals d'any va continuar havent-hi acusacions creuades, el desembre el Govern va nomenar un nou equip negociador i va declarar que podrien reprendre's les converses informals de pau. Poc abans, Gloria Macapagal Arroyo havia tornat d'un viatge a Qatar en el qual havia sol·licitat la **participació del Govern de Watar com a garant internacional del procés de pau**. Per la seva banda, a finals d'any el MILF va declarar que estava disposat a negociar de nou si es complien quatre condicions: posar fi a les operacions militars contra el MILF a Mindanao; la continuació de Malàisia com a país facilitador; 3) la investigació per part de l'IMT de totes les violacions de l'alto el foc des de l'1 de juliol; i 4) garanties internacionals per resoldre el problema dels dominis ancestrals.

Pel que fa a l'**NPA**, porta negociant amb el Govern des de 1986, any en què els seus negociadors es van establir als Països Baixos. El 1987 va efectuar un alto el foc i, en aquell moment, comptava amb uns 25.000 efectius. El 1992 es van mantenir, als Països Baixos, noves converses amb el Govern, en les quals es va definir una agenda de quatre punts (drets humans i dret internacional humanitari, reformes socials i econòmiques, reformes polítiques i constitucionals, i desarmament), però la il·legalització del Partit Comunista de les Filipines (CPP, en anglès) va produir divisions a l'interior de l'**NPA**. El 1993 va haver-hi converses a Hanoi i, el 1994, als Països Baixos. El 1995 van arribar a un **acord conjunt sobre seguretat i garanties d'immunitat (JASIG)**, que concedia immunitat a un centenar de persones vinculades al procés de negociació. El 1997 es va establir una agenda temàtica per negociar, que va permetre, el 1998, arribar a un **acord entre els equips negociadors sobre dret internacional humanitari (CARHRIHL)**, però no va ser validat pel president del país. Durant l'any 2004, el Govern va mantenir una reunió a Oslo amb delegats de l'**NPA** i ambdues parts van aprovar establir un comitè conjunt encarregat de supervisar la implementació dels acords sobre drets humans. Des de 2002, el principal obstacle a les negociacions ha estat el fet que l'**NPA** i el líder de l'**NDF** figuren a les llistes terroristes, tant dels EUA com de la UE.

El juliol de 2005 va sorgir una crisi en la fase d'exploració, quan el líder d'aquest grup (exiliat als Països Baixos) va comunicar que l'**NDF** considerava que no tenia sentit continuar negociant amb un Govern dèbil i sense legitimitat, i va reclamar un Govern de transició, en el qual no hi participaria ni l'**NDF** ni l'**NPA** ni el CPP, i que es resolguessin cinc temes bàsics: la retirada de l'**NPA** de les llistes terroristes, l'alliberament de presoners polítics, la reparació a les 10.000 víctimes de violacions de drets humans sota el règim de Ferdinand Marcos, l'adopció de mesures per posar fi als assassinats de líders polítics i socials, així com la negociació de reformes socials i econòmiques. A principis d'agost, el Govern filipí va anunciar que, en el termini de 30 dies, suspendria el règim d'immunitat dels negociadors de l'**NDF** (establert sobre la base d'un acord previ de garanties de seguretat), si no es reprenien immediatament les negociacions. L'**NDF** va respondre amb l'ajornament de les converses formals amb el Govern, encara que va matisar que això no suposava posar fi a les negociacions de pau, ja que els grups de negociació i els seus consultors, consellers i equip continuarien amb la seva feina. L'**NDF** també va assenyalar que el Govern no havia complert les seves obligacions derivades de la Declaració Conjunta de 1992 en relació amb l'alliberament de presos polítics, la reparació a les víctimes i les llistes terroristes. Finalment, l'**NDF** va assenyalar que els intents governamentals perquè firmés l'Acord final de pau violava els principis establerts en la Declaració conjunta de l'Haia de 1992, per la qual es recomanava obrir negociacions formals per resoldre el conflicte armat, ja que la mencionada proposta d'acord final de pau era en realitat un document de capitulació. El setembre, i després d'una trobada informal a Oslo, amb la mediació del Govern noruec, el Govern filipí es va fer enrere en la suspensió de l'acord d'immunitat per a l'equip negociador i va instar l'**NPA** a declarar una treva un cop s'iniciessin les negociacions formals.

A mitjans d'octubre de 2005, el Govern va decidir suspendre de nou l'acord de garanties de seguretat i immunitat (JASIG) per als negociadors de l'**NDF**, i aquest grup va condicionar novament la treva al fet que fos retirat de les llistes terroristes, amb la qual cosa va augmentar també el nombre d'enfrontaments amb les forces armades. L'octubre, a més, la UE va incloure al CPP a les seves llistes terroristes, la qual cosa va agreujar la tensió entre el Govern filipí i

l'NPA/NDF, en uns moments en què es produïa un increment molt notable dels combats entre l'NPA i les forces armades, i l'assassinat d'activistes socials i militants de grups de drets humans. El desembre, el Govern va decretar quatre dies d'alto el foc per Nadal, seguint amb la tradició iniciada el 1986. Per primera vegada, l'NPA es va negar a seguir aquesta mesura per, segons argumentaven, la manca de sinceritat del Govern respecte del procés negociador i pels continus abusos dels drets humans.

Durant el 2006 van continuar els combats entre les forces armades i l'NPA, a qui la presidenta va acusar d'estar darrere de l'intent de cop d'estat. Durant el tercer trimestre, però, el Govern i el CPP van viatjar per separat a Oslo per reunir-se amb l'executiu noruec, que exerceix les tasques de mediació, i intentar desbloquejar les negociacions interrompudes el 2004. Després de la reunió, el conseller presidencial per a la pau, Jesús Dureza, va declarar que hi havia possibilitats de reprendre les converses si l'NPA complia determinades condicions, sense especificar quines. Tanmateix, Jesús Dureza també va advertir que Manila continuaria la seva ofensiva legal i militar contra l'NPA. Alts càrrecs del Govern també van denunciar la posició de l'NPA a les converses de pau. Els últims mesos de l'any es van intensificar els combats, i la presidenta filipina va ordenar a les forces armades del país que derrotessin les guerrilles comunistes en el termini de dos anys. L'arquebisbe de Davao i altres càrrecs representatius de l'Església catòlica van fer una crida al Govern i al grup armat d'oposició NPA el mes d'abril de 2007 perquè declarassin un alto el foc i reprenguessin les converses de pau interrompudes l'agost de 2004. **El conseller presidencial per al Procés de Pau va declarar que les converses de pau no estaven bloquejades incondicionalment i que es podrien reprendre si es complien determinats requisits, tot i que al mateix temps va acusar el NPA de no voler signar un alto el foc.** El NPA va acusar Manila de no haver dut a terme els esforços diplomàtics necessaris perquè el NPA i el líder del CPP, José María Sison, fossin retirats de les llistes d'organitzacions terroristes dels EUA i la UE. Cal destacar la **detenció a finals d'agost als Països Baixos del líder del NDF i fundador del CPP, José María Sison**, cosa que va dificultar encara més les possibilitats de reobrir les negociacions amb el NPA a curt termini. Sison va ser posat en llibertat dues setmanes més tard. L'arrest va succeir poc després que el cap de les forces armades, Hermogenes Esperon, instés el Govern a reprendre les converses de pau amb aquest grup armat i es comprometés a suspendre les operacions militars durant tres anys si prèviament s'acordava un alto el foc bilateral. Segons Esperon, la represa de les converses de pau permetria, entre d'altres qüestions, una reducció significativa de l'onada d'assassinats i desaparicions contra sectors crítics amb el Govern. José María Sison va declarar des del seu exili als Països Baixos que només es reprendrien les negociacions si el Govern realitzava les gestions necessàries perquè tant ell personalment com el CPP i el NPA fossin retirats de les llistes d'organitzacions terroristes de la UE i els EUA, si es demostrava la voluntat del Govern de frenar els assassinats de líders polítics i socials de l'esquerra i si es respectaven els 10 punts que el NPA havia plantejat en el seu moment per a la represa de les converses. **La presidenta filipina, Gloria Macapagal Arroyo, va oferir a mitjan setembre una amnistia als combatents del NPA que volguessin deixar les armes i reintegrar-se a la vida política.** El mes d'octubre, el NDF va proposar traslladar les converses dels Països Baixos a la Xina, mantenint la facilitació noruega.

A mitjan octubre de 2007, **la presidenta del Comitè de Pau, Unificació i Reconciliació del senat filipí, María Ana "Jamby" Madrigal, va signar als Països Baixos una declaració conjunta amb el grup de negociació de l'NDF, presidit per Luis G. Jalandoni, en la qual ambdues parts es comprometien a treballar per reobrir les negociacions interrompudes des del 2004.** L'objectiu de la reunió va ser conèixer de primera mà la posició del NDF i explorar noves vies de diàleg. Les parts van acordar un Grup Tècnic de Treball per aprofundir els temes substantius d'una agenda de negociació. El novembre, el **relator especial de les Nacions Unides sobre execucions extrajudicials, sumàries i arbitràries, Philip Alston, va fer públic l'informe sobre la visita que va dur a terme al país, en el qual assenyalava que els militars, en el marc de l'estratègia contrainsurgent contra el grup armat d'oposició NPA, eren en bona part responsables de les execucions extrajudicials comeses els darrers sis anys.** Alston també va assenyalat que en algunes regions del país diversos líders d'organitzacions progressistes van ser objectiu deliberat i

sistemàtic de les forces armades, per la qual cosa va instar la presidenta Gloria Macapagal Arroyo a impulsar mesures que posessin fi a aquesta mena d'accions. L'informe de Philip Alston també desmenteix categòricament la versió del Govern segons la qual les nombroses execucions extrajudicials esdevingudes els últims anys eren atribuïbles a purgues internes per part del Partit Comunista de les Filipines i del NPA. D'altra banda, Alston també va criticar el NPA per assassinar civils, atemorir polítics i encoratjar l'establiment de l'anomenada justícia revolucionària i els tribunals populars.

Durant el primer trimestre de 2008, el Govern va declarar de nou la seva negativa a reiniciar les converses de pau, interrompudes el 2004, si prèviament l'NPA no declarava un cessament d'hostilitats, fórmula que segons el Govern ja va funcionar en el seu moment amb l'MNLF i que s'està provant amb el MILF. Per la seva banda, l'NPA i l'NDF van refusar la proposta i van lamentar que Manila no hagués fet cas del comunicat de la Philippine Ecumenical Peace Platform (PEPP), en què es demanava al Govern que reprengués immediatament les converses de pau sense condicions prèvies i en plena concordança amb els acords assolits prèviament. El mes de maig el Govern noruec va patrocinar i facilitar una trobada a Oslo entre el Govern filipí i l'NDF. La trobada, de caràcter informal, va ser la primera en els últims tres anys i fou valorada molt positivament per ambdues parts. El Govern i l'NDF van acordar tornar-se a reunir i a reactivar, després de quatre anys d'inactivitat, un comitè conjunt de supervisió de drets humans i dret internacional humanitari. No obstant això, el cap de l'equip negociador de l'NDF, Louis Jalandoni, va acusar el Govern de manca de voluntat política i va presentar una llista de 13 punts per reprendre les negociacions, entre els quals destaquen l'alliberament de presoners polítics, la fi del desplegament militar dels EUA a algunes zones del país, la fi de l'onada d'assassinats i desaparicions d'activistes, la no-exigència d'un cessament d'hostilitats com a condició prèvia per negociar, la indemnització de les víctimes de la dictadura de Ferdinand Marcos o la retirada de les llistes de persones i organitzacions terroristes de l'NPA i el Partit Comunista de les Filipines. Per la seva banda, el Govern va comminar l'NDF a no adoptar una posició maximalista i va declarar que estudiaria la seva petició de ser retirats de les llistes terroristes dels EUA i de la UE.

Els mesos següents, el conseller presidencial per al procés de pau va oferir de nou la represa de les converses i la presidenta va ordenar que es mantinguessin oberts canals de comunicació amb l'NDF. Tanmateix, el Govern va exigir un alto el foc previ, va continuar proclamant la seva convicció de derrotar militarment l'NPA el 2010 i va instar els combatents de l'NPA a acollir-se al programa de reinserció i d'intercanvi d'armes per diners establert pel Govern. A més, el ministre de Defensa va declarar que la policia i les forces armades formarien la població civil (els denominats grups civils auxiliars) per incrementar la seguretat de les nombroses empreses mineres que operaven al país, un dels principals objectius de l'NPA. Per la seva banda, l'NDF no va descartar la represa de converses informals per tractar reformes econòmiques i polítiques, però va rebutjar categòricament la signatura d'un alto el foc indefinit previ, va declarar que la represa de les converses formals de pau s'havia de produir sobre la base dels acords ja assolits i va assenyalar que, a causa de les intenses campanyes de contrainsurgència, els oferiments de diàleg del Govern no eren creïbles. No obstant això, l'NPA va oferir cessar les hostilitats mentre duressin les converses.

Encara que les converses oficials amb el Govern estiguessin suspeses, l'NDF va mantenir converses exploratòries amb diversos actors polítics i socials. Així, la senadora i presidenta del Comitè del Senat de Pau, Unificació i Reconciliació del Senat filipí, Jamby Madrigal, es va reunir a Utrecht amb dos dels líders comunistes a l'exili, Luis Jalandoni, cap del grup negociador de l'NDF i José María Sison, fundador del Partit Comunista de les Filipines. En una declaració conjunta, Madrigal, Jalandoni i Sison van manifestar el seu suport a una represa immediata de les converses de pau i van instar el nomenament d'un nou conseller presidencial en substitució d'Esperon. El setembre, una delegació de la PEPP, en la qual figuraven l'arquebisbe Antonio Ledesma i dos bisbes, va mantenir a Utrecht (Països Baixos) un diàleg amb el grup negociador de l'NDF amb l'objectiu d'establir punts de contacte amb el Govern filipí. En el marc de la

diplomàcia paral·lela, la Norway Ecumenical Peace Platform va convidar una delegació filipina a discutir sobre l'eventual represa de les converses de pau amb els grups armats d'oposició NPA i MILF. Per la seva banda, Jalandoni va convidar el Global Partnership for the Prevention of Armed Conflict (GPPAC) i l'organització Initiatives for International Dialogue (amb seu a Davao) com a terceres parts en el procés de negociació.

A final del mes de novembre, els grups negociadors del Govern i l'NDF, liderats respectivament per Nieves Confesor i Luis Jalandoni, es van reunir a Oslo amb caràcter informal amb la facilitació del Govern noruec. Segons l'NDF, **les converses van fracassar per la insistència del Govern que la represa de les negociacions oficials anés precedida d'una declaració d'alto el foc prolongat.** Igualment, l'NDF va acusar el Govern de sabotejar la trobada, la tercera de caràcter informal des que se suspenguessin les negociacions de pau, per incloure alguns punts a l'agenda, com ara l'exploració de nous sistemes d'alto el foc, el presumpte reclutament de menors o el cobrament de l'anomenat "impost revolucionari" per part de l'NPA, així com la fi dels atacs del grup armat a companyies mineres i el seu presumpte ús de mines terrestres. Així, l'NDF va considerar altament improbable que les converses de pau es reprenguessin durant el mandat de Gloria Macapagal Arroyo. En acabar l'any, tant el Govern com l'NPA van anunciar una suspensió de les operacions militars ofensives (SOMO en anglès) els dies 24, 25 i 31 de desembre i l'1 de gener.

Pel que fa a la facció dividida del grup **MNLF** que refusa l'acord de pau de 1996 d'aquest grup, va reprendre el 2005 els combats amb les forces armades. El Govern va acusar el líder de l'MNLF, Nur Misuari (actualment a la presó), d'estar darrere dels enfrontaments que es van produir a les illes Jolo i Mindanao. La presidenta Gloria Macapagal Arroyo va enviar, el febrer de 2005, alguns emissaris per negociar amb aquesta facció escindida, que tenia uns 800 efectius, i posteriorment el cap de les forces armades es va reunir amb quadres intermedis d'aquest grup per explorar les condicions per a l'eventual declaració d'un alto el foc. Els líders d'aquest grup van manifestar el seu desig de negociar directament amb el Govern i no amb les forces armades, i van reivindicar l'alliberament del seu líder, Nur Misuari. El maig de 2006 va arribar a la Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM) un equip de 16 persones de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI), per verificar i assessorar la implementació de l'acord de pau. Aquesta missió va demanar a la presidenta que alliberés o transferís a Mindanao el líder i fundador de l'MNLF i antic governador de la RAMM, Nur Misuari, amb l'objectiu que pogués assistir a una reunió que es faria a l'Aràbia Saudita per tractar els aspectes més controvertits de l'acord de 1996.

A principis de febrer de 2007, **el Govern va insistir de nou en el desarmament d'aquest grup** per evitar, així, enfrontaments amb les forces armades al sud del país, a través de l'esmena de l'acord de pau de 1996, ja que en aquest acord no es feia cap referència al desarmament. Ambdues parts tenien previst de trobar-se a Yeddah (Aràbia Saudita) el mes de juliol, amb el suport de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI), per conversar sobre aquesta qüestió i amb la possible participació de Nur Misuari, líder del grup que en l'actualitat es troba pres. Tot i que van prosseguir els enfrontaments amb les forces armades, després de diversos mesos de negociacions amb la mediació de l'OCI, el Govern i l'MNLF **van acordar reunir-se a l'Aràbia Saudita** (inicialment el mes de juliol) **per revisar la implementació d'alguns aspectes de l'acord de pau** que ambdues parts havien signat el 1996, així com l'estatus del líder històric de l'MNLF, Nur Misuari. La reunió no es va poder celebrar fins al novembre. L'OCI va estar pressionant el Govern filipí perquè alliberés el líder històric del grup, Nur Misuari, i aquest pogués assistir a la següent ronda de negociacions, per completar els acords als quals van arribar el 1996. Malgrat els nombrosos retards pel que fa a la data d'aquesta ronda negociadora, ambdues parts van mantenir contactes des de Tailàndia, amb l'objectiu d'assolir una trobada a tres bandes entre el Govern filipí, l'MNLF i l'OCI. El novembre, un tribunal va autoritzar que Nur Misuari pogués participar a la trobada que havien de mantenir el Govern filipí, l'MNLF i l'OCI a la ciutat de Yeddah (Aràbia Saudita), però finalment no va ser autoritzat a assistir al dit encontre, que va finalitzar amb el compromís d'impulsar la plena implementació de l'acord de pau signat el 1996. Segons

totes les parts, la trobada va ser històrica atès que s'hi van assolir acords significatius respecte de l'aplicació de totes les provisions de l'acord del 1996. Així, es conformaran cinc grups de treball (*xaria* i sistema judicial; forces de seguretat; recursos naturals i desenvolupament econòmic; sistema polític i de representació; i, finalment, educació) conformats per tres membres d'ambdues parts i que presentaran les conclusions dels seus treballs i recomanacions durant la trobada següent, que se celebrarà el 14 de gener del 2008 en un lloc encara sense determinar. Les reunions d'aquests grups de treball seran facilitades per membres del Comitè de l'OCI per a la Pau al Sud de les Filipines, integrat per Aràbia Saudita, Bangladesh, Brunei, Egipte, Indonèsia, Líbia, Malàisia, el Pakistan, el Senegal, Somàlia i Turquia. A mitjan desembre, representants del MILF i de l'MNLF van assolir un acord, amb la mediació de Líbia, per resoldre les seves diferències i enfrontaments abans de setembre del 2008. A finals d'any, el Govern va anunciar el nomenament com a viceconseller de Seguretat Nacional de Thambeyapha Jayari Manjoorsa, fundador de l'MNLF i estret col·laborador durant diversos anys del seu líder, Nur Misuari.

A mitjan mes de maig de 2008, la presidenta va nomenar el fins aleshores dirigent de les forces armades, Hermogenes Esperon, nou conseller presidencial per al procés de pau, en substitució de Jesús Dureza, que passava a ocupar el càrrec de portaveu de l'executiu. Tant els diferents grups armats d'oposició que operen al país com sectors de l'oposició i nombroses personalitats i organitzacions de la societat civil van lamentar el nomenament d'Esperon, al qual van acusar d'haver perpetrat o albergat nombroses violacions dels drets humans, tant en les operacions militars a Mindanao com en la participació d'alguns militars en la desaparició de centenars d'activistes polítics.

El 2008, després de l'ajornament de la reunió tripartida amb l'Organització de la Conferència Islàmica que s'hauria hagut de celebrar el gener, els equips negociadors del Govern i de l'MNLF es van reunir el febrer a Istanbul (Turquia), on van declarar la seva intenció de reformar la llei que suposadament hauria d'haver incorporat els principals aspectes de l'acord de pau firmat entre ambdues parts el 1996. No obstant això, l'avenç de les negociacions es va veure obstaculitzar per l'esclat d'una crisi interna a la cúpula de l'MNLF, que es va iniciar després que l'actual alcalde de Cotobato, Muslimin Sema, declarés haver estat escollit nou president de l'MNLF de manera unànime per més de les dues terceres parts del comitè central del grup. Sectors pròxims a Nur Misuari, fundador i líder històric de l'MNLF, van admetre que desconeixien aquesta elecció i van declarar que Sema només havia estat elegit pels seus seguidors. L'enviat especial del secretari general de l'Organització de la Conferència Islàmica, Sayyed Kassem El-Masry, va viatjar a Mindanao per tractar de mediar en la crisi. Igualment, a mitjan mes de maig, el fins aleshores conseller presidencial per al procés de pau, Jesús Dureza, es va reunir a Trípoli (Líbia) amb els líders de diverses faccions de l'MNLF, convidats per Saif Al-Islam Gaddafi, fill del president libi. L'acord final de la reunió va incloure el compromís de l'MNLF de solucionar democràticament la crisi i de crear un comitè únic encarregat de dur a terme les negociacions amb el Govern. A més, aquest comitè seria l'encarregat de dialogar amb el MILF per tractar d'acostar posicions, unificar demandes i promoure la unitat entre el poble moro.

Per la seva banda, després d'uns quants mesos de peticions denegades per viatjar a l'estranger, Nur Misuari va viatjar finalment a Uganda per participar per primera vegada els últims sis anys en una reunió de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI), de la qual l'MNLF n'és observador des de 1997. Després de la reunió, Misuari es va dirigir a l'Aràbia Saudita per reunir-se amb membres del Govern saudita implicats en el procés de pau. A finals de juliol, Nur Misuari i milers de membres de l'MNLF van participar en la primera cimera per a la pau entre poblacions moro i lumad (indígenes), celebrada a la comunitat de Patadon. Durant la seva intervenció, Misuari va declarar que l'explotació de les reserves de gas de Liguasan Marsh podrien convertir la regió en una de les més pròsperes de tot el món. Prèviament, Nur Misuari havia declarat la seva conformitat amb la proposta d'estat federal formulada pel parlamentari Prospero Nograles, però va opinar que les Filipines no havia de dividir-se en 11 estats federals sinó en quatre: Luzon, Visayas, Mindanao i Metro Manila. El mes de desembre, autoritats de la província de Bukidnon

van declarar que Nur Misuari duia a terme activitats de reclutament i reorganització del grup en diverses localitats de la província.

El procés de pau el 2009

A mitjan gener l'exdirector de la Policia i fins llavors vicedirector general del Consell Nacional de Seguretat, **Avelino Razón**, va ser nomenat nou conseller presidencial per al Procés de Pau en substitució d'Hermogenes Esperon, que va ser nomenat màxim responsable del presidencial Management Staff. Razón va continuar en el càrrec fins a final d'any, quan va ser substituït per **Annabelle T. Abaya**. Quant al procés de negociació amb el **MILF**, a començaments de l'any el nou cap del panell negociador del Govern amb aquest grup, Rafael Seguis, va anunciar que el seu equip viatjaria en breu a Kuala Lumpur per discutir amb el Govern malaisi, facilitador de les converses els últims anys, la represa del procés negociador. El MILF va celebrar el viatge del panell negociador governamental a Malàisia però alhora va recalcar la negativa a reiniciar les converses fins que el Govern no posés fi a l'ofensiva militar contra el grup a diverses zones de Mindanao. El president de Timor Oriental, Jose Ramos-Horta, es va mostrar disposat a col·laborar en la resolució del conflicte en Mindanao si així ho decidien el Govern filipí i el MILF. Segons l'organització Initiative for International Dialogue, que és qui ha fet la proposta d'implicar-se en el procés negociador, Ramos-Horta podria complementar les tasques de facilitació dutes a terme per Malàisia. A final de gener, la presidenta, Gloria Macapagal Arroyo, va declarar haver ordenat a l'equip negociador governamental que reprengués les converses de pau amb el MILF. Arroyo també va sol·licitar la implicació de la comunitat internacional, citant específicament Malàisia, Brunei, Japó, Líbia, els EUA, la UE i l'Organització de la Conferència Islàmica. No obstant això el MILF va assenyalar que només tornaria a la taula de negociació si es resolvia la suspensió de l'acord fallit sobre dominis ancestrals del poble moro, si les forces armades posaven fi a l'ofensiva militar i si l'International Monitoring Team investigava les violacions dels drets humans comeses a North Cotabato, Lanao del Norte i Sarangani. El febrer, Razón va assenyalar que el Govern treballaria en diverses mesures de creació de confiança, i es va mostrar disposat a revisar la naturalesa i l'estructura del procés de facilitació per millorar-la. El Govern va dur a terme consultes amb diferents experts internacionals, incloent-hi una delegació britànica que va participar en les negociacions de pau a Irlanda del Nord. A més, un equip del Centre per al Diàleg Humanitari es va reunir amb diversos líders del MILF, amb l'objectiu de desbloquejar el procés, i traslladar al grup armat la voluntat de personalitats com l'exsecretari general de l'ONU, Kofi Annan, o l'exmandatari britànic, Tony Blair, de trobar una solució per posar fi a dècades de violència. D'altra banda, diversos parlamentaris van donar suport a la creació d'una comissió parlamentària (amb membres del Senat i la Cambra de Representants) sobre les negociacions amb el MILF. L'objectiu de la comissió esmentada seria que hi hagués molta més transparència sobre el procés negociador i que evités tensions com les que es van produir els dies previs a la frustrada firma de l'acord sobre territoris ancestrals del poble moro. La segona quinzena d'abril es van complicar les negociacions amb el MILF, quan aquest grup va instar altres grups moros a unir-se en la lluita per la consecució de l'autodeterminació. Per a això, el MILF hauria suggerit a altres grups formar una aliança conjunta, assenyalant que la necessitat d'unitat era urgent. L'exèrcit va prendre 18 campaments satèl·lit del MILF a Mindanao, després de diversos enfrontaments. El Govern va declarar que efectius d'Egipte i Síria podrien incorporar-se a l'International Monitoring Group, que supervisa l'acord d'alto el foc firmat el 2003 i incomplet nombroses vegades, i que actualment, després de la retirada de Malàisia, està liderat per Brunei. Dies abans, la presidenta, Gloria Macapagal Arroyo, havia declarat que Síria podria tenir un paper important en el procés de pau a Mindanao. La presidenta va fer aquestes declaracions a Damasc, on es va celebrar una cimera de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI). El Govern filipí sol·licita des de 2003 l'estatus d'observador en l'organització esmentada, que actualment només reconeix l'MNLF com a representant legítim de la població musulmana a les Filipines. El MILF es va oposar que es reconegués les Filipines com a observadora de l'OCI abans que es resolgués el conflicte a Mindanao. El MILF va declarar que no seria possible apropar posicions amb el Govern durant l'actual mandat de Gloria Macapagal Arroyo, a qui van acusar d'haver fracassat en l'intent de

resoldre el conflicte a Mindanao i de la qual consideren que el llegat principal és la continuació de la guerra. D'altra banda, un membre de l'antic panell negociador del Govern, Rudy Rodil, va declarar que abans de les eleccions de maig de 2010 serà impossible la firma d'un acord de pau. Segons Rodil, la dificultat principal per reprendre les converses de pau era la insistència del MILF al Memoràndum d'acord sobre els territoris ancestrals del poble moro. A més, va considerar inevitable la modificació de la Constitució per donar cabuda a un acord eventual amb el MILF.

Des de l'inici de l'ofensiva de les forces armades contra el MILF l'agost de 2008, gairebé 500 persones haurien mort. Segons l'exèrcit, el nombre de combatents sota el comandament d'Umeril Umbra Kato s'hauria reduït de 3.000 a aproximadament 1.000. No obstant això, el **Govern va declarar que només estava esperant la resposta del Govern malaisi, facilitador del procés de pau, per reprendre les converses amb el MILF.** El juny, el Govern va declarar la intenció de firmar un acord de pau amb el MILF abans que el 2010 finalitzés el mandat de la presidenta, Gloria Macapagal Arroyo, i va oferir la represa de les converses de pau si prèviament es firmava un acord de cessació d'hostilitats supervisada per l'International Monitoring Team. **El Govern també va declarar que, malgrat l'increment de la violència, els últims mesos havia mantingut contactes informals amb el MILF.** A més, va sol·licitar la participació de l'**Organització de la Conferència Islàmica en la resolució del conflicte** per considerar que seria molt difícil aconseguir un acord definitiu en un format de negociacions bilaterals. El Govern de Japó, per la seva banda, va anunciar que destinaria 340 milions de dòlars a la regió autònoma del Mindanao musulmà. El primer ministre japonès, Taro Arso, va instar ambdues parts a no incrementar les hostilitats militars i a reprendre les negociacions de pau. El juny, finalment, una delegació del MILF va visitar Irlanda del Nord, per invitació del Govern britànic, per conèixer l'experiència d'aquest país en processos de pau. A començaments de juliol, el conseller presidencial per al procés de pau, Avelino Razón, va declarar que el **panell governamental estava a punt per reprendre les converses de pau i va manifestar el desig que es reiniciessin en breu.** A més, Razón va declarar que la cúpula del MILF estava mantenint una actitud constructiva per reprendre les negociacions, interrompudes formalment després de l'intent fallit de firmar un acord sobre els territoris ancestrals del poble moro l'agost de 2008. Poc després, la presidenta Gloria Macapagal Arroyo va ordenar la suspensió de l'ofensiva militar contra el MILF a Mindanao, en un nou intent de reobrir les negociacions de pau. El grup va respondre recíprocament a l'ordre d'Arroyo frenant els atacs contra posicions militars al sud. Així, el Govern filipí va declarar una suspensió d'operacions militars ofensives (SOMO) el 23 de juliol i tres dies més tard el MILF va anunciar la suspensió d'activitats militars (SOMA). El negociador del MILF, Mohagher Iqbal, va demanar que en el diàleg hi participessin organismes internacionals que garantissin el compliment dels acords. Les Nacions Unides van anunciar a més que el grup s'havia compromès a formar part del pla d'acció per eradicar el reclutament de menors dins de les seves forces.

A mitjan setembre, el **Govern i el MILF van firmar a Kuala Lumpur l'acord marc sobre la formació d'un grup internacional de suport al procés de negociació**, que estarà compost per governs, principalment de l'Organització de la Conferència Islàmica i la UE, així com per ONG internacionals o persones eminentes. Les funcions principals del grup esmentat seran observar les negociacions, fer visites, intercanviar impressions o assessorar les parts, buscar persones o organitzacions coneixedores d'aspectes concrets del procés negociador o auxiliar les parts a abordar aspectes substantius de l'agenda negociadora. El Govern i el MILF es van mostrar partidaris que el Govern de Malàisia continués exercint tasques de facilitació, pocs dies després que diversos polítics, així com el líder i fundador de l'MNLF, Nur Misuari, qüestionessin la idoneïtat de Malàisia com a facilitador del procés de pau pel contenciós que des de fa dècades enfronta Malàisia i les Filipines per la regió de Sabah (actualment sota sobirania malàisia). Tanmateix, ambdues parts van valorar positivament el rol de Malàisia els últims anys i van declarar que el contenciós per Sabah no tenia cap relació amb el conflicte armat a Mindanao. Les dues parts van fer una crida per respectar escrupolosament l'acord de cessació d'hostilitats. La cúpula del MILF es va reunir en un dels principals campaments, a la província de Sultan Kudarat, amb una delegació del Govern d'Austràlia per abordar diverses qüestions, com l'estatus

i el futur del procés de pau, la situació de les persones desplaçades internes, la conformació d'un grup internacional de contacte que acompanyi les converses de pau o les operacions policials i militars contra diversos comandants del MILF per la presumpta participació en atacs contra població civil. En aquest sentit, un destacat líder del MILF, Smawtin Basilan, va ser detingut a Mindanao pels motius esmentats. A final d'octubre, **el Govern filipí i el MILF van firmar un acord per a la protecció de la població civil**, assolit sota els auspicis del Govern malaisi i rubricat a Kuala Lumpur. El pacte compromet les parts a prendre totes les mesures necessàries per evitar la mort de civils o l'impacte sobre d'ells o sobre infraestructura o béns civils, així com facilitar la provisió d'assistència i ajuda humanitària. A més, el Govern i el MILF van acordar estendre el mandat de l'International Monitoring Team, que a partir d'ara inclourà la supervisió, verificació i notificació sobre el compliment de les parts amb la protecció dels civils. D'altra banda, el MILF va instar els EUA a contribuir a la consecució d'un acord de pau. Així ho van expressar líders del grup després d'afirmar haver-se reunit amb diplomàtics nord-americans a Darapanan, el principal camp d'entrenament del grup a Mindanao. La segona quinzena de novembre, es van reunir a Malàisia, sota la facilitació de Datuk Othman Bin Abdul Razak, els plafons negociadors del Govern i del MILF, a més de representants dels governs i les ONG que formen part de l'International Contact Group. Quant als governs, el Japó, el Regne Unit i Turquia van acceptar la invitació del Govern i el MILF, mentre que Aràbia Saudita encara no hi havia donat una resposta oficial. A més, tant l'Iran com Turquia van manifestar l'interès a col·laborar en les converses de pau, malgrat que encara no s'havia decidit de quina forma. Quant a les ONG, van acceptar la invitació The Asia Foundation, el Centre per al Diàleg Humanitari, Mohammadia i Conciliation Resources.

Quant a les negociacions amb el grup **MNLF**, a començaments de febrer **el Govern va aprovar una ordre executiva per esmenar la llei orgànica que va crear la regió autònoma del Mindanao musulmà (RAMM)**. Segons el Govern, l'ordre executiva té la intenció de visualitzar els avenços que s'estan registrant en les negociacions amb l'MNLF per implementar plenament l'acord de pau de 1996, a més de garantir la plena autonomia del poble moro i satisfer les aspiracions d'autodeterminació. El març, l'MNLF va declarar que havia iniciat converses amb el MILF per **apropar posicions i plantejar una solució comuna al conflicte a Mindanao**. No obstant això, a començaments de maig, unes 10.000 persones es van veure obligades a abandonar les llars pels **enfrentaments entre el MILF i l'MNLF** a les províncies de Maguindanao i Sultan Kudarat. Algunes fonts van declarar que els enfrontaments serien atribuïbles al fenomen conegut com a rido i a la rivalitat entre dos líders d'ambdós grups. Dies abans, l'OCI va convidar els dos grups a una reunió i va fer una crida al diàleg i a la unitat entre ells. El MILF té les àrees d'influència a Mindanao central, mentre que l'MNLF té la major part dels bastions a la part sud-occidental. El secretari general de l'OCI va instar el Govern filipí a implementar plenament l'acord de pau firmat amb l'MNLF el 1996. Els últims mesos, l'OCI havia **facilitat diverses reunions de treball entre representants del Govern i de l'MNLF** per desenvolupar plenament els continguts de l'acord esmentat. A final de maig, tanmateix, l'OCI, reunida a Damasc (Síria), va rebutjar la petició del Govern filipí d'ingressar en l'organització amb l'estatut d'observador. Segons algunes fonts, països com Turquia, Aràbia Saudita, l'Iran o el Iemen es van oposar a l'ingrés del Govern de les Filipines, mentre que d'altres com Indonèsia, Bahrain o l'Iraq s'hi van mostrar favorables. Els dies previs, el líder del MILF, Murad Ebrahim, havia escrit una carta a diversos governs instant-los a rebutjar la proposta de Manila. L'MNLF té l'estatut de membres observador de l'OCI. En aquesta cimera, la delegació filipina va estar formada per 26 membres de l'MNLF (inclòs el líder i fundador, Nur Misuari), 18 del Govern i tres del MILF. A final d'agost, entre 7 i 10 membres del grup, entre ells el líder Abdullah Abdurajak, van morir en enfrontaments amb les forces armades a l'illa de Balabac, a Palawan. Segons el Govern, desenes de membres de l'MNLF fortament armats van prendre diverses localitats, extorsionant la població civil i provocant la fugida d'unes 400 famílies. Tanmateix, el fundador de l'MNLF, Nur Misuari, va acusar les forces armades d'haver comès una matança. Manila va declarar que aquest incident no alteraria el procés de negociació amb l'MNLF per revisar i implementar plenament l'acord de pau de 1996.

Respecte als acostaments amb el grup armat **NPA** i el seu braç polític, **l'NDF**, a final de febrer el conseller presidencial per al procés de pau, **Avelino Razón**, va declarar que en un mes o dos podrien reprendre's els contactes informals amb **l'NDF** amb l'objectiu de reprendre el procés de negociacions formals, interromput el 2004. Segons Razón, el Govern estaria considerant acceptar bona part de les 13 condicions exigides per **l'NDF** per reprendre les converses de pau, fins i tot si prèviament no es declarés un alto el foc. Algunes de les altres qüestions plantejades per **l'NDF** eren la indemnització de les víctimes del règim de Ferdinand Marcos, la retirada de les llistes d'organitzacions terroristes de la UE i els EUA, la persecució i assassinat d'alguns dels alts responsables de **l'NDF** o del Partit Comunista de les Filipines o la implementació dels acords firmats prèviament. Per la seva banda, **l'NDF** es va mostrar disposat a reprendre les converses en el punt en què es van estancar el 2004 si el Govern acceptés algunes de les seves demandes. L'abril el Govern va xifrar en prop de 800 el nombre de membres de **l'NPA** que havien abandonat les armes i s'havien acollit al Programa d'Integració Social iniciat el juliol de 2008. A començaments de maig, el conseller presidencial per al Procés de Pau va declarar que el programa de desmobilització i reintegració per als combatents que decideixen lliurar-se estava sent un èxit, especialment quant a **l'NPA**. Razón va declarar que des de 2001 fins avui, més de 12.000 excombatents s'havien acollit al programa esmentat. Per les mateixes dates, la policia va fer pública una ordre de detenció contra el líder i fundador de **l'NPA**, Jose María Sison, i contra el portaveu de **l'NDF**, Gregorio "Ka Roger" Rosal, per la presumpta participació en l'assassinat d'un periodista el desembre de 2003. A més, la policia va oferir abundants recompenses per l'arrest d'ambdós líders. L'actual cap del panell negociador de **l'NDF**, Luis Jalandoni, va acusar el Govern d'instigar políticament les acusacions, de no voler reprendre les converses de pau i de no respectar l'Acord sobre seguretat i garanties d'immunitat (conegut com **JASIG**, per les sigles en anglès). Malgrat els combats que va mantenir amb les forces armades filipines, a començaments de juliol, el Govern i **l'NDF** van anunciar la intenció de reprendre negociacions oficials de pau durant el mes d'agost a Oslo (Noruega). Aquest anunci es va produir després que en un encontre informal entre les dues parts, facilitat per Noruega, **l'NDF** es comprometés a no exigir la retirada de les llistes d'organitzacions terroristes de la UE i els EUA com a precondition al diàleg. Per la seva banda, el Govern s'hauria compromès a no vincular les converses de pau amb la firma d'un acord de cessació d'hostilitats i a retirar la suspensió de l'Acord conjunt sobre seguretat i garanties d'immunitat (**JASIG**, per les sigles en anglès), cosa que oferiria garanties d'immunitat a 97 negociadors de **l'NDF**, el Partit Comunista de les Filipines i **l'NPA**. El **JASIG** va ser suspès el setembre de 2005, poc després que **l'NDF** es retirés de la taula de negociació. Les converses formals de pau, tanmateix, estaven interrompudes des de 2004. Durant l'anunci de la represa de les converses, el Govern va declarar que el panell negociador del Govern era en permanent contacte amb Jose María Sison, líder i fundador del moviment comunista, i Luis Jalandoni, cap del panell negociador de **l'NDF**. Pocs dies abans de l'anunci esmentat, l'exèrcit havia afirmat que estava en disposició de derrotar **l'NPA** de cara al 2010, ja que el grup hauria sofert abundants baixes les últimes setmanes i el nombre total dels efectius hauria disminuït fins als 4.800. Malgrat això, el Govern va reconèixer que **l'NPA** continuava significat un important repte per a la seguretat i el desenvolupament del país. A mitjan juliol, el cap del panell negociador de **l'NDF**, Luis Jalandoni, va arribar a Manila per preparar la represa de les converses de pau amb el Govern. La represa del diàleg es va acordar després que el Govern oferís garanties de seguretat i immunitat a l'equip negociador de **l'NDF**, renunciés a la firma d'un acord de cessació d'hostilitats de llarga durada i es comprometés a sol·licitar al Departament de Justícia l'alliberament de tres negociadors de **l'NDF**. A final de juliol, **l'NDF** va acordar incloure el desarmament de **l'NPA** a l'agenda de les negociacions de pau que es reprendrien a Noruega. No obstant això, les converses es van posposar temporalment pel desacord entre les parts sobre l'alliberament de 14 membres de **l'NPA**. D'altra banda, el Govern va criticar que **l'NPA** imposés precondicions a la represa del diàleg, així com sobre diversos atacs presumptivament perpetrats per **l'NPA** en algunes regions del país.

A mitjan setembre, tanmateix, **l'NDF** va ordenar al grup armat d'oposició **NPA** incrementar les ofensives contra les tropes nord-americanes desplegades a Mindanao. L'anunci esmentat es va produir pocs dies després que els governs de les Filipines i els EUA anunciessin la intenció

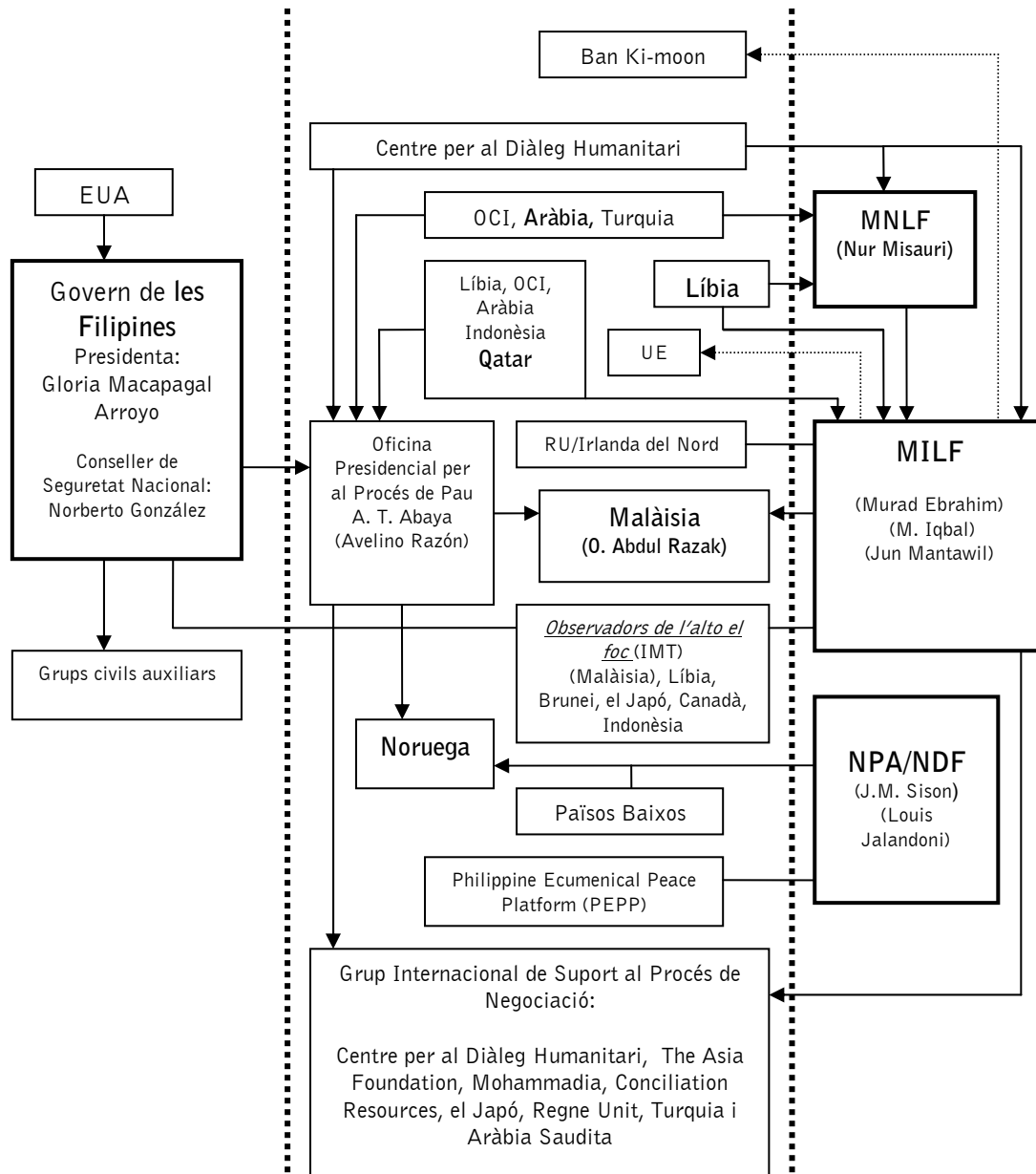
d'enfortir la cooperació en matèria de contrainsurgència, especialment contra el grup armat d'oposició Abu Sayyaf. El Govern va anunciar la predisposició a continuar amb les converses exploratòries de pau amb l'NDF, però alhora va declarar que abandonaria l'esforç d'aconseguir un acord de pau amb l'NPA si l'NDF continuava sabotejant el procés de pau. Aquestes declaracions es van produir després que s'interrompessin els contactes entre ambdues parts per la demanda de l'NDF que fossin alliberats 10 dels seus líders empresonats. El Govern va alliberar-ne només dos i va acusar l'NDF de voler obtenir a la taula de negociació el que no podia aconseguir en els tribunals. A més, Manila va acusar l'NDF de no voler tractar qüestions de desarmament o cessació de les hostilitats i de ser presoner de les opinions i estratègies de Benito i Wilma Tiamzon, veritables líders del moviment comunista segons el Govern, que si fos cert significaria una escissió important i decisiva en el grup. Per la seva part, l'NDF va acusar el Govern del fracàs de les negociacions i va presentar tres demandes per a la represa. Primer, una reunió entre ambdues parts a Oslo a mitjan setembre per acordar el ple compliment de l'Acord conjunt sobre garanties d'immunitat i seguretat per al panell negociador de l'NDF, que presumptivament també aplicaria alguns dels membres de l'NDF actualment a presó. Segon, un acord sobre les dates i l'agenda de la pròxima reunió a Oslo, el mes de novembre. I tercer, la reafirmació dels acords bilaterals assolits fins al moment i la prioritització de les discussions sobre les reformes econòmiques i socials, així com la implementació de l'Acord sobre el respecte dels drets humans i el dret internacional humanitari.

Fets més significatius de l'any

- A mitjan gener l'exdirector de la Policia i fins llavors vicedirector general del Consell Nacional de Seguretat, Avelino Razón, va ser nomenat nou conseller presidencial per al Procés de Pau. A final d'any va ser substituït per Annabelle T. Abaya.
- El Govern i el MILF van firmar a Kuala Lumpur l'acord marc sobre la formació d'un grup internacional de suport al procés de negociació.
- L'MNLF va declarar que havia iniciat converses amb el MILF per apropar posicions i plantejar una solució comuna al conflicte a Mindanao.
- El Govern i l'NDF (braç polític de l'NPA) van anunciar la intenció de reprendre negociacions oficials de pau a Oslo (Noruega). Posteriorment, tanmateix, Manila va acusar l'NDF de no voler tractar qüestions de desarmament o cessació de les hostilitats i de ser presoner de les opinions i estratègies de Benito i Wilma Tiamzon, veritables líders del moviment comunista segons el Govern.

Pàgines web

- Centre per al Diàleg Humanitari (www.hdcentre.org)
- MILF (www.luwaran.com)
- NDF (home.wanadoo.nk/ndf) (www.ndf.net/joomla) (home.casema.nl/ndf)
- NPA (www.philippinerevolution.org)
- Oficina Presidencial per al Procés de Pau (opappgov.ph)
- OIC (www.oic-oci.org)
- www.mindanao.news
- www.moroland.ne
- www.philippinesnews.ne
- www.theworldpress.com/press/philippinespress.htm

L'espai d'intermediació

INDONÈSIA (Papua Occidental)

Síntesi del conflicte

Irian Jaya, o Papua Occidental des del 2001, és l'antiga Nova Guinea Occidental dels temps de la colonització holandesa. És la província més gran d'Indonèsia (422.000 km²), tot i que només compta amb 2,6 milions d'habitants. Malgrat les seves riqueses minerals, petrolíferes i forestals, és

una de les zones menys desenvolupades del país. Tot i que el 1961 els Països Baixos van pretendre concedir-li el dret a l'autodeterminació, la regió va quedar annexionada a Indonèsia el 1963 (en plena "guerra freda" i amb una Indonèsia dictatorial al servei de l'estratègia dels EUA), cosa que va alimentar els esperits separatistes de gran part de la població. El 1969 es va dur a terme un fals referèndum entre un miler de notables locals que van avalar la pertinença a Indonèsia. Sota el règim del general Suharto, la repressió sobre els papús va ser immensa. El 1977, l'exèrcit la va bombardejar amb napalm, i es va prohibir qualsevol manifestació de la seva cultura i dels seus ritus ancestrals. L'illa està habitada majoritàriament per un milió de papús i set-cents mil colons javanesos, tot i que el Govern té previst augmentar aquesta colonització traslladant-hi diversos milions de nous colons ("javanització" o "transmigració": l'any 1960 la població no autòctona representava el 2,5 % del total dels habitants, mentre que el 2005 aquesta percentatge ja arribava al 41 %), cosa que agreujaria els problemes de racisme dels indonesis contra els papús, i els problemes de caràcter religiós (la majoria de la població autòctona és cristiana o animista, mentre que els immigrants són musulmans). Un altre problema és l'explotació de les seves riqueses per part de companyies estrangeres o lligades a la família Suharto, que han provocat grans destrosses ecològiques. **La societat nord-americana Freeport explota una de les mines de coure i or més grans del món**, la qual cosa ha comportat la militarització de la zona on opera aquesta companyia (s'han descobert pagaments d'aquesta companyia als militars indonesis), que entre els anys 2002 i 2006 va obtenir més de 2.500 milions de dòlars de beneficis per aquesta explotació, que comprèn els drets sobre 8.800 km². British Petroleum explota el gas de la regió, i Río Tinto també hi té interessos. Es calcula que un 70 % dels beneficis generats a la regió van a parar al Govern central. Les víctimes del conflicte, des del 1963, varien entre els 3.000 a les diverses desenes de milers, segons les fonts. La independència de Timor Oriental i l'àmplia autonomia concedida a la regió d'Aceh són elements que han influït els darrers anys pel que fa a les reivindicacions de Papua Occidental. Els "assumptes regionals" són competència del Departament d'Afers Exteriors del Govern.

Població: 2,6 milions d'habitants
Superfície: 422.000 km ²
IDH Indonèsia: 111 (de 182)
PIB Indonèsia: 372.600 milions de \$
Renda per habitant Indonèsia: 1.650 \$
Morts pel conflicte: desenes de milers des del 1963.
Actors armats: TPN (OPM)
Facilitacions: ---

L'any 1965 es va crear l'**OPM** (Organització per una Papua Lliure), amb l'objectiu de crear una República de Papuàsia-Nova Guinea, amb un braç armat anomenat **TPN**. Els anys setanta i vuitanta va protagonitzar greus combats, com ara atacs a camps de transmigrants indonesis i pous de petroli o miners, segrest d'estrangers, etc., amb la consegüent repressió indonèsia i amb milers de víctimes entre la població civil. L'OPM no ha tingut mai un líder emblemàtic i ha acusat la passivitat de gran part de la població, així com divisions internes. Tampoc ha tingut suports importants de l'exterior, excepte de Papua-Nova Guinea els primers anys, fins que el 1986 aquest país va signar un tractat de cooperació amb Indonèsia. Molt debilitada militarment els anys noranta, a mitjan de la dècada passada es va transformar en una mena d'"ecoguerrilla", centrant la seva estratègia mediàtica a mostrar les destrosses ecològiques causades per les companyies que exploten els seus recursos naturals. Després de la caiguda de Suharto el 1998, la lluita armada va cedir el lloc a la lluita política. Sem Kuroba és el coordinador de l'OPM a Europa. La branca militar de l'OPM no està unificada i no té un líder clar. L'OPM està fraccionada entre el Presídium papú, dirigit per Tom Benal des de l'assassinat de Theys Eluay i implantat a Jayapura, el Presídium a l'exili de Port Moresby a Papua-Nova Guinea, la branca política més radical, composta per caps locals refugiats polítics, i el TPN, braç armat de l'OPM

amb Bernard Mawen com a general en cap. Les tres organitzacions estan enfrontades des de fa anys.

La presidenta Megawati Sukarnoputri va prometre un nou estatut d'autonomia per a la regió, però l'assassinat de membres importants del Presídiu papú va acabar amb les possibilitats de negociació. La proposta d'autonomia duta a terme el 2001 va ser rebutjada per l'OPM, que reclama un referèndum per a la independència, tal com es va fer a Timor Oriental. El mes de febrer del 2002, la presidenta va presentar una nova legislació per dividir la província en tres parts, seguint l'estratègia de "divideix i venceràs". Des del 2004, la presidència del país l'ostenta l'exgeneral Susilo Bambang Yudhoyono, format a acadèmies militars d'EUA.

Antecedents del procés de pau

El setembre de 1998 i després de la caiguda del president Suharto, el Govern indonesi presidit per B. J. Habibie va negociar amb l'OPM, amb la signatura d'un **alto el foc**. L'any següent es van celebrar eleccions, que va guanyar Abdurrahman Wahid, i cent personalitats del **Fòrum per a la Reconciliació de la Societat a Irian Jaya (FORERI)** es van reunir amb el nou president indonesi per demanar-li la independència. Posteriorment, l'OPM es va reunir amb el president Wahid, qui va donar mostres de voluntat de conciliació i va rebatejar Irian Jaya com a Papua Occidental, encara que només va oferir un règim d'autonomia per a la regió. Els papús van dur a terme el que es va anomenar la "gran consulta", formant el **Papuan Presidium Council (PDP)**, que va declarar unilateralment la independència de la regió. El juny del 2000, i davant la negativa d'Indonèsia de concedir la independència al territori, es van multiplicar les manifestacions, tot i que poques setmanes després es va obrir un **diàleg polític amb les autoritats indonèsies**, i l'OPM es va integrar al FORERI. No obstant això, el Govern va prohibir l'exhibició de totes les banderes d'Irian Jaya, poc després que 30 persones morissin en uns enfrontaments amb les forces armades. El mes de desembre del 2000, el segon congrés papú va declarar nul el referèndum de 1969 i va reivindicar el retorn a les negociacions d'independència iniciades el 1961. L'ONU no va ratificar aquesta iniciativa. A principis del 2001 van ser detinguts cinc membres del Consell del Presídiu papú, cosa que va posar fi a la via pacífica per accedir a la independència. A mitjan 2001, Megawati Sukarnoputri va accedir a la presidència d'Indonèsia, va agafar la direcció del conflicte i va endurir la posició governamental. Amb tot, l'octubre d'aquell mateix any el **Parlament indonesi va proposar una autonomia per a Irian Jaya**, que permetria l'autogovern i el control d'una part important dels recursos. El mes següent, però, va ser segrestat i assassinat el líder polític per la independència d'Irian Jaya i president del Papuan Presidium Council, Theys Eluay, després de rebutjar la proposta d'autonomia de la presidenta d'Indonèsia. També es va formar un Fòrum per Examinar les Lleis d'Autonomia Especial per a Papua Occidental.

A principis de 2002, la Comissió Europea va enviar a Indonèsia una missió independent per donar suport a iniciatives de prevenció, però l'agost d'aquell any la policia va fer una operació per detenir Melkianus Awom, líder de l'OPM, que havia declarat la seva disposició a utilitzar el diàleg i els mètodes pacífics per resoldre el problema d'Irian Jaya, mostrant-se favorable també a la proposta de crear una zona de pau feta per l'Institute for Policy Research and Advocacy (ELSAM), entitat creada l'any 1993 que havia organitzat trobades entre organitzacions civils papús i no papús per convertir Papua en una zona de pau. L'abril del 2003, el Papuan Presidium Council va demanar al grup armat d'oposició OPM que finalitzés les accions armades contra les forces armades indonèsies per facilitar la continuació del diàleg sobre l'estatut polític d'Irian Jaya. El juliol del 2003, el Govern va declarar la seva intenció de dividir la regió de Papua en tres províncies (Papua, Irian Jaya Occidental i Irian Jaya Oriental), d'acord amb una llei del 1999 que així ho preveia. El Govern va declarar que la nova divisió administrativa permetria una millor gestió de la regió, mentre que diversos grups opositors van denunciar que aquesta decisió pretenia debilitar el moviment independentista i violava l'autonomia especial concedida a la regió l'any 2001. Aquest anunci va provocar múltiples protestes, atès que la creació de noves províncies requeria la consulta prèvia amb el Papuan People's Council, que encara no s'havia creat per raons no explicades. El ministre d'Afers Interns, H. Sabarno, va declarar que

L'Assemblea del Poble de Papua (APP) no gaudiria de competències polítiques i que seria una institució cultural encarregada de la protecció dels drets ancestrals de la població de Papua. D'aquesta manera, l'APP no es podria pronunciar sobre les decisions del governador i el parlament local de Papua, tal com pretenia bona part de la població de la regió. El Govern també va assenyalar que la dita institució podria tenir problemes per representar els més de 100 grups ètnics de la zona. La creació de l'APP estava prevista a la Llei d'autonomia especial del 2001. El setembre del 2003, no obstant això, partidaris i detractors del decret governamental que dividia la regió en tres noves províncies van dur a terme a Timika una **cerimònia de reconciliació per posar fi als enfrontaments** que les darreres setmanes havien causat diversos morts i ferits. El governador de Papua (que s'oposava al mencionat decret) va sol·licitar el suport del Govern a l'acord entre les parts per evitar futures tensions entre la població immigrant i les comunitats indígenes.

El gener del 2004, els líders religiosos de les comunitats cristiana, musulmana, budista i hindú van dur a terme una crida conjunta al Govern central per reprendre el diàleg. El mes de febrer, però, el Govern va decretar un toc de queda. El premi Nobel de la Pau Desmond Tutu va instar les Nacions Unides a revisar el referèndum del 1969, pel qual Indonèsia es va annexionar la colònia holandesa de Papua Occidental. El juny del 2004, **el Govern de Vanuatu es va oferir per allotjar unes eventuais negociacions exploratòries de pau**, després que el Govern indonesi hagués rebutjat un any abans una **proposta similar oferta per Nova Zelanda**. L'agost del mateix any, diversos líders de l'OPM van acordar abandonar les armes i lluitar per mitjans exclusivament pacífics.

A mitjan febrer de 2007, **els governadors de Papua i Papua Occidental van signar un acord de cooperació i van escenificar la seva reconciliació** després de diversos mesos de tensions vinculades a la creació d'aquesta darrera província, cosa que segons moltes veus violava la Llei d'autonomia especial concedida a Papua. L'acord preveia el reconeixement de Papua Occidental, l'enviament dels recursos humans i materials des de Papua a Papua Occidental i el compromís de gestionar conjuntament algunes infraestructures i els fons públics desemborsats per Jakarta. A mitjan juliol, un informe de l'International Crisis Group (ICG) va indicar que la situació sociopolítica a la regió era molt més complexa que l'enfrontament entre el Govern i el grup armat secessionista OPM. Així, l'ICG va assenyalar que hi havia d'altres aspectes que mereixien l'atenció de Jakarta i de la comunitat internacional, com ara els enfrontaments entre grups tribals i les tensions entre la població papú autòctona i forastera, el descontentament local per les activitats d'empreses transnacionals o la competència pel poder polític als districtes i subdistrictes. A més, l'ICG va assenyalar que l'atenció mediàtica havia tendit a centrar-se a la costa nord (on es troba la capital, Jayapura) i a les regions centrals, però que hi havia nombroses regions del sud de Papua que també tenien un nivell elevat de tensió social. A més, l'ICG va destacar que des que van disminuir les operacions militars a finals del anys noranta no hi havia violacions greus dels drets humans de manera freqüent per part dels cossos de seguretat de l'Estat, tot i que pràctiques com la intimidació i l'assetjament a la població civil eren generalitzades. Finalment, l'informe assenyalava que la tensió amb els cossos de seguretat de l'Estat no es devia tant a qüestions polítiques com a disputes per la propietat, qüestions personals o la implicació de les forces armades en petites activitats il·lícites.

A finals de juliol, una trentena d'organitzacions humanitàries i de la societat civil van escriure una carta conjunta al president Susilo Bambang Yudhoyono perquè revisés la seva política envers la regió, ja que els darrers mesos havien proliferat algunes informacions segons les quals s'estaria incrementant l'activitat repressiva dels cossos de seguretat de l'Estat. Aquestes 30 organitzacions també van denunciar amb contundència la designació per a un lloc militar clau a la regió d'una persona acusada en dues ocasions de crims contra la humanitat a Timor Oriental. A principis d'agost, el president del Consell del Poble Papú (MRP – **Majelis Rakyat Papua**), Agus Alua, va declarar que l'autonomia especial prevista per a la regió fracassaria si la comunitat internacional no s'hi implicava més activament, especialment per l'oposició dels cossos de seguretat de l'Estat, que segons Alua continuaven reprimint sistemàticament el moviment secessionista, violant els

drets humans de la població local i creant deliberadament una situació de caos per poder mantenir el control sobre els recursos naturals de la regió. Igualment, Alua va denunciar que el nombre de tropes a Papua continuava augmentant, especialment d'aquelles dedicades a tasques d'intel·ligència. Alua, que va visitar Austràlia per reunir-se amb el Parlament i el Govern, va sol·licitar al país veí que pressionés Jakarta perquè desenvolupés plenament l'autonomia de Papua. **El mes de setembre, el Govern de Vanuatu va manifestar la seva satisfacció per la possibilitat d'oferir a Papua Occidental l'estatus d'observador al Melanesian Spearhead Group (MSG), amb el propòsit de facilitar un diàleg amb els autoritats indonèsies. El MSG és un Acord de Preferència Comercial que agrupa quatre estats melanesis: Vanuatu, Papua-Nova Guinea, les Illes Salomon i Fiji. A principis d'octubre, la West Papua Coalition for National Liberation (WPCNL), organització que inclou l'OPM, va sol·licitar obrir negociacions amb el Govern indonesi, amb supervisió internacional (possiblement Finlàndia) i discutir sobre l'autogovern de la regió, la retirada de les tropes indonèsies i el desenvolupament de la democràcia.**

A principis de febrer de 2008, el **Consell del Poble Papú** i el **Consell Legislatiu Papú** van expressar la seva oposició a la proposta presentada al **Parlament indonesi de dividir les dues províncies actuals de Papua Occidental en quatre**. La partició de l'antiga regió d'Irian Jaya en les dues províncies actuals ja havia generat diversos conflictes entre les autoritats locals i Jakarta. La tensió a la regió va tornar a incrementar quan els líders de cinc districtes van anunciar la seva intenció de formar un grup de treball perquè negociés amb el president la creació d'una nova província (Pegunungan Tengah) a partir de la província de Papua. En aquest sentit, el president Susilo Bambang Yudhoyono va declarar la seva intenció d'aprovar una mesura legislativa d'emergència que reconegués i donés suport jurídic a la creació de la nova província de Papua Occidental, la qual havia estat reprovada l'any 2003 pel Tribunal Constitucional i que, els últims anys, havia provocat tensió política a la regió.

D'altra banda, líders religiosos budistes, catòlics, hindús, musulmans i protestants van afirmar que la llei d'autonomia especial aprovada a Jakarta feia sis anys s'ignorava i que els plans de desenvolupament del Govern dividia la població local a partir de línies ètniques i que haurien provocat la marginació de la població papú. El juny, un informe de l'International Crisis Group (ICG) també va advertir sobre el perill que suposava tant la insatisfacció que genera entre la població indígena la no-implementació de la llei d'autonomia especial aprovada el 2001 com els temors que genera un major autogovern entre la població immigrant. En aquest sentit, West Papua National Authority va amenaçar amb emprendre accions militars si les demandes del poble papú no eren ateses pel Govern. Davant d'aquesta situació, el **Parlament indonesi va anunciar, a final de juny, la seva intenció d'aprovar una llei perquè la província de Papua Occidental es pogués beneficiar de la llei d'autonomia especial aprovada el 2001**. D'altra banda, durant l'any el Govern de Vanuatu va continuar les seves gestions al Comitè de Descolonització de les Nacions Unides per revisar l'estatus polític de Papua Occidental i es va crear a Londres la International Parliamentarians for West Papua, una organització l'objectiu principal de la qual és aconseguir suport internacional per a la revisió del referèndum fraudulent que el 1969 va sancionar l'annexió de Papua a Indonèsia.

El procés de pau el 2009

La segona quinzena d'abril, la secretària d'Estat nord-americana, **Hillary Clinton**, va afirmar que el **Govern indonesi hauria de concedir més autonomia a la província de Papua** i que tenia previst abordar aquest assumpte amb els seus homòlegs indonesis. D'altra banda, el Govern indonesi va ordenar l'expulsió de la regió de Papua del CICR després de la visita de l'organisme esmentat a alguns membres de grups secessionistes. A mitjan setembre un grup de líders polítics i socials es van reunir amb el vicepresident en funcions, Yusuf Kalla, per demanar que el Govern central dialogués directament amb la societat papú, inclòs el grup armat d'oposició **OPM**, per solucionar els problemes de desenvolupament i violència que afecten la regió. Les últimes setmanes s'havien tornat a registrar episodis de violència a la regió propera a l'empresa minera nord-americana Freeport, la més gran del món al seu sector. El grup de personalitats papús va considerar que als

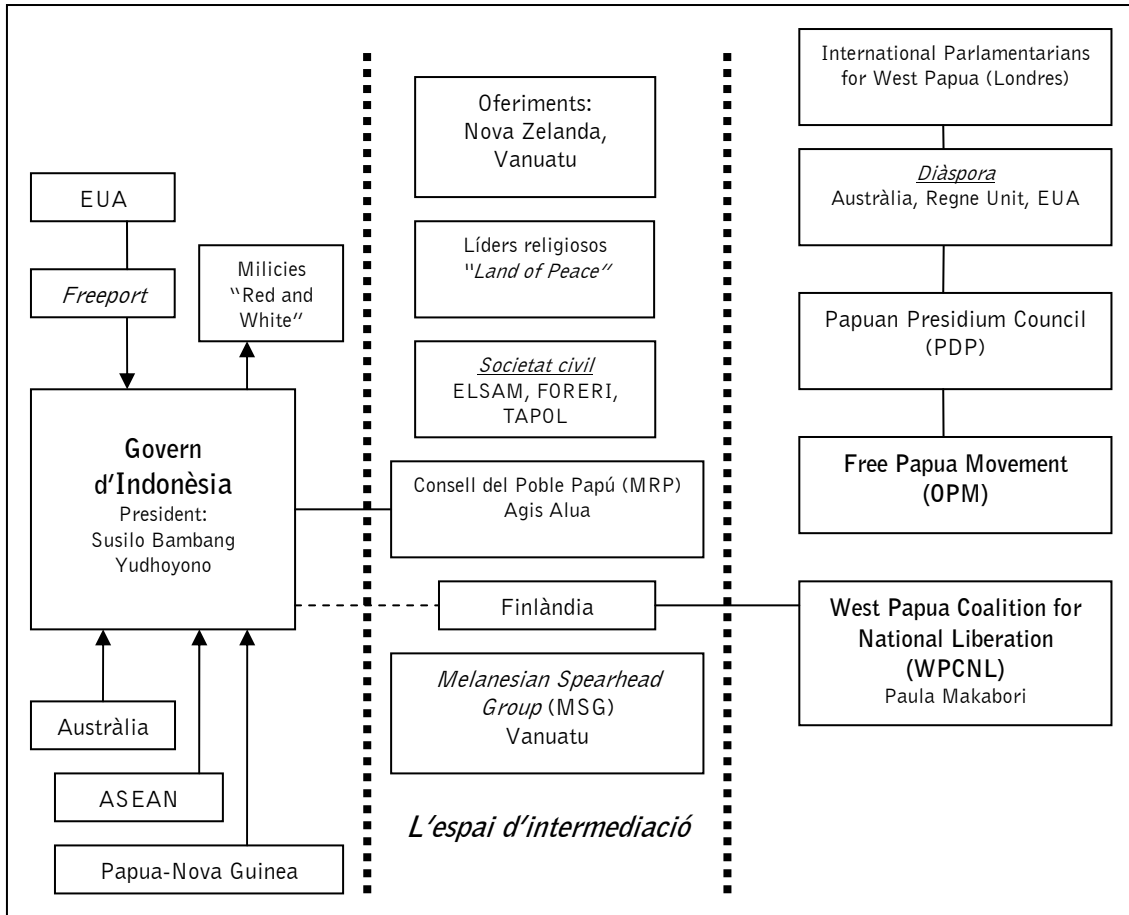
governos provincials a Papua Occidental els mancaven les competències i la legitimitat necessàries per resoldre el conflicte a la regió, per la qual cosa van sol·licitar a Kalla que utilitzés la seva experiència en la resolució de les disputes d'Aceh, Moluques i Sulawesi per ajudar a superar el conflicte de Papua. Tanmateix, els líders esmentats també van expressar la preocupació pel fet que la sortida de Kalla del Govern impliqués el tancament de l'oficina que ha existit en els casos esmentats. A mitjan octubre, la **West Papua National Coalition for Liberation (WPNLG)**, que agrupa unes 30 organitzacions, va declarar que volia entaular negociacions directament amb el Govern central per abordar la solució al conflicte. Segons la WPNLG, les converses esmentades s'haurien d'explicar amb la facilitació d'una tercera part, que podria ser un Govern o una ONG internacional, i podrien prendre com a model les negociacions amb el grup armat d'oposició GAM, que operava a la província d'Aceh. Els líders de l'organització esmentada van declarar que no van obtenir resposta a les cartes que el 2007 i el 2008 van enviar al president, Susilo Bambang Yudhoyono, per sol·licitar diàleg. Recentment, un grup de líders papús liderats pel portaveu del West Papua Legislative Council van sol·licitar al vicepresident en funcions, Yusuf Kalla, que intervingués en unes converses eventuais.

Fets més significatius de l'any

- La secretària d'Estat nord-americana, Hillary Clinton, va afirmar que el Govern indonesi hauria de concedir més autonomia a la província de Papua.
- La West Papua National Coalition for Liberation (WPNLG), que agrupa unes 30 organitzacions, va declarar que desitjava entaular negociacions directament amb el Govern central per abordar la solució al conflicte.

Webs d'interès

- Australian West Papua Association Sydney (www.zulenet.com/awpa/wptop.html)
- Center for Peace and Conflict Studies (www.arts.usyd.edu.au/centre/cpacs)
- Departament d'Afers Exteriors (www.deplu.go.id)
- Down to Earth (dte.gn.apc.org/camp.htm)
- East-West Center (www.eastwestcenter.org)
- ELSAM (www.elsam.or.id)
- Evatt Foundation (evatt.labor.net.au/Publications/papers/131.html)
- Fellowship of Reconciliation (www.for.org.uk)
- Freeport (www.fcx.com)
- Free West Papua (www.freewestpapua.org)
- Govern d'Indonèsia (www.indonesia.go.id/en)
- HPCR (www.preventconflict.org.org/portal/main/maps_wpapua_resources.php)
- International Crisis Group (www.crisisgroup.org)
- Irian News (www.kabar-irian.com/news)
- IRJA (www.IRJA.org)
- Kabar-Irian (www.kabar-irian.com/news/index.html)
- Melanesia News (www.melanesianews.org)
- Peace Movement Aotearoa (www.converge.org.nz/pma/wpapua.htm)
- Project Ploughshares (www.ploughshares.ca/content/ACR)
- TAPOL (tapol.gn.apc.org)
- UNPO (www.unpo.org)
- West Papua Action (wetspapuaaction.buz.org)
- West Papua News (www.inforpapua.org)
- West Papua News (www.westpapua.net)
- www.angelfire.com/journal/issues/irian.html
- www.preventconflict.org.org/portal/main/maps_wpapua_resources.php

ectd

MYANMAR

Context del conflicte

Myanmar (o Birmània) té dos tipus de conflicte: el derivat de la lluita per la democratització del país i el dels drets reclamats per diverses minories ètniques. Independent des de 1947, el país va tenir un Govern democràtic entre 1948 i 1962, any en què el general Ne Win va fer un cop militar, tot i que aquest fou derrocat per un altre cop militar l'any 1988.

Myanmar és un país poblat per uns 49 milions de persones, dividides en 135 grups i subgrups ètnics que practiquen diferents religions, mentre que el règim militar és budista. Molts d'aquests grups ètnics tenen el seu propi

aparell militar. Les minories principals són els shan (9 %) i els karen (7 %), que encara lluiten contra la Junta Militar, tot i que amb una intensitat inferior a la de fa unes dècades. Els karen s'organitzen políticament sobre l'**NDF** (Front Nacional Democràtic) i no estan implicats en el tràfic de drogues, a diferència de moltes altres ètnies. En l'àmbit militar, actuen a través del **KNU** (Unió Nacional Karen/Exèrcit d'Alliberament Karen), creat l'any 1947, que des del gener de 2000 està liderat per Saw Ba Thin, partidari de negociar amb el Govern. Aquest grup té uns 7.000 efectius. El 1995, els karen es van replegar massivament a Tailàndia, la majoria, desarmats. Els seus membres estan disposats a deixar completament les armes si obtenen garanties polítiques en un futur marc institucional i si poden obtenir beneficis de l'explotació del gas.

Els xins constitueixen una ètnia de més d'un milió de persones, amb el seu propi idioma i cultura, repartida entre Myanmar i l'Índia, en aquest últim país coneguts pel nom de mizos. A la zona birmana suposen prop de mig milió de persones i són la majoria de la població de l'estat Xin de Myanmar, fronterer amb l'Índia i Bangladesh, i creat el 1974. Tenen la característica d'haver estat cristianitzats a principis del segle XX, pocs anys després que la independent Xina fos annexada pel colonialisme britànic, per la qual cosa la majoria de la seva població és baptista. Tenen una àmplia diàspora a l'Índia, Malàisia, Canadà i els EUA. La Junta Militar ha perseguit els xins perquè els considera pro occidentals.

Des dels anys trenta, els xins han vingut reivindicant els seus drets a l'autodeterminació, continuant amb la seva reivindicació en independitzar-se Myanmar (abans Birmània) el 1948. Quaranta anys després, el 1988, es va crear el **Chin National Front** (CNF), després d'una repressió brutal de la Junta Militar contra manifestants estudiantils que demanaven la democratització del país. Aquest grup, que exigeix l'autodeterminació del poble xin i la creació d'un territori anomenat el Gran Mizoram, es va organitzar a la frontera de la regió birmana de Xin amb l'estat indi de Mizoram (d'on rep suport) i Bangladesh, i compta amb uns 200 efectius militars. El secretari general del CNF és Thang Lian. Des del 1989, el CNF forma part del Front Democràtic Nacional (NDF) birmà, i des del 2001 és membre de l'Organització de Pobles i Nacions sense Representació (UNPO). L'any 2006 es va fundar el Chin National Council, en el qual estan integrats el CNF i altres organitzacions xines.

La producció d'opi a gran part del país ha convertit molts d'aquests grups en bandes traficants que lluiten entre elles i contra el poder central. Paral·lelament a aquest tipus de conflictivitat, el país pateix una dictadura militar de comportament autista que, el 1990, va adoptar la

<p>Població: 49 milions d'habitants Superfície: 677.000 km² IDH: 138 (de 182) PIB: Renda per habitant: Morts pel conflicte: 15.000 Població desplaçada: 500.000 Actors armats: KNU, CNF Actors no armats: NLD (Aung San Suu Kyi) Facilitacions: <u>NLD</u>: Malàisia, ONU, Centre per al Diàleg Humanitari. EUA. <u>KNU</u>: Tailàndia <u>CNF</u>: reverend Chawn Kio, Peace and Tranquility Committee</p>

denominació de SLORC (State Law and Order Restoration Council) i el 1997, el nom SPDC (State Peace and Development Council). Des del 1985, la junta ha anat signant acords amb nombrosos grups armats als quals, a canvi d'abandonar les seves reivindicacions polítiques o separatistes, ha deixat controlar les seves activitats lucratives amb tota impunitat. El 1990, la Junta Militar va permetre unes eleccions, que va guanyar majoritàriament Aung San Suu Kyi, abanderada de l'**NLD** (Lliga Nacional per a la Democràcia) i premi Nobel de la Pau, que després fou arrestada.

Antecedents del procés de pau

El 1996 es va celebrar la primera reunió entre el Govern i el **KNU**, sense resultats. La segona reunió es va celebrar a finals del 2003, set anys després de la primera, i va acabar amb un **acord verbal de cessament d'hostilitats**. El gener del 2004 es va produir una trobada entre el primer ministre de Myanmar i dirigents del KNU per negociar un alto el foc. Un mes després va tenir lloc una segona trobada en la qual es va parlar de la reubicació de les forces armades, de la definició territorial del poble karen i del futur de les 200.000 persones desplaçades. Finalment, el mes de setembre es van dur a terme noves converses a l'interior del país, i la KNU va manifestar el seu acord de posar fi al conflicte armat.

Els primers intents de negociació amb els xins es van dur a terme l'any 1995 a partir d'iniciatives de líders religiosos baptistes, que l'any 1996 van fundar el **Peace and Tranquility Committee** (PTC) per assolir avenços en aquestes iniciatives, tot i que sense resultats significatius a causa de les condicions imposades pels militars del Govern. L'any 1998 es va celebrar al Canadà el Primer Seminari Xin, al qual van assistir polítics, religiosos i activistes. L'abril del 2006, els líders del CNF van manifestar la seva disposició a entaular negociacions per iniciar un alto el foc per promoure la reconciliació nacional.

Pel que fa al procés de democratització i de reconciliació canalitzat a través del diàleg amb la premi Nobel de la Pau i la **NLD**, les primeres trobades van tenir lloc a finals del 2000, amb la mediació de Malàisia i de les Nacions Unides. Durant el període 2001-2004 es van produir un seguit de gestos per part de la Junta Militar, un fet que es pot anomenar "**diplomàcia de les visites**", que es va traduir en l'alliberament de presos polítics abans i/o després de les visites periòdiques que feien al país l'enviat especial del secretari General de les Nacions Unides, el relator especial sobre Drets Humans i dirigents polítics de diversos països, tot i que hi va haver períodes en els quals la Junta Militar no va permetre aquestes visites. El 2004, el Govern va promoure una **Convenció Nacional** per democratitzar el país, però el NLD va condicionar la seva participació a l'alliberament dels seus membres empresonats. Moltes de les gestions diplomàtiques per resoldre el conflicte s'han fet a través del **Centre per al Diàleg Humanitari**, amb seu central a Ginebra i oficina a la capital birmana des del 2000, oficina que va ser clausurada per la Junta Militar el març del 2006.

L'any 2005 cal destacar el deteriorament del tímid procés arran de la purga iniciada el mes de gener per la Junta Militar entre els seus membres partidaris del diàleg i la democratització del país. Tot i que la Junta va reprendre el procés de Convenció Nacional per dur a terme les reformes democràtiques, la convenció va tenir lloc sense la participació del partit d'oposició democràtic **NLD**, la líder del qual i premi Nobel de la Pau Aung San Suu Kyi continuava arrestada. A escala internacional, van prosseguir les pressions perquè la Junta Militar deixés en llibertat la líder de l'oposició. El març, l'inici de les negociacions entre la Junta Militar i el grup armat d'oposició **KNU** no va conduir a un acord d'alto el foc. El secretari general de l'ONU va fer una crida, el mes d'abril del 2005, perquè la Junta aclarís la seva posició pel que fa al "**full de ruta**" per a la democratització del país, després de la decisió del Govern de suspendre el procés de Convenció Nacional. Alguns grups armats d'oposició van amenaçar el Govern de trencar els seus respectius alts el foc i **dos grups xan (SSNA i SSA) van anunciar la seva unió**, tot i que 119 membres d'aquests grups van lliurar les armes. Un mes abans, més de 800 membres del **PSLA**

(un altre grup que també operava a l'Estat de Xan), s'havien desarmat després de 14 anys d'alto el foc. El juliol del 2005 van ser posats en llibertat uns 350 presos polítics, tot i que es van practicar noves detencions. D'altra banda, l'expresident txec Vaclav Havel i el premi Nobel de la Pau Desmond Tutu van instar el Consell de Seguretat de l'ONU a dur a terme accions contra el règim militar de Myanmar de manera immediata. El mes d'octubre, portaveus de tres grups armats d'oposició (NMSP, KIO i DKBA) que mantenien un alto el foc des de feia una dècada, van assenyalar que no lliurarien les armes al Govern militar. Finalment, el desembre es va iniciar una nova fase del procés de Convenció Nacional, per la qual s'haurà d'elaborar una nova Constitució, que es coneix amb el nom de "democràcia disciplinada".

Pel que fa al conflicte entre la Junta Militar que governa Myanmar i el poble karen, s'ha d'assenyalar que l'organització karen **KNU** va fer el maig del 2006 una crida al Govern perquè se celebressin noves negociacions sobre un possible alto el foc, atesa la situació desesperada en què es trobava aquest col·lectiu. La KNU va denunciar que les forces armades havien iniciat operacions militars sistemàtiques contra el seu braç armat, el KNLA, malgrat l'acord d'alto el foc signat entre ambdues parts l'any 2004. La KNU va descartar, el mes d'agost, qualsevol possibilitat de negociació amb la Junta Militar, malgrat que aquesta última va fer una oferta informal de diàleg, i va destacar que perquè es duguessin a terme converses de pau, primer havien de cessar els atacs contra la població civil karen. El grup armat va assenyalar que 20.000 persones de l'ètnia karen s'havien vist obligades a desplaçar-se els últims mesos. A principis de setembre, les Nacions Unides van considerar la possibilitat que el secretari general adjunt de l'ONU per a Afers Polítics, I. Gambari, duqués a terme un altre viatge al país, després del que va fer el mes de maig. Aquest anunci es va produir després que l'ambaixador dels **EUA a l'ONU** hagués demanat al president del Consell de Seguretat que es duqués a terme una discussió formal sobre la deteriorada situació del país. La Junta militar va rebutjar la decisió de les Nacions Unides d'incloure la qüestió de Myanmar a l'agenda del Consell de Seguretat de l'ONU, impulsada pels EUA. El Govern de Myanmar va expressar la seva confiança que la Xina, que havia votat contra la inclusió de Myanmar a l'agenda del Consell, vetés finalment aquesta decisió. Deu països van votar a favor de debatre aquest tema, que va comptar amb el rebuig, a més de la Xina, de Rússia, de Qatar i de la RD Congo.

D'altra banda, la Junta Militar va anunciar la represa del procés de Convenció Nacional el mes d'octubre del 2006, procés a través del qual es pretén l'elaboració d'una nova Constitució. La primera quinzena d'octubre, la UE va expressar la seva preocupació per la detenció continuada de diferents líders estudiantils i va demanar a la Junta Militar birmana que posés en llibertat les persones arrestades integrants del grup Estudiants de la Generació del 88, que demanaven que es promoguessin esforços per aconseguir la reconciliació nacional al país. Aquesta organització va dur a terme protestes a l'interior del país, en les que van participar centenars de persones, que consistien en dur roba de color blanc per demanar la posada en llibertat dels detinguts polítics. Coincidint amb el reinici del procés de Convenció Nacional (iniciat l'any 1992 pel Govern per reformar la Constitució), es van succeir les detencions de nombrosos activistes en favor de la democràcia, i el Govern va assenyalar que castigaria tot aquell que interferís en la celebració d'aquesta Convenció. D'altra banda, nombroses organitzacions internacionals de suport a l'oposició democràtica birmana van criticar la falta d'esforços de la UE per impedir que empreses originàries dels Estats membres invertissin a Myanmar en sectors com el del petroli, el gas o la fusta, que generen importants beneficis al Govern militar. El Govern va anunciar també la **cancel·lació de l'acord informal que mantenia amb el grup armat d'oposició KNU**, després de les negociacions mantingudes feia poc entre totes dues parts. A finals d'any es van intensificar els enfrontaments entre les forces armades i diferents grups armats ètnics als Estats Karen, Mon, Xan i Kachin. D'altra banda, Human Rights Watch (HRW) va denunciar que el **Govern de l'Índia havia ofert un paquet d'assistència militar al Govern de Myanmar**, l'ús del qual és probable que es dirigeixi contra els civils en el marc de la guerra contra la insurgència ètnica. La Junta Militar va autoritzar al CICR la reobertura de les seves oficines al país després d'haver ordenat el tancament de les cinc oficines existents fins al moment al país. A principis del 2007, no obstant

això, una delegació del KNU es va tornar a reunir amb el Govern de Myanmar, amb la mediació de Tailàndia.

A principis de l'any, una delegació del grup armat d'oposició karen KNLA (braç armat del moviment KNU) es va desplaçar a Rangun per negociar amb el Ministeri de Defensa un acord d'alto el foc. No obstant això, la delegació es va desplaçar a la capital del país sense el consentiment del Comitè Central del KNU. La delegació pretenia negociar un alto el foc per a la totalitat de l'estat Karen. El KNU, però, va indicar que no aprovava la reunió i que el Govern de Myanmar pretenia fomentar la divisió en els moviments d'oposició. En aquest sentit, una facció encapçalada pel general H. Maung es va escindir del KNU i va formar el KNU/KNLPAC, que va signar un acord de pau amb la Junta Militar que governa Myanmar. El KNU va assenyalar que no reconeixia aquest nou grup. També cal destacar que, el gener, la Xina i Rússia van vetar l'esborrany de resolució sobre Myanmar presentada pels EUA davant del Consell de Seguretat de l'ONU. En aquesta resolució es feia una crida a posar en llibertat els presos polítics, a dur a terme un diàleg nacional ampli i a posar fi als abusos militars sobre les minories ètniques. Sud-àfrica també s'hi va pronunciar en contra. El Govern indi, a més, es va comprometre a augmentar l'ajuda militar a Myanmar a canvi d'una més gran col·laboració per combatre els grups insurgents indis que operen al llarg de la frontera amb Myanmar.

El mes de març es va dur a terme un primer encontre de dos dies, en territori birmà, entre representants del CNF, liderats per Sui Khar (secretari general adjunt) i de la Junta Militar birmana, amb la mediació del reverend Chawn Kio, exsecretari general de la Zomi Baptist Convention. La trobada va servir per construir una base mínima de confiança per mirar d'abordar, en una segona trobada, la possibilitat d'un cessament d'hostilitats. El segon trimestre de l'any, es van produir diversos enfrontaments armats entre el grup armat d'oposició karen KNLA i d'altres grups karens partidaris del Govern de la Junta Militar a diverses zones frontereres amb Tailàndia. Tot i que els enfrontaments no van causar víctimes mortals, diversos centenars de persones es van veure forçades a fugir de les seves llars. A principis del mes de març, el grup armat DKBA, una escissió del KNU que el 1995 va signar la pau amb la Junta Militar, va iniciar operacions militars contra el KNLA amb el suport de les forces armades. També es van intensificar els combats entre el KNU i el Govern. El mes de maig es van suspendre a més les negociacions per a un acord d'alto el foc entre representants de les forces armades i integrants del grup armat d'oposició xan SSA, després que ambdues parts no assolissin un acord sobre el lloc on poder mantenir una trobada. El líder d'aquest grup armat (un dels principals del país) havia accedit a negociar amb les forces armades a través de la mediació de militars tailandesos. El secretari general de l'ONU, per la seva banda, va nomenar Ibrahim Gambari com el seu conseller especial al país per a la implementació de les resolucions de l'Assemblea General, així com per a la col·laboració amb el Govern en el procés de democratització. Finalment, cal indicar que el Govern va decidir prorrogar per un any la detenció de la líder opositora i premi Nobel de la Pau, Aung San Suu Kyi, cosa que va provocar la condemna expressa per part del Govern d'Indonèsia.

El conseller especial del secretari general de l'ONU per a Myanmar, Ibrahim Gambari, va visitar el juliol diferents països asiàtics (Singapur, Indonèsia, Malàisia i Tailàndia) per mantenir-hi consultes amb els diferents governs sobre la situació i el futur del país. Entre les reunions mantingudes cal destacar la trobada amb les autoritats xineses, un dels aliats més importants del règim militar de Myanmar. Gambari també es va reunir amb representants del Govern indi, que els darrers mesos havia incrementat la col·laboració, sobretot en termes militars, amb l'Executiu de Myanmar, així com amb el president rus Vladimir Putin. A finals de setembre, però, i després de les manifestacions populars i la repressió de la Junta Militar contra manifestants i monjos budistes, tant l'ONU com d'altres organismes van pressionar el règim birmà per obrir un període de transició política cap a la democràcia. En un altre ordre de coses, la facció escindida del grup armat d'oposició xan SSNPLO va afirmar que s'havia desarmat i havia lliurat les armes al Govern militar de Myanmar. Aquesta facció s'havia desplaçat a territori karen un cop escindida.

El setembre, el Govern va donar per acabat el procés de Convenció Nacional, l'objectiu del qual era reformar la Constitució, tot i que el Departament d'Estat dels EUA ho va qualificar de farsa. A finals de setembre, diverses persones van morir (entre elles un fotògraf japonès) i centenars van resultar ferides i van ser detingudes a Rangun i altres ciutats importants del país després que la Junta Militar decidís respondre reprimint violentament les **massives protestes ciutadanes que, encapçalades per milers de monjos budistes**, van tenir lloc a les principals ciutats del país, el que es va anomenar la "revolució del safrà", en referència al color de la vestimenta dels monjos budistes. L'Aliança de Tots els Monjos Budistes Birmans va fer públic un manifest en el qual assenyalava que les seves reivindicacions fonamentals eren tres: alleujament de totes les càrregues sobre la vida diària de la població, llibertat per als presos polítics i reconciliació nacional. El conseller especial del secretari general per a Myanmar, Ibrahim Gambari, va anunciar després de la seva visita al país i després d'haver mantingut trobades amb els dirigents de la Junta Militar i la líder opositora i premi Nobel de la Pau, Aung San Suu Kyi, que el líder de la Junta Militar Than Shwe hauria accedit a iniciar un procés de diàleg amb ella. No obstant això, la Junta Militar va indicar que aquest diàleg només podria tenir lloc si la líder opositora accedia a deixar de donar suport a les sancions internacionals contra el règim, entre d'altres qüestions. A més, el Govern també va informar que no estava prevista la seva posada en llibertat a curt termini. Després de la visita de Gambari, el **Govern va anunciar el nomenament del viceministre de Treball com a enllaç amb Aung San Suu Kyi**, càrrec que ha rebut el nom de ministre de Relacions.

Centre per al Diàleg Humanitari

El Centre per al Diàleg Humanitari és una organització independent, amb seu a Ginebra (Suïssa), dedicada a millorar les respostes davant dels conflictes armats. Per assolir aquest objectiu dur a terme mediacions entre les parts enfrontades i dona suport a les comunitats afectades. El Centre es guia per valors humanitaris i el seu objectiu últim és reduir les conseqüències dels conflictes violents, millorar la seguretat i contribuir a la resolució pacífica dels conflictes. Està dirigida per Martin Griffiths i ha actuat a països com ara el Sudan, les Filipines, Myanmar, R. Centreafricana, Timor Oriental, Kenya, Somàlia, el Nepal, Burundi i Indonèsia.

www.hdcentre.org

A mitjan octubre, el Govern va acceptar, mitjançant una carta dirigida al secretari general de l'ONU Ban Ki-moon la visita del relator especial de l'ONU per als Drets Humans a aquest país, **Paulo Sergio Pinheiro**, que tenia prohibida l'entrada al país des del 2003. Per la seva banda, el Govern de Tailàndia va proposar negociacions a quatre bandes per assolir una solució a la crisi que travessava el país, amb la participació de l'ASEAN, la Xina, l'Índia i les Nacions Unides. Quatre grups armats d'oposició ètnics que mantenen acords d'alto el foc amb el Govern (UWSA, MNDA, NDA i NDAA) van emetre el mes d'octubre un comunicat en el qual criticaven la repressió del Govern contra els manifestants del mes de setembre, i alhora celebraven el paper de mediació que estava exercint les Nacions Unides. Aquests quatre grups conformen la coalició Peace and Development Front i estan establerts a la frontera amb la Xina. A principis de novembre, el conseller especial del secretari general per a Myanmar, Ibrahim Gambari, en la seva segona visita al país des de la crisi provocada per les massives mobilitzacions contra el règim militar, es va reunir amb la líder opositora **Aung San Suu Kyi**. Però paral·lelament a les trobades amb Gambari, la Junta Militar va denegar la renovació del visat del coordinador resident de les Nacions Unides, Charles Petrie. A mitjan novembre, un cop acabada la seva visita al país, Ibrahim Gambari va llegir una declaració pública de la líder opositora i premi Nobel de la Pau, Aung San Suu Kyi, en la qual afirmava estar preparada per col·laborar amb el Govern per tirar endavant un procés de diàleg, a més de celebrar els bons oficis que pogués oferir les Nacions Unides per avançar en aquest procés. Posteriorment, la **Junta Militar va autoritzar la trobada de la líder opositora amb quatre membres del seu partit, la LND**. Es tractava de la primera vegada en tres anys que s'autoritzava una trobada d'aquesta mena. A la reunió es van discutir les condicions per a les converses d'Aung San Suu Kyi amb el líder de la Junta Militar, Than Shwe, així com la manera d'ajudar els ferits i arrestats durant les protestes de setembre. La

líder opositora s'havia mostrat molt optimista pel que fa a un possible procés de reconciliació nacional afavorit per les Nacions Unides. A finals de novembre, **Ibrahim Gambari va instar el Govern del Vietnam a donar suport per buscar una solució a la crisi política a Myanmar**, atès que properament el Vietnam passaria a ser membre no permanent del Consell de Seguretat de l'ONU. Gambari va destacar que la coincidència d'aquesta situació amb el fet que el Vietnam manté bones relacions amb Myanmar hauria de servir perquè exercís un rol positiu en la resolució de la crisi. En acabar l'any, el secretari general de l'ONU va convocar la primera reunió del "**Grup d'Amics del secretari general sobre Myanmar**" en el qual hi participen 14 països que donaran suport als seus esforços diplomàtics al país asiàtic i que tindrà un caràcter consultiu. Aquests 14 països són Austràlia, Indonèsia, Rússia, EUA, Xina, Japó, Singapur, Vietnam, França, Noruega, Tailàndia, Índia, Portugal i Regne Unit. Un portaveu de les Nacions Unides va indicar que les trobades tindran un caire informal i se'n produiran moltes més en el futur. També cal destacar que Samak Sundaravej, líder del partit tailandès PPP (un dels principals del país) i candidat a les properes eleccions va proposar el desembre que Tailàndia acollís una conferència internacional sobre Myanmar, prenent com a model les negociacions a sis bandes sobre Corea del Nord.

A mitjan mes de gener de 2008, la líder opositora i premi Nobel de la Pau, Aung San Suu Kyi, va mantenir una reunió amb el ministre de la Junta Militar designat per dur-hi a terme el procés de diàleg, Aung Kyi. **La Junta Militar va autoritzar una trobada d'Aung San Suu Kyi amb membres del seu partit, la NLD.** Després de la celebració de la trobada, el partit va assenyalar que Aung San Suu Kyi no estava satisfeta amb el procés de negociacions amb la Junta Militar, ja que no hi havia un cronograma que organitzés aquestes negociacions. D'altra banda, la Junta Militar de Myanmar va postergar, un cop més, la invitació del relator especial de l'ONU Ibrahim Gambari, que havia de visitar el país el novembre del 2007 i després el gener del 2008. Ibrahim Gambari fou autoritzat a fer les visites el mes de març, moment en què va poder entrevistar-se amb Aung San Suu Kyi, que continuava en arrest domiciliari. L'objectiu del viatge de Gambari era sol·licitar a la Junta que reformés el seu projecte de Constitució a fi de permetre la participació de Suu Kyi a les pròximes eleccions, petició que va ser desestimada per la Junta. També es va especular que el Govern podria estar pressionant diferents grups armats ètnics perquè s'involucressin en major mesura en el procés de reformes polítiques que impulsava. En aquest sentit, el Govern s'hauria reunit amb líders dels grups armats UWSA, KIO, SSA-N i KA. A mitjan mes de febrer, **la Junta Militar va anunciar la celebració d'un referèndum sobre la nova Constitució per al mes de maig i d'eleccions generals el 2010.** La celebració del referèndum suposaria el quart pas en el full de ruta cap a la democràcia establerta pel Govern. Les eleccions tindrien l'objectiu de reemplaçar la Junta Militar per un Govern representatiu, segons hauria assenyalat la mateixa Junta. No obstant això, les eleccions seran gestionades per l'organització USDA, pròxima al Govern i que ha ocupat la majoria dels seients en el procés de la Convenció Nacional pel qual s'ha elaborat la nova Constitució que serà sotmesa a votació. La USDA, a més, és la responsable de la fustigació a nombrosos opositors a través de grups paramilitars. Aquesta organització es podria transformar en un partit polític amb vista a les eleccions del 2010. Després de l'anunci, dues de les principals organitzacions opositores al règim militar, el grup d'estudiants de la generació del 88 (88 Generation Students) i l'aliança dels monjos budistes birmans (All Burma Monks' Alliance), van fer una crida a la població perquè votés en contra de la Constitució. Finalment, **Mahn Sha, el líder del grup armat d'oposició karen KNU, va morir després de ser tirotejat a casa seva, a Tailàndia, per uns desconeguts.** Després de l'assassinat, el KNU, que havia acusat les forces armades de Myanmar de ser-ne responsables, va proclamar nou líder el seu número dos Ba Thin Sein. Nou premis Nobel, encapçalats per l'arquebisbe de Sud-àfrica Desmond Tutu i pel Dalai Lama van reclamar al Consell de Seguretat de l'ONU, així com als governs individuals, que imposessin un embargament d'armes sobre la Junta Militar.

El segon trimestre, i a pesar de l'efecte devastador d'un cicló que va causar la mort d'unes 100.000 persones, la Junta Militar va decidir celebrar un fals referèndum enmig de la tragèdia i del boicot de l'oposició. La Junta Militar va anunciar que el resultat del referèndum per a l'aprovació de l'esborrany de Constitució li havia atorgat un suport del 92,4 % de vots, amb una participació del 99 %, segons fonts oficials. El referèndum s'havia celebrat a pesar de les crides,

tant de l'oposició política com de la comunitat internacional, inclòs el secretari general de l'ONU, perquè el referèndum fos posposat tenint en compte la situació de crisi humanitària al país després del pas del cicló Nargis. A final del mes de maig, a més, la Junta Militar va prorrogar l'arrest domiciliari de la líder opositora Aung San Suu Kyi per sisè any consecutiu, a pesar que la llei estableix que la detenció en aquestes condicions només pot ser d'un màxim de cinc anys, que es complien aquells dies. A principi de juny, el diari **The Australian** va recollir que Indonèsia podria estar preparant un pla per ajudar la Junta Militar en una transició cap a la democràcia basat en la seva pròpia experiència. El pla consideraria la formació d'un Govern dual en què civils i militars tindrien papers diferents en la transició. El tercer trimestre Aung San Suu Kyi va rebutjar reunir-se amb l'enviat especial del secretari general de l'ONU per al país, Ibrahim Gambari, en la visita que va fer de sis dies al país. Analistes i opositors van coincidir a interpretar la cancel·lació de la reunió com un missatge clar de frustració davant la **falta d'avanços en el procés de diàleg de l'ONU i la Junta Militar**. Gambari va sol·licitar que tant la NLD com el seu líder Aung San Suu Kyi poguessin participar a les eleccions del 2010. La NLD, per la seva banda, va assenyalar que les sis visites de Gambari al país no havien produït cap resultat. Poc després, la Junta Militar va alliberar milers de presos, set dels quals eren destacats membres de la NLD. El mes de novembre, però, un tribunal va condemnar a penes de més de 65 anys de presó 40 activistes pro democràcia. Entre els condemnats hi havia integrants del Grup d'Estudiants de la Generació del 88 i monjos budistes. A més, 11 integrants del partit opositor NLD van ser condemnats a set anys de presó. Un total de 80 activistes van ser condemnats, la qual cosa va comportar un revés per als intents de mediació que havien dut a terme les Nacions Unides.

D'altra banda, l'organització KNU, braç polític del grup armat d'oposició KNLA, va nomenar la nova executiva i va elegir una dona com a secretària general per primera vegada en la història de l'organització. Zipporah Sein, que fins aleshores havia estat al davant de la Karen Women's Organization, va substituir en aquest càrrec el líder assassinat Mahn Sha. **La nova direcció de la KNU va assenyalar que estava disposada a mantenir converses de pau amb el Govern de Myanmar, sempre que es donessin certes condicions**, com la retirada de les tropes de l'estat karen i la posada en llibertat de tots els presos polítics, entre els quals hi havia Aung San Suu Kyi. Centenars de persones van desplaçar-se com a conseqüència dels **enfrentaments entre els grups armats d'oposició karen KNLA i DKBA** a les proximitats de la frontera amb Tailàndia. El KNLA va assenyalar que es tractava d'una estratègia per capturar totes les seves bases abans de 2010, any per al qual estan previstes eleccions generals. El DKBA, escindit del KNLA, manté un acord d'alto el foc amb el Govern i estaria duent a terme una estratègia de reclutament forçat de la població civil per combatre el KNLA.

El procés de pau el 2009

A començaments de gener el Govern va informar que els integrants del grup armat d'oposició **DKBA** —sorgit com una escissió del KNU— haurien de prestar serveis com a guardes fronterers. L'anunci el va fer el Govern al grup armat, amb el qual manté un acord d'alto el foc, després de reunir-se a Naypyidaw. No obstant això, **no serà necessari el desarmament de l'organització**. Alguns membres d'alt rang del grup podrien desertar per mostrar el desacord amb aquesta decisió governamental que responia a les mesures previstes a la nova Constitució aprovada recentment. Paral·lelament es van produir enfrontaments entre el DKBA i el **KNLA** (braç armat del KNU). El KNLA va assenyalar que la verdadera intenció del DKBA era el control de la regió per establir relacions comercials amb el Govern tailandès, ja que la zona és rica en or, zenc, estany i fusta de tec. D'altra banda, **el grup armat d'oposició UWSP, que manté un acord de l'alto el foc amb el Govern, va proposar la creació d'una regió autònoma especial al territori sota el seu control**. El grup armat estaria firmant els documents oficials amb la denominació Govern de l'estat de Wa, regió especial autònoma, unió de Myanmar. Actualment la zona Wa està integrada dins de la regió especial 2 de l'estat Xan. Uns 20.000 integrants de l'UWSA (braç armat de l'UWSP) estan desplegats a la zona fronterera amb Tailàndia i la Xina. El grup armat d'oposició mon **NMSP**, que manté un acord d'alto el foc amb el Govern des de 1995, va anunciar

que no participaria en les eleccions de 2010. Les raons esgrimides van ser que no es van atendre les seves demandes durant el procés de convenció constitucional. L'NMSP va assenyalar que tampoc no es desarmaria si el Govern li ho sol·licités. **La facció KNU/KNLA Peace Council, escindida del KNU, va assolir un acord amb la Junta Militar** pel qual els integrants d'aquest grup armat exerciran de guardes fronterers al pas de Three Pagodas, a la frontera amb Tailàndia. En canvi, el grup armat d'oposició xan **SSA** va anunciar que impediria per tots els mitjans la celebració d'eleccions l'any pròxim, i que almenys 10 grups armats més compartien aquesta decisió, incloent-hi l'UWSA, aliat del Govern. A mitjan març les autoritats tailandeses impedirien l'entrada al seu territori de dirigents del grup armat d'oposició KNLA. El Govern de Tailàndia els hauria exigit que cessessin l'activitat armada des de territori tailandès.

A començaments d'abril l'organització Lahu National Development va afirmar en un informe que la situació política a l'estat de Xan s'havia deteriorat des de mitjan 2008 com a conseqüència de la creixent pressió del Govern cap als grups armats que mantenen acords d'alto el foc perquè es desarmessin, així com per la creixent influència econòmica de la Xina a la zona. **El grup armat d'oposició KNU va accedir a mantenir un encontre amb representants del Govern per discutir la possibilitat d'assolir un acord d'alto el foc**, després que representants de l'organització armada es reunissin amb el ministre d'Exteriors de Tailàndia. El Govern de Myanmar està especialment interessat a assolir aquest acord amb l'objectiu que el KNU es presenti a les eleccions convocades per al 2010, la qual cosa podria incrementar la legitimitat d'aquests comicis, fins ara rebutjats per l'oposició. Nombrosos analistes van destacar que darrere d'aquestes negociacions no hi havia una voluntat real del Govern de dur a terme un procés de pau, sinó que es tractava d'un joc polític de cara a les eleccions. **La Junta Militar estaria negociant amb els grups armats d'oposició amb què manté acords d'alto el foc una proposta per la qual passarien a integrar-se dins de les forces de seguretat frontereres i perdrien la capacitat autoorganitzativa.** Els insurgents passarien a estar sota el comandament de les forces armades. Alguns dels grups amb què s'estava negociant aquesta proposta eren UWSA, KIA, MNDA i NDAA. La implementació d'aquesta proposta tindria lloc després de la celebració de les eleccions previstes per al 2010. A començaments de juny, el KNU va fer una crida als organismes internacionals perquè pressionessin el Govern de Myanmar perquè tinguessin lloc converses tripartides sobre els conflictes polítics i ètnics que afecten el país. Aquesta crida es va produir després de l'última ofensiva conjunta de les forces armades i el grup armat DKBA contra el KNU, que va forçar el desplaçament d'entre 4.000 i 6.000 persones de l'ètnia karen. El grup armat d'oposició katxin KIO va rebutjar la proposta governamental de transformar-se en una força de seguretat fronterera que estaria sota el comandament de les forces armades. Aquesta organització va assenyalar que el seu braç armat, el KIA, només accedirà a aquesta proposta quan es produeixi un canvi democràtic al país. Altres grups armats, com l'MNDAA o el grup wa UWSA, també van rebutjar una proposta similar. A començaments de setembre diverses fonts van advertir sobre el risc que es reprengués un conflicte armat d'alta intensitat a l'est del país després que es registressin enfrontaments al nord de l'estat de Xan entre les forces armades i diversos grups armats d'oposició, principalment el Myanmar National Democratic Alliance Army (MNDA), que representa la minoria kokang, i l'United Wa State Army (UWSA), que representa la minoria wa. Diverses fonts van assenyalar que el motiu real del conflicte va ser la negativa de l'MNDAA i altres grups armats a incorporar-se a la guàrdia fronterera, un cos autoritzat sota la nova Constitució i que estaria sota les ordres de les forces armades. El setembre, l'UWSA podria haver establert una aliança amb el grup armat d'oposició xan SSA-S al sud de l'estat de Xan per combatre conjuntament al Govern. El Govern hauria bloquejat les rutes que uneixen les bases de l'UWSA al nord i el sud de l'estat de Xan. Pocs dies abans, el grup armat **UWSA** havia assenyalat que la seva intenció no era que s'iniciessin enfrontaments a l'estat, sinó la de dur a terme un procés de negociació perquè l'estat de Wa es converteixi en una zona amb autogovern dins d'una república federal birmana. L'octubre, una facció del braç armat de l'organització mon NMSP, l'MNLA, es va escindir ja que es va oposar a les eleccions de 2010. L'NMSP manté un acord d'alto el foc amb el Govern des de 1995. D'altra banda, una facció minoritària del grup armat d'oposició karen KNPLF va assenyalar que es transformaria en una guàrdia fronterera d'acord amb l'establert pel règim

militar birmà. El KNPLF, escindit al seu torn del KNPP el 1978, manté un acord d'alto el foc des de 1994 i ha operat com una milícia per a les forces armades des de llavors. No obstant això, el sector majoritari del grup armat no va acceptar aquest acord. El novembre, el Govern va rebutjar la creació d'un estat autònom de Wa, tal com havien reclamat els líders del grup armat UWSA. La constitució de 2008 reconeix l'existència d'una "Divisió autoadministrada Wa", i limita així l'autonomia ètnica. D'altra banda, la Junta Militar va prorrogar el termini perquè l'UWSA es converteixi en una guàrdia de seguretat sota control governamental fins a l'última setmana de desembre. Els líders de l'UWSA no van confirmar si acceptaven l'exigència governamental. **El grup armat katxin NDA-K sí que va acceptar aquesta exigència i es va convertir en un dels primers a transformar-se en una guàrdia fronterera.**

Respecte a les relacions de la Junta Militar amb la líder opositora Aung San Suu Kyi, a començaments de febrer, l'enviat del secretari general de l'ONU, Ibrahim Gambari, va finalitzar la visita al país sense haver-se reunit amb el cap de la Junta Militar, el general Than Swe, encara que va poder reunir-se amb Aung San Suu Kyi, i també amb el primer ministre, el general Thein Sein. De manera simultània, **dos ministres europeus van visitar el país malgrat el boicot imposat per la UE.** La ministra danesa de Cooperació al Desenvolupament, Ulla Tornas, i el ministre noruec de Desenvolupament i Medi Ambient, Erik Solheim, van visitar el país i es van reunir amb membres de la Creu Roja de Myanmar. Els ministres van visitar les zones afectades pel cicló Nargis. Ulla Tornas, a més, va sol·licitar al parlament danès un acord per posar fi a les sancions a aquest país i va anunciar que planejava incrementar l'ajuda financera. D'altra banda, **la nova administració nord-americana del president Barack Obama podria no ser contrària a mantenir negociacions directes amb la Junta Militar,** segons haurien assenyalat fonts del Departament d'Estat. El vicesecretari d'Estat va apuntar a la possibilitat de crear un format anàleg a l'utilitzat en les negociacions amb Corea del Nord, mitjançant un diàleg a sis bandes en què també participarien AGENCEN, el Japó, la Xina i l'Índia. A començaments de maig, la líder de l'oposició democràtica, Aung San Suu Kyi, i dues treballadores que l'acompanyaven van ser detingudes al domicili de la primera i traslladades a la presó d'Insein. La detenció i el trasllat es va produir després que un ciutadà nord-americà, John Yettaw, entrés al domicili d'Aung San Suu Kyi, la qual cosa segons les autoritats de Myanmar suposava una violació de les condicions de l'arrest domiciliari a què està sotmesa la líder opositora. L'enviat especial de les Nacions Unides per a Myanmar, Ibrahim Gambari, va viatjar al país abans de la **visita prevista pel secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon.** No obstant això, fonts de les Nacions Unides van afirmar que Ban Ki-moon no acceptaria la invitació del Govern birmà si la líder opositora Aung San Suu Kyi fos condemnada a presó o si el seu arrest domiciliari es prolongués com a conseqüència del judici que s'estava celebrant contra ella. A començaments de juliol la Junta Militar va impedir que el secretari general de l'ONU es reunís amb la líder opositora Aung San Suu Kyi durant la visita al país. No obstant això, **representants nord-americans de la delegació de la secretària d'Estat nord-americana, Hillary Clinton, es van reunir amb representants de la Junta Militar a Phuket (Tailàndia),** durant la celebració del fòrum asiàtic. Els EUA van sol·licitar a Myanmar l'alliberament d'uns 2.100 presos polítics, inclosa la líder opositora Aung San Suu Kyi, i va oferir a Myanmar inversions econòmiques en el país a canvi del seu l'alliberament. A començaments d'octubre, Aung San Suu Kyi es va reunir amb diversos diplomàtics occidentals —de les representacions australiana, britànica i nord-americana— per abordar la qüestió de les sancions econòmiques al país. Suu Kyi hauria sol·licitat als diplomàtics que aclarissin l'objectiu d'aquestes sancions, així com les conseqüències. Després de la reunió amb la líder, els representants es van reunir amb diversos membres del partit de Suu Kyi, la NLD. Aquests encontres es van produir després que la mateixa Aung San Suu Kyi hagués sol·licitat al líder de la Junta Militar, el general Than Shwe, reunir-se amb els diplomàtics per discutir un possible final a les sancions al país. Per la seva part, el vicesecretari d'Estat nord-americà per a Àsia Oriental, Kurt Campbell, es va reunir amb el ministre de Ciència i Tecnologia de Myanmar, o Thaung, en el primer encontre oficial després de l'anunci de l'Executiu nord-americà que duria a terme un procés de diàleg amb la Junta Militar. Setmanes després, Kurt Campbell va viatjar de nou al país i es va reunir amb el primer ministre, el general Thein Sein, la líder opositora Aung San Suu Kyi i altres membres de l'oposició política i ètnica. **Els representants nord-americans van destacar la voluntat**

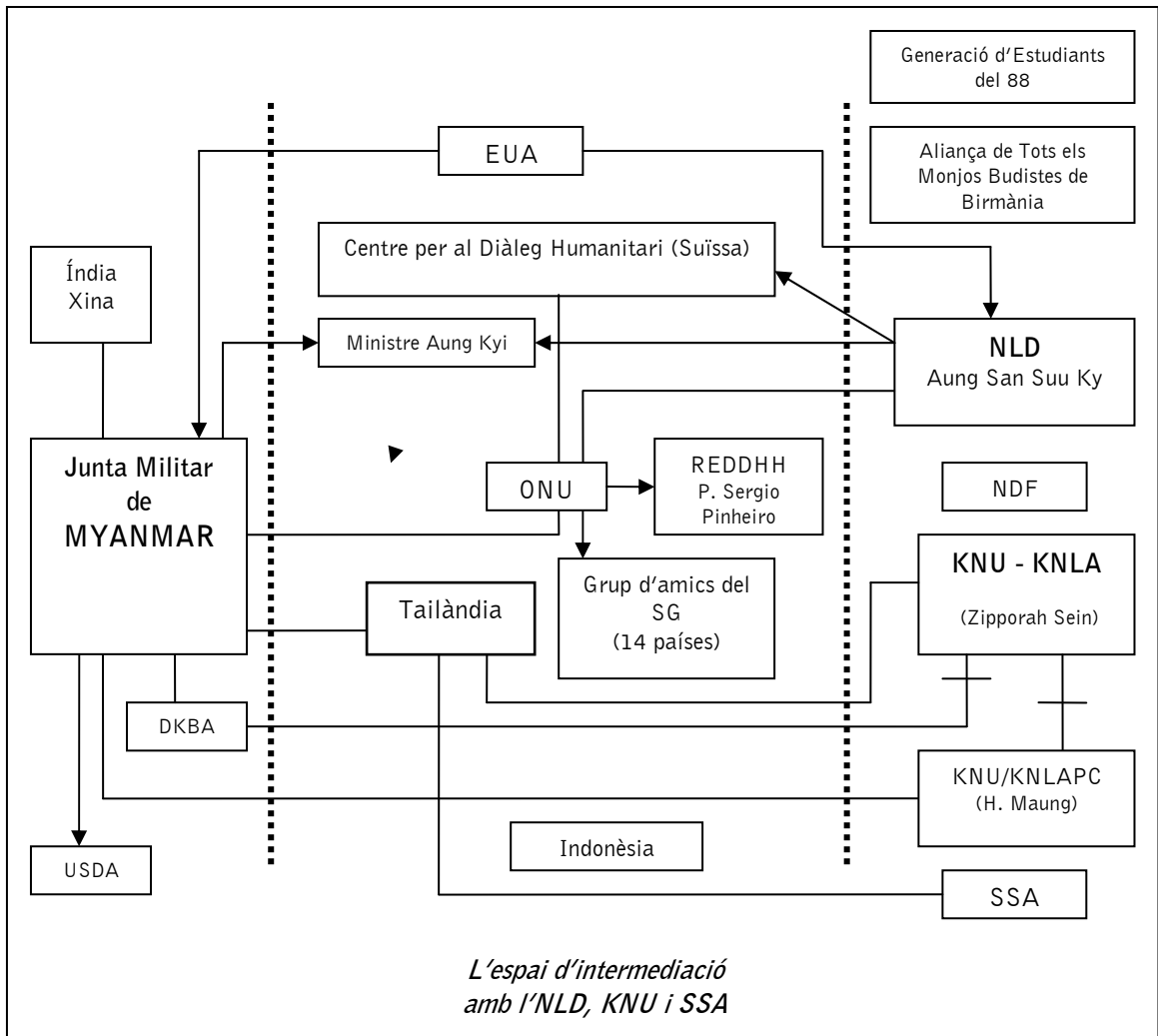
de millorar les relacions amb la Junta Militar si feia passos concrets cap a la democràcia. La segona quinzena de novembre, el Govern nord-americà va assenyalar que esperava que s'iniciés un procés de diàleg entre la Junta Militar i la líder de l'oposició Aung San Suu Kyi, després del qual el partit que encapçala, l'NLD, hagués fet pública una carta que Suu Kyi havia dirigit al líder de la Junta, el general Than Shwe, en què mostrava la disposició a col·laborar amb el Govern per posar fi a les sancions que afecten el país.

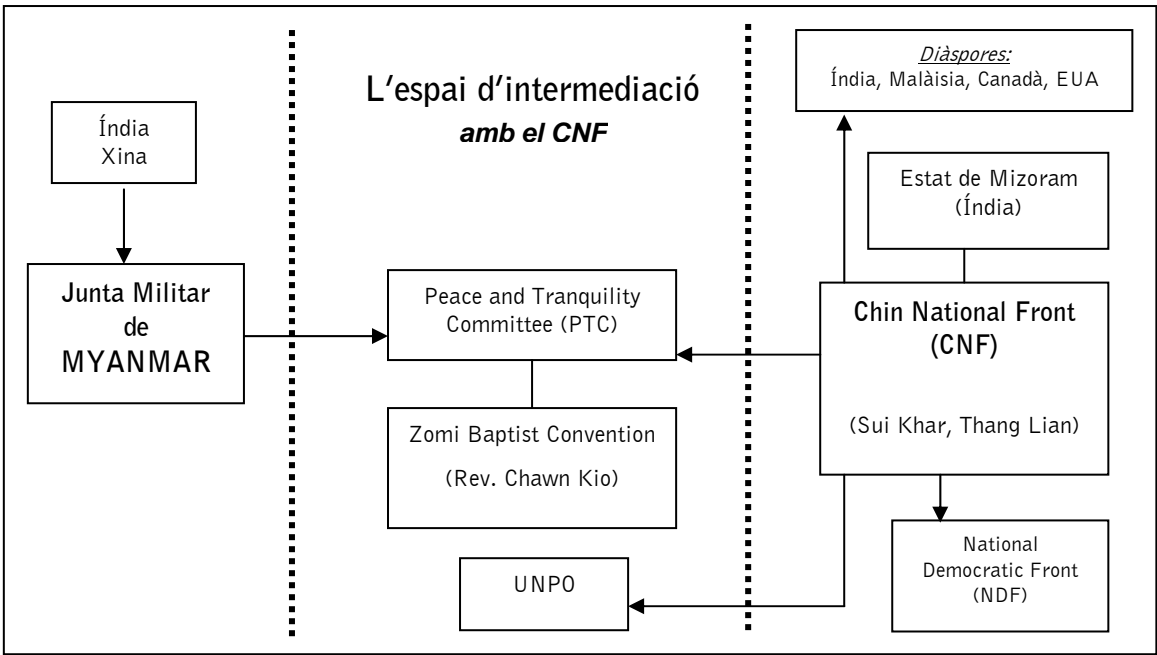
Fets més significatius de l'any

- El grup armat d'oposició UWSP, que manté un acord de l'alto el foc amb el Govern, va proposar la creació d'una regió autònoma especial al territori sota el seu control.
- La facció KNU/KNLA Peace Council, escindida del KNU, va assolir un acord amb la Junta Militar pel qual els integrants d'aquest grup armat exerciran de guàrdies fronterers. També ho va fer una facció del grup karen KNPLF i el grup katxin NDA-K.
- El grup armat d'oposició KNU va accedir a mantenir un encontre amb representants del Govern per discutir la possibilitat d'assolir un acord d'alto el foc.
- La nova administració nord-americana del president Barack Obama es va mostrar partidària de mantenir negociacions directes amb la Junta Militar i diversos funcionaris d'alt nivell van mantenir reunions amb les autoritats birmanes.

Webs d'interès

- Alternative ASEAN Network on Burma (www.altsean.org)
- Burma Issues (www.burmaissues.org)
- Burmanet News (www.burmanet.org/news)
- Centre per al Diàleg Humanitari (www.dhcentre.org)
- CNF (www.chinland.org)
- Govern (www.myanmar.com)
- Irrawaddy (www.irradaddy.org)
- Mizoran News (www.zoram.com)
- The Burma Project (www.soros.org/initiatives/bpsai)
- UNPO (www.unpo.org)
- Women's League of Burma (www.womwnforburma.org)
- Zomi Reunification Organisation (www.zogam.org)
- Zoram (zoram.org)

TAILÀNDIA (sud)

Context del conflicte

La insurgència del sud de Tailàndia està centrada a les regions de Pattani, Narathiwat i Yala. La regió de Pattani (o Patani en malai), limítrof amb Malàisia, està poblada per musulmans (l'islam va arribar a la regió el segle XV), mentre que a la resta de Tailàndia hi predomina la població budista. Des del segle XVI, el Regne de Siam va exercir la sobirania d'aquesta regió, fins que el 1909 l'administració colonial britànica a Malàisia va fer que el Rei de Siam cedís la sobirania del seu territori al Regne Unit, amb l'excepció de Pattani, que va continuar sota domini siamès. Durant el segle XX es va produir una progressiva tailandització de la regió, tot i que ha conservat la seva religió diferenciada (l'islam) i la seva pròpia llengua (el yawi). L'any 1939, Siam va canviar el nom pel de Tailàndia. La regió de Pattani és de les més pobres del país. Tot i que un mínim del 80 % de la població és musulmana, el 90 % dels càrrecs administratius públics, entre els quals hi ha la policia i l'exèrcit, estan en mans de persones budistes.

<p>Població: Tailàndia (64 milions), sud (2 milions) Superfície: Tailàndia (513.000 km²); sud (11.000 km²) IDH Tailàndia: 87 (sobre 182) PIB Tailàndia: 217.200 milions \$ Renda per habitant Tailàndia: 3.400 \$ Morts pel conflicte: 4.000 des del 2001 Actors armats: PULO, PULA, New Pulo, BRN, BNPP, Bersatu, GMIP Facilitacions: Malàisia, Perdama Leadership Foundation, Indonèsia</p>

El 1968 es va fundar la **Patan United Liberation Organization (PULO)** per part de Tengku Bira Kotanila, exiliat a Síria, que també ha estat liderada per K. Abdul Rahman, amb un braç armat anomenat **PULA**, que té com a objectiu assolir la independència de la regió de Pattani, donant continuïtat a les lluites dels antics sultanats malais colonitzats per Siam (l'actual Tailàndia). La PULO té la seva oficina exterior a Suècia, i va tenir una gran activitat guerrillera entre 1976 i 1981, entrant després en un llarg període de declivi a causa de la repressió militar, les amnisties concedides pel Govern tailandès i les dificultats que va posar Malàisia perquè la rereguarda del PULA actués al seu territori. El 1989, la PULO i tres organitzacions més (el **Barisan Revolusi Nasional (BRN)**, fundat el 1960; el **Barisan Nasional Pembebasan Patani (BNPP)** i el **Mujahadeen Pattani (GMIP)**, fundat el 1986), es van integrar en una organització paraigua anomenada **Bersatu** o Consell del Poble Musulmà de Pattani. El 1995, la PULO va patir una dissidència i es va formar la **New PULO**, que es va integrar igualment a Bersatu. El 2001 va tenir lloc un rebrot de les activitats d'aquests grups separatistes i es van produir diverses massacres els anys següents, especialment el 2004, amb el resultat d'uns 3.000 morts des d'aleshores.

Antecedents del procés de pau

Els intents de negociar amb els grups insurgents del sud del país s'han vist dificultats en moltes ocasions per l'anonimat de molts dels seus líders. L'any 2004, però, el Govern es va posar en contacte amb **Wan A. Kadir Che Man**, un dels líders de Bersatu, exiliat a Malàisia i que s'havia manifestat favorable a negociar amb el Govern alguna mena d'autonomia per a la regió; no obstant això, l'intent no va tenir gaire èxit a causa de la incapacitat de Wan A. Kadir de frenar la violència existent. Posteriorment, diversos líders de Bersatu, com el portaveu **K. Makhota**, van manifestar el seu interès per dur a terme un procés de negociació similar al que s'estava duent a terme a Indonèsia (Aceh) i a les Filipines (Mindanao), per aconseguir una autonomia o un estatus de "regió administrativa especial", com el que té l'illa de Phuket, situada igualment al sud de Tailàndia.

A principis de 2005, el Govern tailandès va crear la **Comissió Nacional de Reconciliació (NRC)**, dirigida inicialment per l'exprimer ministre Anand Panyarachun, l'objectiu de la qual era

aconseguir la pacificació del sud del país. A mitjan any, **la NRC va presentar un informe** en el qual recomanava, entre d'altres coses, introduir la llei islàmica a la regió, acceptar que el yawi fos una llengua de treball a la zona, establir una força de pau desarmada i fundar un Centre d'Estratègia Administrativa per a la Pacificació de les províncies del sud. A mitjan setembre, no obstant això, una facció de l'exèrcit tailandès va perpetrar un **cop d'estat** que va derrocar el primer ministre Thaksin Shinawatra mentre aquest es trobava a Nova York. Els colpistes es van agrupar en l'autoproclamat Consell per a la Reforma Política i van ser legitimats pel Rei, Bhumibol Adulyadej. El cop, no violent, estava motivat segons els seus autors per la necessitat de posar fi al clima de corrupció governamental i a la divisió social que s'estava creant entre els tailandesos. L'objectiu del comandant en cap de les forces armades, Sonthi Boonyarataglin, era establir converses amb els líders rebels separatistes del sud del país. El mes d'octubre, Boonyarataglin va confirmar que representants de diversos grups armats d'oposició que operaven al sud, inclosos el BRN i Bersatu, s'havien posat en contacte amb les forces armades amb la intenció d'entaular converses, a la qual cosa va accedir. També va subratllar que es tractaria de converses, no d'una negociació, i alhora va admetre la necessitat d'un diàleg polític per acabar amb el conflicte. Aquestes declaracions van arribar després que el **primer ministre designat pels militars colpistes, Surayud Chulanont, hagués establert com una de les seves màximes prioritats la resolució del conflicte al sud del país i hagués demanat perdó pels excessos comesos per l'Estat.** Tant l'actual primer ministre com les forces armades i l'NRC havien manifestat públicament, abans del cop, la seva preferència per una solució negociada, en clara oposició a la postura del depositat primer ministre Thaksin Shinawatra, que havia optat per una estratègia policial que va provocar una escalada de la violència. Les forces armades colpistes, en canvi, a través del seu Centre de Seguretat ja haurien emès un "senyal" de treva el 16 de setembre anterior, en celebrar un seminari sobre la pau a la mesquita central de Yala (sud). Així mateix, el nou Govern va expressar la intenció de restituir els polítics que van aconseguir l'estabilitat de la regió abans de l'arribada de T. Shinawatra i **va reinstaurar el Centre Administratiu de les Províncies de la Frontera Sud (SBPAC, per les seves sigles en anglès), un organisme civil dissolt per l'anterior Govern.** Un dels grups d'oposició més importants, la PULO, va acollir de bon grat els canvis recents.

En aquest nou context, i a causa de la seva gran influència sobre la població de Pattani, **Malàisia va proposar fer de mitjancera en el conflicte,** i en els termes que definís Tailàndia. El mes d'octubre va llançar diversos missatges en aquest sentit, encara que diferents analistes van assenyalar que valdria més que unes futures negociacions es fessin en un altre país, com ara Singapur. En tot cas, a mitjan octubre el nou primer ministre tailandès Surayud Chulanont va visitar Malàisia per estudiar la col·laboració que podrien dur a terme els dos països. **Un portaveu de la PULO va assenyalar que les condicions prèvies per obrir una negociació eren que fossin facilitades per un tercer,** que la delegació dels moviments insurgents fos considerada com a oficial per part del Govern tailandès, i que es garantís la immunitat als membres d'aquesta delegació. Mitjans de comunicació tailandesos van indicar també que ja s'havien celebrat diverses reunions informals entre membres del Govern tailandès i els musulmans del sud en algunes ciutats europees. Segons l'agència de notícies malàisia, **aquests grups haurien acordat retirar les seves demandes d'independència a canvi d'amnistia, desenvolupament econòmic per a la regió i el foment de l'ús de la llengua malaia a les escoles.** No obstant això, i malgrat el canvi del clima polític al país, van continuar els assassinats de civils i els enfrontaments entre les forces de seguretat i grups armats d'oposició. Això podria ser a causa de la falta d'autoritat sobre els militants a Tailàndia per part dels dirigents exiliats a Malàisia disposats a negociar, ja que aquests últims pertanyen, en gran part, a una generació anterior. Per això, la Perdana Leadership Foundation (PGPO), presidida per Mahathir Mohamad, va considerar que el retorn a Tailàndia d'aquests dirigents històrics podria ajudar a una distensió de la situació a la regió, tot i que va reconèixer que a causa de la fragmentació dels grups armats d'oposició, el procés de pau hauria de ser esglaonat. El novembre, el Govern va proposar també atorgar un paper més important a la llei islàmica a la regió, i alhora rebutjava qualsevol idea d'independència. Malgrat això, la PULO, que va acceptar de participar en el procés de pau, va criticar en un comunicat la política reconciliadora del Govern i va interpretar els passos fets per aquest últim com a parcials,

i va denunciar que amagaven l'objectiu de "siamització" dels malaisis. La PULO va rebutjar així qualsevol intent d'assimilació d'aquesta mena i expressament va declarar inaplicable el model de procés de pau que es va seguir amb els comunistes a la dècada dels vuitanta.

El Govern va declarar que estava considerant la possibilitat d'introduir determinats elements de la xaria a les tres províncies meridionals de majoria musulmana com a part de la seva estratègia de gestió del conflicte al sud del país. A mitjan abril, el primer ministre, Surayud Chulanont, va declarar públicament la seva **disponibilitat a oferir una amnistia als membres dels grups armats secessionistes que operen al sud del país, i va rebutjar l'ajuda militar oferta pel Govern dels EUA per gestionar el conflicte, en considerar que era una qüestió interna i que el Govern estava capacitat per resoldre-la, tot i que haguessin mort més de 2.600 persones i un nombre molt superior haguessin resultat ferides des de principis de 2004.** El mes d'agost, **el Govern indonesi va declarar haver acceptat la petició del seu homòleg tailandès de col·laborar en la resolució del conflicte que afecta les províncies del sud de majoria malaïomusulmana.** Aquesta petició es va formalitzar durant una visita del primer ministre Surayud Chulanont al president indonesi, Susilo Bambang Yudhoyono, tot i que ja havia estat esbossada feia mesos pel rei de Tailàndia. Indonèsia, que ja hauria iniciat alguns contactes amb líders del sud de Tailàndia, va assenyalar que miraria de col·laborar en una solució del conflicte que respecti la integritat territorial i que podria tenir com a model l'acord de pau de la província d'Aceh, signat l'agost del 2005. Mentre, el Govern tailandès va mantenir **contactes exploratoris amb la insurgència a Ginebra i Estocolm.** En aquesta darrera ciutat hi resideix exiliat el responsable d'afers internacionals de la PULO, Kasturi Mahkota. A mitjan octubre, un informe de l'International Crisis Group (ICG) va destacar que la creixent utilització de **forces paramilitars al sud del país estava debilitant els esforços per fer front a la insurgència armada en aquesta zona.**

Després de la formació d'un nou Govern, a principis de 2008, el ministre d'Interior va declarar que **el Govern es plantejava concedir un cert grau d'autonomia a les províncies meridionals de majoria musulmana, si bé no especificava cap mesura.** El ministre també va declarar que la regió autònoma administrativa de Xinjiang, a la Xina, també de majoria musulmana, podria servir de model. Això no obstant, el nou primer ministre, Samak Sundaravej, va relativitzar les intencions del seu executiu de concedir un cert autogovern a les províncies meridionals. Durant el segon semestre de l'any no es va aconseguir cap avenç significatiu i van augmentar els enfrontaments. A final de juliol, tres presumptes líders de la **Thailand United Southern Underground (TUSU), una organització que agruparia 11 grups armats secessionistes, van anunciar, en diversos canals de televisió, l'inici d'un alto el foc al sud del país, vigent des del 14 de juliol.** Aquestes persones, que van manifestar la seva lleialtat al rei i que van expressar el seu desig d'unitat entre les comunitats musulmana i budista, també van instar altres grups armats a posar fi a la violència. L'antic cap de les forces armades, exministre de Defensa i actual líder d'un dels sis partits que conformen la coalició governamental, Chetta Tanajaro, va declarar que l'anunci de l'alto el foc va estar precedit de diversos mesos de **converses informals amb els líders de la insurrecció.** Aquestes converses, en què no hi haurien participat directament membres del Govern, haurien rebut la **cooperació de Malàisia i de diferents governs europeus, com ara Suïssa.** D'altra banda, un dels principals líders del grup armat d'oposició PULO, un dels més antics, va declarar que la TUSU va ser creat de manera oportunista per dividir el moviment independentista i que les hostilitats armades prosseguirien a les províncies meridionals de Tailàndia. A final de setembre, agències de premsa van filtrar que **el Govern de Tailàndia s'havia reunit a Indonèsia a porta tancada amb cinc representants musulmans del sud del país amb la mediació del vicepresident indonesi Yusuf Kalla.** La reunió va durar dos dies i es va fer al palau presidencial de Bogor, on es va acordar celebrar una altra trobada a principi de novembre. La delegació governamental va estar presidida pel general Khwanchart Klahan, i la musulmana, per líders del Pattani Malay Consultative Congress (PMCC), que serveix de paraigua a diverses organitzacions insurrectes. Entre les demandes dels musulmans hi havia la introducció de la legislació islàmica i la llengua yawi en el sistema educatiu, així com la millora de l'economia local. Això no obstant, el Govern tailandès va assegurar que la reunió va ser una iniciativa privada, tot i que els mitjans de comunicació havien

assegurat que era oficial, però no hi havia l'interès que es fes pública. Malgrat tot, a final d'octubre el president del Parlament indonesi Agung Laksono va expressar, en una delegació tailandesa de visita a Indonèsia, la disposició de Jakarta de facilitar una segona ronda de negociacions entre representants del Govern tailandès i representants de les organitzacions insurrectes que operen al sud del país. Agung Laksono va declarar que el conflicte al sud de Tailàndia era un afer intern, però va posar a disposició de Bangkok l'experiència que té Indonèsia en la gestió de conflictes identitaris. A final de novembre va dimitir el primer ministre Somchai Wongsawat, després que el Tribunal Constitucional ordenés la dissolució dels tres partits de la coalició governamental i inhabilités 37 càrrecs polítics del Partit del Poder del Poble, com ara el mateix Somchai Wongsawat, per frau electoral en les anteriors eleccions del desembre de 2007. El desembre, el Parlament va elegir i el rei va ratificar com a nou primer ministre del país el líder del Partit Demòcrata, Abhisit Vejjajiva, que va obtenir 235 vots a favor i 198 en contra. Abhisit Vejjajiva és el cinquè mandatari que ha tingut el país els dos últims anys.

El procés de pau el 2009

A començaments d'any les forces armades van declarar que la insurgència estava ben organitzada i que estava estructurada en cinc grups, entre els quals destaquen **BRN-Coordinate**, organització paraigua que coordina les diferents activitats insurgents, i **RKK**, el grup de cèl·lules militars més actiu, amb entre 3.000 i 3.5000 membres. **El nou Govern va anunciar la intenció de crear una nova estructura administrativa per fer front als principals problemes al sud del país.** En aquest organisme hi participaran diversos sectors de la societat civil i de diferents sensibilitats polítiques. El viceprimer ministre, Suthep Thaugsuban, coordinarà l'establiment de l'organització, que va ser considerada com una prioritat a l'agenda del nou Executiu. Malgrat això, durant tot el primer trimestre es van produir enfrontaments que van causar nombroses víctimes a la regió. A començaments d'abril, i amb motiu de la cimera d'AGENCEN, els primers ministres de Tailàndia i Malàisia es van reunir per abordar la cooperació en matèria contrasurgent. **El nou mandatari malaisi, Najib Razak, va declarar que mostrava empatia amb l'enfocament del Govern tailandès i es va comprometre a incrementar l'atenció a les accions de la insurgència del sud de Tailàndia.** El Govern va crear el Consell de Ministres sobre el Desenvolupament a la Zona Especial de les Cinc Províncies Meridionals Frontereres, un organisme que té l'objectiu de coordinar i implementar la nova estratègia del Govern per gestionar el conflicte al sud del país. L'estratègia esmentada, segons el Govern, concediria una major preponderància al desenvolupament, als drets humans i al respecte a la idiosincràsia religiosa i cultural de la regió. També s'ha d'assenyalar que a començaments de maig, els ambaixadors de 14 països europeus, junt amb el ministre d'Exteriors de Tailàndia, van visitar el sud del país per conèixer de primera mà la situació política i els esforços del Govern per gestionar el conflicte. El ministre d'Exteriors també va anunciar que en breu es produirien visites semblants d'ambaixadors de països musulmans, d'Amèrica i de l'Àfrica. A més, també va assegurar que aviat representants de Bahrain visitarien la regió per analitzar les possibilitats d'invertir en el sector alimentari. A final de maig, el viceprimer ministre, Suthep Thaugsuban, va declarar que al sud de Tailàndia hi havia entre 4.000 i 5.000 insurgents actius i que la solució al conflicte no passaria exclusivament per la repressió militar i policial, sinó per incrementar el desenvolupament i la qualitat de vida de les províncies meridionals. Des de 2004 fins a maig de 2009 es van registrar més de 8.900 incidents de violència, en què 3.471 persones han mort i 5.470 han resultat ferides. Per la seva banda, el cap de les forces armades va descartar iniciar converses amb els grups armats i alhora va reafirmar **l'enfocament del Govern per gestionar el conflicte que consisteix a promoure el desenvolupament de la regió en termes econòmics, socials, culturals i educatius.** Després d'enfrontaments seriosos els últims mesos, una visita de representants de les Nacions Unides i de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI) per conèixer de primera mà la situació del sud del país va provocar que el Govern negués qualsevol intervenció d'ambdues organitzacions en la resolució del conflicte, tal com havien apuntat alguns mitjans locals. A final d'octubre, el primer ministre tailandès, Abhisit Vejjajiva, va donar suport amb cautela al suggeriment del primer ministre malaisi, Najib Razak, que va proposar la concessió d'una certa autonomia a les províncies del sud de Tailàndia com a part d'una estratègia

per posar fi a l'escalada de la violència a la zona. Mentrestant, van persistir els atemptats i actes de violència. D'altra banda, el vicepresident del grup armat d'oposició PULO, Kasturi Mahkota, es va mostrar favorable a dialogar amb el Govern sobre alguna forma d'autonomia per al sud del país, amb la mediació d'una tercera part (que segons diverses fonts podria ser Malàisia).

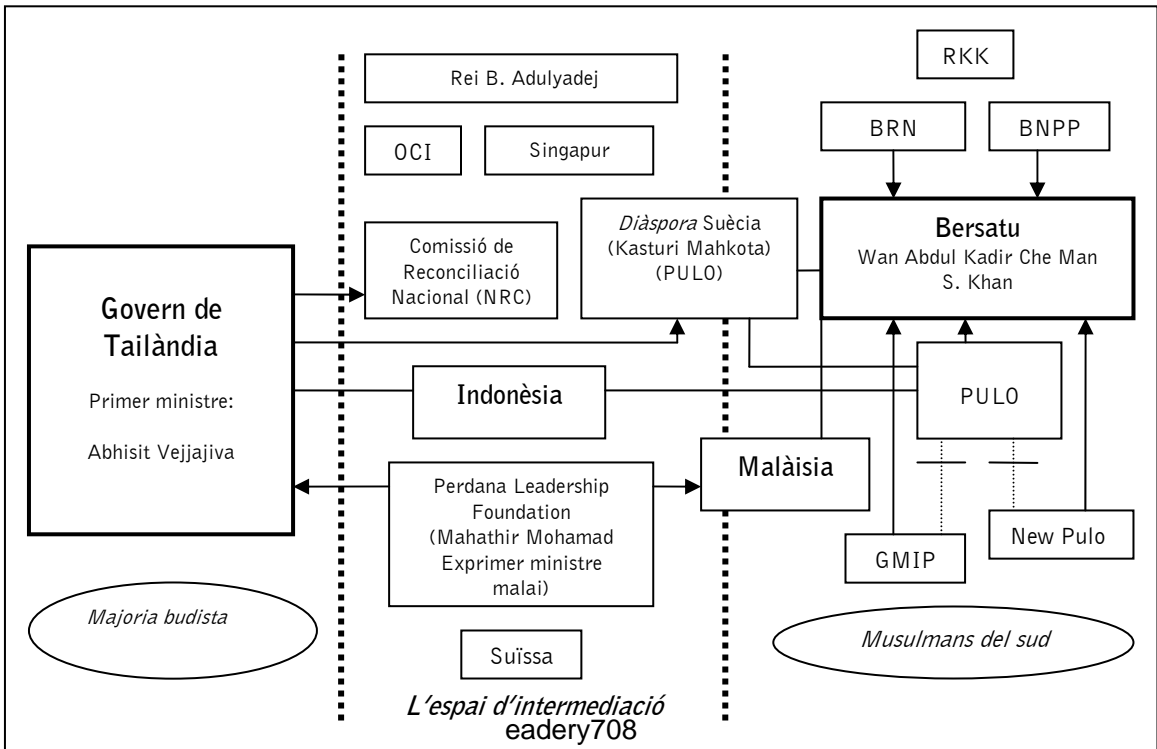
D'altra banda, a començaments de febrer, i després de la visita del ministre d'Exteriors de Tailàndia a Cambodja, ambdós països van acordar resoldre per mitjans pacífics el contenciós territorial, que l'any passat va provocar diversos enfrontaments entre les forces armades d'ambdós països. Les dues parts van declarar que el Comitè Conjunt Fronterer de Cambodja i Tailàndia es va reunir a Tailàndia entre el 2 i el 4 de febrer i que el primer ministre cambodjà, Hun Sen, visitaria el país veí amb motiu de la cimera de l'ASEAN que se celebraria poc després a Tailàndia. Alguns dels punts de l'agenda van ser l'intercanvi de presoners i el desplegament de tropes a la frontera comuna.

Fets més significatius de l'any

- El nou Govern va anunciar la intenció de crear una nova estructura administrativa per fer front als principals problemes al sud del país. L'enfocament del Govern per gestionar el conflicte consisteix a promoure el desenvolupament de la regió en termes econòmics, socials, culturals i educatius.
- Tailàndia a Cambodja va acordar resoldre el contenciós territorial per mitjans pacífics.
- El vicepresident del grup armat d'oposició PULO, Kasturi Mahkota, es va mostrar favorable a dialogar amb el Govern sobre alguna forma d'autonomia per al sud del país, amb la mediació d'una tercera part.

Webs d'interès

- Alernnet (www.alernet.org)
- Asia Times (atimes.com/atimes/Southeast_Asia)
- Human Rights Watch (www.hrw.org)
- International Crisis Group (www.crisisgroup.org)
- National Reconciliation Commission (www.nrc.or.th)
- Pataninews (www.pataninews.net)
- Perdana Leadership Foundation (www.perdana.org.my)
- The Nation (www.nationmultimedia.com)

EUROPA

a) Sud-est d'Europa

XIPRE

Síntesi del conflicte

Colonitzada per diverses cultures al llarg de la història, l'illa de Xipre (9.250 km², no gaires més que la Comunitat Autònoma Basca) va passar a administració britànica el 1878. El 1931 es van iniciar les primeres revoltes en favor

Població: 800.000 habitants
Superfície: 9.250 km ²
IDH: 32 (de 182)
PIB: 15.400 milions de \$
Renda per habitant: 20.841 \$
Facilitacions: ONU, Eslovàquia, Suïssa

de la unió amb Grècia, liderades els anys cinquanta per l'arquebisbe Makarios. La República de Xipre es va convertir en Estat independent el 1960, amb Makarios de president (càrrec que va exercir fins al 1973, tres anys abans de la seva mort), i amb una Constitució que pretenia equilibrar els interessos de les comunitats grecoxipriota i turcoxipriota del país. L'aplicació de la Constitució, però, va viure nombroses dificultats que van conduir a una sèrie de crisis institucionals, especialment a finals de 1963, que van provocar una reunió del Consell de Seguretat davant les queixes de Grècia per les agressions de Turquia. Com a conseqüència, el març del 1964 es va establir la Força de les Nacions Unides per al Manteniment de la Pau a Xipre (UNFICYP), amb 2.400 efectius al començament i 930 en l'actualitat, que té funcions de bons oficis i de creació de mesures de confiança i que des de l'inici va establir línies de cessament del foc de 180 km a través de l'illa, i una zona d'amortiment entre les zones controlades per les forces enfrontades, en què s'han dut a terme reunions entre les dues comunitats, així com reunions mensuals de representants de partits polítics organitzades per l'ambaixada d'Eslovàquia.

El mes de juliol del 1974 es va produir un cop d'Estat de la mà de grecoxipriotes i grecs en favor de la unió amb Grècia, al qual va seguir l'ocupació per part de Turquia del nord de l'illa, que des d'aleshores va quedar dividida en dues comunitats homogènies. L'agost del 1974 va entrar en vigor un alto el foc. Turquia ha mantingut durant gairebé tots aquests anys un contingent de 30.000 soldats a la seva zona ocupada de l'illa. El Regne Unit, d'altra banda, manté a l'illa dues bases militars que són de sobirania britànica. L'any 2004, Xipre (com a illa) va entrar a formar part de la Unió Europea, encara que l'aplicació del cos de lleis comunitàries es va suspendre per al nord de l'illa.

Evolució del procés de pau

Ja fa més de 30 anys que els xipriotes negocien un acord que permeti resoldre la divisió de l'illa, i en gran part de la mà d'iniciatives impulsades per diferents secretaris generals de l'ONU. Entre els anys 1977 i 1979, les dues comunitats van discutir fórmules bicomunals, bizonals i federals, sense que cap d'elles arribés a fructificar. El primer intent va arribar de la mà del secretari general K. Waldheim, que el 1977 va aconseguir que els líders de les dues comunitats d'aquell moment, Makarios i Denktash, firmessin l'**Acord d'Alt Nivell de 1977**, que en aquell moment ja definia que una futura solució del conflicte s'hauria de basar en una federació de dos Estats i de dues comunitats, és a dir, en una **fórmula bizonal i bicomunal**. Makarios va morir al cap de pocs mesos. Aquest acord va ser revisat dos anys després en una trobada directa entre els líders de les dues comunitats, però no es van posar d'acord en alguns aspectes i les negociacions van quedar bloquejades.

La segona etapa de les negociacions va començar el 1984, i després de tres mesos de converses es va arribar més o menys a les mateixes conclusions generals que el 1977. El gener de 1985 es va

produir la segona trobada directa entre els líders de totes dues bandes, tot i que sense resultats perceptibles. L'any següent, el secretari general de l'ONU, Pérez de Cuéllar, va presentar una nova proposta, o "Esborrany d'Acord Marc", que aquesta vegada no va agradar als grecoxipriotes i, com a conseqüència, totes les parts van decidir tornar a l'Acord de 1977 i a la seva revisió de 1979. Vista la manca d'avenços, el secretari general de l'ONU va presentar el 1989 una "cistella d'idees" als líders de les dues comunitats, que va molestar el líder turcoxipriota, perquè va considerar que Pérez de Cuéllar s'excedia en les seves competències.

Els anys noranta es van tornar a discutir plantejaments de federació i confederació, tot i que mai no es va arribar a un acord sobre la proporció amb la qual cada comunitat hauria de participar en les institucions. Aquells anys, van ser molt importants (amb aspectes a favor i d'altres en contra) les negociacions de Xipre per ingressar a la UE. Com a resposta, Turquia i els turcoxipriotes van decidir abolir els controls de passaport i es van complicar les relacions entre les dues comunitats. Davant de l'estancament, el nou secretari general de l'ONU, Boutros-Ghali, va tornar a presentar el 1992 un **pla basat novament en els principis de crear un territori bizonal i bicomunal**, que va irritar una vegada més el líder turcoxipriota Rauf Denktash. Com a conseqüència, Boutros-Ghali va decidir canviar de plantejament i va passar a proposar una estratègia més suau basada en **mesures de confiança**, que incloïen la reducció de tropes, reduir les restriccions perquè la gent es pogués comunicar, etc. Denktash va acceptar moltes d'aquestes mesures, però no pas tot el paquet. Durant 1995 i 1996, les negociacions van quedar completament bloquejades. Amb tot, entre 1994 i 1997 van funcionar diverses iniciatives de construcció de la pau a través de tallers organitzats pel Conflict Resolution Trainer Group, al qual donaven suport la Cyprus Fulbright Foundation i USAID; el 1995 es van formar els primers Grups Bicomunals de dones, que també van fer tallers de resolució de conflictes. El 1998 va néixer la Ciutat Ecopacifista Internacional (IEV), impulsada per dones, que va promoure una extensa xarxa dins i fora de l'illa; l'any 1991 es va crear el Centre per a la Pau de Xipre, i el 2001 un grup ampli de dones va formar una ONG anomenada Hands Across the Divide (HAD), que va crear espais alternatius perquè les dones de les dues comunitats es poguessin expressar i desmitificar les "imatges d'enemic". Entre les seves múltiples accions hi ha la de les "Muntanyes de pau", consistent a recollir milers d'ampolles amb un paper al seu interior amb la paraula "pau", formar una muntanya d'ampolles i després transportar-les al domicili del líder turcoxipriota. Aquestes i altres alternatives, moltes d'elles liderades per dones, van ser decisives perquè uns anys més tard la comunitat turcoxipriota s'adherís massivament al pla federal de les Nacions Unides.

L'any 1997, la UE va acceptar iniciar negociacions amb Xipre per a la seva admissió a la Unió, amb l'esperança que això pogués servir d'incentiu al procés de pau i a la reunificació de l'illa, si bé amb resultats força dolents els primers anys, ja que es retardava la decisió del moment que Turquia es podria integrar també a la UE. El 1998 va tenir lloc una conversa directa entre els presidents de les dues comunitats. L'any següent, Álvaro de Soto va ser nomenat conseller especial de secretari general de l'ONU per a Xipre, i el 2000, Zbigniew Wlosowicz va ser nomenat representant especial del secretari general de l'ONU per a Xipre. El juny de 2000, el primer ministre turc va proposar un divorci amigable "a la txecoslovaca". El novembre i desembre de 2001 es van produir noves converses directes, després de quatre anys d'interrupció, entre els dos presidents, sota els auspicis de l'ONU, i el maig es va produir la visita del secretari general de l'ONU a l'illa. El setembre d'aquell any hi va tornar a haver una reunió dels presidents i tots dos es van trobar amb el secretari general de l'ONU a París, i a Nova York el mes següent, i van decidir crear uns comitès bilaterals *ad hoc* per preparar un acord d'"Estat comú"; Turquia, per la seva banda, es va comprometre a reduir la seva presència militar a l'illa. El novembre, el secretari general de l'ONU va proposar la creació d'un Estat confederal format per dos cantons i un Govern comú, proposta que esdevindria definitivament el **Pla de Pau de l'ONU**, revisat en tres ocasions i amb una darrera versió el mes de febrer del 2003. Grècia, Turquia i el Regne Unit hi figuraven com a garants. El pla va ser rebutjat pel líder turcoxipriota, però va tenir el suport el líder turc Erdogan. El desembre del 2002 es va produir una nova proposta del secretari general de l'ONU, que va ser novament refusada pel líder turcoxipriota, cosa que després va provocar una

gran manifestació de turcoxipriotes per demanar la reunificació i la dimissió del president. El gener del 2003 es va fer una altra massiva manifestació de turcoxipriotes que demanaven la dimissió del president. Després, es van reprendre les converses entre els dos líders. Tots dos van acceptar que l'ONU obrís un concurs públic per elegir himne i bandera.

L'abril de 2003, el líder turcoxipriota va proposar establir **mesures de confiança** per avançar en el procés de pau. El primer ministre grec va visitar l'illa i la part turcoxipriota va aixecar les restriccions a la llibertat de moviments entre les dues parts, que ja podien travessar la "línia verda". El maig, la UNFICYP facilitava el pas de milers de persones, i van seguir les mesures de confiança. El Govern grecoxipriota va aixecar les sancions comercials i va concedir els mateixos drets i beneficis socials als turcoxipriotes. La UE també va concedir ajuda econòmica a la part turcoxipriota.

El gener del 2004, els dos partits turcoxipriotes pro europeus PRT i PD (aquest últim liderat pel fill del president Denktash), van arribar a un acord de Govern col·legiat per treballar per la reunificació de l'illa abans de l'1 de març. Els primers ministres grec i grecoxipriota van refermar el seu compromís de relançar les negociacions sobre la base de la proposta de l'ONU. El primer ministre turc, Erdogan, va mostrar el compromís del seu Govern per resoldre l'estatus de l'illa abans de l'1 de maig. El secretari general de l'ONU va invitar setmanes després els líders de les dues comunitats a reunir-se a Nova York, amb la participació de Grècia, el Regne Unit i Turquia. Després es van reunir a Xipre amb Álvaro de Soto i el cap de la UNFICYP. El mes d'abril, el primer ministre turcoxipriota es va mostrar favorable al pla de l'ONU, però Rússia va vetar el suport de la resta del Consell de Seguretat a una resolució que animava a donar suport al pla de reunificació per no ingerir-se en els afers interns de l'illa. A finals de mes, la part grecoxipriota va rebutjar amb un 76 % dels sufragis el referèndum de reunificació, mentre que el 65 % dels turcoxipriotes hi van votar a favor. Aquest comportament de la comunitat turca va afavorir que la UE els concedís una ajuda de 259 milions d'euros per millorar les seves infraestructures. A mitjan any, el secretari general de l'ONU va considerar que no hi havia cap circumstància per la qual l'ONU hagués de continuar la seva feina de bons oficis a l'illa, tot i que no va descartar que en un futur hi pogués haver una reconciliació definitiva.

El febrer de 2005, es van celebrar eleccions presidencials a la part turca de l'illa, de les quals en va resultar vencedor, M. A. Talat, del Partit Republicà Turc, que es va mostrar partidari de l'ampliació del pla de pau de l'ONU per a la reunificació de l'illa. Cal destacar que Rauf Denktash es va mantenir 28 anys al capdavant de la comunitat turcoxipriota i, per tant, de les negociacions, mentre que en aquest mateix lapse de temps, els grecoxipriotes van canviar quatre vegades de lideratge. El maig de 2005, el secretari general adjunt per a Afers Polítics de l'ONU, K. Prendergast, va visitar l'illa, i el setembre el secretari general de l'ONU va nomenar el danès Michael Moller com el seu representant espacial per a Xipre, la qual cosa activava el paper que havia tingut l'ONU anys abans.

En començar l'any 2006, el **Govern turc va remetre al secretari general de l'ONU un pla d'acció per resoldre la situació de l'illa**, cosa que facilitaria l'adhesió de Turquia a la UE. El pla constava d'onze punts i preveia reunions entre representats grecs, turcs i de les dues comunitats de l'illa, a més de considerar l'obertura dels ports i aeroports turcs a les naus i aeronaus de Xipre. **Els grecoxipriotes, però, van rebutjar de ple aquesta proposta**, perquè en la seva opinió no contribuïa a crear les condicions per reprendre les negociacions i més aviat buscava consolidar els interessos turcs a Xipre. A començaments del 2006 es va reunir per primera vegada un grup intercomunitari d'arqueòlegs i antropòlegs del Comitè sobre les Persones Desaparegudes a Xipre. El febrer, el president de Xipre, T. Papadopoulos, es va reunir a París amb el secretari general de l'ONU i ambdós van coincidir en el reinici de les negociacions, en el marc de la tasca del secretari general, encara que **K. Annan va manifestar posteriorment que no acceptaria mediar en el conflicte fins que no hi hagués més progressos**. Però el juliol, i després d'haver mantingut una reunió afavorida pel secretari general adjunt per a Afers Polítics de l'ONU Ibrahim Gambari, els líders grecoxipriota i turcoxipriota van acordar iniciar un procés de negociacions tècniques sobre

qüestions que afectaven la vida quotidiana dels ciutadans de totes dues comunitats i, simultàniament, abordar qüestions substantives amb la finalitat d'arribar a un acord integral per al futur de l'illa. També van acordar una llista de principis, entre els quals hi havia el compromís d'aconseguir la unificació de Xipre basada en una federació bizonal i bicomunal, així com l'equitat política, tal com recomanaven les resolucions del Consell de Seguretat de l'ONU.

La segona quinzena de novembre del 2006, les Nacions Unides va proposar als líders de les comunitats turcoxipriota i grecoxipriota una sèrie de mesures pràctiques a fi de reprendre les converses formals sobre la reunificació de l'illa abans del març del 2007. En una carta enviada a ambdues comunitats pel subsecretari general d'Afers Polítics, Ibrahim Gambari, es recomanaven mesures per accelerar la implementació del pacte assolit el juliol per T. Papadopoulos i M. A. Talat, líders grec i turcoxipriota respectivament, però no ha servit per res fins ara. El mes de gener les autoritats turcoxipriotes de l'illa van enderrocar una polèmica passarel·la a Nicòsia, la capital dividida de l'illa, construïda l'any 2005 i criticada per la comunitat grecoxipriota en considerar que afavoria les patrulles turcoxipriotes i que envaïa la zona de seguretat controlada per les Nacions Unides. En el lloc de l'antiga passarel·la es pretén obrir un pas que comuniqui les dues comunitats, que se sumaria als altres cinc ja existents a l'illa des del 2003. A mitjan febrer i per primera vegada des de 1974, els màxims líders religiosos de les dues parts de l'illa, l'arquebisbe grecoxipriota, Chrysostomos II, i el líder turcoxipriota A. Younler es van reunir en el marc d'una trobada presidida pel president de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa, R. van der Linden, de visita a l'illa per promoure el diàleg entre les dues comunitats, i que va mostrar la seva preocupació pel ritme lent d'implementació de l'acord assolit el juliol del 2006, promogut per les Nacions Unides. El març, el Govern grecoxipriota va demolir el mur del carrer Ledra del centre històric de la capital. El segon trimestre, el líder turcoxipriota, M. Ali Talat, va plantejar en una carta al secretari general de l'ONU Ban Ki-moon, la tornada a les negociacions per arribar a una solució al conflicte de l'illa sobre la base del Pla Annan de 2004, i es desvinculava de l'acord firmat per ambdues parts el 8 de juliol entre les dues parts de l'illa (l'anomenat Acord Gambari, en al·lusió al secretari general adjunt de l'ONU, I. Gambari) que considerava la creació de grups de treball i comissions paral·leles per tractar qüestions que afecten la vida diària de la població així com aspectes polítics més importants. Com a reacció a l'anunci turcoxipriota, el Consell Nacional grecoxipriota va aprovar unànimement donar suport a l'Acord Gambari com a única via per resoldre el contenciós de l'illa. A mitjan octubre de 2007, el president grecoxipriota, Tassos Papadopoulos, va presentar a l'ONU una nova proposta de vuit punts destinada a accelerar la implementació dels acords de juliol de 2006, que inclouria la participació substantiva de la societat civil amb la finalitat que el procés fos més proper a la població i controlat de manera democràtica, així com mesures de caràcter militar i no militar per augmentar la confiança entre les dues comunitats. La notícia de la proposta de Papadopoulos va arribar la vespra de la trobada de Ban Ki-moon amb el líder turcoxipriota Mehmet Ali Talat.

El candidat vencedor en la segona ronda de les eleccions presidencials, Demetris Christofias, va anunciar a principis de 2008 la seva intenció de reunir-se al més aviat possible amb el seu homòleg turcoxipriota per tractar el tema de la resolució del conflicte de l'illa, i va fer una crida d'amistat a la meitat nord de l'illa per demanar-los que treballessin junts per la causa comuna de la pau. Els líders polítics de les dues comunitats de l'illa van acordar, en la trobada del 21 de març, reprendre les negociacions per buscar una solució definitiva al conflicte. El líder turcoxipriota Mehmet Ali Talat i el seu homòleg grecoxipriota es van comprometre a establir grups de treball i comitès tècnics de les dues comunitats perquè comencessin a preparar una agenda per reprendre les negociacions sobre la reunificació. Com a gest simbòlic positiu, el líder de la comunitat turcoxipriota Mehmet Ali Talat va travessar a la part grecoxipriota de Nicòsia pel pas del carrer Ledra en un gest dirigit a promoure la reconciliació de l'illa i considerat sense precedents per alguns analistes. Durant el passeig, que no havia estat anunciat, Ali Talat va comprar música grega i va llançar un missatge d'amistat. Tot i això, a principi del mes de maig i per primera vegada des de la seva arribada a la presidència del país dos mesos abans, el president grecoxipriota Demetris Christofias va expressar dubtes seriosos sobre la represa de les

negociacions per resoldre el conflicte. Christofias va criticar el seu homòleg turcoxipriota per haver-se'n fet ressò i acostar-se a la posició del Consell Nacional de Seguretat turc, el qual, en un comunicat recent, havia defensat que la unificació de l'illa havia de passar primer per la creació de dos estats separats, els quals, més tard, es podrien unir com a estats fundadors en igualtat de condicions, la qual cosa, segons Christofias, implicaria l'abolició de la República de Xipre, reconeguda internacionalment.

A final del mes de juny, els líders de les comunitats grecoxipriota i turcoxipriota, Dimitris Christofias i Mehmet Ali Talat, respectivament, van mostrar **acord en principi amb la sobirania única, la ciutadania comuna i personalitat internacional per a la futura federació** que resoldria la prolongada divisió de l'illa i que estaria formada per dos estats constituents, el grecoxipriota i el turcoxipriota. També van afirmar que, independentment de la resolució final, volien continuar obrint més punts de pas entre les dues comunitats, amb una atenció especial a la ciutat de Limnitis, i el líder de la comunitat grecoxipriota va assegurar la disposició del seu Govern a la desmilitarització del casc antic emmurallat de Nicòsia. A principi de juliol, el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, es va reunir per separat amb els líders de totes dues comunitats per donar suport al *momentum* del procés de negociació i va anunciar la seva intenció de nomenar **nou assessor especial de l'illa l'exprimer ministre australià Alexander Downer**. Després d'una altra reunió dels dos líders, es va acordar que la solució que es triés en el **procés de negociacions seria posteriorment sotmesa a referèndum de manera separada i simultània davant de totes dues comunitats**. El president grecoxipriota, Demetris Christofias, de visita a Xipre, va afirmar que la solució proposada per al conflicte sobre la base d'una federació bizonal i bicomunal durà a un únic estat, federal, de sobirania única, així com d'identitat internacional i nacionalitat única. Segons Christofias s'evolucionarà des de la República de Xipre cap a una federació, fet que, en la seva opinió, Turquia i els líders turcoxipriotes no comparteixen. Christofias va assenyalar que la solució no consistiria en què dos estats iniciessin una nova relació, sinó que únicament després d'haver arribat a un acord i firmat una solució entre les dues comunitats podrien emergir dos estats, que serien parts constituents de la federació. El mes de desembre es van celebrar dues noves rondes del procés negociador encapçalat pels líders de les dues comunitats de l'illa sota els auspicis de l'ONU. L'agenda de les trobades va continuar centrada en el primer capítol, el de la governabilitat i el repartiment de poder. Dins d'aquest apartat, els dos líders van abordar, en la trobada del 2 de desembre, aspectes relatius a l'administració pública, mentre que en la del 16 de desembre es van centrar en les relacions exteriors i els poders del Govern federal. Paral·lelament a les trobades d'alt nivell, es van continuar celebrant les reunions dels equips tècnics de totes dues parts.

El procés de pau el 2009

Després de la reunió del 5 de gener, el representant especial del secretari general de l'ONU per a Xipre, Tayé-Brook Zerihoun, va afirmar que els líders de les dues comunitats havien assolit **ple acord sobre l'harmonització i cooperació entre el Govern Federal i els estats constituents**, i que eren a prop de l'acord total sobre la jerarquia de normes. D'altra banda, els dos líders van acordar l'establiment d'un consell assessor sobre la preservació, protecció física i restauració del patrimoni cultural inamovible de Xipre. A mitjan febrer, els líders de les dues comunitats van mantenir dues reunions setmanals noves sobre la qüestió de la propietat, un dels temes més espinosos del procés de negociacions; segons Zerihoun, el pròxim pas seria decidir si aquest tema pot continuar abordant-se en altres espais, amb la qual cosa les reunions bilaterals passarien al tema següent d'agenda, el de qüestions vinculades a la UE. Per la seva banda, el Comitè d'Exteriors del Parlament Europeu va instar Turquia que retirés les tropes del nord de Xipre a fi de contribuir a un clima propici a la resolució del conflicte de l'illa. També s'ha d'assenyalar que, a mitjan març, grups d'empresaris grecoxipriotes i turcoxipriotes, així com de Turquia i Grècia, van instar en una declaració conjunta les parts que arribessin un acord de pau a final de 2009. Mentrestant, van continuar les negociacions entre els líders de les dues comunitats de l'illa. En la reunió del 5 de març, **les parts van concloure el diàleg entorn de les qüestions sobre la propietat**, assumpte que van transferir ara als seus representants perquè es continuï abordant, atesa la

complexitat i dificultat d'acord. A mitjan abril, l'assessor especial del secretari general de l'ONU per a Xipre, Alexander Downer, va afirmar que els líders de les dues comunitats estaven aconseguint progressos reals en el procés de negociacions després de mesos de discussions difícils. Segons Downer, havia recordat i escrit més que en qualsevol altra de les negociacions de pau des de 1974. D'altra banda, segons el diari **Polítics**, l'objectiu de les Nacions Unides seria concloure les negociacions sobre la resolució del conflicte a final de 2009 i celebrar referèndums paral·lels el gener de 2010. La segona quinzena d'abril, l'elecció d'un nou Govern, de tall conservador i nacionalista, en les eleccions anticipades del 19 abril del terç turcoxipriota de l'illa, va generar temors en l'àmbit polític grecoxipriota per les possibilitats d'un enduriment del procés negociador. El partit guanyador, Partit de la Unitat Nacional (UBP), que va obtenir 26 dels 50 escons parlamentaris, va anunciar que no estava en contra de la idea d'una solució federal, però que definia el federalisme d'una altra manera. En aquest sentit, **l'UBP va defensar el reconeixement de l'existència de dos estats i va assenyalar que donarien suport a una solució que es basés en la idea de l'existència de dos pobles, dos estats i dues democràcies.** El cap de la missió UNFICYP, Taye-Brook Zerihoun, va manifestar que no anticipava problemes en el procés negociador després de la victòria de l'UBP. D'altra banda, el primer ministre turc, Recep Tayyip Erdogan, va afirmar que esperava suport al procés de pau per part del nou partit governant al nord de Xipre. Per la seva part, els líders de les dues comunitats de l'illa, el president grecoxipriota, Demetris Christofias, i el president turcoxipriota, Mehmet Ali Talat, van reafirmar el compromís amb el procés de negociacions en marxa, per la qual cosa es van reunir de nou en el marc de les rondes de contactes directes facilitats per l'ONU. Al seu torn, el president turc, Abdullah Gül, va afirmar que Turquia donava suport fermament a les converses actuals per la reunificació. A final de maig, el nou primer ministre turcoxipriota, Derviş Eroğlu, va prendre possessió del càrrec i va fer una crida a la comunitat turcoxipriota a la unitat i a la integritat territorial. El juny, l'enviat especial del secretari general de l'ONU a Xipre, va negar que l'ONU estigués preparant un pla o model de solució a imposar a l'illa. Segons Downer, la solució passava perquè els líders locals negociessin un acord, no per l'elaboració d'un model per part de l'ONU. A mitjan juny, el líder turcoxipriota va instar a accelerar les converses per resoldre el conflicte de l'illa i va criticar que la part grecoxipriota no acceptés un calendari sobre les negociacions. No obstant això, Talat es va mostrar optimista sobre el procés. D'altra banda, els líders de les dues comunitats van continuar amb les rondes d'encontres directes. En l'última reunió, la 33a, els dos van abordar qüestions territorials així com la possibilitat d'obertura del punt d'encreuament de Limnitis.

A mitjan agost, el president grecoxipriota i el líder turcoxipriota van concloure la primera fase de les negociacions directes per resoldre el conflicte de l'illa. Aquesta primera fase va incloure **40** **encontres**, valorats de manera positiva per les dues parts així com per les Nacions Unides, facilitadora del procés. Les converses directes, que van començar el 3 de setembre de 2008, van incloure discussions sobre sis capítols: **governabilitat i repartiment de poder, qüestions vinculades a la UE, seguretat i garanties, territori, propietat i assumptes econòmics, i redactat dels assumptes acordats i en disputa.** La segona fase es va iniciar el setembre amb assumptes de governabilitat, i després es van abordar temes com la propietat. En general, en la segona fase es reprendran aspectes sobre els quals hi ha hagut desacord. El líder turcoxipriota va assenyalar que la qüestió de la propietat seria el tema més difícil i dur de la segona fase negociadora. D'altra banda, Talat va reiterar que no acceptarien una estructura final que no inclogués Turquia com a garant. Segons Christofias, l'essència del problema de Xipre era el repartiment de poder i la governabilitat. Va plantejar també que si la part turcoxipriota volia assolir una solució el desembre, Turquia hauria de modificar la seva posició, posar fi a la presència al nord de l'illa i acabar amb la política de promoció d'assentaments. D'altra banda va mostrar el compromís amb una solució bizonal i bicomunal per a l'illa. A començaments de setembre, la part grecoxipriota en les negociacions de pau va decidir posposar l'inici de la segona ronda de converses directes entre els líders d'ambdues comunitats. Durant l'anunci de la decisió, el comissionat presidencial George Iacovou va fer referència als problemes que van afrontar un grup d'uns 500 pelegrins grecoxipriotes de volien creuar a la part turcoxipriota de l'illa i que, en veure denegada l'entrada a diverses persones, van decidir no entrar-hi en senyal de protesta. **A mitjan setembre, el**

president grecoxipriota, Dimitris Christofias, i el líder turcoxipriota, Mehmet Ali Talat, no obstant això, van iniciar la segona fase de les converses directes per resoldre el conflicte de l'illa, amb una nova reunió sota mediació de l'ONU. Segons l'assessor especial sobre Xipre del secretari general de l'ONU, les parts van discutir qüestions referents a l'elecció del president i vicepresident de la futura república unificada. Per a això, les dues delegacions van plantejar noves propostes per esquivar les diferències. Per a final d'octubre s'esperava que hi hagués un acord sobre repartiment de poder. Prèviament a la reunió, Christofias havia manifestat durant un acte acadèmic en un viatge oficial a Itàlia que per facilitar el camí cap a una solució al conflicte es requeririen tres condicions: un canvi de posició de Turquia que permeti al règim turcoxipriota negociar sobre les bases ja acordades; la presentació de propostes i posicions per part de la delegació turcoxipriota que serveixin per a una solució basada en un estat federal i no en una confederació; i pressió de la comunitat internacional sobre Turquia. D'altra banda, Christofias també va afirmar que malgrat que el procés de pau es troba sota el paraigua de l'ONU, també la UE ha d'exercir un paper important. Després del seu encontre, Christofias i Talat van assistir junts a una recepció per a artistes grecoxipriotes i turcoxipriotes les obres dels quals decoren la seu de l'ONU a Nicòsia, incloent-hi la sala en la qual els dos líders es reunien. L'organització internacional The Elders, que agrupa exmandataris i altres personalitats internacionals, va donar suport al procés de resolució del conflicte mitjançant una gira regional després de mantenir reunions separatament amb els líders de les dues comunitats de l'illa. L'entitat, que inclou membres com Desmond Tutu o Jimmy Carter, va afirmar que els líders grecoxipriotes i turcoxipriotes tenien la determinació i valentia de reunificar l'illa.

The Elders

The Elders és un grup independent de líders reconeguts mundials que treballen al costat de Nelson Mandela, de manera individual, i que ofereixen la influència col·lectiva i l'experiència per donar suport a processos de pau, ajudar causes humanitàries i promoure aspectes essencials per a la humanitat. La iniciativa va sorgir el 2007 després d'una conversa entre l'empresari Richard Branson i el músic Peter Gabriel. El grup, format actualment per Martti Ahtisaari, Kofi Annan, Ela Braht, Lakhdar Brahimi, Gro Brundtland, Fernando H. Cardoso, Jimmy Carter, Graça Machel, Mary Robinson i Desmond Tutu, així com Aung San Suu Kyi i Nelson Mandela com a membres honoraris, ha dut a terme tasques de facilitació a Israel i Palestina, Xipre, Zimbabwe, Myanmar i el Sudan sobre la igualtat de les dones i altres drets humans. L'equip de treball està coordinat per Mabel van Oranje. Recentment el grup va decidir intensificar el ritme de les reunions.

Web: www.theelders.org

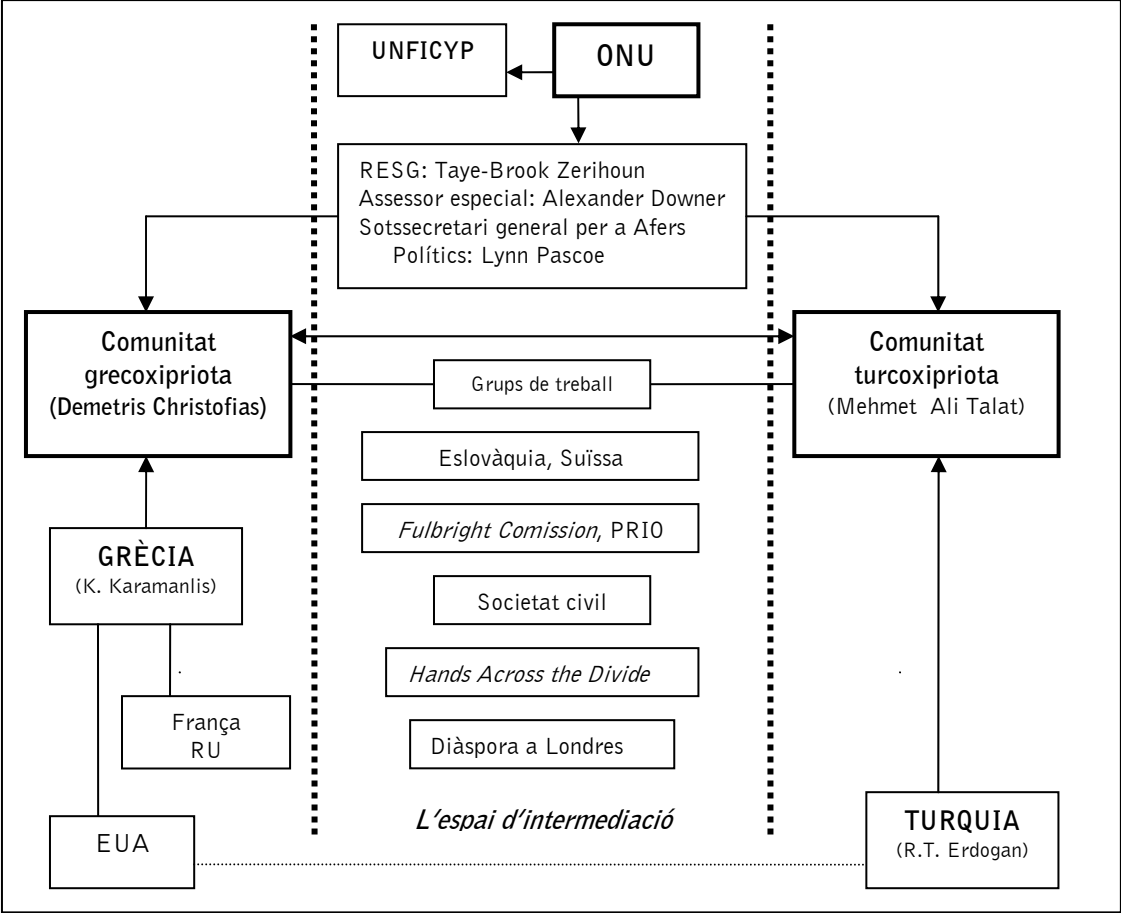
A mitjan octubre, els governs grecoxipriota i turcoxipriota van cancel·lar aquest any els respectius exercicis militars anuals a fi de facilitar un clima de confiança i evitar tensions en el context del procés de negociacions. Per la seva part, el president de la Comissió Europea, Jose Manuel Barroso, va nomenar un enviat especial per supervisar les converses sobre la reunificació de Xipre. El diplomàtic austríac Leopold Maurer oferirà assistència a l'ONU en el procés. A final d'octubre, l'assessor especial del secretari general de l'ONU va qualificar d'útils i obertes les reunions de les últimes dues setmanes entre el president grecoxipriota i el líder turcoxipriota. S'hi van abordar qüestions de drets de propietat, relacions exteriors i forma i competències del Govern federal, en el marc de la segona ronda de converses directes entre ambdós líders per solucionar el conflicte de l'illa. La segona quinzena de novembre, Grècia i el Govern grecoxipriota van rebutjar la proposta de Turquia d'organitzar negociacions multilaterals que incloguin les dues comunitats de Xipre, a Grècia, Turquia i el Regne Unit, i van afirmar que les actuals negociacions sota mediació de l'ONU eren l'únic espai amb legitimitat per assolir un acord.

Fets més significatius de l'any

- Els líders de les dues comunitats havien assolit ple acord sobre l'harmonització i

- cooperació entre el Govern Federal i els estats constituents. Les parts també van concloure un diàleg entorn de les qüestions sobre la propietat.
- El president grecoxipriota, Dimitris Christofias, i el líder turcoxipriota, Mehmet Ali Talat, van iniciar la segona fase de les converses directes per resoldre el conflicte de l'illa, amb una nova reunió sota mediació de l'ONU. Segons l'assessor especial sobre Xipre del secretari general de l'ONU, Alexander Downer, les parts van discutir qüestions referents a l'elecció del president i vicepresident de la futura república unificada.
 - Els governs grecoxipriota i turcoxipriota van cancel·lar aquest any els respectius exercicis militars anuals a fi de facilitar un clima de confiança.

- Webs d'interès**
- Consell de Seguretat de l'ONU (www.un.org)
 - Pla de Pau de l'ONU (www.cyprus-un-plan.org)
 - UNFICYP (www.un.org/Depts/dpko/missions/unficyyp)
 - www.cyprus-conflict.net

nex0

KOSOVO

Síntesi del conflicte

Antiga possessió otomana entre els segles XIV i principis del XX, Kosovo va ser conquerida l'any 1913 pels serbis, que consideren aquest territori com el bressol de la nació sèrbia. Durant alguns anys van colonitzar la regió, mentre que l'elit kosovar va emigrar cap a Turquia. El 1945, Tito va fundar la República Popular Federativa de Iugoslàvia, formada per sis repúbliques, entre elles Sèrbia, que alhora tenia dues províncies autònomes, una d'elles Kosovo (o Kosova en albanès), poblada majoritàriament per albanesos de religió musulmana. Dues tercers parts de la població albanesa que viu a l'antiga Iugoslàvia resideixen a Kosovo, un petit territori de 10.900 km², amb uns índexs d'atur elevats i un notable retard econòmic comparat amb la resta de l'antiga Iugoslàvia. Entre 1948 i 1966 es va produir una política repressiva sistemàtica sobre la població autòctona fins que, el 1968, Tito va permetre la creació d'una universitat autònoma en llengua albanesa a Prístina, la capital kosovar, mesura a la qual van seguir d'altres decisions que ampliaven els drets de la població albanesa. L'any 1981 es van produir greus enfrontaments entre les comunitats albanesa i sèrbia com a avantsala del greu conflicte que es produiria anys més tard. El 1990, com a reacció a l'ascens nacionalista a diverses repúbliques iugoslaves, Sèrbia va abolir l'estatus d'autonomia de Kosovo, va dissoldre el Parlament i el Govern albanès, i va iniciar un procés de repressió en aquesta regió que va encoratjar el distanciament de diverses repúbliques respecte de Sèrbia i va donar pas a una sèrie de conflictes armats a partir del 1991, primer amb Eslovènia i després amb Croàcia i Bòsnia, que van culminar amb l'Acord de Dayton, el novembre del 1995, després de nombroses resolucions del Consell de Seguretat de l'ONU i de la intervenció militar de l'OTAN.

Població: 2 milions
Superfície: 10.900 km ²
IDH: +/- 70
PIB Sèrbia: 33.500 milions de \$; Kosovo: uns 5.000 milions de \$.
Renda per habitant Sèrbia: 4.540 \$; Kosovo: uns 2.200 \$.
Morts pel conflicte: 13.400
Actors armats: actualment no n'hi ha
Facilitacions: ONU (UNMIK, EESG), OSCE, OTAN (KFOR), Troika (EUA, Rússia, UE), EULEX

L'any 1991, les autoritats clandestines de Kosovo van organitzar un referèndum, i la pràctica totalitat de la població va votar a favor de la sobirania. L'any següent es van celebrar unes eleccions clandestines i Ibrahim Rugova, líder de la Lliga Democràtica de Kosovo (LDK), va ser proclamat president de Kosovo i va iniciar una estratègia de confrontació no violenta amb Sèrbia i la creació d'estructures paral·leles. La reacció de Sèrbia va ser la militarització de la regió, amb l'enviament de 20.000 soldats i policies, a més de cossos paramilitars ultranacionalistes que van provocar el terror entre la població albanesa. El 1997, poc després dels acords de Dayton de 1995, en els quals no es mencionava Kosovo, va sorgir l'**Exèrcit d'Alliberament de Kosovo (UCK)**, sustentat en gran part per la diàspora albanesa (unes 400.000 persones), instal·lada a Suïssa, Alemanya i els EUA, i que disposava de bases de rereguarda al nord d'Albània. L'objectiu de l'UCK era aconseguir la independència de Kosovo. El 1998, època en què l'UCK controlava el 40 % del territori kosovar, el president serbi Slobodan Milosevic va llançar una important operació militar a Kosovo, en la qual van morir unes 1.500 persones i que va provocar un important nombre de refugiats (uns 800.000) i desplaçats (500.000). A aquesta operació sèrbia la van seguir una actuació militar de l'OTAN que va provocar la retirada de les tropes sèrbies, atacs d'albanesos contra civils serbis, i el desplegament de tropes de l'OTAN.

Antecedents del procés de pau

A finals de 1998, una missió diplomàtica dirigida per Richard C. Holbrooke en nom del Grup de Contacte va intentar un acostament entre Ibrahim Rugova i Slobodan Milosevic. El Consell de Seguretat de l'ONU (Resolució 1199) també va fer una crida al diàleg i va demanar la retirada de Kosovo de les forces policials sèrbies. L'octubre de 1998, l'**OSCE** va crear la Missió de

Verificació de Kosovo (KVM) amb el propòsit de verificar l'alto el foc i de promoure el respecte dels drets humans a Kosovo. Després de nombroses gestions diplomàtiques, el febrer de 1999 es van assolir els anomenats **Acords de Rambouillet** (França), o Acord Interí per a la Pau i l'Autogovern a Kosovo, que pretenia posar fi a la violència a la regió, facilitar el retorn de les persones refugiades i desplaçades, adoptar una nova Constitució per a Kosovo que respectés la integritat territorial de la República Federal de Iugoslàvia i establir els principis d'un autogovern per a Kosovo. La delegació sèrbia, però, es va negar a signar l'acord, i les forces militars sèrbies van intensificar les seves operacions a Kosovo, fins al punt que els observadors de l'OSCE es van haver de retirar de la regió. Davant d'aquesta situació, el 23 de març de 1999 l'OTAN va iniciar una operació d'atacs aeris. El juny de 1999, finalment, es va firmar un **Acord Tècnic Militar** entre la **KFOR** (Força d'Estabilització de l'OTAN creada el juny per mandat de l'ONU, dos dies després d'aprovar-se la Resolució 1244, i integrada per forces de 35 països), el Govern de l'RF. Iugoslava i la República de Sèrbia, pel qual les forces sèrbies van ser reemplaçades per soldats de l'OTAN integrats a la força de pau, i Kosovo es va convertir en un protectorat internacional, administrat per l'ONU a través de la **UNMIK** (Missió de les Nacions Unides per a l'Administració Interina de Kosovo), creada el 10 de juny de 1999, i a l'espera que en el futur es definís el seu estatus final. El juny de 1999, i en virtut de l'**Acord d'Hèlsinki**, l'UCK es va desmilitaritzar i els seus membres es van integrar en el Cos de Protecció de Kosovo (TMK). El juliol de 1999, l'OSCE va establir una missió a Kosovo, que formava part de la UNMIK, amb departaments sobre democratització, drets humans, eleccions i educació policial. La presència internacional, malgrat tot, no va aconseguir reconciliar les comunitats sèrbia i albanesa, ni va evitar episodis periòdics de violència o el naixement de nous grups radicalitzats. El 2002, l'ONU va organitzar les primeres eleccions a Kosovo, que va guanyar Ibrahim Rugova, seguit del partit PDK, de l'antic líder de la guerrilla de l'UCK Hashim Thaçi. Les eleccions legislatives del 2004 van ser boicotejades per la comunitat sèrbia que encara habita a Kosovo.

Durant l'any 2006 es van iniciar diverses rondes negociadores entre els representants de Sèrbia i de Kosovo per debatre sobre l'estatus d'aquesta última província. La primera ronda es va haver de posposar unes setmanes per la mort del president kosovar, Ibrahim Rugova, que va ser substituït per Fatmir Sejdiu. **El president serbi Boris Tadic va proposar una autonomia per a la província i un termini de 20 anys per a la determinació del seu estatus final**, i va defensar el dret dels serbis de Kosovo a formar municipalitats monoètniques. A principis de març, el primer ministre de Kosovo, Bajram Kosumi, va dimitir del seu càrrec per les crítiques de la comunitat internacional i va ser substituït per Agim Çeku, antic líder rebel i actual responsable dels Cossos de Protecció. A la segona ronda de negociacions, celebrada el març a la ciutat de Viena sota els auspicis de l'enviat especial de l'ONU per al procés relatiu a l'estatus final de Kosovo Martti Ahtisaari, es van considerar novament les **opcions d'autonomia o d'independència de la província**, tot i que Sèrbia ja va manifestar que s'oposava a la segona d'aquestes opcions. **El juliol del 2006 es va celebrar la primera reunió en la qual responsables de Sèrbia i de Kosovo entaulaven converses directes des del juny de 1999**. A finals de setembre, el **Parlament serbi va aprovar per unanimitat una nova constitució que afirmava la sobirania sobre Kosovo**, cosa que reafirmava la postura sèrbia oposada a l'opció de la independència com a solució a l'estatus de Kosovo. En la primera quinzena d'octubre, l'enviat especial per a Kosovo M. Ahtisaari va manifestar els seus dubtes sobre la possibilitat d'assolir un acord negociat sobre el futur estatus de Kosovo, ja que les postures de les parts continuaven sent oposades. **La recomanació de Martti Ahtisaari era d'una sobirania limitada amb continuació de presència internacional i competències parcials**. La primera quinzena de novembre, Martti Ahtisaari va posposar la presentació d'una proposta sobre l'estatus final de Kosovo fins després de les eleccions parlamentàries sèrbies, garantint que la decisió es prendria sense retard després dels comicis. La cita electoral sèrbia estava convocada per al 21 de gener del 2007. Davant dels canvis en el marc negociador, **el primer ministre de Kosovo, Agim Çeku, va afirmar que la província podria declarar unilateralment la independència si les converses amb les autoritats sèrbies no donaven resposta a les demandes dels albanokosovars**, majoritaris a la província, tot i assegurar que preferia una independència assolida amb el suport de l'ONU.

El primers dies de gener de 2007, l'enviat especial de les Nacions Unides per al procés sobre el futur estatus de Kosovo va presentar la seva proposta d'estatus final als països del Grup de Contacte, abans de remetre-la al Consell de Seguretat per a la seva discussió a l'abril. El pla, considerat com una independència sota supervisió internacional, establia que Kosovo tingués la seva pròpia Constitució i símbols de caire estatal (bandera, himne), així com un exèrcit només amb armes lleugeres i capacitat de signar acords internacionals. Es va proposar també un règim descentralitzat amb amplis poders per a l'administració local i la creació de nous municipis, així com la possibilitat de relacions especials entre Sèrbia i els municipis de majoria sèrbia a Kosovo, i una protecció especial per als llocs d'herència cultural i religiosa sèrbia. Un dels aspectes centrals era l'èmfasi en la garantia dels drets de les minories i, en general, dels drets humans, amb l'objectiu de construir un Kosovo multiètnic i democràtic. La supervisió internacional es materialitzaria en la figura d'un representant civil internacional, que també seria el representant especial de la UE i supervisaria aspectes civils del pla. A més, continuaria la presència de tropes de l'OTAN. El pla proposava un període de transició de 120 dies durant els quals la Missió Interina d'Administració de Kosovo de les Nacions Unides (UNMIK, per les sigles en anglès) continuaria funcionant sense canvis. En aquesta etapa, l'Assemblea de Kosovo, en consultes amb el representant civil internacional, seria l'encarregada d'aprovar una Constitució i la legislació necessària per implementar el pla per a Kosovo. **La proposta de Martti Ahtisaari va tenir el rebuig inicial de Sèrbia i el suport de Kosovo i de la UE.** A principis de març va acabar sense acords la ronda de negociacions entre Sèrbia i Kosovo celebrada a Viena, on Sèrbia va mostrar de nou el seu rebuig al pla, en considerar-lo també una porta a la sobirania de Kosovo, a la qual s'oposa frontalment. Rússia va demanar fins i tot que Martti Ahtisaari fos substituït per un altre negociador.

El novembre, el principal partit de l'oposició, el Partit Democràtic de Kosovo (PDK) va guanyar les eleccions parlamentàries celebrades al territori, cita que també incloïa eleccions locals i municipals. El PDK, liderat per l'excombatent del grup armat UCK Hashim Thaçi, va obtenir el 34 % dels vots enfront del 28 % obtingut el 2004. Thaçi va afirmar que Kosovo declararia la seva independència immediatament. La Lliga Democràtica de Kosovo (LDK), partit governant, va baixar del 45 % obtingut als anteriors comicis a un 22 %. Només un 45 % de la població va participar a les eleccions, a les quals la majoria dels serbis es van abstenir de participar. Després de les eleccions, Hashim Thaçi va insistir en la defensa d'una independència per a Kosovo, coordinada pels EUA i la UE. Les posteriors rondes negociadores van acabar sense cap acord, i cada part va mantenir les mateixes posicions que tenia en començar l'any. **El Consell de Seguretat de l'ONU, reunit el 19 de desembre, no va aconseguir superar les divisions existents i no va poder abordar una postura comuna al respecte,** cosa que augmentava les probabilitats d'una sortida de la crisi al marge del Consell de Seguretat. D'altra banda, la UE va mostrar una disposició cada cop més gran a acceptar un reconeixement coordinat i progressiu d'un Kosovo independent sota supervisió internacional sense la necessitat d'assolir una nova resolució del Consell de Seguretat.

A principis de gener de 2008, el Parlament kosovar sortit de les eleccions del mes de novembre va donar suport per àmplia majoria a la coalició governamental acordada pels dos principals partits, el Partit Democràtic de Kosovo (PDK) i la Lliga Democràtica de Kosovo (LDK), i va escollir el líder del PDK, Hashim Thaci, primer ministre. Thaci va afirmar d'immediat que Kosovo proclamaria la independència en un termini de setmanes i de manera coordinada amb els EUA i la UE. Poc després, a mitjan mes de febrer, el parlament de Kosovo va aprovar, per unanimitat, la proclamació de la independència de la fins aleshores província sèrbia. Com a resposta, el Govern de Sèrbia va assenyalar que la proclamació de la independència suposava una violació del dret internacional i va retirar els seus ambaixadors dels EUA, França i Turquia com a protesta pel reconeixement d'aquests països sobre la independència de Kosovo. A la UE no hi va haver consens per al reconeixement de la independència kosovar. A principi d'abril, el parlament kosovar va aprovar la nova Constitució, que establia que Kosovo era una república parlamentària, secular i democràtica i que considerava Kosovo com un estat sobirà i indivisible. El text, redactat

sobre la base del pla Ahtisaari, l'esborrany del qual havia estat aprovat pel representant de la UE a Kosovo, Peter Feith, estipula que l'albanès i el serbi són les dues llengües oficials de Kosovo, i expressa la determinació de garantir la protecció de les minories. La nova Constitució va entrar en vigor el 15 de juny, quan estava previst que l'ONU transferís els poders de la UNMIK al Govern kosovar i a la UE. No obstant això, van persistir els interrogants sobre aquesta transmissió de poders davant del bloqueig del procés en el Consell de Seguretat de l'ONU. El mes de juny, el secretari general de l'ONU **Ban Ki-moon va fer públic el seu pla de reconfiguració de la UNMIK, pel qual la missió EULEX de la UE quedaria sota el paraigua de l'ONU i del seu representant especial.** El pla considerava també mantenir una posició de neutralitat en relació amb l'estatus de Kosovo i explicitava la intenció de l'ONU de dialogar amb Sèrbia sobre sis àrees: policia, justícia, control de fronteres, patrimoni de Sèrbia, transport i infraestructures, i duanes. La reconfiguració de la UNMIK responia al nou context de Kosovo, després de la declaració d'independència i de l'entrada en vigor de la nova Constitució. **La UE assumiria gradualment responsabilitat operacional en les àrees de policia, justícia i duanes a tot Kosovo.** Les funcions de les Nacions Unides quedarien reduïdes i inclourien, entre altres funcions que encara no s'han definit, la supervisió i l'elaboració dels informes, la facilitació d'acords per a un possible acostament de Kosovo a acords internacionals i la facilitació del diàleg entre Belgrad i Pristina.

A final d'agost, la UNMIK i la missió de la UE EULEX van firmar un acord per iniciar el **traspàs de béns de la missió de l'ONU a l'europea**, en el marc del procés de reconfiguració de la presència internacional al territori. A principi d'octubre, **l'Assemblea General de l'ONU va aprovar, amb 77 vots a favor, sis en contra i 74 abstencions, la proposta del Govern serbi de sol·licitar al Tribunal Internacional de Justícia el seu dictamen sobre la legalitat de la declaració unilateral d'independència de Kosovo.** A final del mes de novembre, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar, de manera unànime, la proposta del secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, de reconfiguració de la UNMIK i el traspàs progressiu de funcions a la missió de la UE, l'EULEX. El desplegament de l'EULEX es durà a terme a Kosovo segons les consultes amb les parts interessades i tenint en compte de manera específica les circumstàncies i preocupacions de totes les comunitats, i estarà coordinada per la UNMIK. El mes de desembre es va iniciar el desplegament, mesos després de la data inicialment prevista i després que el pla de reconfiguració de la UNMIK presentat pel secretari general incorporés les demandes de Sèrbia (neutralitat pel que fa a l'estatus i no-implementació del pla Ahtisaari, entre d'altres).

El procés de pau el 2009

A mitjan gener van entrar en funcionament **les Forces de Seguretat de Kosovo (KSF, per les sigles en anglès)**, cos que va prendre el relleu dels Cossos de Protecció de Kosovo (KPC, per les sigles en anglès). L'establiment de les KSF estava previst en el pla de l'expresident finlandès Martti Ahtisaari. Segons l'OTAN, que entrenarà i supervisarà les KSF, no constitueixen un exèrcit totalment desenvolupat sinó un cos lleugerament armat. Per la seva banda, el secretari general de l'OTAN, Jaap de Hoop Scheffer, va anunciar que estava disposat a considerar l'abolició de la zona de seguretat militar establerta el 1999 entorn de la frontera de Kosovo amb Sèrbia. Per la seva banda, Sèrbia ja va plantejar-ne l'eliminació el 2008. A començaments de febrer, l'UNMIK va anunciar que estava negociant amb Belgrad i amb Pristina per iniciar converses sobre qüestions tècniques que afectaven ambdós territoris. D'altra banda, **líders kosovars van indicar que no volien negociacions intervingudes per l'UNMIK i que preferirien que les facilitessin la UE o els EUA.** A mitjan febrer, el president serbi, Boris Tadic, va declarar que el país dipositava les esperances a millorar la relació amb Kosovo en un dictamen internacional, però que mai no reconeixeria la independència de Kosovo. A març, l'enviat especial de la UE a Kosovo, Peter Feith, el primer ministre kosovar i altres ministres van fer una crida a totes les comunitats a participar en el procés de descentralització de poders a Kosovo. A mitjan abril, el ministre d'Interior de Kosovo, Zenun Pajaziti, va anunciar que el 30 de juny era la data límit perquè es reincorporessin els centenars de policies serbis de Kosovo que des de la declaració

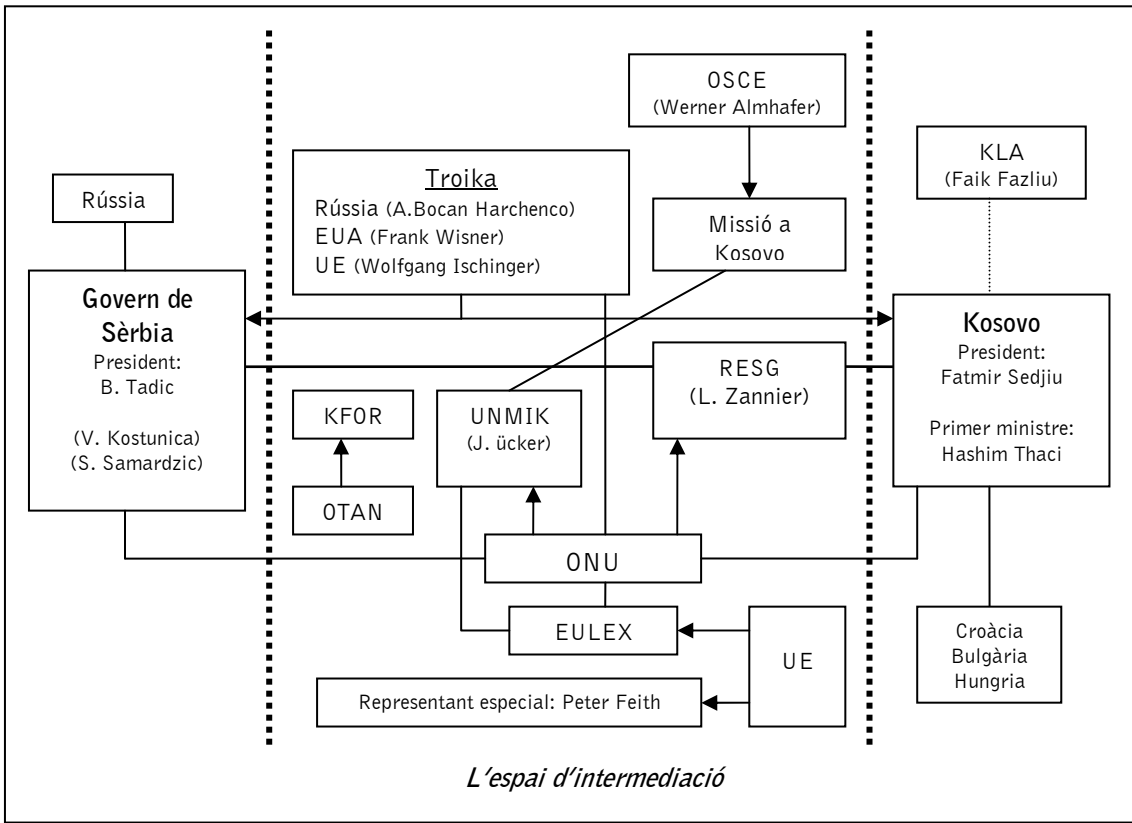
d'independència de Kosovo el 2008 van abandonar el seu lloc en senyal de protesta. La data es va acordar en el grup de treball creat *ad hoc* per abordar aquest conflicte, i que està compost per policies i representants polítics locals i membres de la missió de la UE EULEX, que va donar suport a la decisió. Segons Pajaziti, la data límit no s'havia de veure com una manera de repressió contra els policies serbis sinó com una mesura per crear una força policial multiètnica. La segona quinzena d'abril, el president de Kosovo, Fatmir Sedjii, va afirmar que havia demanat a l'ONU que finalitzés la missió al país, per considerar que la seva presència ja no era necessària més d'un any després de la declaració d'independència. A final de maig el vicepresident nord-americà, Joe Biden, durant la visita a Kosovo va assenyalar que la independència era irreversible, i va destacar l'imperatiu d'un Kosovo unit i indivisible. Durant la visita a Sèrbia, prèvia a l'arribada a Pristina, Biden havia declarat que els EUA no esperaven que Sèrbia reconegués Kosovo, i que no es tractava d'un requisit per mantenir bones relacions amb aquest país. A mitjan juny, els ministres de Defensa dels països de l'OTAN van acordar reduir el nombre de tropes de manteniment de pau a Kosovo, passant de les prop de 14.000 a 10.000 en els pròxims mesos. En la reunió també van abordar la possibilitat de reduir a un termini més llarg el nombre total de la missió fins a uns 2.500 membres si la situació de seguretat a Kosovo es mantenia estable i millorés. A mitjan setembre la missió de la UE EULEX i la Policia de Sèrbia (MUP) van firmar un protocol de cooperació. Malgrat el rebuig inicial, el Govern kosovar va acceptar finalment la firma d'aquest pacte, i va afirmar davant de l'opinió pública que no suposava una amenaça per a la sobirania o la integritat territorial de Kosovo. Malgrat això, diversos sectors kosovars van mantenir l'oposició a l'acord, que inclourà l'intercanvi d'informació sobre crim organitzat i més control de la frontera administrativa entre Kosovo i Sèrbia.

Fets més significatius de l'any

- El president de Kosovo, Fatmir Sedjii, va afirmar que havia demanat a l'ONU que finalitzés la missió al país, per considerar que la seva presència ja no era necessària més d'un any després de la declaració d'independència.
- La missió de la UE EULEX i la Policia de Sèrbia (MUP) van firmar un protocol de cooperació.

Webs d'interès

- B92 (www.b92.net.org)
- Courrier des Balkans (www.balkans.eu.org)
- Govern de Kosovo (www.ks-gov.net)
- Govern de Sèrbia (www.serbia.sv.gov.yu)
- Institute for War and Peace Reporting (www.iwpr.org)
- KFOR (www.nato.int/kfor)
- ONU (www.un.org)
- OSCE (www.osce.org/kosovo)
- UNMIK (www.un.org/spanish/kosovo/index.htm)
- UNOSEK (www.unosek.org)

Moldàvia (Transdnièster¹⁴)

Síntesi del conflicte

Encara que internacionalment la regió de Transdnièster és considerada part integrant de la República de Moldàvia

(país independent des de principis de 1992), la major part dels seus habitants (principalment eslaus) es consideren autònoms de la República des de setembre de 1990, any en què es va autoproclamar independent amb el nom de República Socialista Soviètica Moldava de Transdnièster, amb capital a Tiraspol, i amb moneda, constitució, parlament, bandera i mitjans de comunicació propis. La majoria de la població professa la religió cristiana. Diversos estudis indiquen que a la regió hi ha elevats nivells de corrupció, censura i crim organitzat.

Població: 537.000-700.000 habitants
Superfície: 4.163 km ²
IDH (Moldàvia): 117 (de 182)
PIB: 420 milions de \$
Morts pel conflicte: 1.000-1.500

Situada entre els rius Dnièster i Nistre, aquesta regió va estar sota el control de l'imperi otomà des de principis del segle XVI fins a finals del segle XVIII, època en què fou cedida a l'imperi rus. Després de la revolució russa de principis del segle XX, la regió es va convertir en una autonomia de la República Socialista Soviètica d'Ucraïna, encara que durant la Segona Guerra Mundial es va annexar a Romania i, posteriorment, els seus habitants van patir deportacions a Sibèria i Kazakhstan per haver col·laborat amb l'exèrcit alemany i els seus aliats romanesos. Posteriorment, a causa dels tractats de pau de París, fou inclosa a la República Socialista Soviètica de Moldàvia. Des de 1956, a la regió hi ha romàs el 14è exèrcit soviètic per controlar els enormes arsenals militars que hi tenia desplegats, un dels motius del conflicte amb Moldàvia.

El conflicte va esclatar perquè l'agost de 1989 Moldàvia va proclamar el moldau (que s'escriu amb alfabet llatí) llengua oficial del país (en front del ciríl·lic utilitzat per gran part de la població de Transdnièster) i es van iniciar negociacions per a la seva reunificació amb Romania (abans del derrocament de Ceaucescu el desembre), la qual cosa fou rebutjada per la població de Transdnièster, que es va proclamar independent l'any següent i va crear uns cossos paramilitars per a defensar-se (els "destacaments de treballadors", que després es convertirien en la Guàrdia Republicana). La guerra, de curta durada, es va iniciar a principis de 1992 i va produir uns 1.500 morts i uns 100.000 refugiats. Poc després, el juliol, es va firmar un acord d'alto el foc, es va oficialitzar la presència de l'Exèrcit soviètic a la zona i es va crear una Comissió de Control Conjunta (JCC), que supervisa l'alto el foc a la zona de seguretat i les forces conjuntes de manteniment de la pau (JPF), formades per delegacions de Rússia, Moldàvia i Transdnièster. Des de 1994, la missió de l'OSCE a Moldàvia forma part de la JCC com a observadora. El desembre de 2006 es va celebrar un referèndum que va ratificar de manera esbromadora la independència de Transdnièster, que aspira a unirse a Rússia (la major part de la població parla rus) i que pateix un bloqueig per part la República de Moldàvia des de l'inici del conflicte armat. La regió, que representa només entre 12 i el 15 % del conjunt de Moldàvia, concentra en canvi el 35 % del PIB, la major part de la riquesa industrial de Moldàvia (40 %) i el 90 % de la seva producció elèctrica, la qual cosa és motiu d'importantes tensions econòmiques, entre altres motius per la capacitat de la zona de tallar el subministrament elèctric a Moldàvia.

Des de 1991, el president de la regió de Transdnièster és Igor Smirnov, que va revalidar el seu mandat a les eleccions de 2006, amb el 82 % dels vots.

Antecedents del procés de pau

¹⁴ La regió també s'anomena Transdnièster, Transnitria o Pridnestrovia (en rus)

El març de 1992, els cancellers de Moldàvia, Rússia, Romania i Ucraïna es van reunir a Hèlsinki i van acordar uns principis per a solucionar pacíficament el conflicte i van crear mecanismes de consulta per a coordinar esforços. Pocs mesos després es van dur a terme diverses discussions a la CEI per al desplegament d'una força de manteniment de la pau a Moldàvia. El juliol del mateix any també es va firmar a Moscou un acord entre la República de Moldàvia i la Federació Russa per a una solució pacífica del conflicte, que a més de l'alto el foc va acordar crear una zona desmilitaritzada de seguretat de 10 km a cada costat del riu Dnièster.

Des del febrer de 1993, l'OSCE és l'organisme encarregat de les negociacions per a trobar una solució al conflicte, a través d'una missió a Moldàvia, amb seu a la capital, Chisianu. L'objectiu d'aquesta missió és definir l'estatus de Transdnièster mitjançant el diàleg entre les parts enfrontades. Des de febrer de 1995 té també una oficina a la capital de Transdnièster. Segons l'OSCE, els temes clau del conflicte són l'idioma, les pretensions moldaves d'unificar-se amb Romania, la presència de tropes russes a Transdnièster i la definició de l'estatus d'aquesta última regió. A partir de l'alto el foc inicial es van desenvolupar diverses converses fallides, malgrat les pressions de Moldàvia, supervisades per l'OSCE, Rússia i Ucraïna. El febrer de 2004, Rússia va presentar un pla, refusat per Moldàvia, que tenia en compte la presència permanent de tropes russes a la regió. Ucraïna també va presentar diverses propostes, encara que sense cap resultat. Entre l'estiu de 2004 i octubre de 2005, el procés de negociació va quedar interromput per una sèrie de desacords sobre el solapament de jurisdiccions respecte de les administracions locals. Des de la tardor de 2005, la UE i els EUA es van unir als esforços de l'OSCE, com a observadors. Les negociacions van quedar interrompudes el febrer de 2006. A principis de 2007, i com a derivació del referèndum celebrat el desembre de l'any anterior, la regió independent *de facto* de Transdnièster va descartar totalment qualsevol pla de construir un estat comú amb Moldàvia. Una resolució del Consell Suprem de l'autoproclamada República Independent va anul·lar tots els documents previs en què es considerava la possibilitat d'una confederació o d'un estat federal amb Moldàvia. L'octubre de 2007, la delegació de Moldàvia a l'OSCE va afirmar que el Govern estava disposat a tornar sense condicions prèvies a la mesa de negociacions per a la resolució del conflicte sobre la regió de Transdnièster. D'altra banda, l'executiu moldau també va establir grups de treball per tractar el desenvolupament de propostes de construcció de confiança. Les mesures incloïen la cancel·lació de restriccions a la llibertat de moviments de càrrecs destacats del règim de Transdnièster, la participació conjunta d'ambdues parts a la formulació i implementació de programes de restauració i modernització d'infraestructures, mesures de desmilitarització i desarmament gradual seguides de la creació de forces armades conjuntes i l'establiment d'una companyia de televisió conjunta, entre d'altres.

L'abril de 2008, els presidents de Moldàvia i de l'autoproclamada República de Transdnièster es van reunir per primera vegada en set anys i van acordar impulsar mesures de confiança que permetessin alhora reprendre les negociacions, aturades des de feia dos anys, en el seu format de 2+5 (Moldàvia i Transdnièster; Rússia, Ucraïna i l'OSCE com a garants i representants de la UE i dels EUA com a observadors). La trobada es va fer a Bendery, una ciutat a l'oest del riu Nistru, però controlada per les autoritats independentistes i es va produir després que els dos líders la concertessin per telèfon. La trobada es va fer a porta tancada, sense símbols estatals i amb un equip molt reduït de persones, i fou valorada positivament per ambdues parts, en un ambient d'optimisme moderat. Segons l'equip del líder independentista, Igor Smirnov, el president moldau hauria assegurat que aquest tipus de trobada hauria de ser periòdica i que s'haurien de mantenir també converses telefòniques quan fos necessari. Es va acordar establir grups de treball per elaborar propostes concretes de mesures de confiança en els àmbits de comerç exterior, agricultura, desenvolupament d'infraestructures, sistema ferroviari, protecció sanitària i social dels residents a Transdnièster, educació i joventut, desarmament i desmilitarització i assistència humanitària. L'octubre, el president moldau va afirmar que havia enviat al règim secessionista documents per a la resolució del conflicte que consideraven que Transdnièster havia de rebre l'estatus de república dins de Moldàvia, així com símbols propis d'estat, dret d'iniciativa legislativa al Parlament moldau, pressupost propi i el dret de secessió si Moldàvia canviava el seu estatus com a país independent. A finals de desembre, el president moldau, Vladimir Voronin, i el

Líder de la regió secessionista de Transdnièster, Igor Smirnov, es van reunir després de diversos intents fallits, sense assolir un acord sobre el reinici de converses de les negociacions de pau en el format 5+2. Moldàvia s'ha manifestat normalment a favor de les **converses en format 5+2 (Moldàvia, Transdnièster, OSCE, Rússia i Ucraïna; i els EUA i la UE com a observadors)**, mentre que Transdnièster ha preferit un **format 2+1** (Moldàvia, Transdnièster i Rússia).

El procés de pau el 2009

Després que a final de desembre el president moldau, Vladimir Voronin, i el líder de la regió secessionista del Transdnièstria, Igor Smirnov, es reunissin sense aconseguir un acord sobre el reinici de converses de pau en el format 5+2, encara que van acordar que de moment continuarien les consultes seguint un model de 2+1, que inclou Rússia, a final de gener el Consell de Coordinació d'ONG i Partits Polítics, que agrupa més de 30 organitzacions i partits, va instar la població local de la regió de Transdnièstria a no votar en les eleccions parlamentàries moldaves, que es van celebrar l'abril. Van assenyalar que no hi havia cap força a Moldàvia que, una vegada al poder, pogués canviar el curs del conflicte i reconèixer la independència de la regió. A mitjan febrer, la UE va renovar per un any més, fins al febrer de 2010, la prohibició d'entrada a territori de la UE als principals líders i càrrecs del règim de Transdnièstria, independent *de facto*. Per la seva banda, el líder independentista, Igor Smirnov, va manifestar que el procés 5+2 era tan sols un marc assessor i va defensar la necessitat d'un format 2+1 de diàleg amb Moldàvia sota mediació russa. No obstant això, Smirnov va afirmar que si no hi havia enteniment en les qüestions polítiques, s'hauria de desenvolupar la cooperació econòmica ja que era d'interès mutu. D'altra banda, hi havia prevista una nova reunió del comitè d'experts de les dues parts en conflicte que aborden la creació de mesures de confiança. Així mateix, el líder de Transdnièstria va afirmar que enfortiran l'exèrcit com una garantia del desenvolupament estable de la seva república autoproclamada. D'altra banda, **Moldàvia i Ucraïna van debatre les possibilitats de crear una euroregió** que inclouria als districtes moldaus de Floresti, Donduseni, Soldanesti i Soroca, al districte Camenca de Transdnièstria, i a la regió ucraïnesa de Vinnytsya, segons Infotag. **L'objectiu seria avançar en les relacions entre les autoritats locals moldaves i de Transdnièstria**, amb vista a la resolució del conflicte, així com l'obtenció de fons econòmics de la UE. A mitjan març, **els governs de Moldàvia i la regió de Transdnièstria van acordar que seria oportú transformar la missió de manteniment de pau de la CEI en una nova missió sota els auspicis de l'OSCE** una vegada que s'assoleixi una solució al conflicte de Transdnièstria. Així ho van comunicar en una declaració conjunta, promoguda i firmada també per Rússia, en el marc d'una reunió trilateral al Kremlin. Al document, **les parts van confirmar la rellevància del format 5+2**, van acordar crear les condicions per reprendre com abans millor el treball en aquest format, van afirmar que continuaran mantenint contactes directes i que instaran els grups de treball a establir mesures de confiança. A començaments d'abril manifestants contraris a l'oficialista Partit Comunista van atacar i van ocupar temporalment el Parlament i la seu de la Presidència en un context de violència postelectoral després de la victòria en les eleccions del 5 d'abril del Partit Comunista, amb un 50 % dels vots. Malgrat això, el Govern moldau va manifestar que continuava compromès amb la resolució pacífica del conflicte a través d'una aproximació mitjançant el format 5+2 i l'elaboració d'un estatus especial per a la regió de Transdnièstria que respecti la sobirania i integritat territorial de Moldàvia. A començaments de maig, el líder d'Exteriors de Transdnièstria, Vladimir Yastrebchak, va afirmar que la posició de la regió no canviaria ni dependria de la formació del nou Govern moldau. Yastrebchak va manifestar que per reprendre el procés de negociacions era clau que Moldàvia abandonés l'ús de la pressió sobre la regió. D'altra banda, va assenyalar que representants de Transdnièstria participaran en un seminari a Hèlsinki el juny dirigit a enfortir la confiança entre Moldàvia i la regió independent de facto. Estava previst que en la reunió esmentada la delegació de Transdnièstria plantegés la cooperació entre forces de seguretat de les dues parts, incloent-hi el nivell de grups d'experts. La UE, per la seva part, va fer arribar al Govern de Transdnièstria les propostes de mesures de creació de confiança en els àmbits de política social, salut, educació i protecció mediambiental. La iniciativa de la UE pretén generar la confiança entre les dues vores

del riu Dnièster. El ministre d'Exteriors de Transdnièstria va assenyalar que es tractava d'una iniciativa positiva que serà estudiada. **Aquestes mesures tenen com a objectiu la represa del procés de diàleg amb Moldàvia sota el format 5+2, interromput des de l'any 2006.** Yastrebchak, tanmateix, va assenyalar que la possibilitat que es reprengués el procés de diàleg era petita. A començaments de juny, la delegació moldava en la Comissió de Control Conjunt va advertir que una escalada de tensió a la zona, unida a l'estricta règim de seguretat que manté el Govern de Transdnièstria, podria suposar que les forces de manteniment de pau perdessin el control sobre la situació de seguretat a la zona.

A primers de juliol el líder de Transdnièstria, Igor Smirnov, va rebutjar la possibilitat de reprendre el procés negociador sense condicions preliminars. Segons el Govern, aquesta havia estat la proposta plantejada pel cap de la missió de l'OSCE a Moldàvia, Philip Remler, a Smirnov, en el marc d'una reunió mantinguda pels dos. Així mateix, Smirnov va assenyalar que hi havia indicis que Moldàvia estava endurint els requisits a companyies externes per fer operacions econòmiques a Transdnièstria. A mitjan juliol, el president de Moldàvia es va pronunciar a favor de reiniciar les converses per arribar a un acord amb la regió de Transdnièstria i va assegurar que era una de les prioritats clau de l'actual Govern. Segons l'agència de notícies moldava Infotag, Voronin es va mostrar partidari de garantir un estatus especial a la regió, en línia amb els principis d'integritat territorial, independència i sobirania de Moldàvia, i va agregar que Chisinau desitjava la total desmilitarització i l'absoluta neutralitat del país. A final del mes, i en mig d'una gran divisió política i després dels reclams de l'oposició, es van celebrar noves eleccions parlamentàries a Moldàvia. Els comunistes, al poder des de 2001, van retrocedir en aquests comicis i no van aconseguir una majoria absoluta, encara que sí una majoria relativa en obtenir el 45 % dels sufragis. A mitjan agost, la nova coalició governamental, l'Aliança per a la Integració Europea (integrada per quatre partits), va anunciar els principals objectius de govern, que incloïen la reintegració territorial i la regulació del conflicte de Transdnièstria, així com la descentralització de l'autoritat i la provisió d'autonomia local real, la integració europea i la restauració de l'Estat legal. En relació amb el conflicte, el nou Govern es va plantejar treballar per reprendre les negociacions sobre el conflicte i buscar mecanismes productius per regular-lo. A final d'agost, Moldàvia i la regió de Transdnièstria van manifestar tenir previst dur a terme consultes en el format de 5+1, és a dir, les dues parts, Rússia, Ucraïna i l'OSCE com a mitjancers internacionals, i un dels dos observadors del format 5+2 (la UE o els EUA). Així ho van acordar el ministre moldau per a la Reintegració, Vasile Sova, i l'enviat especial del president ucraïnès per a la resolució del conflicte, Viktor Kryzhanivskyy. En l'encontre, les parts van discutir sobre mesures de confiança i la possible represa de les negociacions formals en el format 5+2. A mitjan setembre, el líder d'Exteriors de Transdnièstria va assenyalar que la situació política interna de Moldàvia provocaria retards en el procés de resolució del conflicte. Segons Yastrebchak, els problemes polítics a Moldàvia podrien suposar el retard de la visita dels mitjancers i observadors internacionals a Moldàvia i a la regió independent *de facto*, encara que no va descartar que es reunissin en territori extern, sense la participació de les parts enfrontades. Les declaracions es van produir dies després de l'**anunci de dimissió del president moldau, Vladimir Voronin, després de vuit anys en el poder. La sortida es va produir en un context d'incertesa política, després del canvi de signe del Govern per l'acord d'aliança entre forces opositores guanyadores de les recents eleccions legislatives. Una de les primeres mesures del nou Govern va ser el desmantellament del Ministeri de Reintegració.**

A mitjan octubre, el líder d'Exteriors del règim de Transdnièstria va afirmar que la regió estava oberta al diàleg, però que no podia ser espontani, sinó mitjançant un mecanisme ben preparat i amb garanties de la comunitat internacional. El líder de Transdnièstria, Igor Smirnov, es va mostrar també contrari a recuperar l'anomenat memoràndum Kozak, preparat el 2003 per Rússia, firmat per Transdnièstria i rebutjat per Moldàvia. Segons Smirnov, el document esmentat —que preveia una solució federal— s'ha quedat antiquat i ja no respon a les realitats actuals. D'altra banda, el nou primer ministre moldau, Vlad Filat, va manifestar que era necessari fomentar les relacions entre ambdues societats, promovent llaços entre la joventut, el professorat, els metges i els esportistes, entre d'altres, i va assenyalar que durien a terme projectes conjunts

per millorar els estàndards de vida. A començaments de novembre, delegacions de les parts en conflicte així com els mitjancers i observadors internacionals del format 5+2 van mantenir a Viena una reunió consultiva. En l'encontre, que no suposava encara la represa de les negociacions substantives sota el model 5+2, les parts es van mostrar d'acord en la necessitat d'intensificar el diàleg i van estudiar possibilitats per eliminar els obstacles a la represa del procés negociador 5+2.

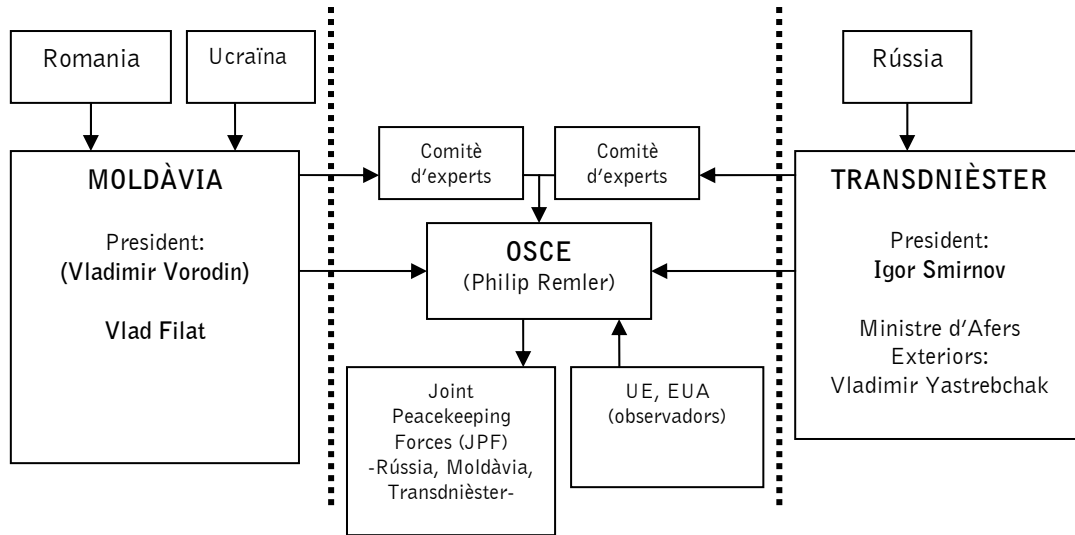
Fets més significatius de l'any

- Moldàvia i Ucraïna van debatre les possibilitats de crear una euroregió que inclouria els districtes moldaus de Floresti, Donduseni, Soldanesti i Soroca, al districte Camenca del Transdnièstria, i a la regió ucraïnesa de Vinnytsia.
- Els governs de Moldàvia i la regió del Transdnièstria van acordar que seria oportú transformar la missió de manteniment de pau de la CEI en una nova missió sota els auspicis de l'OSCE.
- La UE va desenvolupar diverses iniciatives amb l'objectiu de reprendre el procés de diàleg amb Moldàvia sota el format 5+2, interromput des de l'any 2006.
- El president moldau, Vladimir Voronin, va dimitir després de vuit anys en el poder. La sortida es va produir en un context d'incertesa política.

Webs d'interès

- Crisis Watch (www.crisisgroup.org/library/documents/crisiswatch)
- ICG (www.crisisgroup.org)
- Moldova Azi (www.azi.md/en)
- OSCE (www.osce.org/georgia)
- Parlament de Transdnièster (www.vspmr.org/?Lang=Eng)
- Pridnestrovie (www.pridnestrovie.net)
- Transnistria.md (www.transnistria.md/en)

Principals actors del procés

L'espai d'intermediació

TURQUIA (PKK-KCK-Kongra Gel)

Síntesi del conflicte

El territori del Kurdistan, poblat per 33 milions de persones, la majoria musulmanes, i amb una extensió total de 550.000 km², està repartit entre Turquia, l'Iraq, l'Iran i Síria, i és considerat la nació sense Estat més poblada del món. Una mica més de 20 milions de kurds habiten en territori turc. El seu origen es remunta al segle XIII. A l'edat mitjana, els kurds van viure amb una relativa llibertat, i durant l'Imperi Otomà van gaudir d'una àmplia autonomia. Després de la caiguda d'aquest imperi, i pel Tractat de Lausana de l'any 1923, el seu territori va quedar repartit entre diversos Estats. Poc després es va descobrir la immensa riquesa petrolera del Kurdistan, especialment a la part corresponent a l'Iraq. El 1924, Atatürk va proclamar la independència de Turquia. Des d'aquell any i fins al 1938 es van comptabilitzar catorze sublevacions de la població kurda.

Població: Turquia (74 milions); Kurdistan turc (20 milions)
Superfície: Turquia (784.000 km ²); Kurdistan turc (220.000 km ²)
IDH Turquia: 79 (de 182)
PIB (Turquia): 593.000 milions de \$
Renda per habitant (Turquia): 8.030 \$
Morts pel conflicte: 37.000
Actors armats: KADEK (PKK)
Facilitacions: UE (EUTCC), DTP, Plataforma Abant

Des del 1984 hi ha un conflicte armat entre el Govern turc i el **PKK** (Partit dels Treballadors del Kurdistan), amb un resultat d'uns 37.000 morts, kurds la majoria. El PKK es va crear el 1978 sota la direcció d'Abdullah Öcalan ("Apo"). Durant els anys posteriors, el PKK va abandonar l'objectiu d'obtenir la independència del Kurdistan i va acceptar buscar fórmules d'autonomia per a cada territori. El PKK es finança en gran part amb donacions de l'àmplia diàspora kurda repartida arreu del món, especialment a Europa i als EUA. També ha rebut ajuda de la comunitat grecoxipriota. Els kurds mantenen organitzacions de suport a diferents països, com el Congrés Nacional Kurd (KNC), amb seu a Londres i oficines als Estats Units, on també tenen el KNCA, l'Institut Kurd de Washington i la Xarxa Americana d'Informació sobre els Kurds (AKIN). En el passat, el PKK havia rebut suports conjunturals de l'Iran i de Síria. Compta amb uns 6.000 combatents. El 1995, el PKK va crear un Parlament kurd a l'exili, amb seu a Europa.

El 1987, el Govern turc va decretar l'estat d'excepció a 11 províncies kurdes. El president Turgut Özal (1989-1993) va iniciar gestions de pacificació, va crear un Ministeri de Drets Humans i va prometre a la població kurda una certa autonomia de gestió i la llibertat per parlar el seu idioma, però la mort d'Özal i la recrudescència de les ofensives del PKK van acabar amb les perspectives d'una solució negociada. Des del 1995, i malgrat algun alto el foc unilateral del PKK, el Govern ha continuat lluitant insistentment contra aquest grup i ha destruït milers de pobles, fet que ha provocat el desplaçament d'uns dos milions de kurds; així mateix, ha creat unes milícies turques encarregades de reprimir el PKK i les seves bases de suport. A l'ofensiva del 1995, el Govern turc va desplegar 35.000 soldats a la regió kurda. Després d'una greu crisi política entre Turquia i Síria, l'octubre de 1998, aquest darrer país va deixar de donar suport al PKK i va obligar Öcalan a abandonar Damasc, on vivia des de feia anys. Öcalan va ser capturat a Kenya el febrer del 1999 pels serveis secrets turcs, i posteriorment va ser condemnat a mort, si bé aquesta pena va ser commutada l'any 2002. Amb la disminució de les activitats del PKK l'any 2000, el Govern turc va iniciar unes tímides reformes per suavitzar les restriccions existents sobre la cultura kurda.

El conflicte kurd, igual que el de Xipre, ha estat condicionat o influït per les negociacions per a l'accés de Turquia a la **UE**. El 1998, la Comissió Europea va aprovar un document en el qual s'assenyalava que s'havia de trobar una solució civil i no militar a la situació del sud-est de Turquia. Tant el Consell d'Europa com el Parlament Europeu (des del 1995) han emès declaracions en aquest sentit. La **Internacional Socialista**, d'altra banda, té un grup de Treball sobre la Qüestió Kurda (SIMEC), presidit pel suec Conny Fredriksson, que alhora és membre del consell assessor d'una plataforma civil que estudia la qüestió kurda en el marc de les relacions

entre Turquia i la UE. El novembre de 2002, els islamistes moderats i proeuropeus del Partit de la Justícia i el Desenvolupament (PJD) van guanyar les eleccions per majoria absoluta i el seu líder, Recep Tayyip Erdogan, va aconseguir ser nomenat primer ministre el març de 2003, després de l'aixecament d'una condemna que li impedia accedir a aquest càrrec. Davant de la invasió i posterior conflictivitat a l'Iraq, on viu una part important de la comunitat kurda, el nou Govern turc va segellar una aliança amb l'Iran i amb Síria per impedir que l'autonomia kurda del nord de l'Iraq es pogués convertir en l'inici de la independència de tots els territoris kurds, cosa que sens dubte va dificultar la consecució d'acords parcials amb els kurds, en aquest cas amb els que viuen en territori turc.

El 2004 va aparèixer un nou grup armat anomenat **Taybazen Azadiya Kurdistan (TAK)**, segons sembla desvinculat del PKK, o en tot cas format per alguns dissidents d'aquest últim grup, que persegueix la independència del Kurdistan turc. Aquest grup va ser inclòs a les llistes terroristes de la UE a finals del 2006. El 2005 es va fundar el Partit per a una Societat Democràtica (DTH per les sigles en anglès, i DTP per les sigles turques), un partit prokurd considerat el successor del Partit Democràtic del Poble (DEHAP), aquest primer fundat el 1997 i que donava continuïtat a un partit prohibit per les seves connexions amb el PKK. El DTH compta amb alcaldes a 55 municipis del sud-est de Turquia, habitats majoritàriament per kurds. Entre els seus líders hi figura Leyla Zana, que va ser empresonada durant tres anys per parlar kurd al Parlament turc, i està presidit per Nurettin Demirtas.

Evolució del procés de pau

El PKK ha decretat l'alto el foc unilateral en diverses ocasions (1993, 1995 i 1998), però sense que tingués correspondència per part de les forces armades turques, ni que servís per iniciar un procés de negociació. L'any següent de la detenció d'Öcalan, el febrer del 2000 el **PKK va anunciar la fi de la lluita armada per l'autonomia kurda**, però l'exèrcit turc va rebutjar l'alto el foc unilateral. El desembre d'aquell any, a més, els militars turcs es van oposar a les demandes de la UE sobre l'establiment d'un diàleg amb els portaveus del PKK com a condició prèvia a les converses per a l'entrada a la UE. L'abril del 2002, el PKK va renunciar novament a la independència del Kurdistan turc i a la lluita armada en el seu 8è Congrés, en el qual el partit va canviar el nom pel de **KADEK (Congrés de la Llibertat i la Democràcia al Kurdistan) o Kongra-Gel**, que va continuar presidit per A. Öcalan, empresonat i aleshores encara condemnat a mort. El Ministeri de Defensa turc va afirmar que el continuaria considerant una organització terrorista i que no faria cap cas als alts el foc unilaterals. El maig del 2002, la UE va incloure el PKK a la seva llista d'organitzacions terroristes, i el Govern turc va assegurar que en un termini de quatre mesos aixecaria l'estat d'emergència imposat 15 anys abans, després d'uns enfrontaments entre l'exèrcit i els kurds. Aquesta decisió formava part de les condicions que la UE havia imposat a Turquia per al seu futur ingrés a la UE, a més de l'abolició de la pena de mort i del reconeixement institucional dels drets de la minoria kurda. Així, l'agost del 2002 el Parlament turc va aprovar diverses mesures per complir mínimament les exigències per a l'ingrés a la UE, entre elles l'abolició de la pena de mort i concessions culturals als kurds (reconeixement de la llibertat d'ensenyament i expressió en llengua kurda). El PKK, no obstant això, sempre havia criticat les limitacions d'aquestes mesures, com la que havia permès que s'emetés una hora setmanal de televisió en llengua kurda.

Amb el PJD al poder i Recep Tayyip Erdogan com a primer ministre, el juliol de 2003 el Parlament turc va aprovar una **amnistia parcial** per als membres dels grups armats kurds que no estiguessin implicats en greus violacions dels drets humans. A més, una nova legislació va permetre l'ensenyament del kurd en algunes acadèmies privades, tot i que no a les escoles públiques. L'agost del 2004, el KADEK (antic PKK) va posar fi a l'alto el foc decretat quatre anys abans, en considerar que les mesures que havia adoptat el Govern turc contra els seus militants l'obligaven a reprendre les armes. El novembre, però, durant un Congrés celebrat a Bagdad (Iraq), el KADEK-PKK va anunciar la decisió de dissoldre's i de convertir-se en un moviment pacífic i democràtic més ampli, amb el propòsit d'aconseguir una solució pacífica al

conflicte kurd. No obstant això, també va decidir que l'ala militar del KADEK-PKK, anomenada **Forces de Defensa Populars (HPG)**, no lliuraria les seves armes. El 2004 es va celebrar la Primera Conferència Internacional de la UE, Turquia i els kurds, organitzada per la **Comissió Cívica de la UE sobre Turquia (EUTCC** per les sigles en anglès), encarregada de fer un seguiment dels progressos de Turquia per complir els criteris establerts perquè aquest país pugui entrar a la UE. La quarta conferència de l'EUTCC es va celebrar a Brussel·les l'octubre del 2007. La Comissió sosté el criteri que Turquia no hauria d'entrar a la UE fins que no hagi resolt el problema de les seves fronteres i hagi definit clarament els drets de les seves minories.

El 2005, el PKK va crear el **Koma Komalen Kurdistan (KKK)** com a plataforma per promoure un procés federal al Kurdistan. L'agost del mateix any, les Forces de Defensa Populars van decretar un període d'inactivitat d'un mes com a gest amistós cap al discurs que el primer ministre turc, Recep Tayyip Erdogan, va pronunciar a la ciutat kurda de Diyarbakir, on va reconèixer que hi havia un poble kurd i un problema kurd, i en resposta als esforços de diversos grups d'intel·lectuals en favor de donar una oportunitat a una solució pacífica i democràtica al conflicte. Com a resposta, però, l'exèrcit turc va incrementar les seves operacions militars.

L'agost de 2006, el Consell Executiu del KKK, va decidir iniciar un nou període per assolir la pau i la democràcia, i va emetre una **declaració per a una resolució democràtica de la qüestió kurda**, en la qual es plantejava un procés en dues fases: la primera, per assolir un alto el foc i, la segona, per discutir una agenda, que en la seva opinió constaria dels passos següents:

Full de ruta proposat pel KKK l'agost de 2006

1. Reconeixement de la identitat kurda, sota la identitat de ciutadans de Turquia com a identitat principal.
2. Desenvolupament de la llengua i la cultura kurda i reconeixement del kurd com a segona llengua oficial de la regió del Kurdistan.
3. Reconeixement del dret de pensament, creença i llibertat d'expressió.
4. Dur a terme un projecte de reconciliació social, sobre la base de l'alliberament dels presos polítics, inclòs el líder del PKK.
5. Retirada de les forces militars del Kurdistan i abolició del sistema de vigilància de les ciutats.
6. Desarmament gradual mitjançant un calendari acordat per ambdues parts i participació legal a la vida social democràtica.

La presentació d'aquesta Declaració, que servia de base per demanar autonomies democràtiques dins de les fronteres de Turquia i l'establiment d'una cultura democràtica per a Turquia, va estar argumentada per la situació conflictiva de l'Orient Mitjà i per la necessitat de democratitzar la regió, en la creença que tots els temes havien de ser resolts per mètodes pacífics. A mitjan setembre, però, va arribar a Turquia el general retirat J. Ralston, enviat especial dels EUA per lluitar contra el PKK. **A finals del mateix mes, el líder del PKK, A. Öcalan, va demanar al PKK des de la presó un alto el foc unilateral a partir de l'1 d'octubre.** En la seva comunicació, Öcalan indicava que no es podia trobar una solució al problema kurd a través de la violència, sinó tan sols per mètodes democràtics que, a més, servirien d'exemple a d'altres països de la regió. Per a Öcalan, aquest pas hauria de ser l'inici d'un procés que aconseguiria la unitat democràtica de kurds i turcs, i va demanar suport a la UE i als EUA, així com la contribució dels països fronterers amb el sud del Kurdistan. En resposta a la petició d'Öcalan, el **Consell Executiu del KKK va declarar un alto el foc unilateral**, amb l'objectiu d'establir una plataforma de diàleg i de pau, trobar una solució política i democràtica al conflicte i aconseguir un alto el foc bilateral i permanent.

El primer ministre turc va respondre inicialment de manera negativa a la possibilitat de prendre una mesura d'aquesta mena i va assenyalar que l'alto el foc es dona entre estats i no amb grups terroristes, però a mitjan octubre va matisar la seva posició i va declarar que la decisió del PKK era positiva i suposava una oportunitat, i es va mostrar en desacord amb l'actitud dels militars, partidaris de no cedir a la proposta del PKK i de continuar amb la seva estratègia militar

antiterrorista, que passa per eliminar completament les bases del PKK situades al nord de l'Iraq. Els EUA, en canvi, van celebrar la decisió del PKK. Els mateixos dies d'octubre del 2006 es va celebrar a Austràlia, amb el patrocini del Senat d'aquell país, la 1a Conferència Australiana sobre les dimensions polítiques i de drets humans de la qüestió kurda. El novembre, el **president iraquí Jalal Talabani va demanar l'amnistia per al PKK afirmant que el problema kurd es resoldria amb aquest pas.** També va afirmar que no admetria que el sòl iraquí s'utilitzés per llançar atacs contra altres països. El desembre del 2006, el **PKK va considerar la possibilitat de posar fi a la treva unilateral iniciada l'1 d'octubre si continuaven els atacs de l'exèrcit turc contra els rebels** i les pràctiques discriminatòries contra la població kurda, segons que va anunciar Cemil Bayik, comandant del PKK, que va afirmar que davant dels atacs i dels intents d'eliminació del PKK era impossible implementar l'alto el foc. D'altra banda, els EUA van reforçar la seva cooperació amb Turquia per combatre el PKK. Així, Frank Urbanic, un dels coordinadors de la lluita antiterrorista del Departament d'Estat nord-americà, va visitar juntament amb altres càrrecs dels departaments d'Estat, de Justícia i del Tresor diverses capitals de l'Europa occidental per persuadir els seus governs que bloquegessin els recursos financers del PKK i va prevenir sobre l'ús del territori europeu com a base d'operacions del PKK. Desenes de representants del DTP es van enfrontar a processos judicials, acusats d'elogiar i donar suport al PKK, cosa que el DTP va denunciar com una campanya de linxament polític.

Els primers dies de gener, el principal partit prokurd de Turquia, el DTP, va denunciar la indiferència de les autoritats turques envers la treva unilateral anunciada pel PKK a finals de setembre i posada en pràctica l'1 d'octubre del 2006. El primer ministre turc, R. T. Erdogan, a més a més, va acusar els EUA de no implicar-se en combatre el PKK, tot i el nomenament d'un enviat especial nord-americà per fer front al terrorisme a Turquia, i va criticar la manca d'accions dels EUA per expulsar el PKK de les seves bases iraquianes i tallar-ne el finançament. El líder del PKK, A. Öcalan, condemnat a cadena perpètua, va fer una nova crida al Govern turc per resoldre el conflicte kurd, mentre que les forces armades van augmentar la seva ofensiva al sud-est del país. **Öcalan va llençar una proposta de creació d'una comissió de veritat i justícia sobre el conflicte kurd amb l'objectiu d'avançar cap a la pau entre turcs i kurds.** A més, va assenyalar que quan arribés el moment de deixar les armes, només les dipositarien davant d'una comissió d'aquesta mena. L'exdiputada kurda Leyna Zana també va manifestar que la immensa majoria dels kurds optarien per viure juntament amb els turcs, però amb igualtat de drets. Tot i això, durant el segon trimestre l'exèrcit turc va intensificar els seus atacs contra el PKK i va mostrar la seva disposició a dur a terme una incursió al nord de l'Iraq per desmantellar les bases dels kurds instal·lades en aquella regió, opció que els EUA, l'OTAN i la UE van desaconsellar immediatament, i malgrat que **el PKK va dur a terme el juny una nova oferta d'alto el foc bilateral** al Govern, amb el compromís explícit de no interferir en el procés electoral, oferta que el Govern va rebutjar novament. A més, el líder religiós xiïta de l'Iraq Muqtada al-Sadr va afirmar que no romandria silenciós si Turquia bombardejava el nord de l'Iraq, i que el seu deure era defensar els kurds del seu país. El Parlament turc, a més d'aprovar l'elecció directa del president, també va aprovar una esmena que dificultava encara més als candidats independents l'entrada al Parlament, amb repercussions per a l'electorat prokurd. Cal destacar que l'oficialista Partit Justícia i Desenvolupament (PJD) va obtenir el 46 % dels vots i 341 dels 550 escons del Parlament a les eleccions generals celebrades el 22 de juliol. **El partit kurd DTP va obtenir representació parlamentària (24 escons) per primera vegada la darrera dècada i 13 anys després** que diversos diputats kurds fossin expulsats del Parlament (i posteriorment processats) pels seus suposats vincles amb el grup armat d'oposició PKK. Durant la campanya, els candidats del DTP van defensar una solució pacífica i dialogada de l'anomenat conflicte kurd i van exigir a Ankara el final de les operacions militars contra el PKK, així com un major reconeixement de la idiosincràsia i dels drets de la minoria kurda. L'agost, el ministre d'Exteriors Abdullah Gul va ser elegit president de Turquia, després de dur-se a terme tres votacions. El partit prokurd DTP va suggerir al nou gabinet la formulació d'un pla de desenvolupament regional, i el **Parlament Turc per la Pau**, òrgan de la societat civil que donava continuïtat a la conferència celebrada el gener per buscar solucions a la qüestió kurda, **es va constituir a Ankara el dia 1 de setembre com a estructura independent de la política, duent a terme propostes polítiques, socials i culturals,** com

l'aixecament d'obstacles a la identitat kurda i la seva representació política. Posteriorment, aquesta plataforma cívica va acordar reunir-se directament amb totes les parts en conflicte tan aviat com fos possible per contribuir a una solució pacífica i democràtica. A principis d'octubre, en un comunicat que commemorava el primer aniversari de la declaració d'alto el foc del PKK de l'octubre del 2006, el consell executiu del KCK (nom amb el qual també es coneix el PKK) va denunciar el que considerava política d'agressió i opressió del Govern turc i va criticar que no hi hagués cap resposta positiva cap als passos donats pel PKK demanant una solució negociada. Dies després, el **Parlament de Turquia va aprovar amb una extensa majoria l'autorització al Govern per ordenar una operació de gran escala contra el PKK al nord de l'Iraq, decisió vàlida per un any.** Tot i això, el PKK va reiterar que el grup estava preparat per discutir de manera responsable un projecte de solució pacífica i va fer una crida a la comunitat internacional perquè donés suport a una resolució pacífica i democràtica del conflicte. El mes de novembre, la fiscalia del Tribunal Suprem va instar el Tribunal Constitucional a prohibir el partit prokurd Partit per a una Societat Democràtica (DTP), al qual va acusar de vincles amb el grup armat d'oposició PKK, acusació que el partit va negar. Per la seva banda, el PKK va demanar que Turquia reconegués els drets del poble kurd a la Constitució, inclòs el reconeixement de la llengua kurda com a segona llengua oficial del país; l'alliberament de membres del PKK, la retirada de l'exèrcit turc del sud-est del país, la creació d'un comitè conjunt entre Turquia i el PKK i l'anunci d'una amnistia general per als combatents del PKK. A finals d'any, 122 dones, moltes d'elles cantants, escriptores, acadèmiques i periodistes, van iniciar una campanya a favor de la pau, que va consistir a llençar missatges alternatius als discursos de guerra a través d'Internet. Les organitzadores van fer una crida als homes a iniciar una campanya similar. Malgrat tot, el desembre l'exèrcit turc va llençar els seus atacs militars aeris i terrestres contra posicions kurdes situades al nord de l'Iraq, amb informació facilitada pels EUA.

Al llarg del primer trimestre de 2008 no es va aconseguir iniciar cap tipus de negociació pública amb el PKK del Kurdistan turc. A principi del mes de gener, el **president de Turquia Abdullah Gül va descartar qualsevol negociació amb el PKK,** perquè, segons assegurava, una solució política amb el grup armat seria impossible ja que es tracta de terroristes. Segons Gül, el Govern turc treballa en una sèrie de mesures econòmiques i socials, com la d'augmentar la inversió econòmica al sud-est del país o augmentar les llibertats per a la població kurda, però que no es tractava d'una solució política. **El primer ministre turc, Recep Tayyip Erdogan, va anunciar que el Govern planejava invertir uns 12.000 milions de dòlars en una programa de cinc anys de finançament de projectes per al desenvolupament econòmic del sud-est turc,** en el marc de l'ampliació de l'estratègia antiterrorista a iniciatives de caire econòmic, social i cultural, amb la finalitat de restar suport social de la població kurda al grup armat PKK. D'altra banda, el Govern va aclarir que la mesura d'amnistia que havia anunciat el primer ministre el mes de desembre no implicaria una nova llei, sinó que consistiria a aplicar l'article 221 del codi penal, conegut com la llei del penediment, a membres del PKK. El mes de febrer, les forces armades turques van llançar una àmplia ofensiva al nord de l'Iraq per combatre les bases de la rereguarda del PKK i van produir centenars de víctimes. El final de l'operació va arribar després de la crida que va fer el secretari de Defensa dels EUA Robert Gates, que va recomanar posar fi a l'operació al més aviat possible. Això no obstant, el cap de l'Estat Major, el general Yasar Büyükanit, va assenyalar que es podrien dur a terme noves operacions al nord però, al mateix temps, va admetre que la via militar per si sola no resoldria la qüestió kurda, i el cap de l'exèrcit de terra, el general Ilker Basbug, va manifestar que a més de mesures militars calien mesures econòmiques que afavorissin el sud-est turc. En un altre ordre de coses, el Parlament de Pau, que agrupa organitzacions i membres de la societat civil de Turquia, va afirmar que era urgent la resolució de la qüestió kurda per la via política i pacífica. El mes de març, Erdogan va anunciar la intenció del Govern de dedicar un canal estatal de televisió a l'emissió en llengua kurda, iniciativa que podria començar al cap d'uns quans mesos. Paral·lelament, la KCK, nom amb què també es coneix el PKK, **va apel·lar, en un nou comunicat difós pel Congrés Nacional del Kurdistan (KNK), a buscar una solució dialogada al conflicte** i va afirmar que, en cas d'una resposta positiva del Govern, estaven disposats a assumir totes les seves responsabilitats i a obrir una nova fase en què no valdrien armes per resoldre la qüestió kurda. El primer ministre turc, però, es va negar a tractar amb el partit

prokurd DTP la qüestió kurda fins que la formació no designés el grup armat PKK com a organització terrorista.

Durant el segon trimestre van continuar els enfrontaments entre l'exèrcit turc i aquest grup, sense que s'obris cap espai per a la negociació. Això no obstant, és destacable que el **Tribunal de Primera Instància de la UE va anul·lar la decisió de la UE d'incloure el PKK i la seva ala política Kongra-Gel a les llistes d'organitzacions terroristes dels anys 2002 i 2004**, perquè no s'ajustaven als requeriments de comunicar a la part implicada la decisió de ser ingressada a la llista. No obstant això, la repressió contra sectors prokurds va continuar i els 53 alcaldes kurds del sud-est de Turquia, en judici des del 2006 per haver escrit una carta al primer ministre danès en què l'instaven a no tancar una cadena de televisió prokurda, van ser condemnats finalment a dos anys i 15 dies de presó per haver donat suport deliberat al PKK, encara que els van commutar les penes per multes. El mes de maig, **el primer ministre turc Recep Tayyip Erdogan, va revelar nous detalls del pla oficial d'inversió al sud-est del país**, en un discurs públic a la ciutat kurda de Diyarbakir, boicotejat pels polítics locals. El pla, que ja havia estat anunciat el mes de març, pretén revitalitzar el projecte GAP, iniciat els anys vuitanta i centrat principalment en infraestructures i energia. Segons Erdogan, durant l'any 2008 s'havien de destinar 800 milions de dòlars (507 milions d'euros) a projectes d'infraestructures. A més, l'ingent pla d'inversió preveu que 30.000 hectàrees de terra desminada al costat de la frontera amb Síria siguin utilitzades per a l'agricultura. El projecte va rebre crítiques d'alguns sectors, que van al·legar que el projecte GAP respondria més a les demandes d'energia de la zona oest de Turquia que no pas al desenvolupament social i econòmic de la població del sud-est de Turquia. Com a aspecte positiu cal assenyalar que, el mes de juny, el Parlament de Turquia va aprovar esmenes a la llei sobre la ràdio i la televisió estatals que obrien les portes a la difusió en llengües diferents del turc, amb 225 vots a favor i 75 en contra. La nova llei permetrà a la Corporació de Ràdio i Televisió Turca (TRT) la dedicació d'un dels seus canals a **24 hores d'emissió en kurd**.

A final del mes de juny de 2008, el cap militar del PKK, Murat Karayilan, va instar el Govern turc a iniciar converses amb el grup armat i a frenar el que considerava una política agressiva i d'alineament amb Iran i Síria contra els kurds. En l'àmbit de la societat civil, la Plataforma Abant, un fòrum de discussió que aborda diversos temes significatius per a Turquia, va organitzar un debat nacional sobre la qüestió kurda que va reunir acadèmics, líders comunitaris, intel·lectuals, polítics i empresaris kurds i turcs, amb la finalitat de crear un espai de diàleg sincer en el qual generar propostes per donar resposta a la situació actual. Entre les conclusions de la trobada hi figurava la necessitat de crear mecanismes i canals de comunicació que possessin fi a la falta de diàleg sobre la matèria. El mes de setembre, el partit prokurd DTP va presentar la seva defensa davant del Tribunal Constitucional, en el marc del procés obert contra aquesta formació per la suposada col·lusió amb el PKK. A mitjan mes d'octubre, el Consell de Seguretat Nacional (MGK) va anunciar mesures de reestructuració de les institucions que lideren la lluita contra el PKK. Els canvis, tractats també en una cimera sobre terrorisme a Turquia, inclouen la creació d'una unitat antiterrorista dins del Ministeri d'Interior per coordinar totes les agències involucrades en matèria antiterrorista. Alguns diaris van descriure aquest canvi com el **traspàs al poder civil del lideratge en la persecució del PKK**. Mentrestant, el comandant militar del PKK Murat Karayilan va afirmar que el seu grup continuava obert al diàleg amb Turquia, però va acusar aquest país de no escoltar l'organització kurda. A més, el compromís governamental d'iniciar retransmissions en kurd i en altres llengües minoritàries el mes d'octubre va quedar ajornat. Segons els responsables de la Corporació de Ràdio i Televisió Turca (TRT), les emissions podrien començar el mes de març de l'any següent, la qual cosa suposaria un retard de cinc mesos en relació amb els terminis plantejats inicialment pel Govern. Com a aspecte simbòlic, el número dos del partit governamental AKP Dengir Mir Mehmet Firat, i el líder del prokurd DTP Ahmet Türk, antics companys de col·legi, van mantenir una reunió informal al voltant de la qüestió kurda després d'una trobada aparentment casual en un restaurant d'Ankara. Türk va assenyalar que el Govern turc hauria de comptar amb el DTP en relació amb el problema kurd en lloc de fer-ho amb les autoritats kurdes del nord de l'Iraq. A final del mes d'octubre, **el DTP va enviar, al primer ministre i a tots els diputats, un llibre de protestes de solució per a la qüestió kurda**. El

text compila les idees incloses al Document d'actitud política presentat durant una convenció del partit l'any 2007. Entre els canvis plantejats, hi havia la divisió de Turquia en 20 o 25 regions i que cada regió es governés segons el sistema escollit pels seus habitants. Alhora, reclamaven una major autoritat de les administracions locals, la qual cosa incloïa l'elecció dels governadors per la població. També defensaven el reconeixement de la identitat kurda en una nova Constitució i el canvi del concepte de nació turca pel de nació de Turquia.

El mes de novembre, dos líders del PKK, Murat Karayilan i Zübeyir Aydar, van felicitar en una carta oberta Barack Obama per la seva victòria a les eleccions presidencials dels EUA i li van demanar que fes servir les relacions dels EUA amb Turquia per contribuir a solucionar el conflicte kurd mitjançant el diàleg. D'altra banda, segons un informe del centre d'investigació de la UE Institut d'Estudis de Seguretat (ISS), diversos líders kurds del nord de l'Iraq van afirmar que hi havia consens general en què, actualment, dins del PKK, la persona amb més rellevància en la planificació militar i política era Murat Karayilan. També assenyalava que l'Organització Nacional d'Intel·ligència (MIT) de Turquia s'havia reunit almenys dues vegades amb Karayilan. El 8 de desembre, el PKK va anunciar un alto el foc unilateral de nou dies amb motiu de la celebració musulmana d'Eid al-Adha, mentre que un tribunal de Turquia condemnava a deu anys de presó la política kurda Leyla Zana per pertànyer a una organització terrorista, en referència al PKK. Zana ja havia estat empresonada el 1994 per haver pres possessió del seu escó parlamentari amb un discurs en kurd i no va quedar en llibertat fins al 2004. D'altra banda, segons el diari turc Taraf, Turquia, l'Iraq i l'administració regional kurda del nord de l'Iraq elaborarien un pla constituït per diverses fases per tractar la violència del PKK en el qual els dos principals partits kurds de l'Iraq, el Partit Democràtic del Kurdistan (KDP), de Massoud Barzani, i la Unió Patriòtica del Kurdistan (PUK), de Jalal Talabani, haurien decidit treballar junts contra les activitats del PKK. Això no obstant, el primer ministre del Govern kurd del nord de l'Iraq, Nechirvan Barzani, va afirmar que la seva administració no emprendria accions armades contra el PKK. Alhora, va manifestar que la qüestió kurda era un problema polític i no una qüestió de terrorisme, i que les demandes democràtiques kurdes haurien d'aconseguir-se per mitjans pacífics. Segons Barzani, el diàleg és essencial per definir el problema correctament.

El procés de pau el 2009

A mitjan febrer el líder del PKK, Abdullah Öcalan, va instar les autoritats turques al diàleg amb els kurds, en el marc del desè aniversari de la detenció. El Govern no va respondre al nou missatge d'Öcalan, emès a través del seu advocat. Per la seva banda, la Plataforma Abant va organitzar un encontre de dos dies sota el lema "Buscant la pau i un futur junts" a Arbil (l'Iraq), en el qual van participar uns 200 intel·lectuals turcs, kurds, armenis i àrabs, entre d'altres. En l'encontre es va posar èmfasi en la necessitat d'aprofundir les relacions entre Turquia i el Govern Regional del Kurdistan iraquian a fi de contribuir a la pau i estabilitat a la regió. A final de febrer va augmentar la tensió política entorn de la qüestió kurda després del discurs emès en kurd pel líder del partit DTP, Ahmet Turk, en una reunió del grup parlamentari al Parlament de Turquia. La classe política majoritària va qualificar els fets de provocació i il·legalitat, al·legant que la Llei de partits polítics prohibeix l'ús de llengües que no siguin el turc en el marc de l'activitat parlamentària. Segons informacions en mitjans de comunicació citades per **Today's Zaman**, el líder kurd d'Iraq Massoud Barzani podria dur a terme converses amb el PKK per negociar un pla que permetés l'abandonament de les armes per part del PKK a canvi d'una amnistia per a alguns dels membres per un determinat període de temps. A més, l'exèrcit turc no estaria obstaculitzant aquesta opció, segons el diari turc Taraf. Al seu torn, líders kurds del nord de l'Iraq estarien preparant una conferència internacional en la qual representants kurds de tot el món farien una crida al PKK perquè deposés les armes. A mitjan març, fiscals turcs van donar ordre d'excavar diverses zones al sud-est de Turquia que podrien allotjar les restes de persones desaparegudes durant els anys noranta en el marc del conflicte armat. En paral·lel, van reprendre impuls els grups de mares de desapareguts, conegudes els anys noranta com les mares del dissabte, amb noves concentracions a Istanbul per demanar informació sobre el parador dels familiars desapareguts, que incloïen membres i simpatitzants del PKK, així com civils sense vinculacions

amb la qüestió kurda. Segons el diari **Vatan**, els EUA estarien preparant un pla per abordar la qüestió kurda, que podria incloure el desarmament del PKK. El president iraquetà, Jalal Talabani, va urgir també el PKK a abandonar les armes i va afirmar que l'era del conflicte armat entre el PKK i Turquia havia arribat a la fi.

A mitjan abril el tribunal d'Istanbul va acceptar una nova bateria d'acusacions contra el PKK per la presumpta ajuda a la causa de la xarxa Ergenekon que presumptament pretenia que derroqués el Govern mitjançant una organització afiliada coneguda com Kurdistan Democratic Confederation (KCK, per les sigles en anglès). El KCK seria responsable, segons aquestes acusacions, de crear el caos en zones urbanes, a través de protestes i actes de desobediència civil. Aquesta nova ampliació del procés es va produir en un context de tensió postelectoral, després de la victòria del pro kurd DTP a nombroses localitats de l'est i sud-est del país i una onada de detencions contra dirigents i membres del partit. Les detencions es van produir un dia després que el DTP fes una crida al país a reconèixer el PKK com un interlocutor vàlid amb qui dialogar per trobar una sortida a la qüestió kurda. **El PKK va anunciar el 13 d'abril a través del Consell Executiu del KCK un alto el foc fins a l'1 de juny a fi de facilitar la recerca d'una solució negociada al conflicte kurd.** En el comunicat, el grup va assenyalar que des de desembre de 2008 i fins a la data electoral del 29 de març s'havien abstingut de participar en enfrontaments per mostrar la voluntat d'una sortida política així com per garantir un clima electoral sense tensió. El PKK va afirmar que per primera vegada havia entrat a l'agenda del país la possibilitat de resoldre el conflicte. No obstant això, el grup va advertir que les operacions de l'exèrcit a Sîrnak i Dersim i els incidents postelectorals, amb la mort de dos joves kurds i la detenció de desenes de membres del DTP, dificultaven la consecució d'una sortida al conflicte. En el comunicat van instar l'Estat turc i altres forces del país, així com el Govern dels EUA i altres forces regionals i internacionals, a contribuir a la resolució del conflicte per la via pacífica. Segons el PKK, els resultats electorals i la victòria del DTP en ciutats destacades del sud-est mostraven que no es podrà aconseguir una solució al conflicte sense el suport del PKK, del seu líder Abdullah Öcalan i del DTP. El cap de l'Estat Major, Ilker Basbug, va afirmar en el seu discurs anual davant d'una acadèmia militar d'Istanbul que l'Estat turc mai no havia intentat assimilar els seus ciutadans, especialment als d'origen kurd, i va insistir en la necessitat de diferenciar entre població kurda i el PKK. El líder del partit pro kurd DTP, Ahmet Türk, es va reunir amb el president dels EUA, Barack Obama, de visita a Turquia. Al marge de l'encontre, Türk va manifestar que el seu partit desitjava asseure's amb l'exèrcit per buscar una solució a la violència al país i que hi havia una oportunitat oberta per a la pau i la democràcia. No obstant això, va plantejar que no hi havia voluntat política al país per dur a terme canvis constitucionals que donessin suport als avenços en matèria de drets per a la població kurda. Segons Türk, una amnistia per al PKK seria un pas cap a la reconciliació, però que en si mateixa no era suficient per resoldre el problema, per la qual cosa va plantejar que es necessitaven mesures per a millorar la situació de la població kurda. A més, **la Fiscalia d'Ankara va obrir un procés judicial contra l'autoproclamat Parlament Kurd a l'Exili, establert el 1995 i finalitzat el 1998**, segons Today's Zaman, quan va passar a englobar-se dins de la plataforma Kurdistan Democratic Confederation, que mitjans oficialistes consideren vinculada al PKK. Segons la Fiscalia, el grup va treballar com la branca política del PKK promovent suport internacional al grup. Va demanar penes d'entre 15 i 21 anys de presó per a 31 persones.

A començaments de maig, el líder del PKK Murat Karayilan va fer una crida al Govern per buscar una solució de diàleg que posés fi al conflicte armat i va destacar que hi havia una oportunitat per a la pau. En una entrevista amb el diari Milliyet, Karayilan va destacar que el Govern no hauria de delegar el problema a l'exèrcit. Segons Karayilan, era possible deixar de banda l'ús de les armes en relació amb la qüestió kurda i va instar el Govern a mostrar comprensió. Al seu torn, Karayilan va plantejar que hi ha hagut alguns canvis en l'exèrcit i que ja no era com el d'etapes passades. No obstant això, va subratllar que hi havia deficiències en l'àmbit polític, de falta de lideratge. Així mateix, Karayilan va assenyalar que si el Govern fes algun pas d'obertura, també el grup armat adoptaria mesures. Karayilan va remarcar també que no s'havia d'oblidar que el líder màxim del PKK, Abdullah Öcalan, i 4.000 membres més seguien

a presó. Karayilan va emfatitzar que era possible aconseguir una solució política al conflicte i que es donaven les condicions per fer-ho, per la qual cosa va insistir que no es podia deixar passar aquesta oportunitat i que havia d'iniciar-se un procés de pau. Va destacar la **voluntat de diàleg del grup amb el Govern de manera directa o, si això no fos possible, de diàleg a través del partit pro kurd DTP o d'un "grup de savis"**. El líder militar del PKK també va plantejar que si no es resolía el conflicte països oposats a l'entrada de Turquia a la UE, com França o Alemanya, tindrien més motius per oposar-se a aquesta entrada, amb arguments d'incompliment de drets humans i llibertats. No obstant això, Karayilan va manifestar que no abandonarien les armes a canvi de res. El líder del PKK també va destacar que el seu grup era el principal garant del secularisme al sud-est del país i la principal garantia que el fonamentalisme islàmic no sembrés arrels a la regió. D'altra banda, el president de Turquia, Abdullah Gül, va afirmar que el principal problema del país era la qüestió kurda. Sobre això, va manifestar que tots eren conscients que hi podia haver avenços. Així mateix, va destacar que exèrcit, civils i serveis d'intel·ligència tenien contactes més sovint i més obertament, i creaven un ambient favorable en el qual podrien donar-se resultats positius. Segons Gül, hi havia una oportunitat que no podia ser desaproveitada. D'altra banda, segons fonts del diari Today's Zaman, el Govern estava preparant un paquet de mesures que inclouria una nova aproximació i un nou impuls a la qüestió kurda, aixecar les restriccions d'hores d'emissió en kurd a les televisions, establir centres d'estudis kurds a les universitats del sud-est de Turquia, completar el projecte de retorn de la població desplaçada pel conflicte, completar el projecte econòmic GAP i accelerar i reformar les mesures existents d'amnistia parcial, actualment subjectes a clàusules de cooperació amb el Govern, que el PKK considera traïció.

A final de maig, en una entrevista amb The Times, el líder del PKK, Murat Karayilan, va reiterar l'oferta al Govern turc per trobar una solució al conflicte armat en el marc de la integritat territorial de Turquia, respectant les fronteres turques. Karayilan va comparar la situació dels kurds a Turquia amb la relació entre escocesos i anglesos, i va apuntar aquest marc com una possible solució per al conflicte. Karayilan va ordenar que els integrants del PKK romanguessin en una posició de defensa passiva fins a l'1 de juny per donar temps al Govern turc a considerar la seva proposta. El president turc, Abdullah Gül, va qualificar d'oportunitat històrica el moment actual, afirmacions que van suscitar diverses reaccions als sectors polítics, ja que des de diferents partits polítics, com l'MHP o l'RPH, es va assenyalar que no hi havia un consens sobre quina hauria de ser la solució per al conflicte. D'altra banda, el primer ministre iraqià, Nouri al-Maliki, va expressar de nou la convicció que s'aconseguirà l'eliminació del grup armat d'oposició PKK mitjançant la cooperació conjunta amb Turquia. **A començaments de juny, el PKK va estendre l'alto el foc fins al 15 de juliol i va renovar la crida a una solució dialogada per finalitzar el conflicte.** En el comunicat, el grup va reconèixer que s'havien donat les condicions positives per estendre l'alto el foc i va plantejar la possibilitat que es prorrogués després fins a l'1 de setembre si observaven reaccions adequades per part del Govern cap a la resolució del conflicte. Per la seva part, el PKK va anunciar que l'agost el líder del grup, Abdullah Ocalan (a presó d'alta seguretat des de 1999), presentaria un full de ruta sobre un possible procés de diàleg, que s'ha d'elaborar tenint en compte les opinions de diverses institucions kurdes. El cap de l'Estat Major de Turquia, tanmateix, va manifestar que la lluita contra el terrorisme continuaria fins que el PKK fos eliminat.

A mitjan juliol, el **Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK) va decidir prolongar, per tercera vegada, la declaració de cessació el foc unilateral**, que van qualificar com una acció per afavorir la solució pacífica del conflicte amb el Govern de Turquia. En declaracions a una agència de notícies pro kurda, un dirigent del PKK va explicar que la decisió suposava una cessació d'activitats militars —llevat d'accions defensives—, fins a l'1 de setembre, en espera de l'anunci d'un full de ruta per part del líder de l'agrupació, Abdullah Öcalan. A començaments d'agost, en un encontre polític sense precedents, el **primer ministre turc, Recep Tayyip Erdogan, es va reunir durant més d'una hora amb Ahmed Ahmed Türk, líder del Partit de la Societat Democràtica (DPT), agrupació nacionalista kurda, per avançar en la solució del conflicte kurd.** El gest va ser interpretat per mitjans de premsa com una aposta d'Erdogan per obrir el diàleg amb els kurds de

Turquia. Türk va expressar que es tractava d'un dia important en què havien pogut expressar les propostes a Erdogan i a partir de la qual cada part tenia tasques per assumir. A mitjan agost, el primer ministre turc va fer una crida a tots els partits polítics a col·laborar amb el procés iniciat pel Govern per a la recerca d'una solució al conflicte kurd. El discurs va ser qualificat d'històric per alguns mitjans locals pro governamentals. Per la seva part, també el president turc va cridar a començaments d'agost a una nova era i un nou enteniment per a la solució de la qüestió kurda, que va qualificar com el problema més important de Turquia. D'altra banda, Erdogan va afirmar que el seu Govern posaria en marxa abans de final d'any projectes de reformes a favor de la població kurda. El projecte el coordina el ministre d'Interior, Beşir Atalay, i inclou la celebració de reunions i consultes amb intel·lectuals, representants de la societat civil i polítics. El líder màxim del PKK, Abdullah Öcalan, va afirmar de manera prèvia al full de ruta anunciat (previst per al 15 d'agost i finalment retardat), que s'havia iniciat un període, nou i diferent, tan important com la fundació de la república turca, i que suposaria completar el que es va iniciar els anys vint. Segons Öcalan, tots hauran de prendre decisions. Va assenyalar que la població no el pot fer responsable de tot, per la qual cosa no hi haurà una solució que s'hagi d'ordenar. Els joves, les dones i, tota la població, prendrà les pròpies decisions, segons Öcalan, que va reiterar que es farà funcionar aquest procés entre tots. El líder del PKK va afirmar que no volia un estat federal, opció que no acceptaria encara que se li oferís. Va plantejar sobre això que la seva posició era propera al model europeu, però més desenvolupada. En aquest sentit, va plantejar que l'Estat estaria involucrat en la resolució de la qüestió kurda, però que seria un estat que respectés les llibertats. El seu model de solució passaria per la coexistència de l'Estat i una nació kurda democràtica, de manera que els kurds reconeixerien l'existència de l'Estat i ho acceptarien, mentre que l'Estat al seu torn acceptaria el dret dels kurds a ser una nació democràtica. Segons Öcalan, així podrien trobar-se les dues posicions. Totes les altres coses vindrien després, va afirmar, incloent-hi la possibilitat que, si l'Estat volgués, hi hagués banderes o s'ensenyés turc a tot el territori. Tanmateix, per a això últim va reiterar que s'havia de permetre als kurds existir com a nació democràtica. Segons Öcalan, si els kurds poden organitzar la seva educació, esports, organitzacions religioses, municipis i parlament, ho faran. Va suggerir que podrien fins i tot organitzar la seva defensa.

Mentrestant, el Govern va continuar elaborant el paquet de reformes per afavorir la resolució de la qüestió kurda. L'Executiu s'hi va referir com un "paquet de democratització", que no solament afectaria la població kurda. Segons fonts del diari turc Today's Zaman, el Govern tenia com a línies vermelles tot canvi al sistema unitari de Govern a Turquia, així com una amnistia que inclogués Abdullah Öcalan, aspectes que no acceptaria. Es tractaria d'un paquet de reformes i mesures graduals, a curt, mitjà i llarg termini. Entre les mesures a llarg termini s'inclourien esmenes constitucionals i una nova definició de ciutadania a la Carta Magna. A més, l'equip tècnic involucrat en el desenvolupament de la mesura estaria estudiant processos seguits per altres països amb problemes similars. Entre els casos estudiats hi hauria els conflictes basc i el de l'Ulster. La ronda de contactes mantinguda pel ministre d'Interior va incloure figures destacades de la societat civil, així com representants polítics, inclòs el partit pro kurd DTP. Una altra mesura que es va estudiar va ser la reinstauració dels noms en kurd de les localitats del sud-est, els topònims del qual van ser canviats forçosament al turc, així com el retorn dels refugiats kurds del camp de Mahmur (nord de l'Iraq) i de milers de kurds que resideixen a Europa que van perdre la ciutadania de Turquia acusats d'implicació amb el PKK. En mig d'aquest ambient d'acostament i obertura, familiars de soldats turcs i de membres del PKK morts en combat es van reunir a Diyarbakir per fer una crida a la pau i la reconciliació. En l'encontre, inèdit des de l'inici de la guerra, mares d'insurgents kurds es van abraçar amb les homòlogues turques i els van oferir mocadors blancs com a símbol de pau.

A mitjan setembre, tanmateix, i en contradicció amb els plans governamentals citats anteriorment, l'exèrcit de Turquia va afirmar que continuaria les operacions militars contra el PKK fins a eliminar-lo. L'Estat Major va respondre així a una crida del partit pro kurd DTP que demanava el final de les ofensives militars per considerar que obstaculitzaven els esforços del Govern per resoldre la qüestió kurda. També el primer ministre turc, Recep Tayyip Erdogan, va

manifestar que l'exèrcit continuaria amb les seves operacions. En aquesta línia, el líder kurd Öcalan va assenyalar des de la presó que el primer ministre, Recep Tayyip Erdogan, no semblava ser conscient de les **amenaces que arribaven de l'anomenat** Estat profund (terme usat a Turquia per referir-se a l'actuació al marge de la llei de sectors ultranacionalistes, incloent-hi la xarxa criminal Ergenekon). L'Alt Consell d'Educació, pel seu informe, que és l'autoritat més alta en matèria d'educació a Turquia, va aprovar una proposta que permetrà l'ensenyament del kurd en una universitat turca, en la línia de l'actual clima favorable a reformes parcials que millorin la situació de la població kurda. D'acord amb la mesura, es podrà ensenyar kurd i altres llengües minoritàries a estudiants de segon cicle a la universitat Artuku de Mardin (sud), a fi que a llarg termini s'ampliï l'ensenyament a estudiants de primer cicle. En la resta d'universitats del país continuarà de moment la prohibició sobre el kurd. Finalment, és de destacar que el president siríà, Bashar al-Assad, va afirmar prèviament a una visita oficial a Turquia que Síria donava suport a l'anomenada iniciativa de democratització del Govern turc i que el seu país estava preparat per ajudar el seu desenvolupament.

A mitjan octubre, el líder del PKK, Abdullah Öcalan, va assenyalar des de la presó que el procés de resolució del conflicte kurd romanía bloquejat perquè les parts, inclòs el PKK, no comprenien plenament l'essència del problema. Segons Öcalan, canviar algun article de la Constitució no comportaria per si sol la resolució del conflicte. Öcalan també va citar com a exemples Escòcia, Gal·les i Irlanda del Nord dins del Regne Unit, les autonomies de l'Estat espanyol i el sistema dels EUA o Itàlia, entre d'altres. Mentrestant, el líder del partit opositor CHP, Deniz Baykal, va acceptar reunir-se amb el primer ministre, Recep Tayyip Erdogan, per abordar entre altres qüestions la iniciativa governamental per resoldre la qüestió kurda. Ambdós líders no es reunien des de juliol, quan el Govern va anunciar la preparació de reformes. La segona quinzena de novembre, el Govern va presentar al Parlament les **primeres mesures concretes de la iniciativa de democratització per resoldre la qüestió kurda, com a continuació a la discussió parlamentària iniciada a començaments de novembre. Es tracta de diversos avenços a curt termini en l'àmbit cultural, polític i social.** Entre les decisions anunciades pel ministre d'Interior, Besir Atalay, s'inclou la **possibilitat de recuperar els noms originals de municipis i localitats** que van ser obligats a adoptar un nom turc. Aquesta mesura es plasmaria en la conducció de referèndums vinculants després que el Ministeri d'Interior n'aprovés la conducció. Segons les estimacions del Govern, unes 100 localitats podrien canviar de nom el 2010. D'altra banda, es **crearà una comissió independent per investigar les violacions de drets humans**, especialment al sud-est del país. En paral·lel, Turquia té previst ratificar la **Convenció de les Nacions Unides contra la Tortura**. A més, si bé l'idioma turc continuarà sent l'oficial de Turquia, s'aixecaran obstacles a l'ús del kurd. Entre ells, s'eliminaran les restriccions de temps a les emissions en kurd, les emissores privades de ràdio i televisió podran emetre en kurd i es facilitarà l'aprenentatge dels idiomes nadius, encara que no podran ser ensenyats a les escoles públiques. **Els partits polítics podran usar diferents llengües a les seves campanyes.** També es traduirà l'Alcorà al kurd. Al seu torn, les persones que van fugir de Turquia després del cop militar de 1980 i que van ser desposseïdes de la ciutadania de Turquia, podran recuperar-la, incloent-hi persones d'origen kurd, a excepció dels involucrats en terrorisme i manifestacions armades. No hi haurà de moment amnistia general per als membres de grups armats, però sí **reduccions de les penes de presó**. La presentació de la iniciativa va transcórrer en una sessió parlamentària considerada històrica per alguns analistes, i en la qual l'oposició nacionalista turca va criticar durament la iniciativa governamental, qualificant-la de cooperació entre l'AKP i el PKK. Per la seva part, el pro kurd DTP va instar el Govern a aclarir com abans millor les intencions i a explicar com implementarà les mesures anunciades. Segons el líder del DTP, Ahmet Türk, si el procés s'abordés de manera adequada, podrien silenciar-se les armes en tres mesos. **El Govern també va modificar el règim d'aïllament del líder del PKK Abdullah Öcalan**, que romanía des de feia deu anys com a únic pres de la presó de l'illa d'Imrali. Quatre membres del PKK i un integrant del grup armat TIKKO van ser traslladats a la presó d'Imrali, en la qual s'han construït noves instal·lacions. Öcalan podrà veure la resta de presos deu hores per setmana. A mitjan desembre el Tribunal Constitucional va il·legalitzar el partit pro kurd DTP per presumptes vincles amb el PKK, cosa que va posar en

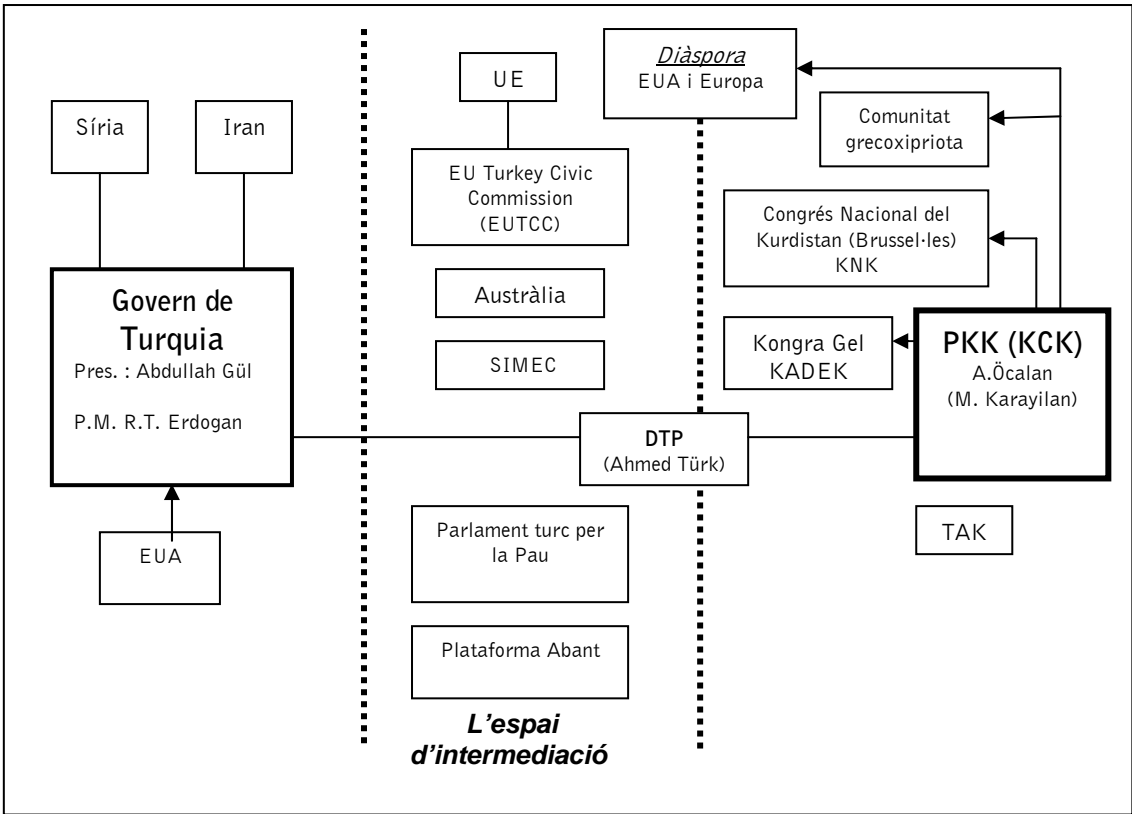
qüestió la viabilitat del pla governamental per dur a terme les reformes i va motivar que el PKK ho interpretés com una declaració de guerra.

Fets més significatius de l'any

- Segons alguns mitjans de comunicació, el líder kurd d'Iraq Massoud Barzani podria mantenir converses amb el PKK per negociar un pla que permetés l'abandonament de les armes d'aquest grup a canvi d'una amnistia per a alguns dels membres per un determinat període de temps. D'altra banda, els EUA estarien preparant un pla per abordar la qüestió kurda, que podria incloure el desarmament del PKK.
- El PKK va anunciar el 13 d'abril a través del Consell Executiu del KCK un alto el foc fins a l'1 de juny a fi de facilitar la recerca d'una solució negociada al conflicte kurd. L'alto el foc es va prorrogar en diverses ocasions més. Els líders del PKK van reiterar l'oferta al Govern turc per trobar una solució al conflicte armat en el marc de la integritat territorial de Turquia, respectant les fronteres turques.
- El primer ministre turc, Recep Tayyip Erdogan, es va reunir durant més d'una hora amb Ahmed Ahmed Türk, líder del Partit de la Societat Democràtica (DPT), agrupació nacionalista kurda, per tal d'avançar en la solució del conflicte kurd.
- Per al PKK, el seu model de solució passaria per la coexistència de l'Estat i una nació kurda democràtica, de manera que els kurds reconeixerien l'existència de l'Estat i l'acceptarien, mentre que l'Estat al seu torn acceptaria el dret dels kurds a ser una nació democràtica.
- El Govern va continuar elaborant el paquet de reformes per afavorir la resolució de la qüestió kurda. L'Executiu es va referir a aquesta iniciativa com un paquet de democratització, que no solament afectaria la població kurda.
- El Govern va presentar al Parlament les primeres mesures concretes de la iniciativa de democratització per a la resolució de la qüestió kurda, com a continuació a la discussió parlamentària iniciada a començaments de novembre. Es tracta de diversos avenços a curt termini en l'àmbit cultural, polític i social.
- A mitjan desembre el Tribunal Constitucional va il·legalitzar el partit pro kurd DTP per presumptes vincles amb el PKK, cosa que va posar en qüestió la viabilitat del pla governamental per dur a terme les reformes i va motivar que el PKK ho interpretés com una declaració de guerra.

Webs d'interès

- AKIN (www.kurdistan.org)
- EUTCC (www.eutcc.org)
- Info-Türk (www.info-turk.be)
- Internacional Socialista (www.socialistinternational.org)
- KADEK (www.pkkgercegi.net)
- Kurdish Human Rights Project (www,khrp.org)
- Kurdish Info (www.kurdish-info.net)
- Kurdish Media (www.kurdmedia.com)
- Congrés Nacional del Kurdistan (www.knc.org.uk)
- Kurdistan Observer (kurdistanobserver.servehttp.com)
- Today's Zaman (www.todayszaman.com)
- Turkish Daily News (www.turkishdailynews.com.tr)
- Washington Kurdish Institute (www.kurd.org)
- www.freedom-for-ocalan.com

b) Caucas

ARMÈNIA – AZERBAIDJAN (Nagorno Karabakh)

Context del conflicte

El 1988 i després d'un llarg període sota el règim soviètic, va esclatar el conflicte a Nagorno Karabaj, enclavament de majoria armènia al sud-oest de l'Azerbaidjan, quan l'assemblea local va votar ser administrada per Armènia, decisió a la qual es va negar l'Azerbaidjan. La tensió del conflicte va anar augmentant fins a arribar a la guerra oberta entre 1991 i 1994, amb més de 30.000 morts i un milió de persones desplaçades. El 1994 es va signar un alto el foc, i des d'aleshores continuen obertes les negociacions per aconseguir la pau, amb dos punts principals: l'estatut de l'enclavament i la devolució dels territoris ocupats per l'exèrcit armeni. Actualment hi té un paper molt important la construcció d'un oleoducte entre l'Azerbaidjan, Geòrgia i Turquia, amb un cost de 2.900 milions de dòlars. La companyia British Petroleum té una enorme influència sobre l'Azerbaidjan, un país molt ric en petroli.

<p>Població: Nagorno-Karabakh (145.000); Armènia (3 milions) i Azerbaidjan (9 milions)</p> <p>Superfície: Armènia (30.000 km²); Azerbaidjan (87.000 km²); Nagorno Karabakh (4.400 km²)</p> <p>IDH: 84 (Armènia), 86 (Azerbaidjan), de 182</p> <p>PIB. Armènia: 7.900 milions de \$; Azerbaidjan: 22.600 milions de \$</p> <p>Renda per habitant. Armènia: 2.630 \$; Azerbaidjan: 2.640 \$</p> <p>Morts pel conflicte: 30.000</p> <p>Persones desplaçades: 720.000</p> <p>Actors armats: forces armades dels dos països</p> <p>Facilitacions: OSCE, Grup de Minsk (França, Rússia i EUA)</p>

Antecedents del procés de pau

Els intents d'arribar a un acord de pau durant l'última dècada han quedat obstaculitzats per la no-acceptació d'una de les parts, l'Azerbaidjan, de la mediació de l'OSCE i del Grup de Minsk, i per la contínua proliferació de propostes i plans per part de diferents països. L'OSCE exerceix funcions de mediació des de 1995, amb l'estratègia de reforçar la cooperació econòmica entre els dos països. L'agost de 1995, el director de l'OSCE va designar un representant personal per al tema. L'octubre de l'any 2000, Armènia, al costat de Rússia i quatre repúbliques més de la CEI, van firmar l'acord de revitalització del Tractat de Taixkent de 1992 (Tractat de Seguretat Col·lectiva), que inclou procediments legals per al desplegament de tropes en cas d'agressió.

El juliol de 1999, l'OSCE va aprovar la instal·lació d'una Oficina a Erevan (Armènia), operativa des del febrer de 2000, que dur a terme activitats polítiques, econòmiques, mediambientals i humanes. Funciona independentment del Grup de Minsk, copresidit per França, Rússia i els EUA, que promou un acord pacífic per al conflicte. Aquesta fita és el resultat d'un acord adoptat per l'OSCE (antic nom de l'OSCE) el 1992, amb la intenció de celebrar una conferència per a una solució pacífica. Encara que la conferència no s'hagi celebrat, l'anomenat "procés de Minsk" continua. Els presidents Robert Kocharyan, d'Armènia, i Heydar Aliyev, de l'Azerbaidjan, que després va traspasar el poder al seu fill Ilham Aliyev, es van trobar 20 vegades des de la seva primera reunió el 1999 fins al mes d'abril de 2001, quan es va arribar a un acord sobre els anomenats "Principis de París", amb la mediació del president Chirac, que finalment no es van firmar. Aquell any, tots dos països van entrar al Consell d'Europa. Després van estar un any i mig sense reunir-se directament, fins al mes d'agost del 2002. Els dos líders estaven molt pendents de conservar el poder, desconfiaven l'un de l'altre i no implicaven les seves poblacions en la recerca de la pau. El president de l'Azerbaidjan es va mostrar molt crític amb la mediació de l'OSCE i el paper de l'ONU. A més, sempre s'ha oposat al fet que a les negociacions hi participés qualsevol representació de l'autoproclamada República de Nagorno Karabakh.

El subcomitè sobre Nagorno Karabakh de l'Assemblea Parlamentària del **Consell d'Europa** va presentar, a principis de **2006**, un document en el qual es proposava l'autonomia com un model per resoldre el conflicte, i que l'estatus de la zona es decidís en una segona fase de l'anomenat "procés de Praga". Representants de la cancelleria azerbaidjanesa van assenyalar que el seu Govern podria acceptar l'estatus definitiu de la regió mitjançant una consulta nacional, però que en la consulta hi hauria de participar tota la població, incloses les comunitats armènia i azerbaidjanesa de Karabakh. **El maig**, representants armenis i azerbaidjanesos es van reunir a **Washington (EUA)** i van aconseguir aproximar posicions en les negociacions de pau. Aquesta trobada va tenir lloc després que el Grup de Minsk de l'OSCE s'hagués reunit i hagués decidit enviar el representant francès B. El mes de desembre, l'autoproclamada **república independent de Nagorno Karabakh** va aprovar, en referèndum, una constitució que descrivia la regió com un estat sobirà, democràtic i social amb poders sobre el territori actualment controlat pel Govern separatista, tot i que no es va posicionar sobre qüestions com la ciutadania o l'espinesca qüestió del retorn dels refugiats azerbaidjanesos en una regió de majoria ètnica armènia. El president de facto de Nagorno Karabakh, Arkady Ghoukassian, va afirmar que la Constitució no era la resposta a tots els problemes del territori, però sí una oportunitat d'augmentar les possibilitats de ser reconeguts externament. Segons els resultats preliminars, almenys un 98,6 % dels votants van donar suport al text en una consulta celebrada el quinzè aniversari de la votació en referèndum de la seva independència, que va comptar amb 54 observadors, principalment d'Armènia, Rússia i França. El ministre d'Exteriors armeni Vartan Oskanian va afirmar que les posicions estaven avançant i que hi havia possibilitats d'arribar a un acord, fins i tot en els punts més difícils, i també va assenyalar que **totes dues parts discutien l'opció de celebrar un referèndum sobre l'estatus de la regió**. El seu homòleg azerbaidjanès Elmar Mammadyarov va assenyalar que tots els aspectes estaven resolts tret d'un, suposadament el de **l'estatus del territori sobre el qual l'Azerbaidjan es manté partidari de l'autonomia dins de l'Estat azerbaidjanès, mentre que Armènia defensa l'autodeterminació**. Aquests últims esforços per accelerar una solució s'emmarcaven, segons alguns analistes, en la necessitat d'aconseguir un acord abans que les parts es veiessin immerses en les dinàmiques preelectorals de les eleccions parlamentàries del 2007 a Armènia i les presidencials a tots dos països el 2008.

A principis d'any, els ministres d'Exteriors d'Armènia i l'Azerbaidjan, Vartan Oskanian i Elmar Mammadyarov respectivament, van mantenir diverses reunions per abordar el conflicte entorn al territori de Nagorno Karabakh, la primera a Moscou, a les quals també van assistir diplomàtics nord-americans i francesos i el ministre d'Exteriors rus, i després a Ginebra. **Armènia i Turquia van expressar la seva voluntat de millorar la seva relació**, marcada fins aleshores per l'absència de llaços diplomàtics i el tancament des del 1993 de la frontera comuna pel conflicte que enfronta Armènia i l'Azerbaidjan, aliat aquest darrer de Turquia. **El juny, i per primera vegada des del novembre del 2006, es van reunir els presidents d'ambdós països**, aprofitant la cimera de la CEI, però sense que s'hi produïssin avenços. A finals de juny, **els líders de Nagorno Karabakh van reclamar una participació directa en el procés de resolució del conflicte**, el format actual del qual exclou les autoritats de l'enclavament en disputa des que l'any 1997 l'Azerbaidjan va exigir la seva exclusió després de diversos anys de participació.

El 2008, les crítiques es van produir en un context d'increment de les recriminacions i de **qüestionament del format mediador de l'OSCE per l'Azerbaidjan**. En aquest sentit, el Govern azerbaidjanès va demanar al secretari general de l'OSCE l'aclariment de tots els procediments possibles per reemplaçar o posar fi a la presidència del Grup de Minsk, si bé, posteriorment, els dos presidents es van comprometre a continuar cooperant amb l'òrgan mediador internacional. El mes d'agost, després d'haver visitat la província, el ministre de Defensa armeni, Seyran Ohanyan, va declarar que, segons ell, les autoritats i la població de Nagorno-Karabakh haurien de ser part activa en les negociacions per a resoldre el conflicte. En la seva opinió, seria possible que participessin en l'última fase de les negociacions. A final de setembre, el president turc Abdullah Gül va considerar que hi havia una nova oportunitat per tractar de resoldre el conflicte. El Govern turc, que estava en un procés d'acostament diplomàtic amb Armènia per superar la històrica enemistat entre tots dos països, va proposar una trobada triple entre els tres països

aprofitant l'Assemblea General de l'ONU. A la reunió van tractar la **proposta turca de crear un nou mecanisme regional, que inclouria Armènia, l'Azerbaidjan, Geòrgia, Rússia i Turquia, sota l'ègida de la Plataforma per a l'Estabilitat i la Cooperació al Caucas**, nom amb què es coneix la iniciativa turca. Segons el ministre d'Exteriors turc, els seus homòlegs armeni i azerbaidjanès li van transmetre el seu suport a la Plataforma i el van instar a organitzar més trobades trilaterals. Això no obstant, alguns analistes van assenyalar que Armènia no era favorable al fet que Turquia fes de mediador en el conflicte de Nagorno-Karabakh, tot i que acceptarien que pogués tenir algun grau de participació en el procés.

A principi del mes de novembre, els presidents armeni i azerbaidjanès van firmar una declaració conjunta, promoguda i firmada també pel seu homòleg rus, de compromís amb la continuació del diàleg directe entre les dues parts amb la mediació del Grup de Minsk de l'OSCE. A més, es va considerar que el procés continués entre presidents i ministres d'Exteriors. El líder de Nagorno-Karabakh, Bako Sahakyan, va valorar positivament la renovada atenció internacional i els intents de solucionar el conflicte a la regió en relació amb l'anomenada Declaració de Moscou (firmada per Armènia, l'Azerbaidjan i Rússia el 2 de novembre), però va reclamar que era necessària la participació de Nagorno-Karabakh en el procés de pau. El president armeni Serzh Sargsyan també va valorar positivament que l'Azerbaidjan firmés la Declaració de Moscou, en què es descarta l'ús de la força. **Sargsyan va manifestar que l'Azerbaidjan hauria de reconèixer el dret de la població de Nagorno-Karabakh a l'autodeterminació i que, després d'aquest pas, en vindrien d'altres.** En aquest sentit, va assegurar que el control dels territoris, en al·lusió a la presència armènia, no era una finalitat en si mateixa, sinó un mitjà de protecció de Nagorno-Karabakh. **Aliyev va reiterar la seva posició favorable a un pla de resolució per etapes en què primer es posés fi al control d'Armènia de les àrees dins de l'Azerbaidjan i es permetés el retorn de la població desplaçada.** Segons Aliyev, si aquestes qüestions fossin resoltes, es podria discutir el futur estatus de Nagorno-Karabakh, encara que la solució a l'estatus hauria d'estar —segons Aliyev— dins del marc de la integritat territorial de l'Azerbaidjan. D'altra banda, l'ambaixador de l'Iran a l'Azerbaidjan Naser Hamidi Zare va afirmar que l'Iran estava disposat a ajudar a resoldre el conflicte sobre Nagorno-Karabakh i va assenyalar que havia fet propostes a l'Azerbaidjan sobre aquesta qüestió.

El procés de pau el 2009

A mitjan gener, i en mig de diverses violacions de l'alto el foc, el president àzeri, Ilham Aliyev, va afirmar que la Declaració de Moscou de novembre de 2008 evidenciava que la disputa per Nagorno-Karabaj només podia resoldre's a partir d'un pla en diverses etapes. **Segons Aliyev, la posició inamovible d'Azerbaidjan requeria primer la retirada de les forces d'Armènia i la resolució dels problemes de seguretat sobre la base de garanties internacionals.** Una vegada resolts aquests problemes es podria abordar l'estatus futur del territori, segons el president àzeri. Per la seva part, el Govern d'Armènia va començar a preparar un programa de compensació econòmica per afavorir el retorn de població armènia desplaçada de zones del país al costat de la frontera amb Azerbaidjan amb motiu de la guerra dels noranta i de la posterior inseguretat. **El president de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa, Lluís María de Puig, va assenyalar que el Subcomitè sobre Nagorno-Karabaj reprendria les activitats en el futur pròxim, amb vista a contribuir a la solució del conflicte.** Els presidents armeni i àzeri, Serzh Sarkisyan i Ilham Aliyev, es van reunir a Zuric en una nova ronda de negociacions dins del procés de pau intervingut pel Grup de Minsk de l'OSCE. El portaveu àzeri va afirmar que no es van produir grans avenços. Per la seva banda, el Govern turc va assenyalar que el conflicte de Nagorno-Karabaj preocupava Turquia, però que el país no seria una part en el pla de solució per a la disputa, desmentint informacions recents aparegudes en premsa turca.

La segona quinzena d'abril, el president àzeri va afirmar que la decisió de l'estatus de Nagorno-Karabaj es podria posposar de manera indefinida, ja que no hi podia haver una decisió unilateral. Aliyev va reiterar, com en ocasions passades, que **Azerbaidjan no participa ni participarà en un procés que prevegi la separació legal de l'enclavament.** Alhora, va assenyalar que entenien que

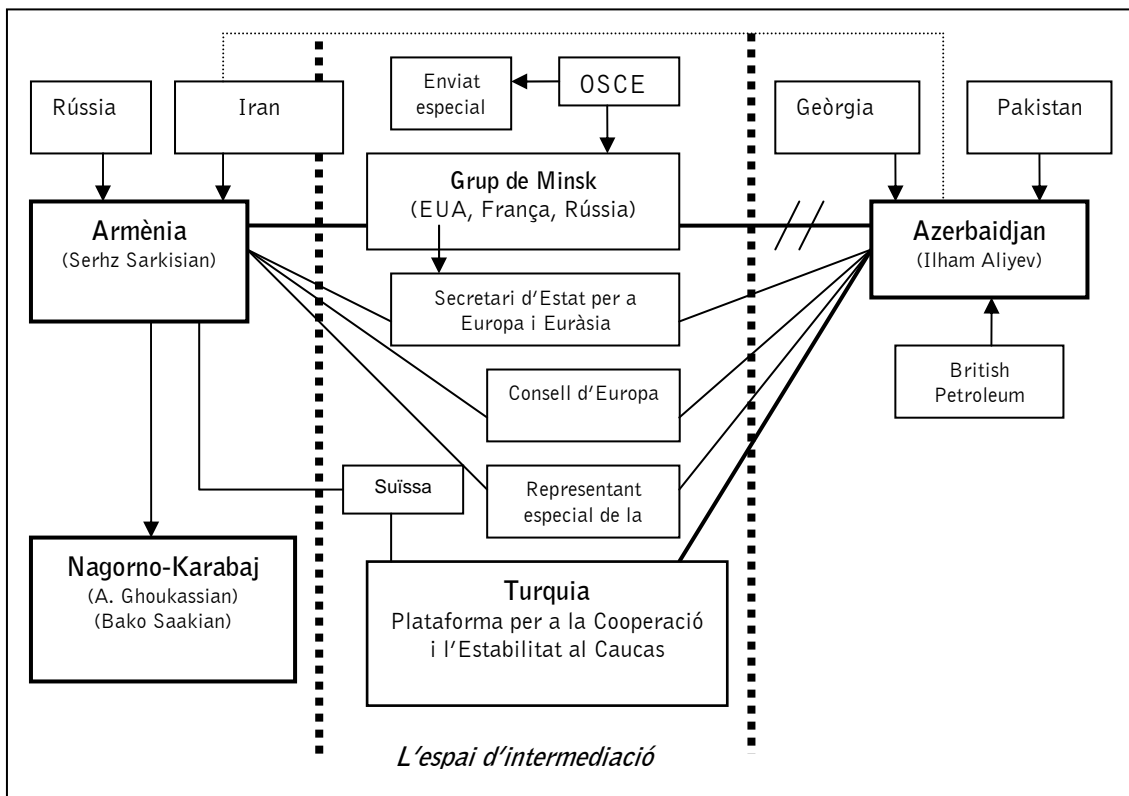
per a Armènia era important mantenir comunicació terrestre amb Nagorno-Karabak, per a la qual cosa no hi veia cap problema. Segons Aliyev, qüestions referides al corredor de Lachin es podien solucionar de manera que no generessin inquietuds ni en la població que viu actualment a l'enclavament ni en la població àzeri que —segons Aliyev— tornarà al territori una vegada resolt el conflicte. Aliyev va assenyalar que entenia que per resoldre el conflicte, els residents de Nagorno-Karabaj necessitaven sentir-se segurs i que havien de tenir oportunitats d'autogovern. En aquest sentit, va afirmar que no interferiran en les seves vides, però alhora va emfatitzar que la solució del conflicte passava per la reinstauració de la integritat territorial d'Azerbaidjan, la retirada de les tropes armènies i el retorn dels desplaçats. A començaments de maig, els presidents d'Armènia i Azerbaidjan van concloure sense avenços una nova reunió sobre la resolució del conflicte entorn de Nagorno-Karabaj. Mentrestant, els copresidents del Grup de Minsk de l'OSCE, que actua de mitjancer en el conflicte, van mostrar optimisme pel desenvolupament de les converses. Alguns analistes van alertar sobre la bretxa existent entre les percepcions locals i la visió internacional sobre les possibilitats de resolució del contenciós. A final de maig, i amb motiu del dia de la república, el president d'Azerbaidjan va declarar que la resolució del contenciós de Nagorno-Karabaj havia de basar-se en el principi d'integritat territorial i que no preveia cap mecanisme pel qual aquesta regió pogués independitzar-se d'Azerbaidjan. Aliyev va declarar que la comunitat internacional donava suport a la posició del seu Govern en les negociacions. A començaments de juny, els presidents d'Armènia i Azerbaidjan van mantenir una reunió bilateral en el marc d'un fòrum econòmic internacional. Es va tractar del cinquè encontre des de l'últim any. No va transcendir informació sobre avenços significatius arran d'aquesta nova reunió.

Durant el tercer trimestre, intel·lectuals dels dos països van fer una gira conjunta per ambdós països i per la regió de Nagorno-Karabaj, organitzada pels ambaixadors dels dos estats i en la qual van mantenir encontres amb els presidents armeni i àzeri, així com amb altres representants polítics i civils. Els presidents dels dos països van donar suport a la iniciativa, que era la segona d'aquestes característiques. La primera es va celebrar el 2007. A mitjan juliol, els presidents de Rússia, Armènia i Azerbaidjan van afirmar que estaven disposats a discutir més vies per resoldre constructivament el conflicte, després de la celebració de diversos encontres. A final d'agost, Armènia i Turquia van acordar relançar els esforços diplomàtics per restablir les relacions. En un comunicat conjunt, ambdues parts van anunciar que iniciarien consultes per firmar dos protocols: un per establir llaços diplomàtics i l'altre per desenvolupar les relacions. Estava previst que aquestes converses, que seguirien sota mediació suïssa, duressin sis setmanes. Els parlaments d'ambdós països hauran de ratificar l'acord sobre aquest procés de normalització. L'acord va excloure precondicions. El ministre d'Exteriors turc, Ahmet Davutoglu, va assenyalar que Turquia vetllaria per l'interès d'Azerbaidjan durant el procés de reconciliació amb Armènia, en referència implícita al contenciós que els enfronta per l'enclavament de Nagorno-Karabaj. Segons alguns mitjans, Turquia vincularia la normalització amb Armènia a la resolució del conflicte esmentat. Tanmateix, el president armeni va negar que hi hagués vinculació entre ambdós processos. Posteriorment, els presidents de Turquia, Abdullah Gül, i d'Armènia, Serzh Sarkysyan, van presenciar junts el partit de futbol del Mundial entre Armènia i Turquia. Gül havia convidat Sarkysyan, en un nou gest del que s'ha anomenat la diplomàcia del futbol. El 2008 Gül es va convertir en el primer president de Turquia que visitava Armènia, viatge que va fer convidat per Sarkysyan per presenciar el partit Armènia-Turquia del Mundial. A mitjan setembre, el **Ministeri d'Exteriors àzeri va afirmar que podria considerar l'obertura de la frontera amb Armènia a canvi del lliurament de cinc districtes entorn de Nagorno-Karabaj sota control de les forces armènies des del final del conflicte armat.** Segons un portaveu d'Exteriors, aquesta possibilitat ja s'havia expressat en ocasions anteriors i forma part d'una primera fase per resoldre el contenciós, etapa que també inclouria el retorn de la població desplaçada interna.

- El president àzeri va reiterar, com en ocasions passades, que Azerbaidjan no participa ni participarà en un procés que tingui en compte la separació legal de l'enclavament. Segons Aliyev, la posició inamovible d'Azerbaidjan requeria primer de la retirada de les forces d'Armènia i de la resolució dels problemes de seguretat a partir de garanties internacionals.
- El Ministeri d'Exteriors àzeri va afirmar que podria considerar l'obertura de la frontera amb Armènia a canvi del lliurament de cinc districtes entorn de Nagorno-Karabaj sota control de les forces armènies des del final del conflicte armat.
- Armènia i Turquia van restablir les relacions diplomàtiques i van utilitzar la "diplomàcia del futbol" per apropar-se.

Pàgines web

- Eurasia Net (www.eurasianet.org)
- Govern d'Armènia (nkr.am/eng/mid/process.htm)
- Govern de l'Azerbaidjan (www.euro-caspian.com/government.htm)
- Institute for War and Peace Reporting (www.ipwpr.net)
- OSCE (www.osce.org/yereban)
- Peace Building & Conflict Resolution (www.peacebuilding.am/eng)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)
- Swiss Peace (www.seisspeace.org)

GEÒRGIA (Abkhàzia i Ossètia del Sud)

a) Abkhàzia

Context del conflicte

Geòrgia manté un conflicte a la regió d'Abkhàzia, situada al nord-est del país, des de l'estiu de 1992, després de diversos intents dels governs locals de separar-se de la República de Geòrgia i dels enfrontaments pel desplegament de 2.000 soldats d'aquest país, amb el resultat d'uns 6.000 morts. **El setembre de 1992 es va signar un alto el foc amb la participació de la Federació Russa.** L'any següent es va crear la missió de pau de les Nacions Unides **UNOMIG** per a l'observació d'aquest acord i, **el maig de 1994, es van firmar els acords de Moscou sobre l'alto el foc i la separació de forces.** El 1999, Abkhàzia va celebrar un referèndum, després del qual es va declarar independent. L'expresident georgià I. Shevardnadze va prometre, en diverses ocasions, "ampliar poders" d'autogovern a Abkhàzia, però formant part integral de Geòrgia. Els últims anys, Rússia ha mantingut 3.000 soldats a la frontera com a força de pacificació de la CEI. El novembre de 1999, Rússia i Geòrgia van acordar que Rússia tanqués dues de les seves quatre bases militars a Geòrgia.

<p>Població. Geòrgia: 4 milions d'habitants; Abkhàzia, 0'5 milions.</p> <p>Superfície. Geòrgia: 70.000 km²; Abkhàzia: 8.400 km².</p> <p>IDH Geòrgia: 89 (de 182)</p> <p>PIB Geòrgia: 9.300 milions de \$</p> <p>Renda per habitant Geòrgia: 2.1200 \$</p> <p>Morts pel conflicte: 6.000</p> <p>Població desplaçada: 240.000</p> <p>Facilitacions: OSCE, ONU. França, Turquia</p>
--

L'any 1922 es va crear a Geòrgia la regió autònoma d'Ossètia del Sud, dos anys abans que a l'antiga URSS es creés la República Autònoma d'Ossètia del Nord. El 1990, Ossètia del Sud es va proclamar república sobirana, cosa que va provocar la reacció del Parlament georgià, que va declarar l'estat d'emergència al territori i li va retirar l'estatus de regió autònoma. Tot això va provocar enfrontaments fins al 1992, quan una força de pau russa, georgiana i osseta va aconseguir un alto el foc. El conflicte es va revifar el maig del 2004, quan el president d'aquesta república va amenaçar d'utilitzar la força davant de qualsevol amenaça procedent de Geòrgia. Dies després, Ossètia del Sud es va retirar de la comissió internacional que vigilava l'acord de pau. Aquesta mesura va estar seguida d'enfrontaments entre les forces armades georgianes i grups armats d'Ossètia del Sud. Les autoritats d'Ossètia del Sud tenen la intenció d'unir-se amb Ossètia del Nord i, per tant, incorporar-se a la Federació Russa. El 2008, i després d'uns enfrontaments militars entre Geòrgia i Rússia, aquesta regió es va desvincular completament de Geòrgia i va proclamar la seva independència.

Antecedents del procés de pau amb Abkhàzia

L'OSCE manté una missió a Geòrgia des del desembre de 1992, amb el quarter general a Tbilisi i amb l'objectiu de promoure negociacions de pau en els conflictes d'Ossètia del Sud i d'Abkhàzia. La missió també dóna suport als esforços de pau de l'ONU, i destaca un funcionari a l'Oficina de l'ONU sobre Drets Humans, amb seu a Sukhumi. El mandat de la missió és promoure el respecte pels drets humans i les llibertats fonamentals, i assistir al desenvolupament de les institucions democràtiques. Des del desembre del 1999, a més, el mandat inclou la vigilància de la frontera entre Rússia i Geòrgia. La situació d'estancament del procés d'Abkhàzia es pot qualificar de "procés dinàmic de no-pau", ja que no hi ha progressos en els temes clau: el retorn dels 200.000 refugiats ggeorgians, l'estatus final d'Abkhàzia i el futur econòmic de la República. Durant el 2004, el nou president de Geòrgia, M. Saakashvili, va sol·licitar la col·laboració de Rússia per a la resolució del conflicte, i la part d'Abkhàzia va mostrar una predisposició inicial a negociar amb el nou Govern.

A principis de 2005, el president georgià va reiterar la seva oferta de negociació. Tot i això, el president d'Abkhàzia va rebutjar com a negociador el nou enviat especial del Govern georgià (en ser ell mateix pro georgià a l'exili). El mes de març, el president de Geòrgia va proposar establir una **autonomia a Abkhàzia seguint el model italià a la regió de l'Alto Adige**, que fins al 1972 va romandre sota control austríac. Durant el segon trimestre del 2005 es van dur a terme diverses mesures de confiança i distensió entre les dues parts, que van mostrar interès a treballar de manera conjunta qüestions de seguretat, afers polítics i cooperació econòmica, així com el retorn de la població desplaçada i refugiada pel conflicte. En un context en el qual es va intensificar la tensió al districte de Gali, el president abkhaz, S. Bagapsh, va escriure el gener de 2006 una carta al Consell de Seguretat en la qual proposava algunes mesures per solucionar el conflicte, entre les quals es comptaven les garanties internacionals perquè no es reprenguessin les hostilitats, perquè Geòrgia no atacés el territori abkhaz i per posar fi a l'aïllament internacional que ha patit Abkhàzia els darrers anys. L'únic aspecte sobre el qual S. Bagapsh no estava disposat a negociar era l'estatus polític d'Abkhàzia, perquè ja s'havia definit al referèndum de 1999. El juny de 2006, el **Govern georgià va presentar al Parlament un pla de pau**, basat en el principi de sobirania i integritat territorial de Geòrgia, una autonomia per a la regió, el retorn de les persones desplaçades i la participació d'organismes internacionals en el procés. Finalment, el **grup de treball de l'ONU per a la resolució del conflicte d'Abkhàzia** es va reunir de nou, per primera vegada després de cinc anys d'inactivitat.

Els intents de resoldre el conflicte es van deteriorar durant el tercer trimestre de 2006, en particular les relacions d'aquest país amb Rússia, i malgrat les diferents propostes de pau plantejades en mesos anteriors. El juliol, el secretari general de l'ONU va nomenar **J. Arnault cap de la Missió de l'ONU a Geòrgia (UNOMIG)**, en substitució de H. Tagliavini. En la seva última compareixença, H. Tagliavini va assenyalar que s'havien aconseguit progressos importants en el diàleg entre les autoritats georgianes i els separatistes abkhazos, tot i que va emfatitzar la importància del paper de la policia de l'ONU a la regió i la necessitat que aquesta última pogués entrar en totes dues zones de conflicte. El **Govern abkhaz, per la seva part, va anunciar que només reprendria les negociacions amb Geòrgia quan el Govern georgià es comprometés a retirar les seves tropes de la zona alta de la Gorja del Kodori**, respectant els acords assolits el 1994, que prohibeixen la presència de l'exèrcit de Geòrgia en aquesta àrea. La tensió entre tots dos països va estar relacionada amb el suport de Rússia, denunciat per Geòrgia, a les regions separatistes georgianes d'Abkhàzia i d'Ossètia del Sud, especialment pel pagament de pensions, pel lliurament de passaports i per l'estacionament de forces de manteniment de la pau per part russa a Abkhàzia. El 2007, la proposta de Geòrgia passava per **actualitzar i canviar els mecanismes de negociació establerts a principis de la dècada dels noranta**, assenyalant també que s'havia de passar a una fase següent, amb un diàleg directe entre les parts, sense condicions prèvies i que considerés com a mínim el restabliment de la confiança, però les autoritats d'Abkhàzia van refusar l'oferta, argumentant que encara no hi havia les condicions apropiades per iniciar negociacions. La UE, per la seva banda, **va preparar un paquet de mesures per promoure la confiança entre Geòrgia i Abkhàzia**. Les propostes, presentades pel representant especial de la UE per al Sud del Caucas, Peter Semneby, incloïen l'inici de programes de la Política Europea de Veïnatge amb població d'Abkhàzia i Ossètia del Sud; la promoció de comerç entre les regions separatistes i Geòrgia; promoure la participació europea en el sector de la seguretat, amb la UE tenint-hi un paper de facilitació i assessoria; i pressionar per a un èmfasi més gran en els drets de les minories a Geòrgia. Poc després, el primer ministre georgià, **Z. Noghaideli va presentar davant del Consell de Seguretat de l'ONU la nova proposta de Geòrgia per resoldre el conflicte amb Abkhàzia**, articulada sobre tres punts principals. En primer lloc, considerava el retorn voluntari de la població georgiana que va haver d'abandonar Abkhàzia en el marc del conflicte armat. En segon lloc, la proposta implicava el reconeixement de la integritat territorial de Geòrgia, i en tercer lloc plantejava la celebració d'un referèndum sobre l'estatus futur d'Abkhàzia, que se celebraria només després del retorn voluntari de la població desplaçada. El pla va xocar amb els plantejaments mantinguts fins aleshores pels líders independentistes abkhazos, que s'havien mostrat reticents fins aquell moment a un retorn global dels desplaçats,

acceptant en canvi un retorn gradual, que comprendria primer la tornada a la zona sud d'Abkhàzia i només després als altres districtes. En qualsevol cas, els líders abkhazos van afirmar que no reprendrien les converses amb Geòrgia fins que aquesta compleixi l'acord de Moscou d'alto el foc i separació de forces.

A finals de novembre, el president M. Saakashvili va deixar el càrrec per l'inici de la cursa electoral per als comicis presidencials anticipats del 5 de gener, i el va substituir com a president en funcions la portaveu parlamentària, Nino Burjanadze. Les últimes setmanes de l'any van augmentar les tensions diplomàtiques pel que fa al conflicte d'Abkhàzia arran de diverses denúncies de diversos alts càrrecs del Govern, així com de mitjans de comunicació georgians, sobre la suposada declaració de l'estat d'emergència a Abkhàzia per part de les autoritats independentistes, la suposada plantació de mines per part del règim abkhaz al districte de Gali i al llarg de la frontera amb Geòrgia, així com un possible increment de la presència militar russa a la zona de conflicte. El ministre d'Exteriors de l'autoproclamada República d'Abkhàzia, Serguei Shamba, va afirmar a més que Abkhàzia podria deixar d'acceptar com a mediador en el conflicte a qualsevol país que reconegui la independència de Kosovo i no la d'Abkhàzia.

El mes de març de 2008, l'ambaixador rus a l'OTAN, Dmitry Rogozin, va advertir Geòrgia que si entrava a l'OTAN començaria el procés de secessió real de les regions d'Abkhàzia i d'Ossètia del Sud. A principi del mes d'abril, el president georgià, Mikheil Saakashvili, va anunciar un nou pla de pau per resoldre el conflicte amb Abkhàzia, amb una oferta per al territori titllada pel Govern georgià d'"autonomia il·limitada" dins de Geòrgia, que considerava també la creació del càrrec de vicepresident, que seria ocupat per un representant abkhaz. A més, segons la proposta de pau, quedaria garantida la seva representació en tots els òrgans del Govern central, els quals tindrien poder de veto sobre totes les decisions de les autoritats centrals que afectessin la població abkhaz o que tinguessin a veure amb el seu estatus constitucional. Així mateix, segons Saakashvili, es van plantejar precondicions significatives relacionades amb la preservació i el desenvolupament de la seva cultura, llengua i identitat. La nova iniciativa de pau es mantenia en la mateixa línia que les propostes fetes el mes de juny de 2006 pel Govern, si bé amb un èmfasi més gran en la dimensió econòmica. En aquest sentit, el pla tenia en compte la creació d'una zona conjunta d'economia lliure entre Geòrgia i Abkhàzia en els districtes abkhazs d'Ochamchira i Gali. Pel que fa a la seguretat, el president georgià va plantejar que les forces policíiques de totes dues parts s'haurien de fusionar i que, a més, s'hauria de crear un espai fronterer i de duanes comú, amb autonomia sobre el terreny. També va proposar la creació d'una força policíica conjunta a la zona de seguretat que inclogués els 12 quilòmetres del costat de Geòrgia i els 12 del costat controlat per les autoritats independentistes. Com era previsible, la proposta de pau va ser rebutjada pels líders abkhazos, que van titllar-la de propaganda i van reiterar la seva negativa a reprendre el procés negociador fins que Geòrgia no es retirés de la zona de l'alt Kodori i es firmés un acord mutu sobre la no-utilització de la força.

Un dels episodis més destacables del tercer trimestre de 2008 va ser el dels **enfrentaments de Geòrgia amb Rússia**, com a conseqüència de l'augment de la tensió a les regions d'Abkhàzia i d'Ossètia del Sud, i poc després que el Grup d'Amics de Geòrgia del secretari general de l'ONU es reunís a Berlín el 30 de juny per tractar la situació de tensió a la zona d'Abkhàzia i discutir propostes de distensió. La segona quinzena d'agost, després d'haver-se produït greus **enfrentaments a Ossètia del Sud**, després d'uns atacs de les forces armades de Geòrgia a diversos municipis d'Ossètia del Sud, amb un resultat de més de 300 morts, i d'una dura resposta militar russa que va transcendir el territori d'Ossètia del Sud, Rússia va reconèixer formalment la independència d'Ossètia del Sud i d'Abkhàzia i, en relació amb la seva presència militar, va mantenir emplaçaments militars a Geòrgia fora de les regions d'Ossètia del Sud i d'Abkhàzia, entre les quals hi havia les localitats de Senaki (oest) i Poti (ciutat portuària), així com zones al nord de la ciutat de Gori. D'aquesta manera, Rússia va titllar de "zones de seguretat" o "zones sota responsabilitat de les forces russes de manteniment de pau" unes zones que per a Geòrgia

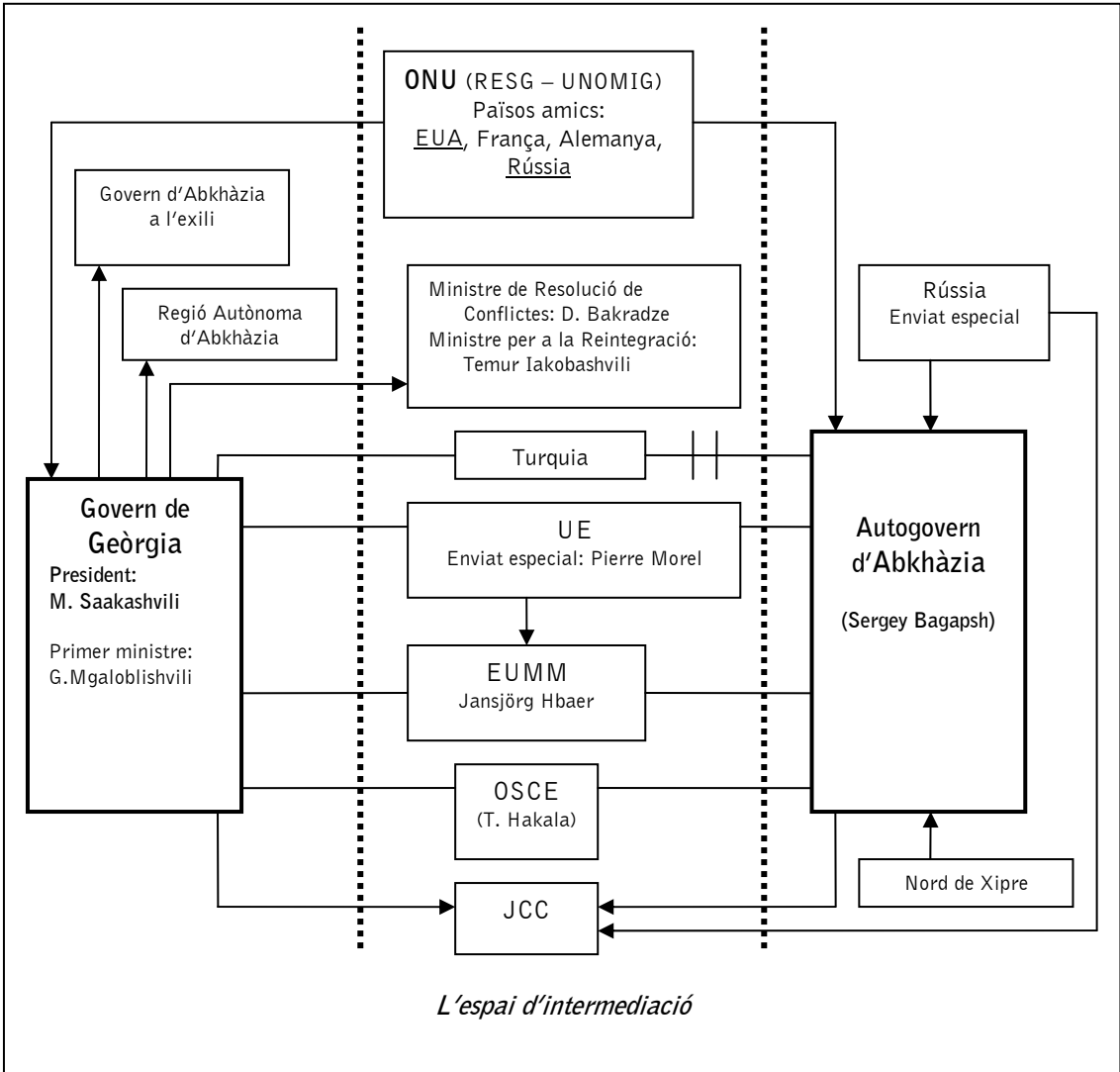
estaven sota ocupació militar, la qual cosa suposava un incompliment inadmissible de la legalitat internacional i de l'acord concret d'alto el foc firmat a mitjan mes d'agost.

Acord d'alto el foc del 12 d'agost entre Rússia i Geòrgia
1 – No recórrer a l'ús de la força (renúncia a l'ús de la força).
2 – Cessament complet de totes les activitats militars.
3 – Lliure accés a l'ajuda humanitària.
4 – Retorn de les forces armades de Geòrgia als seus llocs d'emplaçament habitual.
5 – Retirada de les tropes russes a la línia que hi havia abans del conflicte.
6 – Inici d'un debat internacional sobre les modalitats de seguretat i estabilitat a Abkhàzia i a Ossètia del Sud.

A principi del mes de setembre, els presidents rus i francès van acordar, en una reunió celebrada a Moscou, complementar l'acord aconseguit el mes d'agost amb la retirada de les tropes russes de les zones de Geòrgia fora d'Abkhàzia i d'Ossètia del Sud en el termini d'un mes, després del desplegament de mecanismes internacionals, no inferiors a 200 observadors de la UE, que s'hauria de fer efectiu l'1 d'octubre. La retirada estava condicionada també a la garantia de la no-utilització de la força contra Abkhàzia i Ossètia del Sud mitjançant documents de vinculació legal. L'acord també considerava que els observadors de l'ONU i de l'OSCE podrien dur a terme les seves activitats habituals prèvies al conflicte. Alhora, es considerava que s'iniciessin converses internacionals el 15 d'octubre a Ginebra, que tractarien com a mínim qüestions relatives a l'estabilitat i a la seguretat a la regió, el retorn dels refugiats sobre la base de principis i pràctiques internacionals en matèria de reassentament en contextos de postconflicte, i altres qüestions que fossin acordades mútuament entre les parts. Els ministres d'Exteriors de la UE van donar suport a la creació de la Missió d'Observació de la UE a Geòrgia (EUMM, per les sigles en anglès) considerada en l'acord del 8 de setembre entre els presidents rus i francès per avançar en la implementació dels acords del 12 d'agost. L'EUMM, dirigida per Hansjorg Haber, tindrà la seu a Tbilisi i comptarà amb 200 observadors no armats que es desplegaran a les zones adjacents a les regions d'Ossètia del Sud i d'Abkhàzia, que han estat controlades per les tropes russes després de la guerra d'agost. A principi d'octubre, Rússia va completar la retirada de les seves tropes de les anomenades "zones de seguretat" (àrees fora d'Ossètia del Sud i d'Abkhàzia que van ser preses per l'exèrcit rus durant la guerra d'agost amb Geòrgia), encara que Rússia mantindrà una presència militar de 3.800 soldats a Abkhàzia. A mitjan mes d'octubre es van suspendre les converses internacionals per abordar el conflicte d'agost entre Geòrgia i Rússia per desacords sobre el procediment que calia seguir, si bé es va preveure que es reprendrien un mes després. A final d'any, Rússia, Geòrgia, Abkhàzia i Ossètia del Sud van valorar positivament les converses informals mantingudes el 19 de novembre a Ginebra, afavorides per l'ONU, la UE i l'OSCE, les quals també van qualificar de constructiva la reunió, a diferència de la primera trobada mantinguda el mes d'octubre, que va haver de ser suspesa per diferències sobre el procediment i el format. La reunió es va desenvolupar per mitjà de dos grups de treball, un dedicat a seguretat i l'altre a la població desplaçada, en els quals van estar representades totes les parts de manera individual. Els participants van mostrar acord amb elaborar un mecanisme de prevenció i gestió d'incidents diaris, així com reflexionar sobre un règim d'alto el foc i de manteniment de pau, i establir zones de pas per assegurar que els moviments de la població no fossin obstaculitzats. El mes de desembre, les autoritats abkhazs van fer una crida a la represa de les converses quadripartides setmanals, conegudes informalment com les Sessions Chuburkhinji, paralitzades des de novembre de 2006, en què participaven representants d'Abkhàzia, Geòrgia, Rússia i observadors de l'ONU. D'altra banda, el líder abkhaz Sergey Bagapsh es va mostrar favorable a noves converses internacionals a Ginebra, iniciades després de la guerra d'agost.

Pàgines web
• Berghof Center (www.berghof-center.org)

- Civil Georgia (www.civil.ge/org)
- Conciliation Resources (www.c-r.org/about)
- Eurasia Net (www.eurasianet.org)
- Georgia Update (www.csis.org)
- Incore (www.incore.ulst.ac.uk/cds/agreements/europe.html)
- OSCE (www.osce.org/georgia)
- Partners for Democratic Change (www.partnersglobal.org)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)
- UNOMIG (www.un.org/Depts/dpko/missions/unomig)

b) Ossètia del Sud

Context del conflicte

L'any 1922 es va crear a Geòrgia la regió autònoma d'Ossètia del Sud, dos anys abans que a l'antiga URSS es creés la República Autònoma d'Ossètia del Nord. El 1990, Ossètia del Sud es va proclamar república sobirana, cosa que va provocar

la reacció del Parlament georgià, que va declarar l'estat d'emergència al territori i li va retirar l'estatus de regió autònoma. Tot això va donar lloc a enfrontaments fins al 1992, quan una força de pau russa, georgiana i osseta va aconseguir un alto el foc i es va desplegar una força tripartida de manteniment de la pau (Geòrgia, Rússia i Ossètia). El conflicte es va revifar el maig del 2004, quan el president d'aquesta república va amenaçar d'utilitzar la força davant de qualsevol amenaça procedent de Geòrgia. Dies després, Ossètia del Sud es va retirar de la comissió internacional que vigilava l'acord de pau. Aquesta mesura va estar seguida d'enfrontaments entre les forces armades georgianes i grups armats d'Ossètia del Sud. Les autoritats d'Ossètia del Sud tenen la intenció d'unir-se amb Ossètia del Nord i, per tant, incorporar-se a la Federació Russa, formant un territori unificat anomenat Alània. Posteriorment es va crear un altre Govern "de facto" a aquesta regió, partidari de continuar formant part de Geòrgia, per la qual cosa a Ossètia del Sud hi conviuen alhora dos governs, cap dels dos reconegut internacionalment. El 2008, tanmateix, i després d'uns enfrontaments militars entre Geòrgia i Rússia, Ossètia del Sud es va declarar independent.

Població: Geòrgia: 4 milions Ossètia del Sud: 70.000
Extensió Ossètia del Sud: 3.900 km ²
IDH Geòrgia: 89 (de 182)
PIB Geòrgia: 9.300 milions de \$
Renda per habitant Geòrgia: 2.120 \$
Morts pel conflicte: 1.000
Població desplaçada: 12.000
Actors armats: ----
Facilitacions: OSCE, ONU (UNOMIG), OTAN, UE, França, Patriarca Ilia II

Antecedents del procés de pau

L'OSCE té una missió a Geòrgia des de desembre de 1992, amb el quarter general a Tbilisi, i el març del 1994 va ampliar el seu mandat amb l'objectiu de promoure negociacions de pau en el conflicte d'Ossètia del Sud. La missió també dona suport als esforços de pau de l'ONU, i destaca un funcionari a l'Oficina de l'ONU sobre Drets Humans, amb seu a Sukhumi. El mandat de la missió és promoure el respecte pels drets humans i les llibertats fonamentals, i assistir al desenvolupament de les institucions democràtiques. Des del desembre del 1999, a més, el mandat inclou la vigilància de la frontera entre Rússia i Geòrgia. L'any 1992 es va signar un **Acord de Principis entre Geòrgia i Rússia per a l'Arranjament del Conflicte entre Geòrgia i Ossètia**, amb un alto el foc i la creació d'una **Comissió de Control Conjunta (JCC)**, formada per representants de Geòrgia, Rússia, Ossètia del Nord i Ossètia del Sud, que no ha estat mai ben rebuda per Geòrgia, que es considera en minoria en aquesta comissió.

Dies després dels enfrontaments del juliol del 2004, els representants de Geòrgia i d'Ossètia del Sud van signar un **protocol per resoldre el conflicte de manera pacífica**. El primer ministre georgià va presentar un pla per acabar amb les tensions, es va comprometre a desmilitaritzar la zona i a augmentar el mandat de l'OSCE sobre el terreny. Geòrgia també va demanar a la UE i a l'OSCE una implicació més gran en la resolució del conflicte. A principis de 2005, no obstant això, el líder d'aquesta regió va rebutjar la **proposta autonòmica** feta pel president georgià. Tot i això, el març van arribar a un **acord per desmilitaritzar la regió**, que preveia una primera fase de retirada de les trinxeres i fortificacions per donar pas a una cooperació econòmica.

El juny de 2005, les autoritats georgianes es van comprometre a resoldre els seus conflictes territorials per mitjans no militars i pacífics, i en cooperació amb les organitzacions internacionals, i **van acceptar un pla de l'OTAN**. De totes maneres, el mes d'agost va augmentar la tensió per l'augment de la inseguretat. A més, el Govern de Geòrgia va manifestar el seu

desacord amb el format de les converses de pau, ja que el considerava ineficaç. Aquestes converses es duïen a terme en el marc d'una **Comissió de Control Conjunta (JCC)** amb la participació de Geòrgia, Ossètia del Sud, Ossètia del Nord i Rússia. Els EUA, per la seva banda, van manifestar la intenció d'implicar-se en la resolució d'aquestes contencions. A finals d'any, la JCC va discutir una proposta de Geòrgia per incloure l'OSCE, la UE i els EUA a les negociacions de pau. El desembre de 2005, el líder de la República d'Ossètia del Sud, E. Kokoity, va elaborar una **proposta de pau amb tres etapes**: desmilitarització i rehabilitació social i econòmica de la zona i establiment de relacions entre aquesta república i Geòrgia. Tant Rússia com Geòrgia van aplaudir inicialment la proposta, però setmanes després Geòrgia va canviar d'opinió.

L'any 2006, el Govern georgià va acusar els representants d'Ossètia del Sud de voler abandonar les negociacions. El Parlament georgià va recomanar que una missió internacional substituís les forces russes de manteniment de la pau desplegades a la regió des de la signatura de l'acord de pau del 1992, i que estan supervisades per l'OSCE. Tant el Govern rus com els EUA van criticar aquesta decisió parlamentària. L'OSCE, d'altra banda, va lamentar la suspensió de la reunió de la Comissió Conjunta de Control, formada per Geòrgia, Rússia, Ossètia del Nord i Ossètia del Sud, que s'hauria d'haver celebrat a Viena. El mes d'abril, el **Govern de Geòrgia va promoure un projecte de llei per a la devolució de propietats a Ossètia del Sud a aquelles persones perjudicades pel conflicte, com a mecanisme per afavorir la pau a la regió**. La situació es va deteriorar igualment durant el tercer trimestre del 2006, a causa de les **males relacions de Geòrgia amb Rússia**, país que va dur a terme exercicis militars al nord del Caucas. Geòrgia va acusar Rússia de pressió psicològica i de donar suport al líder de la milícia rebel que opera a la Gorja del Kodori. La primera quinzena de novembre, la **província va donar suport en un referèndum no reconegut internacionalment a la independència del territori**, amb més del 90 % dels 50.000 votants a favor de la secessió, i la reelecció com a president de la regió de E. Kokoity, que va citar com a prioritats polítiques seves la independència d'Ossètia del Sud i la integració amb Rússia. Per votar, els residents havien de tenir el passaport d'Ossètia del Sud, però **la majoria de la població d'ètnia georgiana de la província no el té**. La població georgiana va celebrar la seva pròpia consulta alternativa, tampoc reconeguda legalment, en la qual es va votar a favor de continuar dins de Geòrgia i es va elegir com a president D. Sanakoyev. El president de l'autoproclamada República d'Ossètia del Sud, E. Kokoity, va afirmar que la regió no s'unificarà amb Geòrgia argumentant que la independència era el desig de la seva nació.

El cap de la missió de l'OSCE a Geòrgia, R. Reeve, va afirmar l'abril de 2007 que el format actual de les negociacions per a resoldre el conflicte entre Geòrgia i Ossètia del Sud era ineficaç, i va plantejar que ningú no esperava resultats seriosos d'aquest format. A més a més, la missió de l'OSCE va rebre la nova proposta georgiana sobre la seva transformació, però segons R. Reeve el pla havia de ser acordat per les dues parts del conflicte. A mitjan abril, el **Parlament georgià va aprovar la "Llei de creació de les condicions apropiades per a l'arranjament pacífic a l'antic districte autònom d'Ossètia del Sud"**, que obria les portes a la creació d'una administració temporal a Ossètia del Sud, amb el propòsit de "facilitar la participació de les comunitats locals mitjançant la delegació d'una autoritat del Govern central als representants de les comunitats locals, garantir les condicions per a una autonomia a l'estil europeu, garantint l'autogovern i la preservació de la identitat i dels drets culturals dels ossetes residents a la zona, així com preparar les condicions per a unes eleccions democràtiques a la regió". Dies després, el president de Geòrgia va indicar a més que els membres de la nova administració serien alhora viceministres en uns deu ministeris georgians, amb mandats específics per dur a terme actuacions a Ossètia del Sud. El Parlament d'Ossètia del Sud, no obstant això, va rebutjar el nou pla de pau anunciat per Geòrgia. Geòrgia va reiterar la seva disposició que Rússia i Ossètia del Sud participessin a la comissió estatal georgiana creada recentment per desenvolupar l'autonomia de la regió en conflicte. Fins aleshores, Moscou havia ignorat aquest òrgan, mentre que Tskhinvali l'havia considerat absurd i il·legal. El setembre, el Govern georgià va afirmar que estava disposat a acollir una sessió plenària de la JCC, i va oferir com a lloc la seu de l'OSCE a la capital georgiana. El president Mikheil Saakashvili va demanar davant de l'Assemblea General de les

Nacions Unides una revisió completa de la missió d'observació de les Nacions Unides a Geòrgia i dels processos de pau a les regions d'Abkhàzia i Ossètia del Sud, i va presentar la seva proposta de solució per ambdós territoris. **Segons Saakashvili, el format dels processos de pau beneficiava els responsables de la neteja ètnica exercida durant els conflictes armats, així com una minoria d'activistes, milícies i els seus partidaris internacionals. El president va defensar que qualsevol pla de pau s'hauria de centrar en el desenvolupament econòmic i el retorn de les persones desplaçades.** La seva proposta considerava l'oferta i reconeixement del dret al ple autogovern per a tots els qui viuen a Abkhàzia i Ossètia del Sud, sota sobirania i fronteres georgianes i amb garanties internacionals. L'octubre, Terhi Hakala, exambaixadora de Finlàndia per al Caucas Sud, va ser nomenada nova ambaixadora de l'OSCE per a Geòrgia. Al cap de pocs dies va concloure sense avenços la primera sessió plenària des d'octubre del 2006 de la **Comissió de Control Conjunt (JCC)**. La delegació georgiana va qualificar de superficial i sense sentit la JCC, i va criticar els seus homòlegs d'Ossètia del Sud per no estar disposats a acceptar compromisos i un diàleg constructiu. **La principal demanda d'Ossètia del Sud a la sessió plenària de la JCC va ser el desenvolupament d'un acord sobre la no utilització de la força,** rebutjat per Geòrgia fins que no s'avanci en la desmilitarització de la zona de conflicte. A finals de novembre, el viceministre d'Exteriors rus, Grigori Karasin, es va reunir a Moscou amb el líder de la regió independentista d'Ossètia del Sud, Eduard Kokoity, per abordar la situació del conflicte no resolt. Segons Karasin, l'única via cap a la resolució del conflicte es trobava en les negociacions entre les parts en el marc dels formats negociadors vigents.

A principis de, el líder de la regió independent *de facto*, Eduard Kokoity, va anunciar que es volia reunir amb el president georgià, Mikheil Saakashvili, i que hi volia tractar tres qüestions, principalment: la desmilitarització de la zona de conflicte, inclosa la firma d'un acord sobre la no-utilització de la força; la rehabilitació econòmica, i l'estatus polític d'Ossètia del Sud. En l'àmbit econòmic, Kokoity va afirmar que volia **abordar la proposta de creació d'una "zona de preferència econòmica"**, que comprendria Ossètia del Sud, la regió d'Alagiri, a Ossètia del Nord, i la regió georgiana de Gori (frontera sud d'Ossètia del Sud). Les propostes formaven part del pla de tres etapes proposat, a final del 2005, pels líders de l'autoproclamada república, en resposta a iniciatives georgianes. A més, Kokoity va reiterar l'interès del seu Govern per continuar les converses amb Geòrgia a través de la **Comissió Mixta de Control** quadripartida, format que no considerava esgotat. A final del mes de febrer, però, **el parlament de l'autoproclamada República d'Ossètia del Sud va fer una crida a la comunitat internacional perquè reconegués la seva independència** i va afirmar que el procés de Kosovo era un precedent i un argument convincent per al reconeixement d'Ossètia del Sud. El mes de març, **Geòrgia va anunciar la seva decisió de retirar-se del format de l'òrgan quadripartit mediador, la Comissió Mixta de Control, i la seva proposta de reformular-ne l'estructura per transformar-lo en un òrgan de format 2+2+2.** El nou format tenia en compte donar un paper mediador a la UE i a l'OSCE, aspecte que va ser rebutjat per Ossètia del Sud. El ministre d'Exteriors rus va descartar qualsevol possibilitat de canvi en el format actual, va advertir Geòrgia contra la internacionalització del conflicte i va instar-la a treballar en el marc dels mecanismes ja existents.

Un dels episodis més destacables del tercer trimestre van ser els **enfrentaments de Geòrgia amb Rússia¹⁵**, com a conseqüència de l'augment de la tensió a les regions d'Abkhàzia i d'Ossètia del Sud, i poc després que el Grup d'Amics del secretari general per a Geòrgia de l'ONU es reunís a Berlín el 30 de juny per tractar la situació de tensió a la zona d'Abkhàzia i discutir propostes de distensió. **A principi de setembre, els presidents rus i francès van acordar, en una reunió celebrada a Moscou, complementar l'acord aconseguit el mes d'agost pel qual les tropes russes es retirarien de les zones de Geòrgia fora d'Abkhàzia i d'Ossètia del Sud en el termini d'un mes, després del desplegament de mecanismes internacionals, no inferiors a 200 observadors de la UE, que s'hauria de fer efectiu l'1 d'octubre.**

¹⁵ Vegeu el que s'ha comentat anteriorment a l'apartat d'Abkhàzia.

El procés de pau el 2009 en el conjunt de Geòrgia

A mitjan febrer, les parts en conflicte van acordar a Ginebra, sota mediació de l'ONU, l'OSCE i la UE, propostes per establir mecanismes conjunts de prevenció i resposta d'incidents. En un comunicat conjunt, els mitjancers assenyalen que entre les mesures s'inclouen la celebració d'encontres setmanals, o més freqüents si es considera necessari, entre les estructures responsables de la seguretat i l'ordre públic a les zones de tensió així com amb organitzacions internacionals. A més, s'establirà una línia de comunicació durant les 24 hores, i es duran a terme visites conjuntes a les zones que generin preocupació. El president de torn de la UE va qualificar l'acord d'avenç vital. Quant a **Abkhàzia**, el **president georgià va afirmar que la missió de l'ONU no era efectiva i que no lamentaria gaire que deixés de funcionar**. El Ministeri de Defensa de Geòrgia i la missió d'observació de la UE, EUMM, van firmar un memoràndum que estipula restriccions al moviment de les forces georgianes en zones adjacents a Abkhàzia i Ossètia del Sud. Segons el cap de l'EUMM, es tracta d'un pas unilateral de Geòrgia que contribueix a la implementació de l'acord d'alto el foc de l'agost. Segons l'acord, Geòrgia no podrà desplegar més d'un batalló de tropes a menys de 15 quilòmetres de la frontera amb Abkhàzia, mesura que també s'aplica per a Ossètia del Sud. Tampoc no podrà desplegar armes de calibre de 120 mil·límetres o més en aquestes zones, entre altres mesures. A mitjan febrer, **el líder d'Abkhàzia va afirmar que no hi hauria observadors de la UE a Abkhàzia**, i va instar el Consell de la UE i el Parlament Europeu que entenguessin que no hi haurà noves discussions sobre l'estatus d'Abkhàzia. El Govern georgià va proposar la desmilitarització d'Abkhàzia i va plantejar la necessitat d'enviar una força policial internacional a la regió. Mentrestant, el **Govern abkhaz afirmava que no tenia plans d'integrar-se a Rússia o cap altre estat, sinó que l'objectiu era la construcció d'un estat independent**. Així mateix, el president abkhaz, Sergey Bagapsh, va anunciar que estava estudiant la conveniència o no de continuar participant en les converses internacionals de Ginebra sobre la seguretat i estabilitat a Abkhàzia i Ossètia del Sud. Segons Bagapsh, aquest procés negociador no tenia futur.

Quant a la regió d'Ossètia del Sud, reconeguda com a estat independent per Rússia l'any passat, a final de gener el Ministeri de Defensa de Geòrgia i la missió d'observació de la UE (EUMM) van firmar un memoràndum que estipulava **restriccions al moviment de les forces georgianes en zones adjacents a Ossètia del Sud**. A mitjan febrer, els països de l'OSCE van acordar estendre fins al 30 de juny la presència dels 20 observadors addicionals desplegats a zones adjacents a Ossètia del Sud l'agost de 2008. La decisió no afecta el final del mandat de la missió de l'OSCE al país, finalitzat el 31 de desembre de 2008 sense que s'hagi aconseguit un acord per renovar-lo, a causa de l'oposició de Rússia. A mitjan març, el Govern d'Ossètia del Sud va anunciar que en un termini breu es firmaria un **acord militar amb Rússia que permetria a aquest últim país l'ús del territori osseta per crear bases militars per un període de fins a 99 anys**. D'altra banda, el líder osseta, Eduard Kokoity, va manifestar que la UE i l'OSCE eren responsables dels fets de l'agost de 2008 i va expressar disconformitat amb la missió d'observació de la UE, l'EUMM, per considerar insuficient el treball que duu a terme.

A final de maig es van suspendre durant uns dies les converses de Ginebra sobre la seguretat al sud del Caucas entre Abkhàzia, Ossètia del Sud, Rússia i Geòrgia, en què mitjancen l'ONU, la UE i l'OSCE, i amb la participació dels EUA. La delegació abkhaza es va retirar per considerar que el secretari general de l'ONU no havia lliurat a temps l'informe sobre la missió de les Nacions Unides a la regió i per considerar inacceptable que en un anterior informe es considerés Abkhàzia com a part de Geòrgia. Posteriorment, **les delegacions d'Ossètia del Sud i Rússia van renunciar a participar en la cinquena ronda de les negociacions esmentades després d'assegurar que no tenien cap sentit sense la presència abkhaza**. La delegació d'Abkhàzia va advertir que no prosseguiria el diàleg si les Nacions Unides i la UE eren parcials a favor de Geòrgia. En el mateix sentit, el president d'Ossètia del Sud, Eduard Kokoity, va denunciar una política de doble arrasador per part de la UE i va assegurar que tant la UE com l'OTAN eren coresponsables del que ell considerava el genocidi contra el poble osseta per haver venut armes a Geòrgia. Kokoity va declarar que tant Ossètia del Sud com Abkhàzia volien participar en les converses de Ginebra,

però en termes d'igualtat amb la resta dels participants. El Govern de Geòrgia va criticar la retirada de Rússia de les converses en considerar que tenia l'únic objectiu d'obstaculitzar el procés de pau. Per la seva banda, el Govern dels EUA va declarar que la retirada de les tres delegacions era una acció coordinada per erosionar les converses de Ginebra. Rússia va lamentar la interrupció de les negociacions, però alhora va criticar els exercicis militars conjunts entre l'OTAN i Geòrgia i va denunciar que Geòrgia s'estava remilitaritzant. Dies després, el Govern rus va anunciar la intenció d'obrir el 2010 dues bases militars a Gudauta (a la part oriental d'Abkhàzia) i a Tskhinvali (capital d'Ossètia del Sud), com a part dels acords assolits amb ambdues repúbliques després de la guerra del passat mes d'agost. En cada base es desplegarien uns 3.700 militars, un nombre inferior a l'inicialment previst. Tanmateix, Moscou també va anunciar que un contingent militar considerable es desplegaria a la frontera de Rússia amb Ossètia del Sud i Abkhàzia i que en breu es durien a terme exercicis militars conjunts en territori rus. Abkhàzia va anunciar per la seva banda que crearia el seu exèrcit, que tindrà entre 10.000 i 15.000 membres, que es formaran a Rússia, amb la qual ja havien assolit acords.

El líder abkhaz, Sergey Bagapsh, va afirmar que consideraria si Abkhàzia necessitava continuar o no participant en el procés de converses de Ginebra, que reuneix Geòrgia, Rússia, Abkhàzia i Ossètia del Sud. Segons Bagapsh, Abkhàzia participava en aquest format només per respecte al pla firmat pels presidents rus i francès. Les autoritats d'Ossètia del Sud, per la seva banda, van afirmar que continuarien participant en el procés de negociacions de Ginebra, però van anunciar que en la pròxima reunió qüestionarien la legitimitat de la participació dels EUA pel suport militar d'aquest país a Geòrgia. A mitjan juny, **Rússia va vetar la renovació de la missió de l'ONU (UNOMIG) a Abkhàzia**, la qual cosa obriria les portes al desmantellament de la missió. La decisió, reflectida en una votació de 10 vots a favor i un en contra d'una resolució del Consell de Seguretat de l'ONU sobre l'extensió de la missió, va girar entorn de les discrepàncies sobre el reconeixement o no de la integritat territorial de Geòrgia, "línia vermella" d'aquesta última. La resolució vetada per Rússia incloïa una menció a una resolució anterior que explicitava referències a la integritat territorial de Geòrgia. Rússia, que considera irrevocable el seu reconeixement de la independència d'Abkhàzia i Ossètia del Sud, va proposar com a alternativa una extensió temporal reduïda de la missió sense menció de la integritat territorial de Geòrgia, text que finalment no va abordar el Consell de Seguretat. Finalment, s'ha d'assenyalar que a començaments de juny, **l'oficialista Partit de la Unitat, vinculat al líder osseta Eduard Kokoity, va resultar vencedor en les eleccions parlamentàries de la regió independentista d'Ossètia del Sud**, no reconegudes internacionalment, amb un 46 % dels vots i 17 dels 34 escons, seguit del Partit Popular i el Partit Comunista, amb 22,6 i 22,2 % respectivament (nou i vuit escons). La participació va ser del 80 % segons la comissió electoral.

En mig d'una tensió permanent per incidents marítics, a mitjan agost es va celebrar a Gali el tercerencontre entre les parts en conflicte en el marc del mecanisme per prevenir i gestionar incidents per a la regió d'Abkhàzia. A mitjan setembre, representants de Geòrgia, Abkhàzia i Rússia es van reunir de nou sota els auspicis de l'ONU i la missió d'observació de la UE (EUMM) en el marc dels mecanismes de prevenció i resposta a incidents acordats en el procés de Ginebra. En la reunió trilateral les parts també van discutir sobre l'accés a l'educació de la població georgiana resident en el districte de Gali (Abkhàzia). Quant a la regió d'Ossètia del Sud, independent de facto, a mitjan agost, representants georgians, ossetes i russos es van reunir a la localitat georgiana de Dvani en el marc del tercerencontre del mecanisme per a la prevenció i gestió d'incidents. L'encontre va ser facilitat per la missió de supervisió de la UE. El setembre van fer un nou encontre. A final d'octubre, el representant especial de la UE per a la crisi a Geòrgia, Pierre Morel, va afirmar que les converses de Ginebra (procés de diàleg entre Geòrgia, Rússia, Abkhàzia i Ossètia del Sud i intervingut per l'ONU, OSCE i la UE, amb participació també dels EUA) estaven entrant en una segona fase, l'objectiu de la qual era aconseguir un règim de seguretat i un marc de protecció humanitari més desenvolupat, a fi d'augmentar la seguretat regional. Segons Morel, **estava previst que en les pròximes rondes de converses s'abordessin els elements bàsics per a un acord marc sobre el no ús de la força**. No obstant això, les autoritats d'Ossètia del Sud van decidir no participar en la reunió prevista per al 19 de

novembre en el marc del mecanisme per a la prevenció i gestió d'incidents i van advertir que no prendrien part en aquest fòrum fins que no rebessin informació sobre el parador de ciutadans ossetes detinguts per Geòrgia en períodes anteriors. A més, van criticar que aquest marc de discussió només resolva qüestions plantejades per Geòrgia.

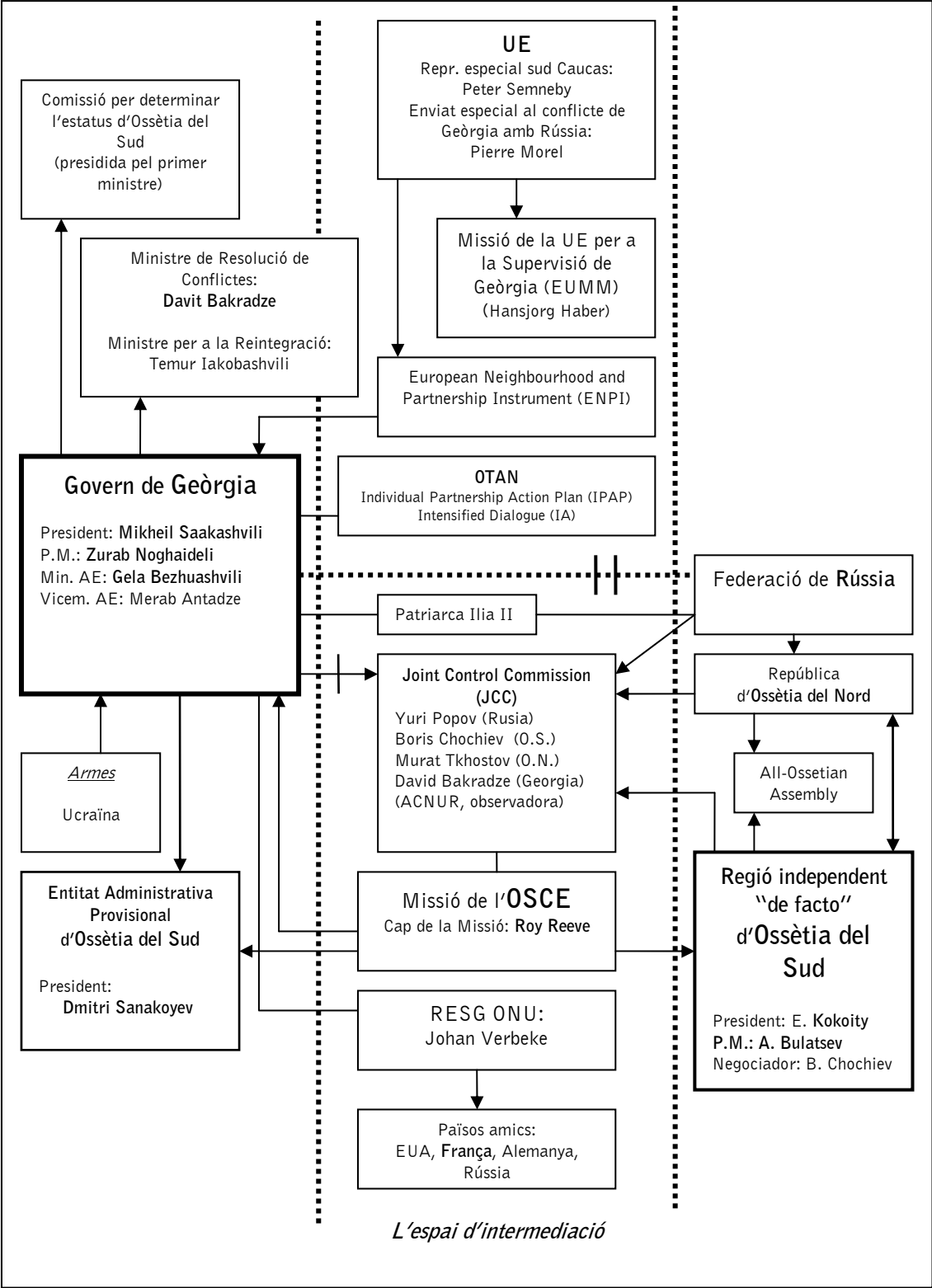
Fets més significatius de l'any

- El president georgià va afirmar que la missió de l'ONU no era efectiva i que no lamentaria gaire si deixés de funcionar.
- El Govern abkhaz va afirmar que no tenia plans d'integrar-se a Rússia o cap altre estat, sinó que l'objectiu era la construcció d'un estat independent.
- El Govern d'Ossètia del Sud va anunciar que es firmaria un acord militar amb Rússia que permetria a aquest últim país l'ús del territori osseta per crear bases militars per un període de fins a 99 anys.
- Les delegacions d'Ossètia del Sud i Rússia van renunciar a participar en la cinquena ronda de negociacions després d'assegurar que no tenien cap sentit sense la presència abkhaza.
- L'oficialista Partit de la Unitat, vinculat al líder osseta Eduard Kokoity, va resultar vencedor en les eleccions parlamentàries de la regió independentista d'Ossètia del Sud, no reconegudes internacionalment.
- Estava previst que en les pròximes rondes de converses s'abordessin els elements bàsics per a un acord marc sobre el no ús de la força.

Webs d'interès

- AlertNet (www.alertnet.org)
- Caucasian Knot (eng.kaukaz-uzel.ru)
- Caucaz EuropeNews (www.caucaz.com)
- Central Asia-Caucasus Institute Analyst (www.cacianalyst.org)
- Civil Georgia (www.civil.ge/eng)
- Euobserver (euobserver.com)
- Eurasia Daily Monitor (www.jamestown.org)
- EurasiaNet (www.eurasianet.org/resource/georgia)
- Delegació de la Comissió de la UE a Geòrgia i Armènia (www.delgeo.cec.eu.int)
- Comissió Europea. Relacions externes (ec.europa.eu/external_relations/georgia)
- Georgia Today (www.georgiatoday.ge)
- Govern de Geòrgia (www.government.gov.ge)
- GUUAM (www.guuam.org)
- Institute for War and Peace Reporting (www.iwpr.net)
- Institut de la Pau d'Estats Units (www.usip.org/library/pa.html)
- International Center on Conflict and Negotiation (www.iccn.ge)
- International Alert (www.international-alert.org)
- Media News (www.medianews.ge)
- Ministeri d'Afers Exteriors de Geòrgia (www.mfa.gov.ge)
- Assemblea Parlamentària OTAN (natopa.ibicenter.net)
- Missió de l'OSCE a Geòrgia (www.osce.org/georgia)
- Parlament de Geòrgia (www.parliament.ge)
- Partners-Georgia (www.partners.ge)
- Presidència de Geòrgia (www.president.gov.ge)
- Radio Free Europe/Radio Liberty (www.rfel.org)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)
- República d'Ossètia del Sud (comino.org)

- Swiss Peace (www.swisspeace.org)
- UNAG online Magazine (www.civil.ge)
- UN Association of Georgia (www.una.ge)
- UNOMIG (www.unomig.org)

ORIENT MITJÀ

IRAQ

Context del conflicte

Després de l'ocupació del país pels EUA, el Regne Unit i altres països aliats en una coalició militar formada a aquest efecte i del posterior derrocament del règim de S. Hussein, el maig de 2003, a finals de 2004 es va descartar finalment la presència d'armes de destrucció massiva al país, que havia estat una de les raons argumentades per a l'ocupació. Des d'aleshores han continuat els atacs contra les forces ocupants, així com els atemptats contra la població civil iraquiana. El 2004, un dels objectius principals d'aquests atacs van ser els membres del nou Govern interí (instaurat un any després de l'inici de l'ocupació), les seves forces de seguretat i les potències ocupants.

Població: 28,8 milions d'habitants
Superfície: 438.000 km ²
IDH: ---
Persones desplaçades: 2,2 milions des del 2003
Persones refugiades: 2 milions
Morts pel conflicte: Més de 150.000
Actors armats: milícies irregulars, exèrcits d'ocupació
Facilitacions: ONU, OCI, Finlàndia (CMI)

Antecedents del procés de negociació

Fins ara no hi ha cap procés de pau, tot i els intents d'acostament cap a alguns dels grups insurgents que actuen al país. La multiplicitat d'actors armats, les divisions religioses i el mateix caràcter de l'ocupació estrangera fan molt difícil obrir un procés d'aquesta mena. El 2004, es va aconseguir iniciar un procés temporal de desarmament de les milícies del clergue M. Al Sader a canvi d'un compromís del Govern de deixar en llibertat els partidaris del clergue que estaven detinguts, compensacions econòmiques i posar fi a les operacions militars dels EUA al barri de Ciutat Sader. També hi va haver promeses d'amnistia per a les persones i els grups que deixessin les armes.

De l'any 2005 es poden destacar les crides a la reconciliació nacional fetes a principis d'any tant des del Govern interí com per part dels dirigents kurdoiraquians i xiïtes vencedors a les eleccions, com des de la mateixa administració nord-americana. Aquestes crides van donar lloc a la formalització de contactes amb sectors polítics i socials iraquians contraris a l'ocupació i que havien boicotejat les eleccions. És revelador que davant de la precarietat de la situació, el primer ministre I. És revelador que, davant la precarietat de la situació, el primer ministre Iyad Allawi havia continuat mantenint contactes infructuosos amb membres de l'il·legalitzat partit Baas per negociar el retorn d'alguns dels seus quadres a la nova configuració política a canvi de la desmobilització de la insurrecció i de l'ingrés dels seus combatents a les noves Forces de Seguretat i Policia iraquianes.

El setembre del 2005, el Partit Baas Àrab Socialista, l'Aliança Patriòtica Iraquiana i l'Associació d'Intel·lectuals contra l'Ocupació van signar una declaració conjunta en la qual posaven l'èmfasi en la necessitat d'un diàleg obert entre tots els grups polítics del país com a única via per unir la diversitat política i assegurar el reconeixement internacional a la legítima resistència de l'Iraq contra l'ocupació estrangera. L'octubre es va aprovar la nova Constitució iraquiana amb un 78 % dels vots a favor i una participació del 70 %, entre denúncies de les comunitats sunnites sobre irregularitats en el procés. El novembre es va celebrar al Caire una conferència amb més de cent representants iraquians de diferents grups polítics, en un intent d'incloure la comunitat sunnita a les eleccions de finals d'any, després d'haver-la exclòs electoralment a causa del boicot que havia proclamat a les eleccions del mes de gener. Finalment,

el president J. Talabani va expressar la seva voluntat de negociar amb la insurrecció iraquiana a canvi que aquesta abandonés les armes i participés en el procés polític. En acabar el 2005 es van celebrar eleccions parlamentàries amb una alta participació. El primer ministre interí i representant dels sectors xiïtes seculars, I. Allawi, va fer una crida per a la reconciliació nacional i es va comprometre a prohibir les milícies islamistes que amenaçaven de portar el país al conflicte armat intern.

Malgrat que durant el 2006 no van disminuir els atemptats mortals, van prosseguir els intents d'aconseguir una reducció de la violència, tot i que sense resultats. El juliol, el principal bloc sunnita al Parlament, el Front de Concòrdia Nacional (FCN), va fer una crida a les Nacions Unides perquè desplegués una força de manteniment de la pau integrada pels països àrabs i islàmics com a mesura per frenar la violència sectària que patia el país. El FCN també va demanar la incorporació de més policia provinent de la minoria sunnita i la seva presència en els punts de control, a més de fer una crida als líders xiïtes i sunnites per prevenir els enfrontaments. Segons el primer ministre, N. al-Maliki, diversos grups iraquians, alguns armats, haurien expressat el seu interès per al Pla de Reconciliació Nacional presentat el 25 de juny pel primer ministre iraquità per disminuir la violència sectària. En un comunicat conjunt de Bahrein, Egipte, l'Iran, l'Iraq, Jordània, Kuwait, l'Aràbia Saudita, Síria i Turquia, es va demanar una trobada entre els líders religiosos iraquians com a mesura d'unitat nacional i el traspàs dels afers de seguretat al Govern iraquità.

A començament de 2007, una delegació del Parlament iraquità formada per parlamentaris dels principals partits xiïtes, sunnites, kurds i d'altres minories va visitar Espanya i Alemanya per conèixer el model territorial d'ambdós països davant de l'actual debat per a la reforma constitucional a l'Iraq. A principis de març, el vicepresident iraquità T. al-Hasehimi es va entrevistar a Damasc amb el seu homòleg siríà F. al-Shara i va fer una crida als països àrabs i als països de la regió en general perquè contribuïssin a resoldre la crisi de l'Iraq. El març, el ministre iraquità de Reconciliació i Diàleg Nacional, S. Al-Muttalibi, va comunicar que s'estaven duent a terme converses amb alguns grups insurgents no vinculats a al-Qaeda. Malgrat els atemptats diaris contra les forces d'ocupació i entre diferents sectors polítics i religiosos del país, van continuar existint exploracions per reduir la tensió. El maig, el clergue xiïta Muqtada al-Sadr va anunciar que col·laboraria amb les faccions sunnites per lluitar contra l'ocupació nord-americana i per mirar de reduir la violència sectària que afectava el país. Al-Sadr es va dirigir als seus seguidors en una pregària a la ciutat de Kufa, que suposava la primera aparició del clergue en diversos mesos, i els va emplaçar a fer servir mitjans pacífics per oposar-se als EUA, a l'ocupació i a Israel. El juny es va divulgar que les forces nord-americanes haurien començat una nova estratègia que consistiria a armar les milícies sunnites perquè combatessin a Al-Qaeda. Segons alguns mitjans de comunicació, l'exèrcit dels EUA estaria donant armes, municions, diners i petroli a certs grups que en el passat havien tingut llaços amb Al-Qaeda, però que actualment s'haurien separat dels seus mètodes. Diversos sectors es van oposar a aquesta mesura perquè consideraven que podria rearmar els dos bàndols en una eventual guerra civil.

També cal destacar que l'agost de 2007 el líder xiïta Muqtada al-Sadr va ordenar a l'exèrcit d'el-Mahdí que suspengués totes les seves activitats durant sis mesos, inclosos els atacs contra els EUA, fins a la seva reestructuració per eliminar els grups indisciplinats i dissidents d'aquest moviment. D'altra banda, una dotzena de líders polítics iraquians es van reunir a Finlàndia a finals d'agost, i per iniciativa de la Crisis Management Initiative, per treure lliçons d'altres processos de pau, com el d'Irlanda i el de Sud-àfrica. Els assistents, membres de les comunitats sunnites i xiïtes de l'Iraq, inclòs el grup de Muqtada al-Sadr, es van comprometre a seguir dotze recomanacions per començar negociacions formals, que incloïen la prohibició de l'ús de les armes durant les negociacions, formar una comissió independent per supervisar el desarmament de les milícies, prendre mesures per frenar els assassinats i el desplaçament forçós, promoure el desenvolupament i posar fi a les accions militars de les forces estrangeres. També cal mencionar que, després de mesos de crisi, diversos dirigents xiïtes, sunnites i kurds van arribar a un acord de

reconciliació a finals d'agost, establint futures passes per a la reintegració d'antics membres del partit Baas a la vida política, un mecanisme d'alliberament de detinguts, una llei sobre la distribució de la renda del petroli i el compromís per a la celebració d'eleccions provincials. Entre els signataris no hi figuraven, però, els seguidors de Muqtada al-Sadr. El setembre, el secretari general de l'ONU va nomenar Staffan de Mistura, de nacionalitat sueca, com el seu representant especial a l'Iraq.

A principis d'octubre, de 2007, el vicepresident i líder sunnita Tariq al-Hashemi es va reunir amb el Gran Aiatol·là Ali al-Sistani després de la presentació d'una proposta per a la reconciliació del país per part d'al-Hashemi. Segons al-Hashemi, al-Sistani va donar suport a la seva proposta, anomenada **Pacte Nacional Iraquià**, que demanava el control de les milícies i la fi del sectarisme, a més de fer una crida a les Nacions Unides i a la Lliga Àrab perquè actuessin com a garants d'un possible acord i que en fessin un seguiment del progrés. D'altra banda, el líder xiïta Muqtada al-Sadr va signar un acord amb Abdul Aziz al-Hakim, líder del Consell Islàmic Suprem de l'Iraq, per mirar de frenar la violència entre els grups rivals xiïtes, desfermada feia mesos.

A començament de 2008, el cap de la UNAMI, Staffan De Mistura, va afirmar que la situació de seguretat al país havia millorat, però que calia arribar a un consens polític perquè la violència experimentés una reducció a llarg termini. A més, alguns analistes van expressar la impossibilitat d'aprovar una nova llei per a les eleccions locals de l'1 d'octubre davant dels desacords expressats pel vicepresident, la qual cosa va suposar un nou revés per als intents de reconciliació. A principis de juliol, el primer ministre, Nouri al-Maliki, va declarar que el seu Govern negociava amb els EUA un nou acord de seguretat que podria fixar un calendari per a la retirada de les tropes nord-americanes. Es tractava del primer anunci oficial en aquest sentit, encara que des de l'administració nord-americana es negués qualsevol negociació sobre un calendari de sortida. A final d'any, el Parlament iraqià va aprovar un acord sobre l'estatus de forces que regulava la presència de tropes nord-americanes al país i que tenia en compte que aquestes abandonessin els carrers iraqiàns a mitjan 2009, i tot el conjunt del territori abans de finals de 2011. El text establia, a més, la celebració d'un referèndum abans de mitjan de l'any següent. Entre els partidaris de l'acord hi havia els principals partits kurds i xiïtes, que van rebre el suport del partit minoritari sunnita, mentre que el text va rebre l'oposició del bloc xiïta de Muqtada al-Sadr.

El procés de pau el 2009

En iniciar-se l'any, a l'Iraq es va restablir una línia aèria comercial entre un país de l'Europa Occidental i Bagdad després de 17 anys sense servei. A començaments de febrer es van celebrar eleccions provincials al país amb una participació del 51 % segons dades de la Comissió Electoral. Segons dades del Govern, la participació va créixer en les àrees sunnites, comunitat que havia boicotejat eleccions anteriors. A mitjan març, el Govern de Nouri al-Maliki va fer una crida a la reconciliació entre els diferents grups del país, i va sol·licitar el perdó per als que van treballar amb el Govern de l'expresident Saddam Hussein, després d'assistir a una conferència de reconciliació amb una tribu xiïta. Maliki va declarar que una part important del pla de reconciliació era la creació de consells tribals que tinguessin una participació rellevant en el Govern local. Aquesta iniciativa va rebre l'oposició de diversos polítics iraqiàns, que van afirmar que només responia a la intenció d'Al-Maliki d'obtenir bons resultats en les eleccions parlamentàries del pròxim any. D'altra banda, representants kurds, turcmans i àrabs, en disputa pel poder a la ciutat septentrional de Kirkuk, van assolir un acord que estipula que el Govern del districte serà ocupat per un kurd, el vicegovernador per un àrab i la presidència del consell local correspondrà a un turcman. A final de juliol el primer ministre iraqià, Nuri al-Maliki, va viatjar a Washington, en la seva primera visita als EUA des de l'elecció de Barack Obama com a president. El mandatari nord-americà va transmetre al **premier** iraqià l'interès de la Casa Blanca per la implementació de reformes polítiques que condueixin a la reconciliació nacional a Iraq, amb mesures que incumbeixen principalment la distribució dels beneficis del petroli i el repartiment del poder entre els diferents grups ètnics i religiosos que conviuen al país. Obama va

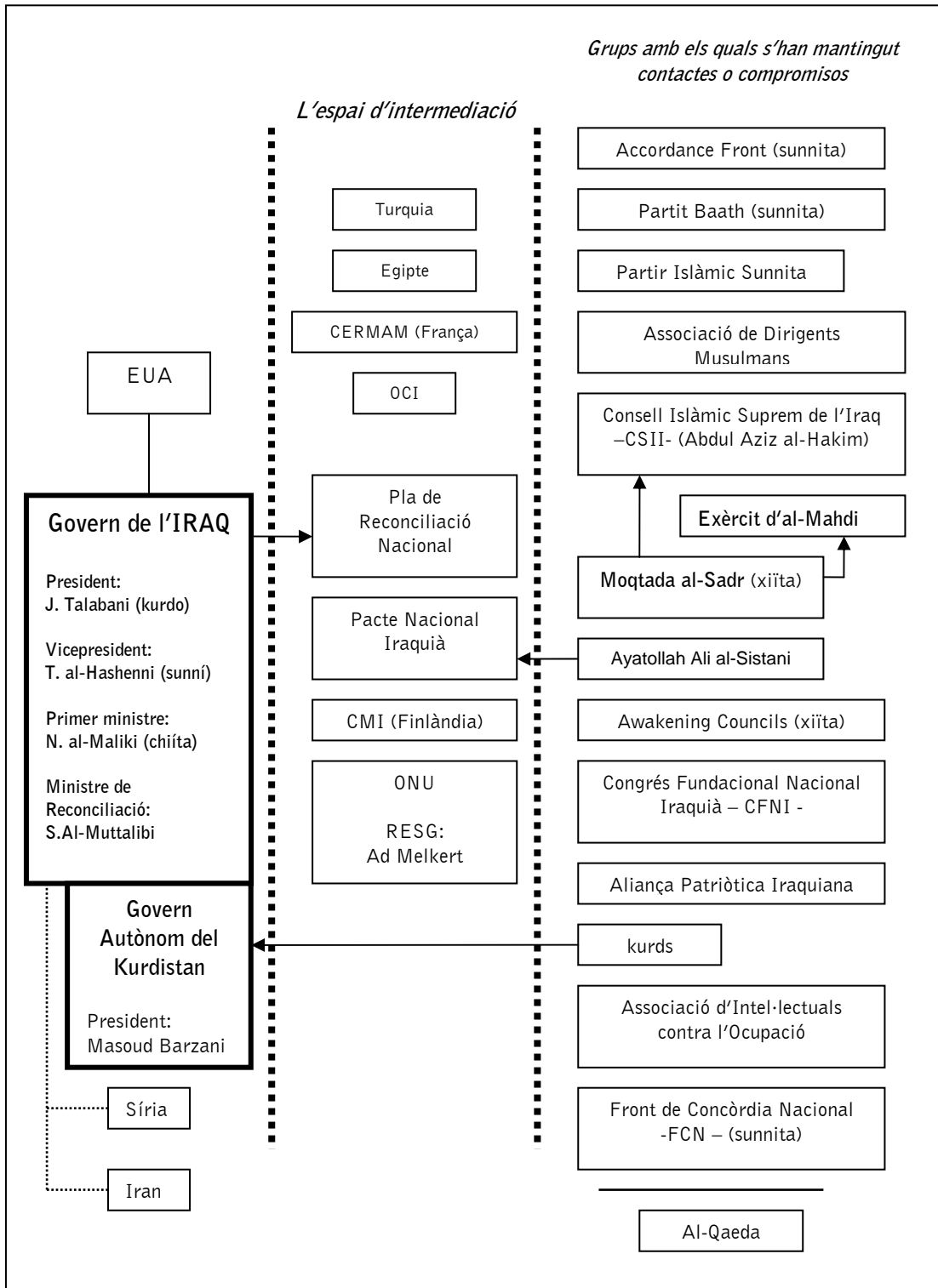
manifestar la prioritat atorgada pels EUA a la promoció de la unitat nacional a l'Iraq i va advertir sobre els riscos que les disputes internes condueixen a una espiral de violència política al país, especialment de cara a les eleccions nacionals que se celebraran el gener pròxim. A començaments d'agost, els líders de l'Iraq i del Kurdistan iraquiana van fer el primer pas rellevant cap a un intent per resoldre el conflicte entorn de territoris i recursos petrolers. Després d'un any de diàleg en punt mort, el primer ministre de l'Iraq, Nouri al-Maliki, va viatjar al Kurdistan iraquiana per reunir-se amb el recentment reelegit president de la regió, Masoud Barzani. Es va tractar de la primera visita d'Al-Maliki a la zona des que va accedir al seu càrrec el 2006. En el marc d'aquesta reunió, els dirigents van decidir mantenir les converses i establir un comitè conjunt per examinar les disputes pendents.

Fets més significatius de l'any

- El Govern de Nouri al-Maliki va fer una crida a la reconciliació entre els diferents grups del país, i va declarar que una part important del pla de reconciliació era la creació de consells tribals que tinguin una participació rellevant en el Govern local.
- Representants kurds, turcmans i àrabs, en disputa pel poder a la ciutat septentrional de Kirkuk, van arribar a un acord.
- El president dels EUA es va mostrar partidari de la implementació de reformes polítiques que condueixen a la reconciliació nacional a Iraq, amb mesures que incumbeixen principalment la distribució dels beneficis del petroli i el repartiment del poder entre els diferents grups ètnics i religiosos que conviuen al país.

Webs d'interès

- Bagdad (www.baghdad.com)
- Electronic Iraq (www.electroniciraq.net/)
- ICG (www.crisisgroup.org)
- Iraq Body Count (<http://icasualties.org/oif/>)
- Iraq Revenue Watch (www.iraqrevenuewatch.org/)
- Iraq War timeline (www.motherjones.com/bush_war_timeline/index.html)
- Relief Web – Iraq (www.reliefweb.int)

ISRAEL – PALESTINA

Context del conflicte

El conflicte té les primeres arrels en l'acabament de la Primera Guerra Mundial amb la desintegració de l'Imperi Otomà, que va implicar que el territori palestí quedés sota l'administració del Regne Unit i sota el Sistema de Mandat adoptat per la Lliga de Nacions. Durant els anys d'aquest mandat, del 1922 al 1947, nombrosos jueus van emigrar a Palestina, especialment a partir de la persecució dels nazis durant la dècada dels trenta. El 1947, el Regne Unit va passar el problema a les Nacions Unides, que aquell mateix any i per mitjà de la Resolució 181 van

Població: Israel (7 milions d'habitants); Palestina (4 milions)

Superfície. Israel (22.000 km²); Palestina (6.240 km²)

IDH: Israel (27 de 182); Palestina: 110 de 182

PIB Israel: 159.200 milions \$; Palestina: 4.920 \$

Renda per habitant Israel: 22.170 \$; Palestina: 1.290 \$

Morts pel conflicte: 5.500 des de 2000.

Població refugiada: 4,2 milions

Actors armats: forces armades d'Israel, Hamas, Brigades Ezzedine al-Qassam, Jihad Islàmica, Brigades dels Màrtirs d'Al-Aqsa

Facilitacions: Quartet Diplomàtic (EUA, Rússia, UE, ONU), Egipte, Aràbia, Lliga Àrab (Comitè de Seguiment), Suïssa .

decidir dividir el territori sota mandat britànic en dos Estats sense continuïtat territorial, divisió que no s'arribaria a aplicar mai del tot. La partició del territori per les Nacions Unides i la posterior proclamació de l'Estat d'Israel el 1948 van ser els detonants principals de l'actual conflicte, atès que, poc després que marxessin els britànics de la zona, Israel va ocupar el 77 % del territori palestí i gran part de Jerusalem, i grups paramilitars sionistes van matar molts palestins i van provocar l'exili d'uns 800.000 palestins. Des d'aleshores s'han produït cinc guerres (els anys 1948, 1956, 1967, 1973 i 1982) fins a arribar a la crisi actual. El 1959 va néixer l'**OAP**, que poc després la dirigiria Yasser Arafat. Durant la "Guerra dels 6 Dies" de 1967, Israel va ocupar la península del Sinaí, Cisjordània i els alts del Golan, i es va establir un cercle de seguretat al voltant d'Israel i es van intensificar els assentaments d'israelians a Gaza i Cisjordània, la qual cosa va provocar un segon èxode de palestins (mig milió). El 1974, l'Assemblea General de l'ONU va concedir l'estatus d'observadora a l'OAP. El 1982, Israel va envair el Líban, la qual cosa va motivar una gran massacre als camps de refugiats palestins de Sabra i Shatila, i va provocar l'expulsió d'Arafat el 1983, que es va exiliar a Tunísia. El 1987, la desesperació de la població palestina ocupada va provocar la "primera intifada" (1987-1992), i alhora Arafat iniciava gestos d'apropament cap als EUA, convençut que aquest país era l'únic que podria pressionar Israel. La "segona intifada" es va iniciar el setembre de l'any 2000 i, des d'aleshores, ha provocat més de 5.500 morts, el 80 % dels quals són palestins. El 2002, Israel va iniciar la construcció d'un mur de separació entre les dues comunitats, cosa que va augmentar les crítiques de la comunitat internacional.

Antecedents del procés de pau

El 1990 es van iniciar unes **primeres negociacions secretes a Oslo**, que van permetre que l'agost de 1993 se signés a Washington un primer acord entre israelians i palestins. Dos anys abans, el 1991, s'havia celebrat la **Conferència de Madrid**, presidida pel principi d'intercanvi "pau per territoris" i que establia les bases per a una futura negociació bilateral. El 1995 es va iniciar l'anomenat "**Procés de Barcelona**" per estimular la cooperació entre tots els països de la Mediterrània, inclòs Israel. També el 1995 es va iniciar el procés d'Oslo II, que preveia una zona sota control palestí, una altra d'administració mixta i una zona controlada per Israel, amb carreteres que unirien les zones de domini israelià. El 1998, aquest procés va quedar completament paralitzat i des d'aquell any es van intensificar els atacs suïcides dels palestins.

Les negociacions de pau que va intentar obrir el president dels EUA, B. Clinton, a finals de l'any 2000, entre el primer ministre israelià Ehud Barak i Yasser Arafat a **Camp David**, i que preveia l'ampliació de la zona sota control palestí i un intercanvi de territoris, no van fructificar,

com tampoc ho van fer les negociacions de gener de 2001 a **Taba** (Egipte), que ampliava encara més la zona sota domini palestí i els donava accés al riu Jordà. Des d'aleshores, i amb la segona intifada, l'espiral de violència i la dinàmica d'acció-reacció excusen la paralització dels nombrosos plans i propostes que fan diferents actors, organismes i països.

El 2002, amb el conflicte completament deteriorat, es van multiplicar les iniciatives de pau, com ara la creació d'un **Grup de Treball Internacional per a la Reforma Palestina**, les actuacions del **Quartet Diplomàtic** (EUA, Rússia, UE i l'ONU) i, molt en particular, el seu pla de pau o "**Full de Ruta**" de desembre del 2002, que constava de tres etapes que conclourien el 2005 amb la creació d'un Estat palestí independent. Davant del rebuig final del pla per part d'Israel, el novembre del 2003 es va fer públic l'"**Acord de Ginebra**", subscrit per intel·lectuals, polítics i militars d'Israel i Palestina, que proposava la creació de dos Estats independents amb les fronteres de 1967 i la renúncia a l'ús de la força per totes dues parts. Els punts més conflictius van ser la devolució dels territoris ocupats o tornar a les fronteres anteriors a la guerra de 1967, l'estatus de Jerusalem oriental com a capital de l'Estat palestí, el desmantellament dels assentaments jueus als territoris ocupats i el dret de retorn dels refugiats palestins desplaçats durant la primera guerra araboisraeliana de 1948.

El 2005, el conflicte entre Israel i Palestina va fer un salt qualitatiu després de la mort de Y. Arafat, del triomf electoral de M. Abbas a les eleccions presidencials palestines i l'establiment posterior de contactes directes amb el Govern d'Israel. El president palestí va posar en marxa un pla intern per actualitzar la reestructuració de les forces de seguretat palestines, tal com exigia el Full de Ruta. El mes de gener es va anunciar una treva d'un mes per part dels grups armats palestins, condicionada al fet que Israel garantís l'alliberament dels presos i dels detinguts palestins, el final de la política d'assassinats selectius i la retirada de l'exèrcit dels territoris ocupats. Mentrestant, els grups Hamas i la Jihad Islàmica mantenien contactes amb responsables del Govern d'Egipte, en la seva funció d'intermediari entre palestins d'una banda, i israelians i nord-americans de l'altra. El febrer es va celebrar la Cimera de Sharm el-Sheikh, amb la presència del president egipci i del Rei de Jordània i, a finals del mateix mes, va tenir lloc a Londres una Trobada Internacional sobre Palestina patrocinada pel Govern britànic, en la qual els 23 països participants van protegir el **Pla de Desconnexió dissenyat pel Govern israelià per a la retirada de la Franja de Gaza**. El grup Hamas va anunciar que participaria per primera vegada a les eleccions legislatives a les Àrees Autònomes palestines dels territoris ocupats, així com la seva intenció d'ingressar a l'OAP. Aquest grup, juntament amb la Jihad Islàmica i 11 faccions radicals palestines més, van acordar al Caire comprometre's a una treva informal per al 2005. El mes de maig, el primer ministre israelià, A. Sharon, va declarar que si Hamas participava a les eleccions parlamentàries palestines sense desarmar el seu braç armat, Israel no avançaria cap al full de ruta. Al mateix temps, les crides per al desarmament del ministre de l'interior palestí, N. Yusef, van rebre la negativa de Hamas.

Al llarg del 2006, el difícil procés de pau entre Israel i Palestina va estar inicialment marcat per la victòria del grup Hamas a les eleccions del gener per al **Consell Legislatiu Palestí**, i pel posterior **bloqueig internacional al nou Govern islamista**, condicionat al reconeixement d'Israel, la fi de la violència i l'acceptació dels acords signats per l'ANP. Immediatament després del seu triomf, Hamas va anunciar el seu desig d'iniciar negociacions amb tots els partits polítics per formar un Govern d'unitat nacional. El febrer, un dels principals líders de Hamas, K. Meshaal, va declarar que la seva organització estaria preparada per donar una passa per a la pau si Israel feia el mateix, i va parlar d'una **possible treva de llarga durada si Israel es retirava dels territoris ocupats de Cisjordània, reconeixia el dret al retorn dels refugiats palestins i desmantellava tots els assentaments**. Posteriorment, i en un context de pressió internacional sobre Hamas i d'amenaques de retirar el finançament a l'ANP, el president rus, V. Putin, va convidar els representants de Hamas a visitar Moscou. El març, el nou Parlament palestí dominat per Hamas va revocar la llei que concedia més poders al president M. Abbas, la qual havia estat aprovada el febrer quan Fatah encara posseïa la majoria parlamentària.

Tot i que el conflicte va estar dominat mediàticament pels enfrontaments entre les forces de Hamas i d'Al-Fatah i per la polèmica desencadenada després de l'anunci del president palestí de convocar un referèndum per votar un document d'unitat nacional, durant el segon trimestre de l'any es van produir també nombroses crides al diàleg i a la negociació. El mes d'abril, el nou primer ministre i dirigent de Hamas, I. Haniyeh, va defensar el dret dels palestins a continuar la lluita per la independència, però també va expressar el seu desig d'entaular converses amb actors internacionals per posar fi al conflicte amb Israel, i alhora es va mostrar favorable al fet que continués la implicació internacional en el procés de pau, en referència al Quartet i particularment a Europa. L'OAP, per la seva banda, va fer una crida per a la celebració d'una conferència internacional de pau com a part del full de ruta, i es va mostrar disposada a negociar amb qualsevol primer ministre israelià. El maig, el ministre de Defensa israelià, A. Peretz, va fer una crida per entaular converses de pau serioses i sinceres amb els palestins abans que Israel acabés duent a terme el seu pla de convergència unilateral. No obstant això, el juny Hamas va donar per finalitzada la treva autoimposada que havia mantingut durant un any i mig, després que dos militants de l'organització fossin assassinats en un atac israelià. Finalment, cal assenyalar la dimissió de l'enviat del Quartet a l'Orient Mitjà, J. Wolfensohn (en protesta per l'actitud dels governs occidentals de tallar l'ajuda a l'ANP després de la victòria electoral de Hamas), i el nomenament de K. M. Kennedy com a vicecoordinador especial de l'ONU per al procés de pau de l'Orient Mitjà.

Durant el primer trimestre de 2007 es van iniciar nous moviments per reactivar el procés de pau a l'Orient Mitjà des de diferents sectors, com ara reactivar el Quartet, la visita de la secretària d'Estat nord-americana, C. Rice, o la petició del ministre espanyol d'Afers Exteriors, M. A. Moratinos, de reeditar la Conferència sobre el Pròxim Orient celebrada 15 enrere a Madrid. Segons M. A. Moratinos, una solució dels conflictes palestinoisraelià i siriolibanès només seria possible tractant també la situació a països de l'Orient Mitjà com l'Iraq o l'Iran. Dies després de la reunió oficial entre el primer ministre israelià i el president palestí, la ministra d'Exteriors israeliana, T. Livni, es va reunir en secret amb dirigents palestins per presentar un pla de pau concret i directe que renunciava a la condició prèvia tradicional de lluitar contra el terrorisme, tal com era definida en el full de ruta; en una entrevista posterior va manifestar que el seu pla es basava en la fórmula de dos Estats nacionals i va assenyalar que la proposta de la Lliga Àrab impulsada per l'Àrabia Saudita tenia elements positius. El primer ministre israelià també va manifestar la seva disposició a considerar seriosament aquesta proposta. El president pakistanès P. Musharraf i el Rei Abdullah de l'Àrabia Saudita van acordar també la necessitat de relançar noves iniciatives per a una solució en la disputa israelianopalestina com a manera de portar harmonia al món musulmà. El president palestí, M. Abbas, el primer ministre, I. Haniya, i K. Meshal, com a representants de Hamas, es van reunir a la Meca sota els auspicis del Rei saudita per mirar d'arribar a un acord que desbloquegés la situació actual als territoris ocupats. El Quartet, format pels EUA, la UE, Rússia i l'ONU, es va reunir igualment a Washington per primera vegada després de quatre mesos. El febrer, tanmateix, la cimera palestinoisraeliana que va reunir a Jerusalem el primer ministre d'Israel, E. Olmert, el president palestí, M. Abbas, i la secretària d'Estat dels EUA, C. Rice, va acabar sense cap acord. El març, el rei de Jordània, Abdullah II, va advocar per una implicació més gran dels EUA, i a mitjan d'aquell mes el president i el primer ministre palestí van assolir un acord per formar un Govern d'unitat nacional.

L'organització armada de Hamas, les brigades Ezzedine al-Qassam, va declarar l'abril de 2007 el final de l'alto el foc acordat el novembre de 2006. El juny, el president palestí Mahmud Abbas va decretar l'estat d'emergència i va formar un nou Executiu sense membres de Hamas, amb base a Ramal·la (Cisjordània) i dirigit per l'independent Salam Fayyad. El primer ministre israelià, Ehud Olmert, va declarar que la creació d'un nou Govern palestí que no inclogués Hamas oferia oportunitats per a la pau. Abbas també va il·legalitzar el braç armat de Hamas, les Brigades Ezzedine al-Qassam. També cal destacar que l'enviat especial durant dos anys del secretari general de l'ONU a l'Orient Mitjà, Álvaro de Soto, va constatar en un informe confidencial de fi

de missió que les actuacions diplomàtiques dels darrers anys per intentar posar fi al conflicte palestinoisraelià havien estat un fracàs, en gran part a causa de la pressió dels EUA cap a l'ONU.

El juliol de 2007, els ministres d'Exteriors d'Egipte i de Jordània van dur a terme una visita a Israel per presentar un pla de pau que comptava amb el suport de la Lliga Àrab i que consideraria el reconeixement d'Israel si aquest es retirava dels territoris ocupats. El Govern d'Israel, per la seva banda, va alliberar més de 250 presos palestins en un gest de suport al president Abbas. Cap dels presos alliberats pertanyia a Hamas. L'agost, el primer ministre israelià, Ehud Olmert, i el president palestí, Mahmud Abbas, es van reunir a Jericó, en territori palestí per primera vegada en diversos anys, en el marc de la sèrie de reunions prèvies a la conferència de pau prevista per al novembre següent i impulsada pels EUA. Posteriorment, el president palestí es va reunir amb Olmert al despatx d'aquest últim. Ambdós mandataris van acordar establir equips per negociar les qüestions essencials per a una solució permanent al conflicte. Olmert va manifestar també que preferia consensuar un document breu que reflectís els principis per assolir un acord de pau.

El 27 de novembre, finalment, va acabar la conferència de pau celebrada a Annapolis (Maryland, EUA), que va suposar la primera conversa de pau entre Israel i l'ANP en set anys. La conferència va reunir més de 40 països i agències internacionals, i finalment va comptar amb la participació de Síria, que no va confirmar la seva assistència fins a l'últim moment, però no la de Hamas, que no va ser convidada. **La conferència va definir el llançament de negociacions basades en el Full de Ruta, que començarien a partir del 12 de desembre amb la reunió quinzenal d'equips negociadors dirigits per un comitè conjunt de direcció.** El primer ministre israelià, Ehud Olmert, i el president de l'ANP, Mahmud Abbas, van expressar en un comunicat conjunt que es mostraven d'acord a comprometre's en unes negociacions vigoroses i continuades i que farien tots els esforços per arribar a un acord abans de finals de 2008. Així mateix, el comunicat afirmava que hi havia acord en tractar totes les qüestions fonamentals sense excepció en un intent de crear un Estat palestí independent. **Les qüestions fonamentals acordades, conegudes com de "l'estatut final", van ser el futur de Jerusalem, les fronteres, l'aigua, els refugiats i els assentaments.**

A principis de gener de 2008, el president palestí, Mahmud Abbas, va afirmar que hi havia **contactes confidencials entre Israel i Hamas a Suïssa**, segons li havia comunicat la consellera federal suïssa Micheline Calmy-Rey. En aquestes converses també hi hauria participat el primer ministre a Gaza, Ismael Haniya. Segons va publicar el diari suís Le Temps, el document seria una declaració d'intencions en què les parts considerarien la negociació d'una treva a llarg termini (almenys 10 anys) durant la qual Hamas aconseguiria interrompre el llançament de coets Kassan i Israel posaria fi a la seva política de 'liquidació'. El mes de març, **Hamas va oferir un alto el foc a Israel a canvi del final dels atacs de l'exèrcit israelià i de la reobertura dels punts de trànsit de Gaza.** Així mateix, Hamas va manifestar el seu desig de decidir sobre aquests passos fronterers, qüestió que va ser rebutjada per Israel. En un discurs del 12 de març, Ismael Haniya, líder de Hamas a Gaza, va afirmar que l'alto el foc hauria de ser recíproc, complet i simultani, i alhora s'hauria d'aplicar tant a Cisjordània com a Gaza. Això no obstant, el llançament d'una desena de coets i de projectils el mateix dia 12 va posar fi a quatre dies de treva *de facto* entre totes dues parts, després de l'ofensiva israeliana a gran escala que va provocar més d'un centenar de morts a Gaza. Malgrat aquest contratemps, fonts egípcies oficials van informar de la presència de delegacions de Hamas (encapçalades per Mahmud al-Zahar) i de Jihad Islàmica, el 6 de març, per negociar un possible alto el foc amb Israel. Les delegacions es van reunir amb col·laboradors del cap dels serveis d'intel·ligència egipcis Omar Suleiman. D'altra banda, els EUA van enviar un alt responsable del Departament d'Estat, David Welch, al Caire, per donar suport als esforços de mediació.

A mitjan mes d'abril, l'expresident dels EUA Jimmy Carter es va entrevistar amb diversos líders de Hamas a Egipte, Cisjordània i Síria. A Damasc, on també es va reunir amb el president siri, Bashar al-Assad, Carter es va entrevistar amb el líder de Hamas exiliat a Síria, Khaled Meshaal, qui novament va oferir una treva de 10 anys a Israel si es retirava fins a les fronteres del 1967,

com a alternativa al reconeixement. **Carter va declarar que no pretenia mitjançar en el conflicte araboisraelià, però que considerava que no es podria aconseguir la pau si no es dialogava amb Hamas i amb Síria.** A mitjan mes de maig, el president egipci Hosni Mubarak es va reunir a la ciutat egípcia de Sharm al-Sheikh amb el ministre de Defensa israelià Ehud Barak, en el marc de la mediació per aconseguir una treva entre Israel i Hamas a Gaza. Dies abans, **dotze grups armats palestins s'havien reunit al Caire i acceptat, per unanimitat, el principi d'una treva amb Israel,** primer a Gaza i posteriorment a Cisjordània. La Jihad Islàmica, responsable del llançament de la majoria de coets a Gaza, encara que fos present en les discussions a Egipte, no va firmar la proposta, però va anunciar que no s'oposaria a l'aplicació. El ministre d'Exteriors francès Bernard Kouchner va admetre, per la seva banda, que s'havien dut a terme contactes informals amb Hamas. Finalment el mes de juny, i amb la mediació egípcia, **Israel i Hamas van pactar un cessament total d'hostilitats durant sis mesos a Gaza.** En el pacte, les milícies armades palestines es van comprometre a suspendre els seus atacs a les poblacions frontereres amb la franja, mentre que Israel es comprometia a posar fi al bloqueig que havia imposat a Gaza el juny del 2007 i a obrir progressivament els llocs fronterers amb aquest territori, tret del de Rafah, que seria obert més endavant. El pacte incloïa, en una fase posterior, un compromís d'intercanvi de presoners. D'altra banda, en el marc de les converses de pau entre Israel i l'ANP, el cap negociador palestí Ahmed Qurei va declarar que els negociadors israelians i palestins havien acordat començar la redacció d'un document a través del qual reflectirien les seves posicions. Segons Qurei, totes dues parts discutien les qüestions que formen part del nucli dur del conflicte, incloses les fronteres, Jerusalem i els refugiats palestins.

A principi del mes de juliol, en el marc de la cimera per a la constitució de la Unió per al Mediterrani (UPM) celebrada a París, el primer ministre israelià, Ehud Olmert, es va reunir amb el president palestí, Mahmud Abbas, i va afirmar que els palestins i els israelians no havien estat mai tan a prop de la pau. El mes d'agost, **el Govern israelià va revelar un pla que oferia cedir als palestins el 93 % de Cisjordània, que incloïa un corredor entre Cisjordània i Gaza que continuaria sota sobirania israeliana però amb lliure pas per als palestins i sense controls d'Israel.** Segons va revelar el diari Haaretz, el pla negava el dret de retorn dels refugiats palestins, si bé preveia excepcions a l'empara de la reunificació familiar. El pla no mencionava Jerusalem. Després de l'anunci de l'oferta el 10 de agost, el portaveu del president palestí Mahmud Abbas va declarar que l'oferta no era seriosa i que la rebutjaven perquè no incloïa un estat palestí amb continuïtat territorial i amb capitalitat a Jerusalem.

El mes de novembre, Nir Barkat, polític secular, va guanyar les eleccions per a l'alcaldia de Jerusalem amb un 52 % dels vots, contra el 43 % aconseguit pel seu rival, el rabí ultraortodox Meir Porush. Barkat s'oposava a la divisió de Jerusalem com a part d'un possible acord de pau amb els palestins, i alhora va prometre que construiria àmpliament a Jerusalem oriental. Mentrestant, el president palestí, **Mahmud Abbas, i la ministra israeliana, Tzipi Livni,** van reafirmar davant dels representants del Quartet de l'Orient Mitjà, reunits a la ciutat egípcia de Sharm al-Sheick, el seu compromís de continuar les negociacions de pau. Ambdós representants van aconseguir una sèrie d'acords respecte als principis que haurien de guiar el procés negociador. Aquests principis són: la necessitat d'entaular negociacions bilaterals, directes, ininterrompudes i continuades; el principi que res no es considerarà acordat fins que no estigui tot acordat; i la necessitat d'arribar a un acord complet que tracti totes les qüestions, tal com estava previst a Anàpolis, i no un acord obre algunes qüestions aïllades. Després de la reunió, també es va anunciar la celebració d'una pròxima conferència a Moscou, per a la primavera del 2010, per impulsar el procés de pau. A final d'any, per segona vegada al llarg del mateix any, l'expresident dels EUA Jimmy Carter es va reunir a Síria amb el líder exiliat de Hamas Khaled Mashaal. Això no obstant, els mateixos dies **Israel va llançar una gran i desproporcionada ofensiva militar contra la franja de Gaza que va causar més de 800 víctimes mortals i milers de ferits,** en resposta al llançament de coets per part de Hamas que, dies abans, havia interromput l'alto el foc després que Israel hagués assassinat alguns dels seus membres.

El procés de pau el 2009

L'inici de l'any va estar profundament marcat per l'**ofensiva israeliana contra la Gaza el 27 de desembre**, en l'operació més violenta des de la guerra de 1967. Abans de l'inici de l'operació, la ministra d'Exteriors israeliana, Tzipi Livni, va declarar que Israel havia d'enderrocar Hamas. L'atac va succeir al final de la treva de sis mesos entre Hamas i Israel que finalitzava el 19 de desembre. Després de diversos intents, el 8 de gener el **Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar una resolució presentada pel Regne Unit, la 1860, amb 14 vots i amb l'abstenció dels EUA, que feia una crida a un alto el foc immediat, durable i plenament respectat, que portés a una retirada completa de les forces israelianes de Gaza, a la distribució de provisions alimentàries, combustible i tractament mèdic al territori, i que s'intensifiquessin les gestions internacionals per prevenir el contraban d'armes i municions a la Franja. Anteriorment a la resolució, s'havien produït diverses propostes formulades per instàncies internacionals per posar fi a les hostilitats a Gaza, incloses unes treves de 48 hores proposades pel president francès Nicolas Sarkozy un alto el foc provisional per la UE, una treva de llarga durada pel Quartet d'Orient Mitjà, i un alto el foc immediat per un període limitat per part d'Egipte. A final de gener, Hamas es va declarar disposada a acceptar una treva d'un any mentre que el Govern d'Israel exigia que fos de 18 mesos, després que les treves declarades per les parts el dia 18 de gener després de l'ofensiva israeliana sobre Gaza fossin violades en diverses ocasions. L'ofertament d'Hamas exigia que, a canvi, Israel aixequés el bloqueig imposat a la Franja i l'obertura de tots els punts de pas a Gaza. L'enviat del Govern dels EUA a l'Orient Mitjà, George Mitchell, va visitar la regió coincidint amb les primeres violacions de l'alto el foc el 28 de gener, i va fer una crida a Egipte perquè contribuís a la consolidació de l'acord. A mitjan febrer, després de l'ofensiva israeliana sobre Gaza i de les declaracions separades de treva formulades per Hamas i Israel el 18 de gener, van continuar les **converses afavorides per Egipte sobre l'establiment d'una treva de llarga durada**. Durant les negociacions, ambdues parts van apropar posicions en aspectes com l'establiment d'una zona de contenció de 300 metres al llarg de la frontera de Gaza amb Israel. Tanmateix, el principal desacord es va perfilar en l'exigència israeliana d'alliberament del soldat capturat per Hamas el 2006 com a requisit a qualsevol acord. A començaments de març, la **secretària d'Estad nord-americana, Hillary Clinton, va visitar l'Orient Mitjà per primera vegada des que va prendre possessió del càrrec, i va afirmar que una solució basada en els dos estats era inevitable**. Clinton va afirmar que els EUA estaven disposats a iniciar una diplomàcia agressiva amb totes les parts per poder aconseguir un acord global que aportés pau i seguretat tant a Israel com als veïns àrabs. A mitjan març, Hamas va culpar Israel del fracàs en les negociacions indirectes intervingudes per Egipte per a un intercanvi de presoners, interrompudes el 18 de març després que Israel declarés que Hamas havia incrementat en l'últim moment les demandes. Hamas havia exigint el lliurament d'un total de 1.000 presoners, a canvi de només 450 noms. Olmert va afirmar que la seva posició havia estat generosa però que hi havia línies vermelles que no estava disposat a traspasar. Hamas va declarar que no tenia cap responsabilitat en el llançament de coets procedents de Gaza i que actuaria contra els seus responsables.**

A començaments d'abril les Nacions Unides va nomenar un equip per investigar les acusacions de crims de guerra comeses en l'ofensiva israeliana a la franja de Gaza el desembre passat. La missió d'investigació es va aprovar en el Consell de Drets Humans de l'ONU en una sessió especial celebrada el gener, després de les alegacions generalitzades de crims de guerra comeses per les forces israelianes a Gaza. La missió la va dirigir el jutge sud-africà Richar Goldstone. En la visita a Turquia, el president nord-americà, **Barack Obama, va reafirmar el compromís del seu país en una solució basada en la creació de dos estats en el conflicte entre palestins i israelians**. Les declaracions d'Obama es van produir poc després de la formació del nou Govern israelià conservador dirigit per Benjamin Netanyahu, que va evitar de moment pronunciar-se sobre la creació de dos estats. El ministre d'Exteriors del nou Executiu, Avigdor Lieberman, va rebutjar les crides de diversos països occidentals per reprendre les converses de pau, afirmant que el Govern necessitava almenys dos mesos per configurar la nova política. Així mateix, Lieberman va declarar que els esforços de pau amb els palestins havien entrat en un carreró sense sortida. En aquest sentit, l'excap negociadora i exministra d'Exteriors israeliana, Tzipi Livni, va afirmar que

el comportament del nou Govern mostrava que no estava compromès amb la pau. Tanmateix, l'11 d'abril i deu dies després de la presa de possessió del primer ministre, Netanyahu va mantenir el primer contacte amb el líder palestí, Mahmoud Abbas, a qui va anunciar la intenció de reprendre les converses i la cooperació per promoure la pau. El contacte es va restablir a través d'una trucada d'Abbas. Durant la campanya electoral, Netanyahu va afirmar que estava disposat a negociar amb els palestins però que era prematur parlar d'un nou Estat. A canvi, va oferir una "pau econòmica".

A començaments de maig, el president palestí es va entrevistar amb el president egipci, Hosni Mubarak, i amb el president de la Lliga Àrab, Amr Moussa, per coordinar i fer avançar el procés de pau amb Israel. Segons Abbas, les consultes pretenien elaborar un pla àrab global que permetés resoldre els problemes d'Orient Mitjà, especificant que no es tractaria només de la qüestió palestina, sinó de l'ocupació israeliana en general. Abbas va fer referència a la recent visita del rei de Jordània, Abdallah II, que es va reunir amb el president nord-americà, Barack Obama, afirmant que ho va fer en nom dels àrabs. D'altra banda, el nou primer ministre israelià, Benjamin Netanyahu, es va entrevistar amb Mubarak i va declarar que desitjava que israelians i palestins visquessin gaudint de pau, seguretat i prosperitat. Des de l'arribada al poder de Netanyahu, i especialment del ministre d'Exteriors d'extrema dreta, Egipte va mostrar preocupació pel procés de pau. Segons va informar el diari *Al-Quds al-Arabi*, els Estats àrabs estaven revisant elements del pla de pau de 2002 perquè Israel acceptés l'establiment d'un estat palestí desmilitaritzat. Els canvis també implicarien modificacions en el dret al retorn dels palestins dins d'Israel, qüestió que aixeca molta controvèrsia dins d'Israel. La mateixa font periodística va indicar que els canvis es devien a una sol·licitud del president dels EUA, Barack Obama. Per la seva banda, el pontífex Benet XVI va visitar la zona i es va entrevistar amb el president israelià, Shimon Peres; amb el primer ministre, Benjamin Netanyahu, i amb el president de l'ANP, Mahmoud Abbas. Benet, que va visitar Jerusalem, Betlem i Natzaret, va expressar la posició a favor dels dos estats, i va afirmar que els palestins tenien dret a una pàtria. Així mateix, va expressar la preocupació per les famílies amb persones detingudes i per les restriccions de moviment, i alhora es va mostrar partidari d'un aixecament de l'embargament israelià sobre Gaza. La visita del Papa va tenir especial repercussió perquè s'havia celebrat al costat del mur de separació construït per Israel, en el camp de refugiats d'Aida. Benet també es va entrevistar amb líders cristians ortodoxos. A final de maig, el primer ministre israelià es va reunir a Washington amb el president dels EUA per discutir sobre la pau a l'Orient Mitjà. Obama va exposar el suport de la seva administració per una solució per crear dos estats, un d'israelià i un altre de palestí. Netanyahu es va mostrar a favor d'una major autonomia però no de la creació d'un segon estat, al·legant que si el Govern del segon caigués a les mans d'Hamàs la seguretat d'Israel es veuria seriosament compromesa. Tanmateix, Netanyahu es va mostrar partidari de reiniciar les negociacions de pau amb els palestins una vegada que reconeguessin l'existència d'Israel com a estat jueu. Per la seva banda, el president palestí va assenyalar que les dues condicions per al diàleg eren frenar la construcció i ampliació d'assentaments jueus en territori palestí i permetre la creació d'un estat palestí. A començaments de juny, l'enviat especial del president dels EUA per a Orient Mitjà, George Mitchell, va visitar la zona per impulsar l'obertura de negociacions israelianopalestines. Mitchell va transmetre el missatge del president nord-americà, segons el qual l'establiment d'un estat palestí era l'única solució al conflicte i l'Estat hebreu havia de detenir la colonització de Cisjordània. Per la seva banda, des de l'Autoritat Palestina es va afirmar que no tornarien a negociar amb Israel fins que congelés la construcció d'assentaments i donessin suport obertament a una solució basada en dos estats. Hamàs va afirmar que no bloquejaria cap acció política encaminada a la creació d'un estat palestí dins de les fronteres de 1967. A mitjan juny, el primer ministre israelià va pronunciar un discurs a la universitat de Bar-Ilan, a prop de Tel-Aviv, en què va afirmar la disposició a crear un estat palestí sempre que estigués desmilitaritzat i que els palestins reconeguessin Israel com un estat jueu. Segons Netanyahu, un futur estat palestí no tindria control sobre el seu espai aeri ni possibilitat de fer contraban d'armes.

A primers de setembre es va celebrar la primera reunió bilateral entre un ministre palestí i un d'israelià en sis mesos. El viceprimer ministre israelià, Silvan Shalom, va mantenir un encontre amb el ministre d'Economia palestí, Bassem Houry, amb la finalitat de discutir propostes per millorar les condicions de vida dels palestins. Es va tractar de la reunió de nivell més alt en mig any, des que Benjamin Netanyahu va assumir el poder a Israel. A mitjan setembre, el diàleg bilateral entre Israel i Palestina es trobava suspès des de desembre i l'enviat especial George Mitchell va emfatitzar la urgència de reprendre'l. Abbas va exigir la congelació total dels assentaments, però Netanyahu només va oferir detenir-los de manera temporal i no a Jerusalem est o en els casos en els quals la construcció d'habitatges ja hagués estat aprovada. En aquest context, el president dels EUA es va reunir amb Netanyahu i Abbas a Nova York —en el marc de l'Assemblea General de l'ONU—, però no va aconseguir desbloquejar el diàleg de pau a l'Orient Mitjà. En la cita trilateral Obama va emfatitzar la urgència de rescatar les negociacions de pau per no perdre una oportunitat històrica, però cap a final de setembre les posicions d'ambdues parts continuaven sense apropar-se. A començaments de novembre, en un senyal de frustració pel bloqueig del procés de pau al l'Orient Mitjà, el president palestí va anunciar la decisió de no presentar-se a la reelecció els pròxims comicis generals previstos per al 24 de gener. Abbas estaria frustrat per la política dels EUA respecte a la construcció d'assentaments israelians als territoris ocupats, ja que Obama va donar suport a la necessitat d'aturar per complet la construcció de noves colònies, però les últimes setmanes Washington s'havia mostrat més flexible davant d'aquesta condició per a les negociacions. La segona quinzena de novembre, dies després de l'anunci de la construcció de nous assentaments, el Govern de Benjamin Netanyahu es va mostrar disposat a una suspensió parcial de la colonització a Cisjordània per a un període de 10 mesos que, en tot cas, s'aplicaria als nous permisos —sense aturar la construcció d'assentaments en marxa— i excloent Jerusalem est. La construcció d'assentaments als territoris ocupats palestins va començar el 1967 i la xifra de colons actualment s'aproxima a les 500.000 persones.

Les lluites internes palestines

Pel que fa a les lluites entre les faccions palestines, després de cinc dies de negociacions patrocinades el 2008 pel president del Iemen, líders de Hamas i de Fatah van firmar l'anomenada "Declaració de Sanaa", que considerava reprendre converses el mes d'abril sobre el retorn a la situació de Gaza abans de la presa de poder de Hamas el juny anterior del mateix any, la celebració d'eleccions anticipades als territoris palestins, la represa del diàleg sobre la base dels acords del Caire (2005) i de la Meca (2007), la reinstauració de les forces de seguretat dirigides per l'ANP i un Govern d'unió nacional. Un dels delegats de Hamas en les converses del Iemen, Moussa Abu Marzuk, va afirmar que Fatah havia comès l'error d'enviar una delegació que no tenia res a veure amb la qüestió entre Fatah i Hamas, sinó que havia enviat una delegació de l'OAP (Organització per a l'Alliberament de Palestina, que inclou Fatah). A principi del mes de juny, el president palestí Mahmud Abbas va fer una crida al diàleg nacional i a la reconciliació entre Fatah i Hamas basant-se en la iniciativa iemenita aconseguida el mes de març anterior. Abbas va apel·lar a les crides fetes per països àrabs i amics de manera que es pogués tornar a la situació de Gaza abans de la presa de Hamas. L'oferta va ser acollida favorablement per Hamas, segons un comunicat del portaveu de l'organització, Taher Nunu. La coneguda com a Declaració de Sanaa va ser firmada pel parlamentari de Fatah Azzam al-Ahmed i pel número dos de Hamas Mussa Abu Marzuk. El primer ministre palestí a Cisjordània, Salam Fayyad, va confirmar, a més, que havia aconseguit 1.400 milions de dòlars per a noves inversions a Cisjordània i a Gaza, la majoria per a projectes d'alta tecnologia i per a habitatges. Segons Fayyad, els projectes crearien 35.000 llocs de treball. El mes de juny, després de dos dies de converses a la capital senegalesa, un comunicat conjunt de Hamas i de Fatah va afirmar que s'havia restablert una atmosfera de confiança i de respecte mutu entre totes dues parts.

A principi del mes d'agost de 2008 es va revifar l'enfrontament entre partidaris de Fatah i de Hamas a Gaza amb l'assassinat de tres policies de Hamas i de sis homes armats vinculats a Fatah, en l'incident més greu des de la presa de control de Hamas fa poc més d'un any. A mitjan mes d'agost, Hamas i quatre grups palestins més van acordar reprendre el diàleg intern per aconseguir la reconciliació entre els palestins, motiu pel qual van celebrar el suport egipci i àrab

en un comunicat. Representants de Hamas, el FPAP, FDAP, Partit del Poble Palestí i la Jihad Islàmica es van reunir a Gaza per discutir sobre el reinici de les converses. **En un comunicat públic, els cinc grups van acordar aturar la divisió interna entre Gaza i Cisjordània, activar el parlament palestí i reconstruir l'OAP a través d'eleccions democràtiques, i alhora es van comprometre a l'alliberament de presoners de totes dues parts.** A final del mes d'agost, **Egipte va mantenir converses per separat amb els grups palestins en el marc de la mediació per posar fi a les lluites internes palestines durant el mes del Ramadà, que havia començat l'1 de setembre.** Els mediadors egipcis es van reunir amb Hamas i Fatah, i ja ho havien fet amb la Jihad Islàmica, reunió en què es va tractar la presència de consellers de seguretat egipcis a la franja de Gaza. El cap dels serveis d'intel·ligència egipcis Omar Suleiman, es va entrevistar amb una delegació del Partit del Poble Palestí (PPP) encapçalada pel secretari general del partit Bassam al-Salhi. En aquest context, el president palestí es va entrevistar amb el seu homòleg egipci, Hosni Mubarak. Com a aspecte negatiu, cal assenyalar un enfrontament entre Hamas i membres del clan Dogmush, a mitjan de setembre, que va causar la mort de 12 persones a la ciutat de Gaza. El mes d'octubre, **un alt responsable de Hamas va afirmar que la seva organització havia acordat, juntament amb mediadors egipcis, la formació d'un Govern nacional palestí i la reforma dels serveis de seguretat a Gaza i a Cisjordània com a part de l'intent d'interrompre la crisi amb Fatah.** Segons Mahmud Zahar, Hamas havia arribat a un acord en diverses qüestions, com ara un acord polític, la reconciliació i la reunificació de la franja de Gaza i de Cisjordània. S'esperava que Egipte convoqués un diàleg nacional palestí per al mes de novembre i estava previst que facilités converses bilaterals entre Hamas i Fatah el 25 d'octubre, la qual cosa significaria la primera trobada oficial entre els dos moviments rivals des de l'inici de l'enfrontament que hi havia hagut entre els dos l'any anterior. Les converses de reconciliació es van retardar després que Hamas amenacés de boicotejar la trobada i acusés el president de l'ANP Mahmud Abbas d'impedir l'alliberament de 400 membres i simpatitzants de la seva organització que estaven detinguts. D'altra banda, fonts palestines a Damasc, així com responsables de Hamas a Egipte, van indicar que tant Hamas com la Jihad Islàmica, el Front Popular per a l'Alliberament de Palestina-Comandament General i Al-Saeqa, tots ells grups oposat a Abbas, boicotejarien les converses del Caire. El mes de desembre, en el marc de la celebració del 21è aniversari de Hamas, amb una concentració multitudinària a la franja de Gaza, el líder de Hamas Ismael Haniya va afirmar que el president de l'ANP Mahmud Abbas, de Fatah, no tenia legitimitat per continuar ocupant el càrrec després del 9 de gener, que és quan acabava el seu mandat. Abbas va fer al·lusions a la possibilitat d'ampliar la presidència basant-se en el fet que la presa de Gaza per Hamas l'any anterior impossibilitava l'organització d'eleccions a la franja. En relació amb la tensió entre totes dues formacions rivals, un grup de diputats, tant de Fatah com de Hamas, va anunciar la seva intenció d'elaborar un document en què es demanaria a totes dues parts que aturessin els atacs mutus en la premsa, alliberessin els presoners polítics i organitzessin una nova ronda de converses per a la reconciliació. A final d'any, però, davant la indiferència del president de l'ANP després dels atacs d'Israel a Gaza, tots dos grups polítics van tornar a distanciar-se profundament.

El 2009, a començaments de febrer Hamas va fer una crida per a una nova representació del poble palestí, afirmació que va considerar inacceptable el president Mahmoud Abbas. En el marc de la situació de Gaza, ambdues formacions es trobaven en **converses amb la mediació d'Egipte per intentar apropar posicions**, trobada que va ser el primer encontre directe entre les dues formacions enfrontades en deu mesos. El Caire va proposar un encontre per al 22 de febrer entre ambdues parts, però el portaveu d'Hamas, Fawzi Barhoum, va declarar que la seva organització sol·licitava primer l'establiment d'un comitè per alliberar els "presos polítics" amb membres d'ambdós partits per preparar el terreny per a les converses de reconciliació. Pocs dies després, no obstant això, ambdues formacions polítiques van acordar la **creació de cinc comitès encaminats a la formació d'un Govern d'unitat nacional interí** que prepararia la celebració d'eleccions presidencials i legislatives i que coordinaria la reconstrucció de Gaza. A mitjan març, diverses formacions rivals palestines reunides al Caire van **acordar la celebració d'eleccions legislatives i presidencials abans de finals de gener de 2010**, encara que romanien en desacord sobre la formació d'un Govern d'unitat que seria l'encarregat de preparar els comicis. Segons els

participants, les diferències principals que enfrontaven Fatah i Hamas eren sobre si el nou Gabinet hauria d'estar format per grups polítics o per tecnòcrates independents, tal com diversos països occidentals i Egipte van sol·licitar. Després d'interrompre's les negociacions el 19 de març, van anunciar poc després que es reprendrien l'1 d'abril. A final de maig l'última ronda de negociacions entre Fatah i Hamas va concloure al Caire (Egipte) sense aconseguir avenços. El mitjancer i cap del servei d'intel·ligència egipci, Omar Suleiman, va mostrar la frustració després d'un any intentant arribar a un acord entre les parts, i va recordar als dos grups que mentre els palestins no aconsegueixen resoldre les diferències, la causa palestina i el procés de pau es veuran dificultats. Les negociacions per crear una força de seguretat conjunta a Gaza, que tenia el suport de Fatah, va ensopegar amb l'oposició d'Hamas que temia que davant la falta d'acords sobre el repartiment del poder polític aquesta força fos el germen d'un nou enfrontament entre els dos grups. **La proposta d'Egipte de crear un comitè compost per representants d'Hamas i Fatah i tres formacions polítiques palestines més va ser rebutjada pels dos grups.** Aquest comitè tindria com a finalitat supervisar la reconstrucció de Gaza, modernitzar les forces de seguretat i preparar les eleccions presidencials i parlamentàries palestines previstes per al 25 de gener de 2010. Egipte va informar que l'última ronda de negociacions se celebraria el 5 de juliol, i va fixar el 7 de juliol com a data límit per arribar a un acord, encara que no va informar de les accions que prendria en cas que no s'aconeguís complir les previsions per a aquesta data. **El nou Govern va jurar el càrrec amb Salam Fayyad, un polític independent, com a primer ministre.** Cap membre d'Hamas no va formar part del nou gabinet, i la formació va denunciar que era il·legal. Fayyad és un antic economista del Banc Mundial, la tasca del qual per acabar amb la corrupció quan va estar al capdavant del Ministeri d'Economia entre 2002 i 2005 va rebre un gran reconeixement. Es va convertir en primer ministre de l'Autoritat Palestina el 2007 però va abandonar el càrrec quan es van iniciar les negociacions per al repartiment del poder amb Hamas. Hamas va demanar-ne la cessament. El juny, mitjancers egipcis van dur a terme encontres separatament amb representants d'Hamas i de Fatah per intentar apropar les posicions. A mitjan del mes esmentat, l'expresident nord-americà Jimmy Carter va visitar la Gaza i es va reunir amb líders d'Hamas.

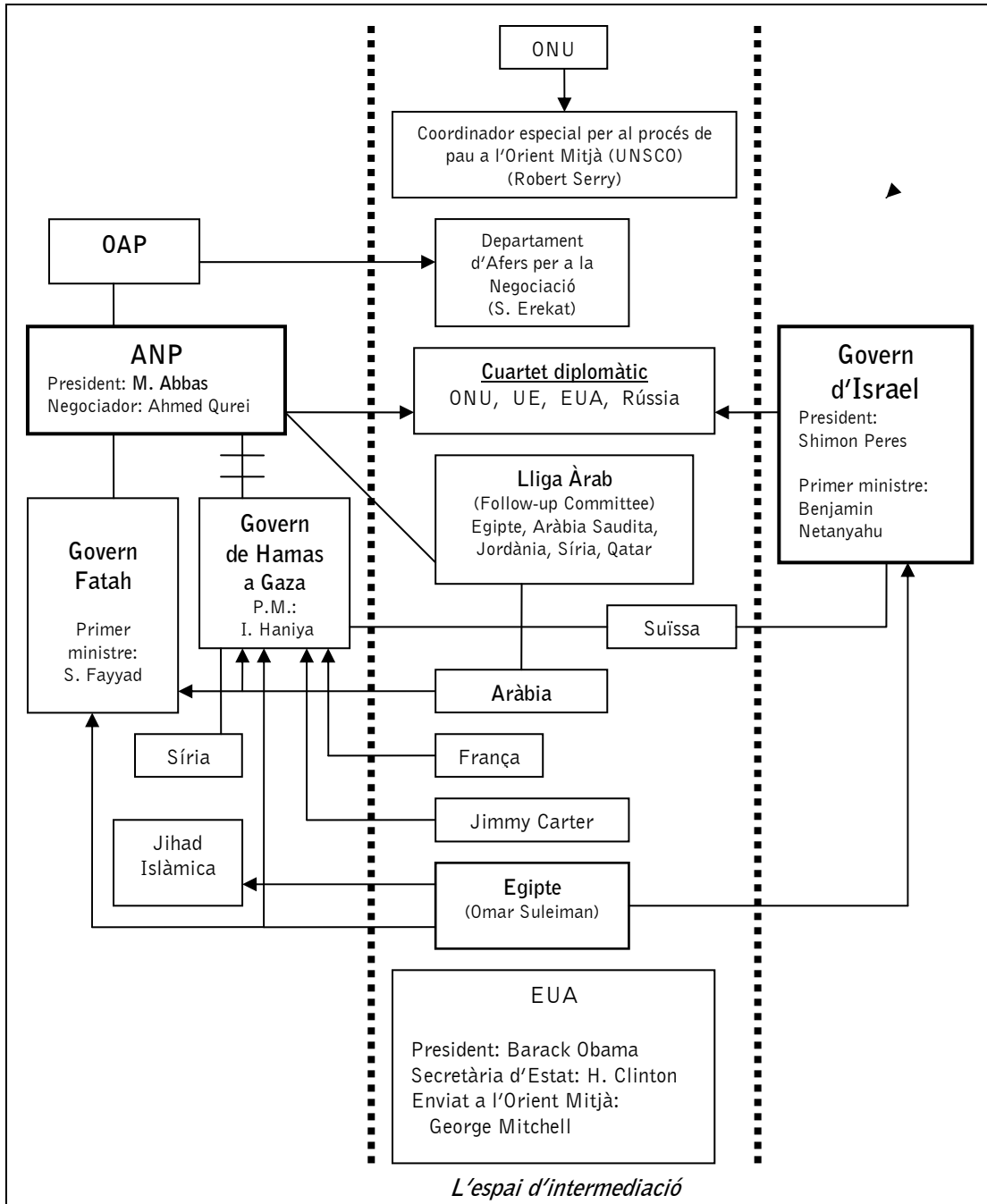
Les negociacions internes entre els grups palestins van tenir una fita a començaments d'agost quan es va celebrar a la ciutat de Betlem el **primer Congrés d'Al Fatah en 20 anys**, amb la presència d'uns 2.300 delegats que van discutir sobre el futur de l'organització política palestina. La reunió, que també va ser la primera que va tenir lloc en territori palestí, es va fer en mig d'una intensa discussió sobre la destinació de l'agrupació —que enfrontava acusacions de corrupció i inefectivitat—, els desafiaments de futur i les opcions de lideratge. El partit fundat per Yasser Arafat el 1958 va buscar en el Congrés revitalitzar la seva direcció, en un context polític marcat per les pugnes amb Hamas. Prop de 400 delegats de Fatah que vivien a la Gaza, controlada per Hamas, no van poder assistir a l'esdeveniment. El grup islamista els va impedir abandonar el territori mentre les forces de seguretat palestines no alliberessin un miler de membres d'Hamas empresonats en presons cisjordanes. En el seu discurs inaugural, l'actual líder d'Al Fatah, Mahmoud Abbas, va assegurar que els palestins desitjaven la pau amb Israel, però que no descartaven la resistència. **Fatah va optar per rejuvenir el lideratge** després de diversos dies de reunió per debatre el futur de la formació palestina. **El president Mahmoud Abbas es va confirmar en el càrrec, encara que les anàlisis de premsa van destacar el triomf de Marwan Barghouti, elegit com a nou membre del Comitè Central de l'agrupació fundada per Yasser Arafat.** Segons informes de premsa, el Govern israelià estaria dividit respecte a la conveniència d'alliberar Barghouti, una figura popular entre els palestins, que està empresonat en una presó israeliana condemnat a cinc penes perpètuas. Fatah va intentar desprendre's d'una imatge de corrupció i divisions internes, una tasca que apareix com a clau de cara al pla de pau per a Orient Mitjà impulsat per l'administració dels EUA, al costat d'una aproximació amb Hamas, el partit rival que governa la Franja de Gaza des de 2007. A final d'agost, el primer ministre palestí, Salam Fayyad, va presentar un programa d'acció que preveia la creació d'un estat palestí de facto a començaments de 2011, independentment del curs de les negociacions amb Israel. Fayyad, que havia avançat les intencions en una entrevista amb el diari britànic The Times, va plantejar que la creació d'un estat palestí era una condició indispensable per a

l'estabilitat regional. El programa definia les accions que cada institució i ministeri de l'Autoritat Palestina havia de desenvolupar els pròxims dos anys, en temes com a seguretat, infraestructura, sanitat, justícia i serveis socials. **Fayyad va reiterar que el Govern palestí tenia el compromís de posar fi a la divisió amb el moviment islamista Hamas**, que controla la Gaza. A final de setembre, el líder d'Hamas a Gaza, Ismail Haniya, va anunciar que el grup islamista esperava reunir-se amb Fatah a mitjan octubre per ratificar un acord de mediació i reconciliació promogut per Egipte. Informacions preliminars van indicar que el pacte inclouria un compromís sobre els presos d'ambdues faccions a Gaza i Cisjordània i sobre les eleccions del pròxim any, que en principi es posposarien de gener a juny. A final d'octubre es va estancar la mediació egípcia que intentava una reconciliació entre els principals grups palestins, Hamas i Fatah, mentre s'incrementava la tensió després de l'anunci de la convocatòria a eleccions el gener de 2010. Hamas va anunciar que aquestes eleccions no tindrien lloc a Gaza, territori sota el seu control des de 2007, i va insistir que els comicis no podien celebrar-se fins que s'assolís un acord nacional de reconciliació.

Fets més significatius de l'any

- El 8 de gener el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar una resolució presentada pel Regne Unit, la 1860, amb 14 vots i amb l'abstenció dels EUA, que feia una crida a un alto el foc immediat, durable i plenament respectat, que portés a una retirada completa de les forces israelianes de Gaza.
- La secretària d'Estat nord-americana, Hillary Clinton, va visitar Orient Mitjà per primera vegada des que va prendre possessió del càrrec, i va afirmar que una solució basada en els dos estats era inevitable.
- Deu dies després de la presa de possessió del primer ministre, Netanyahu va mantenir el primer contacte amb el líder palestí, Mahmoud Abbas, a qui va anunciar la intenció de reprendre les converses i la cooperació per promoure la pau.
- Els estats àrabs van revisar elements del pla de pau de 2002 perquè Israel acceptés l'establiment d'un estat palestí desmilitaritzat.
- El pontífex Benet XVI va visitar la zona i es va entrevistar amb el president israelià, Shimon Peres, amb el primer ministre, Benjamin Netanyahu, i amb el president de l'ANP, Mahmoud Abbas. Benet va expressar la posició a favor dels dos estats.
- El primer ministre israelià, Benjamin Netanyahu, va pronunciar un discurs a la universitat de Bar-Ilan, a prop de Tel-Aviv, en què va afirmar la disposició de crear un estat palestí sempre que estigués desmilitaritzat i que els palestins reconeguessin Israel com un estat jueu.
- A primers de setembre es va celebrar la primera reunió bilateral entre un ministre palestí i un d'israelià en sis mesos.
- Líders d'Hamas i de Fatah van firmar el document Declaració de Sanaa, que preveia reprendre converses. Un comunicat conjunt de Hamas i de Fatah va afirmar que s'havia restablert una atmosfera de confiança i de respecte mutu entre totes dues parts. El mes d'octubre, un alt responsable de Hamas va afirmar que la seva organització havia acordat, juntament amb mediadors egipcis, la formació d'un Govern nacional palestí i la reforma dels serveis de seguretat a Gaza i a Cisjordània com a part de l'intent d'interrompre la crisi amb Fatah.
- Es va celebrar a la ciutat de Betlem el primer Congrés d'Al Fatah en 20 anys. Fatah va optar per rejuvenir el seu lideratge.
- El primer ministre palestí, Salam Fayyad, va presentar un programa d'acció que preveia la creació d'un estat palestí de facto a començaments de 2011, independentment del curs de les negociacions amb Israel. Fayyad va reiterar que el Govern palestí tenia el compromís de posar fi a la divisió amb el moviment islamista Hamas.

- [Alternative Information Center \(www.alternativenews.org\)](http://www.alternativenews.org)
- [ANP \(www.pna.gov.ps/Peace_Process\)](http://www.pna.gov.ps/Peace_Process)
- [Incore \(www.incore.ulst.ac.uk/cds/countries\)](http://www.incore.ulst.ac.uk/cds/countries)
- [InterPeace \(222.interpeace.org\)](http://222.interpeace.org)
- [IPCRI \(www.ipcri.org\)](http://www.ipcri.org)
- [Mideast Web \(www.mideastweb.org\)](http://www.mideastweb.org)
- [MIFKAD \(www.mifkad.org.il/eng\)](http://www.mifkad.org.il/eng)
- [Ministeri d'Afers Exteriors d'Israel \(www.mfa.gov.il/mfa\)](http://www.mfa.gov.il/mfa)
- [Mundo Árabe \(www.mundoarabe.org\)](http://www.mundoarabe.org)
- [Nacions Unides \(www.un.org/spanish/peace/palestine\)](http://www.un.org/spanish/peace/palestine)
- [Oxford Research Group \(www.oxfordresearchgroup.org.uk\)](http://www.oxfordresearchgroup.org.uk)
- [Paz Ahora \(www.pazahora.org\)](http://www.pazahora.org)
- [Peace and Security \(www.peacesecurity.org.il/english\)](http://www.peacesecurity.org.il/english)
- [Peace Watch \(www.ariga.com/peacewatch\)](http://www.ariga.com/peacewatch)
- [PLO Negotiation Affairs Department \(www,nad-plo.org/index.php\)](http://www.nad-plo.org/index.php)
- [Reliefweb \(www.reliefweb.int\)](http://www.reliefweb.int)
- [The Consensus Building Institute \(www.cbi.web.org\)](http://www.cbi.web.org)

ISRAEL – SÍRIA

Context del conflicte

Síria va ser alliberada del mandat francès el 1946. L'any següent, l'Assemblea General de les Nacions Unides va aprovar la partició de Palestina en dos estats i el 1948 els jueus van proclamar la independència de l'Estat d'Israel, fet que va provocar la primera guerra araboisraeliana i la consegüent enemistat entre Israel i Síria que, el 1967, durant la guerra dels Sis Dies, va veure com Israel ocupava una part del seu territori, els alts del Golan, una zona fronterera d'alt valor estratègic. El 1973, Egipte i Síria es van tornar a enfrontar amb Israel (guerra de Yom Kipur) sense que Síria pogués recuperar els alts del Golan.

Població: Israel (7 milions); Síria (20 milions)
Superfície: Israel (22.000 km ²); Síria (185.000 km ²)
IDH: Israel (27 de 182); Síria (108 de 182)
PIB: Israel (159.200 milions \$); Síria (35.300 milions \$)
Renda per habitant: Israel (22.170 \$) Síria (1.780 \$)
Actors armats: forces armades de tots dos països
Facilitacions: Turquia

Antecedents del procés de pau

A mitjan mes d'abril de 2008, un membre del Govern siri va afirmar que el **primer ministre israelià, Ehud Olmert, havia declarat que estava disposat a tornar els alts del Golan a Síria a canvi de la pau.** El ministre Buthain Shaaban va afirmar que el missatge havia estat tramès a través del primer ministre turc, Recep Tayyip Erdogan, que ho hauria comunicat al president Bashar al-Assad el dia 22 d'abril per via telefònica. L'oficina d'Olmert es va negar a pronunciar-se en relació amb això, però, en una entrevista recent, el primer ministre va declarar que estava interessat en la pau amb Síria i que totes dues parts sabien quines eren les condicions. Després, en dos comunicats emesos des de Jerusalem i Damasc, els governs de tots dos països van informar que iniciarien negociacions per aconseguir un acord de pau amb la mediació de Turquia. Mesos enrere, el viceprimer ministre israelià havia confirmat que el seu Govern havia enviat missatges secrets a Síria sobre la possibilitat de reiniciar negociacions de pau a través d'una tercera part, presumiblement en referència a Turquia. A principi de maig, el primer ministre turc, Recep Tayyip Erdogan, es va reunir a Damasc amb el president siri, Bashar al-Assad, en un intent d'aconseguir un acord entre Síria i Israel. Erdogan va informar que l'ajuda en la mediació havia estat requerida per totes dues parts i que, de moment, es desenvoluparia en les instàncies inferiors i, si progressava, implicaria responsables d'altres instàncies. Israel i Síria ja havien mantingut negociacions anteriorment, però havien acabat formalment l'any 2000 pel desacord sobre la frontera entre tots dos països. A mitjan mes de juny, **representants dels governs siri i israelià van mantenir finalment converses indirectes a Ankara (Turquia) durant dos dies, en el marc del reinici de les negociacions.**

A principi de setembre, el president siri, Bachar al-Assad, va anunciar la cancel·lació de la cinquena ronda de converses prevista en el marc del procés de pau obert entre tots dos països a causa de la renúncia del cap de la delegació israeliana. En un comunicat posterior, el president turc Recep Tayyip Erdogan va indicar que la cinquena ronda de converses prevista havia estat proposada fins al 18-19 de setembre. En l'últim comunicat, al-Assad va assegurar que **França i els EUA s'havien reunit a la mesa de negociacions entre els dos països.** D'altra banda, el president siri també va informar que esperava una resposta d'Israel sobre un document de sis punts entregat a través de la mediació turca, que contenia una llista de propostes per preparar el terreny per a les converses directes entre tots dos països. Això no obstant, a finals del mes de setembre, la ministra israeliana d'Exteriors Tzipi Livni va declarar que no tenia cap necessitat de trobar-se amb representants siris si el país continuava permetent el contraban d'armes a Hezbollah en el Líban. A final d'octubre, el primer ministre israelià en funcions, Ehud Olmert, va declarar que volia reprendre les negociacions de pau indirectes amb Síria, després que fossin suspeses per la seva dimissió a causa d'al·legacions de corrupció. El portaveu del primer ministre

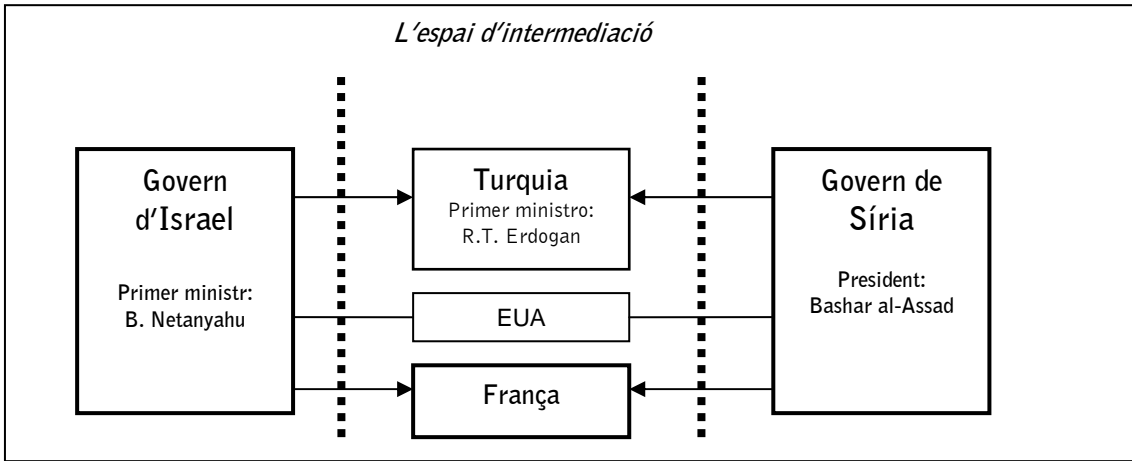
va indicar que Olmert valorava la importància de continuar el diàleg amb Síria i altres fonts pròximes van precisar que Olmert només pretendria impulsar el procés diplomàtic, més que no pas aconseguir un acord. De moment s'havien dut a terme quatre rondes de converses a través de mediadors turcs.

El procés de pau el 2009

Després de l'ofensiva israeliana sobre Gaza el desembre de 2008, el Govern siríà va anunciar la suspensió de les converses indirectes amb Israel intervingudes per Turquia. A mitjan març, el president siríà, Bashar al-Assad, va afirmar que era possible assolir un acord de pau amb Israel però que la normalització de relacions només seria possible si Israel finalitzava el conflicte amb els palestins. D'altra banda, dos enviats de l'administració nord-americana van tenir entres amb alts responsables del Govern siríà, trobada que va representar els primers contactes d'alt nivell entre els EUA i Síria des de 2005. A final de maig el primer ministre israelià, Benjamin Netanyahu, es va mostrar a favor de reprendre les negociacions de pau amb Síria després de reunir-se amb el president dels EUA, Barack Obama, a Washington. Tanmateix, va assenyalar que no faria cap concessió que posés en perill la seguretat del seu país i anteriorment es va mostrar contrari a retirar-se dels alts del Golan, condició que Síria considera irrenunciable per a qualsevol tipus d'acord. El president de Turquia, país mediador fins que es van suspendre les negociacions el desembre de 2008 amb la decisió d'Israel d'atacar Gaza, va oferir de nou els serveis a ambdós països per reiniciar el diàleg. Per la seva banda, el president siríà, Bashar al-Assad, va declarar davant la Conferència de l'Organització Islàmica a Damasc que el seu país desitjava la pau a Orient Mitjà però que Israel era el major obstacle per aconseguir-la, reafirmant que era indispensable que el país hebreu tornés els territoris àrabs ocupats il·legalment. La segona quinzena de novembre, el Govern israelià va manifestar que estaria disposat a reprendre les converses amb Síria sobre la retirada dels alts del Golan. Segons informacions de premsa, el president francès, Nicolas Sarkozy, va lliurar aquest missatge del primer ministre israelià, Benjamin Netanyahu, al president siríà, Bashar al-Assad. Dies després, Netanyahu va reiterar públicament la disposició a negociar directament o a través d'un mitjancer imparcial, que podria ser França, per la proximitat de Sarkozy amb ambdós dirigents. Fins llavors, aquest rol l'havia desenvolupat Turquia, però el Govern israelià i el d'Ankara s'havien distanciat les últimes setmanes, especialment després del rebuig turc de l'ofensiva a Gaza.

Fets més significatius de l'any

- A començament d'any, el Govern siríà va anunciar la suspensió de les converses indirectes amb Israel intervingudes per Turquia.
- Benjamin Netanyahu es va mostrar a favor de reprendre les negociacions de pau amb Síria després de reunir-se amb el president dels EUA, Barack Obama, a Washington.
- A final d'any, el Govern israelià va manifestar que estaria disposat a reprendre les converses amb Síria sobre la retirada dels alts del Golan, directament o a través d'un mitjancer imparcial, que podria ser França.

otery708

EL LÍBAN

Context del conflicte

País plurireligiós i multiètnic, ple de minories, amb una comunitat xiïta convertida en la més important del país, i amb una part molt important de la població vivint a l'exterior, el Líban ha sofert llargs períodes de guerra des de la seva independència el 1943, especialment entre els anys 1975 i 1990, període de guerra civil en el qual hi va haver 140.000 morts, 18.000 desapareguts i més de 200.000 ferits, en una població total que en aquests moments és de 3,5 milions de persones.

L'inici de la guerra de 1975 va estar protagonitzat per palestins islàmics progressistes contra cristians conservadors. Molts dels enfrontaments del Líban amb Israel tenen relació amb el conflicte palestinoisraelià iniciat el 1948 i la consegüent estratègia israeliana d'assegurar les seves fronteres per mitjà de l'annexió dels territoris que hi limiten.

Una de les constants dels seus conflictes és la instrumentalització de les tensions per part de tercers països. Els anys setanta, el Líban va rebre una quantitat important de refugiats palestins, motiu pel qual era un focus constant de tensions amb Israel. El 1978, Israel va entrar en territori libanès per procedir a una neteja contra la resistència palestina, cosa que va motivar que el 1978 les Nacions Unides creessin la **FINUL** com a força d'interposició i per confirmar la posterior retirada d'Israel. El 1982 es va produir una nova invasió israeliana que va arribar a les portes de la capital, en suport dels cristians falangistes, i va permetre la matança dels camps de refugiats palestins de Sabra i Shatila. Aquesta invasió va fer néixer el moviment xiïta de resistència **Hezbollah**, molt influït per la revolució iraniana i que, al cap de poc temps, cometria atemptats suïcides contra Israel i altres països occidentals, cosa que va provocar el replegament de les forces israelianes al sud del Líban, qualificada de "zona de seguretat". Israel no va retirar les seves tropes d'aquesta zona fins al maig del 2000. Amb aquesta retirada, les tropes de l'ONU van traçar una "línia blava" controlada per la FINUL. Mentre que el Govern libanès es va limitar al control del nord d'aquesta línia, la zona entre la línia blava i la frontera amb Israel va quedar en mans de Hezbollah, que va cohabitar amb les forces de la FINUL i va desplegar un important programa d'assistència social i educativa a la població d'aquesta regió. Durant aquests anys, Hezbollah no va deixar de fustigar Israel per mitjà d'atacs puntuals amb coets de curt abast. Actualment, Hezbollah forma part del Govern del Líban amb dos ministres, i compta amb una representació de 14 diputats al Parlament d'aquest país. Des del 1992 està dirigit pel xeic Hassan Nasrallah, i ha comptat sempre amb el suport implícit de l'Iran i de Síria. Es calcula que té entre 3.000 i 5.000 homes armats.

En aquest capítol s'examina de manera particular la crisi del Líban amb Israel de l'any 2006, els combats amb la milícia Fatah al-Islam del 2007 i la crisi política interna del país.

Antecedents del procés de negociació

La llarga guerra libanesa va acabar el 1990 amb l'**Acord de Taif** (pel nom de la ciutat saudita on es va signar), any que es va proclamar la Segona República i que l'Estat va intentar obtenir el control de tot el país, es va iniciar un procés de reconstrucció i el desarmament de totes les milícies internes i externes que havien protagonitzat la guerra (unes 40.000 persones), amb l'excepció de Hezbollah, a la qual es va confiar la custòdia del sud del país sense desarmar-la. El 1991, el Líban va participar a la Conferència de Madrid sobre l'Orient Mitjà i va aprofitar

<p>Població: Israel (7 milions); Líban (4 milions)</p> <p>Superfície: Israel (22.000 km²); Líban (10.000 km²)</p> <p>IDH: Israel (27); Líban (83) de 182</p> <p>PIB: Israel (159.200 milions \$); Líban (23.800 milions \$)</p> <p>Renda per habitant: Israel (20.170 \$); El Líban (5.800 \$)</p> <p>Morts pel conflicte de 2006: 1.400</p> <p>Actors armats: forces armades d'Israel, Hezbollah, Fatah al-Islam</p> <p>Facilitacions: ONU, grups palestins</p>
--

L'ocasió per reclamar la devolució per part d'Israel d'uns 1.000 km² del territori del sud del país ocupat per Israel, que inclou les Granges de Chebaa. Aquestes terres, gairebé deshabitades, van ser arrabassades a Síria el 1967, quan Israel va ocupar els alts del Golan. D'altra banda, fins al començament de la seva retirada del Líban l'any 2000, Síria va mantenir el control dels punts estratègics d'aquest país amb uns 30.000 efectius militars desplegats al llarg de la seva geografia. La retirada definitiva es va produir el 2005, després de l'anomenada Revolució del Cedre i de la caiguda del Govern libanès pro sirià.

Cal destacar també que Israel i Hezbollah ja havien negociat en anteriors ocasions l'intercanvi de presoners. El 2004, per exemple, van intercanviar presoners de Hezbollah per un home de negocis capturat i pel lliurament dels cadàvers de tres soldats segrestats el 2001, amb la mediació d'Alemanya. El setembre del 2004, i davant la proximitat de les eleccions presidencials libaneses, el Consell de Seguretat va aprovar la resolució 1559, on es demanava que totes les forces estrangeres es retiressin del Líban, així com la dissolució i el desarmament de totes les milícies libaneses i no libaneses presents al país. Hezbollah no va complir aquesta resolució.

La gestió de la crisi del 2006 amb Israel

L'últim episodi dels enfrontaments entre Israel i Hezbollah al Líban va començar el 12 de juliol del 2006, amb un atac de Hezbollah sobre Israel amb coets i projectils de morter, en el qual van morir vuit soldats israelians i dos més van ser capturats. Israel va qualificar l'atac d'acte de guerra i va iniciar un procés d'escalada militar durant 33 dies. El balanç final d'aquesta curta guerra va ser de 1.183 libanesos i 151 israelians morts. Més d'un milió de persones es van haver de desplaçar (1.140.000 libanesos i 20.000 israelians), i l'aviació israeliana va destruir 7.000 habitatges (especialment dels barris xiïtes de Beirut), 900 comerços, 630 km de carreteres i 145 ponts. Els coets llançats per Hezbollah també van provocar destrosses a diferents zones d'Israel.

Les primeres iniciatives per intentar solucionar el conflicte van sorgir a la Cimera del G-8 reunida a Sant Petersburg el dia 16 de juliol, on es va consensuar un comunicat conjunt que feia una crida a l'alto el foc i a l'alliberament dels soldats israelians presoners. L'alt comissionat de la UE per a Afers Exteriors, J. Solana, també va fer una visita al Líban, acompanyat de l'enviat especial de l'ONU per a l'Orient Mitjà, T. Rod-Larsen. Per la seva banda, el primer ministre libanès, F. Siniora, va manifestar la seva disposició a desplegar tropes libaneses fins a la frontera amb Israel, per evitar les actuacions d'Hezbollah. També el juliol, la comunitat internacional es va reunir a Roma per intentar desbloquejar la crisi, però es va mostrar dividida en les seves posicions: mentre els líders àrabs i el secretari general de l'ONU es mostraven partidaris d'aturar el conflicte ràpidament a través d'una treva immediata, els EUA consideraven que calia buscar una solució duradora, més enllà de la conjuntura del conflicte.

Els dies posteriors, i malgrat les peticions del secretari general de l'ONU perquè el Consell de Seguretat condemnés determinades actuacions israelianes, els EUA van vetar aquesta possibilitat. Tot i això, les gestions per resoldre el conflicte van tenir com a punt central el **Consell de Seguretat de l'ONU**, molt dividit en el tema. Els Estats Units i el Regne Unit van donar suport clar al Govern israelià, mentre que França va criticar la desproporcionada actuació de les forces armades israelianes. **Finalment, el 12 d'agost del 2006 el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar la resolució 1701, d'aplicació a partir del dia 14 d'aquell mes, que va posar fi a l'escalada de la violència i que es basava en el cessament total de les hostilitats, en el desplegament de tropes libaneses al sud, en el reforç de la FINUL, en la creació d'una zona desmilitaritzada, en el desarmament de tots els grups armats i en impedir l'arribada de nou armament al Líban.** Israel i Hezbollah van mantenir oberts els combats fins a l'últim minut en què s'havia de complir l'alto el foc previst a la resolució de l'ONU.

A principis de 2007, el secretari general d'Hezbollah, N. Nasrallah, la formació del qual va encapçalar les manifestacions que demanaven el derrocament del Govern de F. Siniora, va

declarar que es mostrava partidari de qualsevol mediació o iniciativa que permetés arribar a una solució a la crisi que patia el país, una afirmació que fou rebuda favorablement pel primer ministre. D'altra banda, el president francès, Nicolas Sarkozy, va anunciar que convidaria Hezbollah a participar en una conferència sobre el Líban que es podria dur a terme a París i que pretendria tractar la crisi que patia el país. Així, a mitjan juliol el Govern francès va reunir al castell de Cell-Saint-Cloud diferents actors polítics libanesos per mirar de posar fi a la tensió dels darrers mesos. A la reunió, a porta tancada, hi van participar 30 responsables d'uns 14 partits polítics i moviments cívics libanesos, entre els quals es trobava Hezbollah. Segons l'amfitrió de la trobada, el ministre d'Exteriors francès Bernard Kouchner, els participants van acordar no utilitzar la violència per aconseguir fins polítics. D'altra banda, el secretari general de l'ONU Ban Ki-moon va recomanar en un informe sobre el Líban que s'establís una agència de control de fronteres, la creació d'una força multiagència mòbil centrada en el contraban d'armes amb poder per confiscar-les, i el redisseny i reestructuració dels punts fronterers per garantir un major control del país. El desembre, per acabar, un cotxe bomba va provocar la mort del general François al-Haji, que havia de substituir l'actual cap de les forces armades libaneses després que aquest es perfilés com a possible candidat a la presidència del país. El general també havia dirigit les operacions contra la milícia Fatah al-Islam al camp de refugiats de Nahr el-Bared l'estiu anterior.

La Lliga Àrab va presentar un pla, el mes de gener de 2008, amb el beneplàcit de Síria, que considerava l'elecció d'un nou president, la formació d'un Govern d'unitat nacional i l'adopció d'una nova llei electoral. El mes de febrer, no obstant això, es va incrementar la tensió després de l'assassinat a Damasc d'Imad Moughniyeh, cap d'operacions especials de la Resistència Islàmica —braç armat d'Hezbollah—, i alhora van continuar les violacions de l'espai aeri libanès per Israel. El mes de març el Govern del Líban va rebutjar la invitació formulada per Síria per assistir a la cimera de la Lliga Àrab que s'havia de celebrar a Damasc el 29 de març, enmig d'una crisi institucional que va fer que l'elecció presidencial fos ajornada fins al 22 d'abril, després de 17 intents. A mitjan mes d'abril, la Força Provisional de les Nacions Unides al Líban (FPNUL) van iniciar la construcció d'una tanca de filat al llarg de la frontera amb Israel per prevenir la violació de la línia fronterera coneguda com a Línia Blava, establerta l'any 2000 per les Nacions Unides després de la retirada d'Israel del sud del país. D'altra banda, a mitjan mes de maig, el Govern libanès i l'oposició van aconseguir un acord a Doha (Qatar) després de cinc dies de converses que va posar fi als enfrontaments que havien provocat 65 morts i 200 ferits en una setmana. L'acord, aconseguit amb la mediació de la Lliga Àrab, va atorgar a l'oposició poder de veto en un futur Govern, en què disposaria d'11 càrrecs ministerials, tal com havia exigint en les seves reivindicacions. A final del mes de maig, el general Michel Suleiman va ser elegit president del país, després de sis mesos sense que ningú ocupés el càrrec, després que Èmile Lahoud l'hagués abandonat el 24 de novembre anterior. El nomenament de Suleiman va ser producte del pacte assolit a Qatar segons el qual les parts es comprometien a elegir un president, a prohibir l'ús de les armes en un conflicte intern i a acordar una nova llei que dividís electoralment el país en districtes menors. Seguint l'acord, la majoria parlamentària va proposar el fins aleshores primer ministre, Fouad Siniora, perquè continués ocupant el càrrec i la seva candidatura va rebre el suport de 68 dels 127 membres del Parlament. El mes de juny, però, es van originar serioses discussions per formar un Govern d'unitat nacional en no arribar a un acord sobre dos llocs ministerials.

Després de l'acord aconseguit a Qatar entre el Govern i l'oposició, el líder d'Hezbollah, Hassan Nasrallah, va declarar, el mes de juny, que es mostrava disposat a una obertura política total si això contribuïa a la reunificació del país. A més, a la vista d'un imminent acord d'intercanvi entre Hezbollah i Israel, el Govern israelià va declarar que totes les qüestions en disputa, inclosa la de les granges de Shebaa, podien ser incloses en les negociacions, motiu pel qual no hi havia cap raó per la qual Israel no hagués de negociar amb el Líban. A principi de juliol, la majoria parlamentària i l'oposició van acordar la formació d'un Govern d'unitat nacional després de sis setmanes de converses. Síria i el Líban també van acordar, per primera vegada, obrir ambaixades a totes dues capitals. A final del mes d'agost, en el marc de la visita del president libanès, Michel

Suleiman, a Síria, tots dos països van decidir normalitzar les relacions diplomàtiques i tractar la qüestió del traçat de les fronteres. Això no obstant, Síria va declarar que la qüestió de les fronteres no abastaria una de les àrees que ha ocasionat més contenciosos, les granges de Shebaa, fins que Israel es retirés. Entre altres qüestions acordades, també hi havia la lluita contra la corrupció, la cooperació econòmica i el compromís amb la iniciativa àrab en el conflicte araboisraelià. A principi de setembre, el líder d'Hezbollah Hassan Nasrallah va declarar que la seva organització no abandonaria les armes encara que les disputades granges de Shebaa, zona que Israel encara manté ocupada, fossin alliberades. **Segons Nasrallah, la resistència és un projecte de defensa per al Líban, i va acusar Israel d'amençar el país després que membres del Govern israelià alertessin, a final d'agost, que les infraestructures civils al Líban es podrien convertir en un objectiu legítim en cas que Hezbollah ataqués Israel.** Nasrallah també va elogiar els esforços del líder polític libanès Hariri per intentar aturar la violència després que aquest últim es reunís amb diversos líders locals per tractar de calmar la situació, i va afirmar que Hezbollah estava disposada a girar full i a tancar totes les ferides, ja que la unitat nacional enfortiria la resistència de l'organització contra Israel. A mitjan mes de setembre, els líders de les diferents formacions polítiques libaneses van reprendre el diàleg sobre el futur del país en una trobada presidida pel president Michel Suleiman i pel secretari general de la Lliga Àrab Amr Moussa. El "diàleg nacional" iniciat el 16 de setembre s'havia de focalitzar en el debat d'una "estratègia nacional de defensa" que tractaria el paper armat d'Hezbollah.

També cal assenyalar que líders sunnites i alauís a Trípoli i la província del nord van aconseguir un acord de reconciliació el 8 de setembre per intentar posar fi a la tensió que va derivar en enfrontaments sectaris a la zona i que van causar la mort de 22 persones com a mínim. La trobada va tenir lloc a la casa del muftí de Trípoli, xeic Malek al-Shaar, afavorida pel primer ministre, Fouad Siniora. L'acord aconseguit, conegut com el **Document de Trípoli**, constava de sis punts, entre els quals s'abordava la qüestió dels desplaçats interns a causa de la violència. L'acord va servir per fer una crida perquè es permetés que els desplaçats tornessin a casa seva, s'oferís una compensació als residents les cases dels quals havien patit danys i es proporcionés acollida temporal als que ho necessitessin. També cal assenyalar que, a mitjan mes d'octubre, Síria i el Líban van establir relacions diplomàtiques per primera vegada en 60 anys i es van comprometre a respectar de manera mútua la sobirania i la independència de cada país. A final d'octubre, el líder d'Hezbollah Hassan Nasrallah es va reunir amb el dirigent del **Moviment del Futur, Saad Hariri, per preparar les sessions del diàleg nacional** que havien de començar al cap de poc. El diàleg formava part de l'acord aconseguit el mes de maig que va permetre disminuir la tensió política al país després de mesos de bloqueig polític i institucional. A final d'any, el dirigent del **Moviment Patriòtic Lliure i un dels líders de l'oposició al costat d'Hezbollah, Michel Aoun, es va entrevistar amb el president sirí Bashar al-Assad, en una visita històrica a Damasc.** Aoun era l'últim líder libanès que visitava Síria des que els dos països havien restablert relacions diplomàtiques el mes d'octubre passat. El destacat líder cristià maronita havia lluitat contra les tropes síries durant la guerra civil que va afectar el país de 1975 a 1990. Aoun va declarar que la seva animadversió cap a Síria havia acabat quan aquesta última va abandonar el país. El líder maronita va qualificar de sincera la trobada amb al-Assad de franca i va declarar que aquest últim havia mostrat el seu suport a la celebració d'eleccions legislatives al Líban durant la pròxima primavera i que havia promès no interferir-hi.

El procés de pau el 2009

S'ha de destacar que a mitjan març, el **Govern del Regne Unit va declarar que havia restablert contactes amb l'ala política del moviment libanès Hezbollah**, afirmant que es tractava d'una resposta a l'evolució política positiva al país. Aquest pas es va produir 10 mesos després que Hezbollah firmés un acord d'unitat i s'incorporés al Govern libanès. Va ser el 2008 quan el Govern britànic va incorporar l'ala militar d'Hezbollah en la llista d'organitzacions prohibides per la presumpta implicació en l'entrenament d'insurgents a l'Iraq. El portaveu del Ministeri d'Afers Estrangers va declarar que estaven explorant dur a terme contactes oficials amb l'ala política d'Hezbollah, inclosos els parlamentaris, i que pretenien impulsar-ne el distanciament de

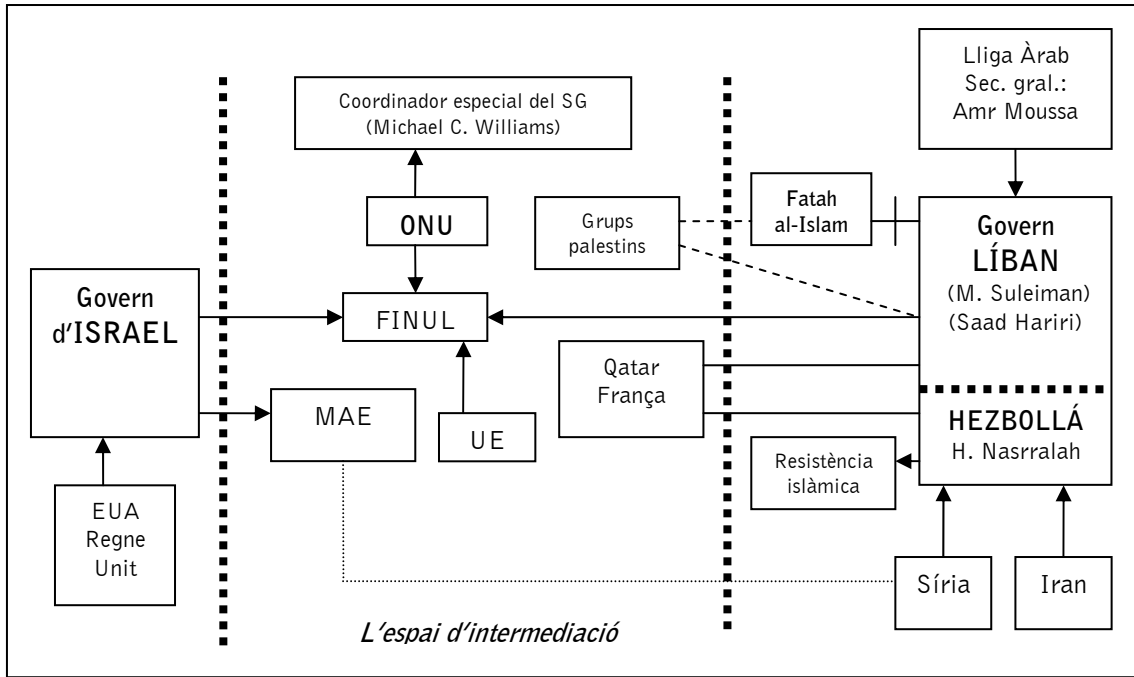
la violència i el paper constructiu, democràtic i pacífic en la política libanesa. Tanmateix, aquestes mateixes fonts van especificar que el Regne Unit no tindria cap contacte amb l'ala militar d'Hezbollah. A començaments de juny es van celebrar eleccions parlamentàries, i va resultar vencedora la coalició liderada per Saad Hariri, que va obtenir 71 dels 128 escons, un més que els passats comicis de fa quatre anys. A mitjan del mes esmentat, **l'ambaixador britànic al Líban es va reunir per primera vegada des de 2005 amb representants polítics d'Hezbollah** després que el Govern britànic aprovés aquesta decisió. Durant l'encontre es va abordar la formació del nou Govern libanès. El 2008, Hezbollah es va afegir a la llista d'organitzacions terroristes britànica, però el març de 2009 l'Executiu britànic va iniciar els passos per establir contactes amb l'ala política de l'organització després de considerar que s'havien fet avenços positius. D'altra banda, **el representant europeu per a la política exterior, Javier Solana, es va reunir els dies previs a Beirut amb un dels 11 parlamentaris d'Hezbollah**. A començaments de novembre, cinc mesos després de les eleccions, finalment es va formar un Govern d'unitat nacional al Líban que va estar encapçalat pel primer ministre, Saad Hariri. El president del país, Michel Suleiman, va anunciar que el gabinet estaria format per 30 membres, 15 dels quals formen part de la coalició d'Hariri, vencedora en els comicis i amb el suport d'Occident. Deu ministres més pertanyerien a l'oposició, incloent-n'hi dos d'Hezbollah.

Fets més significatius de l'any

- El Govern del Regne Unit va declarar que havia restablert contactes amb l'ala política del moviment libanès Hezbollah. D'altra banda, el representant europeu per a la política exterior, Javier Solana, es va reunir a Beirut amb un dels 11 parlamentaris d'Hezbollah.
- A final d'any es va formar nou Govern, amb la participació d'Hezbollah.

Webs d'interès

- Berghof Research Center (www.berghof-center.org)
- FINUL (www.un.org/spanish/Depts/dpko/unifil)
- Govern (www.lp.gov.lb)
- Hezbollah (english.hizbollah.org) (almashriq.hiof.no/Lebanon)
- Lliga Àrab (www.arableagueonline.org) (www.arabji.com)
- Middle East Conflict and Peace Process (www.mideastweb.org)
- Middle East Report Online (www.merip.org)
- ONU (www.un.org)

IEMEN

Síntesi del conflicte

El conflicte enfronta des de mitjan 2004 el Govern amb els partidaris del clergue xiïta Hussein Badreddin al-Houthi, cap de la secta Zeidi (o Zaidi) instal·lada a la regió muntanyosa nord-occidental de Sa'ada (o Saada), fronterera amb l'Aràbia Saudita, que pretén instaurar un règim teocràtic amb l'ajuda d'institucions religioses de l'Iran, i fins i tot de Líbia, segons fonts governamentals. La majoria de la població iemenita són musulmans sunnites. El setembre del 2004, Hussein Badreddin al-Houthi va morir en combat, i el va substituir el seu fill Abdul Malik al-Houthi. El règim iemenita actual, presidit per Ali Abdullah Saleh, cap del partit Congrés Popular General (GPC per les sigles en anglès), que domina totalment el Parlament del país, és un aliat dels Estats Units, i aquest és un dels motius del conflicte que l'enfronta a la insurgència xiïta.

Població: Iemen (22 milions d'habitants); Saada (0,7 milions)
Superfície: Iemen (528.000 km ²); Saada (12.400 km ²)
IDH: 140 (de 182)
PIB Iemen: 19.400 milions de \$
Renda per habitant Iemen: 870 \$
Morts pel conflicte: (uns 2.000)
Població desplaçada: 175.000
Actors armats: seguidors d'Abdul Malik al-Houthi, forces armades de l'Aràbia Saudita
Facilitacions: Qatar

Antecedents del procés de pau

El maig del 2005, el president iemenita Ali Abdullah Saleh va oferir una amnistia als rebels, que va ser rebutjada per aquests. El 2006, el Govern iemenita va alliberar uns 600 rebels xiïtes com a part del procés d'amnistia.

Mesos després que el febrer de 2007 el Govern del Iemen oferís un acord amb els rebels de al-Houthi, **ambdues parts van arribar el 16 de juny a un acord d'alto el foc** que pretenia posar fi al conflicte iniciat feia tres anys i que s'havia endurit a principis de 2007, amb milers de morts i de desplaçats. L'acord va ser confirmat pel portaveu del grup rebel, el clergue Abdul Malik al-Houthi, i es va assolir **amb la mediació de Qatar**, sota el lideratge del seu emir, el xeic Hamad bin Khalifa al-Thani. Segons l'acord, el Govern es comprometia a un programa de reconstrucció (finançat per Qatar i altres països) per a les províncies rebels del nord, a canvi del lliurament de les armes pesades i d'un **exili temporal dels líders rebels**, que s'haurien d'abstenir de dur a terme activitats polítiques i mediàtiques contra el Govern. Segons un responsable governamental, també s'hauria arribat a un compromís perquè els rebels formessin el seu propi partit polític un cop s'hagi aconseguit la pau. El maig, al-Houthi havia anunciat que el grup estava disposat a abandonar les armes a canvi d'una amnistia, proposta duta a terme pel Ministeri d'Exteriors dies abans.

El tercer trimestre de 2007, l'acord firmat el 16 de juny podria estar a punt de fracassar per **l'incompliment del termini de lliurament d'armes** i de la retirada de les posicions dels rebels, segons van informar el juliol membres del comitè de mediació de l'acord, integrat per parlamentaris del Iemen i tres funcionaris de Qatar. A més, les causes de la crisi van apuntar a la negativa d'al-Houthi de partir cap a Qatar a través de l'aeroport de la capital del Iemen, tal com s'havia acordat, i proposava com a alternativa un aeroport saudita. A més a més, al-Houthi va acusar el comitè presidencial d'actuar de mala fe, mentre que l'exèrcit va posar en dubte la voluntat d'al-Houthi de voler aconseguir la pau. La delegació qatariana, que va assumir la mediació de les negociacions, va partir cap a Qatar davant de l'estancament de les posicions, tot i que va prometre tornar un cop acabat el Ramadà. Malgrat les desavinences, en un missatge del president del comitè presidencial, Yasir al-Awadhi, a principis d'agost, aquest constata que la majoria dels articles de l'acord del mes de juny s'havien implementat. Enmig de la crisi, el 9 d'agost al-Houthi va transmetre un missatge al president Ali Abdullah Saleh en el qual li oferia la

reconciliació, posant com a exemple la situació del Líban i comparant la seva ideologia amb la de Hezbollah. Durant la resta de l'any, però, **es van mantenir els enfrontaments esporàdics** a Saada entre les forces armades i els seguidors d'Abdul Malik al-Houthi a Saada. També, el parlamentari Aidarours al-Naqeeb va reclamar la necessitat que el comitè mediador de Qatar es tornés a posar en funcionament, després d'estar inactiu durant uns mesos, per fer possible de nou el diàleg entre el Govern i els seguidors d'al-Houthi.

Un mes després, però, el portaveu del comitè mediador responsable de la supervisió del recent acord de pau a la província de Sa'ada Abdu Mohammad al-Jundi va afirmar que 347 persones havien estat alliberades en el marc de l'acord i que els pròxims dies seria alliberada la resta. **L'acord firmat l'1 de febrer amb la mediació de Qatar** va ser una renovació del que s'havia establert el juny anterior i que havia fracassat després d'haver-se reprès els combats a començament de l'any. Segons el líder del grup rebel Abdul-Malik al-Houthi l'objectiu del recent acord era implementar els punts assenyalats en el primer, tot i que va afirmar que s'havia acordat no revelar el contingut complet del nou document. No obstant això, el Govern va manifestar que s'havien format quatre subcomitès: un tercer comitè per rebre la llista de noms amb persones desaparegudes i detingudes per poder-les alliberar, i finalment un altre comitè per rebre la llista d'armes en mans dels seguidors d'al-Houthi. El mes de març, el representant dels seguidors d'al-Houthi, el xec Saleh Habra, va alertar que no era possible procedir a l'abandonament de les posicions de muntanya, tal com establia el punt set de l'acord de Doha firmat amb el Govern, a causa de la permanència de les tropes als pobles i zones rurals, la qual cosa contravenia l'acord. Així mateix, el president del comitè mediador presidencial, Abdu Mohammad al-Jundi, encarregat de la supervisió del compliment de l'acord, va informar que el Govern havia rebutjat l'alliberament de seguidors d'al-Houthi per por que es veiessin novament implicats en nous enfrontaments, tal com havia passat l'any 2006. A mitjans d'abril, fonts locals van informar de la possibilitat de reinici de combats entre l'exèrcit i els seguidors de al-Houthi pel refús del cap del Comandament Nord de les forces armades d'implementar l'apèndix de l'acord firmat segons el qual l'exèrcit havia d'abandonar cases, granges i altres espais públics.

A final del mes de juny, diversos membres del Parlament iemenita i activistes van fer una crida al Govern i al grup rebel xiïta d'al-Houthi perquè aturessin els enfrontaments a la província septentrional de Sa'ada davant del deteriorament de la situació humanitària. El pronunciament es va fer durant un simposi organitzat a la capital per l'ONG local Hiwar Forum per discutir sobre maneres de construir la pau i sobre el rol dels comitès de mediació. Segons els participants al simposi, hi ha hagut set comitès mediadors des del 2004. A mitjan mes de juliol, però, **el Govern i els seguidors d'al-Houthi van aconseguir un acord de treva**, gràcies al qual es va avançar cap a una reducció de la violència tot i les denúncies de violacions de l'alto el foc per totes dues parts. Simultàniament, membres de les tribus Hashid i Bakil s'estarien agrupant a la zona d'Amran en nom d'una nova organització, **l'Exèrcit Popular**, que es prepararia per enfrontar-se als seguidors d'al-Houthi. Finalment cal destacar que el setembre es va produir un atemptat bomba contra l'ambaixada dels EUA a Sanaa, que va causar la mort de 16 persones. L'atemptat va ser atribuït a Al-Qaeda. A mitjans d'octubre, fonts tribals van informar que la situació a la província de Saada era de calma amb l'excepció d'algunes disputes localitzades, desencadenades per les actuacions de tribus pro governamentals, en concret la tribu d'al-Bushr, contra seguidors d'al-Houthi.

El procés de pau el 2009

A final de gener el Comitè de Mediació de Saada va aconseguir que les autoritats iemenites permetessin que uns 100 seguidors d'Al-Houthi ferits durant els últims enfrontaments a la província busquessin tractament en altres hospitals fora de Saada. En aquest context, un comunicat de premsa del líder Abdul Malek al-Houthi informava que havien alliberat **30 presoners de les forces armades i cossos seguretat**, i els havien lliurat al Comitè de Mediació, com a gest de prova de les bones intencions del grup i com un pas per activar la pau. A final de febrer, no obstant això, la situació a la província de Saada romania tensa malgrat el discurs oficial en

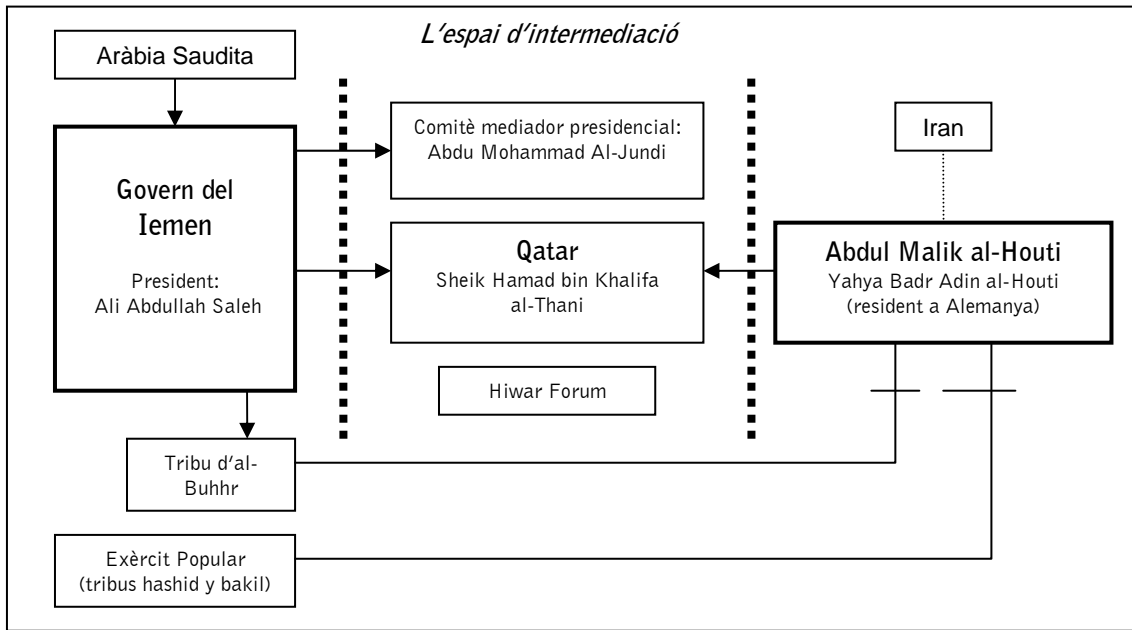
sentit contrari, segons van indicar fonts tribals. Segons les fonts esmentades, el Govern no havia complert la part de l'acord amb els seguidors d'Al-Houthi, en concret l'alliberament dels 1.200 detinguts en presons de seguretat, a més de la insistència pel reestacionament de tropes per part de responsables militars i de seguretat en àrees en què el Govern havia acceptat retirar-se. Segons l'opinió dels líders tribals, la guerra podia reprendre's en qualsevol moment, i va afirmar que la situació es veia agreujada per la tensió afegida entre els partidaris d'Al-Houthi i tribus que es mantenien fidels al Govern. Durant el tercer trimestre es van trencar definitivament totes les negociacions amb els seguidors d'Abdul Malik al-Houti. El setembre, el **Govern del Iemen va rebutjar una mediació externa** per intentar resoldre el conflicte que afectava el nord del país i l'escalada de violència del qual estava provocant una severa crisi humanitària. En declaracions a la cadena Al Jazeera, el ministre de Relacions Exteriors iemenita, Abu Bakr al Qirbi, va assegurar que una intervenció internacional en aquest sentit només complicaria la situació actual. El ministre es va mostrar partidari d'un diàleg intern i va insistir que el Govern estava disposat a conversar només amb els que estiguessin disposats a acatar les lleis i la Constitució iemenita. A mitjan octubre, la premsa local va informar que hi havia una mediació local en marxa, impulsada per grups tribals i que s'estava avançant en les condicions per a una treva. No obstant això, en termes públics l'ofensiva verbal també va persistir. A començaments de novembre, els enfrontaments a la zona fronterera entre el Iemen i Aràbia Saudita es van intensificar després de la intervenció de forces saudites contra els rebels xiïtes que lluitaven contra les forces governamentals iemenites. L'aviació saudita va bombardejar posicions dels seguidors d'Al-Houthi. Els insurgents xiïtes denunciaven discriminació, reclamen una major autonomia i un rol més destacat de la versió xiïta de l'islam i acusen Aràbia Saudita de donar suport al Govern de Sanaa. Per la seva banda, el Govern iemenita insisteix que els insurgents pretenen la reinstauració d'un imam xiïta a la zona i que reben el suport de l'Iran. Unes 175.000 persones s'han vist forçades a abandonar les seves llars. Alguns analistes van creure que si **Aràbia Saudita continuava els atacs contra els rebels xiïtes al Iemen, l'Iran podria decidir —si no ho havia fet ja— donar suport als insurgents.**

Fets més significatius de l'any

- El Govern del Iemen va descartar continuar negociant amb els seguidors d'Abdul Malik al-Houti i va rebutjar una mediació externa per intentar resoldre el conflicte que afectava el nord del país, l'escalada de violència del qual estava provocant una crisi humanitària severa.
- Els enfrontaments a la zona fronterera entre el Iemen i Aràbia Saudita es van intensificar després de la intervenció de forces saudites contra els rebels xiïtes que lluitaven contra les forces governamentals iemenites.

Webs d'interès

- Webs d'interès
- Almotamar (www.almotamar.net/en)
- Arab News (www.arabnews.com/services)
- BBC (news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/country_profiles)
- ISN Security Watch (www.isn.ethz.ch/news)
- News Yemen (www.newsyemen.net/en)
- Reliefweb (www.reliefweb.org)
- Saba News Agency (www.sabanews.net)
- Worldpress.org (www.worldpress.org)
- Yemen Times (yementimes.com)
- Yemeni Coalition of Civil Society (www.hrinfo.net/en)

ANNEXOS

Annex 1. Els temps de negociació en alguns conflictes (situació a finals del 2009)					
	Inici del conflicte	Inici de les negociacions	Anys de durada del conflicte ¹⁶	Anys de negociació ¹⁷	Anys d'espera fins a la primera negociació
L'Índia-el Pakistan	1947	1949	62	60	2
Guatemala	1960	1989	36	7	29
Colòmbia – ELN	1964	1991	45	18	27
Colòmbia – FARC	1964	1983	45	26	19
Palestina	1967	1990	42	19	23
Filipines – NPA	1969	1986	40	23	17
Irlanda del Nord	1970	1985	35	20	15
Filipines - MNLF	1972	1993	24	3	21
Angola	1975	1991	27	11	16
Cabinda	1975	2002	30	3	27
Sàhara Occidental	1975	1991	34	18	16
Timor Oriental	1975	1998	24	1	23
Indonèsia – GAM	1976	2000	29	5	24
Filipines – MILF	1978	1998	31	11	20
Índia – CPI	1980	2002	29	7	22
Índia – NSCN	1980	2003	29	6	23
Senegal – MFDC	1982	1991	24	13	9
Sri Lanka	1983	1983	26	25	0
Sudan – SPLA	1983	1999	22	6	16
Turquia – PKK	1986	1994	23	15	8
Uganda – LRA	1984	2009	25	0	25
Armènia-Azerb.	1991	1994	18	15	3
Sierra Leone	1991	1996	10	5	5
Somàlia	1991	2000	18	9	9
Algèria	1992	1999	17	10	7
Bòsnia-Herzeg.	1992	1992	3	3	0
Geòrgia-Abkhàzia	1992	1992	17	17	0
Tadjikistan	1992	1994	5	3	2
Burundi –FNL	1993	2002	13	4	9
RD Congo – FDLR	1994	2004	15	5	10
El Nepal – CPN	1996	2003	10	3	7
Congo- Ninjes	1998	1999	5	4	1
Etiòpia-Eritrea	1998	1998	2	2	0
RD del Congo	1998	1998	3	3	0
Libèria-Lurd	2000	2002	3	1	2
Costa d'Ivori	2002	2002	4	4	0
Sudan – Darfur	2003	2003	6	6	0
Sudan – Est	2005	2006	1	1	1
Kenya	2008	2008	1	1	0
Geòrgia-Rússia	2008	2008	1	1	0

(En negreta, els conflictes ja acabats).

¹⁶Si la durada de les negociacions ha estat inferior a un any, s'ha posat igualment un 1.

¹⁷ Els anys de negociació inclouen els anys amb interrupcions

Annex 2. Ideologia política dels grups armats actuals		
	Inici del conflicte	Ideologia política
Myanmar – KNU	1947	(irrellevant)
Colòmbia – FARC	1964	Comunista
Colòmbia – ELN	1964	Socialista
Indonèsia – TPN	1965	(irrellevant)
Tailàndia – PULA	1968	(irrellevant)
Filipines – NPA	1969	Maoista
Filipines – MNLF	1969	(irrellevant)
Etiòpia – OLF	1973	(irrellevant)
Angola (Cabinda) – FLEC	1975	(irrellevant)
Sàhara – Front POLISARIO	1975	(irrellevant)
Les Filipines – MILF	1978	(irrellevant)
Índia – CPI	1980	Maoista
Índia – NSCN/IM	1980	Socialista
Senegal – MFDC	1982	(irrellevant)
El Líban	1982	(irrellevant)
Sri Lanka – LTTE	1983	(irrellevant)
Colòmbia - AUC	(1983)	(irrellevant)
Turquia – PKK	1984	(irrellevant)
Etiòpia – ONLF	1984	(irrellevant)
Uganda – LRA	1986	(irrellevant)
Palestina – Hamas	1987	(irrellevant)
Myanmar – CNF	1988	(irrellevant)
Índia – ULFA	1989	Maoista
Índia – Hizbul Mujahideen	1990	(irrellevant)
Rússia (Txetxènia) – (diversos)	1991	(irrellevant)
Somàlia (diversos)	1991	(irrellevant)
Filipines – Abu Sayyaff	1991	(irrellevant)
Algèria – GSPC (OQMI)	1992	(irrellevant)
Índia - NDFB	1992	(irrellevant)
Burundi –FNL	1993	(irrellevant)
RD Congo – Mai Mai	1993	(irrellevant)
RD Congo – FDLR	1994	(irrellevant)
Afganistan – talibans	2001	(irrellevant)
Iraq – (diversos)	2003	(irrellevant)
Sudan – SLA / JEM	2003	(irrellevant)
Nigèria – MEND	2004	(irrellevant)
El Nepal – JTMM	2005	Maoista
Txad – FUC	2004	(irrellevant)
R. Centreafricana – APDR	2005	(irrellevant)
R. Centreafricana – UFR	2005	(irrellevant)
Sudan – Eastern Front	2005	(irrellevant)
Sudan – NRF	2006	(irrellevant)
RD Congo – CNDP	2006	(irrellevant)
Mali – ATNM	2007	(irrellevant)
Níger – MNJ	2007	(irrellevant)

Nota: Utilitzem el terme "irrellevant" per indicar que els grups mencionats no actuen tant per una ideologia política específica com per aspiracions de domini polític o territorial, per influències religioses o d'altres motius. Dels 45 grups assenyalats, només 7 (el 15 %) tenen una ideologia política clara.

Annex 3. Grups a les llistes terroristes de la UE (situació el 15 de juny de 2009)										
Any	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Grup	13	33	33	36	48	51	48	48	47	
entrades	13	20	0	3	13	3	0	0	0	
Grups entrants	Continuity IRA (CIRA) ETA GRAPO Hamas-Izz al Din al-Qassem Loyalist Volunteer Force (LVF) Orange Volunteers Palestinian Islamic Jihad (PIJ) Real IRA Read Hand Defenders (RDH) Epanastakiti Pirines Dekati Evdomi Noemvri Epanastatikos Laikos Agonas Ulster Defence Association (UDA/UFF)	Al-Tafkir i al-Hijra New People's Army Organització Abu Nidal (ANO) Brigades dels Màrtirs d'AlAqsa Aum Shinrikyo Babbar Khalsa Gama'a al Islamiyya (Askatasuna) (com a part d'ETA) Holy Land Foundat. ISYF (Joventut Sikh) Kahane Chai (Kaeh) PKK Lashkar e Tayyaba Organització Mujahidins Jalk Front Alliberament Palestina (PLF) Front Popular Alliberament Palestina FPLP-Comandament Gral. FARC DHKP/C Sendero Luminoso AUC	(Batasuna) (com part d'ETA)	IBDA-C ELN Stichting Al Aqsa	(Partit Comunista de Filipines, com part de l'NPA) Al-Aqsa e.V. Nuclei Territoriali Antiimperialisti Cooperativa Artigiana Fuoco ed Affini Nuclei Armati Comunismo CCCCC (Itàlia) Solidarietà Internazionale Brigate Rosse per la Construzione del P. Comunista Combattente Brigata XX Luglio Nucleo di Iniziativa Proletaria Rivoluzionaria Nuclei di Iniziativa Proletaria Federazione Anarchica Informale Hizbul Muyahidines Khalistan Zindabad Force	LTTE Hofstad-groep TAK				
Sortida de grups		0	0	0	1 (Lashkar e Tayyaba, per entrar a la llista terrorista de l'ONU)	0	3 Nucleo di Iniziativa Proletaria Rivoluzionaria Nuclei di Iniziativa Proletaria Nuclei Territoriali Antiimperialisti	0	1 Organització Mujahidins Jalk	

Països amb grups a les llistes terroristes de la UE (situació a 15-6-2009)

	TOTAL 2009	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Palestina	9	2	5	-	1	1	-	-	-	-
Itàlia	7	-	-	-	-	10	-	(-3)	-	-
Irlanda del Nord	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-
L'Índia	4	-	2	-	-	2	-	-	-	-
Turquia	4	-	2	-	1	-	1	-	-	-
Colòmbia	3	-	2	-	1	-	-	-	-	-
Grècia	(2)	3	-	-	-	-	(-1)	-	-	-
Espanya	2	2	*	*	-	-	-	-	-	*
El Pakistan (**)	(1)	-	1	-	-	(-1)	-	-	-	-
Les Filipines	1	-	1	-	-	*	-	-	-	-
(Egipte)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Perú	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Orient Mitjà	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Japó	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sud-est Asiàtic	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Israel	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Iran	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sri Lanka	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Països Baixos	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Iran	0	-	1	-	-	-	-	-	-	-1
Total	47	13	20	0	3	12	3	0	0	0

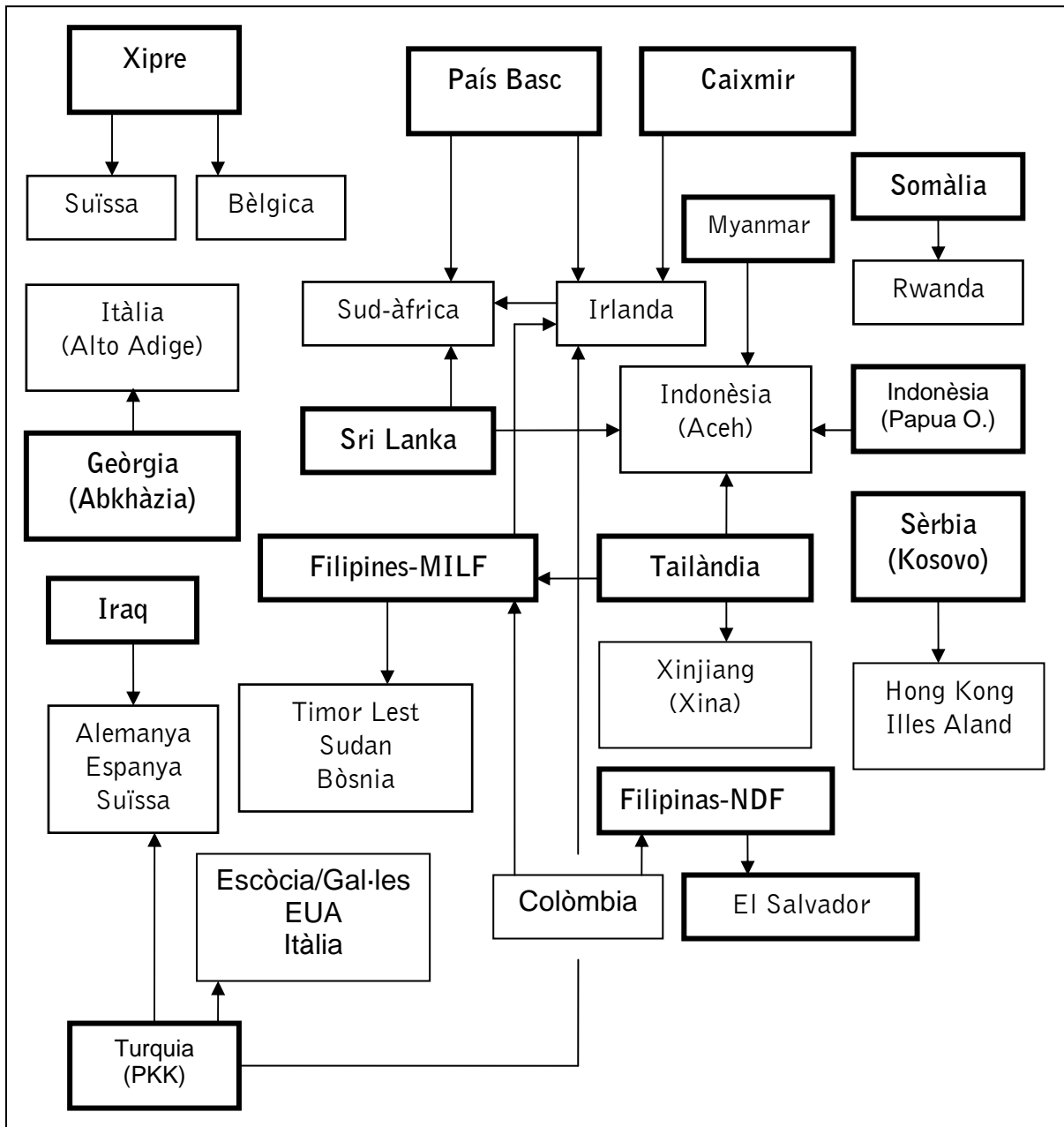
(*) Includió d'un moviment afí a un grup ja esmentat.

(**) A mitjans de 2005, la UE va retirar de la seva llista el grup pakistanès Lashkar e Tayyaba (LET), perquè les Nacions Unides van posar aquest grup a la seva llista d'entitats associades a Al-Qaeda.

Annex 4. Morts en els conflictes analitzats		
+ 1.000.000	1	RD del Congo
200.000 – 1.000.000	3	Somàlia, el Sudan (Darfur), Burundi
100.000 – 200.000	3	Colòmbia, les Filipines, Iraq
50.000 – 100.000	3	Etiòpia – Eritrea, Sri Lanka, l'Afganistan
25.000 – 50.000	4	Uganda, l'Índia – el Pakistan (el Caixmir), Armènia – l'Azerbaidjan, Turquia (el Kurdistan)
10.000 – 25.000	2	Myanmar, Indonèsia (Papua Occidental)
- 10.000	19	Níger, Nigèria (Delta), Etiòpia (Ogaden), el Txad, RCA, Mali, el Sàhara Occidental, l'Índia, el Nepal (el Terai), el Pakistan, la Xina (el Tibet), Tailàndia (sud), Xipre, Geòrgia, Kosovo, Israel – Palestina, Israel – Síria, el Líban, el Iemen
Total	35	

Annex 5. Lloc que ocupen els països analitzats segons el seu índex de desenvolupament humà el 2007 (sobre un total de 182 països)		
1 al 25	0	
26 al 50	2	Xipre, Israel
51 al 75	1	Kosovo
76 al 100	8	Colòmbia, la Xina, Tailàndia, Turquia, Armènia, l'Azerbaidjan, Geòrgia, Líban
101 al 125	6	Sri Lanka, les Filipines, Indonèsia, Moldàvia, Palestina, Síria
126 al 150	8	el Sudan, Sàhara, l'Índia, el Pakistan, el Nepal, el Tibet, Myanmar, Iemen
151 al 182	12	Mali, Níger, Nigèria, Etiòpia, Eritrea, Somàlia, Burundi, el Txad, R. Centreafricana, RD del Congo, Uganda, Afganistan
Total	37	

Annex 6. Explica'm com va passar... Els miralls de la pau

Si bé tots els conflictes i els respectius processos de pau o de negociació són diferents, solen haver-hi aspectes en cada un d'ells que, per la seva metodologia, pels seus objectius o per altres raons, s'explica que atreguin més l'atenció. En aquest quadre es reflecteixen processos en què els seus actors, tant si són governamentals com actors armats, han estudiat, observat o viatjat a altres regions per conèixer més de prop com ho van fer per desenvolupar el seu procés, la qual cosa va crear miralls interessants on trobar inspiració per encaixar les pròpies dificultats.

Annex 7. Conflictes, processos de pau i resolucions del Consell de Seguretat el 2009		
Mali		
El Níger		
Nigèria (delta del Níger)		
Djibouti-Eritrea	1862 – 1907 -	
Etiòpia-Eritrea		
Etiòpia (Ogaden)		
Somàlia	1863 – 1872 – 1897 – 1907 -	
El Sudan (Darfur)	1870 – 1881 – 1891 -	
el Sudan (meridional)		
Burundi (FLN)	1902 -	
El Txad	1861 -	
RCA	1861 -	
RD del Congo (est)	1896 – 1906 -	
Uganda		
Algèria		
Sàhara Occidental	1871 -	
Colòmbia		
L'Afganistan	1868 – 1890 -	
L'Índia		
L'Índia – el Pakistan (El Caixmir)		
El Nepal (el Terai)		
El Pakistan		
Sri Lanka		
La Xina (el Tibet)		
Les Filipines		
Indonèsia (Papua Occidental)		
Myanmar		
Tailàndia (Sud)		
Xipre	1873 -	
Kosovo		
Turquia (PKK)		
Armènia – l'Azerbaidjan		
Geòrgia	1866 -	
Moldàvia (Transdnièster)		
Rússia (Txetxènia)		
Rússia (Ingussètia)		
L'Iraq	1883 – 1905 -	
Israel – Palestina	1860 -	
Israel - Síria		
El Líban	1875 - 1884 – 1899 -	
El Iemen		
Total casos:	(41 països)	(21 resolucions)

L'any 2009, el Consell de Seguretat de les Nacions Unides va aprovar 48 resolucions, 24 de les quals (un 50 %) van correspondre als països conflictius o amb processos de pau analitzats en aquest anuari. Volem assenyalar, però, que dels 25 casos amb conflicte armat de la taula (països en negreta), la majoria amb negociacions en curs, només 8 (un 39,1 %) van rebre l'atenció del Consell mitjançant algun tipus de resolució.

Annex 8. Comissions de Consolidació de la Pau de les Nacions Unides

La Comissió de Consolidació de la Pau és un nou òrgan assessor intergovernamental de les Nacions Unides que dóna suport als esforços de pau als països que surten de situacions de conflicte i s'afegeix com a element fonamental a la capacitat de promoció de la pau a gran escala de la comunitat internacional.

La Comissió de Consolidació de la Pau té com a objectiu principal: 1. Agrupar tots els agents interessats per reunir recursos, com ara donants i institucions financeres internacionals, els governs nacionals i els països que aporten contingents. 2. Canalitzar recursos. 3. Proposar estratègies integrades en matèria de consolidació de la pau i recuperació després dels conflictes i, si escau, posar de manifest qualsevol deficiència que amenaci socavar la pau.

A les resolucions simultànies per a les quals l'Assemblea General i el Consell de Seguretat van establir la Comissió de Consolidació de la Pau també s'inclou l'establiment d'un fons per a la consolidació de la pau i una Oficina de Suport per a la Consolidació de la Pau, que en el seu conjunt constitueixen l'estructura de les Nacions Unides per a la consolidació de la pau.

Actualment, hi ha comissions a quatre països africans: Burundi (10-2006), Sierra Leone (10-2006), Guinea Bissau (1-2008) i R. Centreafricana (6-2008)

Font: Nacions Unides (www.un.org/spanish/peace/peacebuilding/psc-countrymtgs.shtml)

Annex 9. Webs d'interès

- Alertnet (www.alertnet.org)
- Alertnet (www.alertnet.org)
- Berghof Research Center (www.berghof-center.org)
- Center for Humanitarian Dialogue (www.hdcentre.org)
- CICDM (www.cidcm.umd.es)
- Clingendael Security and Conflict Programme (www.clingendael.nl)
- Conciliation Resources (www.c-r.org)
- Conflictbarometer (www.konfliktbarometer.de)
- Crisis Management Initiative (www.cmi.fi)
- Crisis Watch (www.crisisgroup.org/library/documents/crisiswatch)
- Department of Peace Studies, University of Bradford (www.brad.ac.uk/acad/peace)
- Escola de Cultura de Pau (www.escolapau.org)
- European Centre for Conflict Prevention (www.conflict-prevention.net)
- FEWER (www.fewer.org)
- FriEnt (www.frient.de)
- German Working Group on Development and Peace (www.frient.de)
- Global Partnership for the Prevention of Armed Conflict (www.gppac.org)
- Incore (www.incore.ulst.ac.uk/cds/countries)
- International Alert (www.international-alert.org)
- International Crisis Group (www.crisisgroup.org)
- International Peace Academy (www.ipacademy.org)
- Kreddha (www.kreddha.org)
- Naciones Unidas (www.un.org)
- Norwegian Peacebuilding Centre (www.peacebuilding.no)
- Peace and Justice Update (peace.sandiego.edu/reports/updates.html#bottom)
- Peace Negotiations Watch (www.publiinternationallaw.org)
- People Building Peace (www.peoplebuildingpeace.org)
- PRIO (www.prio.no/cwp/armedconflict/current)
- Programa Clingendael de Seguretat i Conflictes (www.clingendael.nl)
- Projecte Ploughshares (www.ploughshares.ca)
- Public International Law & Policy Group (www.publicinternationallaw.org)
- Reliefweb (www.reliefweb.int)
- Responding to Conflict (www.respond.org)
- Swiss Peace (www.swisspeace.org/fast)
- The Conflict Resolution Information Source (www.crimfo.org)
- The Joan B. Kroc Institute (kroc.nd.edu)
- Today's Mediation News (www.crimfo.org/news_feeds/v2_negotiation.cfm)
- United States Institute of Peace (www.usip.org/library/pa.html)
- UN Peacemaker (peacemaker.unlb.org)
- Universitat d'Uppsala (www.ucdp.uu.se)
- Woodrow Wilson International Center for Scholars (www.wilsoncenter.org)

Annex 10. *L'Escola de Cultura de Pau*

L'Escola de Cultura de Pau es va crear l'any 1999 amb el propòsit d'organitzar diverses activitats acadèmiques i de recerca relacionades amb la cultura de la pau, la prevenció i la transformació de conflictes, el desarmament i la promoció dels drets humans.

L'Escola està finançada bàsicament pel Govern de Catalunya, mitjançant l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament. També rep l'ajuda d'altres departaments de la Generalitat, d'Ajuntaments, de fundacions i d'altres entitats. L'Escola està dirigida per Vicenç Fisas, que alhora és titular de la càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Les principals activitats que du a terme *l'Escola de Cultura de Pau* són les següents:

- La diplomatura de postgrau sobre **Cultura de Pau** (postgrau de 230 hores lectives i 70 places).
- Les assignatures de lliure elecció "Cultura de Pau i Gestió de Conflictes" i "Educar per a la Pau i en els Conflictes".
- **Programa de Processos de Pau**, que fa el seguiment i l'anàlisi dels diferents països amb processos de pau o negociacions formalitzades, i dels països amb negociacions en fase exploratòria. Inclou iniciatives de sensibilització i intervenció en conflictes, per les quals es facilita el diàleg entre actors en conflicte.
- **Programa de Drets Humans**, que fa un seguiment de la conjuntura internacional en matèria de drets humans i, especialment, de la responsabilitat social corporativa i la justícia transicional.
- **Programa d'Educació per a la Pau**. L'equip d'aquest programa pretén promoure i desenvolupar el coneixement, els valors i les capacitats de l'Educació per a la Pau.
- **Programa de Desarmament i Seguretat Humana**, que treballa diferents temes de l'àrea del desarmament, amb una atenció especial al microdesarmament, els projectes de desmobilització i reintegració dels combatents (DDR), i el control de les exportacions d'armes.
- **Programa sobre Conflictes i Construcció de Pau**, que fa un seguiment diari de la conjuntura internacional en matèria de conflictes armats, situacions de tensió, crisis humanitàries i dimensió de gènere en la construcció de la pau, a fi de dur a terme l'informe anual "Alerta!", informes quinzenals i publicacions trimestrals.
- **Programa de Rehabilitació Postbèl·lica**, des del qual es du a terme un seguiment i una anàlisi de l'ajuda internacional en termes de construcció de la pau en contextos bèl·lics i postbèl·lics.
- **Programa sobre Arts i Pau**, on s'analitzen les aportacions que poden fer la música i altres arts en la construcció de la pau.

Escola de Cultura de Pau
Edifici MRA
Universitat Autònoma de Barcelona
08193 Bellaterra (Espanya)
Tel: 93 586 88 48; Fax: 93 581 32 94.
E-mail: escolapau@pangea.org
Web: www.escolapau.org

Edifici MRA (Mòdul Recerca A)
Campus de la UAB
08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)
Barcelona, España

Tel.: +34 93 586 88 48
Fax.: +34 93 581 32 94
escolapau@uab.cat
www.escolapau.org

En aquesta quinta edició de l'Anuari de Processos de Pau en aquesta quarta edició de l'Anuari de Processos de Pau s'analitzen els conflictes en els quals es porten a terme negociacions per a arribar a un acord de pau, amb independència que aquestes negociacions estiguin formalitzades, es trobin en fase exploratòria, transcorrin satisfactòriament o, al contrari, es trobin estancades o en plena crisi. També s'analitzen alguns casos on les negociacions o exploracions són parcials, és a dir, que no abasten la totalitat dels grups armats presents en un país (casos d'Afganistan o l'Iraq, per exemple). La majoria de les negociacions es refereixen a conflictes armats, però també s'analitzen bastants contextos en els quals, a pesar que en l'actualitat no es produeixen enfrontaments armats de consideració, les parts no han arribat a un acord definitiu que acabi amb les hostilitats i els contenciosos pendents. Les negociacions, per tant, tenen sentit per a evitar l'inici o el ressorgiment de nous enfrontaments armats.

Amb el suport:

